

AD DOMITIANVM EPIGRAMMA
SECUNDVM.

HIC VBI SYDEREVS. Laudat Domitianum, quod ex una Neronis domo plura aedificia publica in solatiū populi construxerat. INUIDIOSA ATRIA. Odiosa, quia totam urbem occupare Neroniana domus uidebatur, et ad eam aedificandam, ut spatia quaedam circa eam haberet, urbem Nero incendiderat, quin etiam horrea quaedam propinqua, quod saxeo muro constructa erant bellicis machinis aperte fuerat demolitus, et incendium ipse de turre meconatiāna prospiciens, ac flammæ pulchritudine letus, Halosin ilij senio habuit dectatauerat. Inuidere proprie est ex alicuius rebus secundis dolore affici, tractum à nimis uidendo, quod nimis inuenitur fortuna illius, de cuius felicitate sumus solliciti. quapropter minus fortasse uisitate, sed præclare Acius accusatio corruxit. Quis nam florem liberum inuidit meum. ut enim uidere, sic inuidere, florem rectius, quæ flori dicitur. Nos consuetudine ut Cicero inquit prohibemur. Poeta ius suum tenuit, et dicit audacius. Ab hoc fit passiuum inuideor, à quo inuisus, hoc est odio habitus. Cice. Dicitur, hominibusque inuisus. Item inuidia, et inuidetia quæ inter se differunt, ut ebrietas, et ebriositas. Quippe inuidia est, cum inuidetur, hoc est actus ipse inuidendi. Inuidetia uero est ægritudo animi, quæ propter res secundas alterius suscipitur, quæ nullam iacturam afferant inuidenti. Nam, si quis doleret eius rebus, à quo ipse læderetur, nõ recte diceretur inuidia. Item inuidus, et inuidiosus, quæ eodem modo inter se differunt, quo ebrius, et ebriosus. Inuidus enim dicitur, quæ actus alicui inuidet. inuidiosus, qui morbo inuidetia laborat. Ouidius. Tempus edax verum, inuidiosa uetus. Omnia destruit. interdum tamen inuidiosus passiuè accipitur pro eo, cui habetur inuidia. idem, Pactolonque petit, quanquã non aureus illo tempore, nec caris erat inuidiosus arenis. Est etiam quando inuidia pro odio accipitur. Quint. Ne ei tot scelerum commemoratione conatorem inuidiam. Teren. Ita, ut sine inuidia laudem inuenias, et amicos pares. Linius, Naectus superbum ingenium, immo dicamque linguam, quam irritando, agitandoque in eas compelleret uoces, quæ ei inuidie essent, hoc est odium conatorem. Hinc inuidiosum pro inuiso, atque odioso accipitur, ut hoc loco, et inuidiosa res dicitur, quæ atrocitatem facti auget, ut maius concitet odium. Aliquando etiam inuidiosus actiue accipitur pro odio flagrans. Ouidius. Ante Ionem passis stetit inuidiosa capillis. idem. Et iam contigerant portam, Saturnia, cuius deperat opposita inuidiosa seras. inuide facere dicitur, qui per inuidiam aliquid agit. inuidiose uero, uel qui per inuidiam, uel qui in aliquo exatit odium, cumque inuisum facit. A. Cellius usus est comparatiuo inuidius, pro inuidiosus, hoc est conatatoris odij in aliquem. Fortius, atque inuidius potuisse dici non uidentur. Ab inuidia fit diminutiuum inuidiola. Cice. Cum nescio quid inter eos inuidiolæ exortum fuisset. Odium uero ab odi deducitur anomalo uerbo, quod significat odio habeo. à quo osus, et perosus dicitur, qui odio habetur. Plau. inimicos semper osa sum optarier, et osor, qui aliquem odit, et odiosus, modo qui odio habetur. Cice. O rem grauem, et omnibus odiosam. à quo odio se aduerbium, cum odio. modo molestus. Teren. Si porro esse odiosi pergitis. Nam et odium à ueteribus pro molestia accipiebatur. In osus terminata nomina, partim à nomine descendunt, partim à uerbo, partim ab utroque. Et ea quidem, quæ descendunt à nomine, habitudinem, siue uehementiam, copiam ue, aut affectionem significant, ut animosus. ingeniosus. la-

ertiosus. neruosus. saxosus. aquosus. quod habent in se uehementiam, siue copiam saxorum. neruorum. lacertorum. ingenij animosus. libidinosus. mulierosus. sediciosus. factiosus. quod amant uinum. libidines. mulieres. seditiones. factiones. Rursum quæ à uerbo sunt, partim actionem significant, partim passionem, partim utrumque. studiosus. fistidiosus. stomachosus. inuirosus. contumeliosus. curiosus. qui operam dat studio. qui fistidit. qui stomachatur. qui iniuriam, contumeliam ue facit, qui nimis curat. Odiosus. inuidiosus passiuè accipiuntur (ut diximus). quando à uerbo descendunt. quando uero à nomine ueniunt, significant actionem. formidolosus. laboriosus operosus actiue, et passiuè accipi possunt. Voluptuosus. religiosus, licet à uerbo non ueniant, istis tamen similia sunt, et affectionem significant, siue habitudinem, siue plenitudinem, simulque actiue accipiuntur, et passiuè uoluptuosus homo, qui uoluptatem amat, uoluptuosa res, quæ plena est uoluptatis, quæ homo delectatur. ille recipit. hæc recipitur. ita religiosus homo. religiosa sepulchra. gloriosus. famosus. imperiosus. licet iterum significant eum, qui plenus sit gloria. fama. imperiumque possideat. tametsi plus gloriosum hominem dicimus affectantem gloriam. famosum. infamem. et turpem. imperiosum. ostentatorem imperij in exercenda seuitia. Quæstuosus. sumptuosus. ab affectione magis, quam ab habitudine, siue plenitudine dicuntur, et ad homines magis pertinent, quam ad res. Luctuosus uero magis ad rem, ut res luctuosa, quæ luctu plena est. Morosus à more, hoc est à nimia diligentia, et securitate, sicut curiosus à nimia cura, siue peruersa cura. et cerebrosus, à peruerso cerebro. Hora. Donec cerebrosus prosilit unus. id est insanus, et peruersi cerebri. Cerebrum, cuius diminutiuum est cerebellum, uiscerum omnium excelsissimum est, proximumque caelo capitis, sine carne. sine cruore, sine sordibus. hic homo sensuum arcem habet. huc uenarum uis omnis à corde tendit. hic desinit hic culmen altissimum. hic mentis est regimen. ab eo proficiat somnus. quæ cerebrum non habent, non dormiunt. homo portione maximum, atque humidissimum habet, omniumque uiscerum frigidissimum, duabusque supra, subterque membranis uelatum, quarum alteram rumpi mortiferum est. Aliud esse quam medullam ex eo percipitur, quod coquendo durefcit. insunt medio officula parua. unum hominum in infantia palpitat. nec roboratur ante primum sermōnis exordium. Pannosus dicitur, qui crasso panio, ac uili operatus est. ATRIA. Prima pars domus, pluralis pro singulari. Atrium prima pars domus appellatur, quæ continet mediam aream, in quam collecta ex omni tecto pluuia descendit. Dicitur atrium, uel quia id genus aedificij atria primum in Etruria sit institutum, uel quod à terra oriatur, quasi iter arium, uel quod atrum ex fumo esset propter culinam. in atrio enim tria habitacula erant. Vestibulum locis sportularum, qui et ipse Sportula dicebatur, ubi proponebantur eo die, quæ dono danda erant. et culina, quanquam vestibulum proprie locus sit ante aedes, quemadmodum inferius ostendemus. Atrium proprie nigrum significat, unde atritas à ueteribus nigredo dicebatur. Virg. Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra. idem. Hic piscibus atram improbus illuuiem. Ex hoc atramentum deducitur, cuius duo genera sunt. Atramentum scriptorum, quod et librarium dicitur, et a tectorijs tectorium, quo inscribendo, ac pingendo utimur, et atramentum sutorum, quod insciendis pellibus sutores usurpant. Græca à quadam similitudine aeris uocant chalcantimum. quippe apud eos æs dicitur χαλκός. uulgo hoc à nitri similitudine utriolium nominant fit multis in locis, præcipueque in Hispania à puteis stagnisque habentibus. id genus aquæ decoquitur, ea admista pari mensura dulcis

ra dulcis aquae, et in piscinas lignas funditur. Immobiles super has transstris dependent restes lapillis extente, quibus adherens limus utresq; acinis imaginem quandam uiae red- dit, exemplum triginta diebus siccatur. Color est caeruleus spectabili nitore, uirumq; esse creditur. diluendo fit atramentum tingendis apium corijs, et hoc factitium uocant. Est et aliud genus, quod fossile dicitur, uarijs medicinae usibus adhibetur, praesertimq; in astrigendo, in quo tanta est uis eius, ut si ur- forum, et leonum ora eo aspergantur, mordere non possint. Hinc etiam atra bilis dicitur, quam graeci melancholiam uo- cant. na bilis cholerae est, unde biliosi dicuntur cholericis. A phri- tamen bilim uocant semen humanum humi proiectum, et bi- lites ueteres dixerunt bestijs similes, quasi bellutos. Item olus a- trum, siue in compositione olis atrum, alio nomine hippofelinum dicitur, quod folia habeat subnigriora, propter quod Co- lumella pullum olus appellat, atq; oleris pulli radix. quidam etiam smyrnium uocant, a smyrna. i. myrrha, quod lacryma caudias sui myrrha sit, quidam petroselinon, quod inter petras, et iuxta maceriam feri a ueteribus consueuerit. Gal. *δὲ το μὲ ζουσι δ' ἐν πρῶ μὲ εὐδιδως ἡδὴ πάντες οὐ σ μύρον, ἀλλ' ὁ λί σαρρον τὸ πτεροσίλον*, hoc est, uocant iam omnes in urbe Roma non smyrnium, sed olis atrum herbam hanc, quae petroselinum dicitur, radicem myrrhae similem odore, habet etiam libano- tis, quam alio nomine rosmarinum uocamus. Plyn. Libanotis radicem habet olisatri, nihil a thure differentem. Sunt qui atru- plex quoq; ab atro dictum putent, quod homines pallidos facit a Pythagoras haec herbam accusat, inquam facientem hydro- picos, et morbos regios, et pallorem, ac ne in hortis quidem aliquid arcat, id nisi languidum nasci affirmat. Veteres hanc atreplexum dixerunt. Item ab atro atritatem pro immanitate dictam constat, et atratum luscubri habitu indutum, et atro- cem hoc est asperum. crudelem, quod, qui atro uultu sunt, aspe- ritatem, ac seuitiam praeseferunt. alij tamen atrocem a graeco ponus appellatum censent, quod graeci ἀτρώνια appellat, quae cruda sunt, uel ab eo, quod atroces nihil de se timent. τρεῖν enim timere est. ab atrox fit atrocia, et atrocius, et aduerbi- um atrociter. Atraces populi sunt Aetoliae, quibus nomen de- dit Atrax Aetoliae filius. Aliquando etiam atrum pro fune sto accipitur. unde atros dies supra diximus eos appellari, qui alio nomine communes, et uulgo aegyptiaci dicuntur. Ab atte- rendo autem atrum dictum est, quoniam quae atteruntur, liuo- rem contrahunt. atrium graeci uocant αὐλίον, propter quod poetae quoq; nostri aliquando aulam pro atrio usurpant. Item aulae principum domus, hoc est regiae dicuntur. Seneca, Non si- ma uox est eius, qui in cultu regum consueuerat, cum quidam illum interroget, quo modo rarissimam rem in aula consecutus esset senectutem, iniurias inquit accipiendo, et gratias saepe agendo. Ab hac aulae dicta sunt uela, et ornamenta, quibus parietes, et aulae teguntur, quae parapetasmata, et peris- tromata nominantur sicut ta petes, siue ta petz, seu ta petia di- cuntur, quibus equi, mensae, siue pauimenta sternuntur. Plau- Vt ne peristromata quidem aeque sint campatica, neq; Alex- andrina belluata consuta ta petia. Vir. Instratos ostro alipedes, pi- ctisq; ta petis. Varro. Et minute pictis ta petibus capiunt som- nos. Ideo autem ab aulae dicta existimant, quod primu in aula Attali regis Asiae inuenta sunt, cui successit populus romanus. Genus etiam uestimenti est, de quo inferius dicemus. Item aduoluerbum, quod est uoce, uel gestu fauorem capio, de quo inferius dicemus, quasi aduoluer, quod hoc in aulis ma- xime fieri solet. quidam tamen a graeco potius hoc deriuatu existimant, hoc est ἀπὸ τοῦ δουλεύειν, quod est inferuire. Veteres aulas dicebant, quas nos dicimus ollas, unde aulicicia

10
20
30
40
50
60

uocantur extra, quae in ollis coquantur, hoc est elixa. et Plautus fabulam suam ab aula, hoc est olla inuenta aululariam nomi- nauit. Aulula aulae diminutiuum est, et interdum uocatur au- xilla. Eosdem pecuniam quoq; in atrio tenere solitos legimus. unde honoratioris serui limum custodiae adhibebantur. ab Atrio atriensis. FER I. Crudelis, quae admodum supra- diximus, hoc autem Neronis epitheton est, qui omnium, quos terra sustulit, crudelissimus fuit, cuius rei illa eius uox insigne testimonium est. Nam, cum quidam in sermone communi (ut fieri solet) dixisset *ἔ μὲ θάρστος γαῖα μὴ χέρω κρυπὶ*. hoc est me moriente, terra misceatur igni, immo inquit *ἔ μὲ λῦρ- τος*, hoc est me uiuente, hinc proprium nomen in appella- tuum commutatum est, et Neronis nunc crudeles dicimus, et Neroniores, crudeliores. REGIS. Domini rex proprie dicitur, qui regnum possidet. regna autem dicuntur integrae regiones, quae ab uno principe, hoc est rege possidentur, ut Gal- lia regnum est, et qui Galliam possidet, rex Galliae dicitur. Sic enim distinctus erat olim orbis terrarum, ut singulae ferè re- giones regna dicerentur, et reges proprios haberent, a quibus 20 et ipsae regiones appellatae, quos ad fistuligum maiestatis non ambitio popularis, sed uirnis, et spectata inter bonos modera- tio prouehat, populi nullis legibus coerebantur, arbitria re- gum pro legibus erant. regna nationes ipsae, et morum, ac lin- guae similitudo desinebant. Sic alyriorum rex primus Ninus fuit, sic Aegypti Viceris, sic Syriae Tanaus, sic aliarum nationum alij reges siue, quibus principio mos fuit sineis im- perij tueri, magis quam proferre. Postea uero gerere inter se bella coeperunt, seque inuicem regnis spoliare. Sic plurimum, ac diuersorum regnum unus aliquando rex fuit. Quod si non 30 in unius regis, sed in alicuius populi imperium regnum per- uenit, fit ex regno Prouincia, quod nomen inde tractum est, quod porro, id est longe uina uideatur. Prouinciae enim pro- prie dictae sunt longe ab Italia bello acquisitae, a quibus pro- uinciales uocati, qui ex prouincijs sunt, siue (ut Vlpianus in- quit) qui in prouincia domalium habent. et prouinciatum aduerbium per singulas prouincias, Et quoniam praetores ad eas gubernandas mitti solebant, factum est etiam, ut ipsi ma- gistratus, et omne onus nobis impositum, Prouincia appelle- tur. Tereu. O Ceta prouincia te pisti duram. aliquando eti- 40 am diuisa sunt regna, et pars una subiecta alicuius impe- rio. Is non rex, sed regulus dicitur est, quasi paruus rex. a quo principes, qui hac etiam aetate urbes aliquas, aut oppida possident, reguli, siue generali uocabulo domini, aut prin- cipes dicuntur. quauis proprie reguli sint filij, aut nepotes re- gum. Dicit tamen reges possunt, etiam si unius tantum urbis im- perium habeant. sic principio reges Romanorum dicti sunt, quibus imperium urbis permitteretur. hinc regnum dictum tam ipsa regio subiecta, quam ipse dominatus. Vnde interre- gnum proprie appellatur id tempus, quo regnum uacat rege, hoc est ante, quam inde morui locum nouus rex praeficiatur. 50 et interrex, qui interea regis locum tenet. per metaphoram tamen interregnum est dictum, cum loco magistratus interrex creatur. Lilius, Cum sine curuli magistratus res p. esset, patri- tij coiere, et interregem creauerunt, contentio consules ne, an tri- buni militum crearentur in interregno, rem complureis dies tenuit. Aliquando rex ponitur pro domino, etiam si per tyran- nidem occupauerit imperium, ut hoc loco. Est etiam quando rex capitur pro potentiore, et eo, quem nobis uelut in patro- num eligimus, quem sequamur. Martialis, Qui rex est, re- gem maxime non habeat. Columella, An honestus duxerim mercenarij saluatoris mendacissimum aucupium circunuo- litantis limina potentiorum, somniumq; regis sui rumoribus

auca pantis. neq; enim roganti quid agitor intus respondere fer-
 ui dignantur. Item rex aliquando pro diuite accipitur. Terē.
 Regem me esse oportuit, & alibi, Quia solā uincitur his regi-
 nae. A rege regina dicitur regis uxor, uel quae possidet regnū,
 etiam si uirum nunquam habuerit, ut pote ad quam regnum
 ex successione peruenit. & regno uerbum, quod est dominor,
 & regnum possideo, & regia domicilium, & aula regis. &
 regius, ac regalis, qui rege dignus est. quāuis regum proprie
 dicitur, quod est regis, ut regius equus. regia iusta. hinc Regi-
 um appellatum Cisalpinae galliae oppidum, à Lepido aedifica-
 tum, & ob pulchritudinem, atq; amoenitatem loci Regium no-
 minatum. Item Lepidum, à quibusdam etiam Regium lepi-
 dum. Est tamen & aliud Rhegium in ultimo Calabriae, seu
 Brutorum sinu, quo loco Sicilia ab Italia dirupta est, sed hoc
 cum aspiratione, atq; y. graecā litera scribitur. ἀρό τοῦ ἐν-
 ρώου dictum, quod est dirumpo. ab illo Regenses appellati,
 ab hoc Rhegyni, sicuti Cumani à Cumis oppido Campaniae.
 Comenses à Como oppido Galliae. & Albani ab Alba oppi-
 do latij. & Albenfes ab Alba oppido iuxta lacum facinum.
 Item regilla uestis, qua reges utebantur. Plaut. Basilicam, an re-
 gillam nimitam induam. & regius morbus, quod mulsō, quod
 genus potionis in regum delitijs erat, curaretur (ut Varro sen-
 tit) ut alijs, quia eo morbo affectos & lecto, & conclauis cultio-
 re, & ludis, & lasciuia uti perutile est, per quae mens a grotan-
 tis exhilaretur. idem morbus aurigo antea dicebatur à colore
 auri, quem bilis per totum corpus diffusare praesentat. & mor-
 bus arquatus, quod caelestis arcus concolor sit de uirore, uel
 quod ita stringit humana corpora, ut in arcum duat. Graeci
 ictericam nominant (ut quidam putant) ἀρό τοῦ ἰκτερός,
 hoc est à mulo, quod oculi bile suffusi miluini oculis similes
 uidentur. Alij scribunt uicem ictericam esse, quae si spectetur, sa-
 nari morbum regium, & uicem mori, hanc latine uocari gal-
 gulum. & regalia exta, quae potentibus, imperium polliceban-
 tur. humilibus, hereditates. filio familias, donationem. & re-
 gescio, quod ueteres usurparunt pro cresco. & regie, ac regali-
 ter aduerbia, pro splendide, & munifice. & regifugium sa-
 crum, quo die Tarquinius fugit ex urbe Roma. & regale un-
 guentum, de quo supra diximus, quo Parthorum reges uteban-
 tur. & regulus, quae inter omnes fere auris minima est. à qui-
 busdam regaliolus creditur esse. Suetonius, Prudie autem eas-
 dem idus uicem regaliolum cum laureo ramo pompeiana cur-
 riae se inferentem, uolucres uarij generis è proximo nemore
 persecuta, ibidem discerpserunt. Rex à rego deriuatur, quod
 est gubernare. rego autem dictum, quasi rem ago. Ab hoc fit regu-
 la, de qua supra diximus. à quo regulo uerbum, quod est diri-
 go. & regulare, quod secundum regulam est, uel quod in regu-
 lam trahi potest. Vnde aes regulare dictum est, quod à calda-
 rio, & coronario aere differt. Coronarium est, quod tenuatur
 in lamnas, aurorumq; felle tinctum, specie auri praebet in hi-
 strionum coronis. Caldariū, quod funditur tantum. maleis fra-
 gile est. regulare, quod obsequitur maleis. & ab alijs ductile
 appellatur. sed & in ceteris metallis regulare dicitur, quod ex
 coctum igni diligentius est, nitijq; purgatium. Item à rego fit
 regio, quod priusquam prouinae fierent, regiones sub rebus
 erant, atq; ab ijs regebantur. poste a maiores in urbe partes re-
 giones appellari coepit. unde fit aduerbium regionatim, hoc
 est per singulas regiones. & è regione, hoc est aduerso, quod
 ueteres etiam conregeone dixerunt. Eius praeterea uerbi passi-
 um est regor. à quo rectum dicitur, modo quod regitur, sicut re-
 ctor, qui regit, modo quod stat, atq; erectum est. à quo rectae
 appellatae sunt uestimenta uirilia, quae à stantibus, & ab imo
 in altum texuntur. modo quod nullam in partem flectitur, cu-

ius contrarium est obliquum. unde per metaphoram recti ho-
 mines dicuntur iusti. & rectum, iustum. Item perfectum offi-
 cum, quod graeci uocant καθόρθωμα. nam ὀρθός re-
 ctum graeci dicunt. à quo orthopnoea, & orthopnoeci, de qui-
 bus alibi dicemus. & orthographia, recta scriptura. & ortho-
 peia, emendata (ut Quintilianus definit) cum suauitate ex po-
 sitio. et Orthochorybantij populi Scythiae, quae est in Asia. et
 rectitas, siue rectitudo iustitia. & recte. bene. iuste. & recta ad
 uerbum. Plyn. Cum domum recta proficiatretur. Virg. Non
 10 assis faciunt. euntq; recta. & apud grammaticos rectus pri-
 mus casus, qui tamen improprie dicitur casus, cum nominati-
 uus à nullo flectatur. ceteri casus ab eo flectantur, & cadāt,
 atq; ideo nuncupentur casus. Rego etiam aliquādo capitur pro
 rectum teneo. Cornelius. Cum nimio dolore regere caput non
 posset, hoc est rectum tenere. Ab hoc uerbo composita sunt ar-
 rigo, proprie de uirili membro dicitur. Martial. Arrigis ad ue-
 titulas. Veruntamen ad alia quoq; transfertur. Teren. Arrige
 aures Pamphile, hoc est erige. elena nam & erigo ex e praepo-
 sitione, & rego componitur. Item surgo à sursum, & rego,
 20 quod proprie si significat erigo. Teren. Vt triduo hoc perpetuo
 è lecto nequeat surgere. hinc surgere uenti dicuntur, cum uelu-
 ti se erigentes flare incipiunt. Virg. Et fando surgentes de-
 moror austros. idem, Continuo uentis surgentibus, aut freta
 ponti incipiunt agitata tumescere. sicut è contrario quando fla-
 re desinunt ponere, & residere dicuntur. idem, Cum uenti po-
 suere, omnisq; repente resedit status. Aliquando etiam surgo
 per metaphoram pro cresco usurpatur. Idem, Quers sine, nec
 potuere feri, nec surgere nusses. idem, Ascantium surgentem,
 & spes haeredit Julii Respice. ueteres surrego pro surgo, et sur-
 30 regit pro surgit scripsere. Ab hoc surrectio deriuatur. Item
 composita ab eo sunt assurgo, quod est erigo, requiritq; dati-
 uum. fitq; in alicuius honorem officij, aut beneuolentiae gra-
 tia. Assurgunt enim sani, ut stent, aut obuiam eant. assurgunt
 aegroti, ut sedeant, hinc aduenienti magistro omnes assurgunt.
 & pater, cum iaceret in lecto, redenti è multina filio as-
 surxit, optatissimum illud caput amplexurus. Virgilius.
 Vtq; uro phœbi chorus assurrexit omnis, hoc est hono-
 rem fecerit. Exurgo, è lecto surgo. Cicero. Excitami om-
 nes, atque exurgite. Praesurgo, ante surgo. Insurgo, in
 40 aliquem insilio. Resurgo, rursus surgo. unde qui reuixe-
 runt, resurrexisse dicuntur. & ab hoc fit resurrectio, quae
 proprie dicitur de defunctis. Consurgo, simul surgo. Sallust.
 Consurrexere omnes, simulq; in eum impetum fecerunt.
 Item surrigo eiusdē significationis est. Virgil. Tot surrigit au-
 res. Item dirigo, quod proprie est obliquum emendo. Plyn.
 Tum regis dirigendus, ne ullam in partem inclinet. Plau. Di-
 rigere aliquando caput pro dissidere. Corriigo emendo, à quo
 corrector, emendator. & correcte, emendate. Corgo uero uete-
 res pro eo, quod est profecto usi fuerit. Irrigo autem non à re-
 50 gendo, sed à rigando deductum est. Rigare enim madeficere
 est. Seuerinus. Et uerus elegi fletibus ora rigant. unde irriga-
 re dicimus ad aquare, & quasi riuus in agrum, aut hortum de-
 duere. à quo irriguus dicitur, & qui irrigatur. Varro. Ager,
 qui est irriguus, & qui irrigat. Virg. Irriguumq; bibant uo-
 laria fontem, hinc riuus dicitur, quasi riuus. Est autem riuus
 (ut Vlpianus inquit) locus depressus per longitudinem, quod
 aqua decurrit. à quo fit deriuo uerbum, & passiuum eius de-
 riuor, quod est deduco, & deducor, & deriuatio, deductio.
 et deriuatum, quod ab alio deducatur. Item riuo, et corriuo,
 60 quod proprie de brutis dicitur, cum potandi gratia ad eundem
 riuum conueniunt. unde riuales, et corriuales dicti, qui duo,
 aut plures eandem amicum habent, uel quod ad eundem ri-
 uum accedere

num accendere uideantur, uel quod inuicem contendant, ut ferre quae ex eodem uino haustum perant. Teren. Militem ego riualem recipiendum cenſeo. Rigo à græco deductum eſt, quo niſi ea, quæ irrigamus, frigeſcere uidemur. Apud græcos autem prius algo eſt. unde prius dicitur frigus. Ab hoc fit rigo, quod proprie eſt frigeo. à quo rigiſco per metaphorã tamen, quoniam quæ frigent, horrent, & dureſcunt. rigere, & rigere pro indurari uſurpamus. Virg. V eſte q; rigiſcunt induta, cæduntq; ſecuris humida uina. Hinc rigor, non modo pro frigore, ſed etiam pro duritie capitur. Idem & ferri rigor. & rigidus modo frigidum ſignificat. Virg. Tellurem borea rigidam ſpirante moueri. modo durum. unde rigidus homo dicitur aſper. & rigiditas, aſperitas. aliquando etiam erectum, quod non niſi ex duritie accidit. Idem. Tum rigiditas motu cæcimenta querens. & rigide aduerbium dure, atq; aſpere. & obrigere, frigore contrahi, & quaſi obdureſcere. Seneca. Ita membra frigore obriguerant, ut ſeminecem putaremus. **RADIABANT.** Fulgebant, propter magnitudinem atrij aerem undiq; admittentis, uel alluſit ad nomen domus Neronianæ, quæ aurea dicta eſt. Radiare, fulgere eſt, dictum à radio, qui proprie eſt ſplendor à ſole micans. Varro. O ſumme ſol, qui totam hanc mundi compagem tuis radijs illuſtras. Transferunt etiam ad fulgorem oculorum. Plyn. Cuius ex oculis radij nocte micantes arnuntur. Gellius. Stoici cauſus eſſe uidebantur radiorum ex oculis in ea, quæ uideri queunt, emiſſionem. Item radius dicitur uirga philoſophorum. qua geometriae lineas indicant. Virg. Deſcripſit radio totum qui gentibus orbem. Item in ſtrumentum textoris, quod milgo druellam nominant. Virg. Excuſſi manibus radij, reuolutaq; penſa. Radij etiam rotarum dicuntur. Idem. Hinc radius trunere rotis. & in ſtrumentum eſt, quo raduntur menſuræ, quod alio nomine dicitur hoſtorium Plaut. Dij, de eiq; omnes tantam nobis lætitiã, tot gaudia ſine radio, cumuletis. Item oliuæ genus oblongæ. Virg. Nec pingues unam in faciem naſcuntur oliuæ orchades, & radij, & amara pauſa baccæ. A radio fit compoſitum irradiatio, quod eſt illuſtro, & quaſi intus radio. Plaut. Faciunt, quod conſueuerunt, irradiant ſalibus menſam, omnes ad riſum prouocant. **HIC.** in hoc loco. etenim hic. illic. iſtic. hinc. illinc. iſtinc. hac. illac. iſtinc. huc. illuc. iſtuc. horſum. illorſum. iſtorſum. aduerbia localia modo demonſtratiua ſunt, modo relatiua ſicut pronomina, à quibus deducuntur, quæ ſunt hic. ille. iſte. hæc enim aliquando demonſtrandi uim habent. Teren. Viden' tu illum Thais. Virg. Sic Iuppiter ille monebat. Aliquando referendi. Seneca. Et qui hoc facit, ſanè prudens appellandus eſt. et tunc hæc eandem ſignificationem habet, quæ iſ. & in nominatiuo pluralis numeri, ac maſculino, & ſæmimino genere ſola ſcriptura numero diſtinguitur, hi enim, & hæc cum aſpiratione, & una uocali, ab eo, quod eſt hic, & hæc, deſcendunt. ij uero, & ea cum duabus uocalibus, & ſine aſpiratione, ab is, et ea deducuntur. hoc autem inter hæc tria uel pronomina, uel aduerbia intereſt, quod hic ſignificat rem, ſiue locum loquenti proximum. Cicero. Nihil hic noui eſt, quod ad te poſſim ſcribere. iſte uero ſiue iſtic rem, aut locum proximum ei, cum quo loquimur. Idem. Tu iſtis ſuauibus. iſtis lateribus. iſta gladiatoria totius corporis firmitate tantum uini exhauſeris, ut tibi neceſſe eſſet in conſpectu populi uomere poſtridie. Ille, uel illic locum, aut rē remotam ab utroq; Plaut. Quis eſt, quem uidemus uenientem pannosum, ac ſqualidum. ille ne eſt noſter Syrius? Plyn. Hæc omnia ad uos ex illa prouincia comportantur. illinc ſua. illinc odores. illinc extremis orbe quaſitæ luxurie operes. Aliquando tamen iſte accipitur pro hic. Cicero. Cum iſto tempore ſtent cum gladijs armati. Quint. Iuuenis

iſte, de quo ſumma in rebus humanis monſtra finguntur. Nonnunquam etiam ille per dignitatem quandam, aut eminentiam ponitur, ut Architas ille tarentinus. Cato ille cenſorinus. Alexander ille magnus. Aliquando maiorem duntaxat expreſſionem ſignificat. Virg. Ille ego, qui quondam græali modulatans auena Carmen. interdum ille ponitur pro is. Horatius. Qui didicit patriæ quid debeat, & quid amicis. Quo ſit amore parens, quo frater amandus, & hoſpe. Quod ſit conſcripti, quod iudicis officium, quæ partes in bellum miſſi ducis. Ille proſecto reddere perſona ſcit conuenientia cuiq;. Hieronymus. Nō qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt, ſed quem dominus commendat, hic, & is alio etiam modo ab authoribus uſurpanti ſolet, ut Alexander paruis copijs fretus, ſuperperauit Dariū cum infinito exercitu, & id in adoleſcentia. Itē hoc modo pauca ueſtis, & ea detrita, ac ſordida. Hic aliquando accipitur pro talis. Et quando aduerbium eſt pro tali loco. Virg. Hic pietatis honos: ſic nos in ſeptra reponis? Idem. Huc ego te Euriæ aſpicio. Plaut. Hic ne eſſe oportet, qui frugi eſſent? hoc eſt in tali loco, & tam ſordido. Hæc in plurali numero, & genere neutro. aliquando de ſæmimis dicitur. Mos enim ueterum fuit, ut neutra iungerent ſæmiminis. Virg. Hæc quoq; non cura nobis leuiore tuendæ, cum de capris loquatur. Teren. Hæc adornant, ut læuent, cum ſermo ſit de ancillis. quod ſi componatur cū præpoſitione ad, ſignificat prætere. Salluſtus. Cgnoueram paruis copijs bella geſta cum opulentis regibus. Ad hæc ſcientia belli Gallos ante Romanos ſiſſe. Ab hic tam pro nomine, quam aduerbio. Hic, & huicne fiunt. illud eiſdem cum hic ſignificationis eſt. Hoc ſemper interrogatiue ponitur, quaſi hic ne? item ab eius genitiuo fit compoſitum huiſmodi, & huiſmodi. nam ab is, iſte fit, ſicut ab hic, huc. Ab is deriuatur idem, quod accipitur per is denum. Aliquando tamen poni ſolet pro etiam. Cicero. Et huic coniumcta beneficentia, quam eandem uel benignitatem, uel liberalitatem appellare licet, id eſt quam etiam. Quint. Si cauſam ueneficij dicat adulteri, non Mara Catonis damnata iudicio uidentur, qui nullam adulteram non eandem eſſe ueneficam dixit. Ab idem ſit idem, quaſi item. Idem, quod ſignificat ſimiliter, eodem modo, & identidem, quod eſt frequenter eodem modo. Plyn. Centumnullia numerum pro domo eius, identidem promittens. Idem. ſtupeo patres conſcripti, nec dum ſatis, aut oculis meis, aut auribus credo, atq; identidem me an audierim interrogo. Item ab is deriuatur ibi aduerbium, quod dicitur, dum locus ſemel demonſtratur. à quo ibidem, dum locus ſæpius demonſtratur. & imibi, quod aliquando ſignificat in eodem loco, al quando ſic. nonnunquam etiam mox. Apuleius. Multa imibi dicta ſunt, quæ commemorare non eſt opus. Cæcilius. Liber ne eſ? Non ſum. Verum imibi eſt Plaut. Nos domum properamus, uos imibi ad eſte. et nullibi, quod ſignificat in nullo loco. & ideo, & icarco quæ ſignificant ob eandem cauſam. **50** Veteres im in accuſatiuo pro eū dixere, et inde ex ea pte, ſeu loco, à quo indidem ex eadem parte, ſiue ex eodem loco. Plautus. Indidem unde oritur ſacito, uti facias ſtultitiam ſepelibilem. Item em pro eam, & eum pro eorum. Is etiam urbs fuit à Babilone diſtans itinere dierum octo. apud quam eſt Is fluiuius, quo bitumen totius Babilonis ſubmiſtrabatur. Iſmenius uero fluiuius eſt Bæotie ab Iſmeno filio Pelasgi cognominatus. **VBI.** In quo loco. Vbi enim aliquando aduerbium loci eſt, ut hoc loco, aliquando temporis. & tunc ſignificat poſtquam. Cicero. Vbi id audiuimus, ſtatim proſecti ſumus. **60** Quando autem ubi eſt aduerbium loci, aliquando interrogatiuum eſt. Plaut. ubi id audiſti? Aliquando relatiuum. Virg. Vbi Eacidæ telo iacet Hector, ubi ingens Sarpedon. Ab hoc fi

unt, alicubi, hoc est in aliquo loco. Ne ubi, in nullo loco. Vbi-
 nis, & ubilibet, in quolibet loco. ubi quique, in quocunque loco.
 Vbinam interrogatiuum, in quo loco. **COLOSSVS.** Sta-
 tua aenea Domitiani ingens equestris, quam post victoriam ger-
 manicam supra ingentem molem columnarum pulcherrimis
 marmoribus constructam sibi dicauit in foro, de qua Papini-
 us. *Quae super imposito moles gemmata colosso, Stat latium*
complexa forum. & Martialis alibi. Inde sacro ueneranda
 petes palatia cluio, Plurima qua summi fulget imago ducis.
 Colossi dicuntur statuarum moles turribus pares, uel a Colas-
 se artifice, qui solis colossus, qui Rhodi fuit, traditur fecisse,
 ut quidam putant ἀπὸ τοῦ κολλᾶειν, quod cruciare est,
 quia διὰ τὸ μέγεθος κατακλιτικὸς ὡν ἔκειτο ἐρᾶτο μίος ὄντος,
 οὗ δὲ σὺβάτο μίος διὰ τὸ ἀφ' ἰσοχρημάτων βασιλεύειν, hoc est
 propter magnitudinem toruus a spectu inamabilis erat, nec cul-
 tu, ac ueneratione dignus, ob sumptus magnitudinem. Talis
 fuit in capitolio Apollo translatus a Lucullo ex Apollonia
 ponti urbetriginta cubitorum. talis in campo Martio Iupiter
 a Claudio Casare dicitur, qui a uicinitate theatri pompeia-
 nus dicebatur. talis & Tarenti factus a Lysippo quadra-
 ginta cubitorum. scribit Plinius Ante omnes alios in admyra-
 tione fuisse solis colossus Rhodi a Colasse Lysippi discipu-
 lum factum septuaginta cubitorum altitudinis, post quinquage-
 simum sextum annum terrae motu prostratum, qui iacens quoque
 miraculo est. Pauci pollicem eius amplectuntur. maiores sunt
 digiti, quam pleraque statuae. Duodecim annos perfectum fu-
 isse tradunt, trecentorum pretio talentorum. Visus & Romae
 est Apollinis colossus in bibliotheca templi Augusti quinqua-
 ginta pedum a pollice, non minus pulchritudine, quam ere
 spectabilis. & Sp. Seruilius Iouem fecit, qui erat in capitolio
 uictus Samnitibus, e pectoralibus eorum, ocreisque, et galeis tan-
 ta amplitudine, ut a latario Ioue conspiceretur. Reliqui quoque li-
 mae suam statuam fecit, quae ante pedes eius simulachri con-
 spiciebatur. Nero sibi colossus a Zenodoro fieri fecit, centum
 decem pedum longitudine, qui postea damnatus sceleribus,
 & saeuitia eius principis uenerationi solis dicitur fuit. Di-
 gnus memoria uidetur fuisse Rhodi praeter eum, quem dixi-
 mus, centum alios colossos minores quidem, ueruntamen ta-
 les, ut singuli per se eum locum nobilitate potuissent. **SY-
 DEREVS.** Altus quemadmodum supra diximus.
PROPIVS. Magis ex propinquo. Propè modo signifi-
 cat iuxta, dum praeposito est. Curtius. Cum propè id oppi-
 dum capie constitissent, modo ex propinquo, ut hoc loco.
 Cum uero est aduerbium significat ferè. Plinius. Et in fo-
 ribus templi propè collapsus expauit. A propè fit deprope,
 quod significat ex propinquo, et propior comparatiuum, hoc
 est propinquior. & proximus propinquissimus, ac nobis ad-
 haerens, etiam si solus sit. V ceteres tamen non solum propin-
 quum, & nobis haerentem proximum dicebant, ueruetiam
 longe remotum, si tamen inter duo discreta nihil medium ex-
 titisset. Virgil. Proximus huic longo sed proximus interuallo.
 Paulus iuriconsultus proximum dicit esse eum, quem nemo
 antecedit. Supremum uero, quem nemo sequitur. Aliquando
 proximus pro maxime propitio accipitur. & propior pro ma-
 gis propitio. Varro. Graduum testor, qui deus est nobis om-
 nium proximus. Martial. Nec propior, quam phoebus a-
 met. Item proximus aliquando non habet uim superlatiui,
 sed propinquum significat, quapropter comparatiuum fit
 proximior, quod est idem, quod propinquior. & ab eo fit pro-
 ximitas, & proxime aduerbium. V ceteres proximi terciae de-
 clinationis dixerunt pro proximo. Cato. Die proximi hoc di-
 xit. Eadem declinatione & crastini, & pristini usi sunt. Item

a propè fit propinquus. & propinquior. & propinquissi-
 mus. & propinquitas. & propinque. propinqui non modo ij
 dicuntur, qui iuxta nos sunt, sed interdum etiam affines.
 Vnde & propinquitas pro affinitate accipitur. & propinquo
 uerbum. & appropinquo, quod significat proximior fio. A
 quo appropinquatio, & propium, quod significat peculiare.
 & id, quod unius cuiusque est, hoc enim maxime propè est,
 quod proprium est. Virgilius. Nunc mihi da proprium uirgo
 facta nocte laborem. A quo proprietates notae significationis. &
 10 proprie aduerbium peculiariter. Quorum contraria sunt im-
 proprium. improprietas. improprie. Aliquando tamen pro-
 prium pro diurno ponitur. Sifenno. At qui metu, & suspitio-
 ne propriam habere quietem non poterat. Aliquando pro per-
 petuo. Plaut. Atque illum amatorem tibi proprium futurum
 in uita. Virgilius. Da propriam Tymbræe donum. Idem. Pro-
 pria haec si dona fuissent. Teren. Ego uitam deorum propterea
 sempiternam esse arbitror, quod uoluptates eorum propriae
 sunt. & propediem, quasi propè est dies, quo hoc futurum est.
 & propèmodum, quasi iuxta mensuram. Idem enim signifi-
 20 cat, quod ferè. & propter, quod modo idem significat, quod
 propè. Virgilius. Et uiridi in campo templum de marmore po-
 nam propter aquam, modo causalis praeposito est. Idem. Te
 propter Libyæ gètes, numidumque tyranni odere, hoc est tua cau-
 sa. ab hoc fit propterea aduerbium, quod significat ob eam
 causam. & quapropter, hoc est propter quam causam. Item a
 propè, & ito itas fit propitium, quod significat placidum,
 fauens. etenim qui nobis fauent, propè nos ire consueuerunt.
 Ab hoc fit propitio, siue propitior, quod est placidum, & propiti-
 um reddo. & propitiabile, ad propitiandum aptum. Vnde
 30 propitiabilis hostia dicitur, & propitiabilis. Item propitiabile,
 quod facile flectitur, ut propitiabile numen. Item propitiatio,
 hoc est sacrificium. Nec me latet esse nonnullos, qui propiti-
 um dictum uolunt, quasi profusum piuum, hoc est ualde piuum.
 Porro enim aliquando ualde significat. Teren. Dehinc ut
 quiescant porro moneo, & desinant maledicere, maledicta
 ne noscant sua. Proprie tamen porro eo modo ponitur, quo ue-
 ro, & autem, quae collocantur frequenter in oratione diuina-
 xat. ut sententiam a sententia distinguant. sed hoc ab illis dif-
 fert, quod ille nunquam in fronte sententiae collocantur. Porro
 uero sepius. Quinti. Porro qui consensum defendit, non ab
 40 solutionem sceleris petit, sed licentiam. per illa diceremus, qui
 uero, uel qui autem consensum defendit. Apud aliquos au-
 tem, praesertimque apud poetas porro pro longe. certe. postea.
 ultra accipitur. Virgilius. Hinc maxima porro accipit Ro-
 ma, & patrium seruauit honorem, id est postea. uel post lon-
 gum interuallum. & est aduerbium temporis. Item a propè
 secundum quosdam fit propero, quod est festino nam qui in
 aliquem properat id agit, ut illi propinquior sit. Ab hoc fit
 50 properatio, & properantia, & quo ueteres usi sunt prope-
 ritas. Item aduerbia propepe. & properatim. & properiter.
 & quo plerique uuntur, properanter. Sallustius. Tum pro-
 pere consul eduat exercitum. Caecilius. Properatim in tenebris
 istuc confectum est opus. Actius. Remisque nixi properanter
 nauim in fugam tradunt. Catullus. Animula miserrima pro-
 periter abit. properus etiam ab eodem deducitur, hoc est æ-
 ler, cuius comparatiuum properior, & superlatiuum proper-
 rimus ueteres usurparunt. Plaut. Properam uideo anallam
 uenientem. Properare, & festinare antiqui distinxerunt. Ca-
 60 to. Qui unum quod naturæ transigit, properat, qui multa si-
 mul incipit, nec perficit, festinat. Alij dicunt properare esse
 animi studiose ad aliquam rem contendenti. festinare cor-
 poris necessitati obsequenti. Virgilius. Et medijs properas
 aquilombus

aquilonibus ire per altum. Idem Festinate uiri. nam quæ tam
 fera moratur se gnares? Nos tamen propero à præparato compo-
 sitionem existimamus. ut inferius dicimus. **VIDET.** **A**spi-
 at. æruit. Video enim idem significat, quod cerno. **Virgilius.**
 Quæq; ipse inferrima uidi, et quorum pars magna fui. In-
 terdum transfertur ad animum. **Ouidius.** Video meliora, pro-
 boq; deteriora sequor. Nonnunquam etiam pro curo accipi-
 tur. **Plaut.** Tu domi uidebis, hoc est parabis. Idem inus pa-
 ra. cura uide quid opus sit, quod idem fit in uecor. **A** quo ædi-
 tuus dictus, qui ædes curat sacras. **A** hoc fit frequētatum ui-
 so. et ab eo aliud frequētatum uisito. uisere, et uisitare,
 proprie ad officium pertinent. et eiusdem fere sunt significati-
 onem. Hinc fit uisitatio, et reuiso, quod proprie significat re-
 uertor, ut iterum uideam. **Teren.** Reuiso quid agat **Dampbi-
 lus.** Video sciat passiuum uideor. a quo uisus, et uisio pro ipso
 uidēdi actus, sicut gustus pro actu gustandi. odorans pro actu
 odorandi. auditus pro actu audiendi. tactus pro actu tangen-
 di. **Virgilius.** Horrendum uisu. et uisum pro eo, quod uide-
 mus. **A** pulcius. Quo non modo uisa a nobis, sed etiam ab
 alijs audita referrem. Hinc uisa somnia dicuntur. et nocturna,
 siue etiā diurna phantasmata, quæ etiam uigilantibus ap-
 parent. **Virgilius.** Hoc uisum nulli, non ipsi effra sorori est.
 Visiones etiam phantasmata dicuntur. **Quintilianus.** Quas
 phantasias græci uocant, nos sane uisiones appellamus. per
 quas imagines rerum absentium ita representantur animo,
 ut eas cernere oculis, ac presentibus habere uideamur. has quis
 quis bene conceperit, is erit in affectibus potentissimus, quale
 est apud **Virgilium.** Ex cusi manibus radij, reuoluntq; pensa.
 Hinc etiā uidentia, quam alio nomine illustrationem. græci
 ἰδέω uocant, alij ὑπότινω. proposita quæ-
 dam forma rerum ita expressa uerbis. ut cerni potius uideatur,
 quam audiri. et euidenter aduerbium, hoc est clare dilucide.
 expresse. **A** uideo composita sunt transuideo, quod est uideo
 aliquid per corpus aliquod perspicuum. **Præuideo,** ante ui-
 deo. **Plin.** Id nos futurum præuideramus. **Prouideo** similiter
 futurum aliquid uideo ante, quàm factum sit. Idem. Hoc eni
 sapientis est, omnia, quæ uentura sunt, prouidere. Quoniam
 uero ea, quæ prouidemus, si mala sunt, aut uitamus, aut emē-
 damus, factum est, ut prouidere modo uitare, seu cau. re sit.
Tere. Quæ si non astu prouidentur, modo remediū præbere.
Cicero. Satis iam omnibus, quæ necessaria erant, prouisum pu-
 tabant. Hinc prudentia, et prouidentia dicuntur. Idem. Id
 enim sapientis est prouidere, ex quo sapientia appellata est
 prouidentia. Idem. Quid plura? Sic mihi persuasi, sic sentio,
 cum tanta celeritas animorū sit, tāta memoria præteritorum,
 futurorumq; prudentia. **Quidam** prudentiam a prouidentia
 ita distinguunt, ut prudentiam dicant in rebus humanis, prouid-
 entiam in diuinis. Alij prudentiam definiunt rerum bona-
 rum, et malarum, et utrarumq; scientiam. prouidentiam
 uero, per quam futurum aliquid uidetur ante, quàm factum
 sit. unde prouidentiam aliquando pro deo ponimus. **Quintil.**
 Nullam ego res humanas despicere prouidentiam reor. Idem
 de **Cicerone.** Dono quodā prouidentia genitū, in quo omnes
 uires suas eloquentia ex periretur. Item a prouideo fit prou-
 idus, hoc est ante uidens, uel solers. diligens. et prouide ad-
 uerbiū solerter. diligenter. et prudens, quasi prouidens,
 quod interdum significat sapiens. interdum sciens. Vnde iuris
 prudentes dicuntur, qui ius sciunt et iuris prudentia, iuris sci-
 entia. et prudens scilicet, id est sciens me hoc facere feci. quemad-
 modum e contrario imprudens hoc feci. id est non putavi me
 hoc facere, quod feci. hoc tamen inter se differunt prudēs, et sci-
 ens, quod prudens est, qui intelligentia sua aliquid cognoscit.

sciens, qui alterius iudicio rem percipit, hoc est prudens per
 se, sciens per alios. Item prudenter aduerbiū, quod modo
 scienter significat, modo sapienter et imprudentia pro insci-
 tia. et insipientia, siue stultitia. et imprudenter pro insipi-
 enter, et stulte. Item a uideo fit eideo, hoc est clare, et ex-
 presse uideo. a quo euidentis clarus. et euidenter clare. Item in
 uideo, de quo una cum ab eo deriuatis late superius disserui-
 mus. **A** uideo etiam fit inuisibile, quod uideri potest et inui-
 sibile, quod non potest uideri. et uidelicet aduerbiū confir-
 10 mandi, quasi uidere licet. **Teren.** uidelicet de psalteria hac au-
 diuit, hoc est certe audiuit. sicut scilicet, quasi scire licet. **Vir-
 gilius.** Salicet his superis labor est, ea cura quietos sollicitat.
 et illicet, quasi ire licet, ueluti iam finis rei sit. **Plaut.** Illicet hoc
 curato **Samio** illicet etiam pro statim accipitur. **Virgilius.** Il-
 licet ignis edax summa ad fastigia tecti uoluitur. Item a uideo
 uideor deponens, ut uideor tibi bonus. uisus mihi fiat impru-
 dens. in quo notandum est rustice quosdam ita loqui. uideor
 tibi et recte faciam, et mihi non uidetur quod recte loquaris. et
 nobis uidetur, quod male faciamus. sic enim dicendum est, si la-
 20 time loqui uelinus. **Uideor** tibi recte facere, et non uideris mi-
 hi recte loqui. et uidemur uobis male facere, et alia huius-
 modi similiter. Sunt etiam qui uisum a non uidendo di-
 ctum putant. **A**uidus enim proprie dicitur, qui propter nimiam
 cupiditatem non uidet quid agat. **A** quo uideo aduerbi-
 um cupido et auditas, cupiditas. et uideo, cupio. de quo **aua-
 rus,** qui nimium cupidus est pecunie. et auaritia, habēdi cu-
 piditas. et auare aduerbiū tenaciter. et comparatiua, et su-
 perlatiua eorum auarior. auarissimus, auarius. auarissime.
Quidam etiam auarum, quasi uisum æris dictum putant.
 30 et ab uideo ita distinguunt, ut auarus semper in malam partem
 accipitur, **A**uidus autem etiam rerum honestarum dicitur.
Sallustius. **Laudis** uidi, pecunie liberales erant. **Auara**
 terra dicitur, cum id, quod in se recipit ampliore foenore non
 reddit. **A**uere etiam a nimia cupiditate pro gaudere accipi-
 tur. Vnde salutantes quoque aue dicimus, hoc est gaude. late-
 re. **ET.** Atq; et coniunctio aliquando copulatiua est. **Plau-
 Collaudato** formam, et faciem, et uirtutes commemorato. **Ali-**
 quando ponitur pro id est. Idem. **Annos** natus iam saxa ginta,
 et senex. nonnunquam pro quia. **Virgilius.** **Audieras,** et fa-
 40 ma fuit. **Martial.** quod minimos cernis mitti nos credis ami-
 ce, **Falleris** et nummos ista tabella rogat. **Quinti.** Has pri-
 mum audiat puer, harum uerba effingere imitando conabi-
 tur, et natura tenacissimi sumus eorum, quæ rudibus animis
 percipimus. **Interdum** uenustatis gratia duplicatur. estq; com-
 pletiua coniunctio. **Virgilius.** **Multum** ille et terris iactatus,
 et alto. **Plerumq;** sententiarum initijs competit. **Quinti.** **Et**
 finitæ quidem sunt partes duæ, quas hæc pro fessio pollicetur.
 Est etiam quando seruit affectui, et quasi interrogandi uim
 habet. **Cicero.** **Et** sunt, qui de uia appia loquantur, taceant de
 50 curia. Idem. **Et** ad eum legatos de pace mittentis, qui pacis nū-
 tios repudiauit. **Et** postea miramur, quare id moleste ferat po-
 pulus romanus. Sæpe etiam ponitur pro quāuis. Idem. **Defen-
 di** legem uoconiam magna uoce, bonisq; lateribus, et uide-
 tis annos meos. ac si dixisset, quāuis sum ita senex. item pro
 etiam. quod tamen apud **Ciceronem** nunquam reperitur.
Quinti. Tamen siquid aduersus te ipse commisit, sit hostis et
 meus. **Cicero** dixisset. Sit hostis etiam meus. **Virgilius.** **Natus**
 et ipse dea. **Quandoq;** etiam tum, et quanquam, copulati-
 uæ coniunctiones pro disiunctiuis ponuntur. Sicut disiuncti-
 60 uæ pro copulatiuis. **Paulus** iurisconsult. coniunctam, uel disiun-
 ctam orationem accipit ex mente pronuntiantis, quāuis nec co-
 iunctionem habeat, nec disiunctionem. **Coniuncta** pro disiun-
 d iij

etis accipiuntur (ut Labeo asserit) quemadmodum in illa stipulatione. Mihi, herediq; meo, te heredemq; tuū. Item disium etia pro cōiunctis, ut cum dicimus. Super pecunia, tutela ue sua, cum tutor separatim sine pecunia dari non possit, sed dubitandum uideri potest, uerba illa quomodo accipienda sint, ope, & consilio, utrum ex sententia coniungentium, an separatim, uideturq; melius, quod Labeo scribit, separatim accipienda, quia aliud factum est eius, qui ope, aliud eius, qui consilio factum fecit. Sic enim alij condici potest, alij non potest. Et sanè post ueterum auctoritatem conuictum est, ut nemo uideatur factum fecisse, nisi & consilium malignum habuerit, nec consilium habuisse nocendi, nisi & factum secutum fuerit. Ab et cōposita sunt et si, & tametsi, quæ significant quæuis. Plyn. De dit enim quantum maximum potuit, daturus amplius, si potuisset. tametsi quid huiusmodi dari potest maius, quàm gloria, laus, & eternitas? Quintilianus. Etsi iudices in hac asperima conditione fragilitatis humanæ hæc omnibus natura est, ut sua cuiq; calamitas præcipue misera, atq; intoleranda uideatur. Item etiam ex et, & iam, quod significat quoq;. Plau. Tit ne etiam id reficisti miser? & etiamnum eiusdem significationis. Plynus. Quod eo magis miror, si etiamnum Homero prodeunte Aegyptus non erat. Item enim, quod significat quia. et hoc solum differt ab enim, quod enim nunquam primum locum sortitur in oratione. Suetonius. Par enim utriusq; arrogantia fuit. etenim uero aliquando primum, aliquando secundum locum obtinet. Plynus. Etenim multa de hac magi tradiderunt, quæ non sunt à nobis commemoranda. Seneca. Quis etenim inter tot corporis cruciatibus felicem esse quenq; posse existimat? PEGMATA. Moles. pluratiuus numerus pro singulari eam enim molem intelligit, super qua impositus erat colossus Domitiani. Pegma græcum uocabulū est. etenim ἀπὸ τοῦ πηγῶν, quod est figo, πηγῶνα dicitur. significatq; machinam, in qua statuae collocantur, & quasi finguntur ad illas sustinendas, siue aliud quicquam eiusmodi. Interdum pegmata cum ludicris producebantur in scenam pueris, etiam confidentibus ex lignis, & tabulis, quæ constabant uario picturæ genere. Iuuenalis. Et pegma, et pueros inde ad uelaria rapro. Claudium tradunt obiecasse aliquando bestiis, qui pegma in scenam parum feliciter produxissent. Scribit Plynus Caium principem in arcum pegma duxisse, in quo sue re argenti pondi centum uiginti quatuor. CELSA. Alta. sublimis. de quo supra diximus. MEDIA VIA. hoc est quod Papinius inquit. Stat latium complexa fororum. Viam definiunt esse dimidiū actum, qua potest ire uehiculum. Paulus iurisconsultus uiam constituit inquit uel latiore octo pedibus, uel angustiore posse, ut tamen eam latitudinem habeat, qua uehiculum ire possit. alioquin iter esse, non uiam. Abusu tamen uisurpamus uiam pro omni loco, per quem habere iter omnibus licet. Plynus. Cum te de uia uocassem. Aliquando accipitur pro itinere, hoc est pro ipso actu ambulandi. Cicero. Cumq; de uia languerem. & mihi met displicerem. Interdum pro ratione. Virg. Inueni germana uiam gratæ sorori, Quæ mihi reddat eum. nonnunquam pro consuetudine. Teren. Sed uia per uulgata patrum quotidie accusabā, hinc uia tores dicti, qui magistratibus parebant, hominesq; ex agris ad magistratus frequenter euocabant. Cicero. A uilla in Senatum accersiebantur, & Curius, & ceteri senes, ex quo qui eos accersiebant, uia tores nominati sunt. Item à uia uiuum, & inuiuum dicitur, per quod iri non potest. Vnde auem quoq; quidam appellatam putant, quasi sine uia, ut inferius dicemus. & peruiuum, per quod facile transitur. & præuiuum, quod ante cedit. Cicero. Præuius aurora, solis, noctisq; satellites. Item Bi

uiuum, quod duas uias habet. triuiuum, quod tres. quadriuiuum, quod quatuor. Vnde Dianam Triuiam appellatam superius ostendimus. & triuialis scientia græmaticæ dicta, quia in triuis dogbatur. Triuialis uero lingua uulgæris, qua in triuis pueri græmaticam discunt utbantur. Item deuiuum, quod à uia remotum est. & deuare, à uia recta recedere. abusu tamen pro desistere ponitur. & deuius, qui à uia recedit. et dubius, quasi duas uias uidens, et utram eligat nesciens. de quo & eius derivatiuus inferius dicemus. Et uiaticum, quicquid iter agenti necessarium est. unde est illud prouerbum. Suam cuiq; artem pro uiatico esse. Vt etiam aliquando uiaticum pro facultate siue apparatu posuere. Quint. Claudius in analibus simul forma. factus. eloquentia. dignitate. acrimonia. confidentia pariter præcelleret, ut facile intelligeretur magnam uiaticum, hoc est magna facultas. magnus apparatus. hoc modo græci ἐπιδοιον, quod proprie uiaticum. hoc est sumptuum uia significat, ad aliarum quoq; rerum apparatus traducunt, ac sæpe ἐπιδοιασθαι dicunt pro eo, quod est instructe. aggredere & obuiuo, quasi ad uiam eo. à quo obuius, qui alicui occurrit. & obuiam eo. idem quod obuiuo, quasi ad uiam eo. & uiatorium, quod ad uiam attinet. Vnde uiatorium uas, quo iter agentes ferendi potus gratia utimur. Plynus. Vasa uiatoriæ ex taxo uinis in gallia facta mortifera fuisse comperitum est. Viare quoq; ueteres pro iter facere dixerunt. Via ab eundo deducitur, quasi ia, quod per eam eatur, quam uis aliqui uiam quasi ue iam dictam uelint à uehendo, quod per eam fructus ad uillam uehantur. iter à uia differt, quod arctius, est quàm uia, nec uehiculum capit. significatq; etiam ipsum actum eundi, & ab eundo dicitur, cuius supinum est itum, siue ab ito, quod frequentatiuum est huius uerbi eo. diciturq; & in mari iter, & in terra. Virgilius. Hac iter elysium nobis. Terentius. Am tu tibi hoc incommodum euenisse iter. Non hercle Parmeno uerbis dici potest, quantum re ipsa nauigare incommodum est. facit in genitiuo iteris. Neuius. ignoti iteris sumus. Tu te scis. Acaius. Præsto adsum, exprome quid feris. Nam te longo itere cerno uadere. Vt etiam itiner dicebant, cuius nominatiuus nunc in usu non est. obliquis autem utimur, cum obliqui huius nominis iter, ab usu discesserunt. Varro. Expectant itiner longum sermone lenare. Plautus. Quin tu ergo itiner sequi meum mo fines. iter facere, & iter habere dicimus. Iter facere, ire, proficisci. Plynus. Cum per eam regionem iter facturi essent, quod etiam iter tenere dicimus. Virgilius. Quibus aut uenistis ab oris. quò ue tenetis iter. habere uero iter, idem est, quod iturum esse, ut iter habeo ad Casarem, hoc est oportet me ire ad Casarem, uel iturus sum ad Casarem, Cicero. Habebat iter ad Deiotarum regem. At uiam facere, non est iter facere, sed locum, ubi non erat uia, & transitus aperire, sicut uiam munire est reficere repurgare, interdum lapidibus sternere, quod proprie sternere uiam dicimus. Cicero. Ideo ne Appius ille cæcis uiam munivit, non qua populus uteretur, sed qua posteri sui latrocinaerentur. Quo uerbo etiam per translationem utimur de corporeis ad incorporea. Quintilianus. Propterea quod plurimi auctores, quamuis eodem tenderent, diuersas tamen uias munierunt, & in suam quisque induxit sequentes. Quemadmodum autem munire uiam dicimus, ita munire ripam munire aluuium. munire aditum. cum illa uel reficimus, uel paramus. Ab iter fit itero uerbum, quod est rursus aliquid ago, & quasi per iter factum reuertor. Et iterum, quod est rursus. & iteneror uerbum, hoc est iter facio, quo Apuleius, & quidam recentiores usi sunt. Et itinerarium uiatorium, unde

itineraria à quibusdam uocantur commentarij earum rerum, quæ in itinere acciderunt. Et itidem, atque item, quæ significant similiter, quasi iterum idem. Et obiter quod non est, ut Valla, et alij quidam existimauerunt, specialiter, sed quod uulgo dicitur incidenter, hoc est præter propositum, quasi in itinere occurrens. Iuuenalis. Atque obiter legitur Plinius. Ego planè meis adijci posse multa confiteor, nec his solis, sed et omnibus, quæ edidi, ut obiter caueam istos Homeromasticas.

VNAQUE IAM TOTA STABAT IN VRBE DOMVS. Inuidiosa oratio est, quasi uelit significare ea ratione incensam urbem à Nerone, ut unam domum ædificaret. Allusitq; ad distichon illud de ea factum. Roma domus fiet V eos in grate quirites. Si non et V eos occupat ista domus. Plinius quoque de ea sic scribit. Vidimus urbem nostram claudi duabus domibus Caij, et Neronis principum. Tradunt hanc à palatio ad Esquilias usque protensam fuisse, in uestibulo eius colossus erat erectus. Tanta erat Latitudo eius, ut porticus miliarias haberet, et stagnum maris instar circumseptum ædificijs ad urbis similitudine. Rura præterea aruis, uinetis, pasuis, syluis ornata cum multitudine omnis generis ferarum. Reliqua pars auro picta erat, gemmisq; et unioni conchis distincta. cænationes eburneis tabulis laqueata uersatilibus, ut flores, et unguenta desuper spargerentur. Præcipua cœnationum rotunda die, noctuq; instar mundi circumgebatur. balneæ marinis, et albulis aquis fluebant. Cum eam perfecisset, dixit (ut Suetonius refert) se iam quasi hominem habitare coepisse. Hanc luxuriam notat Poeta in laudem Domitiani. Mos enim ueterum fuit in laudatione uiuentium principum defunctos iam principes damnare, quo uiu: admonerentur, nullum locum, nullum esse tempus, quo defunctorum principum manes, si mali fuissent, à posteriorum executionibus conuiescerent, sicq; à uitij ipsi retraherentur. Merito præterea laudari uidentur uiuentes principes, si pariter mortui reprehendantur. Nam cum de malo principe posteritatem, manifestum est timere præsentem, quod eadem faciat. Ad hæc damnare priores principes nihil aliud est, quam hortari præsentem, ut corruptos longa consuetudine, ac de prauatis mores, reformet et corrigat postremo (ut inquit Plinius) nihil non parum grate sine comparatione laudatur. DOMVS. Neronis saluet. Domus proprie dicitur ædificium ad habitandum factum, quod ex tecto, atque pariete constat ponitur tamen. pro habitaculo quocumque, unde et templa, et auium nidos domos appellamus. Virgilius. Hostia namq; domus parue re ingentia centum sponte sua. idem. Antiquaq; domos auium cum strypibus imis Eruit. Sed hoc notandum quod domus dios geniuos habet unum secundæ declinationis, domi, et alterum quartæ. domus. datiuum semper quartæ. accusatiuum indifferentem, uocatiuum quartæ. ablatiuum secundæ, sed cum utimur domi, locus significatur, in quo quis manet. cui uero utimur domus, significatur corpus ipsum, atq; ædificium, quod ex parietibus constat, et tecto, ut domi maneo, non domus, et partem domus demolitus sum, siue superiora domus ascendi non domi. Aliquando domus pro familia accipitur continens pro contento. ut domus meæ imperium habeo. domi, et in domo eiusdem plane significationis sunt. Quintilianus, in domo fierum factum ab eo, qui domi fuit. Quidam dicunt domi aduerbascere, ut cum dicimus sum domi, et similiter alios casus, ut domum propero, seu domo uenio, sed nomen potius esse pronomina indicant, quæ cum hac uoce iunguntur, quæ sunt meæ. tuæ. suæ. nostræ. uestræ, et aliena, ut eram domi meæ. tu eras domi tuæ. Ille uiuit domi suæ. Nos sumus domi nostræ. nos eratis domi uestræ. Cicero. Qui cum ista ætate, et

forma alienæ domi nolo dicere. Quod si quando hæc pronomina supprimantur, tamen subintelliguntur, ut domi ero, id est meæ. domi eritis. id est uestræ. et domi eris, id est tuæ. domi erimus, id est nostræ. domi erit, id est suæ. domus à græco derivatur, græci enim δῶμα. tectum appellant. à domo fit domesticum, quod modo significat quicquid ad domum pertinet, ut domesticæ curæ. domestica labores. domestica negotia. Modo mansuetum, et mite. Plinius. Mite animal, atq; domesticum. item domestica dicuntur, qui ex eadem domo sunt, et nobiscum habitant, hinc fit domesticum, quod significat per uarias domos. Item à domo Domicalium, quod habitationem significat longi temporis. Unde mutare domicalium dicuntur, qui migrant, ut aliam urbem habitent, et domuncula parua domus, quæ et domuscula uocatur, et domuncio. Apuleius. iam deniq; nec larem requiro, nec domuncionem paro. et domo, quod proprie significat mansuefacio, et quasi domesticum reddo, unde equorum domitores dicuntur, et domiti, atque indomiti equi, et domitura equorum, siue aliorum animalium pro ipso actu domandi. Plinius. Domitura bouum intrinsecum optima, et indomitæ gentes, hoc est feroces, domitor etiam domator dicitur. Per metaphoram tamen accipimus pro uincere. superare, à quo domitos hostes dicimus uictos, et domitos populos in potestatem redactos. Item à domo dominus dicitur, qui domi præest. is enim proprie dominus appellatur, qui domus imperium habet, et cui omnis familia pareat. ex quo factum est, ut dominus, et seruus relatiua sint. et domini appellatio ad omnes eos propagata sit, qui alicuius rei proprietatem habent. etiam si usus fructus alienus sit. Abusue tamen et filij familias, et cæteri liberi, qui in potestate sunt, et usu fructuarij domini dicuntur. Item dominus dicitur, cui populi subsunt. Virgil. Romanos rerum dominos, gentemq; togatam. Hinc etiã Dominus dicitur à poetis. Lucretius. At cum membra dominus præsentit frigida seruis. item dubenus. Pacuius. Tum dubenus ligatos seruos pessime uerberabat. Hinc domonium pro imperio. et principatu accipitur, et dominor, hoc est imperium gero, et dominatio imperium, et dominatus principatus. Item dominus, qui conuiuium exhibet. Varro. Aut dominum conuiuij, aut uinum, aut aliud quid laudato. Plautus. Dum cœnant alij, ego foris esurio dominus unde et domina, conuiuatrix nominatur. Lucilius. Primum domina, atque sodalitia omnia tollantur. dominus etiam amans uocatur, et domina amica. Ouidius. Hæc tibi sub domino est Pyrrhe puella suo. Idem. Nam furor in dominam temeraria brachia mouit. Flet mea uesana læsa puella manus. Item dominus pro marito accipitur. Virg. conuubia nostra Reppulit et dominum Aeneam in regna recepit. Dominos quoq; et dominas deos, et deas dicimus. Idem. Et uincti currum dominae subiere leones. Ouidius, et domino soluere uocit Ioni. Hinc dies dominicus dicitur, qui antea dies solis dicebatur, quod deo sacer sit. Domitius quoq; et Domitianus à domo derivari uidentur. Item à domo fit compositum domporta, quam græci à ferèda domo προπόρτων uocant, de qua inferius dicemus. IAM. Iam aduerbium temporis est. et idem penè significat, quod tunc. Cicero. ipsa uerba componere, et quasi conuoluta, quod ne græci quidem factitauerunt, iam neminem antepones Catoni. Aliquando festinantis est. Terentius. Ego iam prospiciam mihi. Aliquando hortantis, et ueluti moram increpantis. Virg. iam diua precor. interdum ponitur pro modo, siue nunc. Idem. At puer Ascanius medijs in uallibus acris gaudet equo, iamq; hos cursu, iam præterit illos. Nonnunquam significat præterea, et quasi nodus est quæ coniungens sententias idem, iam maris immensi prole, et gemus omne natantum. iam uarias pelagi uolucres. et idem ef-

facit coniunctum cum uero. Cicero iam uero urbibus constitu-
tis. Est quando geminatur, & significat mox repente. ut iam-
iam aderit. Et cum presenti ponitur, licet ad futurum resol-
uatur. Virgilius. Iam iamq; manu tenet, et premit hasta, qua-
si mox tenebit, & nunc uidetur tenere. Plerunque figurate
per indignationem accipitur. Idem. Iam iam nec maxima In-
no, nec Saturnius hæc oculis pater aspiciat æquis. Et permisera-
tionem. Sallustius iam iam animo meo atrissime frater quan-
quam tibi immaturo, & unde minime decuit, uita erepta est,
tamen letandum magis, quam dolendum puto casum tuum.
Et per exhortationem. Quintilianus iam iam commilito qui-
cunque casus manet, etiam si imperator damnaturus est, ha-
bes solatum, satius est, quam à patre occidi. A iam composita
fiunt iandudū, & iandiu, & iam pridem. de quibus supra dis-
seruimus, & iam olim, quod modo significat iadudum. Ci-
cero iam olim à principio id statueram, modo aliquando. Vir-
gilius. At iam olim seras posuit cum uinea frondeas. & olim
iam pro iam pridem. Quintilianus. Olim iam Imperator in-
inter fulgentis uirtutes tuas liuor locū querit, hoc est à longo
tempore. Et iam tum, quod significat ex eo tempore. Plautus. Iā
tum occipit uirginem amare. V eteres etiam iā tum pro tantum
usi fuerunt, & iam pro tam. Item à iam composita fiunt etiam,
& etiamnum, de quibus superius diximus. STABAT.
Erecta erat, permanebat, quod inuidiose dictum est, ut si-
gnificaret cæteras domos urbis consiligratas, ac dirutas esse.
Stare aliquando consistere est. Virgilius. Stare loco nescit. &
Apelles interrogatus, cur fortunam sedentem pinxisset, quoniam
inquit stare non potest. Stare permanere, durare, ut hoc loco.
Cicero facere promissā, stare conuentis, reddere depositum. Vir-
gilius. Et bene apud memores ueteris stat gratia facti. Stare
erectum esse. Seneca. Alios stantes, alios genibus flexos uidis-
ses, sedentem, aut cubantem, neminem. Virgilius. Obstupui,
steteruntq; comæ, & uox fauibus hæsit. Stare horrere. Cæci-
lius. Stat ager sentibus. Virgilius. iam puluere caelum stare
uident. Stare prominere. Lucilius. Hic corpus solidum inue-
nis, hic stare papillis. Pectore marmoreo. Stare præstitutum
esse. Virgilius. Stat sua cuiq; dies, stare in animo esse. Idem. Stat
conferre manum Aeneæ, et alibi, stat casus renouare omnes.
Stare, positum esse. Idem. stant manibus aræ. Idem. Omnis in
Ascanio cari stat cura parentis. Stare constare, in pretio esse.
Seneca. Tanto ei stetit impropria urbanitas. Cellius. Magno
ei stetit ea nocte absentem fuisse. Stare quiescere. Plautus. Sta-
bat in portu nauis. A puleius. Dum forte starent in taberna lu-
dentes. Stare firmum, est non moueri, sed constantem esse. Livi-
us. Resistis autem aduersus famam, rumoresq; hominum, si sta-
tis firmus steteris, hinc statio dicta locus (ut Vlpianus inquit)
in quo naues tuto stare possunt. Quidā stationem à portu ita
distingunt, ut statio sit, ubi naues ad tempus stare, portus ubi
hyemare possunt. Statio etiā dicitur quicunq; locus, in quo fre-
quenter consistitur. Vnde & locus in quo castrametatur exer-
citus, statio uocatur. Curtius, cognitum id per exploratores, qui
stationes hostium fuerant ingressi. Et locus ad custodiam assi-
gnatus. Ouidius. Dent tibi cælestes, quos tu cælestibus annos
proq; tua maneant in statione domo. Virgilius. Vigiles simul
excitat, illi succedunt, sternuntq; uices statione relicta, ipse com-
mes Niso graditur. Hinc Stationarij milites dicuntur, quibus
custodia, aut præsidij gratia statio assignata est. Item qui in
urbibus, aut Prouincijs tenentur ad populorum quietem tuen-
dam, & officina, in quam multi conueniunt, ut de aliqua re
decernatur, & ius ibi dicitur. Cellius, in plerisq; urbis statio-
nibus ius publice dicitur. Item stabulum à stando dicitur,
significatq; proprie non præsepe, ut uulgus putat. hoc est lo-

cum, in quo equi, muli, iumenta, asini, boues, aliq; huiusmodi
animalia domi tenentur, pascunturq; sed hominum diuerso-
rum, siue hospitium. Petronius. Sed nec uiam diligenter tene-
bam, quia nec quo stabulum esset sciebam. Idem. Cum erra-
rem inquit per totam ciuitatem, nec inuenirem quo loco stabu-
lum reliquisset. Idem. Ego sum Analla Quartilla, cur uos
sacram ante criptam turbatis? Ecce ipsa uenit ad stabulum, pe-
titq; ut uobiscum loqui liceat. Hinc stabula dicuntur loca, in
quibus armenta, gregesq; consistunt in agris, & sub diuo, ue-
luti quaedam stationes huiusmodi animalium. Ouidius. In
stabula alia trahit. Virgilius. Montano flumine torrens cum
stabulis armenta tulit. Idem. Quattuor à stabulis præstanti
corpore tauros. Auertit. Idem. interea, cum iam stabulis satura-
ta moueret Amphitridonia armenta, abituq; pararet. Ab
hoc fit stabulo, siue stabulo, quod est stō, diuerto, commoror, et
quasi stationem habeo. Idem. Cæcilius in foribus stabulant, Gel-
lius. Tubero in historijs scriptum reliquit bello primo punico,
Attilium Regulum Consulem in Africa castris apud Braga-
dam flumen positus, prælium grande fecisse aduersus serpen-
tem unum in illis locis stabulantem inusitatae magnitudinis,
eumq; magna totius exercitus conflictatione balistis, & cata-
pulis diu oppugnatum, occisumq; eiuq; interfecti longam co-
rum pedes centum, & uiginti Romam misisse. Hinc stabulatio
mansio in stabulo. et stabula iij à ueteribus dicti sunt hospites.
Plautus. Pallium stabulario dedit. A puleius. Et ne inquit im-
merito stabularios hos omnes hospites detestantur. nam iste cu-
riosus, dum in portu irrupit, credo studio rapiendi aliquid,
clamore uasto marcidus alioquin me altissimo somno exco-
ssit. Idem. Sumo sarcinulam, & pretio mansionis stabulatio
per soluto capessimus uiam. Potest tamen & ipsum præsepe in
hospitijs stabulum dici. A puleius. Diuissimo casu meo seruus
ad equum illum uectorem meum probissimum in stabulum
concedo, ubi alium etiam Milonis quondam hospitis mei asi-
num stabulantem inueni. Stabulantem inquit quasi hospitan-
tem. Nam quod Varro inquit. Equinum pecus pascendum in
pratis potissimum herba, in stabulis, ac præsepibus arido fæ-
no, profecto stabulum pro statione quacunq; præsepe pro se-
ptis, quæ domi fiunt. stabulum etiam pro quacunq; habitatio-
ne, & loco ubi quis stare consueuit accipitur. Virgilius. Sau-
cius at quadripes nota intra tecta refugit. Successitq; genui
stabulis. Idem. Ardua tecta petit stabuli, & de culmine summo
pastorale canit signū. Hinc etiā uestibulū, quod nō est prima
pars domus, hoc est atrij, ut alij putant, sed locus ante ianuā
domus uacius, per quē à uia ad aedes itur. Nā qui domos am-
plas antiquas facebant, locū ante ianuā relinquebant, qui inter
fores domus, & uiam medius esset in eo loco, qui domum eius
domus salutatum uenerant, priusquam admitterentur, consi-
stebant, & neque in uia stabant, neq; intra aedes erant. Ab il-
la ergo constitutione, & quasi quadam stabulatione uestibu-
lum est appellatum. Nam ut modo interfectionem significat, ut
uetus uehemens, quorum alterum ab ætatis magnitudine com-
positum est, alterum à mentis ui, atque impetu dictum, modo
minutionem. uesum Lucilius appellat cum edendi fistidio,
quāuis Lucretius uesum salem dicit ex edendi intensione, quā
est ex ue, & esca compositum. Seruius. V uestibulum non ab in-
tentina, sed à priuatiua significatione dictum existimat, quod
per eum locum transeant, & nemo stet, ut sicut uesanus non
sanus, ita uestibulum non stabulum dicitur. Alij quod ianuā
uesthat. Nonnulli quod ueste consecratum sit sicut limen, &
60 V esta ipsa à ui stando nominata est, quod terra ui sua stet. Oni-
dius. Stat ui terra sua, à ui stando V esta uocatur. Item à stō sta-
tus dicitur, quā modo cōditionē significat. Cicero. Qui status rerū

que conditio temporum, modo apud Rhetores id, in quo causa maxime uertitur, unde quidam testem dictum uolunt, quasi uentem statum, quod cause statum tueatur. ego potius testem, quasi antestem, hoc est ante stantem, nominatum opinor. Idem. Status est, in quo primo insistit, quasi ad repugnandum congressa defensio. Statum quidam constitutionem uocant. alij questionem. alij quod ex questione appareat. Theodorus caput, hoc est, *κατάλογον τῶν ἰκωτάτων* ad quod omnia referantur. Græci *στάσις* uocant. Quod nomen alij ab Eucrate Socratis discipulo repertum tradunt. alij a *ῥοπυρο* Clazomenio, quanquam uidetur E schines quoque contra Ctesiphontem uti hoc uerbo, cum a iudicibus petit, ne Demosthenem permittant uagari, sed eum dicere de ipso cause statu cogant, que appellatio dicitur deducta uel ex eo, quod ibi fit primus cause congressus, uel quod in hoc causa consistat. Hinc genus illud philosophiæ *ἀστάτων* dictum, quod latine instabile, uel inconstans possumus dicere. Ut enim nihil sciendum sit, aliquid sciri necesse est. Nam si omnino nihil scias, id ipsum sciri nihil posse tollitur. Ita qui hæc, ueluti sententiæ loco pronuntiat, nihil sciri tanquam præceptum profitetur, & cognitum, ergo aliquid sciri potest. In A. Sytati generis exemplum & illud afferri solet. somnia esse quendam, ne somnijs crederet. si enim crediderit tamen sequetur, ut non sit credendum. Si autem non crediderit tamen sequetur, ut credendum sit. Proprie autem *στάσις* a nobis dicitur, & quod ab eo componitur *κατάστασις*. Vnde cetera statim quoque nostri appellant machinam ligneam, qua serui uincti tenentur. Persius, Cappadocis rigida pinguis plausisse cetera sita. Tibullus. Parua loquor, regnum ille tenet, que sæpe coegit Barbara luxatos ferre cetera sita pedes. Martialis. Non de plebe danus nec auaræ uerna cetera sita. Plynius. Tãdem in cetera sita uidere Chryso genum Syllæ. hanc & longam, & magnam compedem uocant. Iuuenalis. Squallidus in magna fastidit compede fossor. Apuleius. Et longæ compedis diurno squallore foedati caldarium querunt. item a *sto* statua, quod stet, hoc est promineat. proprie enim statua ab imagine hoc differt, quod statua est, que non modo superficiem, sed solidum corpus, atque perfectum reddit. imago uero, que superficiem tantum refert eius rei, cuius est imago. Vnde pictores imagines faciunt colorum diuersitate, & linea mentis quibusdam similitudinem reddentes. Statuas uero ij, qui dicuntur Statuarij effigies reru lignæ, uel marmoribus, uel ebore, uel metallis exprimentes, quorum ars statuaria uocatur. Solebant autem statuæ hominum exprimi, quando ob aliquam illustrem causam perpetuitatem mereri uidebantur, & primo sacrorum certaminum uictoria, maximeq; olympiæ, ubi omnium, qui uicissent, statuæ dicitur mos erat. eorum uero, qui ter ibi superauissent, ex membris ipsorum similitudine expressa, quas iconas uocabant, primum omnium Athenienses Armodio, & Aristogitoni Tyrannicidis publicæ statuas posuerunt. Excepta inde res est a toto orbe terrarum, ut memoria hominum prorogaretur, quorum nomina basibus inscribi solebant. Togata effigie apud Romanos statuæ dicebantur. Græci nudas hastam tenentes faciebant ab Epeborum gymniciis exemplaribus, quas uocant Achilleas. Erantq; & equestres, & pedestres statuæ. Latini poetam tradunt in camænarum æde maxima forma statuam sibi posuisse, cum ipse admodum paruus esset. Transierunt deinde, & ad deos statuæ, & ad bruta etiam animalia. Imago tamen aliquando ponitur pro quacumq; similitudine. Virgilius. O mihi sola mei super A. stua nactis imago. Idem. Atque ipsius umbra Creuse uisa mihi ante oculos, & nota maior imago. Vnde aliquando etiam pronagura accipitur, quod uelut imago sit eius rei, quam claudit.

Idem. Curuam seruans sub imagine falcem. Ab imago fit imaginor uerbu, quod proprie est alicuius rei similitudinem mente comprehendo. a quo imaginarium dicimus, quod re non est, sed tantum cogitatione comprehenditur, & imaginatio actus ipse. Item a *sto* statuo, quod est decerno, significatq; (ut Vlpianus inquit) rem perfectam, & consumatam, & ideo hæc uerba, quod statuerit, qui iurisdictioni præest, cum effectu accipimus, non uerbo tenus. Nam si, cum uellet statuere, prohibitus sit, neque effectum decretum habuerit, cessat edictum. Ab hoc composita sunt desituo. quod modo significat dissoluo. Nennius. Multo nauem iubet desitui anchoris, modo derelinquo, derifero. Plautus. Sola in litore desituta. interdum statuo. Cæcilius. Desituit omnes seruos ad mēsam ante se. Prostituo meretricandam præbeo, unde prostibulum appellatur locus, in quo stabulant, ac se prostituunt meretrices. Quauis aliqui prostibulum dicitur uelint, quod meretricum stationes ante stabula, hoc est hospitia esse solebant, propter concursum aduenarum. propter quod & meretrices ipse Prostibula uocantur. & hoc inter se differunt, quod meretrix proprie est, que honestus questum caput, copiam sui secretius faciens noctu tantum. Prostibula uero, que ante stabulum stat, questus diurni, ac nocturni gratia. Plautus. Intro ad bonam meretricem. A stare in uia solam prostibula est. Præstituo, præscribo. prædestino. Ouidius. Diu summum præstituo diem. Instituo, quod aliquando significat incipio. Plynius. Priusquam id opus instituerem. Aliquando instruo. doceo. Seneca. Sunt enim non modo literis, sed etiam bonis moribus instituendi adolescenter. Nonnunquam statuo. decerno. Apuleius scilicet Solon, aut Lycurgus instituit. hinc instituta, & institutiones dictæ, instituta aliquando principia dicuntur. Plynius. Hæc sunt rerum principia, & instituta natura. Aliquando mores boni, consilio, & ratione sumpti. Quintilianus Nam is, quanquam nutricibus triennium dederit, tamen iam tum formari optimis institutis mentem infantium iudicat. cur autem ad literas non pertinet ætas, que ad mores iam pertinet. Interdum decreta legum, atque sanctiones. Vnde Diuus Iustinianus opus suum instituta inscripsit. institutiones uero sunt præcepta, quibus instituntur homines, atque docentur, a quo Quintilianus opus suum inscripsit de institutione oratoria. institutio autem actum ipsum, hoc est instructionem significat. Substituo subrogo. Liuius, in cuius locum substitutus centurio est. Restituo modo reddo. Terentius. Gnatum ei restituit, modo in pristinum statum reduco. Iustinus, hunc regno a patre priuatum filius restituerat. Hinc restitutio ipsa repositio dicitur. Caius iuriconsultus restituere inquit plus est, quam exhibere. Nam exhibere est præsentiam corporis præbere. Restituere uero est etiam possessorem facere, fructusq; reddere. Ab hoc restibilis ager dicitur, qui quotannis restituitur, de quo inferius dicemus. Constituo, quod aliquando est dispono. Virgilius. Qui teneant, nam in cæca uidet homines ne, feræ ne querere constituit. Aliquando moderor. guberno. Cicero. ineuntis enim ætatis inscitia, senum constituida, & regenda prudentia est, interdum instituo. decerno, a quo constitutiones decreta, atque instituta dicuntur. Nonnunquam etiam constituo pro paro accipitur. Idem. Tametsi erat ignarus quantum sibi, ac liberis suis iam tum mali constitueretur. Item a *sto* sisto deriuatur, quod est stare facio. Vnde sistere gradu, sistere fugam, sistere lacrymas. quasi retinere dicimus, atq; comprimere. huius supinum est statum. a quo stator dicitur, qui aliquē sistit, ob idq; iupiter stator est uocatus, qd Romulum precantem, ut fugam suorum sisteret, audiuit. Sistio etiam aliquando pro re præsentio accipimus, et quasi præsentiam

corpore exhibeo. dictum ab eo, quod non tantum comparere quis debet, sed etiam manere, unde de iudicio sibi, hoc est desistendo aliquem in iudicio dicimus. Cicero. Des operam id, quod mihi affirmasti, ut te ante Calendas Ianuarias ubi cumq; erimus, sistas. Idem. Vas factus est alter eius sistendi, ut si ille non reuertisset moriendum esset sibi. Virgil. Et patrio te lumine sistam. Hinc stator dictus nuntius, seu tabellarius consulis, aut alterius ius dicentis. Et status, siue statutus dies iudicij gratia constitutus, et statuta sacrificia, quae constitutus, ac certis diebus fiebant. Cato. Sacra statuta solennia sancta seruasit. Virgil. Annae, quae differe nefas. Cato ita scripsit. Quod si uadimonium capite obuoluto sistisses, quem locum quidam deprauarunt pro sistisses scribentes sistisses. Ennius, modicam, et node statam formam mulieris statam uocauit. Bias cum rogatus esset a quodam, deberet ne uxorem ducere, an uitam uiuere caelibem ἦτοι inquit καλὴν ἔξῃς, ἢ ἀχρῶν καὶ εἰ καλὴν, ἔξῃς κοινῆ. εἰ δὲ ἀχρῶν, ἔξῃς τοῦ ἴν. εἰ κότερον δὲ ἢ ἀχρῶν. ἀλλὰ πρῶτον ἀρα. Aut pulchram inquit dices, aut deformem. Si pulchrā, habebis communem si turpem habebis dolorem. Neutrum autem bonum non est igitur ducenda uxor. Omissit Bias tertium genus inter duo ista, quae distinguuntur, quippe inter pulcherrimam foeminam et deformissimam, media quaedam forma est, quae a nimis pulchritudinis periculo, et a summo deformitatis odio uacat. Ennius igitur eas foeminas incolunt pudicitiae esse scribit, quae statuta forma forent. Verum hoc non a sisto deducitur, sed a sto, cum pro quiesco accipitur. Sed Cato eleganter sistisses scripsit, quoniam sistere uadimonium, non staretur. A sisto composita sunt assisto, quod significat assisto alicui, opis et praesidij gratia, ut medicus assistit aegro. Circū sisto, quod modo circūdo est, Caesar et mercatores in oppidis uulgus circumstiter, quibusq; ex regionibus ueniant, quasq; ibi res cognouerint pronuntiare cogit. Aliquando pro inuado, et irruo accipitur, et quasi cum terrore aggredior. Virgil. At fessi tandem cives infanda furentem Armati circumstiter. Nonnunquam accipitur pro fauco, et consolor. Caesar. Si quis grauiori uulnere accepto deaderat, circumstiterbant. Ob sisto. obsto. contra sto. Per sisto. duro. perseuero. A pul. Cum me rogasset an in proposito persisterem. A b sisto de sino, Claudianus, ab sisto rogari. De sisto eiusdem significationis. Plyn. iam id desistit quaerere. Desistere etiam (ut inquit Vlpianus) est a negotio abstinere, quod calumniandi animo instituerat. inde desistisse is uidetur, non qui distulit. sed qui liti renouit in totum. Plane si quis cognita rei ueritate negotium suū deseruerit nolens in litem improbam perseuerare, quam calumniae causa non instituerat, is desistisse non uidetur. Ex isto. emneo. prodo. exurgo. Cicero. Submersus equus uoragibus non existit. Idem. Existit hoc loco quae stio subdissialis. Existo etiam pro sum usurpatum aliquando inuenitur. Praesisto. antistito. insisto. urgeo. Plyn. Frequenq; ut id agerem, insisterbat. Subsisto. substo. sisto. A pulchrius. A haec ille stupore quodam affectus subsistit. Resisto. repugno. aduersor. Cicero. Cum resistere eius improbitati non possem. Consisto modo sto. firmior. Virgilius. Hic primum paribus nitens Cyllenius alis consistit. a quo Consistorium nouum quidem, sed elegans uocabulum pro loco, in quo patres cum Pontifice maximo consultandi gratia consistunt. Item pro ipsa consistentium multitudine, ueteres constitutum hominum dixere, modo erigor. Idem. Consistit in digitos. item a sto deducitur manifestum, hoc est clarum. apertum. quasi ad manus fortis stans. a quo manifestum uerbum, et passuum eius manifestor, et manifeste aduerbium, hoc est clare aperte, et manifestarius, qui uulgo notarius dicitur. Plaut. Capiu sistem. obruico gallum furem manifestarium. Item a sto stagnum deducitur, quae est

aqua stans. a quo fit stagno uerbum. hoc est stagnum facio, et aquam contineo. Notandum tamen quod et stagnare aquam dicimus, cum non effluit, neq; sorbetur. Plyn. Vbi marini fluctus effusi stagnare solent, et stagnare terram, quae non absorbet, sed continet aquam. Idem. A gris humidis, atque stagnantibus. Virgilius. Stagnum pro parte maris profundissima posuit, quod ea minime moueatur, semperq; stet, hoc est quiescat. Emissamq; hyemem sensit Neptunus, et imis stagna refusa uadis. Stannum quoq; metallum a stando dictum uideri potest, quod in fornacibus primum fluat. ac per se stet. Est autem stannum plumbum album. Duo sunt quippe plumbi genera nigrum. et candidum, quod graeci cassiterum appellant. Homerus. χαλκὸν δ' ἐν πυρὶ βάλλεν ἀτηρῆα κασιτερόντι. Ex albo plumbo non fit argentum, cum fiat ex nigro. Iunguntur inter se plumbum nigrum sine albo non potest, nec hoc ei sine oleo, ac ne album quidem se cum sine nigro. Plumbi nigri duplex origo est, aut enim sua sponte nascitur uena, nec quicquam aliud ex se parit, aut nascitur cum argento, mistisq; uenis conflatur. Primus liquor, qui in fornacibus fluit, album plumbum est, et stannum uocatur. Secundus argentum, quod remansit. Galena dicitur. plumbi, et argenti uena communis, quae et molibdena uocatur. Latine dicitur plumbago. Haec rursus conflata dat nigrum plumbum, stannum illium aereis uasis sapore gratiore fit, et tollit aeruginis uiridis, mirumq; quod pondus non auget. Specula olim ex eo laudatissima Brundisij fiebant. Postea uti argenteis ceperunt. Si albi plumbi, nigriq; singulae librae misceantur, fit stannum, quod argentarium uocant, et tertiarium nominant, in quo duae nigri portiones sunt, et tertia albi. India neq; aes, neque plumbum habet, gemmisq; suis, ac margaritis haec permutat. Aqua non liquecunt uasa et plumbo. Sed si in eadem aqua calculus, aut aereus quadrans addatur, uasa uruntur. Plumbi laminis lumborum, et renium parti adalligatis ob frigiditatem naturam impetus ueneris cohibetur. Caluus orator uasa in quiete uenera sponte naturae erumpentia usque in morbi genus, his laminis traditur repressisse, et uires corporis studiorum laboro custodisse. Nero lamina plumbi pectori imposita, nocem alebat. Fit et plumbo spondium, sicut aes aere, quod derivatur ex parietibus fornacum mistis scintillis, aliquando etiam carbonibus. Scoria tam in plumbo, quam in argento. aere. et caeteris metallis dicitur quicquid subsidet, et quasi fex est metallorum, sicut spuma, quae ex feruescente materia tollitur. Item et plumbo fit psimythium, quod nos cerusam nominamus, uel per se in plumbariis officinis, uel ramentis plumbi tenuissimis, super uas acetum asperrimè impositis, atque ita distillantibus, quod ex eo in acetum cadit, arefactum molitur, et cribratur, iterumq; acetum misto diuiditur in pasillos, et astate in sole siccat. Potus eius letalis est, sicut spuma argenti. ad candorem tamen foeminarum adhibetur, quae ex eo dicitur cerusata. Cerusa ipsa si coquatur, rufescit. A stanno stanneum dicitur, quicquid ex stanno est, unde stannea uasa, sicut plumbea, et argentea dicimus. Item plumbeum nigrum appellamus. Martialis. Plumbea felibra. Plumbatio deducitur, hoc est ferruminatio et plumbare. ferruminare est. Plynus. Neque argentum ex stanno plumbatur, quoniam prius liquecit argentum. Et plumbata genus teli, hoc est plumbatae pileae, quos ueteres peregrino uocabulo manobarbulos uocabant. a quo et milites ipsi, qui his utebantur, quinos manobarbulos insertos singulis scutis gestantes manobarbuli sunt uocabati hoc postea Diuus Maximilianus, quod se fortiter, strenuèq; in illyrio gessissent Ioninianos, et Herculanos appellari uoluit.

Legionemq; eorum ceteris legionibus prætulit. A plumbo etiam plumbago dicitur, de qua diximus, quemadmodum græci. ἀπὸ τοῦ μολίβδου, quod plumbum est, uocant molibdenam. et plumbatura, quod modo ferruminationem significat, modo quancunq; coniuncturam plumbo factam. græci. μολίβδωσις, appellatur, et plumbarius, qui opera facit ex plumbo, et μολίβδωρος nominatur. per metaphoram quoq; plumbeum ingenium dicitur obtusum, et quod penetrare cogitando non potest. Item à sto statuta dicitur, quæ proprie corporis quantitatem significat. Suetonius, statuta sunt eminenti. colore pallido. Idem de Nerone, statuta sunt prope iusta. corpore maculoso. et fendo. Idem de Otone. Fuisse enim et modice statuta. et male pedatus, caluusq; traditur. Item Statilius et Statanus dii præsidēs, quasi nobis astantes. horum nomina habebant scripta pontifices. sicut Fabolini dei, cui sacrificare solebant, cum primo fari incipiebant infantes. Item à sto indusium dictum, quasi intusium, quasi intus stet. genus est uestis, de quo inferius dicemus. Item statim aduerbium, quod proprie significat perseveranter, et continue, quasi insistendo. Terentius. Bona talenta capiebam statim. Plaut. Nec recedit loco, quin statim remigret. unde pro mox usurpatur, quod ea, quæ mox sunt continenter fieri uideantur. Per me, aut te, aut illum, aut aliquid aliud stare dicitur, cum nos aut aliquid aliud causa sumus nequid fiat. Plyn. Omnia iam parata erant, nisi per eum stetit. Quintil. Non per me stetit, sed per illa. A sto composita sunt a sto, quod uerbum significat sto. Virg. Arrestusq; auribus astant. interdum sum, cum de rebus loquimur, quæ cadere non possunt, ut cum dicimus terram a stare. V. ceteris astant sent pro stauerent scripsere. Ab a sto hasta dicta, ideoq; cum aspiratione scribitur, ut à prima persona imperatiui huius uerbi differat. Hæc apud ueteres subijci solebat rebus, quas publicè uenundabant, ideo a stare id signum dicebatur. erat et belli signum, quemadmodum inferius dicemus. Ab hac hasta milites uocantur. et hastula diminutiuum. Antesto, ex cello. Cellius, qui et uiribus, et magnitudine, et adolescentia, simulq; uirtute ceteris antestabat. Ab hoc fit antistes, qui in aliqua re excellit. Ut si dicimus. Seruius Sulpitius cuius, ac potestici iuris antistes. Circumsto, circumdo. Virg. Circumstant animæ dextra, leuq; frequentes. à quo circumstantiæ dictæ, quæ in unaquaq; controuersia queri solent, et quasi questionem circumstant. de quibus inferius dicemus. Contrastu aduersor. Neuius contrastat semper, nec me sinit loquier. Intersto, inter aliquid sto. intercedo. à quo interstitium pro distantia, et interuallo. item pro interstantia, unde interstitiū lunæ dicitur interlunium. Apuleius. difficilis itineris, et gloriosi syderis interstitium. Higinus. Quod ab eo sydere paruo interstitio differt. Obsto. aduersor. impedio. unde obstaculum impedimentum. Item contra sto. Curtius, obstant oppido gemini colles. Hinc obstetrix mulier, quæ parturientium curam habet, quod contra parientem stet. Et obstino uerbum, quod significat obfirmo. unde obstinatus animus hoc est obfirmatus. et obstinatio hoc est firmus animorum. et obstinate aduerbium firme. Obstium uerbes modo pro uiolatum, modo pro obliquum usurparunt. Persto, permaneo, persevero. Cellius. Hoc modo p̄dius, pernoxq; perstibat. Exsto. emineo. super sum. Virg. Stant circumsisa pruinis corpora magna boum, confertoq; agnunt cerui torpent molena, et summus uix cornibus extant. Hinc extare libros. extare opera dicimus, quæ non perierunt. Cicero. quæ (ut scis) extat oratio. Nam, ut de homine, qui adhuc uiuit, dicimus superest, quasi nõ est sub terra humanus ita de rebus, extant quasi extra stant, et non intra, atq; in tenebris latent. Ab hoc exta dicta sunt, quæ ex uisceribus sacrificantur dijs, et ex qui-

10
20
30
40
50
60

bus haruspices futura prænoscent. dicta, quod ad hunc usum præsentur, quæ maxime extant, eminentq; propter quod corolum non solebat inter exta numerari. postea pinguitudo illa, quæ in summo corde est, læta exta fecit. Ab extis inspicendis extispices dicti sunt haruspices, et extispicium haruspicium. Prosto modo ante sto, modo prostiuo, de quo supra diximus, modo subdor scortandi gratia. Quintil. Iubet prostare gladio cinctum. Præsto interdum facio. Cicero. Emptorem indemnem præstare oportet. Interdum beneficium do. Plyn. Plura hic mihi præstitit, quam parentes. Nonnunquam exhibeo. Cicero. Tu talem te præstare debes, ut dignus nostra commendatione fuisse uideare. Aliquando antecello. Sallustius. Omnes homines, qui se se studēt præstare ceteris animantibus. Præstat etiã pro melius, atq; utilius est frequentissime usurpatur. Virgil. Præstat trinacri metas lustrare pachini. Hinc quidam Prænesti dictum uolunt oppidum Italiae urbi uicinum, quod locus, in quo conditum est, montibus præstet. Hoc oppidum à Cæcilo uulcani filio conditum fuit, ut sensisse uideatur. Virgil. Nec prænestinæ fundator desuit urbis, uulcano genitum peccora inter agrestia regem inuentumq; foci omnis quem credidit ætas. Cæcilius. Alij hoc oppidum à prænesto Latini filio, et uulcani nepote conditum malunt. Diciturq; hoc Prænesti, et hæc Prænestis, unde de ducitur prænestinus. Item iuris consulti, atque oratores præstare accipiunt pro polliceri, nequid alius fiat in commodi, aut si fiat, satifacere, quod uulgo dicitur cautionē dare. à quo præstis prædis dicitur, qui populo se obligat, et interrogatus, an præstis sit à magistratu, respondet præstis, hoc est qui promittit se, si quid incommodi fiat, plene satisfacturum. Cicero. Cum id, quod ab homine non potuerit præstari, euenerit. Præsto etiam aduerbium est, nec ferè cum alio uerbo iungitur, quæ cum sum. et apud poetas cum adsum. Proprie autem præstosum idem, quod præsens sum. Cicero. Quibus quidem omnis sis tu etiam brute præsto fuisti. Per metaphoram tamen aliquando capitur pro uiuo. Fauo. defendo. Idem ius civile didicit. multum uigilauit. laborauit. præstos multis fuit. Aliquando pro aduenio. Idem. Hirundines aestiuo tempore præsto sunt, hyeme pulse, recedunt. Idem. Stator tuus cum literis mihi præstos fuit. eandem planè significationem habet adsum, de quo paulo post dicemus. A præsto fit præstans, hoc est excellens. Vir. Sūt mihi bus septem præstanti corpore nymphæ. Idem. O præstans animi iuuenis. A quo præstantia, hoc est excellentia, et præstes antistes. Sic enim antiqui præstites, ut nunc antistes. Præstantes quoq; pro excellenter inuenitur. et præstabilis, hoc est præstans. Aliquando præstabile dicitur, quod præstari potest, et præstolor uerbum. præstolari enim is dicitur, qui ante stando ibi moram trahit, quo uult uenturum excipere. Donatus uero præstolari inquit est præsto esse, et parere, hoc est obsequi. Terentius. Quem præstolare hic Parmeno? Additq; noue dixisse Terentium quem pro cui. Verum superior opinio magis mihi placet. Reperiturq; frequenter præstolor cum accusatiuo iunctum. Plautus. Dum eum domi præstolor, adolescens aduenit, Apuleius. Equidem magno gudio eum præstolabar, cum hic rumor increbuit. Item à sto fit compositum insto, quod est insto. urgeo. Plautus. postat. instat. urget. hominem non sinit quiescere, unde instans momentum temporis dicimus, quod imminet. et instanter, sedulo. et instantia, sedulitas. et instar, quod significat ad similitudinem status, aut conditionis, aut ad æquiparationem. Virg. instar montis equum diuina Palladis arte ædificant, à quo fit uerbum instauratio, quod proprie est renouo, et quasi instar alterius facio. unde instauratio dies dicitur, qui additus est circensibus ad propitiã dum Iouem iratũ. et instauratio, et redimere gratio, uel renouatio. Quidam ex

recentioribus, ut Solinus, Apuleius, Aurelius, ad instar dixerunt. Solinus mesopotamiam opinet annuam inundationis exaequibus ad instar annis aegypti terris superfluis inuicta soli fecunditate. Primus autem Serenus Lyricus ad instar scripsisse memoratur, item ab isto in fitor ex eo (ut Valerianus inquit) quod negotio gerendo in fitor. In fitor enim dicitur cuiusque negotiationi praepositus. unde non multum facit tabernae sit praepositus, an cuilibet alij negotio, cum interdum etiam ad homines honestos afferant merces, et ibi uendant. Nec mutat causam actionis locus emendi uendendive, quibus uestuarij, uel lintearij. hoc est uestium, linteorumque uenditores dant uestem circumferendam, ac distrahendam, quos uulgo circumtores appellamus, etiam in fitores uocat. Item muliones. Item si tabernarius seruum suum peregre mitteret ad merces comparandas sibi; mittendas loco in fitoris esse putatur. Ouidius. In fitor ad dominam ueniet discinctus emacem. Iuuenalis. In fitor hybernae tegetis, niueiq; caduca. Ab in fitor in fitoria actio dicitur, qua dominus in fitorum conuenit, uel pro in fitore conuenitur. Et enim si quis aliquo edificio praeposuerit, uel frumento coemendo, uel pecunijs facerendis, uel agris colendis, uel mercaturis, redempturisque faciendis in solidum teneri, Laeio scribit. Item si quis in mensa seruum praepositum habuit nomine eius teneri. Si libitinarium Polinctorem habuerit, usque mortuum spoliaauerit, dandam in eum in fitoriam actionem, quamuis et furti, et iniuriarum actio competere. Plautus. Anallam quoque pro domina negotiantem in fitoricem uocat. Vergiliarum quoque sydus in fitor uestis dicitur, quod mense Nouembri, cum earum oactus est, ex hoc sydere coniecturam hyemis faciunt. nam si nubilus fuerit Vergiliarum oactus, pluuiofam hyemem denuntiat. ideoque negotiatores statim augent lacernarum pretia, quo genere uestium pluuio tempore utimur. Si uero sereno tempore oacterint, asperitas hyemis denuntiat. itaque reliquarum uestium pretia accendunt. Sic in fitor uestis uidetur hoc sydus esse, quod, ut plures, minoris uel uendatur uestis, efficiat. Vergiliae autem uocatur, quod uere exoriantur. est enim circa aequinoctium earum ortus matutinus haec a graecis plades uocantur a pluralitate. πλάδεις enim graecae lingua plures dicuntur. Plures autem simul apparere manifestum est. Pheriades tradit septem sorores fuisse Lycurgi filias ex Naxo insula, et quia libentiu educauerunt, a Ioue inter sydera fuisse relatas. Harum nomina putantur. electra. alcone. celeno, merope. asterope. taigete. Maia. quarum septima (ut ait Aratus) uix aeterni potest, propterea quod existimant eam timore Orionis fugisse. Alij solum hanc per se existimant uocantque electram. Sunt qui pudore occultasse se dixerint, et, cum alia dijs nupsissent, sola electra nupsit mortali. Alij quod electra non ualerit spectare ruinas Troiae, manumque ante oculos opposuerit. Ouidius, plades incipiunt humeros releuare paternos, quae septem dia sex tamen esse solent. Seu quod in amplexum sex hinc uenere deorum. Nam steropem marti concubuisse ferunt. Neptuno Alcionem, et te formosa celeno Maia, et electram, taigetemque Iouis septima mortali merope tibi Sisyphus nupsit, pœnitet et facti sola pudore latet. Sine quod Electra troiae spectare ruinas, non tulit, ante oculos, opposuitque manu. Alij has Atlantidis filias esse dixerunt, ex plione nympha genitas. unde sint plades appellatae. Item a isto fit substo, hoc est substisto. A quo substantia, quae proprie est, quae per se stat nullis adminiculis sustinetur, uel quae accidenti, seu qualitati substatur, atque substatur, et quasi illi substatur, siue quia illa continetur. Aliquando tamen substantia ponitur pro materia, et quasi essentia, et soliditate, ac neruis cuiusque rei. Plyn. Substantia omnis orationis fuit cohortatio eius ad pacem. Cicero. In his autem causis, ubi aliquid recte factum

defenditur, cum est facti substantia ratio. Quin. prima apud rhetorem elementa, et quae de ipsa rhetorica substantia quaeruntur, tractabimus. idem. Illa autem de qua loquimur rhetorice, talis est, qualis eloquentia. Nam ipsam uolumus significare substantiam. Grammatica quoque hanc duplicem significationem distinguere uidentur, cum aiunt nonnumquam esse substantiam, quaedam adiectiuam. Rursum nomen ipsum definit, quod significat substantiam, uel qualitatem propriam, uel communem cum casu. Atque hoc nomen qualitas, et infinita huiusmodi non significant substantiam, et tamen substantia sunt. Ab hac fit substantiale nomen, et substantialiter aduerbiu. Substantia etiam pro facultatibus ponitur. Quin. ut plus substantiae filio relinquere et in sacris literis de filio legitur. Qui consumpsit omnem substantiam. Graeca hanc modo uocabatur, modo uocabatur. Vtriusque enim latinum interpretatur substantiam, quamuis sint qui uocabatur substantiam, uocabatur essentiam uocent. Haec uocabula raro in usu apud ueteres fuerunt. nunc passim omnes usurpant, quod in plerisque alijs contingit. Cicero. Beatitas, et beatitudo dura esse iudicatur, tamen ea putantur usui fieri posse molliora, et beatitas magis latinum esse sensit, quam beatitudo, tamen beatitas repudiata est. Beatitudo recepta in usum. Reatus primus Messalla dixit. numerariu Augustus. piraticas, et nasticas, et fabricas. Quintilianus tempore uix quibus usurpare uidebat. fauorem, et urbanum Cicero noua esse testatur. In epistola quippe ad Brutum. cum inquit amorem, et cum (ut hoc uerbo utar) fauorem in consilium aduocabo. Et ad Appianum pulchrum. Te hominem non solum sapientem, uerum etiam (ut nunc loquimur) urbanum idem putat a Terentio primum dictum obsequiu. Cernicem si Varro credimus primum Hortensius dixit. Veteres pluraliter tantum proferebant, ex quo apparet falsum esse, quod Seruius scripsit, cum Cernix numero singulari dicitur, collum significat. si plurali uero superbi ostendimus. Sic etiam multa, quae olim in usu erant nunc repudiantur. ut ex pectorat, quod ita olim in usu erat, ut nunc exanimat, significabatque ex pectorare extra pectus eicare, quo tamen ego utendum cenfeo, quia do quidem usus est Cicero. Acius. incusant uero fortuna, opibusque omnibus desertum. abiectum. afflictum, et animo ex pectorant. Item Antigerio, quo ueteres pro ualde urbantur, et morsicatum. Plautus. Qui suis libellis morsicatum ludat. Propter quod praecipiant quaedam ita uerbis utendum esse, ut numerus, publicusque moneta. Quod sensisse Caesar uidetur, qui scripsit, tanquam saepulium utendum esse inauditu, atque insolens uerbu. et Hora. cum inquit, ut syluae folijs pronos mutantur in annos, prima cadunt, sic uerborum uetus interit aetas. Et inueniunt ritu florent modo nata, uigentque. Multa uenia sententur quae iam recedere, cadentque, quae nunc sunt in honore uocabula, si uolet usus. Quae per se arbitrii est. et uis, et norma loquendi. Equidem ita iudico nouorum optima esse, quae maxime uetera sunt. et ueterum, quae maxime noua. Audendumque tamen aliquid cenfeo eruditus, et uocabula si non noua ponenda deriuanda saltem, flectenda, iungenda, ne sermonis paupertate laboremus, sed latina lingua indies loquiptior fiat. Item a isto supersto, quod modo significat supra aliquid sto. Gellius. Cum sedenti aquila superstaret. modo supersum. Unde superstites dicuntur qui mortuis super sunt. Quintilianus. Vnicui patri meo superstes. id est, defunctae uxore, liberis tamen superstitibus oblectabar. Hinc superstitis per metaphoram antiqui dixerunt sanos, atque incolumes. Terentius Deos quae so, ut sit superstes. Ab hoc fit supersto uerbu, quo ueteres usi fuerunt pro saluo, et incolumem reddo. Ennius. Regnumque nostrum, ut possident, superstitentque. Superstitionem quoque a supersto deduci quidam opinantur, quod superstiosus sit superstare, atque immorari sacrificijs.

hoc enim differt religio à superstitione, quod religio nihil aliud est, quam dei cultus. hic uero si nimius sit, ut timeantur potius dii, quam colantur, non religio, sed superstitio est. Nos uero à superstitio potius superstitutionem dicit Cicero auctore didicimus. Non solum philosophi inquit, uerum etiam maiores nostri superstitutionem à religione separauerunt. Nam qui totos dies praecabantur inquit, et immolabant. ut sibi sui liberi superstites essent, superstitiosi sunt appellati, uel superstitio dicitur (ut Lucretius refert) quod sit superstantium rerum, id est coelestium, et diuinarum, quae super nos stant, inanis, et superfluus timor. Aliquando etiam superstities pro praesenti accipitur. Plautus. Superstitem utriusq; monui, ne iniussi abeant. Item Disto, quod est differo. Iuuenalis, distat enim quae sidera te excipiant, modo primos incipientem edere uagus. Aliquando absum Plin. Quod arater quinq; millia passuum distat ab urbe. Hinc fit distantia, quod modo differentiam, modo interuallum significat. Resto quod aliquando est supersum. Terentius, restat Chremes, qui mihi exorandus est. Cicero. Nec cum aequalibus solus, qui pauci admodum restant, sed cum uestra etiam aetate. Virgilius. Aut quid iam mihi sero mihi deniq; restat. Aliquando resisto. Cicero. Nullam quaerentes uoluptatem stoici restant. Quidam illud virgilij. Cui me moribus de feris hospes. Hoc solum nomen, quoniam de coniuge restat, ita exponunt, ut de duobus nominibus, mariti scilicet, et hospitis unum tantum hospitis, hoc est de coniuge resistit. hoc est repugnat, et contrarium est, cum fidem non serues, quam hospes hospiti debet. Cicero per dextram istam, quam hospes hospiti porrexisti. Ennius Restat usus fuit pro distat, et remotum est. Sunt qui à resto resters dicitur existimant, quod auræ, uentisq; resistant, uel quod quæcumq; ligata stare faciant. Restes enim fines sunt. unde nauticae restes dicuntur fines nauium. Apuleius, resistim, quæ Græbanulus erat intextus, aggreddior ex pedire. Idem. Ut ponderis deductus restis ad ingluuiem astricta spiritus officia discluderet. Consto, quod interdum significat compactus, siue compositus sum. Cicero. Ut hæc elementa ex quibus omnia constant. interdum simul sto. Sallustius. Multitudinem procul hostium constare uiderunt. Aliquando sto, ualeo. Cicero. Quod mihi constare carius, quam si in foro emissem. Nonnunquam etiam constare accipitur pro conuenire. Idem. Adhuc quæ dicta sunt arbutior mihi constare cum ceteris artium scriptoribus. et pro manifestum esse. Idem. Hoc mihi, atq; aduersarijs constat. Plerumq; etiam pro suppeditare. Iuuenalis. Quis ferat uxorem, cui constent omnia? item pro consistere, et firmum esse, ut constat pedibus, constat animo, constat mente. Ab hoc fit constans, hoc est firmus, ac tenax propositi. A quo Constantia animi firmitudo. Horum contraria sunt, inconstans, hoc est leuis, atque instabilis. et inconstantia instabilitas. leuitas. Item ab eodem constanter, atq; inconstanter aduerbia, et propria nomina constant. Constantius Constantinus, et muliebri unum Constantia. à Constantino, Constantino polis dicta, quæ olim Byzantium uocabatur. antea lygos nominata inter ponti, ac propontidis angustas liberæ conditionis, chælonia quondam opposito litore ædificata. Sunt etiam qui postulo à porrò, et sto deducunt existimant, quasi ualde sto, quod postulare sit rem debitam, ac iustam petendo instare. Curtius. Postulabat autem magis, quam petebat. Hinc fit ex postulo, quod est cum querela apud amicos iusto, et quasi officium amicitiae in alio desidero. Terentius. Quam ipsi fecerunt ultro iniuriam, ex postulant, hoc est de iniuria conqueruntur. sed frequenter post se habet ablatiuum cum præpositione cum, ut Quid habes quod mecum ex postuleris? id est conquereris. Hinc ex postulatio pro querela accipitur. Quidam peto, postulo, et posco ita distinguunt, ut petere

precatio sit. postulare imperio. postulare iure. Ponitur tamen aliquando postulare pro uelle. Plautus. Hos tibi mores esse. hanc uitam postularem. Item postulare (ut Valerianus inquit) est desiderium suum, uel amici sui in iure apud eum, qui iurisdictioni præest, exponere. uel alterius iudicia contradicere. Postulatio, et ex postulatio differunt. nam ex postulatio apud eum fit, qui fecit iniuriam. Postulatio est querela de altero apud alterum. Item postulena à post, et stando dicitur. quod stet à parte posteriori. Est enim postulena incuruum lignum, quod sub a sinu, aut iuuenti cauda ponitur. Plautus. ita te à gerunda curuum aqua faciam, ut postulena possit ex te fieri. Destino quoq; à de, et sto compositum uideatur, quod est delibero. affliguo. deputo. addico quasi stare facio. Virgilius. Compositam rupit uocem, et me desinat aræ. Iuuenalis. Laudo tamen uacuis quod sedem figere Cumus destinet. Hinc destinatio fit, hoc est deliberatio. additio. deputatio. Unde prædestinatione theologorum nostri uocant providentiæ dei in malam partem, cum in bonam partem providentiæ uocabulo semper utantur. Destinare etiam aliquando pro emere usurpatur. Lucretius. Facio ab le none tribus ut libertatem millibus destinet. idem significat, et ab eodem deducitur perstino. Apuleius. Et percunctato pretio quod centum numis indicaret aspernatus, uiginti denarijs perstinui. Posticum quoq; à post stando uocatum existimant, hostium est in posteriori parte ædium. Veteres tamen etiam uicium habitantem ad posteriorem partem ædium sic appellauerunt. item hostium ipsum postica feminino genere dicitur. A quo fit diminutiuum posticula. Apuleius. Per quamdam breuem posticulam intro uocat me. Postica etiam pars cæli est, de qua supra diximus. item postica linea in agris diuidendis, quæ ab oriente ad occidentem spectat. Omnia deniq; quæ post nos sunt, postica dicuntur. sicut quæ ante nos sunt, appellantur antica. item postes, quod post hostia stent dictos arbitrantur. sunt autem ualuae hostiorum. Virgilius. Belliferratos rupit Saturnia postes. item à stando, et sole fit aliud compositum solstitium, quæ si solis statio, de quo inferius dicemus, et à iure, et stando iustitium quasi iuris statio, quando uel propter supplicationem populi, uel propter aliquam imminentem reip. necessitatem non dicitur, sed clauduntur forum. Lilius. iustitium edicit, claudunt tabernas tota urbe iubet, uetat quæquam priuatae quicquid rei agere. In hæc præpositio in aliquando significat in loco, et ponitur pro in. Græca præpositione, tuncq; requirit ablatiuum. Cicero. Cum proconsul in Asia esset. Aliquando significat ad locum, et ponitur pro eis, requiritq; accusatiuum. Virgilius. Quod te Mæri pedes, an quod uia duat, in urbem? Nonnunquam significat contra, quod græca dicunt uarò. Idem. Quid meus Aeneas in te committere tantum, quid Troes potuerunt modo ergi. siue pro. idem. Accipit in Teucros animi, mentemq; benignam, interdum ad. idem impulit in latus. Lucanus. in puppim rediere rates. Quandoq; intra. Plautus. induc ista in donum. Plerumque usq; ad Martia. in lucem semper acerra bibit, hoc est usq; ad lucem. illud notandum quod in re tua est significat pro utilitate tua, sicut ab re tua contra utilitatem tuam. item in marmore in asie sunt literæ dicimus. in gemma. in lapide. in ligno. non autem in marmor. in gemmam in lapidem. in lignum. E contrario in æs non in ære. ita enim ufos ferè auctores inuenimus. Lilius. Priusquam urbem ingrederetur, leges decem uales, quibus duodecim tabulis est nomen, in æs in asie in publico proposuerunt. item in compositioe in, aliquando priuata est, ut inductus. impurus. iniustus. impius. Modo intentiua, ut in primo. irrumpo. in pugno. irrideo. Aliquando simplicis sui significationem seruat. et significat in loco, ut in sum. in pono. Aliquando ad locum, ut in fe-

ro. importo. Aliquando intra, uel intro, ut induco. in gredior. Aliquando contra, ut insulto. impugno. Ab in deducitur inde, ut inde hæc omnia mala fluxerunt. A quo deinde id est postea, et perinde, quod aliquando significat, ita quando scilicet post se habet ac, uel acsi, uel atque, uel atque, ut fac perinde, ac si tua res esset, id est quasi, uel ita, et aliquando tantum, cum negatio adest. Suetonius. Nulla tamen re perinde motus, quam re sponso mathematici. Quod si nec, acsi, uel atque, uel negatio sequatur, significat ita, quod est multum. idem, Quare aduentus eius non perinde gratus fuit. Et proinde quod significat ideo, uel quapropter. Semper enim dependet à superiore sententia, et subinde quod aliquando pro deinde, uel statim post usurpatur. Curtius. Hinc subinde armatus in medium profilit. Hora, si dicit recte primum gaudere subinde præceptum auricularis hoc insillare memento. Frequentissime tamen subinde accipitur pro idēdem, hoc est crebro, cum quodā intervallo. Plyn. Tales tum etiā uiatores erant, quibus id ipsum nomen inditum est. subinde ex agris Senatum, ducēque acer sentibus. At nunc eadem illa uinēt pedes, damnatæ manus. inscripti nullus exercent. Item ab in fit dein pro deinde, sicut proin, et subin, pro proinde, et subinde. à quo deinceps, quod aliquādo accipitur pro deinde. Proprie tamen significat gradatim, quasi per singula accipit. Vnde ueteres deinceps proximum quēque accipit dicebant, quem admodum principē primum accipit. Cicero. Sed tamē tres fratres summo loco natos, promptos nō indifertos, quos uideo deinceps tribunos plebis per triennium fore, te nolo habere iratos. Idem. Rhodium quendam morientem sex æquales nominaſſe, et dixiſſe, qui primus eorum, qui secundus, qui deinde, qui deinceps moriturus esset. Exinde quoque, et Exin ab eodem deducuntur, et significant deinde. Sunt tamen qui inde non ab in, sed ab is pronomine deductū existiment. Item ab in fit aduerbium inus, quod in loco significat. Plau. Quis inus est? A quo induſum uestis genus, quasi inusium, de quo inferius differemus. et intro quod ad locū. Terē. V os istæc intro auferte, et inter, quod significat. Metragō, Cellius inter os, et offam multa interuenire possunt. aliquando tamen pro propter accipitur. Virg. Hunc inter flumini Tyberinus amano. Ab hoc fiunt inter hæc, et interea, et interim aduerbia eiusdem significationis. Interim tamen uoumūquā accipitur pro aliquando. Quinilianus. Prima barbarism, ac solocasm fixditis absit, sed quia interim excusantur hæc uitia aut consuetudine, aut autoritate, aut uetustate, aut denique uicinitate uirtutum acriter se in illud tenuē discrimen grammatice intendat. Idē. Et quod aliās uitiosum est, interim rectum est. Infinita præterea ab inter composita fiunt, ut internuntius. intercatpedo. interuallum. interpres, et similia. Item ab in deriuatur intra. Lucretius, intra castrorum timuit tentoria ductor. intera diem mortis, ut aliquid fiat, si quis dixerit, ipse quoque dies (ut inquit Vlpianus) in quo quis mortuus fuerit, numeratur. intra. atra. ultra. quibus uocibus certi locorum fines demonstrantur singularibus syllabis. apud ueteres proferebantur, in cir. uls. quibus particulis, quoniam exiguo sonitu obscurius promebantur, addita est eadem syllaba tra, dicitur; cœptum est intra. atra. ultra. Itaque intra idem significat, quod in, ut intra oppidum. intra cubiculum. intra tentorium significat in oppido. in cubiculo. in tentorio. intra calēdas. intra ferias. hoc est in calēdis. in feriis. Sed consuetudo obtinuit, ut intra significat interdum id, quod atra, et ante. Cicero Sed tamen quoniam effugi eius occasione, qui fortasse arbitraretur me hanc rem non putare, si perpetuo tacere, modice hoc faciam, aut etiam intra modū, ut et illius uoluntati, et meis studiis seruiam. modice inquit hoc est, cum modo. intra modum. id est atra mo-

dum, hoc est minus, quā modice. Ab intra deriuatur intrinsecus aduerbium sicut ab extra extrinsecus. Item ab intra antiqui interos dicebant, sicut nunc ab extra dicimus exteros. Ab illo fit interior comparatiuum, et intimus superlatiuum, et interius, atque intime aduerbia. Ab hoc exterior. extimus. exterrius. Extime. Item ab intra. internus, et interaneus, et interne. Ab extra exterrus, et exterraneus, et externe. Illa significant, quæ inus sunt, et secreta, hæc quæ foris, et palam sunt. Itē externi, et exterranei dicuntur aduenæ, quasi ex aliena terra, sicut conterranei, qui sunt ex eadem terra. Plyn. Ut obijcere moliar Catullum conterraneum meū. Item ab intra introrsum, ab extra extrorsum, quæ significant intra uersus, uel extra uersus. Item ab intra, intraneus. ab extra extraneus. Postremo ab itra intro intras. ab extra extro extras. A franius, simul limen intrabo, illi extrabunt illico, hoc est exhibunt. Ab his intrarij dicuntur, qui intum sunt. Plau. Caros mihi atque intrarios amicos, extrarij alieni. A franius, ut me esse in hac re ductat abste extrarium. Pompeius extrarium, ab extraneo ita distinguit, ut extrarius sit, qui extra focum, sacramentū, usque est, extraneus ex altera terra, quasi exterraneus. Exterraneus tamen etiā is uocatur, qui ante tempus natus, uel potius eiectus est, dictus exterraneus, quod enim mater exterrita eiecerit. Ab extra quoque extremus deriuatur. Significat autem extremum modo initium alicuius rei. Plau. Ab extremo narrare incipiam, hoc est à principio. Sic Virg. Et tu sanguinis ultimus auctor, id est primus, modo finem. Idem. Extremum huc Arctusa mihi concede laborem. Idem. Tristis ad extremi sacrum caput astitit amnis. Ponitur etiam aliquando pro seuo. pessimo. Idem. Illam terra parens ira irritata deorum, extremam (ut perhibent) Cæo, Encladōque; sororem progeniuit. Extremam inquit, hoc est pessimam, quod non sine ratione esse uideatur, quando quidem medici affirmant deteriores esse, qui ultimi nascuntur. Ab intra quoque intestinus dicimus, quod significat intimum. à quo intestina illa dicuntur, quod interiori corporis parte claudantur. Item intestinum odium, uel oculum, uel magnum, hoc est cor, et animum premens. Item industrius, quod ueteres industruum dicebant, quod quicquid ageret, intro strueret, et studeret domi. Est enim industrius, studiosus. uigilans. callidus. A quo industria. studium. uigilantia. calliditas. Item induſum uestis genus. de quo inferius dicemus. A quo induſtatus dicitur, qui huiusmodi uestem indutus est. Priete rea ab in fit infra. A quo inferus cuius comparatiuum, inferior, et superlatiuum, infimus. Teren. Ego te esse infra omnes infimos puto. Item aduerbia inferius, et infime. Hinc inferi dicitur, quibus nihil est inferius. Et infernus adiectiuum, qui infra est, sicut supernus, qui supra. A quo inferne aduerbium, et infernas infernatis sicut supernas supernatis. Plyn. et ideo Romæ infernas abies supernati præfertur. Et infernus inferorū locus. A quo infernalis, et infernales feriae, et inferne sacra mortuorum, quæ inferis soluuntur, et inferum mare tyrrhenum, sicut superum Adriaticum, quod ex urbe Roma uersus Adriaticum euntes ferè semper ascendunt, quousque transierint Apenninum, et contra ad urbem, et mare thuscum uenientes descendunt. Sunt qui insulam quoque ab infra dictam putant, propter uitas, quæ ex ea inferius pendent. Est autem insula in modum diadematis, à qua uitæ ab utraque parte dependent. VRBE. Roma scilicet Vrbe cū dicimus, per Antonomasiā intelligimus Romam, nam proprie hæc urbs dicta est, cætera hæc una excepta oppida sunt uocata, uel ab opē, quod opis causa mœnibus cinguntur, uel ab opere, quod opus sunt ad uitam gerendam, uel ab opponendo se hostibus, uel ab opibus. huius enim rei gratia mœnia constituta sunt, ut homines opes suas

co conferrent.

ed conferrent ubi nullum esset hostium periculum. Ab oppido oppidani dicti sunt incolae oppidorum. Et oppidatum aduerbium, quod significat per uaria oppida. Item aliud aduerbium oppido, quod significat ualde multum. Plautus, Oppido interij obsecro hercle. quantus, quam ualidus est. ex eo originem habet hoc uerbum. rustici inter se confabulantes, quantum quisque frumenti faceret, quoties copiam, atque abundantiam eius significare uolebant, dicere soliti erant, quantum oppido satis esset. Hinc uenit in consuetudinem, ut de quacunque re loquentes, oppido pro ualde multum capiamus. Aliquando cum quis iungitur, sicut prepositio per. Gellius, Oppidoquam libens id fecit. Caesar, Quibus rebus oppidoquam pauca sub pellibus acquiescebant. oppidum locus quoque in arce erat, unde quadriga emittebantur. Vrbis autem ab uruo dicta est, quod antiqui etrusco ritu iunctis bobus tauro, et uacca, interiore aratro circumagebant sulcum, intra quem urbem edificarent. hoc faciabant religionis gratia die auspiciato, ut urbs fossa, muroque munita esset, et locum unde terram fodissent fossam uocabant. Et interior sum factum murum. Alij ab orbe, et uruo appellatam urbem opinantur, quod sulcus in orbem duceretur, urui aratri curuatura dicitur a quo Urinare tractum, siue urinari, quod non est urinam facere, ut falso ignarum uulgus existimat, sed in aquam mergi, et natando emergere. nam et Urinum ita flexum deorsum est, ut redeat sursum. Urinare ergo dictum, quasi ad similitudinem urui nare, hoc est natare. Plyn. Canicularum multitudo circa eas urinantem graui periculo infestat. Hinc urinatores appellati teste Calistrato, qui merces e mari extrahunt leuandi nauis gratia iactatas. Et urna dicta, quod in aqua haurienda urinat, quemadmodum urinator facit, hoc est mergitur, atque emergit. uas quippe aquarium est, cuius diminutiuum, urinula, a quo urinarium uocatur mensa quadrata, in qua urna cum aqua ponuntur, et urceus (ut Paulus iuriconsul. affirmat) uas, quo aqua in ahenum infunditur. cuius diminutiuum est urceolus. Urina uero quid sit, et unde dicitur in feruis dicimus. Vrbis a ciuitate ita distinguitur, quod urbs moenia ipsa significat. Virgilius, Vrbis antiqua fuit, tyrii tenuere coloni Carthago. ciuitas. colonos, qui ciues dicitur. A pulcius, Quod omnis ciuitas approbavit. Item ius ciuicum. Cicero, Qui ciuitate donatus est. Aliquando tamen haec confunduntur, et modo contentum pro continente ponitur. Seneca, Cui plerisque ciuitates uiderimus terrae motu funditus collapsas. modo continens pro contento. Virgilius, innadunt urbem somno, uinoque sepulchram. Ciuitas a ciuibus appellata est, quasi ciuicum multitudo. Ciues autem dicti a coeundo, quod uinculo quodam societatis in unum ueant ceterum, et sub legibus uiuant. Ab hoc fit ciuile, quod ad ciues pertinet. Unde ciuile odium, ciuile discordias, et ius ciuile dicimus, et aduerbium ciuiler, et ciuilitas nomen, quasi ciuile mos, et ciuicus ad ciues spectans, a quo ciuica corona, quae ciuis ciui, a quo seruatus fuisse, in praelio testem uita salutisque perceptae dare solebat ex fronde querna, quoniam abus, uictusque, antiquissimus e quercu capi consueuerat. Item a ciue concius dictus est, qui ex eadem, qua ego, ciuitate est. Sicut conterraneus, qui ex eadem, qua ego terra, uel territorio est. Terra enim maior est, quam urbs, oppidumque, cuius habitatores uocantur ciues, poniturque pro territorio, et pro regione, siue prouincia, ut supra diximus. Ab urbe suburbia dicuntur duntaxat plurali numero, frequentes extra urbem domus in strata uia urbana. Vicus proprie pars urbis est. quippe Vrbis in uicos, quasi in minor membra diuiditur. ut sunt suburbia, atrina, esquilina. Nam regiones in urbe Roma circa uicini fuerunt, quarum hodie tredecim duntaxat seruant nomina, dictae regiones a similitudine earum regionum, in quas orbis

diuiditur, de quibus supra diximus. Vicus appellatus, quod uias circum haberet. uia et olim, et nunc supra mille. Extra urbem ergo frequentes uillae, ac frequentes domus in strata uia urbana suburbia appellantur. Item uia. Luuius, incendijs deinde non uillarum modo, sed etiam uicorum, quibus frequenter habitabant Sabini exati. A suburbio fit suburbanum, quod si significat praedium in suburbij, et suburbanum meum, et suburbana mea, si plura sunt. Talia sunt, cum dicimus in Cumano meo in Tusculano praedio tuo in Pompeiano a gro Varronis. dicitur etiam Vicus paganus, si plures simul uillae, quae et pagi dicuntur, hoc est plures rusticae domus coniunctae sint, et aliquo spatio remotae ab urbe, dummodo non sint clausae moenibus. Nam, si moenibus clausae fuerint, castella uocantur a Castro, quod significat locum muris munitum, et castello maius est, minus oppido, quia uis castellum aquae receptaculum dicitur, quod locus opportunus fit, ut si aquae exhaustae solis ardoribus fuerint, aut uenas sitiens terra consumpserit nihil minus de receptaculis, hoc est castellis aqua ministretur. Frontinus, Omne plumbum, et omnes impense ad aqueductus, et castella, et lacus pertinentes inde erogantur. castrum a casa deducitur, quod sit coniunctio quaedam casarum. Nam in plurali castra locus est, ubi milites tentoria figunt, a castris similitudine, quod fossa, ualloque, quasi muro circumdari solent, a quo castrisense dicitur quicquid ad castra pertinet. unde castrisense labor. castrisense curiae. castrisense uigilia. castrisense prouilegium. Hinc castrisense peculium uocat Marcellus iuriconsul. quod a parentibus uel cognatis in militia agenti donatum est, uel quod filius familias, in militia acquisiuit, quod nisi militaret, acquisiturus non fuisset, et quasi castrisense bona dicuntur, quae licet in militia a filio familias non acquirantur. ita tamen sunt illius, ac si acquisita in militia fuissent, ut sunt ea, quae ex officijs acquiruntur. Item a castris, siue castris pro castris dicitur sunt munimenta quaedam, quae sunt ante moenia castrorum, siue ante castra. Quaedam etiam pro castris aditum, et ueluti portam castrorum appellauerunt. a castello dicuntur castrisellani, sicut ab oppido oppidani. Item a uico uicini, non tam hi, qui eundem incolunt locum, quam qui prope domum nostram habitant. Hinc uicinia deducitur, et conuicinium, ubi plures inter se uicini sunt. et uicinitas pro propinquitate uicinarum, nonnunquam pro uicinarum multitudine, ut laudanda est, uel potius amanda uicinitas. Item uicinitas per uarios uicos. haec enim ferè omnia, quae in tim desinunt huiusmodi significationem habent, ut oppidatum per uaria oppida. ceteruacum. Gregatim, Manipulatim, turmatim, per diuersas ceteruacum. diuersos greges. diuersos manipulos. diuersas turmas. Domestacum regionatim. Municipatim, prouinciatim, per uarias domos. uarias urbis Romae regiones. uaria municipia. uarias prouincias. Nominatim per nomina singulorum, quamuis et de uno dicitur Plau. Nominatim quis fuerit ex prome, quemadmodum uiritim per singula capita uirorum. ut Cracchus diuidebat uiritim semodia frumenti. et aliquando de uno dicitur. Curtius. Si quis uiritim dimicare uellet, prouocauit. Guttatim per singulas guttas. Plau. Aedepol cor miserum meum quidem guttatim contabescit, quasi in aquam indideris salem. nam gutta minima pars aquae dicitur, aut alterius liquoris, hoc est stilla. Unde gutturnium dicitur uas, ex quo aqua in manus datur, ab eo, quod propter angustias guttatim fluat. et guttum uasculum, in quo odorifera unguenta seruantur, quod inde guttatim sumantur unguenta. genus etiam poculi guttus erat, quo in sacrificijs utebantur. A gutta fit guttula diminutiuum. et a guttus guttulus. Plau. Vt guttulam hauriret ex guttulo. nebra tim per membra. Caesim per inuasionem gladij. Punctim per

punctiones, in fixationibusque gladij, siue incidendo, et pungendo. Strictim singula stringendo. carptim hinc, atque illinc sine aliquo ordine decerpendo. Tractim trahendo, ut series non interrumpatur. Generatim per singula genera. Virgilius, Generatim disce cilius. Speciatim per singulas species, differunt a generaliter, et specialiter, quae significant omnia simul sub uno genere, aut una specie complectendo. Summatim per singulas summas. Aliquando tamen dicimus generatim, et summatim, et speciatim non per singulas summas, et singula genera, et singulas species, sed per unam, unum, uel, ut dicam de hac re summatim. Cicero, in finium mihi uidetur id dicere, in quo aliquid generatim quaeretur, hoc modo ex petenda ne esset eloquentia, ex petendi honores. Aliquando tamen huiusmodi aduerbia nihil ab alijs aduerbijs differunt, ut priuatim nihil differt a priuate, nec separatim a separate, nec properatim a properanter, nec dissimulatim a dissimulanter, nec ubertim a copiose, nec affatim ab abundanter, siue abunde, nec raptim a festinater, nec cursim a curredo. Urbium, siue oppidorum aliae sui iuris sunt, nec quicquam commune cum alijs habent, aliae coloniae. aliae municipia. sui iuris sunt, ut Roma. Carthago. Thebae. Athenae. coloniae dicuntur, quae non ueniunt extrinsecus in ciuitatem, nec proprijs radicibus nituntur, sed quasi ex ciuitate propaent, iura, institutaque populi Romani, non proprijs arbitrij habent, ut Bononia. Fesulae coloniae sunt, quae conditio licet magis obnoxia, et minus libera uideatur, quam ceterorum oppidorum, potior tamen, ac praestabilior existimatur, propter amplitudinem maiestatemque populi Romani, cuius huiusmodi coloniae, quasi effigies paruae, et ueluti quaedam simulachra esse uidentur, unde a colendo coloniae uocantur, quod populum Romanum colerent, uel quod ad eas colendas Romani proficiscerentur. Municipia autem uocabantur, quae aliunde ueniebant in ciuitatem, et cum suo iure uiuerent, numeribus tamen populi Romani, honoribusque frangebantur. a quo munere capessendo nomen sibi uidebantur, nullis alijs necessitatibus, neque populi Romani legibus astricta. Eorum incolae municipes uocati sunt. Primos autem municipales sine suffragij iure ceteris factos fuisse constat, concessumque illis, ut ciuitatis quidem Romanae honorem caperent, sed negotijs, oneribusque uacarent, pro saeuis bello gallico receptis, ac custoditis. Hinc tabulae ceteris appellatae, in quas Censores referri iubebant, quos nota causa, suffragijs priuabant. Quidam etiam caerimonias ab his putant appellatas, quamuis alij a carendo dictas malint, quemadmodum inferius dicimus. De his Strabo ita scribit, caerites captae urbe Roma redeuntes gallos in sabinis, aggressi praelio, armisque fuderunt, et spolia, quae a Romanis sponte offerentibus acceperant, ab inuitis ipsi eripuerunt. Praeterea eos, qui ad se urbe captae confugerant beneficijs affectos benigne exceperunt, simulque aeternum, atque inextinctum ignem, sacerdotesque uestales summo studio protexere. cuius beneficij Romani sane paruum memores uidentur fuisse. Nam, cum eos ciuitate donassent, suffragiorum tamen iure frangi noluerunt, quos aliqua causa suffragijs priuabant, ad caeritum tabulas iubebant referri. hunc locum, quam inopie in latinum uerterit Strabonis interpretis, operae pretium est uidere. Care oppidum fuit Thusciae non longe a Tarquinij, quondam Agilla nominabatur, quae a pelagis est Thessalia profectis condita fertur. Verum, cum Lydis, quos postea tyrrhenos uocauere, aduersus Agillinos bellum gerentibus, quidam murum subiens urbis nomen per contritus fuisse responsum est a quodam Thessalo e muro χαιρος, quod significat salus, quo ueluti bono omne a Thuscis accepto. captae urbem mutato priori nomine Care uocauerunt, a quo Caerites dicti, et caeritana balnea. Caerium uero Umbriae oppidum est

inter Spoletum, ac Nursiam, a quo Caeretani appellatur, totum orbem uano quodam ac turpi superstitionis genere ludificant, ob quam causam ferè continue peregrinantur, familia, atque uxoribus domi relictis. Municipiorum iuram penitus oblitterata sunt. Municipem (ut Vlpianus inquit) facit aut ciuitas, aut manumissio, aut adoptio, quoniam municipis, et qui liber in municipio natus est, dicitur, et qui in municipio a seruitute se liberauit, et qui in ciuitatem quancumque asatus est. proprie tamen municipales dicuntur, qui in ciuitatem Romanam recepti numerum participes fiunt. Sed abusiue nunc municipales dicimus sua cuiusque ciuitatis ciues, ut puta. Caeranos. Puteolanos. Neapolitanos. a quo municipalia sacra uocabantur, quae ante urbem conditam colebantur, et municipale urbanum, et a municipio municipaliter dicimus, quemadmodum a ciue ciuiter. Ab urbe sit suburbium, de quo postea dicemus. Et urbis. urbia. urbicum. quod significat quicquid ad urbem pertinet, sicut rusticus rustica rusticum, quod pertinet ad rus, unde rusticum poetam, et urbicum poetam dicimus, rusticam domum, et urbicam domum. Martialis, Quod non optimus urbis poeta. Gellius, Si quod autem posset remedium esse, ut ne tam assidue domus Romae arderent, ueniam hercle dedissem res rusticas, et urbis emissem. Item urbanus urbana urbanum, quod modo eandem significationem habet, quam Urbicus, unde urbanas tribus appellabant, in quas urbs a Seruio Tullo Romanorum rege dispartita fuerat, ut Suburra. Pallatina. exquilina. collina, et alia huiusmodi. quamuis a principio in tres tantum tribus diuisa urbs fuerit, ut postea docuimus. Item praedia urbana. mores urbanus. curia urbana, et similia, unde suburbium, et anteurbanum deriuantur, de quibus inferius dicimus. modo urbanum dicimus cultum, atque disertum, hoc est cui, qui in uerbis, et sono, et usu proprium quendam praesertit urbis gestum, et sumptum ex conuersatione doctorum tacitam eruditionem. denique cui contrarius est rusticus, hoc est ineptus, et barbare loquens, et hoc differt a diaeci, quod diaeci est cuius sermo cum rursu aliquem inuadit, ideo Demosthenem urbanum fuisse dicunt, diaecem negant. A diaeci diaeculus deducitur. a quo aduerbium diaecale. Apuleius, Eadem amatoris sui uxorem, quod in eam diaecale probum dixerat. perpetua praegnatione damnauit. Quemadmodum autem urbanum, et diaecem hominem dicimus, ita urbanum, et diaecem sermonem, unde urbanitas, et diaecitas tam de homine, quam de oratione dicitur. eodem modo uenustus homo. et uenusta oratio. lepidus homo, et lepidus oratio. falsus homo, et falsa oratio. insulsus homo, et insulsa oratio. facetus homo, et faceta oratio. iocosus homo, et iocosa oratio. et uenustus. lepor. sales. insulstas. facetiae. uocantur tam de homine, quam de oratione dicuntur. Haec autem ita inter se differunt, quod uenustum uocamus, quod cum gratia quadam, et uenere dicitur. Lepidum quod rotunditate quadam, et breuitate, et quasi celeritate, atque acuminis uerborum uenustum est. Quae propter Laetius uir doctrina excellens quemadmodum id animal, quod lepus uocatur, a leuitate pedum dictum existimat. ita enim leporem in oratione a pedum suorum leuitate putat appellatum. habet enim oratio quoque suos pedes siue soluta, siue numerosa sit. A lepto fit lepidior, lepidissimus, lepede, illepidus, illepidior, illepidissimus. illepede. lepiditas, illepiditas. Salsum in consuetudine pro ridiculo tantum capimus, quamuis non utique hoc sit, licet ridicula oporteat esse salsa, nam Cicero. Omne quod salsum est, aut esse atticorum, non quia sunt maxime compositi. et Catullus, cui dicit, Nulla in tam magno est corpore mica salis, hoc dicit nihil in corpore eius esse ridiculum. Salsum ergo erit, quicquid non erit

erit iſuſum, uelut quoddam ſimplex orationis condimentum, quod latente iudicio ueluti palato ſentitur, excitatq; & à tædio defendit orationem. factum non tantum circa ridicula conſiſtit, cum dicat Horatius factum Catoni genus natura conſeſſum eſſe. Virgilius decens, ſed ex cultæ cuiuſdam elegantiæ hæc appellatio eſt. Itaq; in epistoſis Cicero hæc Bruti uerba refert. Nec ulli ſunt pedes facti, ac delitijs ingrediendi mollius. iocū uocamus, quod eſt contrarium ſerio. Nam & fingere, & terre re, & promittere, aliquando iocū eſt. Ab Urbano urbane ad uerbiū deducitur, hoc eſt culte. eleganter, & urbanatim pro urbane. modeſte. Pomponius. Ego ruſticitim tangam, urbanatim neſcio. Cæterum quam nos urbem uocamus græci πόλις appellant. Quamuis πόλις non modo urbem, ſed etiam ciuitatem ſignificet. Vnde politicus ciuiliſ dicitur, & Conſtantinopolis Conſtantini urbs. Neapolis noua urbs. metropolis mater urbs, hoc eſt cæterarum urbium caput. Item polio uerbiū, quod eſt colo. orno, & quaſi urbano, & politico more, qui ruſtici contrarius eſt, compoſo. Hinc politum dicimus cultum. ornatum, & ad nitorem deductum. & polite culte. ornate, & politior, poliſſimus. politius. poliſſime. & politule diminutiuum, quo utitur Plautus, Et politiones a grorum cultus diligētes, ſicut politiones ueſtimentorum hoc eſt munditiæ, & cultus. & polimenta teſtuli porcorum, cum caſtrantur, quod ad ſimilitudinem ueſtium poliuntur, & de polio compoſitum, quod modo polio ſignificat, modo perficio, unde de politum perfectum dicimus, quoniam omnes perfectiōes antiqui politiones appellabant. Polit tamen aliquando ueteres ſcripſere pro eo, quod eſt pila ludit. Atq; ut cætera ad urbem pertinentia obiter dicantur, mœnia ſunt proprie quæ urbem cingunt. Virgilius, Et mœnia pandimus urbis. Si ſignificant tamen & alia ædificia. Plautus, Prohibentq; mœnia alia. unde ego ſungar mœia, & à muniendo dicta ſunt mœnia, quaſi munia. Vt ceteros enim & u indifferenter ponebant. Vnde, Pœnio pro pumio dixere. & mœrus, pro murus. Virgilius, Atq; iſtis prælia miſcent aggeribus mœrorum. A mœnibus ſummanium, quaſi ſubmœnium dictum, quod ſub mœnibus urbis eſſet. à quo ſummanianum, de quibus alibi dicimus. Meniana uero non à mœnibus dicta, ſed à Menio quodam, qui primus id generis ædificij inuenit extenſis tignis ultra columnas, quo ſuperiora ampliantur, uulgo nūc quoque Meniana, ſiue Podioli dicuntur. Suetonio. Pauci à proximis Menianis ſpectabant. murus quoque à muniendo ſimiliter dictus eſt, ut Varro affirmat. à quo muralis corona appellatur, qua donari ſolebat ab imperatore, qui primus murum ſubiſſet, et in hoſtium oppidum per uim aſcēdiſſet. hæc aurea dari ſolebat. Et proximum pontificale pomerium proximi muri. & murus Auentinus mons, quod eſt lapidibus, & ueluti muro conſtaret. à quo Mureia dea cuius ſacellum ſub Auentino monte erat, et Murrilſionia ſoua (ut quidam putant) cum quibus de muro pugnant. Erant enim ad hoc ipſum apta. Muria uero, ſiue muries non à muro, ſed à mari (ut quidam exiſtimate) deducitur. Eſt enim, aqua falſamentorum. Murrhina uero, ſiue murrhina uina dicuntur, quæ myrrha condita ſunt. Laudatiſſima enim apud priſcos ſuere uina myrrhæ odore condita, quibus & calanus odoratus addi ſolebat. Fabius, Mittebant uinum pulchrum murrhinū. Idē, Panem, & polentam. uinum murrhinum. Plautus, Quod ſi opus eſt, ut dulce promant idem, ecquid habeant roga myrrhinum. paſſum, de frutum mella. idem, Vinum & myrrhatum dicebatur, & myrrhata, ſiue murrhata potio, & (ut Varro teſtatur) murrhiola. Myrrha arbuſcula eſt in Arabia præcipue naſcens altitudo ei ad quinque cubita, nec ſine ſpina, caudice duro, & intorto, craſſioreq; quam Thuris, corticem lenem

habet, ſimilemq; unedoni. folium rotundius, ſed ſapore Tuniperi. Inciduntur bis iſdem temporibus, quibus thui. Sudant autem ſponte, priusquā inciduntur. Sten dictam, cui nulla præfertur. Fuit autem Myrrha Cinnara cypriorum regis filia, quæ patris amore capta clam cum eo concubuit, quapropter perſequentem agnitam patre, in arborem ſui nominis conuerſa eſt. Item murrhina uafa dicuntur ex gemma, quæ murrha appellatur. hanc oriens mittit, præcipueq; in ſignia quædam loca parthici regni, & Carmania humorem putant eſſe calore ſub terra denſatum. Splendor huic ſine uiribus, nitorq; uerius, quam ſplendor, ſed in prætio eſt colorum uarietas circumaggentibus ſe ſubinde maculis in purpuram, candoremq; & tertium, qui fit ex utroq; ſunt qui maxime in his laudent extremitates, et quosdam coloris repercuſſus, quales in cœleſti arcu ſpectantur, his macule pingues placent. tranſlucere quicquam, aut pallore uinum eſt. T. Petronius iuriſconſultus mortuus, inuidia Neronis principis, ut menſam eius exheredaret, trullam murrhinam CCC ſeſtertij emptam fregit. Sed Nero (ut par erat principem) CCCC ſeſtertij fragmenta emit, & cape dinem unam parauit, qua potaret. et muralis herba, quæ uulgo uitreolum dicitur, quod uafa mirum in modum conſtricta purificat. Ideo Vreolaris à ueteribus dicta eadem parietaria uocatur, quod in muris, ſiue parietibus frequenter naſcitur, et perdicum, quoniam perditæ ea præcipue uel ſcantur, & helixine ἀπό τοῦ ἕλκω, id eſt traho, quoniam cauliculos denſos leuiter rubentes habet, & ſemina in capibus lappaceis, quæ ueſtibus adhæreſcunt. & Parthenium, quod uirginium ſignificat, cuius nominis hæc ratio eſt, quod uernula quidam Periclis Athenienſium principis nomine Splanchnoptes, cum forte reſpiſſet ſupra altitudinem templi, quod tum Pericles in arce ædificabat, & inde cecidiſſet, hæc herba dicitur ſanatus morſtrata Pericli in ſomnis, à Minerva, quæ græce παρθίος, hoc eſt uirgo appellatur, hinc eſt uernula, & nobilis ille ſplanchnoptes cuius effigies ex ære ſiſa inter præclara opificij opera connumerata ſuit. Herbam hanc uarijs ægritudinibus utilem eſſe conſtat, ſed in primis contra ulcera rupe, laſusq; et præcipua, ac uehiculorum euerſiones ſingulariter. Magna ueritas contra tertianas ſiniſtra manu euelli eam iubet, dicq; cuius cauſa euellatur nec reſpicere. dein eius folium ægri lingue ſubijcere, ut mox in cyatho aquæ deuoretur. A παρθίος parthenius etiam, Hoc eſt uirginis mons dictus Arcadiæ à uirginibus, quæ in eo uenari frequenter ſolebant. Eſt etiam Parthenius paphlagonum flumens. Paphlagonες populi e Paphlagonia minoris Aſiæ prouincia. Item Parthenope propriū nomen unius ex ſirenibus, à qua præclara urbs campaniæ, quæ nunc Neapolis dicitur, nomen ſumpſit. hanc Cumani à parentibus diſgreſſi condidiſſe produntur, qui, cum in eo loco, parthenopes corpus in ueteri monumento conditum reperiſſent nomē eius urbi indidere. Sed poſtquam ob locorum ubertatem, atq; amœnitatem maiorem in modum frequentari ea ciuitas cepit, ueriti ne, Cumæ deſerentur, diruendi Parthenopen conſilium iniuere, quo facto mox immeni peſtilentia uexati, oraculo moniti ſunt, ut urbem reſtituerent, itaque ſubito inſtaurata Neapolim, hoc eſt nouam urbem uocauere. A parthenope parthenopæius deducitur. Murus, & paries hoc differunt, quod murus urbis eſt lapideus ambitus. Paries uero domorum. Maceria murus eſt, ſiue paries conſtans ex lapidibus ſine calce, aut alio genere ferruginis. Paulus, Si præcario uicinus in tuo duxerit, maceriem interdicho, quod præcario habet agri non poterit, nec maceria poſita donatio ſeruitutis perfecta intelligitur. Eadem & maceries dicitur. Extra murū agger eſt ab aggerenda terra, quæ foditur, & foſſa ab eadem ter

et a effossa. Pomœrium tam intra, quàm extra murum est, dictum quasi post mœrium. De quo Linius ita scribit. Pomœrius est circa murum locus, quem in condendis urbibus, quondam Etrusci, qua murum ducturi erant, certis circa terminis inaugurato consecrabant. Et hoc spatium, quod neq; habitari, neq; arari fas erat, non magis, quod post murum esset, quàm quod murus post id pomœrium Romani appellarunt, sicut pomœri dianum dixerunt pro post meridiano. Nam locus pomis consitus non pomœrium (ut quidam existimant) sed pomarium appellatur. Ouidius, id metuens solidis pomaria clauserat Atlas mœnibus. In summitate uero murorum pinnae ab ijs, quas insigniti milites in galeis habere solent, ita dictae. Pinnae enim proprie sunt pennae, quae pluma, hoc est molliores, et exiguae pennae non sunt. Nam pennae generale nomen est, ad plumas, et pinnas. A penna pennatus, et penniger, et pennarium theca pennarum, quibus nunc pro calamus utimur, et im pennatus sine pennis. Quamuis ueteres pennatas, im pennatasq; a gnas insalari carmine pro spiciis usurparunt, quae habent, quaeq; non habent, aristas. a gnas enim nouas uoluerunt intelligi, et bipennis, de quo inferius dicemus. A pluma, plumens, et plumiger. Et puluinus, et puluinarius deducuntur. Dictum enim puluinum existimant quasi pluminum, et puluinarius, quasi pluminarius. Est autem puluinus, quasi lectulus quidam exiguus, lana, uel tomento, uel pluma, aut alio genere huiusmodi plenus, quo utimur in sedendo. Cicero, Asserri iussit puluinos, et omnes in suis sedibus sederunt. Iuuenalis, et de puluino surgat equestri. a quo puluinatum dicimus, quod ad puluini similitudinem molle, ac connexum est. Plynius, Lanuginoso, ac puluinato calice. et puluinum in hortis uocamus partem terrae erectiorem sulcum ex utroque latere seipientem, qui et Lira uocatur, habet enim ueluti puluinorum in quibus sedemus similitudinem, propter quod et torus a quibusdam nuncupatur Plynius, Aereis distingui, easq; resupinis puluinorum toris ambiri singulis tramium sulcis, qua datur accessus homini, scatebrisq; decursus. Columella, Vlpicum habet, ueluti alium pluresq; coherentes spicas, haecq; cum sint diuisae liratam feri debebunt, ut in puluinis positae minus infestentur hyemis aquis. Puluinaria autem dicuntur, quae capitibus dormitari supponimus ad puluinorum similitudinem. Iuuenalis, Faeda lupanaris tulit ad puluinum odorem. Huius in templis quoque deorum ueteres utebantur, ut nos quoque hac tempestate facimus, in quibus collocantur numina, ac Deorum imagines, ut eminentiora uiderentur. Item a pluma plumatile, aut clauatum, aut ex plumis factum. Plautus, Comatile, aut plumatile plumis implere, et plumarium ex pluma, unde plumariam culatram dicimus, quae pluma plena est, et implume sine pluma, unde implumis culatra sine pluma, et implumes aues, nuper natae, et quae nondum plumas emisserunt. Pinnae etiam gestare gladiatores solebant. unde pinnirapi retiarum dicuntur, quod pinnae e galeis mirmillonum iacto rete exciperent. Iuuenalis, Hic plaudat nitidi praecoris filius, inter pinnirapicaltos iuuenes, iuuenesq; lanista, huiusmodi pinnam graeco quidem, ueruntamen apud Latinos usitato uocabulo petalum dicimus, quod aliquando ex aere, uel argento, uel auro fieri solebat. Plynius, Achamenes Phidiae discipulus aereum petalum fecit, qui uocatur Encrinomenos et ἀπὸ τοῦ κριτασθῆ, quod est uolare, deducitur. tenuis quippe brattea est instar pinnae. A pinna pinna culum dicitur fastigium, et summus aedificij in acumen tendentis, siue quod ueteres pinnam acutum dicebant, unde bipennis appellata est securis, quae utrinque aciem habet, siue quod pinna culis addi pinna consuevit, quae facili motu uentorum indicat flatum, quod ge-

nus uulgo nunc penniculum dicimus. Hoc etiam a uolatu petasum nominant. Plynius, Supra id quadratum Pyramides stant quinque, quatuor in angulis, et in medio una. Inmolatae pedum septuagenum quinum. A lia centum quinquagenum, in fastigiat, ut in summo orbis aeneus. et petasus unus omnibus sit impositus ex quo pendecant excepta cubensis tintinabula, quae uento agitata longe sonitus referant. Petasi etiam alia dicuntur, quibus Mercæri talaria necluntur, et ipsa talaria. Item uela tenuissima, quibus uti in theatris solebant ex lino aestiuo tempore, a quibus, qui petasus utuntur, petasati uocantur. Suetonius de Augusto. Aestate a pertis cubicali foribus, ac saepe in peristilio saliente aqua, atque etiam uentilante aliquo cubabat. Solis uero ne hyberni quidem patiens domus quoque non nisi petasatus sub diuo spatibatur. Petaso autem ea pars dicitur, quae ab alis incipit, et costas comprehendit quibusdam ueluti uirgulis pinguis distincta. Martialis de perna. Ceretana mihi fiat uel missa licet de menapis lauti de petasone uorent. Nam pernae tam priores, quam posteriores coxe dicuntur. Plynius, Castrantur sues post bidui in mediam suspensae pernis prioribus. Ab huius pernae similitudine piscis quoque genus perna appellatum est, ex concharum genere circa pontias insulas frequentissimum. Stant pernae ueluti sullo curue longo in arena defixae, hiantesq; quae limputudo est, pedali non minus spatio abum uenantur. Dentes in circuitu habent pectinatam spissatos, intus pro spondylo grandis est caro. Veteres pernas pedes appellabant, quod nomen hodie quoque seruant Hispani. Hinc pernio appellatur morbus pedum ex nimio frigore proueniens, et calcaneum praecipue infestus, quem graeco χειρωνα uocant. Plynius, Rapum domesticam perniones firmens impositum sanat, et crudum tuisum cum sale prodest cuiusque uitio pedum. Hinc fit diminutuum perniunculus. Idem perniunculus curat, et cotyledonici axungia. A petaso fit diminutuum petasunculus, de quo Martialis, Musteus est propera, caros ne differ amicos. Nam mihi cum uetulo sit petasone nihil. Musteum petasone uetulo praeferrit ostendit. Apitius, Ex musteis petasone mlixas, cum bilibri orde, et carias uiginti quinque, cum elixas fuerit decarnas, et armillam illius candenti batillo uris, et melle contegis, uel quod melius est, mussum in furnum, melle obligas, cum colerauerit mittis in cacabum, passum. piper fasciculatum rutae, merum temperas. cum fuerit temperatum, dimidium in petasone profundis, et alia parte piperati bucellas mustei fractis profundis, cum sorbuerit, quod mustei remanserit petasone refundis. Petaso ob pinguitudinem facile rancescit, ideo uetus improbat. Musteus uero pernis longe praepinor. Hic obiter ostendendum est batillum, quod Apitius nominat ferreum instrumentum esse, quo pruna colligitur ad similitudinem pileae, id est batillum, quasi patulum primo uocatum, deinde patillum per diminutionem dictum. Plynius, Batillis ferreis candentibus ramento argenti imposito, quod candidum permaneat, probatur, in muris sunt turres arcta, atque alta aedificia a terrendis hostibus dicta, sicut arces ab hostibus arcedis, uel quod aspectu toruae sint, hoc est terribiles. Torum quippe terribile dicimus uel a terrendo, uel a tauris. Toruitas enim proprie taurorum est dicta, quasi taurorum acerbitas. Ab hoc fiunt torue, et torum, et torua aduerbia. Plautus, Quid me torue aspectas? Apuleius, Cum torum in eos intueretur. Virgilius, Talibus Aeneas ardentem, et torua uentem, lenibat dictis. A turris turritus deducitur, hoc est altus, atque excelsus, ut turrita domus alta, sublimis, et ad turris similitudinem aedificata. Interdum turritus turribus plenus, a quo turritae urbes dicuntur, et mater deum Turritae cognominatur,

ta cognominatur, quia terra est, quae urbes sustinet. Virgilius, Quae Berceynthia mater laeta deum partu phrygias turritas purbers. Et turritiger. Lucanus, Turritiger canos effundens uertice crines. Plyn. Sed turritigeros elephantorum muranur humeros. Turricula quoque a turris per diminutionem dicitur, quae modo paruum nurrim significat, modo nasculi genus a turris similitudine ita dicti, quo iactari tali ludendo solebant. Martialis, Quae compositos manus improba mittere talos. Si per me misit nil nisi uota facit. Eade pyrgeus appellatur, quoniam graeci πυργος turrim uocant. Horatius, Talos mitteret in Pyrgum. Quamuis Pyrgum oppidum quoque thusciae fuerit nobilissimum eo tempore, quo pyraeica Thuscii exercebant. Dicitur etiam orca. Persius, Anguste collo non fallierorca. quod nomen sumit a similitudine marinae beluae. est enim species terrea, atque uniformis. Belua ipsa orca uocatur. Balenis infesta, cuius imago nulla alia representatione exprimi potest, quae carinae inuersione. dentibus truculenta irrupit in secreta, ac uentos balenarum, uel foetus, uel etiam matres grauidas, onere immobilis lacerat morsu. orca in portu hostiensi uisa oppugnata est Claudio principe. Venerat tunc eo portum aedificante inuicta naufragis tergorum aduektorum e gallia, satianisq; per complures dies alieuum in uado sulcauerat usque adeo fluctibus accumulata, ut circa agi nullo modo posset, profectus eo Caesar cum praetorianis cohortibus populo Romano spectaculum praebuit milite a naufragis lanceas congerente, quorum unus mergi uisus est, restatu beluae unde oppletus. turrius inuentores (ut Aristoteles refert) Cyclopes (ut Theophrastus) Phoenices fuere. Item quia uiae relinquuntur in muro, quibus necessaria portari in urbem possint. a portando portae appellatae, quae fores habent, quibus clauduntur, aperiunturq;. Item post se alias fores pendulas ex ligno ferro ue, quae demittunt, ac tolli pro uoluntate custodum possunt, haec cataractae appellantur. Linius, porta cataracta deiecta clausa erat. eam partim funibus subducunt in tantum altitudinis, ut subire recte possent. Dicitur cataracta, quod ex alto desfluere uideantur. graeci enim καταρκτην desfluere dicunt, unde cataractae etiam appellantur et terra exeuntes aquae, et ita ex alto desluentes, ut ruere potius, quam desfluere uideantur, qualem Tyburi cernimus Amnem, et quales esse in Aegypto Nili cataractas legimus. Item loca ipsa, quibus exeunt, cataractae dicuntur, unde in maximis imbribus aperta esse caeli cataractas dicere solemus. Reperitur autem haec cataracta foemino genere, et hic cataractes masculino. A graecis καταρκτης masculino genere dicitur. A porta diminutiuum fit porticula. Item Angiportum intra urbem est uia angusta non facile peruia, quasi uicinis inter domos. V eteres quippe domos partim portus, partim insulas uocabant a portando. unde etiam porticus appellatae, quae propter repentinos imbres, et umbrarum, ac deambulationis gratia aedificantur. Ouidius, de portici Pompeiana. Tu modo Pompeia laetus spatiare sub umbra, cum sol Herculei terge leonis adit. Varro, Angiportum ab angendo propter loci angustiam, et portu dictum affirmat. Terentius, Egomet in pedes quantum uoco in angiportum quodam desertum. Portus proprie dicitur (ut Vlpia. scribit) locus conclusus, quo importantur merces, et inde exportantur. Nunc quartae declinationis est. V eteres in secunda usi fuere. Turpil. Nec nauis, cum essent circumuenti uentis incerto itinere, portu indigentes. A portu porticulus deducitur, qui modo est paruus portus, modo is, qui in portu modicum dat classi, modo malleus, et porticulus. Marcell. Porticulus scribit esse hortatorem remigum, qui eam perculam tenet, quae porticulus dicitur, quae ex cursum, et hortamenta moderatur. Plautus, Tu ha

bes porticulus, Et Portunus deus a portu dicitur, qui portibus praest, graeci palaeon uocatur. hic idem Melicerta est inuis filius, et portorium merces, quae portitoribus datur. Item Vectigal, quod soluitur portitori. Lucilius, Facit idem, quod illi, qui inscriptum e portu ex portant clanculum, ne portorium dent, et portitor, qui uectigal portus, hoc est portorium condixit. Item qui traducit homines, ac uehit nel ad nauim de litore, uel ad litus de nauis, uel ad ulteriorem fluminis stagni, aut lacus ripam, quem graeci uoce porthmea dicimus. Iuuenalis, Tam sedet in ripa, tetrumq; nouicius horret porthmea. Item abusive interdum is, qui portatur, sicut uector. praeterea importunus. importunus. Opportunus. opportunus. opportunus. de quibus supra diximus. Intra urbem quoque Forum est, de quo supra diximus, in quod uenalia feruntur, uel in quo iudicia feruntur. Vnde forum boarium. Forum olitorium. Forum piscarium. Forum cuspedinis. quae omnia postquam Romae contracta fuerunt in unum locum, quae ad uictum pertinebant, et locus aedificatus appellatum Macellum, seu quod ibi fuerit hortus (ut quidam putat) quem Macellum a Lacedaemonijs appellari diximus unde Iones quoque hostia hortorum macellorum uocabant, siue quod ibi domus fuerit eius, cui Macello cognomen fuit, quae ibi publice diruta, et ex ea aedificatum hoc, quod uocatur macellum in foro. Tradunt enim hunc Macellum latrocinium in urbe exercitasse, ideoq; eo damnato, censores Aemilium, et Fuluium statuisse, ut in domo eius obsonia uenderentur. Sunt, qui macellum a mactandis pecoribus existimant appellatum. mactare enim interficere est. Plautus, At ego certe cruce, et cruciati mactato tractum a sacris, ubi mactari oues dicuntur, quae immolantur. Virgilius, Et nigram mactabis ouem, lucumq; reti sis. Dicitur est autem mactio, quasi magis aucto, hoc est augere. Nam prius, quam uictimam immolarent, thus, aut uinum super ea fundebant. unde mactum esse taurum dicebant thure, uel uino, hoc est cum mulata hostiam, et magis auctam. Hinc mactare pro magis augere ueteres usurparunt. Cicero, Ferunt laudibus, mactant honoribus, et mactate uirtute dicimus eum, qui uirtute praeditus est, quasi magis aucte semper in uocatio. Virgilius, mactate noua uirtute puer, sic itur ad astra. Cicero, Mactate uirtute esto. Lucilius. Mactate inquam uirtute, simulq; his uersibus esto. Apuleius mactate uirtute esto. Linius, Tum uero abi inquit in te magis, quam in me hostia ausus, iuberem mactate uirtute esse, si pro mea patria ista uirtus staret. Nunc iure belli liberum te in tactum inuolatumq; dimitto. Per metaphoram tamen mactare aliquando pro male tractare accipimus. Plautus, Mactantem malo, et damno uiros. Aliquando pro praecipitare. A cuius, Aut illorum copias fundam in campo, aut nauis uestras mactabo in mare. nonnunquam pro honorare. Plautus, Tum honeste mactatum reducam domum. Quidam etiam macellum a macerando deductum arbitrantur, quod pecora, dum eo ducuntur, ibiq; tenentur, macerantur. A macello macellarum dicuntur, qui macellum exercent non solum carnum, sed omnium obsoniorum, quin etiam panis, et frumenti uenditores. quippe haec omnia in macello uenudabantur. Nam locus, ubi carnes tantummodo uenduntur, atrnarium appellatur. Plautus, Carnam e atrnario emit iam factus satur. Varro, Tabernam atrnariam uocat. atrnarium tamen proprie dicitur, ubi salitae carnes domi reponuntur. Plynus, Quippe e macello, aut atrnario uiuendum est. Qui uero carnes in atrnario uendunt, etiam Lanios constat appellatos fuisse. Plautus, Inelabro uel pistorem, uel Lanium, uel haruspitem. Vnde Lanienas officinales uocamus, in quibus sunt, ac uenduntur carnes. Idem per Myropolia, et Lanienas, arcumq; argentarias rogando sum

raucus factus. Et Lanionius ad lanium spectans. Vnde Lanionia mensie dicitur, in quibus scinditur caro. Suetonio. Carnificem statim aciri cum machera, mensiq; Lanionia flagitant, et lanium aliquando pro carnario positum, hinc lanistas dicitur, qui laniandis gladiatoribus praesunt, quemadmodum inferius ostendemus. Carnarium quoque Plautus accipit pro ipsa carne. Qui mihi carnarium parauit ridiculus ad tentandum. Item Carnarius masculino genere dicitur, et qui carne uendit, et qui in edenda carne delectatur. Martialis, Carnarius sum, pinguius non sum, quod significat carnosam, hoc est corpulentam amam opto non nimis pinguem. Macellum etiam per diminutionem dicimus macrum. Lucilius, Si noster non magnus homo est, nascitur macellus. Macer proprie uocatur exilis, atq; extenuatus. Virgilius, Heu heu, quam pingui macer est mihi taurus in aruo. Et a graeco (ut ego arbitror) deducitur. graeci enim μακρὸν longum dicunt, quae autem tenuia sunt longiora uidentur. a μακρὸς macrocismus dicitur, hoc est longus mundus. Sicut Microcismus paruus mundus, et macrologia longa oratio. multiloquentia, sicut brachylogia breuiloquentia, et macrobius longaeuus. Bios enim uitam significat, et macrochir longimanus. A macer uero macilentus dicitur eiusdem significationis, et macresco uerbum, quod est extenuor, et macies extenuatio. A pale. Vnde ista tam subita macies, et tantus pallor, et macritudo, et macer eiusdem significationis. Plautus, Ossa, atque pellis, ut miser macritudine. Pacu. Corpusq; meum tali macore. errore. macore senet. Ab hoc fit macesco. Varro, Ruralis homo iuratus in curiam ante macesebat. Item Maceror eiusdem significationis. frequenter tamen ad animum transfertur, et accipitur pro affiger. Item maceries, hoc est paries sine calce factus, quasi sine pinguitudine, qui et maceria dicitur solis lapidibus constans. Maceries etiam ipsam macritudinem siue macerationem significat. Machera uero graeca uox est, et latina sic dicitur, et culter siue cultellus. Iuuenalis, Ames nomen, uictumq; macherae. notum instrumentum est ad scindendum simul, uulnerandumq; unde macherophori sicuti dicitur. Item Macula, quod significat turpitudinem, quoniam macies animal decolorat, ac foedum facit. Plinius, Fullones eas maculas e uestibus tollunt. hic maculo, et commaculo, id est foedo deturpo. accipitur etiam macula pro nota, hoc est signo quocunq;. Vnde genituae notae in corpore maculae dicitur. Item pro infamia. Cicero, Cuius ut adolescentiae maculas, in nominaq; praeteream. Item pro foramine in rete. Idem, Reticulumq; ad naues sibi admovebat tenuissimo lino, minutis maculis, plenum rosae. A macula maculosum dicitur, quod modo sordidum, immundumq; significat. Plautus, Sordida, ac maculosa facie, modo uarium, ac notis plenum. Virgilius, Suaeincta pharetra, et maculosa tegmine lyncas. Item a macro, siue macie fit marceo, quod est putreo, et marcesco putresco, quoniam quae macie attenuata sunt, facile putrescunt. hinc marcor, putredo, et marcidus, putridus. Et (si Varroni credimus) marceo, doleo, quod marcor hoc est dolor corpus marcescere faciat. ab eo maestum deducitur, hoc est triste, miserandum. Virgilius, Et maestas promere uoces. a quo maestitia, et maestitudo deducuntur. Quintili. Dolore, atque animi maestitia languens. Acaius, Ni uestitus teter. maestitudo. uastitudo. praediacrent hominem esse. Plautus, Cui tanta maestitudo obtaigit. Veteres etiam maero pro maestum, et merentē facio usurparunt. Pacu. Qui multis me maerauit modis. At cum sine diptongo scribitur mereo longe diuersam significationem habet. merere enim proprie est lucrī gratia aliquid operari, unde merere dicimus stipendij gratia militare. Varro, Qui in exercitū donati essent, et aere publico mererent. Lucanus, Ae-

re merent paruo. a quo emeriti dicuntur, qui iam a militia ab soluti sunt. unde mors ab emerita uita dicta est. Quidam tamen emercor, et emeritum a mereor potius deductum existimant, ut inferius docebitur, et merere mulieres dicuntur, quae sordidissimi quaeque gratia, prostant. a quo meretrices sunt appellatae. A quibus meretricium pro meretricia arte, et meretricari, quod est sortari, et meretricus meretricia meretricium, quicquid quae sum facit corpore suo. unde equi meritorij dicitur, et meritorij muli, et meritoria rheda, quae quae stus gratia locantur, aut conducuntur. Et sortia meritoria, quae lucri gratia prostituuntur. Et pueri meritorij, qui uel in siliis do minorum, uel sua sponte prostant. Cicero, Ingenui pueri cum meritorijs, sortia cum matribus familias uersabantur. Corpus quoq; meritorium dicitur, et ratio meritoria, quasi uilis, et male coepta, et taberna meritoria stabulum, siue diuersorium est. hinc merces appellata, quae pro labore, et stipendio soluitur. Iuuenalis, Scire uolunt omnes, mercedem soluere nemo, et merenarius, qui operam mercedis gratia praestat, et mercor uerbum, quod est modo emo, modo emendi, aut uendendi causa mercauram exerceo. a quo merator, qui emit suae ut teneat, siue ut alteri uendat, et qui mercauram exerceat, et merx, ac meratura, quae ita inter se differunt. quod merx est species ipsa, quae emitur, uenditur ue. a quo meramonium, et commercium, quae si contrectatio quaedam mercium deriuantur. mercaura uero actus ipse emendi, ac uendendi merces. Cicero, Mercaura autem si tenuis est, sordida putanda est. Sin magna, et copiosa multa undiq; apportata, multumq; sine uanitate impertiens, non est admodum uituperanda. Item mercaus locus, in quo agitur mercaura. Idem, Quo cum, tanquam ad mercaum bonarum artium profectus sis, inanem redire turpissimum est. Merca appellatio (ut Vlpia inquit) ad res tantum mobiles pertinet. A franius addit merca appellatone homines non contineri, a ob eam rem mangones, non mercautores, sed uenaliarios appellandos censet. Mercaem Varro a merendo aere dicit appellari. A merca uero Mercurius deriuatur Iouis filius ex Maia Atlantidis filia, qui mercaura deus est, et deorum interpres, ideo a graecis Hermes dicitur ἀπό τοῦ ἰερῶν νόμων quod est interpretari. hic palastram docuit. Lyrām inuenit. Hermaphroditum ex sorore Venere genuit. et ex Lycatone Democritus filia Autolium. Idem praebus Iunonis Martem e duris carceribus liberauit. Argum interemit. Prometheus in caucaso religuit. Argiphontes cognominatur, quod Argum peremerit, quem ferunt multis arat caput oculorum luminibus ornatum cassidisse Iunonis imperio Inachi filiam eius deae pellicem, in bonis specieem conuersam. Simulachrum eius aegyptij pennatis alis insigniunt, alij pectus hoc est talariibus alatis, et addunt capiti galerum. Statio. Obnubiq; comas, et temperat astra galero. Item dant ei caduceum, quae uirga est, qua bellum dirimunt. Nam, quia Mercurius orationis deus est, deorum nuntius, merito a dijs mittebatur, ut dissidentium animos oratione sedaret. Hinc legati pacis Caduceatores dicti. sicut enim per fatales bella indicebantur, ita per caduceatores finiebantur. Caduceum aegyptij in speciem draconū maris, ac foeminae conuictorum figurauerunt, et Mercurio, consecrarunt. hi dracones parte media uoluminis sui nodo, quem uocant Herculis inimicē, obliquantur, primaeq; partes eorum reflexae in arcum presis oculis ambitū arcuū iungunt, et post nodū cauda reuocantur ad caput caducei. Causam autē cur exterae gentes caduceum in pace tractanda circumdā anguū effigie fecerint, quidam hāc esse tradunt. cū Mercurius Lyrām in Cylene monte Arcadiae septuagidē ad Atlantidum numerum insinuasset, quā Maiā mater eius ex illarū numero esset, ac non multo post de-

prehenfus ab

prehensus ab Apolline fuisset boues suas abigere, quo facillius ueniam ab eo impetraret, Apollini traditur concessisse, ut lyram a se primo inuentam praeclaret, propter quod Apollinē ferunt uirgam quandā Mercurio dono dedisse, quā cum manu tenens in Arcadiam proficisceretur inuentos ab eo fuisse dracones duos simul ligatos, et inter se mutuo pugnantes, quo uirgam interposuisse, et dicto citius praelium diremississe. Eo facto huiusmodi uirgam pacis gratia dixit esse constitutam, et huius rei exemplo uirgam postea duorum draconū similitudine finxerunt, eaq; et in palaestra, et in reliquis certaminibus usi sunt ad praelium dirimendum. Sed haec fabulosa sunt. Veritas autem historiae hoc habet. Oui genus est in magna fama Magorum, angues enim numerosi, quorum conuoluti saluus, fauicium, corporumq; spumis artificia complexu glomerantur. id ouium anguinum appellatur. Magi dicunt sibilis in sublimi aeterni oportere, sagog; intercipi, ita ut terram non attingat, raptorem equo profugere, serpentes enim in se qui, donec in teruentu, alciuis amnis arceantur. Experimentum eius esse si contra aquas fluitet, uel auro cinctum, certe quoque luna capiendum censent ad uictorias litium, ac regum aditus maxime laudatur. a diuo Claudio princeps interemptus est quidā eques Romanus non ob aliam causam, quā ut eam uanitate Caesar ex periretur. hanc igitur Caducei causam esse affirmant. ideo Cristator angues in caduceo non esse. A Mercurio mercurialis herba dicitur, quā graeci λινδισον uocant, quam hermus poā, quasi ερμου ποτα hoc est Mercurij pabulum. Duo eius genera masculus, et femina. octimo penē similibus folijs. caule cubitali. ramo so in acumine. geniculis densis. nascuntur in campis pestribus cultis. Mirum est, quod de utroque proditur. Masculum ut mares gignatur efficiere. Femina, ut mulieres, hoc fieri, si post conceptum succus statim bibatur in passo, edantq; folia decocta ex oleo, et sale, uel cruda ex aceto. Ab Hermes autem etiam Hermopolis dicitur urbs, quā Mercurius cōdidit. Nam, cū Argum occidisset, fugit in Aegyptum, et quoniam in omni disciplinarum genere eruditissimus erat, maximo in honore habitus est, primumq; anni mensem Aegyptij ex illius nomine nūm. n. p. a. p. u. n. t. ipse uero Trisnegyptus hoc est ter maximus appellatus est. Item ab Hermes, et Aphrodite, quod Venere significat, Hermaphroditus est dicitur Mercurij, et Veneris filius. Ouidius, Mercurij puerum, et diua Cythereide natum Naiades idae enutriuere sub antris. Cuius erat species, i qua materq; paterq; cognoscā possent, nomen quoq; traxit ab illis. hunc Poetae finxerunt, quod uagabundus in atriā aliquando peruenisset, lympidissimum fontem conspicuum fuisse, quē nymphis Salmaeis nomine colebat, hanc subito amore eius correptam, cum nullis flectere eum blanditijs nullis precibus posset, tandem simulato recessu, post uepreu latuisse, inuenem aut dum abijisse nympham existimat, nudum fontem intrasse, quē conspicuam nympham de currisse subito, et abiectis uestibus inuenem arctissime complexam fuisse. Sed cum obstinatum exorare nō posset, petijisse a dijs, ut ex duobus corporibus in unū redigerentur, itaq; factum, ut qui uir fontem intrauerat Androgynus. hoc est utrumq; sexum habens exiret. Quamobrem a superis exorasse fertur, ut qui cum eum fontem intraret, idē pateretur, quod aliqui ea ratione fictum fuisse a poetis existimant, quia salmaedis fontis aqua potantes eam molles, atq; effeminatos redderet. Sed hoc falsum est. neq; enim molles, et impudici ex ea aqua potantes sunt, sed et color fontis per lucidus est, et sapor aquae egregius, aquaq; ipsa salubris. Ratio autem fictionis haec est, quod, cum graeci eo coloniam deduxissent, caras, et lelegas inde eiecere. hi autem ad montes fugati congregari inter se, ac discurrere, latrocinariq; solebant, a-

10

20

30

40

50

60

grumq; omnem crudeliter uastare. Inter haec unus ex colonis ad eum fontem propter bonitatem aquae quaevis causa tabernam oibus copijs instruxit, eamq; exercendo barbaros allecibat. ita singulatum decurrentes, et ad caetera conuenientes e duro, seroq; more commutati in graecū consuetudinem, et suauitatem sua uoluntate inducebantur. Ergo ea aqua non impudico morbi uitio, sed humanitatis dulcedine mollitis animis barbarorum eā samā esse adeptam. Ab hoc hermaphrodito, hermaphroditi dicitur sunt oēs utrumq; sexū habentes olim in prodijs, postea in delitijs habiti, et a graecis uocabus, quae uirū, ac mulierem significant Androgyni appellant. Hos eius sexus existimandos Vlpianus putat, qui in eis praeualet. usi sunt, et aliquādo mares ex foemina facti. Licinius Mutianus scripsit uisum a se Argis aristonem, cui nomen Aristusae fuerat hunc nupijisse et, mox barbā, et uiriliter prouenisse, uxoremq; dixisse. eiusdem sortis et Zinyrtae puerum a se uisum. Item Plyn. prodit uidisse in Africa mutatum in marem nuptiarum die. L. Conscia ciuem Tisdritanum. Item ab ερμυροειρμυρία dicitur, quod interpretationem significat, unde extat Aristotelis liber ερμυροειρμυριας, hoc est de interpretatione. Item in urbe aetarium est, ubi pecunia publica continetur ab aere dictum, et carcer a coerendo, quod uincti in eo custodiuntur, et prohibentur exire. Est enim custodiae locus, quae graecae Phylacae dicitur. Plau illic est abductus recta in phylacam, ut dignus est, et Carceres, ex qbus equi mouentur ad cursum, quod coercentur equi, ne inde exeāt ante, q magistratus miserit signum, quāuis haec aliquando a poetis confundantur. Virg. Ruuntq; effusi carcere currus. Comiciū in quo coitur ad litā, et suffragiorū causas. Curiae, ubi uel sacerdotes res diuinas, uel magistratus humanas curat. Senaculū, ubi seniores consultandi gratia consistunt, dicitur ut gerusia apud graecos. Lauitula a lauando, quas graeci thermas appellant, de quibus paulopost dicemus. a quo locus extra urbē Romā, in quo propter fluentis aquas lauandi usum exercebant, lauila uocabatur. Item in maritimis urbibus portus, de qbus paulo ante diximus, in qbus naues a tempestatibus defenduntur. et naualia, in qbus fiunt naues, et remi, et oia ad classem necessaria tenentur. et emporia, hoc est mercati rerū, quae mari uehūtur. Item in urbe uici, de qbus supradiximus, et regones, et tēpla. Compitia. Quae adriua ab eo, quod multa uia in unū confluant, et quasi unū petant locū. unde cōpitalia festa dicitur, quae in cōpitijs per agebūtur. et cōpitalicus dies. in quo cōpitalia celebrantur. Itē areae. Plateae. Campi, de qbus paulopost dicemus. nam amphitheatra. Theatra. cyros, aliaq; p multa, quae nunc in usu nō sunt, spōte praeterimus. Itē uestibulū, quod ante domos esse supra memorauimus, et graecae pro pylaem dicitur. Plyn. Protogenes, cū Athenis celeberrimo loco Minerue delubro propylaeū pingeret adiecit paruulas nauers lōgas in his, quae pictores parerga appellat. Hic obiter notandū est parergon dici, quā aliquid rei praeter propositū additur, ut si pictor Iunonem pingens ornā de tabellae gratia arbusculas, et auiculas, siue nauers, mariaq; aut aliqd aliud huiusmodi addiderit. Postremo domus uocabulū (ut supradiximus) a graecis sumptū, quae Aedes et multitudinis numero dicitur, ut meas aedes non praescribā. In singulari uero templū significat, seruatq; eandem significationē in plurali, habes tamē sem p in utroq; numero adiectionē. Ut in aede Iouis in aede Mercurij. in aede Mineruae. i aede sacra. aedes sacra. aedes deorū. Cic. Ex eo die, quo in aedem telluris conuocati sumus, in quo templo, quantū in me fuit, ieci fundamenta pacis. Aliqñ aedes pro sepulchro ponitur. Ouid. Est mihi marmorea sacra in aede Sicheus. Aedes ab aditu dicitur Vatro testatur, alij qd in edito poni solet, alij aedem pu

tant appellatā, qđ in ea sacrificantes edere consueverunt. Aediu appellatōe oēs edificij species contineri Paulus iuriscōnfirmat. Ab hoc fit edifico, qđ proprie est aedificatio. Hora. Dicitur edificat. miset quadratē rotundis. Ponitur tñ in oī genere constructōis. unde edificiu oīs cōstructio dicitur, ut patet quādrigae. currus. portus. pontis. nauis, & aliorū huiusmodi edificij quoq; appellatōe nō solum suā p̄ficiem significari, sed solū quoq; ipsum, cui edificiu suū p̄positum est, v. l. p. putat. Ab edifico fit pro edifico. V. etes quippe pro edificatū dicebāt, qđ ex privato loco proasserat in publicū solum. Itē ab Aede fit Aedepolurandi aduerbiū quasi per Aede Pollucis, & editus, qđ curat aedes sacras ab aede tūeda. a quo fit editior uerbu pro aede tūeor. V. etes nō editus, & editior, sed editimū, & editimor dixere. M. V. arro Aeditimū dicendū existimat, non editimū, quod alterū sit recentū nouitate factū, alterū antiqua origine icorruptū. Cic. In V. errē, Aeditimū, custodesq; manūe sentiunt. Aedituentis quoq; legimus pro aedes sacras uentes, hoc ē editus, & Aedilis ab aedibus dicitur. siue (ut qdam uolūt) qđ fiscalis ad eum plebi aditus esset. Hic magistratus erat, qđ nō modo sacrarū, sed et̄ priuatarū aediū curam gerebat. ludos quoq; curat, & ex quacūq; cā instituit ad eos p̄tinebat. Vnde Pompeium legimus aedile factū theatrū, qđ summa ī pensa edificauerat, magnificētissimis ludis dedicasse, in quibus currus, cū elephantis iduxit. Comaediae quoq; & tragodiae aediliū iussu recitabatur, & loca in theatro assignabantur. Vnde Attiliū seranū, & L. Scriboniū legimus, dū aediles essent, Senatus, ac plebis loca secreuissē. Si quis p̄iā seruū, aut iumentū morbosum, uitiosum ue pro itegro, sanoq; uēdidisset, edicto aediliū emptori succurrebatur. hi et̄ curā gerebāt, ut cloacae, et aqueductus, ceteraq; aedificia tā priuata, qđ publica, lauta, munda, & integra seruaretur. Deniq; qđ uitiosum pro synagro, fr. aediliū pro itegro uenūdatū ēēt, aediliū ī perio redhibebatur, idq; aedilitiū edictū dicebatur. Aediles ab initio duo ex plebe creati fuerē. Postea alij duo patricij additi, qđ qm̄sella curuli uterentur. Aediles curules uocati sūt. alij plebei dicti. Pri ex patricijs aediles creati sunt. Cn. Capitolinus, et P. Cornelius Sapiō, cū ludos solēnes pro ordinibus in concordia redactis faciēdo, & in s̄stis referēdos Senatus iuberet, idq; aediles plebis se facturos negarent. Tūc n. conclamatū ā uenēute patricia dicitur, se id honoris deorū immortalū gratia libenter facturos. Quibus cum ab uniuersis gratiae aedae forent senatus consultū factū est, ut duos ex p̄tibus, qui aediles essent, dictator populū rogaret, patres comitij auctores forent. Duos quoq; aediles alios ā Iulio Caesare creatos legimus, qđ frumento praesent. a quo cereales sunt nominati. Ab aedili aedilitas, et aedilitatus, & aedilitiū deducuntur pro ipsa dignitate, siue magistratu aediliū. In prima pte aediū. Hoc est post uestibulū, de quo iā differimus. Ianus est dicta ā Iano, qđ huic deo cōsecratū sit oēs principij. hic ianitor, cui ianua cūstodia demā data est, cuius foemininū est ianatrix, et ianeus quoq; ā ueteribus dicebatur. Ianus autē ab hiato dictus ē, detracta aspiratiōe, eo qđ fuerit oīum primus, cui uelut parenti oīum supplicabāt. & ā quo rerū oīum factū putabant initū. Etenim chaos appellarūt ueteres, in primisq; Hesiodus confusam quandā ab initio unitatē hiantē, patentemq; in profundū. ā quo & χαος gr̄ca, & nos hiare deduximus. et qđ nos hiatū illi χαος dixere. Ouidius. Ante mare, & terras, & qđ tegit oīa caelū, Vnus erat toto naturae in orbē, Quē dixere chaos. rudis, indigestaq; moles. Nec quicq; nisi pondus iners. Dicitur autē ianua et̄ hostiū, uel ab obstando, uel ab ore, qđ quasi os sit, per qđ sit īgressus, & exitus. Quidam tñ ianua ab hostio ita distinguunt, ut ianua domus sit, hostiū uero p̄tium, nā & tricliniorū, & cubiculorū, et cellarū, atque

aliarū p̄tium hostia dicuntur. Cōsueuntur tñ hac se pensumero, & gr̄ca θυρα dicitur. ā quo thyridiō hostiū, et obrūro uerbu, qđ significat claudo. ā quo obturator. obturatrix. obturatio. Mox atriu est, qđ ā qbusdā et̄ aula dicitur, de quo supra diximus, cui proximu est tablinū locus hybernae stationis ā tabulis dictus. deinde porticus, qbus includi arcae solent e gregū aduersus tēpestates, ac feruorē solis receptaculum. Ab hoc cryptoporticus dicitur nomē ex gr̄ca, latinoq; compositū uerūmas enī gr̄ci subterraneas testudines uocāt, sūt autē cryptoporticus subterraneae porticus cū amplis fenestris, qbus refrigerādi gratia praesent utimur. Nec ā porticu dissimile est peristylū, qđ latine interpretari arcūcolumniū πριπ̄ enī arcū significat sulcos dicitur colūna, est autē locus arcūquaq; porticu habens, uel saltē ā tribus lateribus, qualia fieri in rusticanis domibus solent. Quaedā et̄ domus Atrioiū habent, hoc est aliud parū atrium. Cic. Quo loco te scribere auiunt, ut Atrio lum fiat mihi, ut ē magis placebat. Neq; n. satis loci uidebatur esse Atrioiolo, nec ferē solet, nisi in his aedificijs fieri, in quibus ē atriu maius. Postea aediu aediū, qđ & aediu aediu ā qbusdam uocatur, qđ locus intra parietes relinquitur patulus, qđ fit ad cōmōium usum. in hoc si nullus locus relictus ē, qui sub duo sit, testudo dicitur, ā testudinū similitudine. ut Roma in praetorio, et rostris fuisse legimus. Si uero relictus ē in medio locus, ut lucē capiat deorsū, quō ī pluit, ī pluuū dicitur. Sursum, qua cōpluit, cōpluuū, utruq; ā pluuia. Thibustanicū quoq; appellatū ā Thibiscis postq̄ illorū aediu aediū imitari Romani cōperūt. Reliquarū parū ordinem, quidē referre su praeciū ē, cum magna sit aedificiorū ubiq; diuersitas. Quapropter ptes tm̄ aediu sunt loca ad res necessarias reponendas septa, quae ā caelando (ut supra diximus) Caellae uocantur, & penariū, siue penu, in quo res in longiorem usum conseruantur. & granariū in quo reponitur granum, quod & ab hordeo horreum dicitur, & ā ueteribus ā farre farreum uocabatur. Quibusdam tñ locis granū seruatur in scrobibus in s̄cto solo factis, & paleae substratis, qđ Syri uocantur. Praeterea apothecae, quae latine caellae uinariae dicuntur. Plyn. Vna in apothecis canis ortu mutantur, posteaq; restituntur sibi. Proprie tñ apothecae dicuntur, in quibus unū, & seruatur, & uenditur. Idē Apothecae fuisse, & diffinidi solita una anno sexcentesimo tricesimo tertio urbis apparet. Idē Tantum pecuniarū detinet unū apothecae, nec alia res maius incrementū sentit. foenilia. farinaria. pistrina, hoc est loca, in qbus foenum, & farina seruantur, ac p̄nsiur triticū, et panis fit, et si aliquando in domibus sint, potius tñ extra domum faciēda uidentur, ut aedes ab ignis periculo sint tutiores. Similiter praesepia equorum, nisi testudinate fiant, qualia tu Federice imperator in ista tua regia fecisti, tanto sumptu, de ore, ac magnificētia, ut connumerari inter praecelara totius orbis operamērit possint. Praesepia loca sunt non tantū in quibus equi iumentae, ceteraq; huiusmodi pascentur, sed omnia loca clausa, in quibus animalia continentur. Vtrq; ignauum suā pecus ā praesepibus arcet. Idē Stabat tercentū nitidi ī praesepibus altis. Diamus etiā praesepiū, sed hoc potius locus est in quo pabulū ā alibus porrigitur. Plyn. Elephanti maxie odore murē, & si pabulū in praesepio positū attingit ab eo uidere, fistidunt. praesepia et̄ dicimus parū mube culā in caelo, quod in ea aselli, de quibus inferius dicemus, stabulari uideantur. Plyn. Sunt in signo cancri duae stellae paruae aselli appellatae. Exiguū iter illas spatū obtinēt mube culā, qđ praesepia appellant. haec cū caelo sereno appere desierit, atrox hyems sequitur. Post haec tricliniū est locus, in quo discumbitur, dictum ā tribus lectis. nā tres mensae in conuiuio apponere ueteres solebant, et iacendo canare. unde ā cibo, qđ est iacō, factum est discumbō, quod ad

bo, quod ad mēsam solūmodo pertinet. τρεῖς dicunt tres
 lecti. Quintil. de loco, ubi Simonides artem memo-
 rie traditur iuuisse. Vix eo limē egresso tricliniū illud su-
 pra cōmūas corruit. Cicero eūdem locū iter pretatus nō tricoli-
 niū, sed cōclauē dixit, ex quo notari potest tricliniū a nostris
 cōclauē appellari. Verba eius hęc sunt. nec iter cōclauē illud
 accidit. proprie tamen cōclauē appellatur, quicūq; locus secre-
 tior, in quo uel uiri colloqui, uel mulieres cōfabulari solent, ha-
 bet; clauem unā cōmūnem domesticis. nec est omnibus ad eū
 eūdati potestas. Vitruuius. In triclinijs autē, ceterisq; cōclau-
 bus maximus est usus luminum. ab hoc cōclauatē res dicū-
 tur, quę sub eadem sunt clauis. A triclinio architriclinus uo-
 catur, q̄ triclinio pręest. Et triclinarius minister, qui i tricoli-
 nio ministrat. Et tricliniarie res, quę ad triclinium p̄tinent.
 Tricliniū tamen proprie instrumentū est, a quo locus ipse de-
 nominatur. Et tres toros, siue tres mēsas habet, ita cōiunctas,
 ut trāsferri huc, atq; illuc possint. Plyn. Antiquissima æris glo-
 ria deliata fuit, meratus i Delo celebrāte toto orbe. Et ideo ca-
 ra officinis tricliniorū pedibus, fulcrisq; ibi prima nobilitas
 æris. Idem. Nā triclinia ærata, ab æcoq; et monopodia. Cn.
 Manliū Asia deuicta primū inuenisse triūpho suo, quē duxit
 anno quingentesimo, sexagesimo se ptimo. L. Piso auctor est. Idē.
 Antias qdem refert L. Crassum haredem Lucij Crassi ora-
 toris, multa etiā triclinia ærata uendidisse. Sunt autem i po-
 tentiorū pręsertim domibus triclinia autumnalia, et uerna,
 quorū fenestrate ad orientem spectāt. Hyberna, quę meridiem
 aspiciūt. æstiuā, quę se p̄tentionem. Eadem est et cubiculorū
 diuersitas, quę tamen ita sepe disponūtur, ut altera fenestra
 orientem, altera occidentem aspiciat, uel altera meridiem, alte-
 ra se p̄tentionem. Cubicula a cubādo dicta sunt, hoc est iacēdo,
 quod in ijs q̄sere iterdū solent. nā ea, i quibus nocte q̄-
 esimus dormitoria cubacula dicuntur, et ea, ad quę saluatores
 admittuntur, cubacula saluatoria. Et ubi uir eū uxore dor-
 mit, græco uocabulo thalamus uocatur. a quo epithalamium
 dictum sacer hymnus, qui i nuptijs canitur, quale est illud Pa-
 pinij in Stellam, et Violātili. Procal ecce canoro dem grāt.
 Helicone deā, quatiūq; nouena Lampade solēnem thalamis
 cœnantibus ignem. Ad hęc cœnacula sunt, siue cœnatio, siue
 diæta, locus, in quo æstate cœnamus, satis a nobis superius de-
 clarauis. Item bibliotheca, et pinacotheca, hoc est librorū, et
 tabularū repositoria, quę spectare ad orientem debent, tū q̄
 usus manuū postulat lumen, tū q̄ in his libri, ac tabule nō
 putrescunt. etenim quęcūq; ad meridiem, et occidentem spe-
 ctant, a tinea, et humore uitantur. quoniam uenti humidis
 aduenientes procreant eas, et alunt, insidentesq; humidis
 spiritus p̄ calore uolumina corrūpunt. Item sacellum, i quo res
 diuinae sit. et basilica locus a plus, i quo et cōsilia priuata, et
 iudicia, et arbitria cōficiuntur, in qua expectant aliquando
 saluatores. et cōmūia maxima fiūt, et saltationes, et ludi. di-
 ctā quasi regia. Nā græci βασιλική, hoc est basilicam,
 regiā dicūt, quā uocem nos quoq; in eadem significatione fre-
 quētissime usurpamus. et basilicā dicimus etiam uestem, de
 qua i feruis loquemur. et basilice aduerbium usurpamus pro
 eo, quod est rege. excellenter. Plaus. Basilice ornatus incedit. et
 fabre ad fallacā. Tūm cete, quę in usu nostra tempestate nō
 sunt. Veteres autem frequentissimas in domibus habebāt. lo-
 cat erant in uarijs partibus domus, ad quę per meatus quosdā
 itra parietem relictos, q̄ tabuli dicuntur, ascendentes ex mo-
 spiritus frigide, seu calide aque in pauimento inferiori spar-
 se, locum ipsum, aut tepesciebant aut refrigerabat, prout ra-
 tio temporum exigere uidebatur. unde uuluis iurison. tubu-
 los esse desinūt, per quos paries calore torrentur. Non erat tunc

ignis usus in cubiculis, nec ades spiracula habebant, unde se-
 nus exiret, quę nunc uulgis alieno uocabulo camnos uocat,
 dici autem latine meo iudicio insimbula possunt. Etenim ca-
 mnus græcum uocabulum est, ac latine dicitur fornax. Papi-
 nius. Cælo ue peractum fluxit opus. siculis an cōformatu ca-
 mnus Effigies lassum Steropē, Brontemq; reliquit. a ceta fit
 diminutiuum ceteula. Plyn. Mox ceteula refugit, quasi in
 cubiculum. Præterea pergula locus apertus ē ab omnibus, aut
 saltem pluribus lateribus aerem excipit, aliquando extra pa-
 rietem porrectus, et modo tectus, modo sub diuo expositus, aut
 pergendo dicta, quod i ea de ambulare solemus, forum q; aut
 horum, aut nemora, aut plateas, aut uias perspectare. Cœna-
 re quoq; ibi, aliquando mos est æstiuo tempore. Iune. Sed nūc
 structor erit, cui cedere debeat omnis Pergula. Plyn. L. Fului-
 us argentarius bello punico secundo, cum corona rosacea iter-
 diu ē pergula sua in forum processisse dictus, ex autoritate
 Senatus i carcerem adductus, non ante finem belli emissus ē.
 Idem. Apelles perfecta opera proponebat in pergula trans-
 unibus, atq; post ipsam tabulam latens, uita, quę notaren-
 tur, auscultabat. Pergula etiam i nauī dicitur exarsus, qui est
 per totam nauim. et porticus etiam appellatur. Sunt quoq;
 in domibus balneæ, in quibus ad lauandum aqua calide, et
 frigide sunt, quę et balnearia dicuntur. Cic. Eo latere, quod
 proximum est balnearijs, columnas posuerat. et hypocaustū
 locus ad sudandum, quod παρὰ τὸ ὑποκαίειν, hoc est a
 succedēdo dicitur. habet enim sub pauimento locum uacuum,
 in quo succensus ignis calidos vapores emittit, exatq; sudo-
 rem. habet etiam ab uno latere præfermium, hoc est paruiam
 fornacem, in qua inclusus ignis, partim hypocaustum calefaci-
 at, partim aquas temperat ad lauandum. et enim supra eam
 tria athena componuntur, unum caldarium, ex quo aqua cali-
 da hauritur. alterum tepidarium, ex quo tepida. tertium frigi-
 darium, ex quo frigida, quantumq; aqua calida ex caldario
 exit, tantum ex tepidario in caldarium, et ex frigidario in-
 fluit i tepidarium, hoc latine uaporarium dicitur. Cic. In bal-
 nearijs hypocausta, in alterum apoditerij angulum promouit,
 propterea quod ita erat posita, ut eorum uaporarium, ex quo
 ignis erumpit esset subiectum cubiculo. Est et aliud hypo-
 caustum temperatius, quod unctuarium dicitur, i quo post su-
 dorē, ac lotionem homines unguuntur. Item hypocaustū dicitur
 locus, in quo proiectis calidis, aut frigidis aquis per spiracula
 means uapor cetas, uel calefaciebat, uel refrigerabat. et apo-
 diterij ante balnei, siue hypocausti i gressum, i quo se exuūt
 homines ἀπὸ τοῦ ἀποδύειν, quod exuere est, ita appella-
 tur. Sunt et cubacula seruatorū, ac libertorum usibus deputata.
 Sunt et turres, quę cubacula sua habent, et cetas. præterea
 cœnationes, quę uel latissima rura, uel longissima litora, uel
 uiridissimos collis, mōtesq; uel amēssimos cāpos, uel placid-
 issimos amnes prospiciāt. Quidā etiā fructibus rusticis ser-
 uientes i eorū uestibus stabula, hoc est diuersoria habent, et
 tabernas. Itē in ædibus cryptas ad fructus seruandos magis,
 quā ad elegantiā decorem. Sunt præterea culinae i ædibus,
 hoc est coquinae, dictæ quod loci pleniorē i his igne colimus (ut
 Marcellus sentit) uel a collumie, ut i feruis docebimus. Quidā
 et torcular, quod etiā torculum dicitur, domū habent, quod si-
 gnificat tam locum, in quo uia calatæ prementur, quā m i-
 strumentum ipsum, quo prementur, a torquendo dictum, si
 coclea sit, aliqñ preliū a premēdo uocatur, siue (ut qdā uolūt)
 a præluēdo. Itē trapetū locus, in quo ē mola olearia, et ipsa
 mola. dictū a terēdo. Vir. Venit hyems, teritur siconia bātā
 trapetis. Itē putei, de quibus supra diximus, et cisternæ. quę
 ita inter se differunt, quod putei aqua uina constant. Cisternæ

imbribus colo purificatis implentur. dicta (ut Pompeio placet) quod cis insint i fra terram. Item scala sunt, per quas gradum ab inferioribus partibus ad superiores ascenditur, quae cum rotundae sunt, et per arcum standuntur, a colearum similitudine coelides appellantur, quemadmodum torcularia ad similitudinem colearum facta, coelea nominantur. Coelides etiam gemmae sunt in Arabia, quae sunt repertis in gētibus glebis, melle excoctis septenis diebus, noctibusque sine intermissione, ita enim omni terreno pulvere de casso purgatam ingenio artificum glebam uarie distribui in uenas, ac macularum ductus tanta interdum magnitudinis ut aliquando equis regum pro saleris adhibuerint. Coelea autem id animal est, quod alio nomine a limo, in quo uiuit, limacem uocamus, quamuis proprie limax sit, quae sine testa sit. Coelea uero, quae testam habet. Colearum aliae marinae sunt, aliae terrestres. utraque tamen pro pisce estur, adeo in delictis apud ueteres habitae, ut earum uinaria instituerit Fuluius Lupinus in tertio paulo ante ciuile bellum, quod cum Pompeio magno actum est, generatim illarum distinxerit, ut essent albae, quae in Reatinno agro nascuntur. Illyricae, quibus magnitudo praecipua. A fructu, quibus fecunditas. olitanae, quibus nobilitas ex olito. scilicet Africa oppido. Item a sty paleicae ex alio oppido, cui nomen Astypale. Sūt praeterea siciliae, quae modice dicuntur. Balearicae, quas cauaticas uocant, quia in speluncis nascuntur, et aceratae, quae late sunt, multifariam nascentes. Saginare quoque eas commentus est sapa, et farre, ut coelea quoque aliae essent, cuius artis gloria i tantam magnitudinem perducta est, ut scribat Varro Octingenta quadrantes singulorum calices cepisse. A coelea coeleare dictum instrumentum notum, quo coelea, et alia huiusmodi uescendo sumuntur. Martia. Sum coeleis habitis, sed non minus utilis ouis. Numquid scis potius cur coeleare uocet? et coelea lapis ex flumine rotundus ad coelea similitudinem. scalas numero tantum plurali dici oportere ualla, et alij quidam existimantur moti auctoritate Sallustij, ita scribentis. Deinde ubi una, atque altera scilicet comminuta sunt, qui super steterant afflicti sunt. Sed numero quoque singulari scala frequentissime reperitur. Proprie tamen singulari numero ea significatur, quae ex teretibus lignis, aut funibus, alia uel simili materia constans huc, atque illuc trans ferri potest. Plurali uero ea, quae latiores habet gradus, et immobilis, ac fixa permanet. De hac Plinius, etiamnum scalis tectum Ephesiae Dianae scilicet dicitur. De illa Caius iuriscō. uel scalam scilicet commodauerit ad ascendendum. Cor. Celsus. Necessaria est scala lignea, quae crassitudinem duorum digitorum habeat, longitudine ab ala ad digitos perueniat. Idem. Si brachium deligatum super scale gallinariae gradum posuerit. Romanus aquila. Malo enim ascensum, quam scalam, aut gradiculos, ut quidam dixerit. Aliquando tamen haec a apud auctores confunduntur. Gradus autem hi sunt, ex quibus scale constant, et per quos ad aedificiorum altiora conscenditur, a gradiendo. hoc est eundo dicti, quod per eos eat. Virgerea cui gradibus surgebat limina. Interdum gradus est gradientium pedum uicissitudo. Idem. Gradibusque sonare compo sitis. a quo gradarij equi dicuntur, qui sine succusatura molli ter, quieteque incedunt. Interdum etiam gradus est ipsa firmitas standi. Cice. Nec tumultuantes de gradu deiciuntur. Hinc gradum facere dicimus, non transitum facere, sed ex aliqua re gradum, et quasi scalam ad aliam facere, quod a quibusdam gradum iacere dicitur, ut si i arborem, tectum uel standere uel lim ex saxo, aut scano aliqua uel alia re gradum fitio. Cice. Hunc quasi gradum quendam, atque aditum ad caetera iacitū intelligetis. Gradus quoque cognationis Paulus iuriscō. affir-

mat dictos esse, ad similitudinem scalarum, locorum uel decliuium, quos ita in gredimur, ut a proximo in proximo, id est in eum, qui quasi ex illo nascitur, ueniamus. quapropter graduum huiusmodi alios superioris ordinis esse Caius scribit, alios inferioris, alios ex transuerso, siue latere. superioris ordinis, ut sunt parentes, inferioris, ut liberi, ex transuerso, siue latere, ut fratres, et sorores, liberi que eorum. A gradus fit gradatim aduerbium, quod si significat per gradus, et ordinate, et lente. Item apud rhetores gradatio, quae graeci ἰσχυρῶς uocant, cum ex prima sententia secunda oritur, ex secunda tertia, atque ita deinceps complures. Nam quemadmodum in cathena multi inter se circuli coniuncti uincuntur, sic in hoc schemate complures sententiae inter se connexae continentur. Lysias. Constat igitur iudices Simonem domo sua a suis dijs penatibus in eum summa iniuria esse exturbatum. Nam Cheremenes cum hominibus armatis ad eum uenit, cum uenisset, sine ulla religione domum eius ex pugnauit. uel domum familiam abstraxit. abstractam tormentis omnibus excruciauit. cruciatam uinxit. uinctam in publicum proiecit, ne suum maleficium tacitum lateret, sed cum praeteruidentes prostratam familiam uiderent, et ab ijs rem gestam audirent, simul et oculis, et auribus scelus illius animaduertunt. Item a gradu, siue gradior grillatores appellati sunt pantomimi, qui ut saltatione imitarentur aegypnas adiectis perticis furculas habentibus, atque in his superstantes ad similitudinem crurū eius generis gradiebantur, utique propter difficultatem consistendi. Plau. Vinceretis cursu cernas, et grillatorem gradu. Gradiunusque a gradiendo dictum quidam existimant, quod in bello ultro, atque contra gradiatur. Est enim gradunus Mars. belli deus. Iouis filius ex Iunone, uel (ut quidam sentiunt) Iunonis filius sine patre. nam, cum Iuno animaduertisset Iouem martium percusso capite sine muliere emisisse Minervam armata, uersus Oceanum profecta est, ut scrutaretur, quo pacto et ipsa parere posset sine uiro. Sed cum itinere fatigata ante hostium deae Florae uxoris Zephyri cōfessisset, interrogata ab ea dicitur, quae ob causam ad Oceanum pergeret, qua cognita, facturam se uoti compotem dea pollicita est, si id Iuno Iouem calaret. Quod cum facturam se Iuno iureiurando affirmasset, mox illa Flora monuit in campis olenijs florem esse, quo tecto repente sine uiro conceperit. Id ex perta Iuno Martem concepit, deinde peperit. Quae propter Flora apud Ouidium loquitur. Mars quoque si nescis per nostras editus arters Iuppiter hoc, et adhuc nescis at usque precor. Hinc gradunus quidam non a gradiendo, sed a gramine dictum uolunt, quod herbam significat, quia gramine sit ortus. unde et graminea corona in re militari maxime est dignitatis. Alij a uibratione haste dictum gradunum uolunt, quoniam graeci, ὑπαδύειν uibrare dicunt. Sunt qui gradunū nec graecū esse, nec latinū uocabulū uelint, sed thrax, si significatque bellicosum, et forte. Mars uero ideo uocatus est, quod maribus i bello praesit siue quod a Sabinis acceptus est apud quos Mamers uocatur, unde mamertus praenome est. a quo mamertini i Sicilia dicti, quae Messanā habebat. Veteres etiam Maspitrem, hoc est martem patrem appellauerunt. a poetis Mauros quoque uocatur. Ouidius. Sic ego, sic posita dixit mihi casside Mauros. Hinc martius siue mauortius dicitur, quae aliquando significat quicquid ad Martem pertinet, ut Martia uis. Idem. Martia picus iuis gemino pro stybite pugnat. et Martia ter senos proles adoleuerat a nos. Hic Martius mensis dictus est primus anni mensis, quoniam Romulus primum anni mensem genitori suo Marti dicitur. Idem. A te principium Romano dicimus anno. Primus de patrio nomine mensis erit. et Martius campus, quod Marti consecratus sit.

Linius. Ager ter quiniurum, qui iter urbem, et tyberim erat
 consecratus Marti-martius deinde cæpus fuit. Ab hoc martia
 lity campus, in caelio monte appellatus est, quod in eo equiria
 solebant fieri, siquando aquæ tyberis campum martium occu-
 passent. Aliquæ do martius bellicum significat, ut martius fie-
 tor. martia arma. Aliquæ do bellicum sum, ut martia gætes. mar-
 tius populus. Si quid est, et mars pro bello ponitur. Ouid. Seno
 cõtendere marie. Linius. Aliquæ diu ibi marie i certo naria ni-
 storia pugnatu fiat. Martius etiã aliquando propriu nomen
 est, ut i Qu. Martio, qui iussus a Senatu aquarum ductus Anie-
 nis reficere nouit a nomine suo aquam martiam appellatã cu-
 niculis per montem actis itra prætoræ suæ tempus adduxit.
 Martialis quoq; a Marte deducitur, et modo natu sub Mar-
 tis stellasi significat, modo uiri cognomen est, ob id præcipue fe-
 lix, quod ab hoc, quem iter prætorum, poeta illustratum est, ca-
 ius causa fit, fietq; indies latina lingua loci plenior. A gradi-
 or etiã gramen deriuatur herba uulgatissima, ita appellata,
 quod geniculatis interno dijs misericiter serpat, crebroq; ab ijs.
 et ex acumine nouas spergit radices. Nõ est herba gratior
 iumentis, siue uiridis sit, siue in foeno siata. Gramen capiti
 arcundatũ sanguinis e naribus fluxiones sistit. Est genus eius
 aculeatum quod dactylon uocãt, eo quod digitis medeatur.
 et paronychias, ac pterygia unguum, carnemq; quæ ungui-
 bus excreuerit, tollat. Gramen tamen generali uocabulo quũ
 cuiq; herbã uocãt, unde graminea corona dicta est, quæ ab
 uniuerso exercitu seruato seruatori datur, hoc est a milite im-
 peratori, quæ et a liberatis obsidione castris obsidionalis ap-
 pellatur. Dabatur hæc uiridi e gramine decerpito, inde, ubi
 obsessos aliq; seruasset, quod cuiq; id genus herbæ foret. Plyn.
 Nulla ergo herbæ ficere certæ in hoc honore. Sed quæ cuiq; fu-
 erant in periculi sede quamuis ignobiles, ignotæq; honore
 nobilem faciebant. Item a gradior grassor deducitur uerbu
 frequentatiuum. Est autem grassari aliquando gradi. ambu-
 lare. Neuius. Sæpe hac eadem grassatus uia. A franius. Con-
 simili grassatur uia, a quibus hic est omnis cultus. a quo og
 grassari simili modo pro gradi usurpamus. Plau. Nisi cũ pedi-
 as didactis og grassari gradu. Grassari etiã est gradiendo
 scuire. Cæsar grassari in hostes uetat. Hinc latrones quoq; ui-
 as obsidentes grassari dicuntur. a quo grassatores dicti, q ho-
 stilius gradiuntur. Callistratus. Grassatores, si prædæ causa
 id faciunt proximi latronibus habentur. A gradior cõposita
 fiunt tardi gradus, qui tarde gradiuntur. Vnde testudinem ter-
 di gradã diamus. et spissi gradus, qui frequenter passiu motu
 in ambulando utitur. a quo spissi gradior, et spissi gradissi-
 mus. Plau. Homines spissi gradissimos terdiiores, quã in corbi-
 tæ sint in tranquillo mari. Spissum enim (ut i feruis dicemus)
 ueteres aliquæ do pro tarde usurparunt. Aggredior, quod pro-
 prie est insulto. inado. Iustinus. quos ex i prouiso ag gressus fa-
 ale sudit. Vir. Talibus ag greditur Venerẽ saturnia dictis. En-
 nius. Ag gressus fari scripsit pro eo, quod e ag gressus fari. Trã-
 gredior, transeo. hinc apud rhetores transgressio dicitur, cum
 ab ea sententia, quam proposuimus, cõuertimus sermonem ad
 aliquã psonã, aut rem, aut fortunã, et tanquã presentẽ ap-
 pellamus. Myon. Hæc mulier nu p fuit locuples, et potens in
 amore, atq; delitijs necessarioru. ornatus eius opibus abundat,
 magnus anallari, quæ se quebat, comitatus appellabatur.
 Nunc cõtra subito, et graui casu afflictã, uix mediocri anal-
 lule dignitatem retinet. O fortuna, quã uehementer te reru
 uarietas oblectat, et quã magno odio e tibi beatæ uitæ p-
 penus, et cõstans fructus. E gredior, ex eo, a quo egressus, et
 egresso deriuatur. Pro gredior, procedo. unde progressus pro
 processu accipitur. Interdũ prægredior, hoc e antecedo. Pacu.

Extremũ intra carcerem ipsum progreditur parthenopæum
 Præter gredior, prætereo. Apulcius. Cumq; stabulum præter-
 gressus fuisset, re cognita, cæpi retrocedere. In gredior, modo
 intro, quod et itro gredior diamus. Cic. Cũ paulo ante ro-
 stra i gressus cõfedisset, modo gradior, eo. Vir. Cõnuo peco-
 ris generosi pullus in aruis altius ingreditur, et mollia cru-
 ra reponit. Cic. si dormis, ex per gressere si stus, in gredere. si i-
 gredederis, curte. si curris, aduola. Si p gredior, superius eo. sub-
 ter gredior, subter eo. Di gredior, discedo. a quo digressio pro-
 discessu. regredior, reueter. a quo regressus, et regressio pro-
 reditus. Cõ gredior, manus confero, dimico. Gellius. Qui ter cũ
 hoste congressus uictor redijt. A quo cõgressus pro pugna ac-
 capitur. Sall. Multi in eo cõgressu perierut. Interdũ simul gra-
 dior. Varro. Omnesq; in unam domũ cõgressi simul disci-
 buere. Præterea a gradior tardi gradus, qui tarde ambulat.
 Pacu. de testudine. Quadupes tardi grada a gressu. humi-
 lis. aspera. capite breui. ceruicæ anguinea. aspectu truci. euisee
 rata inanima cũ animali sono. Fenestra quoq; i aedibus sunt.
 alia amplæ. alia minores, partim ad lucem reddendã factæ.
 et ita rō pauer, quod est luere, nomen habetes par-
 tim, ut uenientes auris accipiãt, trã smittantq; ne aere pigo,
 et manente locus i grauescat. Ab hoc fit fenestra uerbũ, quod
 est a perio. p foro, et ueluti fenestras facio. Plau. Nulla est fene-
 strator domus. Ab hac fenestella, et fenestricula per dimi-
 nutionem deducuntur, et per detractiõnem mediæ syllabæ,
 fenestra, quod est hostiu miusculum i sacrario. Item latrina,
 de qb; supra diximus, quæ ita constitui in domibus debent,
 spiraculis etiã qb;sdã adhibitis, ut factorem reddere nõ pos-
 sint. Item lauatrinx, in quas lotura projicitur, quæ et aqua-
 ria, et aquariola dicuntur, ne in culina tentu, sed in triclinijs
 quoq; et cubiculis, et canationibus cũ dignitate, et elegan-
 tia fiut. Ad hæc in parietibus aediũ armaria inseruntur. et
 armamentaria nõ minus utiliter, quã eleganter. Armaria
 proprie sunt, in quibus libri reponuntur. Armamentaria, in
 quibus arma bellica, et naualia, ac cætera domus instrumen-
 ta illa ab armis dicuntur, hæc ab armentis. Plyn. Laudatus et
 Ctesiphon gnosius aede Ephesiã Diana mirabiliter fabricata.
 et Philon athenis armamentario mille nauium. Arma qdã
 affirmant proprie dici bellica instrumenta, nec omnia, sed ea
 tantum, quæ ab humeris dependent, hoc est armis, ut scutum.
 gladius. pugio. sica. ea uero, quibus procul præliantur, tela esse
 non arma. cuius sententiæ est Pompeius. Seruius uero arma
 dicit esse, quæ armos tegunt, quod sanẽ uidetur absurdũ, quasi
 ocreæ. caligæ. lanceæ. scorpiones. balistæ. cæteraq; huiusmo-
 di bellica instrumenta arma non sint. At Varro arma uocari
 existimat omnia bellica instrumenta, quibus arceri hostes pos-
 sint, ideoq; nõ ab armis, sed ab arciendo hoste appellata. qua-
 propter, et fustes, et lapides, et alia huiusmodi arma esse.
 Caius iurisconsultus affirmat, quoties his ad hostes arcidos
 utimur. Nos arma dici putamus, non tantum bellica, sed omni-
 um generũ instrumenta. Quapropter Virgilius non ita sim-
 pliciter scripsit. Arma, uirumq; cino, sed hoc modo scriptom
 reliquit. At nũc horrẽna Martis arma, uirumq; cino. Quã-
 nis priores uersus, ab his, qui emendare opus im perfectum uo-
 luerunt, propter humilitatem principij detracti fuerint. Erũt
 ergo Martis arma instrumenta omnia, quibus i bello utimur.
 unde fraudes quoq; et cõsilia isidiantis, arma uocantur, Vir-
 gilius. Et querere conscia arma. Arma uero rursu eorum. ra-
 stra. ligones. qualli. crates. fiscina. et alia huiusmodi nullati-
 ca instrumenta. idẽ. Cerealiaq; arma. et alibi. Colligere arma
 iubet. Itẽ alibi, dicendũ, et quæ sint duræ a gressibus arma.
 Arma cognaria. lebes. patella. tripus. olla. ueru. et similia.

Plau. Quae eleganter instructum coquinariis armis. arma sunt dioforum. stilius pugillares. calami. libri. lucerna. caeteraq; huiusmodi. Plyn. Cuius arma erant, non uenabulum, et lancea, sed stilius, et pugillares. Dicta autem arma existimamus, non ab arcēdo (ut Varro sentit) sed ab armis (ut Pompeius, et Seruius) non quia ab armis depedeant, aut armos tegant (ut ipsi affirmant) sed quod armis oneri sint, dum geruntur, sic omnia instrumenta arma dici iure optimo possunt. quinetiam ipsa consilia, cum per translationem humeros etiam ad cogitationes, et consilia referamus. Hora. Sumite materiam uestris, qui scribitis aequa uiribus, et uersate diu, quid ferre recusent, quod ualeant humeri. hinc Laurentium legibus sanctum erat, ne pomum ex alieno legatur in armum, id est quod humeri onus sit, et armata uirgo dicebatur sacrificans, cui laania togae reiecta in humerum erat, et armilla uocata est, quas uiri militares ex auro ab imperatoribus donati gerunt, quod antiqui humeros cum brachijs armos appellabant. et armillum uas uinarium in sacris, quod armo, id est humero deportetur. Ab arma autem derivatur armo uerbum, quod est armis instructum. Sall. Armati fores obsidebant. Vir. Tunc quoque fas nobis Graios armare fuisse. Ab hoc armamenta dicitur, quae ad instrendum aliquid pertinent, ut in nauibus armamenta sunt, non solum arma, sed remi. uela. antennae. rudentes. clauus. et alia huiusmodi. Item ab arma armipotens dicitur. et armiger, qui in praelio arma domini sui gerit. et armitenens, qui arma tenet. et inermis, modo qui armatus non est, modo qui supplex erat, quod ex historia tractum est, quia qui se dedit, inermes supplicat, et armilustrium festum apud Romanos, quo res diuinas armati faciebant, et sacrificantes atebant tubis. Item locus, in quo huiusmodi ludi fiebant. Varro tamen non ab armis, sed ab ambitu lustrum armilustrium dictum existimat, quod ibi circum metas fertur pompa, et equi currunt. Item ab arma armentum deducitur, quod armus aptum, atque idoneum sit, etenim equi praелиs intersunt, boues, ac maiora animalia armant ex corijs. Armenta quippe proprie maiorum animalium congregationes dicuntur, ut puta Camelorum. bouum. equorum. asinorum. sicut greges minorum. ut ouium. porcorum. caprarum. Oui. Mille greges illi, totidemque armenta per herbas pascebant. Vir. Haec satis armentis, supererat pars altera curae Lanigeros agitare greges, hirtasque capellas. Quidam tamen armenta non ab armis, sed ab arando dicta affirmant, quasi aramenta, et de bobus tantum dici proprie uolunt. Virgilius de ceruis dixit armentum. Hos tota armenta sequuntur, ut non sit mirandum gregem quoque de bobus eundem dixisse. Aut aliquam in magno sequitur gregem. tamen ad distinctionem addidit magno, sicut Hora. adiecit mugientium. Aut in reducta ualle mugientium prospectat errantes greges, quasi grex generalius nomen sit. Armentum uero specialius. et illud sine appposito de pecoribus minutis intelligatur, cum appposito possit etiam ad maiora transferri. Cicero. Fudit apothecas, cecidit greges armentorum. Ennius famulinum genere armentitas dixit. Ab armento armentarius dicitur custos armenti. Illud obiter addendum est armos ab humeris differre. Humeri enim proprie eorum sunt, qui recti in caelum spectant, unde soli homini inter mortalia humeros esse dicimus. Virg. Os, humerosque deo similis. Armi uero sunt proprie brutorum genus, et de hominibus aliquando dicuntur. Humeros ab humo deductos existimant, quia humeri, sicut humus, ferēdis oneribus apti sunt. A grege uero fit gregatim, quod significat per diuersos greges. et gregarius ex grege uulgari. unde gregarius miles dicitur non electus, sed tumultuarie, unde cum col lectus. et egregiu excellens, quasi ex toto grege electum. et

egregie aduerbium excellenter, quamuis aliquando ponitur pro ualde nimis. Teren. Horum ille nihil egregie, praeter caetera studebat. Veteres etiam ex grege dixerunt. et aggrego, quod est addo. adiungo, et quasi in gregem duo, dicimusque aggrego te in nostrum ordinem. uel in nostrum numerum. Ab grege abmoueo, et quasi ab grege duco. Disgrego. se paruo. disungo. se grege similiter, cuius contrarium est congrego, hoc est coniungo. unio. A quibus disgregatio. se gregatio. et congregatio derivantur. Item domū parietes, angunt, diuiduntque, quemadmodum urbem, siue oppidum muri. A pariete parietinae dicuntur muri ueteres, ac semiconsumpti. Plyn. A stercu herba est folio similis. Olymo, ni prior tantum, nascens in tegulis, parietinisque. et parietaria a pariete derivatur herba alia, de qua supra diximus. Item in aedibus sunt pauimenta, hoc est ipsa solidamenta domorum dicta a feriendo, quod, dum sunt pauimenta, pluribus simul diebus feruntur, hoc est percussuntur uirgis, seu marculis, ut solidiora sint, nec rimas faciant. Veteres qui pro pauire pro ferire dicebant, quod a graecis sumptum est, qui παύει dicunt percutere. Ab hoc depuare tractum est, hoc est cadere. Lucil. Palmisque misellam depuare me, hoc est uerberauit. Item oppuare, unde oppuaria uerbera dicitur. A fra. Oppuarius pueri coercentur. et pauisa oliuae genus, quod non nisi pauendo, hoc est tundendo oleum emittat. Pauisa uero dicitur requies alicuius rei. Actus. Sed iam eū huc uadere cerno, et nobis datur pauisa loquendi. Lucil. Haec ubi dicta tibi pauisam dedit ore loquendi. Ab hoc pauiso uerbum quiesco. a quo repauso, quod est requiem capio. Deducuntur autem a graeco παύω, quod significat desisto ab opere, requiesco. A pauio etiam tripudia solissima dicebantur auguria, quae fiebat quoties offa, quae pullis dabatur, aliquo modo cadebat in solium. ita enim a solo solistimum, ut a medio media stimum dicimus. Solebant quippe in auspicijs a pud ueteres adhiberi non passim omnes, sed hi tantum, qui essent perituri. Peritos enim oportebat esse eos, qui quid silentium foret intelligerent. silentium id in auspicijs dicebatur, quod omni uitio cerneret. rogabat huc augur, an adhuc silentium esset. Respondebat statim silentium sibi esse uideri. Tu ille si pascerentur petebat, aut ubi, non quod ad auspicia pertineret utrum pascerentur, nec ne pulli, quos pullarius attulisset (ita enim nominabat eum, qui pullos in cauea ferebat) sed quia, cum pascebantur, necesse erat aliquid ex ore decidere, et terrae pauire, ex hoc terripauium primo, post terripudium, deinde tripudium est dictum. Cum igitur offa iam ex ore pulli ceciderit, tu auspiciati tripudium solistimum nuntiabatur. Exibat decretum collegij uetus omnem aut tripudium facere posse. derisit huc augur a di modum Flaminius. Nam, cum tripudio auspiciaretur pullarius, diciturque committendi praelij propterea differret. Tu Flaminius ex eo quasi iuit, si ne postea quidem pulli pascerentur, quod faciendum cēferet. cum ille quiescēdum cēferet. praecleara uero inquit Flaminius auspicia, si esuriētibz pullis res geri poterit, saturis nihil geretur. itaque signa conelli, et se sequi iussit. Tripudium etiam saltatio dicitur similiter a pauisa terra, quod scilicet saltando terra pauuitur. Liuius. Ferre, ac per urbem ire cum tripudijs, solēnisque saltatu iussit. A pauimentum fit pauimento uerbum. et passimum eius pauimentum. A quo pauimenta loca dicitur, in quibus strata sunt pauimenta. Plyn. Ergo pauimenta dū ubi satis sit cēsent, ut lacryma non absorbeat. A pud ueteres primo facta sunt pauimenta, quae barbarica, siue subregulanae uocantur ex testis uisus. rudere, et calce. In Italia uero festuca subijciēbatur, propter quod caenea uocata. Inuenta deinde sunt a graecis elaborata arte picturae, quae asarota dicta sunt, quod uerri non debeant a τρωα priuatiua particula, et οραω, quod est uerro. Solebant

quippè purgamenta coenarum, quæ analecta uocantur, in pa-
uimento quoque euerri, dum subtegulae a pauimento in usu e-
rant. Postea uero a sarotis inuentis cessauit usus scoparum, et
manibus colligi purgamenta coeperunt, pauimenta uero spon-
gijs mundari. Mar. in pretio scopas testatur palma fuisse. O-
tia sed scopis nunc analecta dabit. testatur hoc Lucretius poe-
ta. Arte pauimento, atque emblemate uermiculato. Hoc pauime-
ti genus laudat Papius in uilla Tyburtina Manlii Vopisci.
Calceam nec opinus opes. nam splendor ab alto desinit. et
nitidum referentes aera teste, monstrare solum, uarias ubi
picta per artes, Gaudet humus, superatque nouis a sarotis figu-
ris. Clarissimus in hoc pauimenti genere Zenodorus fuit, qui
per gemi strauit a sarotum paruis crustulis tinctis in uarios co-
lores ubi mirabilis columba bibebat aquam umbra capitis
infusans, alia sibi escam arripente. Scalpturata etiam pau-
imenta fuerunt in quibus pictura radendo fiebant, quo mo-
do nunc scalpturata albaria in exteriori parte parietu, ac mu-
rorum facimus. Inuenere et alia pauimenta graeci, quæ, quo-
niam sub dio sunt, subdialia nuncupantur, his domos contege-
bant scilicet locis, atque per tibus, quod nunc Neapoli, et per
omnem campaniam faciunt. Fallax genus, ac minime durabi-
le ubicumque imbres gelant. Huiusmodi pauimenta maxime
idonea facienda sunt, quod continguntur humore crescentes,
aut siccate decrecentes, seu pandationibus sedentes mouendo
se faciunt uitia pauimentis. Præterea geliditas, et pruinae nõ
periturur ite gra permanere. Itaque si necessitas coegerit, ut mi-
nime uitiosa fiant, sic erit faciendum. primum obseruandum
est, ut equalis, et solida contingatio fiat ne gradus ambulã-
tium tremor fabricæ turbantis exortiat. deinde ut axes que-
ræ cum esuleis non mescantur. Nam queræus humore con-
cepto, cum se coeperit siccare, torquetur, et rimas in pauimen-
to facit. Esculus uero sine uitio durat. Sed, si queræus suppetente
esculus desit, subtiliter queræus scatur, et bimæ per diuersum
coaxationes subternantur, capita earum præfiguntur frequẽ-
tibus clauis, ne possint torqueri. De cerro, aut fago diuissime
tabulata durabunt, si stratis desuper paleis, uel silice humor
calcis nusquam ad tabulati corpus accedat. Postquam coaxa-
tion fuerit ruderi nouo tertia pars teste rasæ addatur, deinde
rudus, in quo duæ quintæ calcis mescantur pedali crassitudi-
ne festuatur. Tunc nucleo crasso sex digitos struatur. fistu-
rum uero seruetur in duos pedes, et secatem, et cote diligen-
ter despruetur. Quod si nigrum facere pauimentum uoles,
solo festuato iniiciatur rudus, aut testaceum pauimentum sa-
bulo. calce. ac fauilla mista carbonibus, spisse calcatis crassitu-
dine semipedali, tum cote depolatur. Hoc pauimentum graeci
nicum dicunt, quod et nigrum est, et si qua ex poculis fun-
duntur, uelociter raptæ desugit. Alio quoque genere pauimenti
uiri Romani sub Sylla coepere. Lithostratum uocant, quale Præ-
nesti fuisse in fornacæ delubro memoratur. Paruulus id cru-
stis constat, ideoque Lithostratum appellatur, hoc à nostris di-
citur sectile. Nicos enim lapis dicitur. spator autem
stratum. Cæsarem tradunt in expeditionibus, tessellata eti-
am pauimenta circutulisse, de quibus inferius dicemus. Mar-
moreis etiam tabulis sterni domus coepere. A quo poenica pa-
uimenta dicta sunt numidico marmore strata, deinde etiam la-
teribus. pauimenta uero, quæ lithostrata dicebantur, humo pul-
sa in cameræ transiere. Cameræ testudines dicuntur, quasi ca-
muræ, hoc est curuæ. Camurum enim curuum significat. Vir.
Et camuris hyrtæ sub cornibus aures. unde Camerinum pic-
ni urbi præclara à curuitate sita ita appellata. ab ea uero Ca-
meris dicti, quos Lilius scribit, Publio quondam Scipioni, in
armanda classe, quam à Fracim duxit, cohortem unam sex-

centorum militum armatorum præbuisse. Hinc etiam cõtine-
rata loca dicimus testudinea, hoc est, quæ fornicibus constant.
huiusmodi pauimenta lapideis, siue figulinis crustis constant
nitro tectis, atque encausto pictis, inuentum Agrippæ in ther-
mis, quas Romæ edificauit. Vulgo id opus nunc musacum uo-
cant. Musacum autem dici debet, quoniam pumices, hoc est la-
pides leues mire erosos in edificijs musæa uocant. dependen-
tia (ut Plinius inquit) ad imaginem specus arte reddendam.
Item in ædibus andron est spatium illud, quod est inter duos
parietes, in quod pluuia descendit. Plyn. Tam alti, abditique se-
creti illa ratio est, quod interiaccens andron parietem cubiculi,
hortique distinguit. Atque ita omnem fontem medij inanitate con-
simit. Sunt etiam plerumque in domibus fontes, uel uiuis aquis
ibi saturientibus, uel per tubos, aut fistulas aliunde deductis.
Fons à fundendo dicitur est. unde è terra funditur aqua uina.
à quo etiam fistula dicta est, per quam fusa aqua deducatur,
sicut tubi, seu per diminutionem tubuli à tumore. et canales
à canna, quod ad earum similitudinem facti sunt. A fonte fon-
tana aqua dicitur, quæ ex fonte est. Plyn. Fontana aquæ cya-
thos duos. et fontanalia fontium sacra dicuntur. et fontana-
lis porta urbis Romæ ob propinquitatem saturientium fontium,
eadem (ut quidam putant) et pena uocabatur. Iune. Sub-
stitit ad ueteres arcus, madidamque et penam. Lilius. Censores
uiam sternendam à porta capenæ ad Martis ædem locauerunt.
Idem. Aediles alteram porticum ad portam fontinalem ad
Martis aram, qua in campos iter esset, perduxere. Romulus in
constructione urbis tres tantum portas statuisse dicitur. Car-
mentalem primam appellatam à Carmenta matre Euan-
dri, quæ ibi prius habitauerat, eratque ei id nomen à carminibus,
quibus dabat responsa, cum proprie Nicostrata uocaretur.
Vir. Et carmentalem Romano nomine portam. Postea uero sce-
lerata uocata est, quod per eam, sex, et trecenti Fabij cum cli-
entibus quinque milibus egressi aduersus Etruscos ad amnem
Cremeram omnes interfecti sunt. Ouid. Carmentis portæ dex-
tro est uia proxima Iano. Ire per hanc noli, quisquis es, o-
men habet. illa fama refert Fabios exisse trecentos, porta uacat
culpa, sed tamen omen habet. Sic sceleratus campus Romæ ap-
pellatus est, proxime portam collinam in quo uirgines uestales,
quæ in castum fecerant, defossæ sunt. et sceleratus uicus
Romæ, in quo cum Tarquinius superbus interficiendum cu-
rasset Seruum regem socerum suum, corpus eius iacens silia
carpento superuecta est, prope ans in possessionem domus pa-
ternæ. hæc omnia scelerata dicta sunt, hoc est polluta. etenim
scelerare polluere est. Vir. Parce pijs scelerare manus. Inter-
dum tamen sceleratum capitur pro nocente. Idem. At sceleratum
exquirere frigus difficile est. Quidam scelerosum, et sce-
leratum, ita distingunt, ut scelerosus sit author sceleris. scelera-
tus uero, in quo scelus sit constitutum, aut commissum. Teren-
tius. Vbi ego illum scelerosum. hæc à scelus deducitur, quod signi-
ficat flagitium. facinus. à quo sceleratus, idem, quod sceleratus.
et scelerose. scelerate, ac scelerate aduerbia. et scelerator, con-
taminator. A graeco autem hæc deducuntur, quippe graeci
σκῆλον sceleratum indicant. Secundam portam instituit pa-
danam, quod ad res, quæ in urbem ferebantur, panderetur, ea-
dem, et à libertate libera dicebatur. Tertiam mugoniam à
mugitu, quod per eam uenale pecus intraret, hæc et trigonia,
hoc est trium angulorum cognominata. Addita præterea ab
eodem intra urbem Ianualis porta est, à Iano dicta, ut esset clau-
sa semper, nisi cum bellum foret, cuius rei causa hæc fertur,
cum bello sabino, quod uirginum raptarum gratia commis-
sum est. Romani portam, quæ sub radiabus collis uiminalis

erat, claudere festinarent, quia hostes in eam irruerant, postquam clausa fuerat, mox sponte patefacta est, cumq; iterum, ac tertio idem contigisset, quoniam claudi non poterat, armati pro limine plurimi appositum sunt custodes. cumq; ex alia parte acerrimo proelio certaretur, subito fama pertulit suos Tatio Romanos. Quam ob causam, qui aditum tuebantur, territi profugerunt. Cumq; Sabini per portam patentem irrupturi essent, magna vis torrentium ex aede per eam portam dicitur erupisse, multasq; per duellum ceteras, aut exustas feruenti, aut deuoratas rapida uoragine deperuisse. Ob eam rem placitum est belli tempore, uelut ad urbis auxilium, profecto deo, fores reserarentur. Hinc patuleius, et clusinus dicitur est Ianus, quia bello portae eius patent, pace clauduntur. Dicitur etiam deus geminus, quasi utriusq; Ianus caelestis potens, quod sol sit, et exorietis aperiat diem, occidens claudat. Unde et simulachrum eius fingi solebat manu dextera trecetorum, et sinistra sexaginta, et quinque numerum tenens, ad demonstrandum anni dimensionem. Item deus bifrons, quod et praeterita scruerit, et futura prauideret, uel quia superum, atq; inferum ianitor est, et Ianus pater, quasi deorum deus, et Ianus iunonius, quasi non solum ianuarum, sed mensium omnium ingressus tenens. in ditone quippe iunonis sunt omnes Calendae. unde et Varro scribit, Iano duodecim aras pro totidem mensibus dedicatas. Ianus consuius a consuetudo, hoc est a propagatione humani generis, quae Iano auctore conseruitur, Ianus quirinus, quasi bellorum potes ab hasta, quam Sabini curim uocant. Aliae quoq; de diuersis temporibus portae additae fuerunt, inter quas celebriores sunt flumentana, quam Tyberis urbem intrans, in sinistra ripae parte relinquit, dicta, quod Tyberis quandoq; in eam influxerit, quod in aliam fieri non poterat. Linius. Praedicta die in petilinum lucam extra portam flumentanam. unde conspectus in capitolium non est conualium populi indictum. Collatina, quae per eundem circuitum ad sinistram tyberis partem proxima est, a Collatina appellata oppido prope Romam. in quod aliarum urbium opes collatae fuerunt. post eam gabina, quae recta in gabios ducebat. subsequens Quirinalis ita uocata, uel quod ea iter in collem quirinalem, uel quod proxime eam Quirini sacellum erat. Eadem aegonensis (ut quidam existimant) uocabatur, quod mons ipse quirinalis prius aegonus cognominatus est. Hic portae collina ab eodem colle, ad quem alia uia iter erat. huic portae propinquum fuit Eryanae Veneris templum. Ouidius. Tempora frequentari collinae proxima portae. Nunc decaet. a Sicilia nomina rege tenet. eadem nunc salaria uocatur, quod nomen uiae quoq; est, in quam exit. Cornelius tacitus tertium agmen per salariam collinae portae appropinquabat, per eam sal Sabini de ferebant. ideo salaria uocata. deinde uiminalis, quae ad umminalem collem ducebat, appellatum a sylua uiminum, quae ibi dicitur fuisse, eadem numentana a numentana uia, quae in salariam intrat, haec uero a numentano agro, de quo inferius dicemus. Post haec exquilina, quae in exquilias ducit. Tyburtina etiam dicta aliquando taurina a capite tauri, quod illic insculptum erat. Exquilinae sunt gemini in urbe montes, dictae (ut Varro affirmat) uel ab excubijs regis, uel quod ex culta a rege Tullo essent, in altero eorum nunc arcus extat, quem litera indicant appositum honori Galeni imperatoris fuisse. In altero sunt Diocletiani thermae, et duo equi marmorei ingentes, cum uiris feminulis lorae tenentibus, miro artificio insignes, quorum unus inscriptum latinis literis habet. opus Praxitelis. alter, Opus Phidiae. Constat hos a Tyridate armeniorum rege Romam delatos, quem Nero, ut laute exaperet theatrum Pompei unius dici opera totum inaurat

uit. Tum uenia a Nennio, qui ea loca tenuit. et caelimoniana a Caelio monte. et latena, quod in latium duceret. et trigemina, per quam trigemini fratres Horatii exierunt. Sed tertius, qui superstes fuit porta capena redijt. Linius. Minutus extr. portam trigeminam boue aurato donatus est. Eadem ostensis appellatur, quod per eam iter sit ostiam proficiantibus. Aurelia ab Aurelio, qui eam tenuit locum. querquetulana, quod querquam intra muros iuxta se habebat. Lauernalis a Lauerna dea, cuius in obscuro, atq; abdito loco fures praedam, fieri q; inter se partiri soliti erant. et ideo lauerniones uocabantur, quod sub tutela deae Lauernae essent, cuius aedes erat iuxta portam lauernalem rauduscula, quod erat. Aes raudus a ueteribus dictum. unde in uenditionibus mancipii scriptum erat raudusculo libram ferito. Proprie autem raudus siue raudus dicitur res rudis aspera, et imperfecta ideo hominem imperitum rudem nominamus. A quo fit erudio, quod est docere. instructio. et eruditio doctrina. et erudite aduerbium doctae. et ruditas imperitia. et obusitas ingenij. et rudis impolita uirga dicitur. a quo fit rudiculus diminutiuum. Plynius. Non est opus in hoc usu lanas rudiculus esse curates. Idem. Vritur autem in pannis per laminas minutas cum sulfure uersatum rudibus ferreis, aut ferulaceis, donec liquor mutetur in cinerem. Quoniam autem gladiatores iam etate ingravescentes, dum libertate a praetore donabantur, ne gladiatoriam amplius exercerent, uirga donari solebant, factum est, ut pro libertate, et pro fine, rudis aliquando metaphorice ponatur. Iuuenalis. Ergo sibi dabit ipse rudem, hinc nouum rudus, et uetus rudus dicimus. Nouum rudus est materia pauimentum. hoc est saxa de nouo contusa, seu teste fracta ad pauimentum faciendum. Vetus uero rudus est materia ueterum pauimentorum, et diruptorum aedificiorum quae lapidibus, et testis confraclis, calceq; arena commista constat. Plynius. Complanatae ueteri rudere erant uiae. Hinc rudens tus ager dicitur, qui ueterum aedificiorum materia scattit, hoc est lapidibus confraclis. arena. calce. Plynius. Rosam sicis loca, quam humidis odoratiorem constat nasci. Serendam nec pinguis, nec argillosis locis contentam uaris. proprieq; ruderatum agrum anare derudere nouo. Vtriusque. Tunc superstratum duces rudus, hoc est saxa contusa duabus partibus, et uinc calce temperante constitues. Rudo uero factitium uerbum est, proprieq; de asinis dicitur sicut hinnio de equis. Persius. Fidor, ut arctidae pecuaria rudere credas. hic rudentes asini dicuntur. Virgilius. Sera sub nocte rudentum. Rudentes etiam appellantur nautici fines, quoniam cum uento agitantur rudente uidentur. Idem. Insequitur clamorq; uirum, stridorq; rudetum. Item rutimentum porta, quae a nomine cuiusdam aurige cognominata est prope eam habitantis. et casularia, quod non longe ab ea ad placendum caniculae sydus inimicum frugibus rufae canes immolabantur, ut fruges ad maturitatem perducerentur. et triumphalis porta, per quam triumphantes imperatores pompam agebant. Erat et in urbe illa porta, quae a Roma Romanula dicebatur, habens gradus in naualia ad Voluptiae sacellum. Item alia in palatio mutationis appellata a mugitu, quod ea pecus exigebatur. A fonte etiam fonticulus deducatur, hoc est parvus fons. Plynius. Vbiq; moueris humum fonticuli scitent. Fons graece πηγή dicitur. unde plures simul domus rusticae, hoc est plures uillae, pagus uocatur, quod arca fontem condi huiusmodi uillae consueuerunt. hinc pagani dicit, quasi ex eodem fonte potantes, hoc est uillani. hinc paganus uicinus. hinc semipaganus quasi, semiuillanus. lapis in quem aqua scaturiens colligitur. modo crater modo labrum. modo a gustato gustatoriu appellatur. Crater a similitudine

nasus huiusmodi. Est enim crater, siue cratera uas rotundum amplum. Virgilius. Crateras laeti statuunt, et una corant. Idem. Crateresque duos statuam tibi pinguis oliui. Et alibi. Euso crateris oliuo. Nam quod Marcellus ait, crateras diuasa uinaria. Crateres uero uasa olearia, falsum est. Magnū, atque amplum esse idem Virgilius ostendit. Sed magnum metuentis, se post cratera tegebat, graecum uocabulum est *κράτης*, et a capacitare. hoc est *κράτος* uocabitur, quod est tenere. capere. Quidam scribunt tres urnas continere. Vt nam uero quartarium dici manifestum est, quod quatuor sextarios capiat. ab huius uasis similitudine crater in monte Aetna appellatus est foramen illud, per quod ignis, cinisque euoluitur, quod cum aliquando duobus in locis fieri uideatur, duos esse huiusmodi crateres dixere. Strabo. Ipsa uero montis aetnae cacumina flagrantibus incendijs multipliciter mutari manifestum est. Nunc quidem in craterem collabitur ignis. nunc diuisus egreditur. modo igniti de fluminibus riuu. modo flammæ, aut fumus, fuligo uel confurgunt. Aliquando ardens lapis exundat. Ouidius de rapto Proserpinae. Et pronos currus medio cratere recipit. Exigua fistula ex aere, siue marmore, aut alia materia, ex qua aqua exilit e fonte, et propter signa, quae fieri in ea solent persona aliquando uocatur. proprie si puniculus dicitur. Plynus. A qua uelut ex pressa cubantium pondere si phunculis effluit, cauato lapide suscipitur, graeci marmore continetur. Item baptisteria in domibus sunt, hoc est ueluti lacus quidam ex ligno, aut marmore, alio uel genere lapidis edificati, in quibus lauandi gratia mergimur dicta, *κράτος* *κράτης*, quod mergere est, haec in aedibus edificari solent, hoc est secretioribus locis, in hunc usum factis, quarum aliae calidae sunt, in quibus calda lauamur, aliae frigidae, in quibus lauamur frigida. Plynus. Cella frigida, in qua est baptisterium amplum, et opacum. Sunt etiam piscinae in arcibus, in quibus natari latus possit. Piscinae ab initio dictae sunt, in quibus uiui pisces coercentur, quod nomen ipsum facile indicat. In his quoniam natate etiam solebant, inualuit consuetudo, ut omnes in hunc usum collectae aquae siue frigidae sint, siue calidae, siue tepidae piscinae dicantur. Mart. Piscinam peto, non licet natate. Cicero. Latorem inquit piscinam uoluissem, ubi iactatae brachia non offenderentur. Plynus. Si natate latus, aut tepidius uelis, in arca piscina est, in proximo puteus, ex quo possis rursus astringi. Quinetiam uasa lignea ampliora ad tenendam aquam. et ipsa baptisteria aliquando piscinae uocantur. Idem decoquitur in aqua, et in piscinas lignas funditur. Eadem generali uocabulo natatoria, et natationes appellantur. a piscina Cicero piscinarios uocat Lucillum. Philippum, et Hortensium piscinas habentes. Pisona a pisce dicitur, a quo diminutiuum pisciculus. Terentius. Olera, et pisciculos minutos, et piscor uerbum, quod est pisces uenior. a quo ex piscor, quod proprie est diligenter, ubi nam pisces lateant, quero. Metaphorice tamen ex piscari pro indagare accipimus. Terentius. Perinde ex piscare, quasi non noris. Item pro lucrifacere. Plautus. Tandemque nescio quid ab eo expiscatus. et adipiscor, quod significat acquirere. Veteres appiscor dicebant. Lucilius. Magnam inde appiscatus infamiam. quod si adipiscor cum persona iungatur, significat peruenio. et in praeterito facit adeptus. Cicero. Nam medio itinere eum adeptus amplexus sum, hoc est cum medio itinere ad eum peruenissem. idem accidit in nanscor, quod, cum similiter acquirere significat, si tamen cum homine iungatur, frequentissime accipitur pro inuenio. Cicero. Eum tu hominem teneto, si quæris nactus istis mortis, aut exilij minis. Ab hoc ueteres renanscor dixere pro eo, quod est reprehendo, et indispiscor, quod

similiter significat assequor. Dicitur etiam in actiuo indispiscor. Plautus. Neque parum tibi adeo indispiscor, neque sicrem exaspies. Ab indispiscor fit indepius. a quo indepto frequentatiuum. Varro. nec partem aliquam indeptauit hereditatis. A piscor piscator deducitur, qui piscatur. et piscatus, ac piscatio pro ipso actu piscandi. Plynus. Quos uenatis. aucupia piscatusque alebat. et piscatorium, quod ad piscatorem pertinet, ut piscatorius hamus. piscatoria scapha. piscatoria fisona. piscatorium tugurium. et piscosum, quod modo significat piscibus plenum, modo in quo piscari facile est, quod et pisculentium ueteres dixerunt. Cato. Fluminum magnuum. pulchrum. pisculentium. piscatorij ludi dicebantur, qui pro quaestu piscantium fiebant. Item piscariae, loca in quibus pisces uenduntur, et piscarij, quae pisces uendunt. Varro. Nullus in piscaria piscis erat. inter piscarios nemo uendebat. idem et cetarij dicuntur, quae uis cetarij potius sunt, qui magnos pisces, et salsos uendunt. Ceteri enim maiores pisces in mari sunt, non omnium, sed animal parietes, quod nulli ex paruis accidit, praeterquam ranæ. Virgilius. Immania cete. Cetarij etiam piscatores magnorum piscium dicuntur, ut puta thynnorum, et aliorum huiusmodi. Varro. Aduertis cetarios, cum uidere uolunt in mari turmas ascendere in malum, alti ut penitus per aquam perspiciant. Hinc cetariae dicuntur loca iuxta mare stagnante laci, in quibus thynnus, et alij huiusmodi pisces capiuntur, et iuxta saluntur. Plynus. Carcae in cetarijs assuetus polypus exire, atque ibi salsamenta populari. idem. Scombris in aquis susseruis color, extra, qui ceteris, Hispaniae cetarias hi replent thynnus non commeanibus. pisces aliquando a terrestrium animalium similitudine nomen habent. ut uuluis. scorpis. anguilla. Aliquando a similitudine auium, ut passer. hirundo. Nonnumquam ab aliquo inanimato, ut a testa testudo. ab aculeo, qui et belone dicitur, quod graeci *βελων* aculeum nominant. Plynus. Aculeus siue belone unus piscium dehiscente. propter multitudinem uero parui, a parui calescit uuluis, quod et in caecis serpentibus tradunt. interdum a colore, ut auratus a colore auri, et mulus a colore mulcorum caecorum, quibus primo reges albani, postea patrij usi sunt. erant autem purpurei coloris a mulando, hoc est suendo dicti. Vnde mulus collare canum uenaticorum consueuit, factumque ex corio clauis ferreis eminentibus aduersus impetum luporum. Sappio Aemilianus ad populum. Nobis inquit, rei que publica praesidio eritis, quasi nullus canis. Mulus piscis est marinus maxime nobilitatis, et gratiae, magnitudinis modice. raro enim binas libras ponderis superat. Martialis. Nolo mihi ponas rhombum, nullumque bilibrem. Mutianus tamen tradidit mulum octuaginta librarum in mari rubro semel captum fuisse. uelut alga. ostris. limo. et aliorum piscium carne. barba gemina insignitur inferiori labro. propter quod Veneti barbonem uulgo nominant, a graecis tri glia dicitur, quo nomine in praesentia uocatur Romani. Hinc tri glis lapillus dicitur, quod muli colorem habet. sicut atranias, quod caeri marini. Echites, quod ut perascorpites, quod scorpionis. scarites, quod scari. uilissimus inter eos est, quem lutarium nominant. Hunc semper committitur sanguis, alius piscis. et illo caenum fodiente, hic excitatum pabulum deuorat. A sinuis celer Claudio principe mulum unum septem millibus numum mercatus traditur. M. A. picus in socorum gero, de quo alibi dicemus, Mulos necandos putauit. et ex icore eius aleam excogitauit. Mulum ex pirantem multiplici quadam colorum uarietate spectare proceres gulae praclarum putabant, praesertim si uitro esset inclusus. Seneca parum uidetur recens mulus, nisi qui in conuiciae manus moritur. Vitreis ollis inclusi afferuntur, et obseruatur

morientium color, quem in multas mutationes mors luctante
 spiritu uertit. Idem ante illa audiebamus. Nihil est melius sa-
 xatili mulo. At nunc audimus nihil est moriente formosius. Da
 mihi in manus uas uitreum, in quo exultet, & diu laudatus
 est ex illo perlucido uuario extrahitur. Tunc, ut quisq; periti-
 or est, monstrat. Vide quam exarsit rubor omni acrior mi-
 nio. Vide quas per latera uenas agit. Ecce sanguineum putes
 uentrem, quam lucidum quiddam coeruleum sub ipso tempo-
 re effulsit. Iam porrigitur, & pallet, & in unum colorem co-
 ponitur, non tempero mihi, quin utar interdum temerarie uer-
 bis, & proprietatis modum excedam. Non sunt ad popinam
 dentibus, & uentre, & ore contenti, oculis quoq; gulosi sunt.
 Multi nunc praestantissimi capiuntur in mari Tyrrheno iu-
 xta corniculum, & tarquinius. habent enim & pisces sua
 loca, sicut caprio in Benaci lacu. Salmo in Rheno, ac Rhodano.
 qui duo pisces omnibus ferè marinis praefertuntur. Attilus in
 pado. Zeus, qui & faber appellatur gadibus, mustelle, in
 lacu brigatino retia nurenis ferè similes, & ceteros omnes
 pisces nostra etate excedentes pretio, quas à lambendis petris,
 uulgo nunc lampetras nominant. Circa ebusum salpa, obse-
 nus alibi, & qui coqui non potest, nisi ferula uerberatus. Ple-
 runq; nomen trahunt pisces ab ingenu, aut morum similitu-
 dine, ut canes, siue canicula à morsu. haec enim graui pericu-
 lo urinantes iefstant, ob id stilos praecacitos lineis adnexos ha-
 bent, quia nisi per fossa non recedunt. atrox cum his dimica-
 tio est. Inguina, & calces, omnemq; candorem corporum appe-
 tunt. Salus una in aduersas eundi, sic enim terret & retroce-
 dunt, pauentq; hominem aequè, ac terrent. Verum ubi ad su-
 mam uentum est, ibi periculum adempta facilitate eundi con-
 tra, dum conantur emergere, omnis spes salutis in socijs est, nisi
 praeceleri in repente rapiant, ab sumi spectant. Omnis cura
 ad speculandum hoc malum adhibetur ante, quam mergatur.
 Certissima est securitas conspexisse ibi planos pisces, quia nū-
 quam ubi sunt canicula uersantur. Qua de causa urinantes
 sacros eos appellant. Item lupi à uoracitate, unde à grecis
 hic piscis λαβραξ dicitur, hoc est uehementer edax. κα
 enim intensiua particula est. λαβρός edax dicitur, à quo
 picentes mei uarolum nominant. Romani uulgo lupum. lane-
 us, siue lanatus lupus dicitur à candore, ac mollitia carnis. Ta-
 les enim inter eos laudatissimi sunt. Marti. Laneus Euganei
 lupus excipit ora Tm. u. aequoreo dulcers cū sale pastus a-
 quas. Var. Lupo tyberino palmam tribuit his uerbis. Ad ui-
 ctum optima fert ager campanus frumentum. salernum ui-
 num. cassinās, oleum. Tusculanus, ficum. mel, Tarētinus. pi-
 scem tyberis. Optimi inter duos pontes lupi capiuntur, pro-
 pter urbis latrinas, & cloacas, quas insectantes maxime pin-
 guescunt, quae res praecipua causa est, ut è mari nantes iter flu-
 minum hostia meliores sint, ut pote pinguiores. Refert Macro-
 bius Lucilium acrem, & uehementem poetam ostendere se sci-
 re hunc piscem egregij saporis esse, qui inter duos pontes ca-
 ptus esset, eumq; quasi liguritorem appellare catillonem. pro-
 prie autem catillones dictos gulosos, quasi catillorum ligurito-
 res, & praecipue eos, qui ad pollutum herculis ultimi conueni-
 ebant, quod catillos liguribant. A catino per diminutionem
 catillus dicitur. catinum autem à capiēdo putant deductum,
 uas est escariae mensae, ubi pultem, aut aliquid iurienti pone-
 bant, catillatio graue opprobrium obijciatur hominibus ge-
 nerosis, siqui prouicias amicas populi Romani ex poliaissent,
 quod bona eorum ligurisse uiderentur. Lucilij uersus hi sunt.
 Fingere praeterea afferrī, quod quisq; uolebat. Illum summa
 ducebant, atq; altitium lanx. Hunc pontes Tyberinos inter
 captus catillo. Caium quoq; Titium ita scripsisse cōmemorat,

quin potius putamus nullum mistum uino græco. edimus
 turdum pinguem, bonumq; piscem. lupum germanum, qui i-
 ter duos pontes captus fuit. Refert Aristoteles muglem, & lu-
 pum perpetuo inter se odio confla grære. Nos certe Puteolis se-
 per uenero congrum cum nurena, cum lupo multū acriter pu-
 gnantes Bessarione nostro praesente animaduertimus, mug-
 lemq; in metu, cum caput occulta sset, totum se absconditum esse
 existimantem, propter quod cephalum à græcis uocari, ueri-
 simile est. Galenus quoq; excellens medicus de eo sic scribit.
 λαβρακα ου τειραμαι γινόμενον εν γληνισιν υδασι. εν μιν-
 τοι τής θαλάσσης. ε παραβαίνοντα ποταμοίς η λιμνας εώρανα.
 διό και μοχθηρός δ λγαυίς ευρίσκειται. καθάπερ ο κεφαλος πολλα-
 νις. ου φλυγ. δε ουδέ τās λιμνοθαλάσσης και τās εώματα τών πο-
 ταμών και τήν πελάγιος. αν. τοιτι γαρ τούνο ματι βται τοις ει-
 τώ βόδοσ. α ποχορούσι. Lupum inquit in dulcibus aquis ma-
 tum non uidimus, sed ex mari in flumina, ac lacus ascenden-
 tem conspeximus, propter quod parum per limosus inuenitur
 aliquando, quemadmodum cephalus. Nō fugit autem stagna
 salsa, nec ostia fluminum, quamuis in profundo maris uersari
 sit solitus. Constat autem à lupo quadrupede animali appel-
 latum hunc piscem fuisse, cuius tanta uarietas est, ut cibo alio
 deficiente, terra uescatur. Loporum uisus creditur homini no-
 xius esse, uocemq; ei, quem priores uiderint, adimere. Virgili-
 us. Nunc oblita mihi tot carmina, uox quoq; Maerim iam fu-
 git ipsa. Lupi Marim uidere priores. Hinc factum est prover-
 bium. Lupus est in fibula, quoties superueniente eo, de quo
 sermo erat, necesse est tacere. homines in lupos uerti, rursumq;
 restitui sibi, usq; adeo uulgi animis infixum est, ut hinc uer-
 si pellis contumeliosum nomen ortum putetur. Hi enim dicitur
 uersipelles, qui modo unū, modo aliud ostendunt, & quo
 libet se fraudulenter commutant. Lucilius. At libertinus tri-
 uerius syrus iste ad mashugas, qui cum uersipellis fio, & com-
 muto omnia. Plautus. Uersipellem se facit, quando lubet. Scri-
 bit Varro arcadas quosdam forte ductos stagnum quoddam
 eius regionis tranare, uersati in quercu suspensio, atq; abire in
 deserta. transfigurariq; in lupos, & cum similibus feris per
 nouem annos uictitare. Quo in tempore si humana carne ab-
 stinuerint, rursum ad idem stagnum reuertit, & cum tranare
 rint priorem effigiem, habitumq; recipere, nouem annorum
 etate addita. Et quia nullum tam im pudens mendacium est,
 ut teste careat, nominatum exprimit. Denenentem quendam
 in sacrificio, quod arcades immolato puero facere deo suo ly-
 cao solebant, cum humana exta degustasset, statim in lupum
 conuersum, & anno decimo in figuram pristinam restitutum.
 hunc pugillatu se se exercuisse, & olympico uicisse certami-
 ne. Nec ob aliam causam Varro existimat in Arcadia Panem
 lycæum, & Iouem lycæum nominatos, quā propter hanc
 hominum in lupos mutationem. Lupus enim græce
 dicitur. à quo lupi nomen deriuatur. & simili modo lycæum
 Archadie montem appellatū, qui Pani deo sacer ē, quod ma-
 gis mihi placet, quā quod scribit Seruius lycæum dictum,
 quod lupos nō sinat in oues seuire. Lupi caudæ uulgi exi-
 stimat amatorum uirus inesse in exiguo uillo, eumq; qui ca-
 piatur, statim abijcere, nec enim habere uillum, nisi iuuēti de-
 trahatur. A lupo ceruarius lupus dicitur aliud animal uulgo
 notum, cuius tanta obliuio est, ut maxima etiam in fame man-
 dens, si respexerit, non recordetur abi, sed digressus alij que-
 rat. Item à lupo luperca dictum, locus, siue spelunca sub pa-
 latino monte sacra ab Euanthro Pani deo Arcadie, qui ly-
 cæus uocatur, quamuis alij, ita appellatum uelint. uel quod
 lupa ibi Renum, & Romulum inuenit, uel quod ibi per
 caprum luebatur, hoc est sacrificabatur, ut sit dictio ex tribus
 orationis

orationis partibus composita, hinc lupercalia sacra, quae in eo loco fiebant, appellata. & lupercalia a Romanis dicti, quasi ex illorum mysteriorum semine exorti, siue (ut Varro putat) quod lupercalibus in lupercali sacra facerent. A lupo etiam meretricis lupae appellatae, quod, ut illi abi, ita haec uel libidinis, uel quae sunt appetentes sine. Vnde turpia earum loca lupanaria uocantur. & lupari scortari, ac meretricari est. Aetius. Qui cum meretrice per uias habitu nostro lupantur. Hinc datum fabulae locum uolunt, ut Remus, ac Romulus expositi, a lupa nutriti esse dicantur, quod, cum uagantes in ripa Tyberis iacerent, a nescio qua meretrice primum collecti fuisse, & primas eius mamillas suxisse putentur, deinde ad Faustulum peruenisse pastorem. Alij tamen existimant hanc non fabulam, sed historiam esse, & geminos infantes a lupa uere fuisse nutritos, quod Marte geniti essent, in cuius tutela lupi esse dicuntur, ut ideo lupam priuilegia ubera adiuuasse credatur, quia filios esse dei sui Martis agnouerat. Lupata quoque genus freni asperimus a lupinis dentibus nomen sumptere, qui inaequales sunt. & propterea a morsu eorum asperimus. Vir. Pressiq; nequebunt uulnera dura pati. & durus parere lupatus. Lupinum dicitur quicquid ad lupinum pertinet, ut lupini dentes, lupini oculi. Lupina rabies. Plinius, Masurius palmam lupino adipi dedisse antiquos tradit. ideo nouas nuptas illo perungere postes solitas, nequid mali medicamenti inferretur. Lupinum quoque leguminis genus appellamus, quod non minus terra appetat, noraxq; illius sit, quam lupus. hoc unum coli non uult, seriuq; non arato, & tellurem adeo amat, ut quauis fructuoso solo contentum inter folia, ne presq; ad terram tamen radice perueniat. Quondie cum sole arcum agitur, horasq; agricolis etiam nubo die demonstrat. ter floret. ab omnibus animalibus amaritudine sua tutum est. is acratum calida aqua in cibo est homini. Lupus etiam instrumentum est ad unicum, quo uasa, quae in puteum forte caederint, extrahuntur. Harpax graeco uocabulo, & Harpago nominatur, quod rapax interpretari potest, ἀπό τοῦ ἀρπάζειν, quod est rapere. Item Lupus genus araneae est, de quo supra diximus, a graecis λυκός appellatus, & herba, quae asparagi uice mandi solet, quae & lupus salictarius, quod salices ad similitudinem uitis ascendat, & uulgo lupulus dicitur ex acalearum genere. Germani ex ea ceruicem faciunt admista frugibus. Hoc genus potionis, quo prouino utuntur, quale est in Aegypto Lithum aelia, et cerea in Hispania. horum omnium spuma citem foenuarum in ficie nutrit. A lycos etiam Lycus deducitur proprium uiri nomen. Multa autem hoc nomine clari fuerunt. Vnus troianus Virg. Fata Lyci, Alius thebanus ignobilis genere, qui, cum a Creonte Herculis socio in exilium missus fuisset, Hercule deinde cum Pirithoo ad inferos profecto, regnum Thebarum occupauit. Itē alius Thebarum rex. alius Pandionis filius, qui a se Lyciam nominauit. Item a lycos Lycion Calystonis pater Arcadiae rex, qui, cum solius esset hospites necare, idq; in Iouem hospitem moliretur, in lupum ab eo conuersus est. Fuit & alius hoc nomine Priami filius, pater Pandari. & Lycastus urbs cretae a Luporum, quae ibi est, multitudine. & Lyciola pastoris nomen. & Lyamnius frater Astoches, et Lycanus proprium nomen, et Lycomedes Creontis filius, & Lycopa urbs Aetholiae. & Lycion pythagoricus philosophus, alius Socraticus. tertius Poeta. quartus epigrammatum scriptor. et Lycophron Perianthi Corinthiorum tyranni filius, qui patri, quod matrem occiderat, nunquam conciliari potuit. cumq; patris aetate iam grauescente in successorem tyrannidis uocaretur, respondit se nunquam Corinthum patre uiuente, rediturum. et Lycopolis urbs Aegypti. et Lycus oppidum cretae sub Idomeni imperio, a

quo Idomenus lycius est dictus, & Lyctonia similiter urbs cretae. & Lycurgus laedaeoniorum rex, philosophusq; clarissimus, qui laedaeonijs leges sanctissimas condidit, astrictusq; cuius iuramento, quod tandiu eas intemperate obseruarent, donec ipse rediret, & e patria nunquam rediurus emigravit. quo leges a se editae perpetuo obseruarentur. Fuit & alius Lycurgus nemeae regis rex. Item alius Rex Thracum, qui, cum Bacchum deum esse negaret, uitem amputare conatus, sibi crura praecidit. unde cum tradunt abstemium fuisse, 10 & lycaea nomen habens compositum a lupo & aene, hoc est ἀπό τοῦ λύκος, καὶ αἰνός. Est enim canis natus ex commistione canum, luporumq; Virg. Multum latrante lycaea, & lynx, & lycius Apollo. & lux, de quibus inferius dicemus. Itē urtica dicitur, quod uredinem tactu exatent. Graece hoc genus ἀκαλίον uocatur, piscis est carnosae frondis nocte uagatur. nescitur atrne. contrahit se primo. mox pranatante pisci cilo frondem suam spargit, complectensq; deuorat. Dum ad moueri sibi manum sentit, mutat colorem, & contrahitur uis. prurita mordax. nam tacta uredinem mittit instar terrestri 20 herbae, quae ab urendo urtica dicitur, quod folia eius tacta acerrime urant, quauis genus urticae est, quod ononium uocant, multo caeteris mitius, & folijs ferē nihil mordentius. Constat, si quis decocto urticae pedes hyeme luerit, eo die non frigsce-re. si quae marem non admittant, & urtica inficitur natura, libenter cotum pati. Phannias physicus utilissimam esse urticam scripsit in abis coctam, conditam uel, heni. duritiae uentris. intestinis animalium. articularibus, & podagrycis morbis. arteriae. uis. uentris distillationi. stomacho. panis. parotid. perionibus. Pectus praeterea purgare. urinam ciere. sangui-narium sistere. calculos rumpere. uiam reprimere. Nonnunquam etiam a figura piscis nomen accipiunt, ut solea, quae crepidae similis est, quam soleam uocamus ex planorum piscium genere. & Rhombus commendatus patinis. a solea, et passere situ tantum corporis differens. etenim dexter Rhombo, re supinatus est solea, & passeris leuius. Rhombi mentionem facit Iuuenalis, quem fingit Domitiani temporibus incredibili magnitudine captum fuisse. Cum iam semianimum laceraret Flauius orbem Vltimus, & caelo seruiret Roma Neroni, Inadit adriaci spatium admirabile Rhombi Ante domum Veneris, quam dorica sustinet ancon. Impleuitq; sinus. Rhombos tradunt optimos esse Rauennae, sicut lupos inter duos pontes Romanae. Rhombus graeca uox est, significatq; proprie figuram quadratam solidam, cuius latera omnia sunt aequalia, anguli uero oēs obliqui hoc modo. ◊ Hic Rhombus si in terra iactetur, uoluitur ad similitudinem ferē cylindri. Vtebantur eo maleficae mulieres, quibus maxime Thessalia abundat, ad deducendam lunam. Martialis. Quae nunc thessalico lunam deducere rhombo. Idem, Numerare quis pigri dumna possit somni. Dicere quot aera uerberent manus urbis. Cum secta colca luna uapulat rhombo. Solebant quippe ueneficae mulieres ad deducendam lunam noctu aera percutere. Ouidius de anu lunae deducente. Themis aq; concuit aera. Themis enim antiquum oppidum Cypri est, in quo repertum primo aes, ab eo sumpsit cognomen. Theocritus in Ecloga, quam pharmaceutriam inscripsit, mulierem maleficam inducit amore adolescentis captam inter multa alia, quibus allicere sibi amantem conabatur hoc rhombo usam fuisse ἄως δὲ πρὸς ὄδον ὄρεος ὀχάλμος ἐξ ἀποδοίτας ὡς νέφος διώϊτοπος ἀμετρήσι βύρρασι. ut Rhombus iste (inquit) aeneus uertitur, ita uertitur meus amas ad meos fores. Est et Rhombus cylindrus, item torques, & instrumentum illud, quo uertendo mulieres nent, utunturq; eo similiter in Thessalia mulieres maleficae ῥομβῶν graeca dicit uertendo

fundam, lapidem iactare. Quandoque nominantur ab effectu, ut Torpedo, quæ limomersa occultat sese, et pisces supra natantes torpentis facit. postquam uero obtorpuere, deuorat. Et Squatina ex planorum piscium genere, quod propter squallorem, hoc est asperitatem cutis ligna ea, et ebur poliantur. hæc in aqua mira solertia pinnas exertas mouet, ut Rhombus, ut spece uermiculorū assultantes pisciculos attrahat. quos prope accedentes assiliat. Et Echeneis, quod nauem retineat. ¹⁰ enim tenere est uas a grecis dicitur nauis. Magnus nostri seculi, et superioris error erat hoc uocabulum fuit omnibus, pro echeneis echinus apud Lucanum legentibus. In medijs echinus aquis. in quo præter sensum etiam uersus ipse corruptus, cum echinus primam syllabam correptam habeat. Echeneis igitur non echinus legendum est, hoc modo, Nō puppim retinens euro tendente rudereis in medijs echeneis aquis, oculiq; draconum. Est autem piscis admodū paruus in petris uiuēs, qui adherēs carnis nauis retardat, ideo ²⁰ dicitur a grecis. A quibusdam uero ē nostris latinis remora appellatus, quod nauis remoretur. Hūc Plynius scribit ob eā causam amatorijs ueneficijs insanem esse, tum propter iudicium, ac litium moram. Sed hæc crimina una laude compensat, quod fluxus grauidarum utero sistit, partusq; ad puerperium continet, in abos tamen non admittitur. Peder eum habere arbitratur Aristoteles. Mutianus muricem esse latiorē purpura, neq; aspero, neq; rotundo ore, neq; in angulos procedente rostro, sed simplicia concha utroq; latere sese colligente, quibus adherentibus, plenam uentis stetit nauem portantem nuntios a Periandro, ut nobiles pueri castrarentur. Alij pedalem esse tradiderunt, et crassitudine quinque digitorum nauis morari. Plynius de hoc elegantissime scribit in hunc modum. Quid uolentius mari, uentis ue? et turbibibus? procellis? quo maiore hominum ingenio in nulla sui parte adiuta est, quam uelis, remisq;. Addatur his et reciproca astus inarrabilis uis, uersumq; totum mare in flumen. Tamen omnia hæc, pariterq; eodem impellentia, unus, ac paruus admodum pisciculus echeneis appellatus, in se tenet. Ruant uenti licet, et semiant procellæ, imperat furori, uiresq; tantas compestat, et cogit stare nauigra, quod nō uincula ulla, non anchoræ irreuocabili pondere faciunt. in frenat impetus, et domat mudi rabiē, nullo suo labore non retinendo, aut alio modo, quam hæc edo. Hæc tantilla est satis contra tot impetus, ut uetet ire nauigra. Sed armatæ classes imponunt sibi turrium propugnacula, ut in mari quoq; pugnetur, uelut ē muris. Hæc uanitas humana, cum rostra illa ære, ferroq; adictus armata semipedalis ihibere possit, ac tenere deuincta pisciculus. Fertur Actiaon Marte tenuisse prætoriam nauim. Antonij properantis circumire, et exhortari suos, donec transiret in aliam, ideoq; cæsariana classis impetu maiore protinus uenit. Tenuit et Caij principis ab Astura Antium remigantis, ut res est etiam, auspicialis pisciculus. Siquidem nouissime tamen in urbem reuersus ille imperator suis telis confossus est. Nec longa fuit illius moræ admiratio, statim causa intellecta, cum ē tota classe quinq; remis sola non proficeret, et exilientibus protinus qui id quærent, circa nauim inuenere adherentem gubernaculo, ostenderuntq; Caio indignanti hoc fuisse, quod se reuocaret, quadringentorumq; remigum obsequio contra se intercederet. Constat etiā peculiariter miratum quomodo adherens tenuisset, nec idem polleret in nauigium receptus, qui tunc, posteaquam uidere eum, limaciæ magne similem esse dicunt. Quidam ē grecis a thoribus hunc alio nomine odinolyontem appellauere ³⁰ ἀπὸ τοῦ ὀδίντος τὸν ὀδίνον, hoc est a partu soluendo. Quippe sale asseruatum, et alligatum grauidis partum soluere prodide

runt. Echinus uero piscis est calicem habens echinatum instar castaneæ propter quod echinus est dicitur. græci enim ⁴⁰ ἐχίνου hirtum uocant, spinas pro pedibus habet. ingredi huic est in orbem uolui. itaq; detritis sæpe aculeis inuenitur. Ex hoc genere echinometræ appellantur, quorum spine longissimæ. calices minimi, nec omnibus idem rufus, et uireus color. Circa Tyronem candidi nascuntur. semitam maris præfugientes operiunt sese, ut mobilitatem stabiliant pondere, ne nimia uoluntione atterant spinas, quod aspiciēs nauis pluribus mox anchoris nauigra firmant, ora omnium amara sunt, quina numero. ora in medio corpore in terram uersa. Vidi ego, et sæpe piscatus sum pisces hunc in scopulis quibusdam maris nostri aqua conlectis apud Antij reliquias, et iuxta Baias purpureo colore, cæruleo, ac uiridi misto. usque adeo gratia oculis ea uarietate, ut si colores durarent, nulla esset cum geminis comparatio, sed mortuo pisce colores tabescunt. scinditur leui percussu hirta testudo, in duasq; partes diuiditur. abijatur altera, altera uero leuiter aqua abluatur. decidunt sordes, quæ in ijs pro uisceribus sunt, remanent quinque partita ora subruia, ad stellæ imaginem formata. hæc cruda sumuntur sapore non inuicundo, quæuis nescio quid amaritudinis habeat. præstant qui Miseni nascuntur. Horatius. O streæ circæis. Miseni oriuntur echini. Sæpe etiam a uire et consuetudine uocantur. unde nulum luttarium dicimus, quod in luto uersetur, et terrestrem testudini chersinam, quod ⁵⁰ χερσίνος apud græcos dicitur continens Martialis. Examine nobis chersin si credis inesse, Deceperis, pelagi mascula turba sumus. Sæpe etiam ab ipsorum piscium specie, ut nautilus, quod nauigantis effigiem habeat. ναυτιλλομοχλῆ enim apud græcos significat nauigo. hic piscis est, qui ab alijs Pompius nominatur, supinus in summa equorum peruenit. ita se paulatim subrigens, ut emissa omni perfistulam aqua, uelut exoneratus, sentina facile nauiget, postea prima duo brachia retorquens membranam inter illa mira tenuitatis extendit, qua uelificante in auras cæteris brachijs subremigans media se cauda, ut gubernaculo dirigat. ita per altum uadit liburnicarum imagine ludens, et siquid pauoris interueniat, hausit aqua se mergens. Item Polypus a pedum multitudine, quasi multipes. piscis est ex mollium genere multos habens pedes, quos modo brachia, modo crines uocamus. item atudam, quæ bifida est, et acuta. fistulâ præterea in dorso, qua mare transmittit, eandemq; modo in dextram, modo in sinistram partem transfert. natat obliquus in caput. per brachia uelut acceptabula quædam dispersa habet, quibus haurit quodammodo, cui adhæsit. et ita tenet, ut nequeat diuelli. comprehensum hominem in terram deijcit. exit in siccum dūtaxat a sperum. leuia odio habet. colorem mutat ad similitudinem loci. Capus olim fuit in Hispania tantæ magnitudinis, ut caput eius Lucullo ostensum quindecim amphorarum capax fuerit. crines, qui uix utroq; brachio complecti possent. acceptabula, siue caliculi instar peluuiurnam æquauerunt. Reliquæ eius miraculo asseruatæ septingenta pondo pependerunt. Ex polyporum genere esto Genia dicta a graui capitis odore, propter quod marene maxime tam confectantur. Polyphi semper ferè tabe pereunt. sœmme aletius, audidissimi sunt choncarum. ille ad tactum comprimuntur brachia eorum præcidentes, utroq; escam ex prædatore capiunt. atrent chonca uisu, omniq; alio sensu, quam abi, et perculi insidiantur Polyphi aperti, impositiq; lapillo extra corpus, ne palpatus eijciatur, securi prædam faciunt, et deuoratur carnes. ille se contrahendo discuntantur. Negant aliqui illum esse atrocis animal ad conficiendū hominem in aqua. In nauisragos, urinantes ue maiorem immodum impetum facit. Ab

fiat. Ab huius similitudine Polypus etiam narium morbus dicitur a quo eum morbum patientes dicuntur Polyposi. Martialis. Nasum uolo, nolo polyposum. Crescit aruncula modo alba, modo subrubra, quae narium ossi inheret, et modo ad labra pendens narem implet, modo retro per id foramen, quo spiritus a naribus ad fauces descendit, ita crescit, ut post uia conspicia possit. strangulat hominem, austro praesertim, atque euro flantibus, ferro in modum spathae facta ab osse resolvitur, adhibita diligentia, ne charitago laedatur, in qua difficilis curatio est. Est etiam quando pisces nomina habeant, quorum nulla ratio reddi possit, ut torsio piscis delphinorum similitudinem habens, nisi quod tristior est, caretque illa lasciuia, rostris ancilae similis. Et Attilus piscis gradus satis, qui in Pado inertia pinguescens ad mille aliquando libras captus est cathenato hamo, nec nisi bouum iugis extractus. Et carpio piscis nomen, qui capitur in Benaco. Piscis quoque caeleste signum est. Duo hoc pisces constituunt, alter notus, alter Boreus appellatur. Boreus inter aequinoctialem, et aestiuum arculum sub Andromedae brachio collocatus, et arcticum polium spectans constituitur. notus in zodiaci arculo positus est spectans ad occasum. Tradunt Venere aliquando cum Cupidine filio in Syriam ad flumen Euphratem uenisse, eodem repente superuenisse unum ex gigantibus nomine Typhona, cuius aspectu terribitatem Venere sese cum filio in flumen proiecisse, et in piscium figuram esse mutatos, ita demum periculo liberatos fuisse. Quae propter Syros ea loca incolentes ab esu, et capto piscium postea destitisse, ne numina sua laedere uiderentur uel edendo, uel capiendo. Hos pisces in propriam deinde effigiem reuersos, eam imaginem in caelo collocasse. Fucra etiam qui lacus, et stagna in domibus habuerint, ut Nero princeps, qui marinas, atque albulas aquas domi habuit. Item stagnum maris instar arcum sepium aedificijs ad urbium speciem. Quid stagnum sit, diximus superius. Lacus uero a stagno (ut Valerianus inquit) ita differt, quod lacus est, qui perpetuam habet aquam. Stagnum uero, quod temporalem aquam habet ibidem stagnantem, quae plerumque hyeme colligi solet, aestate sicari. In stagnis hyeme cygni. Anseres, anates, onocrotali, grues, felicae, aliaeque aquaticae ues mira uoluptate spectantur, et uarijs aucupiorum generibus capiuntur. Est etiam lacus fontium, siue fluuiorum receptaculum. Virg. iamque domum mirans genitricis, et humida regna, speluniasque lacus clauos. Item uas, in quo uina calcatur, ac mustum desluit. Plinius ipse uindemiis colligo si tamen colligere est nonnunquam decerpere uinam, torculum inuisere, gustare de lacu mustum. Tibullus. Nec spes desituat, sed frugum semper aceruos praebat, et pleno pingua mustu lacu. Lacus etiam trabs est in aedificijs plana, a quo fit diminutiuum lacunar, a quo lacunarium, et per antichon, laquear, et laquearium. Virgilius. Dependens lychni laquearibus aureis. Iuuenalis. Doctus spectare lacunar. Item a lacu quando aquae receptaculum significat, derivatur lacuna, quae aquae collectio est, quam alij Lamam, alij lustrum nominant. Virgilius, praesertim in certis si mensibus annis abudans exit, et obducto late tenet omnia limo. Unde caue te pido sudant humore lacunae. Lacuna etiam dicitur fossa ad sicandos agros parata. Idem. Et totae solidam in glaciem uerte re lacunae. Lacus a graeco sumpsit nomen, graeci enim λαινον lacum nominant. Piscis graece ιχθυσ dicitur, a quo ichthiophagi dicti sunt populi montanas regiones Indorum habitantes, quos subactos Alexander magnus iussit a piscibus abstinere, cum antea solis piscibus alerentur, a quibus habent nomen ιχθυσ enim piscis est, φάγω edo. Sunt praeterea in aedibus sphaeristeria loca rotunda, uarijs lufibus, et uarijs ex-

ercitationum generibus apta. Item exedrae loca spatiosa, quasi triclinia, quae quasi ferè ad occidentem uersae esse solebant. Cicero. Tunc dedita opera quiescentibus alijs, in eam iam exedram uenisse, in qua Crassus posito lectulo requieuisset. Sunt Oeci, in quibus dicitur at matres familias cum lanificis sedent. Qui locus etiam gynaeceum dicitur, et gynaeconitis. Aemilius Paulus, materfamilias apud Romanos primum locum tenet aedium, atque in celebritate uersatur, quod nullo aliter fit in Graecia. Nam neque in conuiuium adhibetur, nisi propinquorum, nec sedet, nisi in interiore parte aedium, quae Gynaeconitis appellatur, haec autem ἀπὸ τοῦ οἴκου deducuntur, quod significat habito. unde οἶκος domus dicitur, a quo oeconomus ad ministrator rei familiaris, et oeconomica, quae ad rem domesticam, ac familiarem pertinent. et oeconomia administratio rei domesticae, et oeconomus uillicus. et oeconomo uillicor, et διοικῶν, quod significat administro, a quo διοικῶν, hoc est Dioecesis, administratio dicta. hinc pontificum Dioecesis dicitur, in quas administrandi officium suum liberam habent potestatem, propter quod a quibusdam nouo quidem, sed non inepto uocabulo Dioecesi uocantur. Oecumenicus autem uniuersalis dicitur, et ad totum orbem pertinens, unde Oecumenicum concilium dicitur. nam graeci οἰκουμένην orbem terrarum appellant. Et a ξίφος, quod significat hospes, hospitalia ipsa xenodochia dicitur, quasi hospitium receptaculum. Item ab eodem proxeneta deducatur, quod proprie significat eum, qui inter aliquos est conuicator, et medius, ut qui in uendendo aliquid, aut emendo medius est. Item Xenodotus nomen proprium fuit hoc nomine excellens apud graecos historicus, patria Troezenus. et Xenocrates uir calcedonicus Agathonis filius, Platonis auditor, qui in academia Spensippo successit, scholam tenuit uiginti quinque annis, obiit secundo, et octogesimo aetatis suae anno, cum forte in sartagine offendisset. et Xenophanes uir colophonius (ut Apollodorus refert) Octomenis filius, quae cum esset uiginti annorum, patria pulsus fuit, scripsit elegias contra Hesiodum, et Homerum, fuit et alter Xenophanes lesbicus poeta, librica carminum scriptor. Xenophon philosophus, et dux insignis patriae atheniensis, Crilli filius, Socratis discipulus, Platonis amulus. qui omnium philosophorum scripsit historiam, et ex ultimis Babyloniae finibus exercitum asperis itineribus in patriam reduxit. Septem fuisse Xenophonem leguntur. Primum, et secundum athenienses philosophi. tertius uisus, quartus, qui Hannibalis historiam scripsit. quintus, qui prodigiosa quaedam, et fabulosa commentus est. sextus Paphius sculptor egregius. septimus antiquae comediae scriptor. Graecorum aedes praeter haec, quae diximus etiam hospitalia habent, hoc est domunculas quasdam dextra, ac sinistra constitutas, quae proprias ianuas triclinia. et cubacula habent. Item cum penus caellas. Mos enim Graecorum erat primo die ad cenam hospites inuitare, postero mittebant pullos, oua, olea, poma, reliquasque res agrestes. Ideo pictores ea, quae mittebantur hospitibus, pictura imitantes, xenia appellauerunt. nam ξίφος graece hospes uocatur. hinc Martialis tertium decimum librum operis sui, in quo eiusmodi munera distichis describit, xenia nominauit, quod uersus ipsos pro xenijs mitte ret. Hinc per diminutionem xeniola dicitur. Apuleius. Com modum merities accesserat, et mittit mihi xeniola porcum optimum, et quinque gallinulas, et uini cadum iam aetate pretiosi. Omnis in hoc graeci xeniorum uerba libello, Constituit nummis quattuor empti tibi. Quattuor est nimium poterit constare duobus, et fiet lucrum bibliopola Triphon. Haec licet hospitibus pro munere disticha mittas. Si tibi tam rarus, quam mihi, numus erit. Inter hospitalia, et porticus, siue peri-

stilia aedium itinera sunt, quae mesauli hoc est *μεσῶν* dicuntur à grecis, quod inter duas aulas, hoc est inter duo atria sunt interposita. nostri andronas appellant, nec greco, nec latino uocabulo graeci enim andronas uocant loca, in quibus bina triclinia ponuntur, et uirilia conuiuia fiunt, quod in his mulieres non interessent. Post haec in aedibus sunt Horti. horu alij in solo sunt, alij pensiles, hoc est supra aedificia constituti, quales à te Federice princeps supra regia tua amplissima praesepia aedificati sunt. tanto artificio, decore, sumptu, ut stuporem potius, quam admirationem spectantibus afferant. In inferioribus hortis dietae sunt modo paruae, modo maiusculae, in quibus etiam cubacula fiunt. Sunt subadia, hoc est paruae caenationes, in quibus scriptum esse solebat, quot conuiuias caenatio caperet. Martialis. subadium. Accipe lunata scriptum testudine signum. Octo capit. ueniat quisquis amicus erit. Plinius. In capite subadium candido marmore uite protegitur. Fiebant etiam subadia è tabulis, quae eborae, atque auro ornabantur, transferrebanturque de loco ad locum, prout libido animi ferebat, de hoc locutus est Martialis, cum inquit. Et testudineu mensus uer hexaclinon, ingenitum atrio non satis esse suo. Heraclimum uocat subadium sex capiens conuiuias. Sunt Hippodromi, hoc est loca ad cursus equorum disposita, quae statim intrantium oculis tota simul offeruntur, hinc, atque hinc platanos, aut buxos, aut cupressos, aut alias arbores perpetuo uiuentes habentia, et à cursu equorum appellata. Graeci enim *ἵππων* equum uocant, *δρομῶν* cursum. sunt xysti, hoc est loca exercitatio ni corporis accommodata, quas graeci *παρὰ ποταμὸν* uocant. à latinis etiam ambulationes dicuntur. Plinius. Ante cryptoporticum xystus est uolus odoratus. Cicero. Sed tamen nihil ei restabat, praeter balnearia, et ambulationem, et aurariu. Idem. Quia basis uilla erat, qua inter columnia ambulationis, ambulacra etiam appellantur. Plinius. Tum fora, Atque Gymnasia, et pro suis extera portibus ambulacra miremur. Graeci tamen xystum uocant porticum ampla latitudine, in qua athletae per hyberna tempora exercantur. Xenophon *ἐν τῷ εὐρύτῳ περὶ πύλων*, à quo xysti dicuntur athletae in xystis pugnant, Suetonius. Nec tamen eo minus aut xystiaru certationes, aut gladiatorum pugnas seuerissime semper exegit. significat enim *εὐρύς* spiculum, hastam, telum. Item adiectiuum est, et dicitur ornatus. tersus. politus. Et sedilia in hortis uarijs locis disposita sunt, quae ambulatione fessos, ut cubiculum ipsum iuuant, à sedendo sedilia appellata, haec maxima in hypodromo, xystoque consueuntur. Sunt praeterea in hortis topiaria, hoc est opera ex arboribus, aut frutiabus, aut herbis facta ad decorem, ut sunt testudines. canerae. naues. columnae. auiusculae, aliaque huiusmodi, quae ex sansuoc. libanotide. edera. buxo, alijsque herbis, atque arboribus fieri consueunt, dicta *ἀπὸ τῶν τόπων*, hoc est à locis, quae in his uaria constituantur. Cicero. Topiarium laudauit, ita omnia conuestiuit edera. Plinius. Accidit in topiario opere lauri genus, quae taxa dicitur excrecente in medio folio paruula ueluti lacina. Idem. Ramos spargit à radice topiarij, ac coronarij operis. hinc topiarij dicuntur, qui topiaria faciunt, sicut coronarij, qui faciunt coronas. Idem. Satiuae myrthi genera topiarij faciunt. Tarentinam folio minuto. nostratam patulo. exoticam densissimo seminis foliorum uersibus. item ars ipsa faciendi huiusmodi operis topiaria uocatur. Cicero. Ut denique illi topiariam facere uideantur, et ederam uendere. Extra urbem uero Ager est, dicitur, ut Varro existimat, quod in eo aliquid agatur, quauis aliqui à greco potius deriuatum uelint, quod est *ἀγρός*. Est autem ager modo territorium, quod urbi circumpositum est, ut ager romanus. ager leontinus. modo locus in rure, quem colimus, si-

ue arando, siue conferendo, et is, qui feritur frumentis, ab arado dicitur Aruum. Primum ager plurali caret, dum tantum loquimur de singularium urbium territorijs, et complectitur nemora. saltus. pascha. moters. lacus. flumina. caeteraque huiusmodi. Quod si dicamus romanos agros. Campanos. leontinos. priuatum cuius agros intelligimus, in quibus haec includuntur. Si uero romanum. campanum, ac leontinum agros, prorsus territoria significamus, ideoque omnia illa complectimur. Ab agro sit agricola, hoc est cultor agrorum, et agreste, qui syluestrem uitam agit, ac feram, sicut apud graecos *ἀγριος* dicitur Ferus, unde in compositione onager dicitur est asinus ferus, de quo alibi dicimus. Item agreste, quod ad agrum attinet, unde agreste uocamus, quod in agris, non in hortis nascitur, aut fit. Sicut campestre, quod in campis, ut agreste olius. agreste opus, et similia, et agriculator, qui agrum colit, et à colendo etià colonus dicitur. Et pera gro, quod est inquirendo circumueo. Virgilius. Illa fugit syluas, saltusque peragrat. à quo fit peregrinus, id est aduena, et aliena loca peragrans, et peregrinatio ito per alienas terras. et peregrinor uerbum, quod est per aliena loca proficiscor, unde peregrina sacra dicta sunt, quae ex alijs urbibus religionis gratia sunt aduecta. et peregre aduerbium. hoc est peregrinando. Terentius. Peregre profectus. in hoc enim differt peregrinus ab hospite, quod peregrinus simpliciter eum significat, qui in sua ciuitate non est. Hospes uero eum, qui in aliena ciuitate est. Hospites ergo uocantur, qui siue in priuato, siue in publico hospite sunt, et tam qui recipiunt, quam qui recipiuntur. Ouidius. Non hospes ab hospite tuus. Cicero. Per dextram istam, quam hospes hospitum porrexit. Sed proprie hospes dicitur, qui priuatum, et amicitiae causa uel recipit, uel recipitur, unde et pro amico externo capitur. et hospitium pro amicitia. Idem, fuit mihi cum illo uetus hospitium, hoc est amicitia, uel familiaritas, uel me hospitante apud illum, uel illo apud me contracta. Hospitium etiam diuersorium significat. Idem. Ex hac uita discedo, tanquam ex hospitio, non tanquam ex domo. Commorandi enim natura diuersorium, non habitandi dedit. Ab hospes deriuatur hospitior, quod est stabulor, diuersor, et hospitium, de quo diximus. et hospitale. hospitium. domus, de qua superius diximus. et hospitalis adiectiuum, quod modo significat liberalem, et facile suscipientem hospitio, aptumque ad seruiendum hospiti, modo ad hospitem pertinentem, ut hospitalis lex, et hospitalitas, ipsa facultas. et (ut ita dicam) benignitas in recipiendo. et hospitaliter aduerbium benigne. facilius. et hospita, quae facile suscipiunt, unde hospitam terram dicimus, in qua facile suscipimus, et hospita aquora, siue hospita flumina per quae nauis uigari, aut transiri potest. Virgilius. Puppibus illa prius patulis nunc hospita plaustris. Aliquando etiam hospita pro eo, quod est uicina accipimus, quia nihil nobis hospite uicinius esse potest. Inter agrum. fundum. aruum praedium, et possessionem hanc esse differentiam tradunt. Ager est (ut diximus) locus in rure, quem colimus. Aruum, eam partem a gri, quae sementi datur. Sallustius. Quia Numidae pabulo pecoris magis, quam aruo student. Quintilianus. Pauper, et diues in agro uicini erant iunctis hortulis, sed ex omni parte arcumuectus diuitis ager, uix tenuem ad gressus meos semitam dabat. Quid agimus? Undique uallo diuitiarum clausi sumus. Hinc horti locupletis. hinc arua. inde uincta. hinc salus. Ab aruo aruales fratres dicitur sacerdotes, quos Romulus primus instituit, sequitur inter illos duodecimum Fratrem appellauit, ut arua fruges ferrent, eiusque sacerdote Aax larentia, quae postea populum romanum heredem instituit, Romuli nutritrix, tribuit albas infulas, et spicam coronam pro religiosissimo insigni, quae

signi, quæ prima apud Romanos corona fuit, et hic honor nõ nisi uita finitur, exulesq; & captos conuatur. Fundus etiam pars a gri est. Singula enim prata, singule uineæ, singuli horri, singula oliueta, pomaria, arbuta, pasca, salicta, nemora aucupatoria, uenatoria, piscatoria loca, siue uillam, atq; ædificium, siue piscinam, siue uinaria habeant, siue non habeant, singuli fundi sunt, & hoc in agro duntaxat. Nam in urbe opido, uico, castello quicquid tale est, prædium dicitur, a præstando, sicut prædes (ut Varro uult) ut alij, a prius dando, siue ualde dando. Sunt tamen prædia etiam in agro. Itaque definire possumus fundum esse rusticam possessionem. Prædium uero & rusticam, & urbanam. unde anticurbana prædia uocabantur, quæ urbi erant propinqua. Possessiones generale nomen est, nam & tabernæ, & hospitia, & horrea in urbe possessiones dicuntur, & simpliciter omnia bona, quæ uulgo uocantur immobilia. Cicero. Possessiones, notabat & urbanas, & rusticas. Idem. Etenim isti ualidi æstimatores prata, & agros magis æstimant, quod ei generi possessionum maxime noceri potest. Dicitur tamen etiam possessio, non ipsa proprietas, sed usus, & actio possidendi. Modestinus. Quicquid enim apprehendimus, cuius proprietas ad nos non pertinet, aut nec potest pertinere, hoc possessionem appellamus. Fundum a funda dictum quidam existimant. Vnde extant ridiculi uersus Ciceronis. Fundum uero uocat, quo possit mittere funda, Ni lapis exacerit qua cæua funda patet. Alij a fundo, quod est ima pars uniuscuiusq; rei, quod scilicet fundus sit ac fundamentum pecudum, atq; pecuniæ, uel quod fundit quotquot annis multa, uel quod sit planus ad similitudinem fundi uasorum. Campus obiter est planities terre ampla, & grandis, ideoq; speciosa platea, siue aræ campi uocantur, ut Romæ campus Martius dicitur; a capiendo, quod animalium, seu rerum multitudinem facile capit. siue quod ueteres primario ex agro tantum plano fructus capiebant. Collis est exiguus monticulus, siue per se sit a monte separatus, siue parti montis ita uocatus, quia collis post campos caperunt colere. Ab hoc Collatina dea, quæ uolubus præest. Hinc urbs Roma septuagillis dicitur, quod septem habeat colles Palatinum. Quirinalem. auentinum. cælium. umbrinalem. æquilinum, & ianicularem. Iugum ipsa montis proclinitas, & (ut ita dicam) prona supinitas, qualis est in colle Cluius, quæ amnis Cluius ponatur etiam pro colle mitiore, uelut Cluius capitolinus. Cluius, qui ducit ad ianiculum, quos in urbe sanctus collis esse, propter quod dicitur septuagillis, & apud ueteres festa quædam fiebant septimontalia. Linius. Quantum in altitudinem egrediebantur magis, magisq; syluestria, & pleraq; inuia loca excipiebant, ut uero iugis appropinquabat, quod rarij in alijs esset, adeo omnia contenta nebula, ut huius secus, quàm nocturno itinere impedirentur. Dicitur autem cliuius a clino, quod est inclino, & uicium a iungendo, quod iungatur, & in acuum arctetur. Ab hoc Iugentinus Deus, qui præest iugis. et iugosum dicitur, quod in iugum acuitur, & decliuius inclinatus, atque incircuius. & accluius erectus. & in cliuium acuminatus. A quo accluius. Caesar. Ab eo flumine pari accluius collis nascebatur. Item cliuium ueteres difficile dicebant. Vnde cliuius auspiciæ uocabantur, quæ aliquid fieri prohibebant. Montis definiunt esse terrarum tumores altissimos. Diminutiuum montis est monticulus, hoc est paruus mons. Sicut collis collis paruus collis, cum per duplex. l. scribitur. Nam si per simplex. l. scribitur collis, significat exiguum, ac tenerum brassicæ caulem. Diuiditur autem mons in radices. latera. iugum. uerticem pro qualitate locorum. Interdumq; mons pro saxo ponitur. Virgilius presens

temq; unciis manibus capita, aspera montis, ferro inuassisset. si-
cut aliquando saxum pro monte. Idem saxi de uertice pastor.
A monte derivatur montanus, ut montani umbres. montana ne-
bulæ. & montosus, ut montosa regio. montosa loca. & mon-
tuagus, qui per montes uagatur, & montigena, qui in mon-
tibus genitus est, & septimontium locus septem montes ha-
bens. Vnde septimontalia dicitur. Ab eminento quidam mon-
tem appellatum existimant, quasi eminentem, propter quod
omne, quod eminet, dicitur mons potest. Virgilius. Præruptus
10 aquæ mons. Promontorium quasi præeminens mons dicitur.
Significat enim montem in mari prominentem. Plynius, pro-
montoria aperiuntur mari, & rerum natura agitur in pla-
num. Idem. Adiuuataq; insula Euboea, & excurrente uelut
in altum promontorio attua terra. Vallis dicitur id spa-
tium conuatum, quod est inter duos montes, uel collis, siue
quascunq; rupes altiores, quod hinc, atque hinc uallata sit.
Cuius diminutiuum est uallula. A ualle uel alloua dea, quæ
uallibus præest. Item conuallis, quæ nostra sententia est arcata
uallis, & quasi conuicta, quales sunt, quas metaphorice Fiu-
es appellamus, quæ ab alijs dicitur esse planities ex omni
20 parte comprehensa montibus, uallibus uel. Vnde conuallis ap-
pellatur scissio terræ manu facta ad deducendam aquam.
Plynius. Flumina ad lauendam hanc materiam iugis mon-
tium duxere. Corrogos uocant a corruatione. Præcipisse li-
bramento oportet, ut fruarius quando insinat. Itaque altissimi
paribus ducitur conuallis, & interualla substructis cana-
libus iunguntur. Vallare firmare est, atque muniti, & quasi
uallum facere. A quo fit arcuallare. Vallum est munitio ca-
strorum, quod ex uallis fit. Vallus sudis est, siue palus, cui
30 uitis alligatur, uelut Virgilius. Et uallos primas sub tectis referto.
Solebat uitem uallos sudis se cum gestare, quibus castra mu-
niebant. Idem. Quadriduasq; sudis, & acuto robore ual-
los. A uallo ueteres ualle sit pro perierit dixere, quod qui ual-
lo eijciuntur, pro perditis habentur. Item a uallis interuallu,
hoc est spatium, quod inter palos est, uallum castrense consti-
tuentes. a quo omne spatium interuallum est nuncupatum.
A uallum uero uallaris corona, quæ donari solebat, qui pri-
mus uallum hostium fuisse ingressus. Vallus etiam per di-
40 minutionem fit ab eo, quod est uannus. Cereale hoc cribrum
est dictum (ut Varro putat) a uolau, quod inde dum iactatur
leuia uolent. Virgilius. Et mystica uannus Hiacchi. in hoc
etiam ob capacitatem coloni frugum primitias congerere sole-
bant, ut Libero sacrificarent. Ideo poeta mystica dixit. Qui-
pe mysticum græca dicunt omne id, quo in arcanis deorum sac-
cris utimur, qualia erant Bacchi organa, quæ noctu clam a
solis mulieribus celebrabatur. et mysteria arcana sacra appel-
labantur, hinc non sine mysterio fieri dicimus, quod occulta
aliqua, quasi sacrorum ratione perficitur. A uannus fit uer-
50 bum uanno. A quo euanno, quod est uentilo. moueo. Cuius
passiuum est euannor, sicut uannor a uanno. Lucretius. Nunc
molere illa, ut ut frumentum euanneretur uis. Varro de re ru-
stica. Ut quod leuissimum est in ea, atque appellatur acus,
ac palea, uannatur foras extra aream. Euadne Martis filia si-
it ex Thebe uxore Asopi, uxorq; Capanei, quæ, cum mari-
tum apud Thebas raprum audiuisset, in mortis stuporem di-
riguit, deinde, cum finis eius celebraretur, se in rogam proie-
cit. Ouidius. Accipe me Capaneus, cineres miscebinus inquit.
Rupes sunt præruptæ partes terræ propter altitudinem, ac
proclinitatem inaccessas. Hinc a rumpendo dicitur existimant,
quales sunt, quæ in torrentium fiunt. Vnde fluminum quoq;
60 altiores, atque inaccessas (ut ita dicam) Ripas, rupes appella-
mus. Nam ripæ planæ sunt, quas Vlpianus definit esse, quæ
f ij

flumen continent naturalem cursus sui rigorem tenens. Vnde ripariae hirundines dictae, quae in ripis nidos faciunt. Nam litus maris proprie dicitur, definiturque a Celso quousque maximus fluctus a mari peruenit, idque M. Tullium aiunt primum constinuisse, cum arbitrius fuisset electus. Poetae litus aliquando capiunt pro terra mari uicina. Virgilius. Cui litus arandum. Interdum etiam pro ripa litus usurpant. Est praeterea litus locus circa aram pedes duodecim a litando dictum, quamuis lito primam syllabam correptam habeat. A litore litoreum, et litoreale deducitur, ut litorea arena, litoralis plagae, et a litendo dicitur litus, quod fluctibus oblinatur. Sylua proprie dicitur, quae caedua est, hoc est quae habetur in eum usum, ut ex ea materia caedatur. Quod si succisa sit, nihilo minus sylua dicitur, quoniam rursus ex stirpibus, aut radiabus renascitur. Sylua a graeco dicitur ύλη, quod significat materiam. Quapropter materia denotat omne lignum, cum tigna dicitur duntaxat ea materia, quae aedificijs apta est. a quo contignatio deducitur, hoc est strues e lignis in domo habitandi gratia facta, unde superior contignatio, et inferior contignatio dicitur. Hinc Materiarius faber, hoc est lignarius dicitur, et materiaria fabrica lignaria, et materiari lignari. Hinc etiam syluam uocant subitum illud scribendi genus, quod quaedam festinandi uoluptate desinit, estque uelut prima materia, quales sunt Papinij syluae, de quibus ipse sic scribit. An hos libellos, qui mihi subito calore, et quadam festinandi uoluptate fluxerunt, cum singuli de sinu meo prodissent, congregatos ipse dimitterem. Quis. Diuersum est huic eorum uitium, qui primo decurrere per materiam silo quam uelocissimo uolunt, et sequentes calorem, atque impetum ex tempore scribunt, hanc syluam uocant. Repetunt deinde, et componunt quae effuderant, sed uerba emendantur, et numeri manent in rebus temere contextis, quae sunt leuitas. Materiam quidam existimant a matre dictam esse. est enim materia, ex qua aliquid fit, ut materia libri est membrana, et atramentum. Item materia libri, ipsa hypothesis. Horatius Sumite materiam uersis, qui scribitis, et quam uiribus materia domus. Calx. cementsigna. tegulae. Quapropter non immerito materiae appellatio ligna comprehenduntur, siue quod ex his diuersa aedificiantur, seu quod graeci ύλην pariter et syluam, et materiam uocant. Ab hoc fit materiale, quod materiae est, et materialiter aduerbium. Materialiter enim sumi aliquid dicitur, cum non forma rei, sed materia significatur. A sylua Syluestrem, et syluestricum dicimus in cultum moribus, atque asperum, et syluanum syluarum deum, quem graeci Pana uocant, et syluestulam, ac syluestulam parnam syluam, et syluicolum syluarum habitatorem, et Syluium, quod in sylua ortus fuerit. Lucus nequaquam caeduas est, ut sylua, quin potius manus consuetus, religiosusque, ac alicui deo, uel alicuius hominis cineribus consecratus. ideoque aut circa delubra deum, aut circa sepulchra positus est, et a luce sacrificiorum, lucus appellatus, saltus sylua est non facile peruia, ideo a saltando dictus, in quo pasci et aestuare pecudes solent. et si locus, atque aer patitur hyemare. A quo saltuarij huiusmodi syluarum custodes dicuntur, sicut insularij insularum custodes. Pomponius. Dominus proprietatis etiam inuito usu fructuario, fundum uero aedes per saltuarium, uel insularium custodire potest. Nemora uoluptatis causa comparata sunt, et plena amenitatis, dicta ἀρόροϊν πασco, quod in his greges, atque armenta depasci soleant. A Nemore nemorale dicitur, quod nemoris est, ut nemoralis umbra, nemorale frigus. Item. Nemorensis. Suetonio. Nemorensi regi, quod multos iam annos potiretur sacerdotio, ualidiorum aduersarium subornauit. Nemus appellabatur lucus qui

dam haud longe ab Aricia, in quo lacus est, quod Speculum Dianae dicitur. item nemorensis lacus, et nemorensis ager, et nemorese, sicut Tusculanum, et nemorensis rex, qui Dianae ariciae sacrificijs praerat. Suetonius de Caesare, uillam in nemorensi a fundamentis inchoatam, magnoque sumptu abfolutam, quia non tota ad animum ei responderat, totam diruit. Nunc eo in loco exiguum oppidum, quod incolae ueteri loca appellatione Nemus appellant. Quidam dumum a nemore non distinguunt. graeci δρυμὸς hoc est dumus dicitur. Hinc dumosum frondosum dicimus, et dumetum locum nemoribus consitum, qui dusmosus locus a ueteribus dicebatur. Interferebat enim frequenter. S. literam committere pro committere dicentes, et asmoenas pro amoenas. Prata sunt, ex quibus foenum colligitur. Vnde pratium Vlpianus appellat, in quo ad fructum percipiendum falce duntaxat opus est, ex eo dictum, quod sponte sua paratum sit ad fructum faciendum, quapropter et fructus ipse foenum uocatur a foenore, quoniam id ipsum manens quotannis nouum parit. A quo foenica appellatur, et a foeno foenifex, qui foenam facit, et foenicum foenico, et ueluti messis foeni, et foenariae falces, quae aperta sunt, sicut arboriae, quae non aperta, et lumariae, quibus lumeta, hoc est spinas secamus. Luma enim genus spinae est, quae in pratis nascitur. dicta, quod agricola eam e terra luum, hoc est soluunt. A quo lumeta loca luma plena, et scirpiculae, quibus in scirpandis hoc est ligandis uineis utimur ad amputanda superflua ligamentorum. Scirpi fragiles, palustresque sunt, nec in fructum, ne primum, ut caulium, siue herbarum genere numerantur. ex his teguntur domus, et tegetes fiunt. Item detracto cortice andelarum luminibus, et funeribus seruire olim consueuerunt. his uelificans in Pado nautica, et in mari piscatores a fri praepostero more uela intra malos suspendentes. Mauri quoque mappalia sua hoc genere tegunt. Hinc factum est proverbum. Nodium in scirpo quareis, de his, qui in rebus claris, atque apertis difficultatem faciunt. Ab hoc scirpo uerbum deriuatur, quod est uinco. ligo. Hinc scirpita dicuntur dolia quassa, cum alligata sunt. Item scirpea, quae uirgis scirpat, hoc est colligado implicatur, in qua sterus, aliud uel aliquid simile uehitur iumentis. Sunt etiam praeliues falces, quibus Caesar uenetos superauit. Sunt item uineaticae falces, quibus putantur uites, et syluaticae, quibus syluae caeduntur, et rusticae, quibus passim ad diuersa opera uiuantur rustica. A falce falciarij dicuntur, qui falces gestant, hoc est messores, et falceferi falcem ferentes, et falcati curus falcebus instructi. Macrobius. Inducebat etiam currus cum falcebus, et elephantos cum turribus, et falceariae cotes, quibus falces accuntur, siue ille oleariae sunt, siue aquariae, et falcatum quodcumque in falce formae arcuatum est. Plinius. Falcatum siliquae sunt, et falcare, ac defalcare, quod significat tollere. amputare. et falcones, quorum digiti pollices in pedibus intro sunt curuati ad similitudinem falas. A quo et falcones aues ex accipitrum genere appellatae, inter quas praestant ij, quos graeci ἰερανας, hoc est sacros uocant. Apud Thucydides ueteres falco, capis uocabatur. unde Capuam urbem campaniae a se conditam Capuam uocata uere, quod uisio falconis augurio, eam condidissent. Sunt tamen qui uelint eam a locis campestribus, in quibus sita est, appellatam. Ab hac ea regio campania dicta est, a qua campanij nisi malinus campaniam quoque, quod campestris regio sit, a campis uocitatum, et faladia lex, quae falcat, hoc est amputat legata, quando saltem quarta pars bonorum non superest hereditibus. Ea est huiusmodi. Quicumque cuius romani post hanc legem rogatam testamentum faceret, quantam cuique romano penam iure publico dare, legare uel uolet, ius, potestatis est.

dum ita datur legitimum, ne minus, quam quartam partem hereditatis eo testamento haeredes capiant. eis, quibus ita datum, legitimum ue erit, eam pecuniam sine fraude sua capere licet, usq; haeres, qui eam pecuniam capere iussus, dampnatusq; erit, eam pecuniam iam debeto dare, quam damnatus est. Falcam a' farre dictam supra demonstrauimus. In campania a' secundo secula appellatur. A' prato fit pratense, quod prati est, ut pratensis herba, pratenses fungi. Hortus est sine in urbibus, atque oppidis, siue in uillis, rurisq; locus, in quo arbores, & olera oriuntur. Apud ueteres omnis uilla hortus dicebatur, quod ibi, qui arma capere possent, oriuntur. Ea autem ratione a' quibusdam aspiratur, ut differat ab ortus, quando natum, siue natiuitatem significat. Quidam ita distinguunt, ut ortus tam in singulari, quam in plurali hortum olitorium, hoc est herbarium significat, cuius diminutuum est hortulus. In plurali uero duntaxat arborarium, qui a' nostris pomarium, a' graecis *καρπώδεος*, hoc est paradysus uocatur. Olor est qui olerum hortum exercet. Olor enim dicitur omnis herba folijs intubo similis, cuius folijs, & caule in edulium utimur. Inde Horti olitorij dicitur, horti herbarum, & Hostia olitoria hostia hortorum huiusmodi. Plinius. Est lactuce genus adeo lati caulis, ut hostiola olitoria ex his factitari prodiderint. Theophrastus. Olera enim uocamus, quae in usu cibario sunt, ut intubum, aphaet, porcellia, feneco, atque in totum quaecumque intubacea sunt propter foliorum similitudinem. Plinius. Gemina betis natura, & oleris, & capite ipso exilientis. Idem. Vfus betis & cum lente, ac fibra, idemq; qui oleris. Idem. Olor, caulesq; quibus nunc principatus hortorum apud graecos in honore fuisse non reperiō. Villa non ager est, sed domus in agro. Plinius. Modus hic probatur, ut neq; fundus uilla quae rat, neq; uilla fundum. Non ut fecerunt iuxta diuersum eadem etate exem plum L. Lucillus, & Quin. Scauola, cum uilla Scauolae fundus ceteret, uilla Lucilli agro. Hinc domus, quae in urbe est, urbana domus dicitur. Villa uero hoc est domus, quae ruri est. Domus rustica, quae Ponorum lingua *Μαγάρ* appellatur, unde uille magalia dicitur. Mapalia uero eadem punia lingua a' grestes caesae, & feriorum similes appellantur. Virgilius. Et raris habitata mapalia tectis. Dicta autem uilla est a' uehendo, hoc est trahendo, quasi uehilla, quod in eam fructus conuehebant ex agris, & uehebant, cum eos uendebant, sicut uia, quod per eam uehebant, propter quod a' principio uocabant ueheam, non uiam, & uellam, non uillam, & qui uecturis uiuebant, uellaturam facere dicebantur. Quidam tamen uiam quasi iam dictam existimant, quod per eam itur, ut supra diximus. A' uilla fit uillula diminutuum, hoc est parua uilla. Item uillicus, & uillat, qui uilla praesunt, & uillatari, quod modo est rusticari. Pomponius. Ego rus eo, ut aliquot diebus uillicare, modo uilla praesent. Idem longe ab urbe uillicare, quod herus rarenter uenit. Non uillatari, sed dominari mea est sententia. A' quo uillatio ipsa (ut ita dicam) negotia rustica, & uillaticum, quod uille est, unde uillatice passionis dicuntur alimenta, quae pertinent ad animalia nutu, quae ruri nutriuntur, ut putu, ad pecudes, aues, feras, pisces. Apuleius. Modesto uero hospiti quies uillatice, omniq; deniq; prouinciae uolupterij secessus sumus. & uillanus, qui in uilla habitat, sicut paganus, qui in pago, unde femuillanus, et sempaganus dicitur, hoc est semirusticus. Per sius. Ipse sempaganus ad sacra natum armen offero nostru. Sunt qui uile quoq; a' uilla dictum uelint una litera abiecta, quod omnia in uilla uiliora sint, hoc est minori pretio uendantur, quam in urbe. Uile enim proprie dicitur, quod parum ualeat, cuius contrarium est carum. L. Piso, Romulum dicitur ad

caenam uocatum, ibi non multum bibisse, quia postridie negotium haberet. ei dicunt Romule, si istuc omnes homines faciant, uinum uilius sit. is respondit immo uero carum. Si quantum quisq; uolet, bibat. nam ego bibi quantum uolui. Hinc uile etiam pro abundanti ponitur, quia quicquid nimis abundat, uile est, hoc est paruo uenditur pretio. Virgilius. Vilem q; sisellum. Ab hoc fit uilitas, & uilito, quod est uile facio, & uileso uile fio, & uiliter aduerbium hoc est exiguo pretio, & quasi cum contemptu. Rus locus dicitur extra urbem ubi agri sunt, & uilla dictum, quod in agris quotquot annis rursus eadem fiant, ut rursus capias fructum. Hinc ruro fit, et ruror, & rustico eiusdem significationis, hoc est ruri de go. Plautus. Dum rurant homines, quos liguriant. Varro. Dum in agro studiosos ruror. Plinius. Cum simul a' state rusticaremur, et rusticus, qui modo ruris est, ut domus rustica, modo, uita, & moribus incultus, quasi semibarbarus. Vnde ueteres rustice pro barbare usurpabant, & rusticanus adiectiuum. A' quo aduerbium rustice. Item rusticatum pro rustice. Pomponius. Ego rusticatum tangam. Urbanitatem nescio, & rusticitas contra 10 riam urbanitati. Est autem urbanitas, quae significans proprium quendam, ut supra diximus, gestum urbis. & sumptam ex conuersatione doctorum tacitam eruditionem, & rusticitas uinalia, quae quatuordecimo Calendarum Septembris celebrantur, quo die primum in urbem uinum deferebant, & rusticula auis Perdici similis, nisi quod rostrum longius habet. Martialis. Rustica sum perdix, quid refert si sapor idem, carior est perdix, sic sapit illa magis. & rurigena, qui ruri genuit. & ruricola, qui rus colit. & ruriculus, idem quod rusticus. Apuleius. Ruriculus uocabulo uulgus indoctum rosas lauras 30 reas appellat, & rusci uirgultu, quibus uites ligantur. Virgilius. Nec non etiam aspera rusci uimina per syluam. Frutex est, ex quo nunc scopae fiunt Graeci *χαμαίμορον* uai *οξυμύρον* nominant, hoc est humilem myrtum, & acutiam myrtum, folia quippe myrto similia, sed acutiora & rigidiora habet, productaq; bacas rufas ad cerasiorum similitudinem. Item. Rustor, quod est diligenter scrutor, & quasi rus quoque perquiro. Acius. Vacantes rustantur syluas. proprie autem rustantur gallinae hoc est scilicet punct. Ab hoc fit compositum corrustor, quod si significat ex animo inquiri. Plautus. Corrustore tua consilia in pectore. Agrorum diuersae species sunt, est 40 ager cultus a' colendo dicitur, siue (ut Varro sentit) ager quod ibi cum terra sentina coalescant, & incultus. Item ager consitus, in quo satuae arbores sunt, & incultus, ubi non sunt arbores. Ager restibilis, qui restituitur, ac referitur quotannis. Plinius. Ordeum in nauali, & in agro, quod restibile possit fieri. Idem, uerbatis tamen tantae sunt, ut sequente anno sponte restibilis fiat seges impressis uestigio seminibus. Columella, pastinum uocant agricolae ferramentum bisferam, quo semina panguntur. Vnde etiam repastinari dicitur sunt uineae ueteres, quae refodiebantur, haec enim propria appellatio restibilis uineti erat. Nunc antiquitatis imprudens consuetudo quicquid emoti soli uineis praeparatur, repastinatum uocat, & ab hoc repastinatio dicitur. Ager noualis e' contrario, qui intermittitur, ut nouetur. Noualis inquit Paulus est terra proscissa, quae anno cessat. & Plinius. Nouale inquit est, quod alternis feritur. Virgilius. Alternis idem tonfas cessare nouales, & segnem patiere situ durescere campum. Hinc & nouatus ager dicitur. Cicero. Vt a' agro non semel subacto, sed nouato. Accipitur tamen etiam nouale, siue noualis ager, seu noualis foeminino genere pro aruo primo proscisso. Quin. Mox uigentibus laertis humum fodere. Segnem futuris noualibus erueret syluam. Hieronymus Nouale est ager nunc primum

proficiat. Virgilius, in pius haec tam culta non alia miles habebit. Ager aruus dicitur, qui aratur. Ager enim apud ueteres Romanos binorium duntaxat iugerum erant, nulliq; maiorem modum Romulus tribuit. iugerum uocabatur, quod uno iugo bouum in die ex arari potuisset. Actus, in quo boues agerentur, cum aratur, uno impetu iusto. hic erat centumviginti pedum, duplicatusq; in longitudinem iugerum faciebat. in domo rustica eadem ferè partes esse possunt, quæ in urbana, sed in rustica loco atrij cors est. Sunt autem cortes uillarum intra maceriam spatia. Est etiam in domo rustica ædificium propè aream ex una parte aperitum, in quod nubilo tempore reponi tota messis potest, dum tritura instat, quod ex ea parte fenestras habet, unde commodissime perflari possit, id a nubibus nubilarium appellatur. STAGNA NERONIS. Habuit Nero (ut supra diximus) in domo sua stagnum maris instar arcum sepium ædificij ad urbium speciem. ERANT. Sum es est uerbum est substantiuum ita dictum, quia per se substatur, nec indiget alio in ipsum uero cetera uerba resoluuntur, ut ego lego, id est ego sum, qui lego. tu dicbas, id est tu es, quod dicbas ille intelligit, hoc est ille est, qui intelligit, et in hunc modum cetera, propter quod huiusmodi uerbum sæpenuero præpositis pronominibus demonstratiuis, non positum intelligitur. Virgilius. Hic Cæsar, et omnis iulia progenies. Idem. Tu ne ille Aeneas, quem dardanio Anchisæ. Idem. Nam Polydorus ego sæpe etiam demonstratiuis aduerbijs positus non est necesse huiusmodi uerbum ponere. Idem. eae tibi Ausonia tellus. Item nomine substantiæ positum idem uerbum frequentis sine deficiat. Lucanus. Quis furor o cæues, quæ tanta licentia ferri. Virgilius. Quis tibi nunc Dido cernenti tæta sensus? Quos uel dabis gemius. Quæ uis quoq; et quantum, si addantur in oratione, desunt aliquando uerba substantiua. Iuuen. O qualis facies, et quali digna tabella. Copulat autem substantiuum uerbum aliquando similis casus. Virg. Rex erat Aeneas nobis. Aliquando genitiuo adiungitur. Idem. Grates persoluerè dignas Non opis est nostra. Nonnunquam datiuo. Idem. Sunt mihi bis septem præstanti corpore nymphae. Interdum ablatiuo, uel accusatiuo cum præpositione in, uel sub, uel apud, uel alia huiusmodi, ut ius est in armis. Omnes sub cælo summus. Non est hoc apud Persas, non penes Aegyptios. Prætor, cum hæc agerentur, pro tribunali erat. Aliquando etiam ablatiuo sine præpositione, ut magno animo sum. Plerumq; duobus datiuis, ut sum tibi impedimento. hoc mihi curæ erit. sæpe etiam aduerbio. Virgilius. Hic illius arma, hic currus fuit. item infinitiuo alterius uerbi. ut animi fortitudo est aduersa cõtenere. Interdum nullum post se casum habet, ut quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur. Ab huius uerbi infinitiuo, quod est esse, fit essentia, quæ idem, quod esse significat, quando esse nominaliter accipitur, quale apud Persium. Et nostrum illud uiuere triste. et alibi. Velle suum cui que est, nec uoto uiuunt uno. item alibi. Vsq; adeo ne scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter. Quod genus loquendi apud grecos frequentissimum est, qui infinitiuo tanquam nomini apponunt articulum, et præpositionem. infinitiua non plane uerba, sed uerborum nomina esse dicentes. Vt ergo uelle, ipsum idem est, quod uoluntas, et scire ipsum, quod scientia, et posse ipsum, quod potentia, et uiuere ipsum, quod uita, ita ipsum esse, quod essentia. a quo essentiale dicimus, quod ipsius essentia est, et Essentialiter aduerbium, quo nonnulli uiuunt secundum essentiam. Aurelius. Sicut enim ab eo, quod est sapere, uocatur sapientia, sic ab eo, quod est esse, uocatur essentia nouo quidem nomine, quo usi ueteres non sunt latini sermonis auctores, sed iam nostris temporibus

usitato, ne deesset etiam linguæ nostræ, quod græci appellant οὐσία, hoc enim uerbum è uerbo expressum est, ut diceretur essentia. item ab eodem Ens, et Entia deducuntur. Præterea composita sunt assum, quod non significat præsens sum, ut quidam putant, sed propè sum. Propter quod Virgilius, cum præsentem significare uellet, addidit coram libro primo aeneidos. Coram quem queritis assum Troius Aeneas. Hinc ueteres assas uocabant nutrices, quod assint ijs, quos nutriunt, nec ab eis uel exiguo tempore diuellantur, et affecle serui, quod omnibus domitorum imperijs assint, hoc est præsto sint. huius contrarium est abssum, hoc est longe sum quod ex ipsa componentium præpositionum significatione percipitur. Ad enim propè significat. Vnde ad mouere dicimus aliquid propius facere. Ab uero longe. Vnde ammouere aliquid longius facere. Declarat præterea hoc Cicero. Inter hominem, et beluam hoc maxime interest, quod hæc tantum, quantum sensu mouetur ad id solum, quod adest quodq; præsens est se accommodat. Quod adest inquit, hoc est quod propè est. Alioquin non addidisset, quod præsens est, hoc idè ipse Cicero declarat mox subiungens. Paululum admodum sentiens præteritum, aut futurum, id est sentiens tantum quod adest, hoc est, quod mox abiit, uel mox futurum est. Assum per duplex. ss. et nõ per. d. scribi debere declarat Plautus, Nilphio assum apud te. eorum. Agorastocles. At ego elixus sis uolo. psium ualde sum. Gellius, Platonem et Socrati perfiat familiaris. Exum extra sum. Sic enim lector in quibusdam sacris calamitare solebat. hostis uictus, mulier uirgo ex esto. hoc est non inuito, quia scilicet ingredi ea sacra prohibebantur. inter sum præsens sum, et quasi in te sum, ex in enim, et re, et sum cum ponitur ut supra diximus. Obsum, quod est nocere, quasi contra, et aduersus te sum. cuius contrarium est profum, hoc est uiuere, quasi pro te sum. Vt etis aliquando pro oberit obesset scribere. aliquando etiam pro eo, quod est aderi. Præsum, uel ante alios sum, ut homo ceteris animantibus præest, hoc est superat, antecedit. uel præfatus sum. Cicero. Hi, qui portus faciendo præerant, ab eo subor nati fuere. Ab hoc fit præsens, quod si significat non eum, qui præfectus est, sed qui coram, hoc est ante nos, et in conspectu nostro est. A quo præsenso uerbum, quod est officio, et in medium adduco, et re præsenso, hoc est rursus præsenso, interdum et in mentem reuoco. et præsentia ipsa (ut ita dicam) interuentio. et duo aduerbia impræsentia. et impræsentiarum, quæ significant præsentem tempore, hoc est, quod uel præsens est, uel præsens fuit, uel præsens erit, ut impræsentia disputandum non est, et cum a Cicerone quaereretur, quid esset uirtus? Respondit non esse impræsentia de uirtutis nomine disputandum. Et, si quis difficultatis aliquid obiecit, differendum tibi in posterum diem erit potius, quam impræsentia respondendum. Item præsens eodem modo accipitur, hoc est non tantum significat, quod huius temporis est, sed etiam alterius, aut præteriti, aut futuri. Cicero. Ego in uoluntati ciuium primum, et postea dignitati, ille præsentem potius, quam futuri dignitati consulebat. De moruo loquitur. Ergo non nunc præsentem, sed tunc. Horatius. Pleraq; differat, et præsens in tempus omittat, hoc est in suum tempus. Capitur tamen aliquando impræsens pro impræsentiarum. Idem. Læus impræsens animus, quod ultra est. Oderit curare, et amare lento tempore risu. nihil est ab omni parte beatum. Præsens quoque pro subito accipitur, et non dilato in alterum tempus. Virgilius præsentemq; uiris intentant omnia mortem. Iuuenalis. Paena tamen præsens. et præsens ultio. unde præsentaneum uenenum. et præsentissimum dicitur, quod

mus, quod statim occidit, uel liberat. Et quoniam ea, quae praesentem uim, atque effectum habent praestantiora, ac potentiora ceteris uidentur. Ideo praesens accipere solemus pro efficax, fortis, potens, ut praesens uirius, id est potens. Virgilius, Nunc scisci uirius, animusq; in pectore praesens. Hinc praesens etiam pro propitio accipitur. Idem, Et uos a grege praesentia numina Fauni, in rem praesentem non tempus, sed locum significat, quasi in locum differentiae. Cicero, Ut si constitueris cupiam te in rem praesentem esse uenturum, id est ad locum, de quo controversia est. Linius, Responderi legatis utriusque partis placuit missuros se in Africam, qui inter populum Carthaginensem, et regem in re praesenti disceptarent. Idem, Eodem anno inter populum Carthaginensem, et regem Masinissam in rem praesentem disceptatores Romani de agro fuerunt. Valerius, Quis Labeo arbiter a Senatu finium confluendorum inter Nolanos, et Neapolitanos datus, cum in rem praesentem uenisset, ut utrosque nominatum monuit. V. ceteros praesente pro praesentibus dixerunt. Pomponius, Qui id apud forum praesente te subus mihi uendit. Nonius, Dona pulchro donare uolumus praesente omnibus. Praesum, et praesideo differunt. Et ab hoc fit praeser, sicut ab illo praesens. Praesidere enim est diutaxat ad opem praestandum praesesse, quam praesentant proprie, uel Dei precantibus hominibus, uel homines ipsi alijs hominibus iniuriam patientibus, uel in discrimen adductis. Aliquando tamen indifferenter accipitur. Suetonius de Tiberio. Praesedit et a caenis ludis, hoc est praesit. Cicero. Noli animos eorum ordinum, qui praesunt, iudicij offendere. Idem, Quamobrem uos Dei, et patrii penates, qui huic urbi, atque imperio praesidetis, Quis. Nam et beneuolum auditorem inuocatione deorum, quas praesidere uatibus creditum est, et intantum proposita rerum magnitudine, et doctem summa celeriter comprehensa facit. Idem, Quae praesidentes studijs Deae propius audierent. Hinc tam Dei, quam homines praesides dicti sunt, illi in suo quisque numine, suaque uel hi uero in sua quisque Prouincia a rege, uel populo sibi commissa. Quis. Quod omnia sic egerit, ut genius praeside bellorum. V. Lianus, Praesens is est, qui in provincia imperium habet, omnibus post principem. Aliquando tamen praesens pro auxiliatore ponitur. Linius, Dei, Deaeque, qui capitolium in uoluit sicane nostrum militem, ac praesidem iunius uexari ab inimicis. Hinc praesidium dictum principale auxilium, ut milites, qui in tutela alicuius oppidi collocati sunt, praesidium dicuntur. Subsidiuum uero, quod in auxilium succedit. Quemadmodum autem a praesum fit praesens, et praesentia, ita ab absum fit absens, et absentia, dicimusque absente pro absentibus, sicut praesente pro praesentibus. Plautus, Absente nobis id actum est. A. franius, Si hanc absente nobis inuenerit puer. Terentius, Nescio quid profecto absente nobis turbatum est. Desum, deficio. Seneca, Felix est, cui nihil deest ad bene, beateque uiuendum. A quo dextans dicitur, quia assi deest sextans, quemadmodum deunx, et duodeuiginti. Insu, quod significat in aliqua re sum, ut inest mihi cupiditas, hoc est in me est. In quo notandum, quod inest huic rei dicitur, et inest in hac re. Quintilianus, Verum hoc melius faciet natura ipsa ducere, sed naturis ipsis ars inuenit. Cicero, illud honestum, quod saepe diximus, si in alio cernimus, tamen nos mouet, atque illi, in quo id inesse uidetur, amicos facit. Subsum, quod proprie est in fra sum. Plynus, Suberant tecto abiegnae trabes. Aliquando tamen subesse accipimus pro latenter inesse. Virgilius. Quippe solo natura subest. Super sum, quod interdum est assuo abundo. Virgilius, Auxilio urbes Italiae, populi super sum. Interdum resto, reliquus sum. Ennius, unde sibi memorat unum superesse laborem. Aliquando superstes sum.

M. A. Sinius Pollio ad Ciceronem, Neque deesse reipub. uolo, neque superesse. Nonnunquam uinco, superior sum. Cicero, Nec uero scientia iuris maioribus suis. Quint. Laelius Tubero defuit, doctrina etiam super fuit. Virgilius Florentesque secant herbas, flunioque ministrant. Farraque ne blando nequeat superesse labori, hoc est uincere, et superare laborem. Quandoque superfluus, ac superuacuuus sum. Gellius, Memini ego praetoris docti hominis tribunali me forte assistere, atque ibi aduocatum eum non habere, et cum is, qui uerba faciebat, reclamasset, ego illi super sum, respondi praetorem festiuit, tu plane superes, non ades. Superes inquit, hoc est superfluus, supernacaneus es. Plerumque longius, ac diutius duro. Virgilius. Primum ego in patriam mecum, modo uita super sit. Aliquando etiam super sum reperitur pro nimis, et supra necessarium modum abundo. Cicero, Non grauaret Laeli, nisi et hos uelle putare, et ipse asperem te quoque aliquam partem huius nostri sermonis attingere, praesertim cum heri ipse dixeris, te nobis etiam superfluum, uerum id, quod fieri non potest, ne desis, omnes te rogamus. Graecia in eosdem fere omnes sensus accipiunt. Possum quoque a porro, hoc est ualde, et sum compositum. Valde enim esse uidentur, qui ualidi, ac potentes sunt, quamuis aliqui possum a potis, et sum compositum malint. Ego a possum potius derivatum esse potis existimo, quod et potest neutrum habet. significat autem eum, qui potest. Virgilius, At non Euandrum potis est uis tenere. Propertius. Quae potest quisque in ea conerit arte diem. Ab hoc fit aliud uerbum potissimum. Terentius, At pol ego amatores audieram mulierum eos esse maximos, sed nihil potesse. A. possum derivatur potens, qui potest. cuius contrarium est impotens, hoc est inualidus. A. quibus potentia, et impotentia, et potenter, atque impotenter aduerbia. Impotens tamen aliquando pro ualde potentem usurpatur. et impotentia pro potentia. Cic. Qui nihil metuant, nihil agant. nihil concupiscant, nulla impotentia efferrantur. Item potestas, quod Paulus iurisconsultus inquit, plura significat. in persona magistratum imperium. In persona liberorum patriam auctoritatem. In persona seruorum dominium. At cum agimus de noxae deditone cum eo, qui seruum non defendit, praesentis corporis copiam, ac facultatem. Item potestates dicuntur principes potentes, quos graecia dynastas uocant, et ii, qui magistratus gerunt, et iudicij praesunt. unde non inepte, nec parum latine praetores urbium uulgo nunc potestates appellamus. Plynus, Pingue draconis in pelle dorcadum nervus ceruicis ad alligatum in lacerto, ueteriam iudiciorum conferre existimant, primum spondylum aditus potestatum mulcere. A. pulcius, Sed iussit potestas officialem suum magna seueritate coerceri, ubi notandum est, officialis quoque non inelegans uocabulum esse pro ministro magistratus. Idem alibi. Iam enim, saxo scias, quemadmodum sub meo magisterio mali debeant coerceri, et profusa in medium sportula iubet officialem suum super piscem insandere, ac pedibus suis totos obterere. Potestatem quoque ueteres pro potestate usurparunt. Plautus, Neque desidie in otio operam dedisse, neque potestatem sibi fuisse, adeo arte cohibitu esse a patre. Item a possum possibile, quod fieri potest, aut non potest, quibus uerbis ueteres non fuisse, nunc autem passim omnes uiuunt. Item impotens, qui alicuius rei potis non est. Compositum, qui uel habet aliquid, uel suo studio affectus est. Accipiturque et in bonam, et in malam partem. Cic. Oium desideriorum suorum compos factus. Plautus, Cedo manum, accipe erumnarum, et miseriarum compositum, hoc est qui simul tecum erunas, ac miserias habet. sic. non compositum metus. compositum rationis dicimus, hoc est qui mentem, et rationem habet. et impotem, qui non habet. Cicero, Nam quomodo uictores di-

animus uoti compotes, qui quicquid uolunt faciunt, sic uictos è contrario uoti impotes, qui non possunt facere, quod uolunt. Item possideo, quasi in posse, hoc est in potestate mea habeo. A quo possessor, qui possidet, cuius foemininum est possessrix. Afranius, Possessrix ita dicitur, ita tonsrix, ita impulsrix, ita curstrix, ita planctrix, ita assestrix, et possessio, quod modo acti ipsi possidendi significat, modo bona, quae uulgo uocantur imobilia, quemadmodum superius diximus. Et possessorum iudicium, quod non super re principali, sed super possessione est. Et apud grammaticos possessiuum nomen, quod aliquid significat, quod possidetur, ut Euandrius ensis, qui Euandri est. Et regiae aedes, quae regis possessio est. Item potior, et potius comparatiua, hoc est melior, et melius, quasi potentior, et potentius, et potissimum superlatiuum pro optimo. Praestant enim, hoc est potentiora sunt, quae meliora sunt. Item potius, et potissimum, et, quo iuniores quidam utuntur. Potissime, aduerbia, quae si significant magis, et maxime. potius enim de duobus, potissimum, siue potissime de pluribus dicitur, ut hoc potius, quam illud elegi, et ex omnibus hoc potissimum elegi, id est magis, et maxime elegi, et quasi pro meliori, atque optimo elegi. Item a pote ut pote aduerbium deducitur, quod confirmantis est, et quasi causatiuum. Cicero, Me incommoda ualetudo, quia iam emerferam, ut pote cum sine febris laborassem, tenuit. Idem, Ea nos ut pote, qui nihil contemere solemus, non pertimescebamus, quod perinde est, ac si dixisset, quia uel quoniam, uel quando quidem sine febris laborassem. Et quia, uel quoniam, uel quando quidem nihil contemere solemus. Sall. Antonius procul aberat, ut pote qui magno exercitu locis aequioribus expeditus in fugam sequeretur. Aliquando sine cum, et sine re latiuo reperitur. Ut Antonius aberat a bello, ut pote aeger, ac iacens. In eadem forma reperitur et quippe. Quint. Si alienum, et ignotum tanquam communis omnium mortalium. (Quippe sub uno parente natura cognatio est) hominem cibo forte inuissem paena dignum uideretur seruasse reperitur amicum. Titus Luuius, Notam iudici fabulam petitur, quippe apud quem authorem argumenti peragit. Profecto quoque, et utique eodem modo affirmant. Sed utique nunquam ferè apud Ciceronem, apud posteriores frequenter reperitur. Quint. Solent huiusmodi negotiatores aliquid proprium, ac priuatum stipulari. Utique, cum rem alienam uendant, profecto potius ad re sponsonem adhibetur. Cicero, Quis haec renuntiat? is profecto, qui interfuit. Quod etiam per certe facimus. Idem, Tantam solitudinem bonorum, tantum amorem omnium, in quo meminimus certe in nullo. Et per nimirum Quint. Demus id, quod nullo modo fieri potest, idem ingenij, studij, doctrinae, pessimo, atque optimo uiro uter melior dicitur, orator nimirum, qui homo quoque melior. Et per nempe, quod usitatus est. Cicero, Apud quem haec dico, nempe apud eum, qui, cum hoc sciret, me tamen ante, quam uideret, rei publicae reddidit. Aliquando sine interrogatione ponitur nempe. Horatius, Nempe hoc quaesisti. Persius, Nempe hoc assidue, iam clarum mane fenestras intrat. Quintilianus, Nempe enim, in hoc plurimum laboris exhausimus, ut rhetoricam ostenderemus bene dicendi scientiam, et utilem, et artem, et uirtutem esse. Vt etes nem quoque aliquando pro nempe scripserunt, quamuis et pro nisi etiam quandoque sumpserunt. Sane quoque aliquando affirmatiua est, ut ita sane. Sane uero nonnunquam pro ualde ponitur, ut homo sane nobilis, iungiturque; iterim superlatiuo. Suetonius, Bellum sane difficillimum gessit, quandoque; permissiue accipitur. Quintilianus, Tulere sane filius noster merito penas, de derit spiritum supplicio, nihil de praeteritis loquimur, quasi esto ita sit, ut tu uis. Certe quoque modo affirmat, modo pro saltem

accipitur, ut si non tangere, at certe potero uidere. Adiungitur autem illud at, quomodo iungitur sed, cum tamen alterum eorum sufficeret, qui ppe at nonnunquam idem significat, quod saltem. Virgilius, At Messapus erit. Certe coniuncta cum coniunctione, et semper affirmat. Cicero, Et certe contra Caesarem est ingressus armatus. Eodem modo sane. Quintilianus, Et sane quis conapiat, uel declamantis habitum, uel orantis uocè incessum, pronuntiationem, illum denique animi, et corporis motum? Certe coniuncta cum scio, et similibus uerbis in o solet mutare. Cicero, Et si certo scio. Item a potis fit potior uerbum, quod est modo teneo, quasi in potestate habeo, modo obtineo, et in potestatem uendico. In primo significato ferè genitiuum semper requirit. Ut Lacedaemonij rerum diu potiti sunt, id est rerum imperij diu tenuerunt. In secundo significato frequentius habet ablatiuum, ut potitus sum uictoria, potitus sum amica, i. pugnando, uel laborando obtinui uictoria, uel amica. Aliqua etiam potior pro fruor accipitur. Cicero, Quod si his uoluptatibus bona aetas fruatur, libentius primum paruulis fruatur rebus (ut diximus) deinde ijs, quibus senectus, etiam si non abunde potitur, non omnino caret. Pro eodem posuit fruatur, ac potitur, hoc uerbum non modo quartae, sed etiam tertiae coniugationis reperitur. Ouidius, Tuque tuis armis, nos te poteremur Achille. A potens quoque fit omnipotens, a quo omnipotentia, et armipotens, et bellipotens, qui armis, et bello potens est. Et uiripotens mulier, quae uirum cum uiro per aetatem potest. Et uniuersipotens dicitur deus, quod uniuersa possit, a quo uniuersipotencia deriuatur. Possim quando caret aposito, modo accipitur pro potens sum. Plautus, Non hic, ut possit edit, sed posse cupit, ut edat, modo pro eo, quod diuinari ab alijs, malo, quam exprimere, quale est apud Terentium. Amatores mulierum audieram eos esse maximos, sed nihil potest. Item ab est tertia huius uerbi persona fit amest, quod si significat circum est, nullamque; aliam habet declinationem. Praeter haec, a sum sumo uerbum deriuatur, quod proprie est multum, et penè nimum mihi tribuo, et quasi sum mihi. Cicero, Quam non tantum mihi sumo iudices, neque; arrogo, ponitur tamen pro accipio, tollo. Sallustius, Epistolam super caput temere positam sumit. Aliquando pro eligo. Horatius, Sumite materiam uestris, qui scribitis, aequam uiribus. Plautus, Sumat aliquem ex populo monitorem officij sui. Interdum pro conduco. Cicero, Quoad enim peruentum, quo sumptus nauis est, non domini est nauis, sed nauigantium. Vt etes etiam sumo pro impendo accipiunt. Ab hoc summum deriuari quidam falso existimant. Summum enim per synopem fit a supremum (ut inferius ostendimus) nam significat, quod est omnium altissimum. Virgilius, Summoque; ulularunt uertice nymphae. Cicero, Summam aquam attinget eneas siti Tantalus. Modo extremum. Virgilius, Venit summa dies, et ineluctabile tempus Dardaniae. Aliquando laudabile gloriosum. Idem, Me ne igitur socium summis adiungere rebus Nise fugis. Hinc summates appellati sunt principes ciuitatis, qui et optimates dicuntur. Et summitas altitudo, ex quo altior pars montis summitas dicitur, et summa, quae est sententiae alicuius, aut rerum, de quibus uerba fiunt, collectio. Virgilius, Haec summa est, hoc est praecipui mei succincta collectio. hinc summatum, ad summam, i. summam summum ad summum, de quibus supra diximus. Summuo quoque; apud aliquos pro summitate reperitur, et sumula, parua summa, et summe, maxime, excellenter. Sum pro eum. Ennius, et plerique; alij ex ueteribus posuere. Summalia appellantur liba farinae in modum rotae facta. Itè a sumo dicitur sumptus, hoc est i pensae, quae pecunia impendatur, uel ex ponatur. Plinius, Quae domum magno sumptu aedificauerat, ab hoc fit aliud uer-

bum sumptificio. Plautus, Si nunc me suspendam, meam operam luserim, & praeter operam restum sumptificerim. Item sumptuosus, qui prodige pecuniam expendit, & magnos sumptus facit. & sumptuariae leges, quae de moderandis sumptibus latae sunt, quas Cato abarias appellavit. Prima omnium de coenis lata ad populum Lex orchia fuit, quam tulit Caius Orchus tribunus plebis de Senatus sententia tertio post anno, quam Cato censor fuerat. Haec numerum tantum conuiuiarum praescribebat, iubebatque, ut patentibus ianuis coenaretur, quo observatio eius uideri posset. Post haec, cum plures praescripto in conuiuium uocarentur, ideoque auctoritatem non uel legis uel necessitatis imploraret, post annum uigesimum secundum legis orchiae, Fannia lex lata est anno post urbem conditam quingentesimo octavo, neque eam praetores, aut tribuni, ut plerisque aliis, sed ex omnium bonorum consilio, & sententia ipsi consules perulere, cum respublica luxuria conuiuiorum, maiora, quam credi posset, detrimenta pateretur. Quippe eo redacta res erat, ut plerique ingenui pueri pudicitiam, & libertatem suam uendiderent, plerique ex plebe Romana uno madidi in conuiuium uenirent, & ebrj de reipublica salute consulerent. Haec non conuiuijs tantum, ut orchia, sed sumptibus etiam modum imposuit assibus centum praescriptis, propter quod a Lucilio lepidissimo poeta centusis appellata est. Fanniam legem post duodecimum annos secuta est lex Didia, cuius ferendae duplex ratio fuit, prima ut non sola urbs Roma, sed uniuersa Italia lege sumptuaria teneretur. Secundo, ut non modo qui conuiuia maiore sumptu fecissent, sed etiam, qui ad ea uocati essent, atque omnino interfuissent, poena legis tenerentur. post Didiam lata est Licinia a Publio Licinio crasso diuite, cuius ferendae tantum studium ab optimatibus impensum est, ut Senatus consulto iuberetur, & tantummodo promulgata ante, quam trinundino confirmaretur, ita obseruaretur ab omnibus, quasi iam populi sententia comprobata esset. Haec lex nihil a Didia, seu Fannia differerebat. auctoritas tantummodo per eam quaesita est, ex olescente metu antiquioris, quemadmodum olim de decem tabulis factum fuerat, quarum antiquitas, cum contemni coepisset, eadem illa, quae ijs legibus cauebatur, in alia legum latorum nomina transferunt. Legis autem Licinae summa haec erat, ut calendis, nonis, nundinis liceret cuique in dies singulos triginta duntaxat asses edundi causa consumere, ceteris uero diebus, ne amplius apponeretur, quam carnis aridae pondus tria, & fassamentorum libra, & quod ex terra, uite, arbore uenatum esset. Harum omnium legum causa fuit nimia luxuria. Quippe uetus prouerbium est. Leges bonae ex malis moribus procreantur. Post has secuta est lex Cornelia, quam Cornelius Sylla dictator tulit. In ea non conuiuiorum luxuria prohibita est, nec gulae modus impositus, sed minora rebus facta sunt praeterea, ea opinor ratione, ut gulae seruare etiam qui parui essent facultatibus, possent. Sylla mortuo. Lepidus consul legem tulit sumptuariam, quae Lepidiana dicta est. paucis de inde interiectis annis aliam legem ad populum tulit Antius Resto, quae antia nominata, licet optima esset, luxuriae tamen obstinatione nullo abrogante oblitterata est, propter quod Resonem ipsam latorum legis tradunt, quando postea uixit foris non coenasse, ne legem a se latam contemni uideret. A summo composita sunt assumo, quod aliquando significat accipio. Cicero, Neque id onus inuitus assumpsi. modo nimium tribuo. Idem, Si tibi mihi assumo, uideor id mihi meo iure quodam modo uendicare. Ab hoc assumptio deriuatur. transumo, ex alio sumo. unde, quae ex primis tabulis transcripta sunt, sollemnitate iuris adhibita dicuntur transumpta. & actus ipse

transumptio. Item transumptio figura est apud rhetores, quam graeci μεταλαμβάνω uocant, cum rem ex alio ad alium transmouemus. Demosthenes, Cum bellum phoenise conflatum esset. Et non per me non dum enim ego ad rem publicam accesseram. Cicero. Refertur tribunitijs legibus exhaustum, a quibus sit, ipsi sciunt. Absumo, & consumo nota significationis. Plinius, Sarcophagus lapis est fissili ueni. corpora defunctorum condita in eo absumi constat intra quadragesimum diem. ideo nomen habet a carne edenda. οὐκ enim caro est, φάγω edo. Quidam sarcophagum pro sepulchro usurpant. Idem, minor est autem seruandis corporibus, nec absumendis, chemites ebori simillimus, in quo Darium conditum ferunt. Solinus, Sunt etiam in Lycia saxa, quae uiuentium quoque corpora adalligata consumunt. Ab his consumptio, & senum consumptum, hoc est magna ex parte consumptum. & absumptio deriuatur. Item aliud consumo primae coniugationis, quae significat perficio. a quo consumatum opus dicimus perfectum. & consumatio perfectio, quod quae perfecta sunt, omnia sibi sumpsisse uideantur. Martialis, Quod magnum Thraseae, consummatique Catonis, Resumo, rursum sumo. Plinius, Resumptis post longam aegritudinem uiribus. Praesumo, antecapio. Apuleius, Qui aetate mea stulos praesumpsi. Hinc rhetores praesumere pro praecipere accipiunt. & praesumptionem dicunt, quam graeci uocant πρόληψις, cuius, quod uel in aduersarij causa, uel in iudicis opinione contrarium nobis esse, aut fore arbitramur, praecipimus dicere, & cum ratione dissoluere. Demosthenes, atque ego illum iudicem arbitror Lycurgum laudatorem producturum scilicet, qui sit tibi eius pudori, ac probitati, sed ego Lycurgum uobis praesentibus hoc unum interroga bo, uelut ne se similem esse illius factis, & moribus, quod si negarit, satis uobis factum esse de ueritate nostra debeat. Lysias, Huc oratione se prius apud me uocabatur, & orabat, ut suarum erunarum misererem inopiae subuenirem. Quid multa? Commotus humanitate, precibus deprecantis, quod petebat, dedi solus soli, quo minus nota calamitas hois esset. Sed ut paratus uenisse uidebatur, iam se negabit accipisse, & siens uobis supplicabit, ut se a calumniatoribus eripiatis. Vos autem, cum eum ita agentem uideritis, facite, ut et illius, & mei memneritis. A sum postremo sit esto, quod modo futurum est imperatum, modo aduerbium concordantis. Virgilius, Ego aegram nulli quondam flexere marito. Item sum in praeterito facit sui. a quo ueteres suam pro sim frequentissime usurparunt. Item fore, quod licet declinatione praesentis sit temporis, si significatione tamen est futuri. Cicero, Quos puto iam tecum esse, uel propediem fore. & eodem modo affore. Ouidius, Esse quoque in satis reminiscitur, affore tempus. Statius tamen uidetur affore in significatione praesentis temporis accipisse, sensu manifesto numine ductos affore, quos nexis ambagibus auget apollo. MOLES. Magnitudo. proprie enim moles dicitur res magna, ac magni ponderis. unde molestus dicitur, qui alicui grauis est, nec sinit eum quiescere. a quo molestia, sollicitudo, & grauitas. & moleste grauitate. & molesto, angustollicito. & quasi molem affero. Apuleius, Toties quoque molestus obmouit. in hunc sensum molem accipit Virgilius, Totamque infusa per artus Mens agit molem, hoc est magnitudinem mundi. Quoniam uero, quae magna sunt, difficultate esse consueuerunt, accipitur aliquando moles pro difficultate. Idem, Tantae molis erat Romanam condere gentem, hoc est tantae difficultatis. Item in mari moles dicitur, quoties excluditur aqua. Accipitur etiam aliquando pro motu. Virgilius, Inde Cyan, ipsam ingenti mole Chimerae Consequitur. et a mouendo dicitur moles.

à quo fit mollior, quod significat uel ingenio, uel corpore mo-
ueor ad aliquid agendum, & pro uarietate appositae uarie ex-
ponitur. etenim moliri classem est parare. Virgilius, Clas-
semq; sub ipsa Antandro, et Phrygiae molimur montibus Idæ.
moliri iter est peragere. Idem, Datum molitur iter. moliri ha-
benas, est gubernare. Idem Et manibus molitur habenas. moliri
insidias, est meditari. A pileus, Dum mihi moluntur insi-
dias moliri arcem, est edificare. Virgilius, Moliriq; ar-
cem, & manibus subuoluerit saxa. unde fit demoliri, quod
est diruere. Cicero, Demoliri ea, quorum altitudo officere
auspicis. & amoliri, expellere. submouere. à quo amula
uas. & amuleum, de quibus inferius dicimus. Terentius,
Proinde hinc uos amolimini. nam mihi impedimento estis. Mo-
liri etiam simpliciter positum inuenire est. Plautus, Ali-
quid moliar, quo me hoc discrimine liberem. hoc etiam machi-
nari dicimus à græco μηχανήματα, quod est inuenio.
moliore, unde μηχανήματα inuentum. & molimen dicitur,
& μηχανήματα molitio. Machina. à quo bellicas machi-
nas uocamus opera fabrilia, quibus in bello utimur. Item ipsa
consilia, quibus decipere hostem conamur. ἀπό τῆς μηχανῆς
etiam dicitur mechanicus, quod significat fabricum, hoc est opi-
ficem eorum operum, quæ ingenio simul, ac manibus fiunt.
& mechanica ars fabrilis. unde quidam artes diuidunt in
liberales, atq; mechanicas. A machinor. machinator. machi-
natrix, & machinatio deducuntur. Aliquando moliri passiu-
ue accipitur pro retardari. Lucilius, Muiamur. molimur.
subducuntur. Ab hoc fit molimen pro eo, quod molimur. et mo-
limentum pro conatu. Sisenna, Magna cum molimento, ac
perpetuo sono procedunt. & emolumentum utilitas, quam ex
opera, & labore, & (ut ita dicam) molimine nostro assequi-
mur. & molitio, ac demolitio, quibus auctores frequenter utun-
tur. Item mola, quæ ueluti mole quadam. frumentum. legu-
mina, & alia rei quæcunque teruntur. unde molas frumen-
tarias. molas fabarias, & molas olearias dicimus. Quæquam
mola etiam fixa totum dicitur sale conspersum, quo utebantur
ueteres in sacrificijs. Virgilius, Sparge molam. unde fit im-
molo uerbum, quod est sacrificio, & quasi molam spargo à quo
immolator immolatrix. immolatio. & molucrum lignum
quadratum, quo ueteres immolabant. Est etiam molucrum
tumor uentris, qui etiam uirgibus incidere solet. A frani-
nius, Virgini tam crescit uterus, quam grauidæ mulieri, mo-
lucrum uocatur, transit sine dolore. Est enim etiam mola à
molæ, de qua diximus, similitudine appellata in utero mulie-
ris caro informis. inanima. ferri ictum, & aciem respiciens,
quæ sistit menstrua, ut partus. & licet ijs quoque accidat, quæ
coitu uiuantur, quoties menstrua uitosa sunt, aut semen uiri ad-
formandum fortum debile est, atque ineptum, frequentius ta-
men ijs accidit, quæ à coitu abstinent solitæ aliâs coire, qua-
les uiduæ sunt. Fit enim in his tumor præter naturam, & se-
men, cum sanguinem mustum indurescit in carnem, quamuis
aliquando ex solo spiritu fit mola, quæ maior uis caloris se-
men illud cum sanguine conuertit in spiritum crassiorem, quo
ita se penumero uterus intumescit, ut prægnantis speciem præ-
se ferat. Mouetur mola, natura tentante eam expellere, quam
uis medica motus causam assignent spiritum genituum, qui in-
clusus est in semine mulieris, sed huic opinioni philosophi repu-
gnant. simile quiddam, & uirus in uentre gignitur, quod
ἀκίπριον græca, hoc est scirrum nominant, hoc si lenis, & epa-
tis uirgo exuberat, præsertim in hydropticis, quod euenisse O ppo
Capitoni prætorio uiro memoriæ proditum est. Item à mola
fit molo uerbum, & molaris lapis, ex quo mola fit. hunc qui-
dam pyritem uocant, uel quod ei insit plurimus ignis, quem

πύριον græci uocant. uel à frumento, quod nominant πυ-
ρίον. Est tamen aliud pyritum genus ἀπό τοῦ πυρίου,
hoc est ab igne appellatum, quod plurimum ignis habet. &
est ponderosum. nostri modo uinum. modo ignarum lapidem
uocant, exploratoribus castrorum maxime necessarium, quo-
niam clauo, uel altero lapide percussum scintillas edit, quæ sul-
fure exæpta, aut fungis aridis. aut folijs mira celeritate ignem
trahunt. Item molares dentes, quod abum à cæteris dentibus
confractum ipsi molunt. Hi & maxillares à maxillis dican-
tur. Sunt enim maxilla, in quibus fixi sunt dentes, & inferio-
res tantum in omni animantium genere mouentur, præter-
quam in crocodilo, qui mouet superiores. Hæ per diminutio-
nem à malis uocantur sunt. Mala à mali similitudine dican-
tur partes illæ, quæ homini tantum sunt in ore, & buc-
cas ad mali speciem rotundæ. has præter genas uocant. Oui-
dius, Sæpeq; purpureis figere labra genis. Pacuius, Nunc
primum opacat flore lanugo genas. Hinc lex illa duodecim
tabularum erat. Mulieres genas ne radunt, ne uel si uis
neris ergo habent. Dicitur tamen etiam genæ, quæ superius
inferiusq; ambiunt oculum. Ennius, Pandite quæso ge-
nas, & corde relinquit somnum. Plinius, A quantia dor-
mire existimant, non oculorum argumento, quia non habent
genas, sed ipsa quiete placate, seu soporate. Extremus am-
bitus superioris genæ alium dicitur. unde supercilia appella-
ta. Cilium, uulnere aliquo deductum non coalescit. Quadru-
pedi superiores tantum genæ sunt, uolucris inferiores, &
quibus molle tergu, ut serpentibus, & quadrupedibus, quæ
omnia pariunt, ut lacertæ. Strutio camelus alium sola utriusq;
genas habet, & palpebras. Palpebræ sunt capilli, quos in
genis homines utriusque habent, dicte uel à palpitando (ut
quidam dicunt) hoc est tremendo, uel (ut ego sentio) à palpan-
do, hoc est prætentando obiecta. ob hoc enim natura palpebras
homini dedit, ut ceu uallum quoddam uisus esset. & promi-
nens munimentum arca occurrantia animalia, aut alia fortui-
tu incidentia. Palpare, siue palpari (utroque enim modo di-
citur) proprie est leuiter, & quasi tenendo in gere. unde pro
adulari frequenter accipitur. et palpatores ex eo dicuntur adu-
latores. Plautus, Ut palpator nullus est, quando occipit blan-
dior. Hinc palpo etiam dicitur. Idem, Palpo percussus, Qui
dam etiam palpum pro blanditijs usurparunt. A palpo fit
frequentatiuum palpo, quod est leuiter, ac frequenter moue-
or, & quasi palpando, unde palpitare cor dicitur ob frequen-
tem motum. Plinius, Palpitat certe cor, & quasi alterna-
tim mouetur. A palpo fit compositum ex palpo, quod est eli-
tio. Plautus, Quid faciam? exora. blandire. ex palpa.
Idem Nunc seruus argentum à patre ex palpabit. Pom-
ponius, Siquid ex palpare possum ab illo. defluere palpebras
tradunt abundantibus ueneri. præter hominem, & strutio-
camelum nulli animali sunt, nisi quibus & in reliquo corpore
pili. Strutio camelus maxima auium est, si tamen auis est di-
cenda, cum pennas diuinitat habeat, ut adiuuente ad curren-
dum, cætero uolucris non sit, nec à terra tollatur. In Africa
altitudinem equitis equo insidentis excedit, celeritate uim
cit. Ungulas habet ceruicis similes bisulcatis comprehendendis
lapidibus unles, quos in fugæ contra sequentes pedibus
ingerit. Concoquit quæcunque deuorat sine aliquo delectu
Mira in eo stoliditas est, etenim in tanta corporis altitudine, si
colla fructu occulauerit, latere se putat. Oua eius in pretio
sunt propter amplitudinem pro quibusdam uasis habita.
Item pennæ, quia conor bellicos, & galeas uarijs coloribus
infectæ adornant. Conus proprie à græcis uocatur nux pi-
nea, propter quod geometriæ eiusmodi figuram conū appellant.

Hoc autem differt a meta, siue pyramide, quod meta lateribus consistit. Conus rotunditatem habet sine lateribus. Hinc conus appellatur curuatur, quae est in summitate galeae, super qua cristae ponuntur. Et coniferæ arbores dicuntur, quae conos ferunt, hoc est nucis pineis similis. Oui. Et coniferæ cyparissii. Quicquid praeterea tali forma est, conoides dicitur. Vnde compressus foemina conoides est, quae in fastigium conuoluitur. namas spargit extra se ramos, deputaturque, et uicē accipit. Graeci etiam κωνοφόρος, hoc est coniferos uocant eos, qui in Bacchi exercitiū, dum in Indiam proficisceretur, thyrsos ferebat, quod thyrsi pineae nucis speciem habeant. Ob hanc causam mulieres postea in Bacchi sacris conos, hoc est pineas nucis gestare consueverunt, siue quod hic fructus cordis similitudinem habeat. Graeci autem humano cordi existimant Bacchum praesse, quoniam cor hominis in quo mens habitat, uino accenditur. Amolendo praetera molerina deducitur, quod pistinum olim dici solebat, quo tempore tundebantur frumenta, non molebantur. Quidam et molendinum uocant. a quo molendinarii opifices ipsi dicuntur. Item molendinarius quicquid ad molendinum pertinet. unde molendinarius a molam, et molendinarios asinos dicimus. Paulus iuriconsul. asinam Molendinariam, et molam negat ea appellatione contineri. Idem autem est meta molendinaria inferior pars molae. Catyllus superior. Vistrinum autem a pisendo dicitur. Pisere enim tundere est. Varro, Nec pisorem ullis nosset, nisi eum, qui in pistino piseret farinam. Vnde pisores, siue pistores ueteres uocabant, tam eos, qui frumenta pisebat, quam qui panes coquebant, idem quippe erant utriusque rei artifices. Ab eodem etiam pistillum dicitur, quo quid in mortario pistitur, et pistura actus ipse pisendi. Plyn. Pistura non oium facilis. Quippe et Etruria spicam faris tostis pisente pilo praeferrato festiula ferrata. et stella intus denticulata, nisi intenti pisant, conadantur graua, ferroque franguntur. Secundum quosdam mola dicta sunt, quod res molendo fiant molliores. Quidam molam, non a mole, sed a graeco dictam existimant, quae est μύλος. unde μύλος ὀλίγος, mola olearia nuncupatur, quae nos trapezum diximus appellari. Ab hac deducitur amydon, quae sine mola fiat ex omni tritico, ac siligine. optimum uero extrimestri fit, inuentum primo in insula Chio. Idem fit. Madescit triticum aqua dulci in uasis ligneis, ut, ut totum tegatur. quinque in die mutatur aqua, ita, ut miscetur pariter emollitum ante, quae acescat, limboque, aut sportis siccatum tegulae infunditur, quae illata sit fermento, atque ita in solo densatur. probatur leuitate. leuore. candore. recentia. Molossa autem pars Epiri est, a Molosso Pyrrhi, et Andromaches filio sic nominata. Ab ea uero fit molossus adiectiuum. Molossus etiam pes est ab eius patrie saltatione ita nominatus. VENERABILIS. Digna ueneratione, sicut amabilis dignus amore. Nomina enim, quae in bilis desinunt a uerbis uenientia. aliquando infinitiuum passiuum eius uerbi significant cum dignus, ut spectabilis dignus spectari. formidabilis, dignus formidari. Admirabilis, dignus qui admirationi sit. Aliquando infinitiuum, uel actiuum, uel passiuum cum potest, uel natura aptum est, ut risibilis, qui potest, uel natura aptus est ridere. Hinnibilis, qui potest, uel natura aptus est hinnire. Item penetrabilis, qui potest, uel natura aptus est penetrari. Stabilis, qui potest, uel natura aptus est diu stare. Possibilis dicitur, quod fieri potest, nec aliorum regulam seruat. propterea id nonnulli cum suo composito, quod est impossibile, tanquam parum latina respuerunt. Venerabilis a ueneror deriuatur, quod est colo, significatque eum, qui cultus, et ueneratione dignus est. Plyn. Vir grauis, et ipsa iam senectute uenerabilis. Idem et uenerandus dicitur. Senect. Vocē a estimatione dignam, et omni saeculo uenerandam.

Poeta ueneratum quoque aliquando pro uenerabili, seu uenerando posuerunt. Virgilius, Cursumque dabit uenerata sacerdos. Veneror autem compositum existimant a uenia, et oro, ut sit uenerari, quasi ueniam orare. ab eo fit ueneratio pro honore, et cultu. et ueneranter aduerbium. Apuleius. Et ab eo ueneranter exceptus paululum quieui. Quidam etiam uenerabiliter usurparunt. CONSPICVI. Clari, spectandi. Specto uerbum in usu apud ueteres fuit pro aspicio. uideo. Vnde augures spectare, hoc est inspicere auers dicebantur. et spectionem auium pro contemplationem, et inspectionem. Ennius, Vos epulo postquam spexit, et uestispici custodes uestium ferui, quod frequenter diligentia uesters inspiciabant. Plautus, Tum familia tota, uestispici, unctor, auri custos. Afranius, Noui non inscia ancillulam uestere, et uestispiciam. ab hoc fit frequentatiuum specto, quod interdum uideo significat. Virgilius, Heu magni alterius frustra spectabis acruum. Interdum inspicio, caueo. Plautus, Spectandum ne tibi annulum det, neque roget. Aliquando approbo. Terentius, Spectanda, an exigenda sint uobis prius. Cicero, Non igitur ex singulis uocabus philosophi spectandi sunt. Nonnunquam tendo, ut hic ad mortem spectat, hoc est quasi respiciendo tendit. Cicero, ad extremum si ad perniciem patriae res spectabit, patriae salutem antepones salutem patriae. Quod et quod ad pessimum spectat euentum, miserabilis sis oportet, ut amator esse uidearis. Hinc spectabilis dicitur spectatio, ne dignus, et quasi admirabilis. Apuleius, Iubet construi pulchrum, ac spectabilem currum. et spectatus probatus, cuius scilicet spectata iam uirtus est. Virgilius, Sunt nobis fortia bello pectora. sunt animi, et rebus spectata iuuentus. et spectatores, qui ad ludos spectandi causa conueniunt. Plautus, Nunc spectatores Iouis summi causa clare plaudite. Item generaliter quicunque aliquid aspiciat, eius rei spectator dici potest. et spectaculum, quod modo significat id, quod spectatur. Virgilius, Nocte pluit, tota redeunt spectacula mane, modo ipsam spectationem. Cicero, O graue, acerbumque spectaculum. Aliquando locum, qui ad ludos spectandos aedificatur, quem supra diximus pluratiuo numero foros appellari. Suetonio De spectaculo excitatus descendit. Lilius, Tum primum circo, qui maximus dicitur, designatus est locus, diuisa loca patribus, equitibusque, ut spectacula sibi quisque faceret, fori appellati. Item a specto composita fiunt a specto, et circumspecto, quod est frequenter aspicio. a quo circumspectus dicitur, non qui circumspicitur. hunc enim conspicuum, uel circumspicuum uocamus, sed, qui circumspicit, et in omnem partem spectat, hic est prudens, et sagax. Plynus, Quis eo acutior? quis circumspectior? Exspecto. praestolor, quia dum uenturum aliquem praestolamur, an ueniat, frequenter aspiciere solemus. Plautus, Domi te exspecto. Aliquando tamen expectare accipimus pro moram trahere. Virgilius, Tyria Charthagine, qui nunc exspectat nonnunquam prodesyderare. Idem Exspectate uenis. Cicero. Nihil unquam exspectatus fuit. Hinc fit expectatio, quae modo praestolatione, modo moram. modo desyderium significat. In expectatione. non esse aliquem dicimus, dum eum cum spe, et desyderio expectamus. Prospecto, prospicio. despecto, deorsum aspicio. Apuleius, In puteum forte despectans. suspecto, modo sursum aspicio, et tunc a sursum componitur. Martialis, Oculisque suspectans sydera. modo deorsum aspicio. et tunc a sub deducitur. Martialis, Sed suspectat oculis denorantibus draucos. Item a specio fit specimen, quod est argumentum quoddam. et probatio, siue exemplar. Seneca. Virutis specimen, et patriae ornamentum. Virgilius, Tale dabit specimen. et speciales, quae modo formam significat, et ueluti effigiem rei, estque uocabulum medium. Idem Neque enim specie,

fama ue mouetur, hoc est nec praesenti de fornicitate, nec rumore
 mox futuro. Speciosus tamen semper in bonam partem accipi-
 tur, hoc est pro pulchro, quemadmodum formosus. licet forma
 medium uocabulum sit. Virgili. O formose puer, nimium ne-
 crede colori. Vlpianus tamen speciosus personas dici affirmat
 clarissimas personas utriusque sexus. Item eorum, qui ornamen-
 tis senatorijs uantur, modo species pro aspectu, et re usa acci-
 pitur. Virgilius, Non tulit hanc speciem fuerata mente Core-
 bus. modo definitur, quod dicitur de pluribus differentibus nu-
 mero, quomodo genus, quod dicitur de pluribus differentibus
 specie, ut puta animal genus est, quod de hoie. elephanto. equo.
 auibus. piscibus. reptilibus, alijsque specie differentibus praedica-
 tur. Homo uero est species, quoniam de Socrate. Platone. Aristo-
 tele. Fabio. Catone. Cicerone, alijsque non specie, sed numero
 differentibus dicitur, ob eam rationem ita appellatur, quod mul-
 torum collectio una quasi uisione comprehendatur. Hinc specia-
 le, et specificum pro particulari accipiuntur, et specialiter,
 ac speciatim pro particulariter, quod quidam etiam specificie
 dicunt. et speculum, in quod aspiciamus, ac speciem, hoc est effi-
 gem nostram contemplanur, quod datum nobis a natura fi-
 rit, non ut pilos et supercilios, aut barba uelleremus, non ut faciem
 inficeremus coloribus, non ut rugas traheremus, sed ut nosmet
 ipsos nossemus, et formosi deuitarem infamiam, deformes
 redimendum sciremus esse uirtutibus quicquid corpori deesset,
 propter quod Socrates hortari adolescentes solebat, ut se se fre-
 quenter in speculo inuercentur. Nam si inquit formosi estis, elabo-
 randum est, ut digni ea specie sitis. sin autem deformes, ut ea
 deformitatem uirtute, ac bonis artibus tegatis, quamuis aliae
 quoque sint speculi utilitates longe praestantiores. in primis eni,
 quod pulchrius est, quam naturam eius speculari, et rerum
 ad id pertinentium rationes inquirere? cur conuexum maiore
 uera effigiem reddat. conuexum minorem. planum aequalē?
 Cur conuexum modo intra, modo extra speciem representet,
 modo reflat, modo conuersum. Conuexum uero, planumque sem-
 per eandem, et eodem modo. Cur conuexum non lucem tantum,
 ac radios conuersum ad solem reflectat, sed etiam calorem emittit
 talem, ut facilius accendat, quam aliquis alius ignis. Planum
 uero, lucem tantum reflectat sine calore, Conuexum nec lucem,
 nec calorem? Ad haec, quia imbecilli oculi, quod sustinere com-
 nus solem non possent, formam eius, habitumque, et uerum il-
 lum igneum colorem contempleri non ualebant, inuentum est
 ope, atque adiuuamento speculi non modo orientem, occidentemque
 illum conspiciere, uerum etiam supra nos stantem, et nullo ru-
 bore persusum, sed candida luce fulgentem. Praeterea duorum
 syderum occursum, quem defectum, uel defectionem solis, si-
 ue graeco uocabulo eclipsem nominamus, quo interpellari ali-
 quando dies solet, quis unquam cernere potuisset, aut causam ei-
 us comprehendere? nisi liberius in speculo solis, lunaque im-
 agines uideremus. Taceo, quod iuuenis in speculo se uidens admo-
 netur flore aetatis, tempus illud discendi esse, et fortia audien-
 di. Senex uero, ut quae canis indecora sunt, deponat, et de mor-
 te imminente iam cogitet. Quid quod uiri fortes ciuitates suas,
 si quas in facie habent, speculis contemplantes memoria uir-
 tutis excitantur. Audiu ego saepenumero Federice princeps te,
 quoties faciem tuam in speculo contemplanis, nullo amissi lu-
 minis desiderio affici, sed lato, ac sereno uultu modo uerba il-
 la proferre *θαππερ φειδίπικη, ναί σαυδόν βλήτρι φανείω, ἴνα τῆς
 ἀρετῆς καὶ μὴ τῆς μὴ μορῆς,* hoc est bono animo sis Fede-
 rice, teque ipsum manifeste aspice, ut uirtutis tuae continue mem-
 neris, modo ita dicere. Dii boni, quos ego uel uirtutis, uel fortune
 socios habeo. Philippos. Horatios. Hannibales. Sertorios. Ex-
 pergisare. ex pergisare aliquando Federice, et illos non mo-

do unius luminis, sed factis etiam, ac rerum gestarum gloria
 aequiparare contendere, haec nobis ab alijs relata sunt. Illud uero
 ex me ipso uideor augurari, te quando per uigilem istum tuum
 oculum in speculo contemplanis, non mediocri letitia affici,
 quod scias per omnem iam Italiae prouerbij loco haberi, Plus
 unum Federicum, uno oculo uidere, quam ceteros omnes prin-
 cipes duobus. illa praeterea Sertorij uerba frequenter teum usur-
 pare sermone. Alij non semper uirtutis suae insignia secum fer-
 runt, sed hastas. torques. Coronas domi relinquunt. Ego uero,
 rei militaris insignia mecum assidue porto, eosdemque et uir-
 tutis meae, et fortunae habeo spectatores. Ad haec igitur compa-
 rata est materia excipiendarum imaginum potens, et inuenta
 sunt specula ex ferro. plumbo. argento. chrysallo. uitro, mi-
 stisque materijs. Quinetiam natura ipsa nobis specula parauit,
 quae semper essent in promptu. Fons cuiusque perlucidus, et que-
 scens aqua, ac leue saxum imaginem reddit. Virgilius, Nec sum
 adeo informis, nisi per me in litore uidi, Cum placidum uentis
 staret mare. A speculo specularis lapis dicitur, quod ad speculi
 similitudinem luceat, atque imaginem reddat. finditur in tenu-
 issimas crustas. hunc olim tantum aterior Hispania mittebat,
 postea Cyprus, et Sicilia, et Africa misere. Est et in bononia
 si agro breuis. maculosus complexu silicis alligatus. nunquam
 uisus est quinque pedum longitudine amplior. Humorem huc
 terrae existimant chrysallo modo glaciari in lapidemque coe-
 scere. Huius olim ramentis arcum maximum ludis arcu-
 bus struere, ut esset commendatio candoris. Item a speculo specu-
 la dicitur, de qua aliquid conspicimus. Virgilius, Specula Mife-
 nus ab alta. a quo speculor uerbum, quod proprie est indagare,
 perquiro et ueluti est specula prospecto. a quo speculatores di-
 cti, qui uel est speculis aspiciunt. uel in bello ante exercitum ex-
 plorandi gratia mittuntur. et praespeculor uerbum, ante spe-
 culor. Suetonius de Cesare. Exercitum neque per insidiosa itinera
 duxit unquam, nisi per speculatos locorum situs. per metapho-
 ram tamen speculari accipimus pro scrutari, et exacte consi-
 derare. a quo speculatio, consideratio. Specus quoque a speco de-
 riuatur, quod locus sit (ut Vlpianus definit) ex quo despicitur,
 uel quod uox in eo re percussa hominem ibi alterum uideri fi-
 ciat. Diamusque hic specus, haec specus, et hoc specus. Item hoc
 specu, et in plurali haec specus. Item specum, cuius diminuti-
 uum est specillum. A speco deditur instrumentum teres, ac
 paruum quo medici ad tentandam uulnerum, aut fistularum
 uiam uel profunditatem, utuntur. Pacu. Ut medici faciunt, qui
 prius speco uulnus tentant. Cornelius celsus. Ante omnia au-
 tem dimitti specillum in fistulam conuenit, ut quod tendat, et
 quam alte perueniat, scire possimus. Hinc oricularium specul-
 lum dicitur, quod curandis auribus adhibetur. A specu, sine
 specilli similitudine speculum telum dicitur ad similitudi-
 nem sagittae. Item ipsa sagitta. a quo spiculus, configo. et
 spiculor carnifex. et spicat, quod ad spiculi similitu-
 dinem acuta sit, diciturque, et masculino, et neutro gene-
 re spicus, et spicum. Est enim proprie cum per culmum folli-
 culum, id est extremum tumorem aristae adhuc tenues in mo-
 dum spiculi eminent. Abusue tamen, et de maturis frugibus
 haec uocabula dicuntur. A spicat, siue spico fit spico uerbum,
 quod significat spicas emitto. Item inspico, quod est ad spica-
 rum, et aristarum similitudinem incido, uel fodio. Virgilius,
 Ferroque falcem inspiciat acuto, et spicatus. Idem spica iam
 campus cum messi inhorruit. Item ab eodem spina, hoc est senti-
 tis, quod ad spiculi similitudinem acuta sit. a quo spineum, quod ex spi-
 na est, ut corona spineae, et spinosum spinis abundans, et spinus
 pirorū arbor, quod spinis referta sit. Idem, et spinos prima serren-
 ters. Item a speco composita fiunt aspicio, quod est uideo. Virg.

Aspice bissones latentis agmine cygnos. A quo fit aspectus, id est intuitus, atque effigies cuiusque animalis, ut horridus aspectus, hoc est visu horribilis, et qui effigiem habet horrendam. Transferturque etiam ad inanimata. Plinius. Prærupta rupes, et aspectu horrida. Despicio, quod proprie est deorsum aspicio. Quintil. Nullam ego res humanas despicere providentiam reor, hoc est rerum humanarum curam habere. Quoniam vero ea, quæ contemnimus, quasi deorsum, et ad pedes nostros proiecta aspiciere solemus, accipitur despicio pro contemno. Cicero. Despectus ab omnibus, ac pro nihilo habitus. Ab hoc fit despicuus, hoc est intentus, vigil, cuius exempla apud Apuleium frequentissima sunt, et despicentia, et despectus quarta declinationis pro contemptu. Exspecio, cuius frequentativum est expecto, quod proprie significat observo, quasi diligenter aspicio. Terentius. Expecto quid velis. Quoniam vero aspicientes aliquid diligenter manere diutius eodem loco solemus, expecto aliquando pro maneo, usurpatur. Virg. Tyria Carthagine, qui nunc expectat. Martialis. Expectant, curæque, Athenarumque labores. Item pro de sydero, quoniam quæ de syderibus cum uoluptate aspiciuntur. Idem. Expectate uenis. et pro spero, quoniam quæ speramus, quasi cum presentia aspiciere uidemur. Idem. Sed illos expectata seges uanis elusit aristis. Ab hoc expectabundus, et expectatio deducuntur. Suspicio, sursum aspicio. Virg. Et fastigia suspicit urbis. Ab hoc fit suspicor notæ significationis. dictum, quod cum timore quodam ea uidemur aspiciere, de quibus dubitamus. Virgilius. Suspectaque dona præcipitare iubet. Hinc fit suspicio, quod, si cum uenio uingatur, semper passue accipitur, ut ueni in suspicionem, id est factus sum suspectus et suspitosus tam qui suspicatur, quam qui suspectus est. Prospecio, longe uideo, quasi porro specio. unde fit prospectus, hoc est libera, et non impedita prospectio. Item prospicientia, hoc est cura, promissio. nam et prospicio pro curo. et pro uideo accipitur. Plinius. Nam et rebus illius non minus, quam me prospiciet. et prospicius intentus, ac uigil. Præspecio ante uideo. inspecio cerno. introspecio, itrorsum aspicio. Respecio, retro aspicio, sine rursum aspicio, sine aspicio. à quo fit respectus, quod modo ipsam (ut ita dicam) reflectionem significat. Plautus. et me respectu tenuit. modo rationem, qua ad aliquid agendum mouentur. Plinius. Namque eo respectu commotus abcesserat. Conspecio, cerno. unde fit conspectus pro aspectu. Virg. uix est conspectu sicula telluris in altum, Vela dabant læni. et conspiciuum instrumentum, quod adhibemus oculis, ut res maiores uideantur. Plautus. Vitrum cedo, necesse est conspicio uti. et conspiciuus adiectiuum, quod modo significat sagacem, perspicacem acutum. Quintilianus. Conspectus sagax. callidus. modo clarum, et qui ab omnibus conspiciatur, quemadmodum hoc loco Martialis conspiciuum amphitheatrum appellat. Despicio, pro uideo. discerno. hinc despicentia, hoc est discretio. consideratio. Perspecio. inuicor. anima uerto. à quo perspicax, hoc est consideratus. acutus. unde perspicaciter aduerbium, quod est considerate. acute. Item perspicuus, clarus, translucidus. ut aqua. nitrum. chrysellum, alijque translucens lapilli. à quo aduerbium perspicue, hoc est clare. unde perspicuam quoque orationem dicimus, hoc est claram, atque apertam. et perspicuitas à quibusdam sicut perspicacitas usurpatur. illud splendorem, ac facilitatem, hoc est considerationem, et acumen significat. Præter hæc aruspex à uictimis in ara aspiciendis. is enim est aruspex, qui inspectis extis, futura prædicit, qui et extispex dicitur. à quo aruspiciam inspectio extorum, sicut extispiciam. et ars ipsa aruspiciam, quæ extispiciam quoque dicitur. Item auspiciam ab inspiciendis uisibus, cum per inspectionem accipiat auspiciam hinc factum est, at dicimus auspiciam ductum, atque

principium, quæ à solo duce accipiuntur. à quo fit auspiciari, quod non modo significat auspiciam accipere, sed etiam in accipere, nec in bonam tantum partem accipitur, quod frequentissimum est, sed etiam in malam. Plinius. Et homo infeliciter natus, manibusque, pedibusque deuinctis animal ceteris imperatorum à supplicijs uitam auspiciatur. nam quædo non est uerbum, fere semper in bonam partem accipitur. Terentius. Haud auspiciato huc me attulit. id est non feliciter, et quasi repugnantibus auspicijs. Quintil. Itaque apud illos Homerus, sic apud nos Virg. auspiciatissimum dederit exordia, hoc est felicissimum. auspex dicebatur, qui nuptijs præerat celebrandis, quia auspiciam pro nuptijs accipere solebat. Adhibebaturque hic pro parte maritima, sicut pronuba, quæ præest et ipsa nuptijs celebrandis, pro parte uxoris. Aliquando etiã pro eo ponitur, qui dux militiæ est. Horatius. Nihil desperandum teuro duce, et auspice. Virg. Auspiciam pro potestate posuit. Communem hunc ergo populum, paribusque regamus auspicijs, ab eo, quod præcedit id, quod sequitur, quod isdem auspicijs creati consules parem habent potestatem. Inter auspiciam, et augurium quidam hanc differentiam faciunt, ut auspiciam sit auium conspectio, et quod ex uolatu auium, et uocibus significatur. Augurium uero quod rerum omnium coniecturas prudenter, ac diligenter completitur. et tamen augurium quoque ab auiibus, ac gerendo dicitur, quasi auigerium, siue ab auium garitu. Hinc augur, qui futura præuidet. et auguro, atque auguror uerbum eiusdem significationis. quibus aliqui ita distinguant, ut auguro dicimus, cum præsagio mentis futura colligimus. Virg. Et siquid ueri mens augurat opto. Auguror uero, cum futura ueris captamus augurijs. Ab eodem auguraculum ueteres dicebant, quæ nos arcam uocamus. quod ibi aues publice auspicantur. Augurium quoque inde dictum opinantur. etenim proprie augustum tectum augurio consecratum, sed per metaphoram ponitur pro nobili, et sacro, ac maiestatis pleno. Unde augusti dicti sunt omnes Romani imperatores post Iulium Cæsarem ab Octauius Augusto, qui primus meruit hoc cognomen, sicut à Iulio Cæsare dicti sunt Cæsares, et omnes Albani reges dicti sunt sylui. à Syluio Ascanio Aeneæ filio. et Aegyptij reges dicti sunt Ptolemæi. Persæ, Arsacidae. Latini, murani. Augustum quidam ab auium gestu, alij à gustu dictum putant, quia aues pastæ idratum fecerunt. ERIGITUR. Eleuatur, ædificatur, in altum tollitur. de quo supra diximus. AGER. Qui in aedibus Neronis erat inclusus cum syluis, atque nemoribus. SUPERBUS. Ingens, magnificus, excellens. superbus à superbiendo dicitur. Superbio autem à supercundo. unde quicquid in aliqua re excellit. superbum dicere possumus, quasi super alia iens. Virgilius. Ceciditque superbum Ilion, hoc est nobile, magnificum. hinc aliquando pro elato ponitur, atque alto. Idem. Et gressus glomerare superbos. Idem. Quinque adeo magnæ positus in cudiibus urbes Tela nouant, Aruina potens, Tyburque superbum. Aliquando pro ornato. Idem. Barbarico postes, auro, spoliisque superbi. Interdum pro opulento. Idem. simul ense superbum Rannetem aggreditur, qui forte tape tibus altis extructus. Hinc fit quod superbum aliquando etiã pro arroganti, ac truculento accipimus. Idem. Strpis Achilleæ fastus, unuenemque superbum. Idem. Te Turne superbum Cæde noua querens. et pro nitabili. Idem. Foribusque affixa superbis Ora uirum tristi pēdebant pallida tabo. Et pro iniquo. Idem. Quos illi bello profregos egere superbo. Antiqui etiã superbos propter pompam funeris, quemadmodum supra diximus, mortuos dixere. Plautus. Faciam ego hodie te superbum, nisi abis, et mox addidit, auferere, non abis. Item à superbio, quod est effror. extollor. Superbia deriuatur, quæ definitur supergre

diens elatio mentis, ex qua nascitur arrogantia, nam nisi praecesserit occulta elatio mentis, non sequitur aperta iactantia. Item superbe aduerbium, hoc est elate, arroganter, & super biloquens, qui superbe loquitur. à quo superbiloquentia, elatus, atq; erogans sermo. Cicero. O scelera, animiq; impotentiam, & superbiloquentiam. Ennius pro superbe superbiter scripsit. TECTA. Domos, quas Nero incendi fecer. at, ut domos suas edificaret. Tectum proprie pars domus est, ea scilicet, quae domum tegit. ponitur tamen frequentissime pro domo, ut hoc loco, & generaliter pro omni loco, in quo tecti homines possunt habitare. unde spelunca. tuguria. praesepia. casae. & generaliter omnia aedificia, tecta dicuntur. Vnde architecti, & architectores dicti, qui aedificandi scientiam habent. et architectura aedificandi scientia dicitur. Plyn. Grande, et Archimedi machinalis scientiae testimonium. hinc fit architectari, quod est componere machinari. Cice. Vt optime possit architectari voluptates. A tegendo autem tecta appellantur. Tegere proprie operire est. cuius contrarium est nudare. detegere. Plyn. Haec plura palustri harundine per hyemem tegenda sunt. per metaphoram tamen tegere pro calare accipimus. Marti. Quod tegitur maius creditur esse malum. Virgil. Vix adeo agnouit pauitantiem, & dira tegentem supplicia. Quae admodum e contrario nudare pro indicare usurpamus. Idem. Traiecta; pectora ferro nudauit. A tego fit etiam tegmen, quod etiam tegmen dicitur. tegmentumq; pro quacumq; re aliquid tegente. & tegulum eiusdem significationis. Plyn. Tegulo enim aquatili caru harundinum domos suas septentrionalis populi operiunt. Idem tectum ouium genus, quod maiori lana operum sit. Idem. Ouium summa genera duo. tectum, & colonicum, illud mollius, hoc in pascuis, delictius quippe cum tectum rubis uescitur. Colonici loca magis culta appetit. unde habet nomē. Praeterea toga uelimenti genus, de quo inferius dicemus, quod corpus tegit cuius diminutiuum est togula. & tegulae quod domos tegant, ex quibus, quae ad balneas adhibentur, à laxitate dicuntur mammatae, aliae coctiles appellantur. & tugurium, quasi tegurium rustica habitatio ita uocatur tecta ex ulua palustri. tegurii uti ab imito coeperunt mortales, priusquam ad meliorem uitae cultum se transferrent. quippe aut de frondibus facere tecta, aut speluncas fodere sub montibus, quae à graeco uocabulo, unde originem habent, stelaea dicuntur. Virgilius. Certum est in syluis inter spelaea ferarum, Malle pati. aut harundinum nidos imitantes de luto. & uirgultis sibi habitacula facere solebant. Tu obseruantes aliena tecta, & cogitationibus suis res nouas quondam adiacentes casae efficere coeperunt, à facile cadendo ita appellatus. quippe à cado fit frequentatiuum caso. à quo casito aliud frequentatiuum. Paulus. Si antea ex tegula casitauerit sillicidium, postea uel ex tabulato, uel ex aliqua materia casitare non potest. Primum enim fueris erectus. & uirgultis interpositis luto parietes texere. Alij luteas glebas arefacientes, struxere muros, & addita materia, quo imbres uiderent, & aestus harundinibus texerunt, & fronde, postea stramentis, & ulua palustri. Deinde paulatim ingenij solertiam exercendo ad fabricaciones aedificiorum gradatim progressi, non casar modo, sed etiam domos fundauere è lateriis parietibus, siue è lapide structas, materiaq; & tegula perficere tecta coeperunt, quae ut hybernis temporibus imbreis sustinerent, fastigia facientes proclinatis tectis sillicidia deducere. Lutei aedificij inuentor Doxius fuit Gellij filius exemplo ab harundinibus sumpto. Laterarias domos constituerunt primi Eurialus, & Hyperbius fratres Athenis. oppidum Cecropi à se appellauit Cecropiam, quae nunc est arx Athenis. Quidam tamen Argos à Phoroneo rege ante conditum uolunt, quidam et

Sycionem. Aegyptij multo ante apud eos Diospolin. Tegulas in uenit Cinyra Agriopae filius, & Metalla aeris utrunq; in insula Cypro. Item forapem. marculum. uelstem. in cadem. puteos, Danaus ex aegypto aduectus in graecia. lapidinas Cadmus thebus. Archeophrasius phoenice. Traison muros. turres (ut Aristoteles refert) Cyclopes (ut Theophrastus) Phoenices. Aeraria fabricam alij Chalybas putant inuenisse, alij Cyclopes. ferru in creta eos, qui uocati sunt dactyli idaei. Ferrariam fabricam Cyclopes. Quae ergo nunc ueteri more ita aedificantur, ut nec parietes habeant, nec luto crustata sint, sed stramentis, aut harundinibus, aut ulua, alioue simili genere tegantur, tuguria dicuntur. olim teguria uocata. A tugurium diminutiuum fit tuguriolum, quod sit arctius, atq; angustius, gurgustium nominatur, à Gurgulione uerme, qui in horreis nascens frumentum absumit. eius diminutiuum est gurgustiolum. Apuleius. Ergo breuitatem gurgustholi nostri ne spernas peto, sis contentus lare parulo. Item à tego tectorium deducitur, quod modo adiectiuum est. nam et tectorium opus dicimus, modo substantiuum. est autem illud, quo aedificatus paries incrustatur supra, quod postea illinitur, quod uocatur albarium, nisi pingit tectorium oporteat. etenim, cum pingendum est, non illinitur albarium. In adilitate Murense, & Varronis exactum Lacedaemone è lateriis parietibus opus tectorium fuit propter excellentiam picturae, & inclusum lignis formis Romani de portatum ad comitium exornandum, quod opus, quod per se mirum esset, translatum, tamen maiori miraculo fuit. Item tege straguli genus è scirpo, aut sparto, quo uiliores uantur. Martialis. Nec est amia filini ue uiani. sed in grabatis, tegetibusq; coepta. Varro de re rustica. Sicq; sunt de annabulo. iunco. palma. scirpo. ut funestest. tegetes. Plyn. Nec in fructum, nec in uepru, catulum ue, nec in herbarum, aut alio ullo, quam suo genere nominatur iure scirpi fragiles, palustresq; ad tegulum, tegetesq; Ouidius mattam scirpeam uocat. At dominus discedite ait, plaustrisq; morantes. Sustulit in plaustro scirpea matta fuit. Iuuenalis. Ansa palatino tegetem praeferre cubili. Hanc uulgo nunc strariam uocant, quo uerbo etiam ueteres usi fuisse à no roo spu uerū, quod graeci sternere dicunt. Plynus. Cadina mala separari oportet, & stramentis. stris, pelis ue substerni. Hircaus. Storias autem ex funibus anchorarijs tres fecerunt. et tegillum, paruum tegmen. Varro. Ob aquam è nubibus tortam uiduat fore, ut tegillum pastor sibi sumat. Tignum quoque, cuius diminutiuum est tegillum, à tegendo dictum esse. quis dubitat? si significat proprie trabem, cui tectum imponitur. Sed Vlpianus putat tigni appellatione contineri omnem materiam, ex qua aedificium constat. unde anti gnatio textura ipsa trahium, ac tignorum, sicut coassatio assium dicitur. Quidam etiam putant tegulam, & lapidem, & calcem, & arenam tignorum appellatione nominari. Item quaecumq; uineis necessariae sunt, ut pedamenta. perticae, & similia. Est etiam tegillum cuculli uinculum è scirpo. Plautus. Tegillum mihi caret, id si uis, dabo. Corticem quoque à tegendo quidam dictum arbitrantur, quasi corium tegens. Est enim cortex ueluti corium cuiusq; rei, ut in arboribus liber, & in ceteris rebus ueluti crusta quaedam ad tegendum data. nam corium proprie animalium est, praesertim eorum, quae crassiores pellem habent, ac duriores, quod et scortum dicitur. unde scorta appellatae sunt meretrices, uel quod sicut pelliculae subigantur, cum solum calciamentorum omnibus subiectum sit, uel quod in grabatulis pelles stratas tenere consueuerunt, & scortum quicquid ex pelle est. & scortor meretricior. & scortes arethorum testium pelles. Quidam etiam scortum dictum à scorto existimant pellem, in qua sagittae reconduntur, sed scortum à graeco tractum est

Etum est *ovros* enim pellis est, unde *scutica* flagellum ex pelle. cuius diminutivum est *scutula*, & *scutum*, quod non sine pellibus fit. De quo *scutula* dicta, quasi parva *scuta*. & *scutulata* vestis, de qua mox dicemus. & *scutra* id ipsum *nasis* genus, quod & *scutula* dicitur. Horatius, *Vilia uenditum tu niato scutra popello*. & *scutulum* tenue, ac *macrum*, in quo tantum exilis *pellucula* cernitur. Ponitur tamen *corium* pro qua cumq; pelle, etiam rerum *inanimatarum*. A quo fit *excorio*, hoc est *corium* detraho, sicut a *corrice* decortico, hoc est detraho *corricem*. & ab eisdem *excoratio*, & *decoratio*. *Corium* etiam *tergum* dicitur. Virgilius, *Tergora diripiunt costis*, & *uisera nudant*. Nam *tergum* dorsum est. Unde a *tergo* dicimus a parte posteriori *membranae*, siue *papyri*, aut alterius cuiuscumq; rei. *Inuenalis*, *Scriptus est in tergo*, nec dum finitus *Horestes*. Hinc fit *posttergo* uerbum, hoc est *posthabeo*. *relinquo*. *postpono*. & quasi *post terga* iacio. A quo *postergator*, & *postergatio*, et *terguersor*, quod est *fallo*, & dicta *muta*. aliquando etiam *contra* dico, quasi *terga* uerto. Nam uertere *terga* proprie *fugere* est, quod & *terga dare* dicimus. *Plautus*, *Quid expectas? Quid terguersaris?* Proprie tamen *terguersari* est *corum*, qui *terga* uertentes adhuc tamen *pugnant*. nec se se *ictos* *rationibus* uolunt agnoscere. *Cicero*, *Et huc, atq; illuc terguersantem testimonium contra se dicere cogit*. *Lucretius*, *Monebat consulem haec, sed terguersari res cogebat*. id est *quibuscuq; rationibus poterat ueritatem dissimulare*, & quasi *subterfugere*. Hinc *terguersator* dicitur, qui *terguersatur*. & *terguersatrix* *faunumum*, et *terguersatio* ipse actus. Ponitur tamen aliquando *tergum* pro *tergore*. Virgilius, *Obstupere animi tantorum ingentia sepe terga bouum plumbo insuto, ferroq; rigebant*. quod de *pellibus* intelligi *Papinius* indicat. At dum *ni granta plumbo tegmina cruda bouum*. Unde quoniam *scuta* *pellibus* tegi solent, *tergum* nonnunquam pro *scuto* accipitur. Virgilius, *Dentibus infrendens, & tergo decutit hastas*. A terendo autem *tergum*, & *tergus* dicuntur, quoniam uehendis oneribus *teruntur*. A *pellis* *pellicio* dicitur, de quo post dicemus, & *pellucula* diminutivum. et *pellucium*, quod ex pelle est. & *uersi* *pellis* *fallax*. de quo dicemus inferius. *Plautus*, *Uersipellem se facit quando lubet*. A *pellendo* autem dicitur *pellis*, quod *externas iniurias te gendo* *repellat*. Haec postquam *conannata* est ad *calceos*, & caetera opera *facienda* *aluta* dicitur. *Varro*, *Pascolus* *sacculus* est *ex aluta factus*. *Cato*. *Pueris in ludo pascolos ferare*. Ab *aluta* *alutamen*, siue *alutamentum* ueteres *dixere* *opus* *ex conannatis pellibus* factum. Item *alutarij*, sicut *coriarij*, hoc est *pellium*, et *coriorum conannatores*. *Plau.* *Hic alutarij cerdo*. Proprie tamen *alutarij* *tenuorum pellium* dicuntur. *coriarij* *crassioru*. *Pella* autem *urbis Macedoniae* fuit in *litore aegaei maris* illustrata *maxime natalibus* *Philippi Macedoniae regis*. et *Alexandri eius filij*. unde *uterq; pellaeus* uocatus est. *Inuenalis*, *Vnus pelleo inueni non sufficit orbis*. *Lucanus*, *Illic pellei proles uesana Philippi*, *Pellaeus* uero *Eaei regis*, & *Aeginae filius* fuit *ex Tyro filia Salmoni regis*, quae *uxor* fuit *Crataei*, cui *Esonem genuit* *patrem Iasonis*. *Pellio* *mons* est *Thessaliae*, ab *orientali* *parte*, in cuius *uertice Pinetae* *abundant*, in reliquis *partibus* *quercus*. *Ouidius*, *Pellio Emoniae mons* est *obuersus in austros* *Summa uirent pini*, caetera *quercus* *habent*. Item a *pelle* *pellivrem* *galerum* *dixerunt*, quod fieri solebat *ex pelle*. Est autem *genus clypei*. A quo *galerus* *avis*, de qua supra. & *galerus* *masculino*, ac *galerum* *neutro* *genere* *dicitur*. Virgilius, *Et temperat astra galero*. Idem, *Nec arcadij bene protegit umbra galero*. & *palear*, quasi *pellae*. Sunt enim *palearia* *pelles* *pendentes* *ex gutture*, quales in *bobus* *uidemus*. Virgilius, *Et crurum tenuis a mento palearia pendens*. et *pallor* *secundum* *quosdam*,

quasi *pellis* *liuor*. A quo *pallidus*, & *palleo* uerbu. A quo *palleo*, quod si significat *pallidus* *fit*. & *ex palleo*. a quo *ex palleo*. *Pallorem* etiam *ueteres* *pro uenustate*, & *negligentia* *posuerunt*. *Lual*. *o num*. *inertia*. *pallor* *eum* *ad pauperie* *redegit*. *pellem* *quoque*, siue *corium* *alio nomine* *uocamus*, a *grae* *as* *sumpto* *uocabulo*, qui *uadior* *nominant*. *Plinius*, *Ergo* *cutis* *ipsa* *sensu* *caret*, *maxime* *in capite*, *ubi* *atq; per se*, *ac si* *ne carne* *est* *uulnerata* *no* *coit*, *ut* *in buca*, *alioq;*. Ab hoc fit *scutula* *diminutivum*. & *recutiti* *dicitur* *iudei*, hoc est *arcuasi*. & *cutis*, hoc est *praeputium* *priuati*. & *intercus* *aqua*, quae *inter* *carne*, & *cutem* *est*. Itē *morbus*, de quo supra *diximus*. & *itercutaneum*, siue *subcutaneum*, siue *subtercutaneum*. qd̄ *intra* *cutem* *siue* *sub* *cutis*, siue *subter* *cutem* *est*. & *ciatrix*, quae *si* *arcat* *cutem*. Est enim *ciatrix* *signum*, quod *ex uulnere* *remanet*. unde *ciatricare* *dicimus* *ciatricem* *inducere*. Itē *ciatita*, quod *ueluti* *cutem* *arcummarca* *habeat*, *intus* *autem* *uacua* *fit*. est enim *ciatita*, quod *inter* *cannarum* *nodos* *est*. Virgilius, *Est mihi* *disparibus* *se* *ptem* *compacta* *acutis* *Fistula*. unde & *ciatita* *herba* *appellatur* *caule* *uiridi*, & *geniculato*, ac *uacuo*, ut *calami*. *altiore* *sa* *pe* *binis* *cubitis*, & *in cacumine* *ramoso*. *folijs* *coriandri* *tenuioribus*. *grauis* *odoratu*. *semine* *anisi* *crassiore*. *radice* *concaua*. *nullius* *usus* *semini*, & *folijs* *refrigeratoria* *us*, quae *cum* *eneat*, *incipiunt* *algere* *ab extremitatibus* *corporis*. *Remedium* *est* *prius*, quam *perueniat* *ad* *utilia*, *ui* *ni* *natura* *ex* *calfactoria*. *sed* *in* *uino* *potata*, *irremediabilis* *est*. *haec* *extinctus* *est* *Socrates*. *Fit* *ex* *ea* *ad* *refrigerandum* *stomachum* *mala* *gma*. *Cohibet* *epiphoras* *omnes*, *dolorē* *in* *pleuresi* *supposita* *mirifica* *sedat*. *Anaxilaus* *tradit* *mammam* *a* *uirginitate* *succo* *ciatitae* *illitas* *semper* *stare*. *Compertum* *est*, *si* *testibus* *circa* *pubertatem* *illinaur*, *uenerem* *extingu*. Item a *tego* *texo*, qd̄ *quae* *texuntur*, *magna* *ex* *parte* *tegiuntur*. Ab eo *contexo*, *compono*. *detexo*, *dissoluo*. *intexo*. *simul* *texo*. *retexo*, *interdum* *aperio*. *dissoluo*, *interdum* *rursus* *texo*. *praetexo*, quod *interdum* *si* *gnificat* *antetexo*. a quo *praetexta*, de qua inferius dicemus. *interdum* *contexo*. *abscondo*. *extexo*, quasi *aliud*, quam *sit*, *ostendo*. unde *praetextum* *dicimus* *illud*, quo *moueri* *nos* *ostendimus* *ad* *aliquid* *agendum*, *cum* *tamen* *alia* *causa* *meuamur*. *Sucto*. Et *praetextum* *quidem* *illi* *caulium* *armorum* *hoc* *fuit*. *causas* *autem* *alias* *fuisse* *opinantur*. Virgilius, *Non tamen Anna nouis praetexere funera sacris Germanam credit*. Ouid. *Quamuis praetextens picta ferrugine caelum*, *Ueturam amicitiat* *imbrifer* *arcus* *aquam*. *Textile*, quod *texedo* *factum* *est*, *ut* *textilis* *corona*, *textile* *opus*. & *textor*, ac *textrix* *uir*, et *mulier*, qui *texunt*. & a *textrix* *textricula* *per* *diminutionē* *deducitur* & *textura* *opus*, et *actus* *ipse* *textoris*, siue *textricis*, & *textrina* *locus*, in quo *texitur*. & *textim*, *texendo*. Item a *tego* *composita* *fiunt* *arcuntego*, hoc est *arcummarca* *operio*. a quo *arcuntectum* *amictus* *genus*, quod *arcum* *habeat* *purpuram*. *obtego*. *intego*. *contego*, quae *ferē* a *simplicis* *sui* *significatio* *ne* *non* *differunt*. *Protego*, quod *est* *foveo*. *meor*. unde *protector*, & *protectio* *deducuntur*. *retego*. & *detego*, quae *pro* *denudo*, & *aperio* *capuntur*. MISERIS. *Infelicitus*. *calamitosus*, qui *proprijis* *domibus* *expulsi* *fuere*. *Miser* *proprie* *dicitur* *stlebilis*, ac *calamitosus*. Virgilius, *Stridenti miserum stipula disperdere carmen*. *Plautus*, *Studeo hunc lenonem perdere*, *ut* *meum* *herum* *miserum* *macerat*. *Cicero*, *O miserum*, atque *infelicem* *hunc* *diem*. *Sunt*, qui *existimant* *miserum* *dictum*, quasi *missum*. hoc est *dimissum*, & *derelictum* *ab* *omnibus*. *Aliquando* *miser* *pro* *agrotu* *ponitur*. nam & *agritudo* *genus* *est* *infelicitatis*. *Plautus*, *Miseram esse praedicat* *buccam*, *sibi* *forte* *esse* *medicos* *non* *esse* *putat*. *A* *miser* *miseria* *fit*, hoc est *infelicitas*. Idem *Seruire* *amanti* *miseria* *est*,

qui praesertim, quod amat, atret. Item misericordia eiusdem significationis. Aacius. Qui infelix misericordine factus est aliena. Et misellus diminutivum. Plautus. Censei misello mali aliquid facturum? et misereor, ac misereor uerba, quae ita distinguuntur, quod misereor passiuum affectum habet. est enim corde anxium esse ex alicuius miseria. Misereari uero actiuum est; uerbis, aut lacrymis, aut ope dolorem, quem ex miseria alicuius habemus, ostendere. Ab illo fit misericordia, quae est aegritudo cordis ex miseria alicuius iniuste laborantis suscepta. nam dolor ex paritade, aut proditoris, aut alterius scelerati supplicio susceptus, mollitiae quaedam animi, non misericordia est. Ab hoc fit miseratio, quae est significatio misericordiae, quae ex alicuius in felicitate mouetur. Item a miserendo fit misericors, qui ex alicuius calamitate dolorem animo suscipit. A miserando miserator, qui opus aliquod misericordiae exhibet in eum, cuius misereatur. Item a miser uerbum aliud impersonale deducitur miseret, quod simili modo passiuum habet affectum. Idem est enim miseret me illius, et misereor illius, quippe utrumque significat ex illius me miseria angore suscipere. Exemplis plena sunt omnia. Cicero. Miseret me infelicitas familiae. Virgilius. Misere animi non digna ferentis. Idem. Num lacrymas uictus dedit? aut miseratus amantem est? quod perinde est, ac si dixisset. Num saltem lacrymis ostendit se amantis misereor? Vete res misereor pro misereor dicebant. Et misero pro misereor. Et contrario misereor pro miseret. Ennius. Misere te manus. dat ferrum, quo me anima priuem. Aacius. Atque ita de illis merui, ut iure haec nunquam miserarent mala. Turpilus. Nunc patris me misereor magis. Pacuuius. Ut accipisti me cum isto uerbo misereor me tui. A misereor fit miserabilis, hoc est miseratione dignus. Et miserandus, miseratione prosequendus. Et a misereor, quo ueteres utebantur. miseresco, hoc est moueor misericordia. Apuleius. Commodum omnes miserescimus. Virgilius. His lacrymis uitam damus, et miserescimus ultro. Item a miser fit aduerbium misere, quod interdum infelicitate significat. Cicero. Neque moueri eius desiderio non possum, qui tam misere periit. Interdum ponitur pro ualde. Terentius. Eam misere amat. Misereum aliquando dolentis est, ac si diceremus nefis. Virgilius. Cecropidae iussi miserum septena quotannis, corpora natorum miserabiliter etiam aliqui usurpant. Apuleius. Opido quam miserabiliter illacrymans. Item a miseratione commiseratio fit. Est uitem commiseratio, cum uel a spectu alicuius, uel oratione, uel etiam cogitatione adducimur, ut eum miseremur. Et a misericordie fit aduerbium misericorditer. Et a misero miseriter. Laberius. Mens incorrupta miseriter corrumpitur. **THERMAS.** Balneas publicas. Thermae dictae sunt ab aquarum caliditate, graeci enim θερμὴν calidum dicunt. unde Thermopylae dictus est mons longissimus, qui mediam Graeciam diuidit, ut Apenninus Italiae, incipiens a leuacade in occidentem, et in aegaeum mare, haud longe a Demetriadem protendens, fauces habet angustissimas, iuxta quas calidae aquae saturantur. ideo a caliditate portarum nomen inditum. nam θερμας graeci portus appellant. Hic locus plurimorum duarum sanctoribus inclitus est, sed in primis memorabili morte Leonidae, et sexcentorum commilitonum, nec tam grande, quam turpi strage Persarum. Mos ueterum fuit singulis diebus lauari. Itaque omnes ferè ditiores priuatis in domibus suis balneas habebant. Erant praeterea aliae in publicam usum aedificatae, haec thermae uocabantur. In primis celebres Romae fuere Agrippinae. Neronianae. Titi Vespasiani. Domitiani. Antoninae. Alexandrinae. Cordianae. Setherianae. Dioclitiani. Aurelianae. Constantinianae. Nouatianae, haec crescente principum luxuria, magno sumptu, ac splendore aedificabantur, ita ut lauacra

saepe instar urbium uiderentur. Erant in his aedificatae amplissimae. erant porticus in portibus exhedrae spatiosiores, habentes sedes, in quibus philosophi, rhetores, reliqui que, qui studijs delectantur, sedentes solebant disputare, et perisilia quadrata, sine oblonga ambulationis circuitionem habent, quam graeci uocant diaulam, una ex quatuor portibus, quae ad meridianas regiones spectabat, duplex solebat esse, uti cum tempestates uentosaessent, non possent aspergo in interiorē partem peruenire. In duplici portu ephaebeum in medio erat, hoc est exhedra amplissima cum sedibus, tertia parte longior, quam latior. proxime conisterium, quod et apodyterium uocant, ubi uestes deponerentur. A conisterio inuersura porticus, frigida, lauatio, quam graeci λουτήριον uocant. Ad sinistram ephaebei ἐλαοθησιον, quod nostri unctuarium dicunt, iuxta id elaeothesium, frigidarium. E regione frigidarij concamerata si dato. ex aduerso calida lauatio. Atque haec omnia non in solo tantum, sed etiam pensilia erant. Tum quae dicebatur palaestra, in qua exercebantur athletae. in palaestra perisilia erant, qualia supra diximus. Extra tres porticus disponebantur, una ex perisilio ex euntibus, duae dextra, atque sinistra stadiae, ex quibus una spectans ad septentrionem perficiebatur duplex amplissima latitudine. Altera simplex ita facta, ut in partibus, quae essent circa parietes, atque etiam quae ad columnas margines haberent, in semitas non minus pedum denum, mediumque excavatum, uti gradus essent marginibus in descensum sex qui pedes ad planiciem, quae planities foret non minus pedes duodecim, ut uestiti circum margines ambulantes a cunctis se exercitibus minime impedirentur. Haec porticus xystos apud graecos (ut supra diximus) uocatur, quod athletae per hyberna tempora in tectis studijs exercentur. Inter porticus syluae erant, aut platanones, aut daphnones, hoc est loca platanis, uel lauris consita, quae plataneta quoque, et laureta dicuntur, in quibus perficiebantur inter arboreas ambulationes, quas a nostris etiam xystos, et ambulacra diximus appellari. Quidam etiam neutro genere xysta nominarunt. graeci τραπεζοπέδιστος uocant. in quas per hyemem sereno caelo athletae xysto procedentes exercebantur. post xystum stadium erat ita figuratum, ut possent hominum corpore cum laxamento athletas certantes spectare. Stadium graecorum uox est. στάδιον enim in quo equi graeci dicunt. Latine appellatur curriculum, currunt, et certant athletae. dictum ἀπὸ τῆς στάσεως, hoc est statione, quod Hercules eo spatio uno spiritu confecto constitisset. in statutum quippe ab Hercule stadium tradunt, eumque pedibus suis metasse id stadium, quod est Pisis apud ionem olympium, fecisseque id longum pedes ducentos. Unde postea cetera stadia in terris Graeciae ab alijs instituta pedum quidem simili modo ducentorum, ueruntamen aliquantulum breuiora, ex quo collegisse Pythagoras philosophus dicitur planitiam Herculis tanto fuisse, quam aliorum proceriorem, quanto olympicum stadium ceteris longius foret, comprehensaque pedibus mensura secundum naturalem membrorum omnium proportionem statuisse, tanto fuisse Hercule corpore ceteris excelssiore, quanto olympicum stadium alia pari numero anteret. Continet autem stadium octauam mille passuum partem. ex quo institutum, ut terrarum spatia, uiaque in stadia diuiderentur ante, quae Romani mille passus inuenirent. Hinc Eratosthenes in omnium literarum subtilitate solertissimus, uniuersum orbis circum ducentorum quinqueaginta duorum millium stadiorum esse protulit, quae mensura secundum romanam computationem efficit tricentes quindecies centena millia passuum. Hipparchus addidit stadiorum paulo minus uiginti quinque millia. Dionysiodoro uero, qui geometriae scientia nobilissimus fuit, uita sua

esto inuenta

esto inuenta est in sepulchro eius epistola Dionysiodori nomine
 ad superos scripta. Peruenisse eum a sepulchro ad infimam
 terram, esseque id spatium stadiorum quadraginta duorum mil-
 lium, ex quo geometriae interpretati sunt, a summo terrarum
 orbe, unde mensura erat epistola, ad pilam medium esse longissi-
 mum spatium, et ex eo consequi, ut in arcu sint ducenta-
 quinguentia milia stadiorum, cui mensurae harmonica ratio,
 quae cogit rerum naturam sibi ipsam congruere, addit stadi-
 orum septem milia, terrarumque nonagesimam sextam millesi-
 mam totius mundi partem constituit. Efficit nunc autem stadi-
 centum viginti quinque nostros passus, hoc est pedes sexcentos vi-
 ginti quinque. Possidonus non plus quadraginta stadiorum alti-
 tudinem esse, in qua nubi, ac uenti, nubesque perueniant, ar-
 bitratur. Inde purum, liquidumque, et imperturbat a lucis ae-
 rem esse. Sed a turbido ad lunam uiciscentum stadiorum in-
 de ad solem quinque milies. Persae non stadio, sed alio gene-
 re mensurae utebantur, quod uocant parasangem. Id uerbum
 apud historicos frequentissimum est. Praeter haec nemora erant
 prae salubritate natatoria. edificijque superbissimi fornicibus ame-
 rata. columnae marmoreae diuersorum colorum immensae in-
 signia pauimenta. testudines auro refertae. aliaeque deliciae, qui-
 bus non mirum est, si principes quoque ad frequentem therma-
 rum usum alliciebantur. Commodum imperatorem septies in
 die lauasse, frequentemque in thermis coenasse memoriae produ-
 tum est. Suae uero uicem uero eius pertinacem, quae uis in multis ef-
 fet modestissimus, in balneo tamen publico die natalis urbis co-
 modianus ministris lauasse. Gordianum iuniorem ita lauandi
 fuisse cupidum, ut bis hyeme, quater et quinque astate ther-
 mas adire consueuerit. Galenum iuniorem hyberno tempore
 ter in die. estuo septies lauasse. hunc cum in hortos proficiscere-
 tur, uenerunt officia sequi solita, iussit cum eo praefectos, et ma-
 gistratus omnes, adhibitosque, conuiujs, et natationibus simul
 cum principe lauasse. saepe etiam admitti solitas mulieres for-
 mosas, et puellas, et cum ijs commixtas aliquando de formo-
 sissimas anus, quod iocatus a se fieri dicere principem consue-
 uisse. Vique adeo autem thermarum usus promiscuus erat, ut
 frequentissime principes cum populo lauarentur. Tradunt
 Adrianum in primis hoc facere solitum. Is, cum aliquando ue-
 teranum quendam notum sibi in militia conspexisset, in bal-
 neo dorsum, ac posteriores partes corporis parieti atterentem,
 percontatus eum fuisse dicitur, cur se marmoribus distrin-
 gendum dedisset, cumque ille idcirco hoc a se fieri respondisset,
 quod seruis attereret, et seruis eum, et pecunia liberaliter do-
 nauit. Pausanias uero interiectis diebus, cum complures senes ad
 prouocandam principis liberalitatem eodem uenissent, seque pa-
 rienti identidem attererent, enocari eos iussit, et alium ab alio
 munus conseruari. Helio galbalus bractearius, hoc est eorum,
 qui bracteas, siue per diminutionem bracteolas, hoc est tenuis-
 simas ex auro uel argento, uel alio metallo laminas faciebant,
 quorum ars bractearia uocatur, et quod bracteis tegitur, bra-
 cteatum dicitur. et uitrariorum, et pellionum, hoc est eorum,
 qui uestes pelliceas, et alia ex pellibus opera faciunt. et clau-
 strariorum, id est eorum, qui clauers, et caetera, quae ad clau-
 denda hostia pertinent, laborant. et argentariorum, et auri-
 ficum, aliarumque artium uectigal maximum instituit, ex eoque
 iussit thermas tam a se fundatas, quam superioribus principi-
 bus factas populi usibus exhiberi, syluas in thermis publicas
 depurauit. tintinabulum ammouit. hoc instrumentum aeneum
 erat, quo populus lauandi hora uocari solebat. uulgo nunc cum
 pana uocatur. Martia. Redde pilam, sonat aes thermarum, lu-
 dere pergis? Virgine uis sola lotus abire domum. de huius sono-
 tintinare et tintinabulum. Neuius scribit. Olim praeterea lu-

manibus thermarum addidit, cum antea non ante auroram
 paterent, et clauderentur ante solis occasum. Ipse thermis fre-
 quentissime usus est cum populo, astate maxime, et saepe ui-
 sus est cum balneari ueste domum reuerti. E contrario Alexan-
 der promiscua balnea in urbe prohibuit. Item M. Aurelius
 Antonius a quodam philosopho monitus lauacra mista tradi-
 tur submouisse ea lege, quae et defluentes matronarum mores
 composuit, et sederi in ciuitatibus, equis, uehiculisque prohibuit.
 Faete Diogenes philosophus cum aliquando balneas exiret,
 10 interrogatus an in his multi homines essent, pauissimos esse re-
 spondit, rursumque rogatus an turba multa? confessus est. Idem in
 balneis pedes uinxerat, a capite in aetere spirare unguentum
 dicitans, a pedibus uero in naues prodire. MVNERA.
 Thermas inquit apposituue munerera, hoc est dona data populo.
 donum. munus. et praemium sic separat Donatus, quod do-
 num, et munus, tam ante factum, quam post factum dari di-
 cit. Praemium non nisi post factum. Donum uoluntarium esse,
 praemium deberi. donum dijs dari. munus hominibus. praemi-
 um uiris fortibus, Donum a liberali homine. praemium a pra-
 20 claro. Terentius. Quoduis donum a me, et praemium optato.
 at Martianus. Inter donum, et munerera hanc differentiam fa-
 cit, quod munus est id, quod necessario subimus lege. more. im-
 perio eius, qui iubendi habet potestatem. Donum autem, quod
 nulla necessitate iuris, sed sponte praestatur. et si non praesta-
 tur, nulla reprehensio, et si praestatur, plerumque est laus. P. uul-
 us uero munus tribus modis accipi putat, uno pro dono. unde
 munerera dari, ac muti dicuntur. Alio pro onere, quod cum re-
 mittitur, uacationem militiae praestat. unde immunitas appel-
 latur. Tertio pro officio, a quo munerera militaria uocantur, et
 30 milites quidam munifici. et munia pes, qui in ciuitatem recepti
 munerera nobiscum faciunt, de quibus supra diximus. Munus
 mea sententia proprie est donum, dictum (ut Varro placet)
 quod qui mutuo animo sunt, id dant officij gratia, nec a dono
 differt, nisi cum per metaphoram, uel pro officio ponitur, quo-
 niam officia, aut a principibus, aut a rebus publicis muneris
 loco dari consueuerunt. uel pro ludis, qui a principe populis,
 quasi muneris loco exhibentur. Martialis de muliere leonem
 in ludis necante, Prisca fides taceat, nam post tua munerera Ca-
 40 sar, Haec iam foemina uidimus acta manu, uel pro onere,
 quia munerera, hoc est officia sine labore, atque onere exerceri
 non possunt. A munere muneris lex appellata, qua Cincius
 cauit, ne cui liceret munus accipere. Plautus. Nec muneralem le-
 gem. neque lenoniam rogo, fuerit nec ne flocci existimo. Munus
 officiosum ueteres dicebant. Item eum, qui onera populo soluit,
 unde munia dicuntur obsequia lege debita, et officia. Item im-
 munus, qui ab huiusmodi onere liber est. et immunitas exem-
 ptio ab onere. Munusculorum dies appellabantur quinquag-
 50 tris idibus Iunij, quia is dies festus erat tibicinum colentium
 Minerva. quinquaginti proprie dies festus erat Minerva mar-
 tio mense, quo tempore matronae inter se inuicem munerera mis-
 sitabant, et caenas seruis apponebant, ut uiri saturnalibus.
 Item a munere fit munero uerbum, quod est dono. Macrobius,
 Ianus, cum Saturnum classe prouectum excepisset hospitio,
 et ab eo edoctus, peritiam iuris, ferum illum, et rudem an-
 te fruges cognitum uictum in melius redegit, regni eum socie-
 tate munerauit. Ab hoc fit remuneratio, id est retribuio. redono.
 et munificus, liberalis, quasi munerera large praebens. et mu-
 nificentia, liberalitas, et munificus, liberaliter, et munerari-
 us, quem graeci agnothetam uocant, qui ludos gladiatorios
 60 populo praebet, unumque, uel plura paria gladiatorum ad
 spectacula pugnantia producat, quae res munus gladiatorum
 appellatur, quia populo tanquam munus donatur. et qui fa-

miliam gladiatorum habet, gladiatoresq; domi instruit, ac postea uendit. à laniando dicitur lanista. Gladiatores dicuntur generaliter omnes, qui gladijs pugnant, etiam discendi gratia ante, quam in ludum producantur. Specialiter uero inter gladiatores sunt retuarij, qui aduersus mirmillonem pugnant. dicti à rete, quod sub scuto gerebant, ut Mirmillonē inuoluerent. Mirmillones dicebantur gladiatores, qui genere quodam gallicæ armaturæ utebantur, quod mirmillonium nominabant. unde galli ante mirmillones nominabantur, in quorum galeis piscis effigies erat, Solebant autem retuarij aduersus mirmillonem pugnantem hæc uerba cantare. Non te peto, piscem peto, quid me fugis galle? Cuius ludi inuentorem fuisse tradunt Pyttacum mytilenæum unum ex septem sapientibus. Hic enim, cum de finibus inter Athenienses, et Mytilenæos contentio esset, creatus imperator cum Phrynone Atheniensium duce, qui pancratiastes fuerat, singulari certamine pugnavit, in quo cū rete secum sub clypeo gestasset, Phrynonem eo, dum non cauit, inuoluit, coq; perempto tutatus est agrum, quæ cuius postea orta rursus de eo contentione, electus controversia iudex Periander Atheniensibus adiudicauerit. digna certe memoratu est illa Pedonis urbanitas de mirmillone. nam, cum retuarium conseruaretur, nec feriret, uiuum inquit capere uult. Item à munis fit communis, qui omnium est, quasi omnibus cōsentiens. à quo communitas. Et aduerbium communiter, pro quibus ueteres munitas, et muniter usurparunt. Si quidem apud ueteres munus, et munificia, non à largitione, quæ ignota erat, dicebantur, sed ita appellabantur consentientes ad ea, quæ amica uellent. Pacuius. Nam, qui a non largitio multis ignota erat, munificus nemo putabatur, nisi pariter uolens. Lucilius. Munificia, comesq; amicis nostris uideamur uiri. A munis fit munico uerbum, quo antiqui utebantur. et à communis com munitio. à quo communio, et communicatio deducuntur. quando quod est, aut esse potest priuatum, fit uniuersorum, et actus ipse communicandi. unde in communiōe bonorum eos esse dicimus, qui simul uiuunt. Et redditus suos, ac lucra communitant, hoc est communia faciunt. Item à munus per diminutionem fit munusculum, hoc est paruus munus, et munio uerbum, quod est proprie instruo. orno. Et quasi muneribus com pleo. à quo compositum communio. Et mania. Et murus, de quibus supra diximus. Et monile ornamentum gutturis. Quia uis aliqui hoc à monendo potius deductum uelint, ut in feruis dicimus. hoc etiam se gmentum uocatur, quod quibusdam bractæolis, quasi præse gminibus constat. Vnde se gmentatæ uestes dicuntur bractæolis argenteis, auris ue depictæ. Iuuenalis. Se gmentatæ longos habitus. Plau. Quam pulchre se gmentatam uestem. unde opera quoq; ex ligno uermiculatim depictæ, se gmentatæ dicuntur. Iuuenalis. Et se gmentatis dormisset par uula canis. Se gmentatis inquit, hoc est præse gminibus. id est tenuissimis ligneis ramentis, ac uersicoloribus depictis. quæ uis etiam intelligere liceat se gmentatis, hoc est se gmento tectis. Item ornamentum equorum à collo in pectus præpendens, et mundus, hoc est ornatus muliebris, quasi munitus, quamuis alij à mouendo hunc dictum uolunt, quod mundus id genus ornatus sit, quod sumitur, ac deponitur. Mundum etiam neutro genere ueteres dixerunt. Lucilius. Legauit quidam uxori mundum omne, penumq; ab hoc mundus adiectiuum, hoc est purus. tersus. politus. à quo immundus, impurus. obscænus. Et mundo, et mundifico uerba, hoc est de puro. detergo. Et mundicia, quæ et mundities dicitur, hoc est lauticia. Et contrarium eius immundicia, siue immundities, et munde, atque im munde aduerbia. Vlpianus mundum muliebre esse dicit, quo mulier mundior fit, contineriq; eo. speculum. matulas. un-

guente. uasa unguentaria. Et si qua similia sunt. unguenta autem, quibus unguuntur ualentinis causa, mundo muliebris non contineri. Item ab hoc mundo cælum ipsum appellatus est mundus. Nam sicut greci νόστος, quod apud eos ornatum significat, ita nos à perfecta, absolutaq; elegantia uocauimus mundum, et ab hoc quatuor elementa, et quicquid cæli ambitu continetur, simili appellatione mundum nominamus. à quo mundanum dicimus, quod mundi est. Vnde interrogatus philosophus, cuias esset, mundanum se esse respondit. Mundum gentiles ter in anno patere putabant, postridie uulcanalia. Et ante diem tertium Nonarum Octobris. Et ante diem sextum Iduum Nouembris. Inferiorem enim eius partem consecratam dijs manibus arbitantes, clausam omni tempore existimabant, præter eos dies, qui superscripti sunt, quos dies etiam religiofos iudicauerunt. ea de causa, quod ijs diebus, quæ occulta, et abdita religionis deorum manuum essent, in lucem proferrentur, nihil eo die in republica geri uoluerunt. Itaque per hos dies non cum hoste manus conferebatur, non exercitus scribebatur. non comitia habebantur. non aliquid quicquam in republica, nisi quod ultima necessitas coegisset, administrabatur. A cosmos uero græca uoce cosmos graphia deducitur, hoc est mundi descriptio, sicut geographia dicitur terra descriptio. Et topographia loca descriptio. Item cosmata, quod latine ornator, siue ornatrix interpretatur. Iuuenalis. Ponunt cosmata tunicas. Item microcosmus, paruus mundus, quo uerbo frequenter utitur Aristoteles pro homine. Cosmos etiam excellens unguentarius fuit, à quo unguenta dicta sunt cosmata. Idem. Et Cosmi toto mergatur atheno. Petronius. Affer nobis inquit alabastrum Cosmianum. Item à munio fit præmunio, quod significat ante munio. uel ualde munio. Et munimem munio, ac munimentum eiusdem significationis, cum scilicet castra. oppida. turres. alia ue huiusmodi contra aduentum hostium mununtur, siue uallo, et fossa, seu alio quouis modo. Nam munimentum à monendo deriuatur, significatq; quicquid mori causa edificatum est, uel quicquid ad memoriam alicuius est factum. unde sepulchra. statua. tituli. libri. ceteraq; quæ nos rei alicuius præterita moneant, monumenta dicuntur. Virgilius. Veterum monumenta uirorum. Idem. Nostri munimentum, et pignus amoris. Per metaphoram tamen munimentum aliquando dicuntur cælle meretriciam, quod quasi sepulchra sint. Martialis. Abscondunt spurcas et monumenta lupas. VELOCIA. Repentina, quia Diuus Titus thermas iuxta amphitheatrum mira celeritate edificauit. Suetonius. Amphitheatro dedicato, thermasq; iuxta celeriter extructis munus edidit apparatissimum, largissimumq;. Velox celer dicitur à uolando, quasi uolox. à quo uelocitas, celeritas. et uelociter, celeriter. Item comparatiua, et superlatiua uelocior. uelocissimus. uelocius. uelocissime. Volo autem proprium est alas habentium, sed per metaphoram, et nauis, et eos, qui celeriter currunt, uolare dicimus. Virgilius. Humilis uolat æquora iuxta. Idem. Ecce uolat, caecumq; terit iam caecidiores. Terentius. Ne frustra illic expectet, uola. Hinc uelivolium mare dictum, quod per id uelis uolatur. Virgilius. Respicens mare uelivolium. Item ueliuole naues dicuntur, quod uelis uolant. Volare, et nare reciprocè ponuntur. Virgilius. Velorum pandimus alas. idem de apibus. Nare per æstetem liquidam. cum nare proprium piscium sit. à quo fit frequentatiuum natare. unde composita sunt adnatate, quod est allabi. Circumnatate. obnatate. id est contra natate. Tranatate, quod et tranare dicitur. id est natando transire. enatate, hoc est extra natate. Prænatate, ante natate. innatate, subnatate. supernatate, supra undas sto, non mergor. Renato, rursus nato, uel natando

to, uel natando reuertor. Connato, simul nato. Nare quoque ali-
quando pro trepidare accipitur. V. Virgilius. Conditq; natantia
lumi somnus. Et ab eo composita fiunt anno. Idem. Huc pau-
ci uel stri annuimus oris. Et inno. Idem. Et flumium uinculis
immaret. Clælia ruptis. Et trano, de quo supra diximus. Et
anno, simul nato. à quo connatio dicitur, sicut à connato connat-
tatio. Plautus. Connationis nostræ conscia, hoc est quod eandem
adiremus mulierem. Idem. Connatat nobiscum, hoc est riuialis
est. A nando etiam Neptunus dicitur (ut Ciceroni placet) Et
amnis à circum nando, hoc est fluendo (ut quidam putant) V. Ar-
ro tamen ab ambiendo dictum amnem affirmat, quod amnes
hoc est flumina omnia circumcunt, propter quod uoluta à ue-
teribus pingebantur. Ab amnis antennæ (ut quidam existi-
mant) quasi ante anna. et in terranna. V. mbræ urbs, quod inter
duos amnes sit constituta. Item à nando Natrix serpens genus,
quod in aqua quoque uenenum spargit. Cicero. V. natrix cum,
superarumq;. Lucanus. Et natrix uolator aquæ. Item natrix
herba est, cuius radix emulsa uirus hirci redolet, hac in pice-
no uiuunt, ut abigunt à mulieribus faunos, siue fatuos, quorū
ludibria pati eas per noctem opinantur. Nec mirum id uideri
debet, purgat enim eo humore, quo labefacta mens noctur-
nis uisus decipi solet. Natrix quoque dici potest mulier natans.
sicut natatrix, Et natator mas. Natate aliquando ueteres pro
nauigare accipiebantur. à quo natinatio dicebatur negotiatio.
Et natatores ex eo negotiosi uocabantur. Et nassa à natando
appellata uasis genus, quod qui intrauerit piscis, exire non po-
test. Plautus. Nunquam ex ista nassa hodie escam petam. Nasa
mones populi sunt Libyæ nauium syrtibus inuolutarum spo-
liatores. Lucanus, hoc tam segne solum, raras tamen exerit
herbas. Quas nasamon gens diræ legit, quæ proxima ponto
Nudus rura tenet, quem mundi barbara damnis Syrtis alit.
Nam litoreis populator arenis imminet, Et nullos portus tan-
gente carina. Nouit opes, sic cum toto commercia mundo, Nau-
stragis Nasamones habent. Item narium à nando quidam di-
ctam putant, quod est genus piscis minuta. Nam naritia insula
est in mari ægeæ, quæ fuit Vlyssis. Item natatus à natando fit
pro ipso actu natandi, qui Et natatio dicitur. quæ uis natatio
etiam pro piscina, siue lauacro (ut supra ostendimus) Sunt qui
nares etiam, ac nasum à nando deriuata existiment, quod per
ea imatet, atque enatet spiritus. Natate enim uidentur propter
humorem in his existentem, qui ueluti purgamentum quod-
dam è cerebro defluit. Nasus, qui Et nasum dicitur ea pars ca-
pitis est, quæ è superaliorum confinio oriens, Et quasi æquali
porrecta iugo utraq; aciem simul Et discernit, Et munit, Et
superius quidem usque ad medium solida formata est. Infe-
rius uero charnagine adherente mollita, ut ad usum digitorū
posset esse tractabilis. Duo autem eius spiramina, geminūq; hia-
tus, quos ueluti quidam paries per medium ductus inter se pit.
Nares dicuntur ideo duplices à natura datæ, ut altera spiritum
ducere, altera odorem capere, utraq; cerebri purgamenta sine
impedimento dimittere fas esset. hæc soli homini eminent. uui-
bus. serpentibus. piscibus. foramina tantum sunt ad olphatus
sine naribus. Notatum est aliquando aurium, Et narium fora-
mina septimo mensis genitū desuisse, à naso simorum, ac silo-
num cognomina sunt, de quibus supra diximus, hunc maio-
res nostri subdole irrisioni diceuere. quoniam scilicet deri-
dentes naso obstrepunt, Et quendam ueluti stertentis sonum
emittunt, qui ronchus factio nomine dicitur. Martialis. Ma-
iore nusquam ronchi, iuuenesq; senesq;. Et pueri nasum rhi-
nocerotis habent. A quo fit ronchisso, quod est sterto. Plautus.
Cyathissat, dum cœnat, dum dormit, ronchissat. Quidam
hoc à græcis tractum existimant, apud quos ῥιγχος ro-

strum, Et ῥιγχος nasuta dicuntur. Ponitur autem ron-
chus pro derisione, uel quia deridentis rostra labijs effingimus
in acium extendentes, uel quia quemadmodum propter som-
num, ita propter nimum risum nasus humore impletur, ple-
nus hunc sonum reddit, quod notari ex epigrammate potest,
quod adolescenters ex phædro lusimus. Mercuriū hospitio mu-
lières duæ illiberari, Et sordido receperant. Quorum una
in canis paruum habebat filium, Quæstus placebat alte-
ri meretricius. Ergo, ut referret gratiam officij parem, Abi-
turus, Et iam lumen excedens, ait. Deum uidetis, tribuam
uobis protinus. Quod quæq; optarit, mater suppliciter ro-
gat, Barbatus ut uideat natum quam primum suum. Mæ-
cha, ut sequatur sese quicquid tetigerit. Volat Mercurius.
intro redeunt mulieres. Barbatus infans, eæ natus aet. Id-
em forte meretrix ridet ualidius, Nares repleuit humor, ut
fieri solet. Enungere igitur se uolens præhendit manu, Tra-
xitq; ad terram nasi longitudinem. Et alium ridens ipsari-
denda extitit. Ob hanc causam nasus quoque aliquando pro
acrimonia Et dicitate ponitur. Plynus. Primus Lucius con-
didit sili nasum, hoc est scripsit Satyræ, quæ acerbiter
quandam, Et acrimoniam sili habet in uitij infectandis.
Nam (ut Quintilianus inquit) Primus Lucius in Satyræ
insignem adeptus est laudem. Martialis. Non cuiunque da-
tum est habere nasum, hoc est acrimoniam ad deridendum, Et
dicitatem. A quo nasuti dicuntur dicaces, ac derisores. Idem.
Nil nasutus hac, mali gnusq; est. Et nasute, dicitate, Et per-
diminutionem nasutule. Apuleius. Nasutula mulier, ac dicacis
la. Hinc uetus prouerbium est in eos, qui dicaces sunt, hoc est
cum risu aliquos incessunt. Nasus Rhinocerotis, quia scilicet
rhinoceros cornu unum in nare habet. unde ei est nomen.
Apud græcos enim ῥινην narem significat. uipos cor-
nu. Animal est hostis elephantis, cornu prius ad saxa lima-
tum eo pugnat. In dimicatione alium maxime petit, quia
hanc intelligit suis ictibus peruiam esse. Longitudo ei quan-
ta elephantis. Crura multo breuiora. Colorem buxem habet.
Ludi Pompeij magni primo hoc animal ostenderunt. Mino-
res feras animi quadam generositate contemnit. nec nisi irri-
tatus in eas fertur. Martialis. Sollicitant pauidi dum rhinoc-
erota magistri, Seq; diu magna colligit ira fera, Desperaban-
tur promissi prælia Martis. Sed tamen his redijt cognitus ante
furore. Namq; grauem cornu gemino sic extulit ursum, Iactat
ut impositus taurus in astra pilas. A naso etiam nasiterna di-
cta, nas aquarium anatum, Et patens. V. Arro. Vt ex ære ahe-
na uiceos nasiternam, Et alia. Item Plynus. Nasurtum no-
men accepit à narium tormento. hinc factum est prouerbium
ad excitandum torporem. Et ῥιγχος, hoc est ede na-
sturtium, quod perinde est, ac si diceremus ex pergersere. ex-
citare. Hæc herba Erucæ contraria. quippe illa uenerem prouo-
cat. V. Virgilius. Et uenerem reuocans erucæ morantem. Columel-
la. Et quæ frugifero seruiur uicina priapo, Excitet, ut Veneri
tardos erucæ maritos. hæc uero cohibet, Et exacuit animum.
Commotus mentes sedat ex aceto sumpta, omnia intestinorū
animalia expellit. Anserem quoq; Et anatem ab adnando
dicta existimant. Sunt enim ex aquaticarum, ac palmpede-
dum genere, Et in aqua cœunt, præter eas, quæ domi conti-
nentur. Anser perui gil est, nocturq; ex cubias facit, cuius rei fa-
ctum est periculum defensio capitolio silentibus canibus. pro-
pter quod institutum est, ut anseres publice alerentur, Et ciba-
ria earum censors in primis locarent. Martialis. Hæc serua-
uit auis Tarpei templa tonantis. Miraris non dum fecerat illa
deus. Ferunt Lacydi philosopho anserem fuisse, qui tanquam
perpetuus comes ei semper adhesit. nusquam ab eo neque in

publico neque in balneis, neque noctu, neque interdiu digressus. iecur anseris proceres quæ saporis bonitate commendant. Fertilibus crescit mira amplitudine, et quod mirabilius est, exemplum quoque lacte, et mulsio augetur. Martialis. Aspicere quam tuncat magno iecur anseris manus. Miratus dices hoc rogo creuit ubi? Quis primus tantum bonum inuenerit Sapione, an Metellus urri consularis, an M. Sestius eadē ætate eques romanus, in questione est. Illud sane constat Messallinum Cotam, Messalæ oratoris filium palmas pedum ex his torcere, atque patinis cum gallinætorum crassis condire coepisse. Velantur his plumæ bis anno. Rursus plumægeri uestiuntur, eam mollior pluma est, quæ corpori proxima. Laudatissimi uero in Germania, ubi qui candidi sunt, uerum minores, genæ uocantur. E pluma non modo ceruicalia, sed et totos faciunt lectos, adeoque delitiæ procellere, ut sine hoc instrumento durare iam uirorum ceruices non possint. Syria pars, quæ Commagene uocatur, adipem anseris in uas æreo cum annamo uiue multa obrutum, ac rigore gelido maceratum ad usum præclari medicaminis utitur, quod à gente dicitur commagenum. Ex anserum genere sunt penelopes à molliori pluma ita uocati. *penia* enim græci uocant fila molliora. Item cheualopeces, quibus pro lautissimis epulis uiuantur Britanni. Sunt autem minores anseres habentes pennas nigricantes ad similitudinem uulpinæ pellis, propterea *χρυσωπτερος* dicti. etenim græci *χρυσ* anserem uocant, *αλωπτερος* uulpem. Itē erythrotæones, in quibus nitor eximus, ab solutaque nigricia, et in supercilijs cæca rubor, dicti *από τοῦ ἰρυθροῦ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν*, hoc est à rubro, et puone. est aliud genus uulnibus maius, quorum et concolorem reddit. *αἰγνυτὸν* in alpiibus. et tota septentrionali regione, nec est ulla auis maior, excepto Strutio camelo, intantumque carne augetur, ut sæpe in terraprehendantur immobiles. In auarijs perdunt saporem. Ab anseris anserinum deriuatur. Plynii. Tubera efficacissime anserino adipe curantur. De anate locutus est Martialis. Totū quidem ponatur anas, sed pectore tantum. Et ceruicæ sapit, cætera redde cæco. Hinc anataris custos dicitur. et anataricæ plumæ. et anataria Aquila, quæ anates circa lacus uenatur. Nanum quoque uas aquarum dnato dicitur quidam existimant, nos à paruitate potius appellatum putamus. est enim breue uas, ac lutium, quod uulgo situlum barbatum appellant. græci autem *ράβδος*, hoc est nanus uocant, breui, atque humili corpore homines paululum supra terram extantibus, quos nostri pomiliones appellant. sed nani uocabulum nostri quoque ueteres usurparunt, nec de hominibus tantum, sed de equis, mulisque, ac etiam sensu carentibus. Heluius Cinna. At nūc mege nū nana per salicta, Bigis reda rapit citata nauis. Vnde quoque nunc mala nana appellamus, quæ alio nomine melimella dicuntur. Item à uolo fit uolito frequentatiuum. Plynii. super aquas assidue uolitans interdum tamen capitur pro discarro. Cicero. Qui per forum uolitant. et uolucres quæcumque uolant, nec aues solum, sed illæ quoque minores bestie, ut apes, uespæ, tabani. et reliqua ex pennatis, quæ insecta dicuntur. sunt enim insecta reliqua terrestria, ut scolopendræ, stelliones, alia uolucra. ut apes, uespæ, alia utroque modo, ut formicæ, alia et pennis, et pedibus carentia, ut tineæ, quæ in homine nascuntur, tricennum aliquando pedum, et plurimum longitudine. putant hæc nec nervos habere, nec ossa, nec spinas, nec charalagnem, nec pinguiam, nec carnes. nec crustam fragilē, nec quæ iure dicitur cæcis, sed mediæ cuiusdam inter hæc omnia naturæ. corpus nihil intus, nisi quam paucissimis intestinum impliatum, propter quod diuisi uiuunt, et singulis partibus palpitant, quia in his ratio uitalis non certis mem-

bris, sed toto corpore inest, minimeque in capite. hoc enim solum non mouetur. nisi cum pectore simul auulsum. Dicta autem sunt insecta ab inasuris, quæ nunc ceruicium loco, nunc pectorum sunt, atque alui. Cupido etiam propter alas, quas gerere fingitur uolucris dicitur, et aliquando ponitur pro celer, factaque comparatiuum uolucris. Martialis. Et uolucrum longo porrexit uulnere pardum. Item à uolo uolatus fit, et aliud uerbum uolo uis, quod animus, in quo uelle est, talis fit, ut puncto temporis peruolet, quod uult. Ab hoc deriuatur uoluntas, et uolentia eiusdem significationis, hoc est, quæ quid cum ratione desiderat. Sallustius tamen uolentia plebi pro placencia plebi scripsit hoc est, quæ plebs uellet. multisque suspicionibus uolentia plebi facturus uidebatur. A uolentia, beneuolentia, et maleuolentia deriuantur pro amore, et odio, quasi bona, et mala uoluntas. et beneuolus, ac maleuolus. et beneuole, ac maleuole aduerbia. Hinc maleuoli Mercurij signum, hoc est statuam appellabant, ideo quia in nullius tubernam spectabat, hoc est in nullius lucrum. A uoluntate uero dicitur uoluntarius, qui sponte sua aliquid uult. et uoluntarie, et uolenter aduerbia. Item à uolo Volones, quod bello punio, cum deessent, qui scriberentur, serui ad octomilla pro dominis pugnaturos se pollicati. in ciuitatem recepti sunt. et uolones, quia hoc sponte uoluerunt appellati. Item uoluptas, quæ definitur præter modum elata lætia opinione præsentis alioius magnitudine, in qua Epicurus summum bonum constituit. Hinc quæcumque aliqua delectatione animum demulcent, uoluptates dicuntur, quod ea maxime uelimus. unde fit uoluptuosum, et uoluptarium, hoc est plenum delectationis. et uolup adiectiuum pro uoluptuosum, et delectabili. Plautus. Hic senex, siquid clam uxore sua animo fecit uolup. et Volupta uoluptatis dea, quæ et Angeronia à tollendo animi angore appellatur. Et uoluptabile gratum, uoluptuosum Plautus. Voluptabilem mihi cum aduentu tuo attulisti. Uolus quoque à uolendo dicitur, significatque proprie uoluntatem homini, quæ pro motu animi in facie ostenditur, cum facies sit ipsa oris species. Sallustius. Profus in facie, uultuque uecordia inerat. Ab hoc fit uultuosus, hoc est tristis. Cicero. In quo, cum effeceris, ne quid inepum sit, aut uultuosum. Quidam existimant faciem, non os tantum, et oculos, ac genas dici, quod græci *πρόσωπον* uocant, sed formam, et modum, et facturam quandam corporis totius à faciendi dicitur, sicut in aspectu speciem. et à fingendo figuram, quod præclare ostendisse Plautus uidetur, dum inquit. Sed es rum nutrix, quæ sit facie mihi ex pedi. Statua non magna, corpore aquilo, ipsa est specie uenusta. ore, atque oculis permigris. quamuis autem uultus proprie ad animum, facies ad corpus referatur, ut mæsto uultu. irato uultu. longa facie. breui facie. est tamen quando utroque uti liceat facta data facie. facta uultu. facta facie. facta uultu. conuersa facie. conuerso uultu. Item à uolo compositum fit nolo, quasi non uolo. pro quo ueteres neuolo. neuus. neuult. Plautus filiam meam tibi desponsatam esse audio, nisi tu neuus. Titinius. Ipsius quidem hercle ducem neuult. et malo, quod significat magis uolo. Plautus. Mori mauult, quam in seruitute uitam agere. Volumen quoque à uolendo dicitur nonnulli opinantur, quod in uoluminibus, hoc est libris scribentium uoluntas appareat, sed melius sentiunt, qui uolumen à uoluendo nominatum existimant, quod maiores nostri in libris arborum, hoc est codicibus scribebant, et libellos illos quo ferrent commodius complicabant, ideoque uolumina appellantur libellis similia, quam libris. Est enim proprie uolumen pars codicis, ut puta Metamorphoseon liber in quindecim uolumina distinctus est. Ouidius. Sunt mihi mutata ter quinque uolumina formæ, hinc et euoluere librum dicitur.

animi quasi complicationem explicare. Item à uolando uulpes (ut
 Varro existimat) dicta, quod uolat pedibus. à quo uulpinari
 deducitur, hoc est fraudibus, atque mendacijs uera peruertere,
 siue effugere. tractum ab intorto uulpium cursu. & uul-
 pinum modo quod uulps est. Suetonius, ubi leonis pelvis desin-
 at, uulpina insuenda est, modo astutum. Plautus. Vulpinus
 animus, nequid molliatur mali. & uulpecula diminutiuum,
 hoc est parua uulpes. uersutum hoc animal est, & semper fal-
 lax. unde tractum est illud prouerbum. Vulpes pilos mutat,
 mores non mutat. sole rem in primis habet audium. In Thra-
 cia locus rigentibus amnibus gelatos, lacusq; ad pastus transit.
 Observatum est eam aere ad glaciem opposita gelu crassitu-
 dinem coniectare. Item à uolo aduolo. circumuolo. interuolo
 notae significationis obuolo, contra uolo. peruolo, uelociter uo-
 lo. tranuolo, ultra uolo, abuolo, uolando discedo. prouolo,
 procul uolo. prouolo. ante uolo. deuolo, deorsum uolo. euolo, mo-
 do uolo. modo extra uolo inuolo, irruo. insilio. Terentius. Vt
 ego in quibus sciale illi in oculos inuolem. Aliquando rapio
 suffuror. & tunc à uola deducitur, ut sit inuolare, quasi in-
 tra uolam tenere. est enim uola media pars manus, siue pedis.
 à quo galli uolena appellant pira bona, & grandia, eo quod
 impleant palmas. Subuolo, latenter uolo, siue latenter rapio.
 reuolo, reuertor. retro uolo. Conuolo, simul uolo. Item à uolo =
 si ueteres dixerunt pro si uis. & sultis pro si uultis. Item ab eo
 dem (ut quidam existimant) uoluo derivatur. Volando enim
 quasi uolui ale uidentur. ab hoc uoluens dicitur, qui uoluit. uo-
 lubilis, qui facile uoluitur. uoluto, quod proprie significat uol-
 uo. unde uolubra dicitur loca, in quibus se aperi uolunt.
 Virgilius. Saepe uolubris pullos syluestribus apros. Latratu
 turbabis agens. Aliquando uolutare capitur pro eo, quod est
 mente uoluere, & cogitatione perquirere. Idem. Id quidem
 ago, & natus Lyada mecum ipse uoluto. A uoluo etiam uolus-
 tus, quasi uoluitus, & uoluitum, quasi uolubiliter deducitur. de
 quibus inferius dicemus. Volua, seu uulua appellata est, quae
 non significat nateram muliebrem (ut uulgo existimat) sed
 utriculum, qui in feminis uescia iunctus est, à quo uterus di-
 ctus, què alio nomine locus appellatur, uulgo falso matricem.
 cum matrix sit femina, quae foetus gratia tenetur. Columella.
 Nam octies anno pullos educat, si est bona matrix. Idem.
 Igitur cui placebit, sequi nostra praecipit consideret. oportet
 primum quam multus secundum cuiusmodi parere debeat
 matrices. Idem. Sint ergo matrices robusti corporis quadratæ.
 pectorose magnis capibus. Estq; uterus duntaxat in mulieri-
 bus. Nam quod Virgilius de equo inquit. Vterumq; armato
 milite cõplet, ideo fecit, quia dicturus erat facta armis. Apud
 Caesarem uer pro uterus legitur. Nunc uer crescit, non potest
 celari. Dicta autem uulua est, quod foetus inuoluat. V ulua
 suum, quae uescimur, secto partu melior est, quam edito. Eieffi-
 tia uocatur illa, haec porcaria. illa amplior est. iatro inquit
 Horatius. Nil melius turdo, uulua nil dulcius ampla. V ulua
 quoque in fungis dicitur tunica illa, quae fungum inuoluit. Ply-
 nius de boleto. V ulua enim terra ob hoc prius gignit, ipsum
 postea in uolua, seu in ouo, est luteum. Nec tunica minor gra-
 tia in abo insantis boleti. Item à uoluo fit aduoluo, quod est
 agglomeratio. & circumuoluo notae significationis. & deuoluo,
 deorsum uoluo, & reuoluo. explicio, & inuoluo, quod proprie
 significat glomero. per metaphoram tamen aliquando pro im-
 plico capitur. Cicero. Sed quod uideret nomine pacis bellum in-
 uolutum fore. Varro. Adest fax inuoluta incendijs. Aliquan-
 do pro impono. Virgilius. Salicet atque os. a frondosum inuol-
 uere olympum. Interdum pro tegeo. Idem. V eritur interea cœ-

lum, & ruit oceano nox. Inuoluens umbra magna, terramq;
 poluamq;. Hinc inuolucrum dicitur, quod modo pro glomere
 ponitur, modo si significat quicquid aliquid tegit. Cicero. Cum
 uerborum quibusdam inuolucris uteretur. Idem. Sate enim
 Chrysi ppus, ut clypei causa inuolucrum, uagnam autem gla-
 dij, sic praeter mundum cetera omnia aliorum causa esse ge-
 nerata. & conuoluo, simul uoluo. à quo conuoluolus uermis,
 qui & uoluo dicitur, de quo inferius dicemus. V ulgo quoq;
 à uolueno deductum quidam existimant, quod stulte huc,
 atque illuc uoluntur. Est enim proprie uulgo, & masculino,
 & neutro genere ignobilior multitudo. Virgilius. Sauiq; ani-
 mis ignobile uulgo. Vnde uulgarem dicimus uilem, ac com-
 munem. & uulgo, ac diuulgo uerbum, hoc est omitto, ac uile,
 & quasi commune omnibus facio. Plautus. Cuiq; me absente
 corpus uulgat suum. Virgilius. Quid me alta silentia cogis
 Rumpere, & obductum uerbis uulgare dolorem. & promul-
 go, quasi promulgo. unde promulgatae leges dicuntur, cum pri-
 mum in uulgo educuntur. Hinc uulgator. diuulgator. promul-
 gator. uulgatio. diuulgatio. promulgatio. uulgatrix. diuulga-
 trix, promulgatrix deducuntur. & uulgo aduerbium, quod
 significat passim. ubiq; cateruatum. Virgilius. Hinc letis uitu-
 li uulgo moriuntur in herbis. V ulgo conceptor appellat Mode-
 stinus, qui patrem demonstrare non possunt, uel qui possunt
 quidem, sed eum habent, quem habere non licet, qui & spurij
 appellantur. Item à uoluo uulga, quod numos, aliasq; res in-
 uoluat. Est enim uulga, quam etiam bulgam ueteres dixerunt,
 sacculus scortens, siue ex alia materia, in quo ferre uel pecu-
 niam, uel alia uia necessaria solemus. Lualius. In uulgam pe-
 netrare pilosam. Varro. Vt uaticum ex Arcula adderem in
 uulgam. Est etiam uulga, siue bulga folliculus ad brachium
 pendens gerendae pecuniae gratia. Lualius. Cui neque iumentum
 est, nec feruus, nec comes ullus, bulgam, & quicquid ha-
 bet numorum secum habet, cum bulga caenat. dormit. lauat.
 Item bulgam aliquando pro uulua, hoc est matrice posuere.
 Idem. Ita ut quisque nostrum è bulga est matris in lucem edi-
 tus. et è contrario uulua pro sacculo ponitur. Item à uolueno,
 uulnus, quod uolueno, hoc est uibrando fiat. Distatq; ab ul-
 cere, quod ulcus per se nascitur. dictum (ut quidam putant)
 ab olendo, estq; tecta & clausa malignitas. Virgilius. Quam
 siquis ferro potuit rescindere summum ulcers os, aliter uiti-
 um, uiuitq; tegendo. à quo fit ulcero dilatio, & quasi ulcus fa-
 cio. & exulcero, quod proprie est ulcus dilatio. per metap-
 horam tamen capitur pro exaspero. exacerbo. Cicero. Ita mihi
 animum exulcerauit. Item ulcator. quod est uindicta. unde ul-
 tio, quod uindictam significat. & ulcerariae herbae dican-
 tur, quae ulcera exantant, ut Marrubium herba notior,
 quam uindictari oporteat, quae exulcerare uesciam existima-
 tur. graeci prasion. alij lynchostrophon, quidam philopeda, non-
 nulli philocares nominant. V ulnus autem est hiatus, patensq;
 apertura corporis ictu facta. Virg. Pressi ue oculos, aut uul-
 nera laui ueste tegens. Ab hoc fit uulnero, quod proprie est sa-
 cio. transfertur tamen ad animum, & significat ango. unde &
 uulnus animi pro angore accipimus. aliquando etiam pro da-
 mno. Plinius. Maximum illi fortuna uulnus intulerat, duo-
 bus filijs immatura morte sublati. A uulnero fit conuulne-
 ro, & uulnerarius medicus chirurgus, quod uulnera curet.
 Praeter haec à uolatu turdo uuluer dicta, nota auis, & propter
 magnitudinem corporis tarde uolans, nidificat in excelsissi-
 mis rupibus. Foetus eius fere bini conspiciuntur. quidam uem
 hac parere tradunt oua tria, uno ex his reliqua oua, nidumq;
 lustrare, mox abijcere. Sunt qui existiment uuluerem triduo

ante, aut biduo uolare, ubi sunt caetera. Ab hoc fit uulturinus adiectiuum, ut uulturina caetero. Romani augures immensissimum uulturis pullum esse existimauerunt, sicut sanquale offisfrage, de qua inter aquilarum genera dicimus. Alij tamen immensissimum putarunt aquilae pullum dici, priusquam albicare caetera incipiat. Vultur etiam Appulae mons est notissimus. Item a uolando uulturinum deriuatum putant, uentus est, qui ab oriente hyberno spirat. Graecis uulturno nomine, quod inter notum et curum sit aepovot, hoc est curonorum nominant. Et loligo (ut Varro existimat) quasi uoligo. uoluit enim hic piscis extra aquam se efficiens, quod et pectunculifaciunt sagittae modo. Ex mollium piscium genere est, sicut saepia, et polypus. his aput inter pedes, et uentrem. pediculi octoni omnibus. Saepia et loligini pedes duo ex his longissimi, et asperi, quibus ad ora admovent cibos, et in fluctibus se uelut anchoris stabiliunt. Caeteri autem curti sunt, quibus uenanatur. Lolignem nunc uulgo calamarium uocant, a Theca calamariae similitudine. habet enim officula duo, quasi caltram et calamum. Item cruorem nigrum atramenti modo, quod ubi sensit se apprehendi, effundit. atque ita insusitata aqua cerni non potest. A loligo fit loliginula diminutiuum. Plaurus. Emitto sepiolas. loliginulas. et miluus secundum quosdam a molli uolatu, quamuis alij factiuum hoc nomen potius a uoce uelint, auis est nota ex accipitrum genere. Notatum est eam, quamuis rapacissima sit, et semper famelica, nihil esculenti rapere unquam ex finerum ferulis. Eadem uideatur artem gubernandi docuisse caetera flexibus, in caelo monstrante natura, quod opus esset in profundo. Latet hybernus mensibus, et solstitijs afficitur podagra. A muluis fit muluinus adiectiuum. Ab huius auis similitudine, et piscis muluus appellatur, subiens in summa maria, et uagando aliorum piscium praedam agens. Vulcanum quoque plerique nominatum existimant, quod candidus, hoc est candidus uolet. uolat enim flamma, et candida est. Vulcanus autem ignis est. deum hunc, et Iouis filium fuisse ex Iunone ueteres finxerunt, qui, cum deformis natus esset, nec ei Iuno arisisset, praecipitatus a Ioue fuit in insulam Lemnon, ubi a Thetyde, et Euthimone Oceani filia susceptus, ac nutritus est, uno claudus pede ex casu factus. Alij a simijs educatum uolunt. Deorum hic faber fuit, et Ioui fulmina, ac caeteris dijs arma contra gigantes fabricauit, fecit monile Hermiones. coronam Ariadnes. Arma, Achilles, et Aeneae, aliaque complura, quae supra ingenium humanum fuisse existimata sunt. non tamen ob haec ad deorum mensam admissus est, et cum Ioui supplicasset, ut saltem Mineruae nuptijs iungeretur ab ea spreus est. unde Virgilius. Cui non risere parentes. Nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est. Post haec Venere habuit uxorem. Cicero Praeter hunc alios duos uulcanos commemorat. alterum Coeli filium, alterum Nili, qui ab aegyptijs, aegypti custos existimatur. A uulcano fit uulcanius adiectiuum. unde uulcaniam tellurem, et uulcanias insulas dicimus. Item a uolo deducitur uelum, quod uela uentis agitata uolitare uideantur. Varro tamen a uellere dictum manu, quod ex ouium uelleribus fierent uela, quibus homines tegebantur, quamuis nauium uela ex lino, aut sparto fierent. Item ea, quibus theatra tegebantur, quae et uelaria uocabantur. Papinius. Tam uelaria linea pluebant. A uelo uelabrum dictum locus in urbe Roma iuxta Auentinum montem, quod rarus, ac uelis eo ueherentur, quidam tamen non a uelo, sed a ueho uelabrum. sicut uelaturam pro uestura uocari existimant. Item auentinum. Nam olim mons iste paludibus erat ab reliquis disclusus, itaque eo ex urbe aduehebantur ra-

tibus (ut Varro testatur) sunt tamen qui auentinum dictum ab auibus putent, quae se se Tyberi in eum locum recipiebant, uel a rege Auentino albano, quod ibi sit sepulcrus, uel ab aduentu hominum, quod commune latrorum omnium ibi Dianae templum sit constitutum. Ouidius. Luna reget menses, huius quoque tempora mensis scuit Auentino luna colenda iugo. Ab hoc fit uelo uerbum cum suis deriuatiuis, de quibus supra diximus, quae sunt uelatus. uelens. uelitaris. uelitor. uelutatio. a quo aduelitatio. uelutatio. Reuelo. a quo reuelatio. et praeter ea uelamen, quod modo pro ueste accipitur, modo pro quacunque re aliquid uelante. et uexillum, quasi paruum uelum pro signo, quo in exercitu, aut classe imperatores utuntur. unde uexilliferi, et uexillarij dicuntur signiferi. Vestem quoque a uelando dictam Varro existimat, quod corpus uelut, siue indumentum significet. Virgilius. Necnon threicius longa cum ueste sacerdos, siue barbaram. unde inuestes imberbes appellamus, uel sicut quidam uolunt imberbes, ut e contrario uesticeps dicitur puer, qui iam uestitus est pubertate. Ab hoc fit uestiarium locus, in quo uestes uel seruantur, uel uenduntur. et uestiarius, qui uestiario praest, ac uestes uendit. et uestiplia mulier, quae complicat uestes. et uestio uerbum. et uestitus. et uestispicus. ac uestispica feruus, siue ancilla custodiens uestes, et uestigium, quod uelut indumentum sit pedis. Est enim proprie uestigium impressio pedis, id est signum, quod a pede relinquitur. Virgilius. Et gradiens ima uerrit uestigia cauda. Vestigium etiam significat extremam partem inferioris pedis. Idem. Vestigia primi albae pedis, frontemque ostentans arduus albam. Item uestigium pro indicio ponitur cuiuscunque rei, quod scilicet uestigia inditiosint, illic eum affuisse, cuius uestigia sunt. Luuius. Pecuniam ex thesauris Proserpinae noctu clam sublatam, nec ad quos pertinet fatuus uestigia ulla indago. et peruestigo, atque inuestigo, quae si gnificat querendo inuenio. Cicero. Ipsa tractatio, et quae sitio quod die ex se gignit aliquid, quod cum desideriosa delectatione uestiges. Idem. Nosse regiones, intra quas uenias, et peruestiges, quod queras. Terentius. Nihil est tam difficile, quod querendo inuestigari non possit. Hinc uestigabundus, uestigator, peruestigator, et inuestigator deducuntur. Et uestimentum, quod ita a ueste differt, quod uestis generaliter dicitur, ut stragula forensis muliebris. Vestimentum uero particulariter, ut pallium. tunica. peninsula. Iuriconsulti uestem definiunt esse quicquid induendi. praecingendi. amandandi, infernendi. tegendi. accubandi gratia paratum est. Alij nihil existimant uestem a uestimento differre, et uestimenta dicunt esse non modo lanea. lineae. bombycina. serica. sed etiam scortea. frondea. sarpea. palcaria, et ex quacunque materia facta sint ad corpus tegendum. Multa earum genera sunt. Virilia, quibus soli uiri utuntur. Muliebra, quibus sola mulieres. puerilia, quae solis pueris conueniunt. Familiaria, quibus utuntur serui, atque ancillae. Senectia, quibus comedi. tragica, quibus traegedi. catharadica, quibus catharadi. Histrionica, quibus histriones. parasitica, quibus parasiti, et huiusmodi alia penes infinita. Aliquando quod a barbaris sumpta sunt, barbarata habent nomen, ut quae a Parthis sumpta sunt, Saraballa dicuntur, ut quae a Parthis sumpta sunt, Saraballa dicuntur, fluxae uestes, et sinuosa, quae a Germanis Renones, uestes pelliceae, quibus in castris utuntur, quae ab Hispanis strigae. Plautus. Nudus est, iurat se triobolo strigum oppignorasse. Quae a Sardis mastruca. Idem. Mastrucatus, et plenus puluere. Item quaedam interius sumuntur, ut subucula dicta, quod ea subter induantur, quaedam exterius,

10
20
30
40
50
60

dam exterius, ut supparus, siue supparum (utroq; enim modo dicitur) quod eo super induantur. Est autem togæ genus leuis, atq; angustæ. A franiis. Puella non sum suppar. si induta sum. Latius uis. suppara nudatos cingunt angusta lacertos. Poni tur tamen aliquando supparum profusum, & rugatæ a panno rum. Idem, imaq; pãdens suppara uelorum perituras accipit auræ. Indusium quoq; interius uestimentum erat, quod mox supra subuculam sumebatur, dictam quasi intusium. Plau tus. Indusium. Patagiatæ. Sicut pallium, & palla uocata sunt, & foris supra indusium, siue subuculam tunica erat, uestis apud Romanos quidem breuior, & sine manicas. Nam his, quæ manicas haberent, longiores propè usq; ad digitos, & pro pterea græco uocabulo chirodita nominarentur, uti Romæ, atq; in omni Latio uiros indecorum fuit. Solis foeminas id ge nus longe, lateq; diffusum conuenire existimabant ad ulnas. eruatq; aduersus oculos protegenda. Viri subcrispas tantum, ac breuius tunicas sumebant circa humeros desinentes, quod genus græci uocant ἐξωμίδας tunicas illas longas, & manicas, quasi foemineas, Cicero & Virgilius exprobrant. Cicero, Manicas, ac talaribus tunicas. Virgilius. Et tunica ma nicas, & habent redimitula mtra. Plautus, manuleatam tu nicam habere hominem decet. Horatius. Malinus tunicas di missis ambulat. est qui inquam ad obscœnum subductis, usq; factus. Quintilianus. Cui latus cluius non erit, ita angatur, ut tunica prioribus oris infra genua paululum, posteriori bus ad medios poplites, usq; perueniant. Nam infra mulie rum est, supra centurionum. Erat & aliud genus tunicarum, quibus antiqui Romanorum utebantur, quas Colobis uocita bant, quod manicas essent mutilata. Nam græci κολοβόν τριώνυμον, ac mutilatum dicunt. Item alia tunica ad asus di cta, quæ ab humeris non erat consuta. A tunica fit tunico uer bum hoc est uestio. Varro. Hæc lanigeras detonderi docuit, tunicae q; hominum eius passuum est tunico, unde tunicati dicuntur, modo qui tunicas induti sunt, modo ex pediti, & nul lam aliam supra tunicam uestem habentes, quales dum ruri sumus incedere solemus. Iuuenalis, tunicata fuscina Graeci. Martialis. O soles, o tunicata quies. Dicta autem tunica est (ut Varro sentit) quod corpus tueatur. Amphimala tunicae erant Gausapinæ ex utraq; parte uillos habentes, quæ & gausa pia dicebantur. Patavij ex lanis eius regionis, quæ mediocres sunt, texti olim solita recta tunica, ita contexta erat, ut ueluti rigens staret, hac tirones, & nouæ nuptæ simul cum toga pura induebantur. Prima hanc contextit, Tanaquil, quæ, & C. Cealia uocata est, cuius lanam cum colo, & siso in tem plo Anni Martij longo tempore durasse tradit Varro. Ideoq; a Romanis in sinuum, ut nubentes uirgines comitaretur colus compia, & susus cum stamine. Chalcasis tunica genus erat (ut quidam putant) quod græci χάλκασσι uocant a la xitate. Alij dicunt non dum esse tunica muliebri, quo conne xa circa ceruicem tunica submittitur. Supra tunicam uaria uestimentorum genera sumebantur. In primis toga propria Romanorum, a qua Romani togati dicuntur. Virgilius. Ro manos rerum domino, gentemq; togatam. Vnde ante ambu lone, hoc est hi, qui principes ciuitatis in forum officij gra tia deducebant, ac deinde domum reducebant, quoniam id togæ amiti faciebant, togati uocabantur. Iuuenalis. Turbæ rapienda togatæ Martialis. At tibi non multum est, unum si præsto togatum. Hi per diminutionem etiam togatuli uoca bantur. Item a toga epitogium dictum pallij genus, quod su pra togam ferebatur, compositum non neni Latinis, & pere grino. sicut epiredium ex duabus peregrinis hoc est ἐπί

græca præpositione, & rheda uocabulo gallico, quod signi ficat uehiculum. Cicero. Quod si tuam heri rhedam non ha buissem uarices haberem. Iuuenalis. Truto ducunt epiredia collo. Non dissimile est huic aliud uehicali genus, quod ea dem lingua gallica Benna appellatur, unde combennones di cuntur in eadem Benna sedentes. item togatæ uocatæ sunt co mœdiæ, quæ scriptæ sunt secundum riuus, & habitum ho minum togatorum, hoc est Romanorum, sicut græcas fabu las ab illorum habitu palliatis appellamus. etenim græci su pra tunicam pallium ferebant. Romani frequentius togam, propter quod a tegendo toga uocata est. Pallium quod pa llam sit, & foris, cum sub eo tunica esset. Quoniam uero in pace diuixat toga usus erat. nam in bello deposita toga seu pallio, chlamydem, aut lænam, aut aliud militaris uestimen ti genus sumebant, factum est, ut toga interdum metaphori cæ pro pace sumatur, sicut arma pro bello. Cicero. Cedant ar ma togæ, concedat laurea linguæ. Plynius. Vt dubium sit to gæ ne, an bello præstantior fuerit. In foro autem maxime to gas ut uiri solebant. Nam principio communis hæc uestis fu erat tam marium, quàm foeminarum. Varro. Quas nunc in foro, prius etiam in lecto habebant togas. Ante enim fuit commune uestimentum, & diurnum, & nocturnum, & mul iebre, & uirile. Postea uiris tantum relictus est togæ usus, solæq; adulterij damnatæ mulieres. ignominie ergo causa induere cogebantur. Iuuenalis. Talem non sumet damnata togam. Martialis. Cocina sanosæ donas, & ianthina mœ che. Vis dare, quæ meruit munera, mitte togam. Togarum uaria genera erant. In primis toga prætexta, quæ a uirili di stinguebatur, quoniam prætexta diuixat ad adolescentes ute bantur ferè usq; ad sextumdecimum annum, deinde uirilem togam sumebant. Seneca. Quantum credis me accepiße gra dij, cum deposita prætexta sumpsisti uirilem togam. Cicero. Ego autem a patre ita eram deductus ad Scæuolam sumpta uirili toga, ut quoad possem, & liceret a senis latere nun quam discederem. fuit tamen tempus, quo prætexta non ado lescentes, sed uiri, qui magistratum gererent, utebantur. Quip pe Tullius Hostilius Romanorū rex tertius, debellatis Ethru scis sellam curulem, lectores, & togam pictam, atq; prætex tam, quæ insignia magistratum Ethruscorum erant, Ro manis transtulit. Sed postea Tarquinius Demarati filius quint us Romanorum rex, cum de Sabinis egresset triumphum, quoniam eo bello filius eius annos quatuordecim natus hos tem manu percussisset, & pro concione illum laudauit, & prætexta, ac bulla aurea donauit insigniens puerum supra annos fortem præmij uirilitatis, & honoris. Nam sicut præ texta magistratum, ita bulla triumphantium gestamen erat. Genus sanè togæ erat prætexta, cui purpura prætexabatur. Bulla autem insigne uireum, uasculi forma, quod trium phantes, ante pectus gerebant inclusus in eo remedijs, quæ ad uersus inuidiam, & omnia ueneficia putabant ualentissi ma esse. hoc genus remediij græca ἀλεξίμανον, a depel lendis malis dicunt. quemadmodum Hercules alexiacos uocatus est ab eo, quod defensor esset hominum. Nos a præ bendo, ut sit tutus, qui id in collo gerit, præbium, & ab amu la amuletum uocamus. Anula quippe uasculi genus est, quod religionis, & expiandorum malorum gratia ges tatur. dictum quasi amola ab amoliendis periculis. Plynius. Infantibus alligatur suarum amuleti ratio ne formam uasculi habens. Idem. Vna tanima pro amu leto utitur. Idem. cyclamini radix contra serpen ters omnes folia habet miora, quàm edera, nigrio

10

20

30

40

50

60

ra & tenuiora sine angulis, in quibus albicant maculae, cu-
 le exiguo inani, floribus purpureis, radice lata, ut rapum ui-
 deri possit, cortice nigro, nascitur in umbrosis. A nostris tuber
 terrae uocatur herba in omnibus ferenda dombus, si uerum
 est, ubi facta sit, nihil nocere mala medicamenta. Haec est, quam
 uulgo Panem porcinum uocant representans ebrietatem. pro-
 pterea ea ad pisces capiundos utuntur radice tusa in annem
 coniecta. Idem, fel canis nigri masculi amuleti esse dicunt
 domus totius. Idem scitabeorum cornua grandia denticula-
 ta, ad alligata infantibus amuleti naturam obtinent. Idem co-
 rallium religiosum in primis esse gestamen existimant a mo-
 liendis periculis. Bullam ergo amulam esse manifestum est, di-
 ctam a similitudine eius bullae, quae spiritu in aqua excitatur,
 praecipue dum bullit, figura rotunda. a qua cum mox defi-
 cit, notissimum illud, uerissimum prouerbiu[m] est. Homo bul-
 la. Nulla certe fieri uerior comparatio potuit ad uitae huma-
 nae fragilitatem ostendendam. Nam quod alii ui bullam
 ἀπὸ τῆς βουλῆς, hoc est a consilio deductam uolunt, ple-
 num insaniae est. Ab hac bulla, fit bullo uerbum, quod est bul-
 las facio. Plinius. Mala signa sunt urinae bullantis, & cras-
 se. Et bullula diminutiu[m], & bullio uerbum, quod est fer-
 uo. & ebullio eiusdem significationis. a quo ebullitio feruor.
 Praeterea igitur, & bullae gestandae mos a Prisci Tarquinij
 filio deductus est. Alij tradunt eundem Priscum, cum statum
 ciuitatis ordinaret, instituisse, ut patriciorum filij bulla aurea
 uerentur, & toga, quae purpura praetextitur. hi tantum, quo-
 rum patres curulem magistratum gessissent. ceteris praetex-
 tam tantum indulsisse, usque ad eos, quorum parentes equo sti-
 pendia iusta meruissent. interiecto deinde tempore etiam li-
 bertinis concessum, qui ex iusta duntaxat matrefamilias nati
 fuissent, ut praetextam, & lorum in collo pro bullae decore ge-
 staret. Lorum proprie corrigia est ex corio, quae graeci ἰμώτρα
 uocant. Ideo ponitur pro angulo, unde poetae balteum Vene-
 ris, qui celsus dicitur, Lorium appellant. hinc loripes uocatur,
 qui pedem in modum lori tardum habet. Iuuenalis. Loripe-
 dem rectus derideat. athiopem albus. Lora etiam habenas
 uocamus, & retinacula iumentorum. Item Conas, ac uolumi-
 na ex corio bubulo, quibus pugiles utebantur. Papius. &
 nigra gerebat lora manu. Praeterea, quae cunq[ue] ligamina lora
 dici possunt. Et loramenta ligamenta, etiam quae ex tabulis fi-
 unt. Hieronymus, loramento ligneo circumdatum aedificij fun-
 damentum non dissoluetur. Ab hoc, lorum etiam pro corrigia
 accipitur, qua homines uerberantur. unde lorari diceban-
 tur, qui in scaenica fabulis parebant ijs, qui ludis erant praese-
 cti, & uel uinciebant, uel caedebant eos, quos iussi erant uinci-
 re, uel caedere. Tortores quoque lorarios uocatos inuenimus. Itē
 lora dicuntur corrigiae, quibus lecti, & sellae instruntur, su-
 per quibus tomenta, uel culatrae imponuntur. Martialis. No-
 uis linteis, lorisq[ue]. Hinc etiam feniculus aureus argenteus ue,
 qui collo gestari solet lorum appellatur. A loro lorica dicitur
 munimentum corporis, quale in Imperatorum antiquissimis
 statuis uidemus, quod si in numine sit. Aegis aegidis dicitur,
 habetq[ue] in medio caput Medusae. V eteres è loris, de corio cru-
 do pectoralia faciebant. Virgilius. Cui pellis latos humeros
 erepta iuueno pugnatores operit. postea ex annulis ferra-
 tam instituerunt. A lorica fit lorico uerbum, quod est lorica[m] in-
 duo capitur etiam pro armo. Ab eo compositum fit dilorico,
 quod est discindo. Cicero. Qui in causa peroranda non dubi-
 tauit reum excitare consularem, & eius diloricare tunica[m].
 Lora uero foemino genere genus potionis est, quae graeci deu-
 teriam appellant, quasi secundariam. nam dōtriper apud

eos secundum dicitur. Non potest iure uocari uinum, quamuis
 inter uina operari a numeretur. Tria eorum genera. Primum
 decima parte aquae addita, quam musti expressa sit, & ita
 nocte, & die madefactus uinaceis, rursusq[ue] praelo subiectis. se-
 cundum tertia parte eius, quod expressum sit, addita aquae,
 expressoq[ue] decocto ad tertias partes. Tertium fecibus uini ex-
 pressum, quod fecatum Cato appellat. Sunt qui existunt a
 Romulo ingenius pueris tributum, ut cordis figuram in bul-
 la, ante pectus adnecterent, quam inspicientes, ita demum se
 esse homines cogitarent, si corde praestarent. Togam uero pra-
 textam e a ratione adiunctam, ut ex purpureo rubore inge-
 nuitatis pudorem praesferrent. A praetexta praetextati di-
 cti, qui praetexta uiuunt, sicut a toga togati. Praetextati au-
 tem sunt quoad diu uirilem togam non sumperunt. Hi pro ma-
 lefactis non soluebant multam, sed angullarum tergoribus
 uerberari solebant. Ne fas autem his erat obsceno uerbo uti,
 ideoq[ue] praetextation appellabant sermonem, qui nihil obscen-
 itatis haberet praetexta pulla nulli alij licebat uti, quam ei
 qui sumus faciebat. Primus autem praetextati cognomen
 adeptus est Papyrius puer. Mos olim senatoribus erat in curi-
 am cum praetextati filij ingredi, quoties in Senatu de re ali-
 qua acturi essent, quod si in posterum diem prolata rei foret,
 placuit nequis rem super qua sermo habitus foret, nuntiaret,
 priusquam decreta esset. Mater Papyri, qui cum patre in curi-
 a fuerat, quid nam in Senatu actum a patribus foret, filium
 rogat ille nefas esse id dicere respondit. fit illa cognoscendi quod
 actum esset uidiuor, filiumq[ue] im portunius urget. Tum ille a-
 ctum in Senatu confingit, Vtrū rei publicae utilius uideretur,
 unis ne, ut duas uxores haberet, an ut duobus una nupta es-
 set. Ea re intellecta, mulier domo egreditur rem ceteris nar-
 rat. Postridie magnus matrum familias numerus ad Senatum
 confluit, omnesq[ue] fluentibus lacrymis obsecrant, una potius,
 ut duobus nupta sit, quam ut unus uir duas habeat uxores.
 Admiratur Senatus rei nouitate, ac stupet. Tum puer Pa-
 pyrius rem aperit. Senatus fidem, atq[ue] ingenium pueri exosco-
 latus consulum facit, nequis posthac puer cum patre curiam
 introeat praeter unum Papyrium, eiq[ue] publico decreto praetex-
 tati indit cognomen ob tacendi, loquendiq[ue] in praetexte etia-
 te prudentiam. Id postea cognomen in omnem eius familiam
 translatum fuit. Item a praetexta praetextae dictae sunt fabu-
 lae. Horatius, V el qui praetextas, uel qui docere togatas. To-
 gatarum enim fabularum species totae sunt, quot palliata-
 rum. Prima species praetextae dicuntur, in quibus Imperato-
 rum negotia agebantur, & publica, regesq[ue] Romani, uel duces
 inducebantur, personarum dignitate penes traegedij similes,
 dictae praetextae, quod in his ferē regum, aut magistratum
 acta comprehenduntur, qui principio praetexta toga uteban-
 tur. Secunda species est togatarum, quae tabernariae dicuntur
 humilitate personarum, & similitudine argumentorum co-
 mae dijs pares, in quibus non magistratus, regesq[ue], sed humiles
 homines, & priuatae domus inducuntur. uocatae tabernariae,
 quod olim tabulis domus communiter tegerentur. Tertia spec-
 ies Attellanarum fabularum est, quae a ciuitate Osciū Attel-
 lana, in qua primum coepitae sunt, Attellanae sunt dictae, argu-
 mentis, dictisq[ue] iocularibus, similes Satyricis fabulis graecis.
 Quarta species planipedes graece dicitur Mimius. Ideo enim
 latine planipes uocatur, quia actores pedibus planis id est
 nudis proscenium introibant, non, ut tragici actores,
 cum coturnis, neq[ue] ut comici, cum socis, quod olim non in
 suggesto scaenae, sed in plano orchestrae positus instru-
 mentis mimici actabant. Togata praetexta a tra-

gœdia differt, quod in tragœdia heroes introducuntur, ut Pœ-
 cunus tragœdias heroum nominibus inscripsit. Horestem,
 Chrysen, & his similia. In prætexta autem introducuntur ma-
 gni viri, inscribunturq; Bruius, Decius, Marcellus, & huius-
 modi. Togata tabernaria à comœdia differt, quod in comœ-
 dia grœci ritus inducuntur, grœcœq; personæ, in illa uero la-
 tine. in hac maxime excellisset Afranius, nisi argumenta foe-
 dis puerorum amoribus inquinasset. Atellana à satyrica dif-
 fert, quod in satyrica ferè satyrorum personæ introducun-
 tur, ut siquæ sunt ridiculæ similes satyris. In Atellana ob-
 scœne, turpesq; personæ. Mimus est sermonis cuiuslibet sine
 reuerentia uel factorum cum lasciuia imitatio, dictus quasi
 solus imitetur *μῦθος μῦθος* mitor. Nam & si alta poema
 ta idem faciunt, solus tamen mimus, quasi priuilegio quodam
 quod fuit commune possedit. Mimus etiam histrionem signifi-
 cat, quod mores, gestus, ac naturas hominum imitetur. Togæ
 præterea alia quoq; genera erant. Togæ Regia, quæ & undu-
 lata dicebatur, quæ Seruius Tullus Romanorum rex usus fu-
 it, facta primo à C. Cœlia, & dicta undulata ab undarum
 similitudine, quemadmodum supra diximus. Togæ pura, quæ
 non erat obliqua, non siliquosa, non maculam habens. Indue-
 banturq; ea sacerdotes ad sacrificium, & non æ nuptiæ, & ti-
 rones cum sacramento militiæ obstringebantur. Togæ picta,
 in qua aliqua figuræ intextæ, seu pictæ erant. Nam pictu-
 ram Homeri temporibus fuisse indico est, quod picturam uesti-
 sum mentionem facit. Homerus *τὴν δ' ὄρον μετὰ τῆς ἡδὲ
 μίτρας ἰδὸν ὕφανεν, δὲ πλάνα μαρμαίρεον, πολὺς δ' ἐνὶ πικρῶν ἄε
 θλοῦς τρώων δ' ἰπποδάμων, καὶ ἄ χαλκῶν χαλκῶν χιτῶνων.* Hæc
 inquit inuenit in atrio. hæc magnam certamina texebat, duplex
 marmoreum, multa autem pingebat certamina. Troianorum
 domitorum equorum, & Achiuorū Aeneas habentium uesti-
 stes. Qui picturam uolunt Homeri tempore nõ fuisse in usu
 ἐνὶ πικρῶν exponunt non pingebat, sed intexebat. Togæ fori-
 culata, quæ uariis conferta coloribus erat, Varro uermiculata-
 tam, ac forniculatam uestem. dicta à conferendo. Nam & so-
 rilla nauigæ istria uocantur, quod lino, ac sparto cõferantur,
 & condensentur. Togæ rasa, phrygiæq; quæ nullos habeat ul-
 los, a nãq; textitur, & a græcis foeminino genere *καλβάνη*,
 a nobis neutro Galbanum dicitur à colore albo, ac sublucido.
 Iuuenalis. Et galbana rasa, à quo galbanus dicitur gal-
 bano indutus. Et galbinus mollis. Lasciuus. Martialis. Galbi-
 nos habet mores. Et galbancus mali odoris, & galbeum ge-
 nus ornamentum muliebris. Galbanum arbor est Syria i Ama-
 no monte similis ferule resnam producens puram translucida-
 dam, similem amoniaco candore, quæ lomento, & sagæ peno,
 hoc est lacryma ferule ob nitoris similitudinem adulterari
 solet. A nã facere huiusmodi uestes Idæi phryges inuenere.
 Ideoq; appellatæ sunt phrygiæ, & qui eas faciunt phry-
 gones dicti. Plautus. Stat fullo phrygio aurifex lanarius.
 Hæc in usu diui Augusti temporibus cœpere. Phrygia muno-
 ris Asia provincia est. A prygio amne, qui illam à Caria diui-
 dit sic cognominata, uel (ut alij uolunt) à phrygia Ceropi fi-
 lia, in hac est Dardania, à Dardano Iouis filio appellata. à
 quo dardanide, postea à Troe nepote, hoc est filio Erichtho-
 nij filij Dardani Troia nuncupata. Togæ crebra papauerata
 aliquando antiquior fuit. Si quidem à Lucilio poeta in Tor-
 quato nota est. Dicta crebra à spissitudine, papauerata à
 colore candido. Genus est papaueris albi satiuus, cuius semento
 stum in secunda mensa cum melle apud antiquos edebatur, &
 eo panis rustici crustæ cum ouo infundebantur, hoc præcipu-
 um quendam candorem lina, & lanæ contrahunt. Eadem to-
 gæ & spissa dicebatur. Togæ rara contraria crebræ. Martia-

lis. Lis nunquam togæ rara mens quietæ. Eadem per dimini-
 tionem, & ralla dicebatur. Plautus. Togæ ralla, tunica spissa.
 Erat & alia togæ regia, auro & purpura intexta, qua soli re-
 ges, & augures utebantur, eademq; trabea uocabatur. Virgili-
 us. ipse Quirinali liuo, paruaq; sedebat suauentis trabea,
 lenaq; anille gerebat. Et regilla, ac basilica, quibus similiter
 reges utebantur. Plautus. An regillam, an basilicam induam,
 an mediculam? Togæ triumphalis, qua imperatores trium-
 phantes utebantur. hæc picta erat, & Togæ Iouis similis, &
 10 Palmata, siue palmaris dicebatur, quod ea utebantur, qui pal-
 mam, hoc est uictoriæ meruissent. Martialis, palmataeq; du-
 cem, sed cito redde togæ. Flammæ a togæ, siue flammæ, qua
 boni omnis gratia sponsæ utebantur, ut inferius dicemus. At-
 talica togæ, in qua aurum erat itextum, quod Attalum regem
 in Asia inuenisse constat, ex quo sumpsit nomen. Togæ baby-
 lonica, in qua diuersi erant picturæ colores, quam Babylon
 maxime celebravit. Togæ polymita, quæ plurimis licijs con-
 texta est. Græci *μῦθος* filum uocant, quod nos licium di-
 citur. A quo *μῦθος* dicitur, quæ uno licio constat,
 20 *διμῦθος* quæ duobus, *τριμῦθος* quæ tribus, *πολύμῦθος*
 quæ pluribus, hoc genus togæ Alexandria primum in-
 stituit. Alterum eius genus est, quæ cubicularia polymita di-
 citur, de qua Martialis. Hæc tibi memphitis tellus dat mune-
 ra, iuncta est pectine niliaco iam Babylonis acus. Togæ scutu-
 lata, quæ istria, liburniæq; & alijs huiusmodi pilis potius,
 quàm lanis texta erat, & scutulæ quibusdam undulatae si-
 milis. hanc prima Gallia inuenit. Scutula aliquando serpen-
 tis genus est in Africa, aliquando nasculi genus rotundi. conca-
 ui. Martialis. sic implet gabatas, paropsidesq; & leuere scul-
 tulas, cauasq; lancens. Lucil. & scutulamq; liqneam in cere-
 brum fixit. Huius diminutiuum est scutella. Cicero. Colloce-
 mus in calatra plumæ psaltriam, adducamus, demus scutel-
 lam dulciculæ potonis, aliquid proinde canis, & abi nonnum-
 quam significat hastam teuegem, qua lina tunduntur. Qua-
 propter & exigua hastula, in qua lædæmonij membranam
 inuoluentes literas scribebant, scutula uocabatur. id genus e-
 rat fortunarum literarum. Nam reuoluta ex trunco membra-
 na, literas truncas, mutilasq; reddebat, membræq; earū spar-
 gebat i parters diuersissimas, adeo, ut non nisi implicata in eo-
 dem furculo membrana, legi possent. huiusmodi epistolam Læ-
 30 cædæmonij *στυλάων*, hoc est scutulam uocant. A scutula
 igitur quando uasis genus est, scutulatæ uestes appellatæ, quod
 orbibus quibusdam quasi scutulæ depictæ sunt, cærulea indus-
 tus scutulata, uel galbana rasa. Togæ forensis, quam ad forum
 proficiscentes sumebant. Apuleius. Forensi togæ indutus acci-
 bebatur. Hæc & neutro genere Forensia uocabantur. Idem sum-
 psit pallium, forensia domu reliquit. Suetonius de Augusto, fo-
 40 rensia & calceos nunquam non intra cubiculum habuit. to-
 gæ triclinaris, cum qua discumbere in conuiujs solebant, hæc
 & cœnatoria dicebatur. Martialis. Cœnatoria mittat aduoca-
 50 to. Idem de cœnatorijs. Nec fora sunt nobis, sed nec uadimo-
 nia nota. his opus est pictis accubuisse toris. Uocabatur etiam
 recidipna composito ex utraq; lingua uocabulo, recinnum enim
 apud nos est uestis antiquissima quadrata, ut Varro refert, cu-
 ius mediam partem retrosum iaciebant, unde reciniani mimi
 dicebantur. *δὲ τῶν* uero apud græcos cœnam signifi-
 cat. Itaq; recidipna dictæ sunt uestes. quas uocant cœnato-
 ria. Iuuenalis, rusticus ille tuus sumit recidipna Quirine.
 Eadem etiam triclinaria dicuntur. Plinius. Metellus Scipioni
 60 triclinaria babylonica festertiu octuaginta millibus uenisse. i. tunc
 i ponit i capitibus criminibus, quæ Neroni priapi qua-
 dri gētis millibus festertiu nisi pletere. Præter togæ alia quoq;

uestimentorum genera in usu fuerunt. Pallium supra tunicam sereno tempore sumebatur, uestis erat honestior longe, latèq; diffusa, & uiris, mulieribusq; conueniens. Cuius diminutuum est palliolum, quod si significat breuius pallium ad caput tegendum. Vnde palliolatum aduerbium. Plautus. Palliolatum amictus, sic incessi ludibundus, & palliolatus huiusmodi palliolo indutus, & palliastrum rude pallium, & uile. Apuleius. Ecce Socratem concubernalem meum conspicio, humi sedebat scissili palliastro femamictus. & pallio uerbu, quod pro caelo accipitur. Apuleius. Nec palliari tam aperta res potest. Pallia uero diuinitat. at muliebri uestimentum est ad uestigia usq; demissum. Virgilius. Pro longa tegmine pallae tigridis exuuiæ per dorsum à uertice pendunt. Idem, pallam siquis, ueroq; rigentem. Plautus. Pallam ad phrygionem fert cōfecto prandio. In Gallia tamen uiri, quoq; palla utebantur, sed breuiore. Martialis. Dimidiaq; nates gallica palla tegit. Nebulo uero, seu pluuio tempore, pro pallio penulam supra tunicam sumebant. Pomponius, penulam in caput induce, ne te no sciat. Quintilianus. Galba penulam roganti non possum commodare inquit, domi maneo, cum cenaculum eius perplueret. Idem, Galba penulam roganti respondit, non pluit, non est opus tibi. Si pluit, ipse uir. hæc si è pellibus esset scortea (ut supra diximus) uocabatur. Scortea enim ueteres pelles nominabant. Martialis. Ingrediare uiam caelo licet, usq; sereno, ad subitas nunquam scortea desit aquas. Erat etiam penula Gausapina candida, ac uillosa, qua per aestum utebantur. Idem, is mihi candor inest uillorum gratia tanta est, ut me uel media sumere messe uelis. Abusue tamen penula pro omni eo, quæ tegit. Penularum quasi theca est, & uagina penulae, siue locus, in quo penulae reponuntur. Peniculamentum uero non à penula dicitur, sed à pene quod proprie cauda si significat, propter quod pudenda uiri honestiore uocabulo penem quasi caudam appellamus. Est autem peniculamentum pars uestis, quæ terram attingit. Ennius pendente peniculamenta unum ad quæq; p. dum. A pene etiã penitum offam dicimus, offam porcanam cum cauda. Et peniculus, siue penicillos. Item neutro genere penicula, & penicilla, quibus calciamenta detergunt. ite quibus pingunt, quoniam ex caudarum extremitatibus fiunt. Item quibus albarium tectorio inferunt, qui dicuntur Tectorij penicilli. Plinius. Setarum ex iis è penicillis tectorijs cinis cum adipe tritus. Item quibus uulnera stypanitur, uel ideo, nec claudantur, uel ut aperiantur magis, ut sunt penicilli ex lintheolis concerpis ex medulla sambuca, & ex spongia. Idem tum penicillo uulnus a ptum omne. præterea quo ad aliquid mundandum, illinendum ue utimur, peniculum, seu penicillum uocamus, præsertim si ex spongia factum sit. Terentius, quid ignaue penicilon pugnare, qui istuc huc portes cogitas? Plinius. Aesopumq; cum myrrha calidum penicillo illum. Item spongiae genus est molliissimum, qui penicillus appellatur, ex quo fiunt penicilli. Triã enim genera spongiarum sunt spissum, ac prædurum, & asperum, quod tragos uocatur, quidam has foeminas putant maioribus fistulis. Spissum & minoribus fistulis, ac mollioribus, quos credunt uares, & Achilleum nominatur, quod usus eo in uulnere curando fuerit Achilles, & molliissimum, qui dicitur penicillus. Spongas antiqui in delitijs habuerunt, strigulum uice, lintheorumq; illis utentes ad distinguenda, ac mundanda corpora. Quia propter purpuram tingebant eas, alias cura candidas faciebant tinctas per aestatem salis spuma ad lunam, & pruinas sternentes inuersas, ut candorem biberent. Mensas etiam his tergere mos erat. Martialis. Hæc tibi sorte datur tergendis spongia mensis. Vitellus ex presso cum lani. imbre tumet. Animal hoc esse ex aqua

tillium genere existimant. aliter conchis, & pisce, & limo, intellectum in his esse apparet, quoniam ubi auulforem sentiunt, contrahuntur, & multo difficilius ex petris, in quibus nascuntur omnes auulæ relinquunt in petris, uel uti cruoris uestigium, atq; ex his, quasi radiabus molliores penicilli crescunt. Pessimum genus earum est, quæ Aplysia uocantur, quia erui non possunt. aplysiuum enim illotum dicimus ab à priuatiua particula, & πλύω lauo. à quo Plinio Veronensi indutum nomen putamus. Vivunt longissimo tempore, & ob hoc maxime prosunt corporibus, quia nostro suum miscent. usus earum ab abstergenda, fouenda operienda in fomentis præsertim, dum aliud remouetur, aliud imponitur. Infinitæ penè earum utilitates sunt. Polybius scribit penicillos super ægrum suspensos quietiores facere noctes. Impluua quoq; uestis erat, qua sacerdotes per ibrem utebantur. Pluuiale nunc uulgo appellatur. Varro. Sallium quoq; sereno tempore impluua amictum fuisse criminabantur. Lanerum genus uestimenti erat ex lana succida confectum, unde habet nomen. amictorium uestimentum puellare candidum, ac subtilissimum ex lino, de quo Martialis, mammosam metuo, teneræ me trade puellæ, ut possint nuceo pectore lina frui. Chlamys uestis militaris est pallio penè aduersa, cum breuior multo, atq; arctior sit. Plautus. Puer cape chlamydem, & da pallium. Tamen chlamydem hanc tenet, ut si hæc uera non sint, rursum deposito pallio, eam sumat, atq; inceptum hoc itiner perficere exequar. Idem, Cape sis puer hoc pallium, & da chlamydem ut abeam. Ab hoc fit chlamydule. Idem. Tu sume chlamydule. Primus Numa Romanorum rex chlamydem in usum recepit. Nam, cum legati Saurorum ad eum uenissent, usis illorum uestibus, sumpsit chlamydem, coniunxitq; uestem regiam cum senatoria non foris, sed intus purpura posita, ut ex utraq; una conficeretur. Translata postea hæc uestis fuit in usum militarem. Virgilius. Sidoniam picto chlamyde circumdata limbo. De hac celebre prouerbium è. Silofontis chlamys. quod de his dicitur, qui uolunt se magnificentiã uestimentorum, quoniam Silofon, cum in exilio esset, uestem habebat insignem, ac sumptuosam, quam cum Dario nondum regi, dono misisset, is postea a regno positus, ac beneficij memor, natali solo eum restituit. A chlamyde chlamydeus dicitur. Plautus. Quis hic homo chlamydeus est? aut non est, aut quem queritar? peregrina facies uidetur hominis, atq; ignobilis. Pallium nostri paludamentum uocant, quamuis hoc etiam pro ornamentis militarijs capiatur. Sallustius. Eodem tempore Lentulus duplici acie locum in edium multo sanguine suorum defensus, postquam è sarcinis paludamenta obtare animaduertit. Plinius. Coactum imperatoris dictum paludamentis. Vnde paludati dicuntur, qui uel imperatoriam chlamydem, uel alia eius ornamenta gestant. Cicero. Antonius gemens ante lucem paludatus. Sallustius. Dum paludatus incederet, mire quam primum prælium cogitauit. Auleum quoq; genus uestis esse manifestum est peregrinum, & quasi militare paludamentum. Varro. Quod ex hereditate attalica aulea, chlamydes. pallæ aureæ. Virgilius, purpurea intexti tollant aulea Britani. Sunt etiam aulea uella picta, quibus aule teguntur, de quibus supra diximus. Patagium aurea chlamys est, quæ prætiosis tunicis superindui solet, unde qui ita induti sunt, Patagiat dicuntur, & Patagarij, qui huiusmodi uestes faciunt. Apuleius. Vberes enim crines leniter emissos, & ceruice depedulos, ac deinde p colla dispositos, sensimq; sinuato patago, residetes paulisper ad finem globatos in summu uernicè nodus astrixerit. Lana similiter uestis genus è militaris, uillorū crassitudine calefaciēs chlamy

dem. utitur hac hyeme, ac supra omnia uestimenta induunt. Virgilius. Tyrioq; ardebat murice lena. Varro. Lenam a lana dictam putat. Ego potius ἀπὸ τῆς λαινας Lenam deducit existimo de ractione primæ literæ. Chlæna autē ἀπὸ τοῦ χλωίνου deducitur, quæ tepescere est. Itē abolla uestis est militaris, ac etiam grauiorum, ac maiorum uirorum. Varro. Toga tracta est, et abolla data est. Iuuenalis. Atq; audi facinus maioris abollæ. Idem. Raptæ properabat abolla pegasus. Sacum quoq; militare est uestimentum. Sallustius. Occurrere dicitur, et ad prælium accedere, adeo uti Metello in Sagum Herculeio in brachium tela uenirent. Virgilius. Virgatis lucet sagulis. hac ueste, ut pote latiori, et quadrata homini supposita iactare eum in altum excutiendo solebant. Martialis. Ibis ab excusso missus in astra Sago. Suetonius. Ferebatur et uagari notibus solitus, atq; inualidū quæq; obuiorum, uel potulentum corripere, ac distento sago impositum in sublime iactare. Hinc quidam sacum deductum existimant, hoc est oleum, quod ad sago similitudinem a parte superiori, et inferiori equaliter latus sit. Saccus hordearius, siue frumentarius est, quo hordeum, siue frumentum geritur. Saccus niuarius, quo aquæ ex niuibus. Saccus uinarius, quo uini feces collantur. Sacculus diminutiuum est a sacco, et significat Marsupium. Stola ueteres dixerunt qui quid corpus teget, et apud grecos σῶλα indumentum significat, unde stola est deductum. Varro. Mulierem aliam cerneret cum stola obfite. Postea ad honestam tantum matronæ uestem hoc nomen translationem est, quæ usq; ad imos pedes demissa erat, et extremam eius partem ambit insita assuta, quæ tenuissima fasciola erat. hanc notat Horatius, cum inquit. Nil mediū est, sunt qui nolunt tetigisse nisi illas, quarum subsuta telos tegit insita ueste. Contra alius nullā, nisi olenti in fornice stantem. et Ouidius in libro de tristibus, cum uellet ostendere se libros de arte amandi non scripsisse grauioribus foeminiis, postquam uersus illos repetit. Este procul uitta tenues insigne pudoris. Quæq; tegis medios insita longa pedes. Mox addit. Ecquid ab hac omniuersi rigida submouimus arte. Quas stola cōtingit sumptiq; uitta uetat. Hic stola pro matronis, et honestis mulieribus ponitur. Papinius. Omnis plebeio teritur prætextæ tumultu. Hic eques, hinc uenenum cætu stola mista laborat. et stolatam matronalem, atq; honestam dicimus. Martialis. Quis floralis uestis, et stolatam permutat meretricibus pudorem, Limbus etiam muliebri uestimentum erat, purpuram in imo consutam habens. Plautus. Textores limborarij. Quidam tamen limbum putant Fasciam esse, quæ ambit partem uestis extremam, quam insitam dici supra ostendimus. Virgilius. Sidoniam picto chlamydem circumdata limbo. De plura proprie palia est foemina picta, et Minervæ consecrata. Virgilius. Interea ad templum non æquæ Palladis ibant. Crinibus Iliades passis, peplumq; ferebant. Plautus. Tunc uenio cum peplum inferitur. Lacerna pallij genus est simbriatū, dicta quod capito minus sit. a lacerando lacernum enim dicimus quicquid corpore immixtum est, hæc uestis, utrinq; indui potest, et ex utraq; reijci parte. Capitium capitis tegmen est a capite appellatum (uel sicut Varro inquit) quod capiat, hoc est comprehendat pectus. Capitulum quoq; dicitur. Item Cucullus operculum est capitis, unde penulæ gallicæ genus, si cucullus non habet. Bardiacus dicitur, si cum cucullo Bardocucullo uocatur. Martialis. Gallia santonico uestit te Bardocucullo. ceropithecorum penula nuper erat, Item Calyptra genus est uestimenti, quo capita operiuntur. Rica quadratum uestimentum est simbriatum, purpureum, quo pro palliolo utebantur flaminice, alij ex lana fucida fieri solitum dicunt alba, quod con-

ficiabant uirgines patrimæ, et matrimæ ciues, ut inficeretur luteo colore, quo indui flammunicis mos erat. Est etiam rica ueli genus, quo mulieres capita tegunt. dictum (ut Varro sentit) a ritu, quod Romano ritu sacrificia foemina cum faciunt, capita uelant. Serenus. Aut Conulam, aut acum, aut ricam. eius diminutiuum est ricula, quæ pro sudario accipitur. Flaminium tegmen, quo matronæ capita tegebant. Plautus. Flaminarij. uolarij. carinarij. Item flammium genus ueli luteri nuptialis, de quo inferius dicemus. Suffibulum uestimentum album. prætextum. quadrangulum. oblongum, quod in capite uel stiles uirgines sacrificantes habebant, idq; fibula comprehendebatur. Reticulum tegmen capitis a rete dictum, quod capillum contineat. Rete (ut Varro sentit) a raritate. Strophium fascia est pectoralis, quæ uirginealem tumorem cohibet papillarum. Turpilius, me miseram, quod inter uias epistolæ excidit mihi. Infelix inter tunicalam, ac strophium collocaram. Martialis. Fascia crescētis domine compeste papillas. Ut sit quod capiat nostra, tegetq; manus. Strophia etiam tenuiores coronæ a ueteribus dictæ ab insigni, quod ponebatur in capitibus sacerdotum, quod ἀπὸ τοῦ σπῆρα hoc est a uertendo Strophus uocabatur, hinc nota sunt Strophioia, quibus in sacris utebantur. Calantica tegmen muliebri, quod capiti innectitur. Cicero. Tū ne, cum mentarentur pedes susci, cum calanticam capiti accommodares. Ventræ, seu femicinctum uestimentum est uentræ contegens. Plinius, patris mei memoria cæpere Amphimela nostra, sicut uillosa etiam uentræ. Martialis de femicincto. Det tunicam locuples, ego te præcongere possum. Essem si locuples, manus utrunq; darem. Plaga græde erat lineum tegmen candidum, quod sindonem uocant, quale est, quo nunc utuntur mulieres Romanæ, olim passim in usu erat. Varro. Chlamydes, plaga, uasa aurea. huius diminutiuum est plagula. Nam lodices linteoli sunt, quibus in lecto utimur, et frequenter eos lauamus, unde a polluendo lodices appellat nonnulli putant. Iuuenalis. Modo sub lodice relicto ueteris in turba. Martialis de lodicibus. Nudo stragula ne torpaterent, iunctæ nos tibi uenimus sorores. Castium quoq; linteolus erat purus, et candidus, dictus, quod cadendo ad candorem perueniret, uel quod oras arcuatas haberet, ut supra diximus. Plautus. Linteolum castium. Exoticum peregrinū uestimentum dicebatur. Idem basilicam, aut exoticam induit. Mollicina uestis a mollitie nomen sumpsit. Nonius molliciniam chiroditum, recinium. succentonem quoq; legimus meretriciæ uestis genus, apud ueteres fuisse. Item encambomata, et Parmacidas uestes appellatas puellares. Cato. Ut puellæ habeant potius in uestitu colamydas encambomata, et Parmacidas quæ togæ. Calassis quoq; uestis genus est, quod greci κάλασος dicunt. Alij dicunt nodum esse tunice muliebris, quo connexa circa ceruicem tunica submittitur. Item cyclas uestis genus superius arcta, ampla inferius, a circuli rotunditate, ita appellata. Iuuenalis. Tenui sudant in cyclade, et Exomides comæ uestitus sunt exertis humeris. Synthesis uestis erat breuis, et ex pedita ex diuersis lanarum coloribus composita, quales sunt, quibus nunc milites in castris utuntur, propter quod synthesis dicta est, quod apud grecos compositionem significat, hæc ueste in saturnalibus sumpto pileo, et toga deposita, uti senatoribus quoq; atq; equitibus mos erat. Martialis. Synthesibus dum gaudet eques, dominusq; senatus. Dumq; decent nostrum pilea sumpta Ionem. Idem. Dum toga per quinias gaudet requiescere lucas. Hos poteris cultus sumere iure tuo. Alijs temporibus uti synthesis seruire, atq; ignominiosum erat, propter quod Nero princeps notatus est, quod synthesisianus aliquando, ac discalciatus in publico prodierit. Scæuola

iuriconsultus de synthesi sic scribit, sempronie pie hoc am-
 plius coopertoria tabiana, et tunicas tres cum palliis, quae
 elegerit, dari uolo. Quae an ex uniuersa ueste, id est an ex
 synthesi tunicas singulas, et palliola sempronie eligere pos-
 sit. Respondeo, si essent tunicae singulae cum palliis relictae,
 ex ijs duntaxat eligi posse. Quod si non essent haeredem, uel
 tunicas, et palliola ex synthesi praestaturum, uel ueram aesti-
 mationem daturum. Ex quo manifeste apparet synthefinam,
 a communi ueste distingui, quod etiam Martialis ostendit. Sic
 tua suppositis perlucet prela lacernis. Sic micat innumeris
 arcibus synthefibus. Synthefis etiam uasis genus fictilis ex di-
 uersis uasis compositi. Martia. Septenaria synthefis saguntii. Pa-
 pinus. Vnam mutere synthefim, quod horres. Arborum cali-
 cum, atque cacaborum. Item multitia indumenta dicebantur mi-
 nutissimis filis contexta, unde a multis filis, et propterea sub-
 tilibus nomen inditum, uel a mulcendo, quoniam carnem de-
 mulceant, et tantum pluratiuo numero declinatur. Iuuenalis.
 Quae an deceant multitia testem. Item Clauata uestis,
 siue clauus uestimenti genus erat, uelut quibusdam clauis au-
 reis distinctum, quod et a plumarum similitudine pluma-
 tile uocabatur. Quod si latior ipsa uestis erat, latus clauus di-
 cebatur, hac soli senatores, ac patricij induebantur, aliquando
 etiam sacerdotibus, ac pontificibus dabatur. Syllus, sacrificam
 lato uestem distinguere clauo. Tradunt Mecaenatem in eque-
 stri dignitate sibi permansisse, cum utique sumendi lati clauis
 potestas ei pateret. Martialis. Dum proauos, atque uosq; refers,
 et nomina magna. Dum tibi noster eques sordida conditio
 est. Dum te posse negas, nisi lato Gellia clauo nubere, nupsisti
 Gellia cystigero. Quintilianus. Notatur interim ne gligenti-
 latum habentium clauum, modus est, ut sit paululum cincti-
 ra submissior. Horatius. Nam ut quisq; insanus medijs nigri
 impediens crux pellibus, et latum demisit pectore clauum. Au-
 dit continuo quis homo hic, quo patre natus. Hinc laticlauis di-
 cebantur patricij. Suetonius de Nerone. A laticlauo, cuius uxo-
 rem attraxerat, caesus. Caepit latus clauus uespasiani ferè
 temporibus in modum Gausape texti, unde Martia. Et lato
 uariata mappa clauo. Praeclauum pars uestis erat, quae ante
 clauum texebatur. Afranius. Totam diem praecclauum unum
 texere. Hinc a clauis etiam clauata dicuntur, uel uestimenta
 clauis intexta, uel calciamenta clauis confixa. et clauati soc-
 ci, quod sola habeant clauis intexta, uel calciamenta clauis co-
 fixa. Clauus a claudendo dicitur ob id enim figitur, ut clau-
 dat, siue contineat aliquid. Clauis annales appellabantur, qui
 figebantur in pariete templi per annos singulos, ut per eos nu-
 merus annorum colligeretur. Erat enim lex prisca literis, ac
 uerbis scripta, ut qui praetor maximus esset, idibus Septem-
 bris clauum pangret. Nam quia rarae per ea tempora literae
 erant, nota numeri annorum clauis fuerit. Mineruae autem
 templo ea lex dicata erat, quod numerum Mineruae putabat
 esse. Volturnus quoque clauis indices numeri annorum in templo
 Nortiae etruscae deae fuisse traduntur. A consulibus deinde ad
 dictatores, quia maius imperium erat, solene clauis figendi
 translatum est. Sed cum hic mos intermissus fuisset, sciante
 post multos annos in urbe pestilentia repetitum ex seniorum me-
 moria dicitur, pestilentiam quodam clauo a dictatore fixo se-
 datam fuisse. Quae propter ea religione adductum Senatum.
 Dictatorem clauis figendi causa dici iussisse, dictumque L. Ma-
 lum imperiosum, qui T. Pinnarium magistrum equitum di-
 xit, adeo haec per se digna res uisa est, propter quam dicta-
 tor crearetur. Clauum etiam nauis gubernaculum dicimus, quod
 eam dirigat, rectamque contineat. Cicero. ille autem clauum te-
 nens quietus sedeat in puppi. Virg. Clauumque ad litora tor-

quet. Item ab huius clauis similitudine clauus appellatur Tu-
 berculi genus callosi, quod in diuersis corporis partibus nascitur.
 maxime tamen in pedibus, et praecipue ex contuso, quamuis
 interdum aliter. Doloremque etiam si non alias, tamen in gre-
 dieti mouet. Arbores quoque clauum huiusmodi patiuntur, qui
 et fungus dicitur, et patella. Nihilque aliud est, quam solis exu-
 stio. A clauo per diminutionem clauiculus dicitur. Item claua
 quae proprie susus est teres ex una parte capitatus ad clauis si-
 militudinem. Plynius de limo, iterum deinde in filo politur illi-
 sum crebro in silice ex aqua, tectumque rursum tunditur clauis,
 semper in iuriis melius. Hinc claua Herculis dicta id genus, quo
 Hercules utebatur. hanc eo loco, quo cum ea Caeris occiderat, post
 primas templi eius ualvas fuisse locatam tradunt in foro boar-
 io, ubi templum ei a Sylla iussu Sibyllae edificatum fuit. Ouidi-
 us. Altera pars cyrci custode sub Hercule tuta. Quod deus eu-
 boico carmine munus habet. Idem. Si titulos queris Sylla pro-
 bauit opus. Huius clauae odore non immerito absterri canes,
 et muscas opinabatur, quod scilicet, nec muscae, nec canes ad
 Hercules in foro boario intrarent. Claudio uero, et clauis a
 calando (ut quidam existimant) deducuntur. Nos a graecis po-
 tius sumpta existimamus apud quos κλειω claudio dicitur,
 et κλειος clauis, et κλειος diminutiuum cla-
 uicula, et κλειοποιος clauicularius faber, et κλειος
 claustrum, quod et clausura dicimus. Item a clauis sit clauis-
 ger, qui clauem fert. Ouidius. Clauisgeram uidit Vulcani oc-
 cubere prolem. Clauiculae etiam dicitur paruae clauae, hoc
 est paruae fudes. Plynius. Clauiculae quoque ipsae, quibus reperit
 uites tritae, et ex aqua potae sistunt uomitionum consuetudi-
 nem. Conclauede, quo supra diximus, dictum quod una cla-
 uis claudatur. unde locus conclauatus dicitur una clauis clau-
 sus. A uerbo coclauo, cuius passiuum est conclauor, et a clau-
 stro claustrinum uocamus. quod claustrum est, et claustrarium,
 de quo supra diximus, et claustrinum, qui claustris laeuae
 praest. Claudere interdum significat includere. Virg. Aut in-
 tus clausus saura ad praesepia seruat. Interdum arcere, ob-
 istere. Idem. Eae maris magna claudit nos obice pontus. Ali-
 quando circuire. Idem. Claudite nymphae. dictae nymphae
 nemorum iam claudite saltus. Valerianus. Clausos pro uinctis
 accipit, si modo ita uincti sine, ut omni modo erumpere non pos-
 sint. Clauum, claustrumque tutelam penes Portunum esse
 ueteres existimabant, qui portuum deus esset, et clauum manu
 tenere figebatur. Nam et clauis claudi portus consueue-
 re. Clauum mulieribus donare mos erat ad significandam par-
 tus facultatem. clauis inuentorem Theodorum Samium fuisse
 commemorant. A claudio clausula dicitur, quasi breuis conclu-
 sio, et claudus, quasi pedibus clausus, hoc est impeditus prohi-
 bitus. A quo claudico uerbum, hoc est claudus incedo, et per
 metaphoram erro, et Claudius proprium nomen. A quo ali-
 ud proprium Claudianus, et Claudiana tonitrua, quia Clau-
 dius pulcher instituit, ut in ludis post Scenam collectus Lap-
 idum, ita fieret, ut ueri tonitruum speciem representarent, nam
 antea leues admodum parui sonitus fiebant, cum clauis, et la-
 pides in labrum Aeneum coniecerantur. Veteres pro claudio
 cludio dixerunt, unde in ueteribus numismatibus legimus Ta-
 num cludit. Ab hoc composita sunt circumcludio, hoc est undique
 claudio. intercludio, iterum pedio, et quasi intra claudio. Virg. In-
 tercludit hyems, et terruit auster euntes. introcludio in inte-
 rioribus claudio. Seneca. Qui domi introclusus otabatur. Oc-
 cludio claudio. Plautus. Oclusit hostium analle. Excludo, eicio. Te-
 ren. Exclusit. reuocat, et per metaphoram accipitur pro libero.
 Actus. Quae uirtute hic se seruitute excluderit. Excludere etiam
 est in cuba do ex ouis pullum emittere. Plynius. Quae ad galli-

nae omnia gemina pariant, & geminos interdum excludunt, alterum maiorem. Alioquin negant omnino geminos excludi. Idem incubatione datur inuicem post nonam lunam. Celerius excluduntur calidis diebus. Idem. Columbae excludunt uigesimo die. Praecludo cluudo. Intercludo, Impedio. Includo inus cluudo, introcludo. Vir. Inclufos uero Danaos. Subtercludo notae significationis. Recludo. aperio. detego. Idem. Veteres tellure recludit Thefauros. secludo seorsum cluudo. Concludo, simul cluudo. a quo condulus annulus dicitur, & condalium similiter annuli genus, quod digitum concludat. Et per metaphoram peroro, hoc est termino oratione, unde conclusio dicitur, quae graeci επιλογον, nostri modo oratione, modo conclusio uocant. Na cumulus proprie aceruus est, & in conclusione omnia quasi in unum aceruum colliguntur. A cumulus fit cumulo uerbum, quod est augere. coaceruo. superaddo. A quo cumulator, & cumulator, & cumulator, ac cumulatissimus, & Accumulo, quasi ad accumulatum addo, & cumulate. cumulatissimus, hoc est abundanter abundantius, abunantissime. & cumulatim aduerbium, aceruatim. Virg. cumulum pro altitudine, & quasi cacumine aquae posuit. insequitur cumulo praeruptus aquae mons. Eodem modo status. Aceruum posuit pro cumulo aquae. Horrui ingenti uenientem Ismenon aceruo. Ismenus: fluvius est Bœotiae ab Ismeno Pelasgi filio cognominatus. Ab aceruus fit coaceruo uerbum, quod est congero, cumulo, addo. Aceruus enim congeries est cuiusvis rei. A quo coaceruatio, & coaceruatim. Endromis genus uestis erat a hirsute, & uilli longioris, quo in balneis praecipue, ac gymnasijs utebantur. utebatur ex gallia. Iunonialis. Endromidas tyrias, & femineum ceroma. Martia. Hanc tibi sequantia pinguem tetricis alumnam, & Lacedaemoniâ uerbosa non tenet habet, sordida, sed gelido non aspernanda. De rembris, dona, peregrinam mittimus Endromidas. Idem. Puerperis est murus, sed non est puerperis usus. Hæc tibi pro togula mittimus Endromida. Propter ea autem endromis dicitur quod ενδρμις, hoc est in cursu ea utebantur. Idem. Siue leui cursu uincere queris Athla, ridebis uentos, hoc munere lectus, & imbres. Quidam hanc balnearem uestem appellant, quod ea in balneis uerentur. Texta quoque sicula erat, qua capillum in capite aligebant, & capital, quod sacerdotule gestabant in capite. Zona, qua cinguntur. Martia. Longa satis nunc sum, dulca sed potere uenter si uineat, siam tibi zona breuis. Hæc & lorium dicitur, & balteus, quamuis balteus sit etiam a quo arma dependent, & cinctus, ac cingulum a cingendo, quorum alterum uiris, alterum mulieribus attributum Varro scribit. Alij cingulum neutro genere hominum esse existimant. Foeminino uero genere angulus brutorum. ut puia, equorum. malorum. asinorum. cinctum etiam pro uestitu accipimus. Virg. Cinctusq; gubino. Quamuis aliqui cinctum gubinum dicunt esse togam, sic in tergum reuerti, ut una eius lacinia reuocata hominem angat. hoc genere uestimenti consul Romanus utebatur bellum indicturus. Quae consuetudo inde tracta est, quod cum Gabini aliquando sacrificijs uacarent, subito exoritur est bellum. Tunc itaq; cives togis suis cincti in bellum profecti sunt, & uictoriam adepti. Gabini a gubijs dicti sunt. hæc Volscorum urbs fuit, septuaginta millibus passuum ab urbe distans a Galacta, & Bio Siculis fratribus condita, unde nomen habet. Itæ cinctus flamminea dicebatur ueste uelata. Cingere proprie arcuire est, dictum quasi arcum agere. Plyn. Cui eum saluum uenatores anxiosent. Hinc cinctura dicta actus ipse cingendi, & angulum annulus, quod digitum arcuat, & anguli homines, qui in his locis, ubi anguli solent, satis sunt tenues. &

anniligium, quo noua nupta praecingebatur. id uir in lecto soluebat, factum ex lana ouis, ut sicut illa in domum sublata conuicta inter se sit, sic uir eius cinctus cum ea, uinctusq; esset. hoc Herculario modo ligati omnis gratia uir soluebat, ut sic ipse felix esset in suscipiendis liberis, ut fiat Hercules, qui septuaginta liberos reliquit. Hinc anxiosæ Iunonis nomen sanctum habebatur in nuptijs, quod in iuno coniugij, solutio anguli erat. quo noua nupta erat cinctus, cingendo etiam pro cingo usurpant a graeco κινω. A cingo Cincorum cognome Romae deductum. A quo Cincia locus Romae, ubi Cincorum monimentum fuit. Item ab eodem composita sunt Accingo, quod est cum studio, & diligentia paro. Vir. Paribusq; accingimur armis. Vnde accinctos industrios dicimus, sicut est contrario distinctos negligentis. Idem Disinctos mulabera a fros. Accinctum etiam pro parato instructo. armato frequenter accipimus. Circingo notae significationis. Procingo apparo. A quo procinctus apparatus bellicus, & expeditio dicitur. Oui. Hæc in procinctu carmina facta puta Plyn. Vnum curas, uigoremq; animi impedit ad procinctum tendentibus. Vterque etiam endo procinctum dicebant, quod significat cum ex castris in praerium exitum est. & procinctus classis uocabatur, cum exeratus cinctus erat gubino ritu, confestim pugnaturus. Vterque enim & populi, & militum, & nauium multitudinem classem uocabant, hanc flammæ diali non licebat uidere. Praecingo modo praeparo. Vnde praecinctos strenuos & expeditos dicimus. modo cingo. Suetonius de Cesare, Vnus fertur lato clauo ad manus sibi briato, nec unquam alter, quam super eum angeretur, & quidem fluxiore cinctura, unde emanasse Sylla dictum optimates sepius admonentis, ut male praecinctum puerum cauerent. Incingo cingo, uel inus cingo. Suingo aliquando alio modo ut suingo mehi enses, & suingentis sum enses, hoc est alio modo ad cingulum habeo enses. Vir. Suingentem pharetra, & maculose tegmine lyncis. unde suingentium balteum dicimus, & quo nonnulli uentur, suingentium uestis genus breuissimæ. quo uenter, & tantum ferè uelanda corporis tegitur, ut supra diximus. Id est semicinctum uocatur, quod medium hominem cingat, hoc est uestis. Martia. Et tunica locuples, ego te praecingere possum. Essem si locuples, minus utrumq; darem. Sennis enim dimidium significat ut semihomo. semideus. semimortuus. semirex. semiuir. semestris. sex mensium. semesum. semicomestum. semetram, media mensura. semianimis, quasi exanimatus. semicirculus. medius circulus. semiferus non prorsus ferus. semifera enim dicimus animalia, ceruum. Danam, & similia. Semimares inperfecti uiri, ut sunt spadones. galli. eunuchi. Semiuiridus dimidia parte nudatus. Semoobolus dimidius obolus. semuncia dimidia uncia. Selibra dimidia libra. Semiquinaria diuisio, cum in standendo quinque pedes per dimidium diuiduntur, ultimæ diuisionis super sint. Ut arma, uirumq; catio. Semiseprenaria diuisio, cum id sit in sex pedibus. ut arma, uirumq; catio Troia. Semipes dimidius pes, a quo semipedalis. Semiplenus non perfecte plenus. semiplagium, paruum rete. semiruta, ex parte diuisa. ac dissipata. semispadium breuior ensis. semita arcta, quasi dimidia uia. semissis, dimidium. semuir, spado. eunuchus. timidus. semustus, dimidia parte iustus, sextertium diuidentis, & semis, de quo superius diximus, sexquialtera, proportio, quæ tantumdem, & dimidium habeat, semitogium breuis, & quasi dimidia toga. A quo semitogius, & eius diminutiuum semitogulus. Semis autem a graeco deducitur ἡμισ, sicut ab ἕξ sex. A quo hemisclius semicirculus dicitur, hemisphaerium dimidia sphaera, hemina mensura generis, quæ dimidium sextarii continet. Vnde heminaria pro

mediocri accipitur. Hemistichion dimidius uersus, qui & hemistichion dicitur, & hemiolius, cum ex duobus numeris maior habet totam minorem, & praeterea eius medietate, ut sunt tria ad duo, & hemitriteum febris genus, de quo inferius dicemus, quod tertiam unam, & dimidiam continere uideatur. Aliquando succingere iunctura uestes ita colligere, ut breuius uideantur, fiatque homo ad agendum expeditior, unde succinctam orationem, breuem dicimus, & succincte aduerbium breuiter, se gmentat. uestes dicuntur quae se gmentis hoc est bratteolis argenteis aureis uel laboratae, atque depictae sunt. Segmenta enim proprie se gmina, hoc est sectiones dicuntur a secando. unde partes, & (ut ita dicam) membra mundi, i quae uniuersa terra digeritur, quae nostri Circulos, graeci Parallelos appellant, se gmenta dicuntur. Plin. Plura uitem sunt se gmenta mundi. Principium habet Indiae pars uersa ad austrum, patetque usque Arabiam, & rubri maris, accolas. Idem. Quinto continentur se gmento ab introitu cassij maris, Bactria, Hibernia, Armenia, & reliqua. Idem. Quod superest terrarum tribus assignatur se gmentis, & quoniam ornamentum colli, quod monile uocatur, de quo supra diximus, ex uisdem se gmentis fieri solet, se gmentum etiam appellatur. Valerius. Datum est mulieribus, ut se gmenta aurea gestarent. Iuu. se gmenta, & longos habuit, & flammea sumit. hinc quicquid ex tenuissimis se gmentis uermiculatum compositum est, etiam si se gmenta lineae sunt, se gmentatum dicitur. Idem. Et se gmentatis dormisset parua cunis, hoc est uermiculato emblemate pictis. hoc in pauimentis Tessellatum dicitur, quod tessellus, hoc est Partus quadratis lapillis intertextum sit. Suet. de Caesare. Mundicia rum, lauitarumque studiosissimum multi prodiderunt, quia uis uentem aduocet, & ob. eratum in expeditionibus tessellata, & sectilia pauimenta circumtulisse, Britanniam petijisse spe Margaritarum, quarum amplitudinem conferentem interdum sua manu pondus exegisse. Tessera cuius diminutiuum est tessella, id est quod omni ex parte quadratum est. Tradunt Geometrae punctum corpus esse indiduum, in quo neque longitudo, neque latitudo, neque altitudo deprehenditur. Unde pro breuissimo, ac minimo tempore ponitur. Terent. Tum temporis mihi punctum ad hanc rem est. Item pro minima cuiusque rei particula accipitur. Cicero. Nam quod questus es, plures te testes habere, qui quot in ea dubij puncta uideris. Aliquando etiam punctum pro suffragijs, & fauore accipitur, quoniam lege, quae tabellaria dicta est, ueteres suffragia non scribebant, sed puncto notabant. Unde Ex punctis dicebantur uiles, electi, id est igni, siue privati fauore. Hora. Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci, hoc est solus suffragia iudicium tulit, qui & utile, & dulce scripsit, quoniam prodesset & delectaret. Geometricum uero punctum, quod in nullas partes diuidi potest, protractum, lineam efficit id est corpus unius dimensionis. Longum enim est sine lato, sine alto, duobus punctis ex utraque parte solam longitudinem terminantibus continetur. hanc lineam si geminamus, alterum mathematicum corpus efficitur, quod duabus dimensionibus extruitur, longo, latoque, sed alto caret. Punctis autem quatuor continetur, per singulas. scilicet lineas binis, & hoc graeci *επιπέδον*, nostri planum siue superficiem uocant. A quo superficialis appellatur, ut Paulus iurisc. ait. Qui in alieno solo superficie ita habet, ut certam pensionem praestet, & superficialis aedes Caius appellat, quae in conducto solo positae sunt, quarum proprietates & auii, & naturali iure eius est, cuius & solum. Quod si haec duae lineae fuerint duplicatae, ut subiectus duabus duae superponantur, adijciuntur profunditas, & hinc solidum corpus efficitur, dictum a graecis *στέδιον*, quod sine dubio octo angulis continetur,

& sex latera habet. huiusmodi figuram graeci *κῦβον*, nostri. Quadrantalia dixerunt, quia uis uasis etiam genus sit quadrantal, pedis quadrati octo, & quadraginta sextarios capiens. Plau. Anus haec sitit. Quantillum sitit, modica est, caput quadrantal. Tales sunt (ut Varro inquit) tesserae, quibus in aluelo luditur, ex quo ipse quoque appellantur *κῦβοι*, qui, cum iaciuntur, quacumque in partem incubuerint, dum sunt intacti, immotam habent stabilitatem. Hinc cybium dictum piscis genus, de quo inferius dicemus, quia piscantes id uelut alea ludunt, siue quod ita scissum est, ut medium eius aequae pateat in omnes partes, hoc est ad similitudinem tesserae. Magnus est error multorum nostri temporis, qui talos pro tessera accipiunt, sed maior insania unius, qui id etiam literis mandare, ut est omnium impudentissimus, non erubuit, quae pueri quoque, & uix iam fieri incipientes apud graecos sciunt *ἀσπαζαντα* talum esse *κῦβον* uero hoc est cubium, id esse, quod nos tessera dicimus. Varro. Vitruuius. Cellius. Macrobius. Propertius, & ipse, cuius testimonio utitur, Pollux sole clarius ostendit. deceptus est homo rudis, & crassus, ratione nominis, quod tessera appellatur, cum graeci *τετραπαι* quatuor dicant, nec intellegere ponit, non ideo tessera uocari, quod quadratam figuram habeat, quod genus nostri quadrata appellant, sed quod omni ex parte quadrata sit. quod genus quadrantalia nominamus. Talus proprie ossis genus est in articulo pedis uentre eminentis, conatus in uertebra, ligatum solidissimum uerus, quadratum forma, altera parte concuum, altera fere plana, estque in posteriori suffragine duntaxat nunquam in prioribus pedibus, nec est homini, aut alijs animalibus habentibus digitos, nec solidas habentibus ungulas, sed tantum bisulcis. Hinc fit talipedare uerbum, quod est uacillare pedibus, & quasi supra talos consistere, hoc genere officuli ludere ueteres consueuerunt, quod nostra quoque aetate quibusdam locis obseruari animaduertimus. Situs ipse tali numerum facit, eumque pro lateris differentia diuersum. Latus quod unitatem significat, canis siue canicula appellatur, i quem conuerso talo, deponebatur ab eo, qui iactauerat, munus unius, aut quantum inter se pacti fuerant sine aliquo lucro, uicario damnosa canis uocabatur. Ouidius. Quid ualeat tali, quo possis plurima iactu figere, Damnosas, effragiasque canes. Persius. Damnosa canicula quantum raderet. Eius oppositum Venus dicitur, siue cuius significans se pternarium numerum. & is, qui talorum iactus hunc numerum reddidisset, sex lucri faciebat, praeterea quicquid esset in uicula iactu erasum. Alia duo latera chius, & senio dicuntur, ternarium ille, hic quaternarium significans. Nam binarius, & Quinarius numerus in talis non erat. chius tres numeros lucrabatur, senio quatuor. Ideo dexter hoc est felix, & propitius dicebatur. Persius. Quid dexter senio ferret scire erat in uoto. Quod si pluribus positus talis eadem facies erat, pro uno accipiebantur, diuersitas numerum augebat. Duo seniones quatuor lucri faciebant. Chius, & senio septem. Fuit etiam aliquando in talis octonarius numerus, quem siue horitem uocant a se pulchro Stesichori poetae, quod talorum octo figura conditum fuit. Euripides Athenis tempore principum quadraginta, qui post triginta imperarunt, numerum talorum usque ad quadraginta auxit, eumque Euripidum appellauit. Aliaeque in hoc ludi genere differentiae fuerunt, ut fere in caeteris ludis accidit. Nam & multoties habebant, & Herculeum basilicum. Plau. Talos poscit sibi in manum, prouocat me in aleam, iacet uultorios quatuor. Talos arripio. Herculeum iacto basilicum. Quae propter ab Augusto scriptum legimus talis iactatus, ut quisque canem, aut senionem miserat in singulos talos, singulos denarios conferebat in medium, quos tollebat uultorios, qui

fos, qui v enerem iecerat. Nec me lateat Pollucem de Chio aliter sentire, sed nostrorum in hoc sententiam sequi maluimus, qui de hac re longe apertius scripsere. Vtebantur autem talis veteres aut naturalibus, aut ex ebone, aliâ ue materia factis, q per diminutionem etiam taxilli dicuntur. A tali quidem similitudine taleam dictam putant, quæ est frustum ligni præcisum ex utraq; parte æquabiliter ferendi gratia. præcis enim lignis uel pedali, uel cubitali magnitudine nonnullæ arbores feruntur. idq; lignum ita præsectum græce generali nomine ξύλον, Latine talea dicitur. Plinius. Ficus omnibus alijs modis nascitur, præterquam talea. Idem seruandum in talea facta ante omnia, ut talea ex feracibus fiant arboribus, ne curue, ne ue scabra, aut bisulca, ne tenuiores, quam manum impleant, ne minores pedabilibus, ut illibato cortice, atq; ut sectura inferior ponatur semper, et quod erit ab radice, accumuleturq; germinatio terra, donec robur plâta capiat. Cato. Taleas oleaginas, quas in scrobe sanerus eris, tripedaneas facito, quas in seminario sanerus eris, pedales facito. Cum talea demittis, pede taleam opprimito, si parum descendat, malleo, aut mateo la adigito, cauetoq; ne librum scindas. A talea (ut Varro sentit) laniari uulgo dicitur lignum, dum scinditur. et intaliari, dum præcædendo formatur, et cum ramus ex utraq; parte æquabiliter complanatur, ut numerus aliquis in eo describatur, dicitur talea. Talia uero folliculus æparum est. et talus Sabinarum prænomen. Sicut autem frustum ligni, quod in terra feritur, talea uocatur, ita id, quod inseritur ramo calamus, et tessera dicitur, seu potius per diminutionem tessella, quod instar tesserae sit. Plinius. Quod si longius afferantur pomorum calami, rapo infixos optime custodire succum arbitrantur. Idem. Quidam huic generi miscere fissuram in uinibus ex præcædendo tessella furculo à latere plano adigendo. Item tessera lignum est utrinq; complanatum, in quo numeri describuntur, quod et talea uulgo dicitur. Plautus. Suam uterq; tessera habet, ratio constat, hoc et tessera dicitur. Plin. Frumenti rationem tessellulis ostendebat. item tessera symbolum bellicum, quod in pugna ex uinibus datur. Virgilius. Itur bello fit tessera signum. Linius. Cæteris omnibus tessera dari iubet. Talum quoq; à latius aliquando appellatum inuenimus, eâ partem, quæ in hominibus uno pede utrinq; extuberat propè calcem. græca σποδὸν uocant. unde et pro calcæ aliquando talum usurpant. hinc talaris tunica appellatur prælonga. et usq; ad talos descendens, et subtil dictum est concatum pedis, sicut uola, quod saliet sub talo sit. A secando autem segmentum dicitur. et segmentum quasi ramentum. unde et præsegmentum putatio rei superflua dicitur. hinc quæ ex unguibus animalis scinduntur, præsegmenta uocantur. Plau. Quin ipsi pridè tonsor unguis dempserat. Collegit omnia abstulit præsegmenta. Eiusdem significationis est segmentum. Plinius. Nec pauca apud græcos singulorum uiscerum, membrorumq; etiam sapores dixere, omnia persecta usq; ad segmenta unguum. A secando autem omnia hæc deriuantur. secare proprie est excidere. Cicero. Id totum secuit in duas partes. Et quoniam dum iter facimus, quod ammodo uiam diuidere uidemur, secare per metaphoram modo producere usurpamus. Virgilius. Ille uiam secat ad nauis. Idem. Arboribus positus secto uia limite quadret, hoc est ducto limite. Tibullus. Et secet ad phrygios uilia membra modos. modo pro sequi. Virgilius. Quæcunq; est fortuna hodie, quam quisq; secat spem. Hinc sectores dicti emptores uenditorum bonorum exulis. quod emptæ sua prosequuntur. Item qui ex dânatione eius, qui accusatus est, dimidium bonorum expectant, aut certe aliquam partem, et id persequuntur. Et sectarius uerue, qui gregem agnorum præcedens, du-

at. Et sectio modo concisio, modo persectio iuris. et secessita cultrum ferreum. oblongo manubrio. eburneo. rotundo solido. iuncto ad capulum argento, aurôq; fixo. clauis aeneis, ære cyprio, quo flamines, Flaminiæ uirgines, pontificesq; ad sacrificia utebantur, et secum libum, quod secessita secabatur. Et sicutuli scrupuli sex, quod semuniam fecet. et sialices hastarum spicula lata. et sialio uerbum, cuius significatum ostendit Plinius. Prata quoties secta sunt, sialire oportet, hoc est quod fœnifeces præterierunt secare. Est enim in primis inutile enasæi herbas sementaturas. et Varro. In pratis herba, cum crescere desit, et aestibus arefcit, subsecari salubus debet, et quod parefcit furcillis uersari, cum peraruit, de his manipulos fieri, ac uehi ad uillam, nam de pratis stipulam rastellis eradi, atq; addere fœnifeco cumulum, quo facta sialienda prata. id est salubus consecranda, quæ fœnifeces præterierunt, ac quasi herba tuberosum reliquit campum, a qua sectione arbitror dictum sialire pratum. A sialiendo sialia appellata herba, quam alio nomine Faeno græcum diximus uocari, quod nullus ferè inexcultus sit, sed tantum sialitur, hoc est secatur, huic enim, quod murum, prodest negligentia. et quanto pius tractatur, tanto prouenit melius. Itè sialia insula, quod olim brutio agro cohærens, mox interfuso mari resecta, atq; uulsa est, propter quod et oppidum è regione in margine Italiæ situm Rhegium uocatum est ἀπὸ τοῦ πυρῦος, quod est uuello. quâuis aliqui sialiam à ductis nomine Sicelo appellatam uelint, quem admodum inferius latius differemus. Item à seco sectale frugis genus, quod taurini sub alpibus asiam uocant deterrimum, et tantum ad arcendam famem utile, fœcunda, sed gracili stipula, nigritia triste, sed pondere præcapuum. Et secula Falx, de qua supra diximus, et securis, a qua diminutuum securicula, qua ligna secabantur, utebantur tamen ea lictores, atq; carni fices. milites quoq; frequenter in bello. huius inuentricem fuisse tradunt Pentefileam amaronem. Quidam, securim dictam putant, quasi semiquirin, ut inferius ostendemus. Sabini enim Quirin hastam appellant, et secta, quæ à græcis hæresis dicitur, ut sunt philosophorum secta. Hæresis enim ab eligendo dicitur apud græcos, hoc est ἀπὸ τοῦ αἰ ποῦ uua. quod significat eligo. opto. Cicero. Estq; in ea hæresi, quæ nullum sequitur florem orationis. Ab hoc Theologi nostri hæreticam uocauerunt eum, qui sectam aliquam uel instituit, uel sequitur ad uersus fundamenta religionis. et sectile, quod excidi potest, et exciduum quod excidi solet. Unde sectiuum dicimus porrum, quod folia eius sæpius secantur. Duo enim sunt porri genera, alterum capitatum, quod in caput latius excrescit, quod ut facerent ueteres, silicem, uel tegulam porro subijciebant, atq; ita capita dilatabant. Huic auctoritatem dedit Nero princeps uersendo eo ex oleo per æstatem uocis gratia penè singulis diebus. Tradunt Melam equitem romanum ex procuratore à Tiberio principe in iudicium uocatum, succum porri in summa desperatione ad trium denariorum pondus hausisse, confestimq; sine cruciatu aliquo expirasse, si largius sumatur. dicit non esse noxium. Capitatum optimum mittebat Aritia. Columella. Et mater Aritia porri. Martia. Mittit præcipuos memorialis aritia porros. In niueo uirides stipite cerne comas. sectiuum erat præcapuum Tarenti. Idem. Fila tarentini graui ter redolentia porri. Edisti quoties oscula clausa dato, et sectura pro sectione, et socius uel quod fecet. hoc est diuidat laborem alterius, uel quod eum in re laboriosa sequatur. socius. n. proprie dicitur qui in re seria, ac laboriosa alicuius par est, unde socii populi romani dicebantur ita cum ijs fœdere coniuncti, ut pacis, et belli participes essent, a quo sociale dictum, quod socius est. unde socialis perfidia, et sociale bellum, quod cum socijs ge-

flum est, & societas quasi participatio. Livi. Infida regni societas. V etres sociorum pro socio dicebant. Plau. ibo intro, atq; illi socieno tuo iam interstringam gulam. Differt socius a comite, & sodali. Nā comes est, qui cum aliquo simul it, et tanquam ducem sequitur. Cicero. Non comitem se, sed ducem præbuit. Cæsar, cū se uictoriæ Pompeij comitem esse mallet, quā socium Cæsaris. ab hoc fit comito uerbū, et passiuum eius comitor, sicut a socius socio, & socior. Vir. Atq; uno graditur comitatus Achate. Comitor etiā deponens inuenitur, Plyn. Quicunq; eū comitati fuerant. Quod si imperator, aut dux milites suos socios uocat, qui sibi impares sunt, facit id conaliandæ beneuolentiæ gratia, quasi eos sibi pares existimare uideatur, quem admodum commilitones uocat, ut se ueluti unum ex illis faciat, cum milites ipsi inter se comilitones sint, nō Dux, aut Imperator comilito dicitur. Sodalis in rebus leuioribus dicitur, et ferē in cōuiujs. dicti autem sunt sodales, quasi simul edales, uel qđ sederent simul in mensa, uel quod e suo datus uesci solerent, uel quod inter se suaderent, qđ commodum esset. Quint. Et tempestiua conuiuia, & puigiles locos aduocata sodalium turba solutus, atq; affluens agere. Cic. Epulabar modice cum sodalibus, hinc sodalitia, & sodalitates appellatæ, hoc est collegia. Idem, sodalitates enim me quaestore sunt instituta. Caius sodales inquit sunt, qui eiusdem collegij sunt, cū quo consensu re uidetur apud eundem Ciceronem Antonius, qui Norbanum quaestorem suum appellat sodalem. Et scutum, & scutula, de quibus supra diximus, et Sica cultrum ferreū, a quo sicutij dicitur. unde est Lex cornelia de sicutijs. sunt autem sicutij homicida, & qui homines occidendi, furtiue faciendi causa cum telo ambulauerint, & qui in rebus capitalibus dolo falso iudicauerint, falsum uel testimonium dixerint. Et secus, quod significat aliter. unde Haud secus dicimus, hoc est non aliter, a quo secus, qđ modo pro posituo suo accipitur, modo significat minus, uel tardius. Vir. Nec secus omnis in unguē arboribus positus secto uia limite quadret. Aliquādo secus præpositio est, & significat iuxta, ut secus uiam, hoc est, qđ immediate secat, id est sequitur uiam. & secundum, quod immediate sequitur primum, id est qđ secundo loco est. Quapropter & aduerbialiter accipitur pro iuxta, nam qđ secundo loco est, iuxta est. Sulpitius Marcum Marcellū post cæne tempus a Magio Cellione familiaris eius pugione percussus esse, & duo uulnera accepisse, unū in stomacho, alterum in capite secundū aurem. Vir. Dulcibus illa quidem illecebris, aut plena secundū flumina. Aliquando pro post, quasi secundo loco. Quint. Nā quod unum mihi secundum patre fortuna uidebatur parasse præsidium, id ego sperare in illa sorte non poteram. Cicero. Proxime autem, & secundum Deos homines hominibus maxime uiles esse possunt. Capitur etiam secundū pro eo, quod est pro, ut secundum te litendo, secundum me iudicat, id est pro te, & pro me. & pro in, ut secundum quietem, id est in quiete. Interdum eam uim habet, quam iuxta sententiā, ut secundum Platonē, secundum Aristotelem, hoc est iuxta sententiā Platonis, iuxta sententiā Aristotelis. Item secundum diximus prosperū, quod ita, uti uolumus, secat id est sequatur. uel qđ quæ ad sunt, prospera esse dicuntur. unde præsentem pro propitio capimus. Plau. Sis præsens obsecro, teq; sine exorariet. Hinc secundam fortunam uocamus, quæ uel nobis adest, uel nobis obsequitur, et res secundas, quæ pro nostro desyderio sequuntur. Virg. Et seruare modū rebus sublata secundis. Et secundo flumine nauigat. qui aqua sequente nauigat, hoc est in eā partem fluente ad quam tendimus, sicut aduerso flumine nauigat, qui contra aquam nititur. Ab hoc fit secundare, quod est prosperare. Vir. Dij cepta secundent. Pro pertuis, lā liquidū nautis aura secundat iter. A quo obsecran-

dare, quod est uel in melius conuertere, uel obsequi. Terē. Hæc me reprehendere, & corrigere, & obsecundare in loco. Et secundarius, quasi secundi ordinis, unde secundarius panis dicitur uulgatus. Suet. de Augusto, cūbini mīni erat, atq; uulgatis ferē. secundarium panem, & pisciculos minutos, & caseū bubulum manu pressum, & ficus uirides bifaras maxime appetebat. Item secundo aduerbiū, quod aliquādo significat ordinem, ut primo. secundo. tertio. Aliquādo bis, ut secundo eum monueram, id est bis monuerā. & secundo consul, id est bis cōsul. Nōnunquā rursus. Cic. Semel hominem allocutus fuerā, an secundo mihi redeūdum esset, & ignorabam. & secunde pluri numero tantū membrana illa, qua partus obuoluit utero prodit, dicitur quod nascentem infantem sequantur, hæc nisi omni parte exeant mulier male torquetur, χόριον eas appellant græci, quidā e nostris uolucrum dixere. Plyn. Brassicæ semen contra ardorem febrium facit, & stomachi uicia, & ad secundas. Itē a seco infecta, de quibus supra diximus. & saucius, de quo inferius dicemus, quasi secus. & seradentatum instrumentum, quo ligna, & lapides secantur. Item instrumentū ligneum similiter dentatum, quo trahentibus bobus homines torquebantur. unde ferrati dentes dicuntur, qui inter se distincti sunt, ad similitudinem dentium ferræ. & ferratum quicquid eodem modo dentatum est. Serra præliari dicitur, cum assidue, acceditur, recediturq; nec ullo tempore constituitur (ut serra fit) dum aliquid secatur. Serra inuentorem fuisse. Dædalū tradunt, qui & fabricam materiā inuenit. et a sciam notum instrumentum ab ascendendo dictam, cuius diminutiū est ascola. & perpendicularium instrumentum fabri materiā, siue camentarij, quo plumbo a filo, & gnomone pendente rectitudo, siue obliquitas operis penditur, hoc est ex amittitur et terebrū instrumentum ad perforandum, a terendo dictum. a quo fit uerbum terebro, quod est terendo perforo, & exterebro, quod est extorqueo. & scutor. Plu. Ex terebra profusus, atq; exitit. Dicimus etiam neutro genere terebrum. a quo fit diminutiū terebellū. & glutinum, quod græci collam nonnant, quo ligna ferrumantur. & lithocollam, hoc est glutinum, quo lapides coniunguntur. Item sector, quod est sequor. a quo fit infector, persequor. & consecutor, sequor. & affector, amitor, non in itinere, aut nauigatione, aut milita, sed ferē per urbem. Cic. Cum adilitatem Craassius peteret, eumq; maior natus, et consularis Sergius Galba assidebatur. & assecla cōmunis generis, qui continue aliquem sequitur. V etres tamen asseclas nuntices dicebant, quod semper ijs assint, quos nutriunt, nec exigo ab ijs tempore diuellantur. Itē a seco deductum sequor eiusdem significationis. a quo secutor, qui sequitur. cuius femininū est secatrix. et sequax trium generū, quod modo significat id, quod sequitur. Seneca. Cæterosq; Aristippi sequaces, modo quod se spargendo dilatat. Persius. Quorum imagines lambit edere sequaces. Virg. Sonitumq; metumq; Miscebant operi flammisq; sequacibus iras. & sequela, consecutio. et scura, qui turpiter iocando domos aliorum sectatur. & sequester, apud quē plures eandem rem, de qua controuersia est, deposuerunt, dicitur (ut Modestino placet) quod occurrenti, & quasi sequenti eos, qui contendunt, committitur. Est autē sequester, quasi medius inter duos altercantis. quapropter Virgilius pacem sequestram inducias appellauit, quod media sit inter bellum præteritum, & futurum. Biffenos pepigere dies, & pace sequestra per syluas Teucris, mixtiq; mpane latini Errauere iugis. Hic fit sequestro uerbum, quod est apud sequestrum depono. et passiuum eius sequestror. a quo sequestrata res. & actus ipse sequestratio dicitur. Item sequestro aduerbiū. Cato. Per Deum immortalē nolito nos sequestro ponere. V etres pro sequestro solnam

scilnam usurpauere, quasi scilnam, quo uerbo usus est V ar-
 ro. & sequens, quod trahentem facile sequitur, ut cera, et glu-
 tumum. Item a sequor composita sunt pedisequus, hoc est famu-
 lus, qui pedes domini sequitur. & pedisequa ancilla, quae sequi-
 tur dominam. & odorisequus canis, qui odorem sequitur. A se-
 quor, ad ipsos obsequor, more gero, nec solum de minoribus
 dicitur erga maiores, sed etiam de maioribus erga minores. Plau-
 tus. Ego sane cupio obsequi gnato. hinc obsequia dicuntur officia.
 Terentius. Obsequium amicos, ueritas odium parit. a quo obse-
 quiosus qui obsequens, & moriger est. & obsequela, ipsa mo-
 rigeratio. Plautus. Omnes parentes liberae liberis suis, qui mihi
 auscultabunt, facient obsequela. Persequor, modo infector.
 Plautus. Quid me miseram, atque innocentem persequeris. modo
 persequere exequi, quod agere coeperam. Plinius. Qui mihi
 omnes suaderent, ut coepitum opus persequi festinarem. Exe-
 quor, persequor. absoluo. Apul. Neque enim in tenebris, sed in
 propatulo iussa domini exequabar. hinc exequiae dicitur fune-
 bre officium, quod scilicet in funere exequitur. a quo exequia-
 ri uerbum, quod est in exequiis conuiuari, & epulari. V arro.
 ipsum propter ius liberti semitraci exequiatur. Exequias qui-
 dam ita ab alijs separant, ut exequiae sint, dum cadaver ef-
 ferretur, postquam sepulchrum est, reliquiae inferiae sacra mortuo-
 rum, quae inferis sunt. Virg. Tandem, quos educat V fens ui-
 uenters rapui miseris. Parentalia etiam dicebantur. & paren-
 tate ad sacra mortuis facere, uel quod ita parentem mortuus, q-
 uia uiuente iusserant facere, uel quod filij parentibus hoc pra-
 starent. Eadem iusta uocabantur, quod iure fierent ijs, qui de
 nobis uiuente bene meriti fuerant, de quibus Virg. Quiq-
 sui memores alios fecere merendo. Prosequor, cum affectu ali-
 quo animi sequor, & ferè semper habet ablatiuum, ut prose-
 quor te oculis. auitate. odio. honore. uersibus. cãtu. cõitijs. Ab
 hoc fit prosequium sicut ab obsequor, obsequium. insequor,
 persequor. Quintus. Cum eum maledictis insequeretur. Sub-
 sequor statim sequor. ansiquor, modo sequor. Cicero. Ex quo
 intelligi potest illum mentis agitatione, inuestigationeque earum
 rerum, quas cogitando consequatur, neque otiosum, neque so-
 lum unquam fuisse. Nonnunquam adipsos. Idem. Tunc cum
 ea, quae a Senatu summo cum honore tuo consecutus. Ab hoc cõ-
 sequentia deducitur, quae ex praecedentibus inferitur. A seco
 quoque composita sunt arcinseco, quod est arcinacido. interseco,
 quasi medium seco. Perseco, perfecte seco. proseco, idem, quod se-
 co. unde profecta dicitur exta, seu uiscera, quae sacrificijs ad-
 hibentur. Ouid. Cuius ut inpositis profecta calentibus aris.
 Item proficium, quod profectum proicitur. defeco, ex aliquo
 seco. ex seco, exado. praeseo, praecido. subseco, succido. disseco,
 modo dilatio. modo diuido. a quo diuisiones patrimoniorum
 inter consortes dissectiones sunt appellatae. Reseco rescindo, &
 fanisec, qui fenum secit, de quo supra diximus, a quo fanisec-
 tium ipsa sectio feni. Vnde apud M. Catonem de fanisecio
 scribitur. est praeterea genus intima uestis, quae ferè ex lino
 fit, subucula appellata. Item sucula, quamuis sucula paruam
 quoque suam significet. Plautus est sucula argenteola, & duae con-
 nexae manicae, et sucula. Quin. tu i die recta cum sucula, et
 cum porculis, Crepundia sunt non modo uestes, sed bullae, en-
 ficuli, securicula, crepundia, & puerilia ornamenta, a crepã-
 do, hoc est tinniendo dicitur. quoniam infantes huiusmodi crepã-
 tuculis maxime gaudent. Martia. Siquis plorator collo tibi uer-
 nula pendet. Hae quatuor tenera garrula sinistra manu. Plautus.
 sunt crepundia? eam uideo. Quae facie sunt? Enficulus aureo-
 lus primum literatus, post alterius securicula ancipes, item
 aurea literata post haec sucula argenteola, et duae connexae ma-
 niculae, & sucula, & bulla aurea est, quam pater dedit mihi

natali die. Item castula palliolum erat, quo puella nuda in-
 fra papillas praecangebantur. V arro, castulam mulier sumpsit
 rat pro sucula. Item femoralia sunt, quibus pudendae partes
 corporis teguntur, dicta a femore. Item a foemina foeminalia,
 nam femur exterior pars sub coxendice dicitur, femur interior,
 uel femur pars posterior, semen anterior. Lilius, quosdam &
 iacentes uiuos succos foeminibus, poplitibusque inuenerunt. Ea-
 dem subligacula a subligando dicuntur, Cicero, secentorum
 quidem mos tantam habet uetere disciplina uerecundiam. ut
 in scenam sine subligaculo prodeat nemo. et subligaria. Plym-
 At hercle Alexandria, ubi thura interpolantur, nulla satis
 custodit diligentia officinas, subligaria signantur opifici. Mar-
 tial. Tecta tamen non hac, qua debes parte lauari, si pudor est
 transfer subligar in faciem. Sunt etiam qui a succingendo suc-
 cantoria nominent. item campestris, quod ijs in gymnasijs, &
 palaestris, hoc est in campis uestentur, a quo qui campestris
 induit sunt, dicuntur campestrati. Ad haec sunt candidissimae
 simul, ac subtilissimae uestes ex lino aegypto factae, quae plu-
 rimum pulchritudinis, ac lucri, minimum firmitatis habent.
 10 Haec magno uulgi errore bombicinae dicuntur. Xylina autem
 debent appellari, siue gossipina, seu gossampina, quippe gos-
 sipion, siue xylon, seu gossampinus frutex est ex superiori par-
 te Aegypti, quae in Arabia uergit, allatus nunc etiam in qui-
 busdam locis Italiae nascens, ex quo lina fiunt, quae gossipina,
 siue Xylina, seu gossampina dicuntur, paruulus est, similemque
 barbatae nucis defert fructum plenum lanugine. Nec ul-
 lum genus lini in candore huius, mollitia uel praefertur iuricon-
 sulti inter lanas potius connumerant, dicuntque lanam ligneam
 a graecis appellari. V uestes inde sacerdotibus Aegypti gratissi-
 30 mae fiunt. Quidam etiam huiusmodi linum cottonum uocant,
 quod fructus id ferentes, quibusdam in locis folia habet utiui
 similia, nisi quod minor sunt, feruntque cotonei mali similitu-
 dine cucurbitae, quae maturitate ruptae lanuginis pilas emittunt.
 cotoneam uero Veneti uocant herbam, quam galli halum
 nominant, similem cunila bubulae cacuminibus thymo dul-
 cem, & situm sed. antem. Sunt item uestes sericeae leuitate omni-
 bus praestantes multiplici colorum uarietate infectae. Mittunt
 has Seres Scytarum populi, a quibus nomen habent. Innaesci-
 tur arborum frondibus lanugo nobilis, quae sericum dicitur,
 40 hanc ueluti quandam frondium canitiem aqua perflusa depe-
 ctunt, geminus hinc sericinis labor est, redordendi fila, rur-
 susque texendi. Aliae quoque gentes lanigeras arbores habent, sed
 omnibus iam nomen Seres dederunt, siquidem et bombicinas nuc-
 a sericeis non distinguunt. bombix animal est ex insectorum ge-
 nere. Tria eorum genera sunt primum in Assyria proueniens
 uespae maus nidos luto figit, & parieti applicat, seu alicui la-
 pidi tanta duritia, ut spiculis perforari uix possint. in his ceras
 largus, quam apes faciunt, deinde maiore uermiculu. Aliud
 fit ex grandiore uerme, qui ueluti gemina protendit cornua,
 50 sui que generis est primum toto immutato eructa, deinde bombilis
 appellatur, ex quo nerydalis, ex hoc in sex mensibus bombices
 telas araneorum modo texunt ad uestem, ac luxum uirorum,
 ac foeminarum, quae bombicina appellatur. Prima eas in filu
 retorquere, ac inde texere in Coo in sila Pamphila Platis filia
 inuenit, a quo huiusmodi uestis cois appellata est. Hora. A lita
 nihil obstat cois tibi. Tertium genus in eadem Coo in sila pri-
 mo inuentum tradunt, floribus quarundam arborum imbre
 decussis, & terrae alitu animatis factos primo papiliones par-
 uos, nudosque, mox frigorum impatientia uillis inhoruisse, &
 60 aduersus hyemem instaurasse sibi tunicas densissimas, pedu aspe-
 ritate foliorum lanuginem radentes in uellera, quae unguium
 carminatione subigentes, mox traxerunt in ramos, & ueluti
 h ij

pectine tenuerunt, postea apprehensam inuoluerunt corpori, facti sibi nido uolubili. sic ab homine sublatis sunt, fictilibusq; uasis te pore, & sursum esca nutriti. ita subnatos alios sui generis bombices. Deinde in Italiam quoq; translatis tam gra- tos mulieribus, ut non fictilibus iam uasis, sed pectoribus, ac mammis ipsos foueant, alantq; ferè solis mori. Horum lanifi- cia humore lentescant, excerpta mox in fila ex igno suso tenua- tur, & uestes fiunt, tam mulieribus, quam uiris omni quidem tempore, sed praesertim aestate gratissimae. sunt, item byssinae uestes ex lana mollissima, colore luteo, nigricante, ac splendor- rem auri reddete. Est conchae genus, quod pinna dicitur, nasci- tur in limosis, subiecta semper nec unquam sine comite, quem pinnotherem uocant, alij pinno phylacem. hic in aliquibus par- uis est pisciculus, cui nomen squilla est. Cicero, duabus gran- dibus obsita conchis, cum qua paruis pisciculus squilla dictus societatem con- in aliquibus cancer, dapis affectator. aperit se- se pinna, atq; orbem luminibus corpus minutis pisciculis praebet, assultant illi protinus, et ubi per licentiam audacia creuit, implet pinnam. Hoc tempus speculatus cancer leui morsu si- gnificat. illa ore compresso quicquid inclusit, ex animat, par- temq; socio praebet. Hic, ut plerasq; alias conchas, uenatur Poly- pypus, quia ut sine discrimine comprehendat, lapillum extra carnem, imponit ne claudi, et brachia eius conadere possit. Ad uenientem ergo peruigil socius speculatur, idq; leui morsu in- dicat pinnae. illa clausis testis saluti suae consulit. haec pauillu intra se lanam habet conchae adherens, colore luteo, ac perlucido, quae byssus dicitur. Fiunt ex eo pretiosissima uestes byssi- nae appellatae, et byssinum eiusmodi color uocatur, qui aliquan- do etiam dicitur byssus, hoc fit, si cocco tinctum, tyrio tingatur. Est etiam byssini lini genus pretiosi, quod arca Elin in Achaia gigni solebat, dictum à similitudine huius, quod diximus bys- sinum, & mulierum maxime delitijs conueniens. huic lino inter caetera genera principatus est, eo ex apto, quod uinum appel- lant, nec ullis ignibus absumitur. Ardent ex eo mappae in fo- cis conuuioriorum, & igne exusta magis splendescunt, quam si aquis abluerentur. Fiunt hinc funebres regum tunicae, quae sa- uillam corporis, dum crematur, ab reliquo cinere separant. Na- scitur in desertis, ac sole adustis indiae locis, ubi imbres non ca- dunt, assuescitq; uiuere ardendo, rarum inuentu, & textu di- ficile propter breuitatem. Rufus alioquin color igni maxime splendescat. Cum inuentum est, aequat pretia margaritarum. uocatur à graecis asuesinum propter calas similitudinem, quae igni purificatur. Calcem graecis ἀσβηστος uocant. β grae- cae littera aliquando non in b. latinum, sed in u. consonantem conuertitur, ut in asuesinum, & in Eruius. linteum ex asue- sino factum si arca arbore ponatur, caeditur arbor surdis icti- bus. Strabo scribit ad Carystum in cubae lapide nasci, quae pectunt. nent. texunt, conficiuntur inde mantilia e grege con- texta. ea ubi sordescunt, in flammis proiecta non secus emun- dantur, quam si aquis maculae eluerentur. ex Hispania affe- ri quondam linum solebat, faciendis plagis utilissimum, quod Coelicum uocatur, à ciuitate Galatae propinqua oceano. et Cu- manum è campania ad piscium, & auum capturam. item eti- am ad faciendas plagas, quae cumanae dicebantur, apros filo, ceu ferri acie concidentes. Plagae non funiculi sunt, quibus re- tia astringuntur (ut Seruius sentit) sed retia rariora ad capien- das feras, quod praclare Virg. definit, retia rara plagae, la- to uenabula ferro. Nam funiculi quibus retia tenduntur, arca- summam, & imam partem epidromes appellantur, quod in ijs retia discurrant. ixi enim significat in, & πύμων cur- ro. Vise sunt tantae tenuitatis, ut annulum hominis cum epi- dromibus, hoc est funiculis, quibus extenduntur transferint.

uno tantam eorum multitudinem portante, ut saltus cingere pos- sent, nec adeo hoc mirum est, cum illud sit mirabilius singula stamina earum centeno quinquageno filo constare, quauis il- lud hoc miraculum superat, quod in Aegyptij quondam regis thorace, in Rhodiorum insula uisum est in templo Mineruae tre- centis saxa ginta quinque filis singula fila constare. Est etiam lini genus, quod carbasus dicitur, ex quo praecipua fiunt uela na- uium, quae & ipsa ab hoc pluratuo numero carbasu neutro genere dicuntur, singularis foeminino carbasina. Hinc carbasi- na uela dicimus, siue quae ex eo genere lini sunt, siue naualia carbasina, hoc est naualia uela. primum in theatro fertur duxif- se lenulus spinther, a pollinaribus ludis. mox Caesar dictator to- tum forum romanum eiusdem uelis textit, uianq; sacra ab do- mo sua ad cliuuium usq; in capitolium, quod ludo ipso, quae edi- dit gladiatorio mirabilius uisum fuisse prodiderunt. Deinde Marcellus octauia sorore Augusti genitus, uelis forum in ubra uit, ut salubrius litigantes consisterent. Quidam etiam caua edi- um uelis texerunt, ut solem arcerent. Quinetiam tingere colo- ribus lina coepere, ex gbus fierent uela. Talibus usus est Ale- xander magnus, dum indo amne nauigaret. Item uelo purpu- reo ad Actium cum M. Antonio Cleopatra uenit, eodemq; ef- fugit. Postea in theatro tantum huiusmodi uela umbram fec- re, quod primum. Q. Catulus, cum capitolium dedicaret, in- uenit. Lino ueteres calatras implere, ac tomento solebant, praesertim in Gallia Cisalpina. Est & lini genus, quod orthonum appellat. fit è pannicula palustris harundinis. Asia linum è genesia facit ad piscatoria retia praecipua. Aethiopes, Indiq; è malis, Arabes è cucurbitis. semen lini utile medianae est, ad hibeturq; in rustico quodam, ac praedulci transpadanae Italiae abo. Item eo in sacris utebantur. uirg. è in aqua macerantur, tu- siatæ in saxo tunduntur stipario malleo, quod proximum arti- ci est stupa appellatur à graeco στύβιον, quod stupam significat. unde stipo fit, qd proprie est rimas obturo, quia in hoc stupa uti solentur. est enim deterius limum, quod luat- narum ferè luminibus ueteres adhibebant, & rimis maxi- me nauium claudendis. Vnde stipatores appellati, qui in na- uibus stipam, hoc est stupam componunt. Hic stipare pro den- sare, & componere accipitur. Virg. stipatq; carnis ingens ar- gentum, & stipatores dicuntur corporis nostri custodes, quos antiqui à latere latrones uocabant. uel quod stipati, hoc est cateruati corpora regum circundabant, uel quod ipsi ferro ar- cundati & stipati erant. Ab hoc stipa dicta merces, quae stipa- toribus, & militibus dabatur. Aug. putas te stipem elephan- to dare. quauis V arro stipem dictam uelit, quod qui supra as maiorem numerum accepissent, non in arca ponebant, sed in aliqua cella stipabant hoc est componebant, quo minus loca oc- cuparet. Hinc stipendium aes militare appellatum à stipa pen- denda, & stipendiarij milites, quod eam stipem pendebant. Ennius, Paeni stipendia pendunt, pecuniam quoq; quae uel in aerarium reponerent, uel Dijs offererent stipem ueteres dix- re. Item quod mendicis ad sustentationem infeliciae uitae por- rigitur. Hinc qui pecuniam rogat, et qui spondet stipulari, ac re stipulari dicitur, quod uerbum postea ad omnes rogationes, quae solenniter fiunt, translatum est, & stipulatio rogatio di- citur, & stipulator. qui rogat siue rogatur. Dicimus autem sti- pulor abs te actiue, hoc est rogo te, peto abs te, & stipulor abs te passiuè, hoc est rogor abs te. a quo fit Astipulor, quod si- gnificat assentior. A stipo, stiparium dicimus quicquid ad sti- pandum pertinet, ut stiparius malleus. & consipio uerbum, quod est condensio, & stipes sustis terrae defixus, qui quoniam pullulare aliquando consuevit, putant aliqui stipem ab eo di- ctam, stipes enim foeminino genere originem significat. Virg. Hec stipem

nota

no

pressis. Et quo ueteres usi fuerunt, linio linionis, qui à grecis
 λινοῦδος appellatur. Nam λινοῦδος uocant lini texturē,
 λινοῦδος retiarium, et λινοῦδοςμα lini semen. Item à
 lino licium dictum filum, quo in tela textrices implicant sta-
 men. à quo licio uerbum cum eius derivatis, atq; compositis,
 de quibus inferius dicemus. Et Linus proprium nomen quam
 uis primam corripiat. Hic Mercurij ex Vrania musa filius fu-
 it, ut Hermodorus affirmat. Virgilius. Tamen ab Apolline ge-
 nitum dicit. Et linea, quæ proprie significat filum illud, quo sū-
 bri materiarij utuntur ad signandam materiam, quod ex lino
 fiat, à grecis dicitur σαβῆν, et quoniam ab hac, si ru-
 bria, uel alio colore intincta fuerit figura designatur longa si-
 ne latitudine, atq; altitudine, ea quoq; figura à grecis γραμ-
 μῆν, à nostris linea dicta est, item ea, quæ non colore, sed ani-
 mo imaginantur geometrice, de qua paulo superius disserui-
 mus. Antiqui pictores penicillo tenuissimam lineam ducere pul-
 chrum putabant. Tradunt Apellem excellentissimum picto-
 rem, cum aliquando Rhodum ad Protogenem alium pictorem
 uisus cognoscendi opera eius adnauigasset, quoniã fama tan-
 tum hominem prius cognouerat, statim officinam illius petiisse.
 Aberat tunc ipse, relictæ domi ancilla, quæ tabulam unam
 satis amplam ad pingendum paratam custodiebat, hanc ro-
 gatam, fors esse Protogenem respondisse, interrogasseq; à quo
 quæsitum illi referret. Ab hoc Apellem dixisse, arreptoq; peni-
 cillo. lineam per tabulam duxisse ex colore summæ tenuitatis.
 Reuersum deinde Protogenem, et re, ut gesta fuerat, ab ani-
 cula cognita, operis subtilitatem contemplatum, uenisse Apel-
 lem dixisse, et ipsum tunc alio colore tenuiorem in illa ipsa li-
 neam duxisse, et abeuntem præcepisse ancillæ, ut si ille red-
 disse, ostenderet, diceretq; hunc esse, quem quærebat. Reuer-
 sum post hæc Apellem, quoniam uinca erubescerebat, tertio colo-
 re lineas fecisse, nullo subtilitatis loco relicto, confisum Proto-
 genem se ab eo uictum, in portum, ut hospitem quærebat, deuo-
 lasse. Tradita deinde postea hæc tabula magno omnibus mi-
 raculo fuit, nihil aliud continens, quàm lineas uisum effugien-
 tes, et tamen omni opere nobilior habita. Consumpta est prio-
 re incendio domus Cæsaris in palatio. Fuit Apelli perpetua cō-
 suetudo, nunquam tam occupatam diem agendi, ut non lineam
 ducendo, artem exerceret, ex quo natum est proverbium, cum
 significare uolumus non esse frustra tempus terendum. Nulla
 sit dies sine linea, nec lineam hodie duxi, hoc est nihil feci. A
 linea fit lineo uerbum, quod est lineam ducere, et linearis, ad
 lineam pertinens, unde linearis pictura uocata est, quam pri-
 mus Philocles ægyptius, uel Cleantes corinthius inuenit lineis
 circum umbram hominis deductis. Sic enim inuentam primo
 picturam constat ab Ægyptijs, ut nonnulli putant, ut alij à gre-
 cis, uel apud Sicyonios, uel apud Corinthios. Primum enim eam
 exercere Ardicæ corinthius, et Telephanes sicyonius sine ul-
 lo colore, spargentes tamen lineas intus, itaq; γραφειν, hoc
 est scribere dicti sunt, et γραφὴν tam scripturam, quàm
 picturam significat, et γραφὴν tam scribam, quàm pi-
 ctorem, et γραφῆν stilum, et γραφιδιον graphi-
 rium, hoc est theca, in qua stili reponuntur, quibus et scribere
 simul, et pingere solebant ante, quàm penicilli, et colores
 inuenirentur. Latini quoq; grecos secuti huiusmodi linearem
 picturam Graphidem nominauerunt. Plinius. Graphidis uesti-
 gia extant in tabulis, ac membranis, ex quibus proficere di-
 cuntur artifices. Item ab hac linea lineamenta, hoc est extremi-
 tates ipsæ, et quasi lineæ quædam corporum, per quas homi-
 nis forma dignoscitur. A lineari pictura tracta, in qua per
 solas lineas effigies hominis cognoscuntur. Item lino uerbum,
 quod proprie est leniter aliquid inducere, et quasi lineam du-

co. Vnde interlinire dicimus superinducto atramento, aut alio
 liquore scripatur. aliquam picturam uel destruere. Cicero, tabu-
 læ sunt in medio, se corruptas, atq; interlitas esse clamant. hinc
 talis inductio littera dicta. à lino littera, quod in scribendo illi-
 nitur, hoc est leniter inducitur atramentum, quâuis alij litteram
 quasi legitimam dictam uelint, quod legenti iter præbeat. Itē
 à lino lino, de quo supra diximus, et lido uerbum (ut quidam
 putant) quo ueteres utebantur pro eo, quod est confringo, deleo.
 à quo fit allido, hoc est impingo, et elido, quod proprie signi-
 ficat effringo. ex primo. dissipio. Virg. elisos oculos, et siccum
 sanguine guttur. Plau. iubeo oculos elidere, Lucilius, inuria-
 tum hunc in fauces inuasisse, animumq; elisisse. Virgilius. Ge-
 minosq; premens eliserit angues. Cicero. Qui rebus his ægritu-
 dine eliditur, potest tamen esse non miser. idem, ut auriga in-
 ductus è curru trahitur, dilaniatur, eliditur, et illido, quod est
 in fringo, et collido. à quo collisio deducitur, quæ est duorum,
 aut plurium corporum uicinia, (ut ita dicam) confricatio, atq; cōfra-
 ctio. Item à lino linio. à quo delinio, quod est mulco, irretio, un-
 de fit delinimentum. Afranius, mala ætas, nulla delinimenta
 inuenit. composita sunt illino. Plyn. simum a prinum ex melle il-
 litum epiphoris prodesse putat. Virgilius. lita pro illita posuit.
 Et paribus lita corpora guttis. Oblino. Plyn. Fel quoq; eius cum
 axungia oblitum mirifice prodest. Ab hoc (ut quidam arbitran-
 tur) obliuio for deducitur, quod nouis in mentem inductis, hoc
 est menti oblitis, uetera abolerentur. Hinc obliuio fit, et obliuio-
 sus, qui facile obliuiscitur. Item ab obliuio obliuio. sicut à lino
 littera. obliterare enim est obscure facere, delere. Alij tamē hoc
 uerbum ab obliuione derivatum putant, alij à litore, quod ibi
 notata æquari fluctibus solent, et tolli. Hic notandum, quod
 obliuio, si cum uenio, et similibus iungatur, semper passim ac-
 cipitur. Cicero, ut si fuerint excellentissimi, certe iam uenerunt
 in obliuionem. Allino. Plyn. sunt qui lepore coagulato mel ad-
 dant, et hoc sepe allinant dentem. circulinio. Idem, fit ex
 succo acutæ ad refrigerandum stomachum malagma, præ-
 capius tamen est ad cohibendas epiphoras æstiuas, oculorumq;
 dolores sedandos circulinio, hoc est circuncircum leniter indu-
 ctus. Sublino. Cornelius Celsus, idē quoq; umbilico sublinam
 facit. Dicitur præterea linea filum omne ex lino, et quicumq;
 tenuis fimenulus, Columella, ligato pede longa linea gallina cu-
 stodiatur. Plyn. stemmata uero lineis discurrant ad imagines
 pictas. Idem, murena deuorant hamum, admoventq; den-
 tibus lineas, atq; ita erodunt. idem, infixum hanc inuertere se,
 quoniam scit dorso calcillato, spinaq; lineam præficere. Inue-
 nitur etiam filum positum pro linea. Varro, sumptusq; atra-
 mento futuro filum duxit. Proprie enim filum est, quod ex li-
 no, lana uel trahendo ducitur, hoc est linamentum. Lucilius,
 surge mulier duce filum non malum. à quo fit filo uerbum,
 quod est filum ducere, quod et neo dicitur. quorum passima sunt
 filor, et neor, à quo fit compositum effilo. effilatum enim di-
 cimus, quod extra uestimentum filo contextum est, quod erectū
 quoque à quibusdam dicitur. A lino etiam ligo uerbum de-
 riuari quidam existimant, quasi lino ago, quod lino omnia li-
 gentur, propter quod greci λινον hoc est linum uocatum
 putant ἀπὸ τοῦ λινοῦ antiquo uerbo, quod est teneo, quia
 lino omnia tenentur. Ab hoc ligamen derivatur, et ligamen-
 tum, et ligaculum, quo aliquid ligatur, et subligat, et subli-
 gaculum, de quibus supra diximus. et ligellum breue domi-
 lium, et nuguriolum. Plautus, Tu à ligello fuisi, qua exis fu-
 ras. et licitor, qui populo, et magistratibus ministrat, uel quod
 uirgarum fisciens ligatos gerebat licitores, uel quod, cum magi-
 stratus populi romani uirgis quempiam uerberari iussissent,
 curra eius, ac manus ligare licitores solebant. Tiro tamen Cic-
 ronius libertus

ronis libertus a' lino, uel licio appellatos scripsit. licio enim ex
transuerso qui ministrabant, cincti erant. Plutarchus, litorē
abiq; C. scribendum esse existimat, et ita a' ueteribus scri-
ptum fuisse, tractum a' græco. græci enim λιτήριος, hoc
est populi ministrum dicunt. Nam λιτόν populum no-
minant ἐπ' αὐτῷ ministrum. Erant consuli lictores duode-
cim, cæteris uero magistratibus, quales sunt proconsules, præ-
sides, prætores sex, hi fasces uirgarum alligatum cum securi
geriebant, uero duodecim fasces modo pro consule, modo pro
consulatu ponimus, et fasces pro magistratu. Causam autem cur
duodecim lictores consuli essent, hæc tradunt, quod hunc mo-
rem seruabant Etrusci, a' quibus sicut toga prætexta, et sella
curulis, ita et apparitores, et lictores sumpti sunt. hunc ue-
ro numerum habuerunt Etrusci, quod ex duodecim populis cō-
muniter creato rege, singulos singuli populi lictores dabant.
Sunt etiam qui ab numero auium, quæ augurio regnum Ro-
mulo portenderunt, hunc numerum se cæcum putent, quem ad-
modum in minoribus magistratibus sex tantum lictores da-
tas, a' numero sex uulturnum, quas conspexerat Remus. Item
a' ligo ligatura dicitur, et ligo ligonis rusti cum instrumentum,
quod a' radiabus, quæ sub terra sunt, ligetur, quamuis alij a'
legendo potius ligonem dicitur, quasi legonem existiment,
quia per latitudinem sub terra facilius legitur. Et composita al-
ligo, quod est ad aliquid ligo. Circomligo notæ significationis.
Obligo deuincio. A' quo obligatus, et obligatio. Præligo ante
ligo illigo intro ligo. Subligo notæ significationis. Religo modo
soluo. modo ligo. Martial. Qualiter in Scythica religatus rupe
Prometheus. Colligo simul ligo. Et lingua, uel quod (sicut V ar-
roni placet) abum liget, hæc enim abos in sua conglobat, et
deprimit, ac transmittit in uentrem, uel quod ipsa dentium
septa, quasi muro arcum uallata, ac ligata sit. In hac uirtus ser-
monis est, hæc sapores sentiuntur, hominis sæpe ita constricta ue-
nus, ut intercedi eas necesse sit. Tenusissima est serpentinibus, et
trifurcatis, subranisq; lacertis bifida, et pilosa. V inuis mari-
nis duplex, crocodillis nulla, leonibus, pardis, felibus, alijsq;
eiusdem generis imbricata et asperitatis, et limæ similis, at-
tenuansq; lambendo hominis ostem. Ranis prima parte cohæ-
rens, intimo gutture absoluta, qua uocem emittunt. Mares tunc
uocantur ololyones. statim enim hoc tempore euenit, dum fo-
eminas ad conium uocant. Tum si quidem inferiori labro demis-
so, ad libramentum modicæ aquæ receptæ in fauces palpitante
sibi lingua ululatus elicitur, a' quo nomen sumptere, si qui-
dem græca ὀλολύειν ululare dicunt, quod est clamare.
et luybrem uocem emittere, unde ὀλολύειν ulula est no-
cturnæ auis genus, ὀλολύμους ululatus. ὀλολύειν ulu-
lans. Apibus, et catidis prælonga est, et eminens lingua. qui-
busdam insectis intus, ut formicis. elephanto lata, psittaco ferè
instar humanæ. Est autem lingua non solum hæc, de qua locu-
ti sumus, particula corporis, sed etiam differentia sermonum,
unde Latine linguam dicimus. Græcam iudicam, Arabi-
cam, Chaldeam. Quin etiam in una lingua est aliquando ser-
monis diuersitas, quæ similiter lingua dicitur, ut in lingua græ-
cæ, est lingua, quæ communis uocatur, et Atticæ, et Doricæ, et
Ionicæ, et Aëolicæ. Item lingua promontorijs genus appellatur
non excellentis, sed molliter in planum deuenit. Item instru-
mentum ad similitudinem colearis, nisi quod colear concuuita-
tam habet, lingua plana est, et oblonga in speciem lingue facta.
Plynus. Ad linguam sistentem decem grana seminis fe-
rula bibuntur in uino trita, uel medulla. Sunt qui comitiali-
bus morbis dandum putant, luna quarta, sexta, septima, lin-
guæ mensura. eius diminutuum lingula est eiusdem signifi-

- cationis. Idem, cera punica sic hoc modo, uentilatur sub diuo
sæpius cera subua, deinde feruet in aqua marina ex alto peti-
ta addito nitro. inde lingulis eligunt florem. idest candidissi-
ma quæque. Eadem detracto. n. ligula dicitur. Martialus.
Quamuis me lingulam dicant equitesq; patresq; Dicor ab
indoctis lingula grammaticis. V eteres tamen gladiolum quo-
que oblongum in speciem lingue factum lingulam uocauerunt.
Lingulae dicuntur, quæ tibijs adhibentur ab huius, de qua su-
pra diximus, lingue similitudine. Lingua etiam (ut Plynus te-
statur) herba est, quæ circa fontes nascitur, cuius radix combu-
sta. et trita alopecias emendat. Est autem Alopecia morbus in
capite ex uitio humorum, qui fit cum profluuio capillorum.
Accipit autem nomen ἀπό τῆς ἀλώπεκος, hoc est a' uul-
pe, quod id animal hoc genus morbi crebro patitur. Item lin-
gua bubula herbae genus est, quam græci buglosson nomi-
nant, boum lingua similis, cui præcipua uirtus est, quod in ui-
num deiecta animi uoluptates auget, ob id euphrosinum dicitur,
quasi herba letificans, græci enim εὐφροσίνην letari di-
cunt, unde euphrasia exultatio dicitur, et Euphrosine letitia.
20 Est et lingua canina alia herba, quæ cyno glossos uocatur a'
græcis caninas imitans linguas topiaris operibus gratissima.
Item lingua petrea genus est lapilli, quod inter gemmas con-
numeratur, glosso petra uocatur, græcorum lingua, humane
similis. Magi eam credunt non nasci in terra, sed deficiente lu-
na, de caelo decedere, et lenocantem necessariam esse, uentosq;
comprimere. A' lingua lingulata deriuatur genus piscis. et nu-
lier auguratrix. Item multiloqua. Plautus, lingulata est, nam
nunquam tacet, et linguax, et lingulax, hoc est uerbosus, de
quibus superius locuti sumus, et elinguo, hoc est linguam exi-
mo. Plaut. Si ego hercle te non elingulam dederō usq; ab ra-
dicibus. A' quo elinguis, qui sine lingua est. Item qui mutus est,
et loqui non potest, etiam si linguam habeat. Bilinguis qui uel
duas linguas habet, uel modo unum, modo aliud loquitur. Eo-
dem modo trilinguis, et quadrilinguis. Bilinguem etiam pro
fallaci accipimus, hoc uitium ad mentem referentes. Vnde Bru-
tij Italiae populi Lucanis uicini Bilingues uocati sunt, et græ-
cæ loqui dicti, quæ admodum brutij appellati, quod quasi bru-
ti, et obsceni sunt. brutum enim dicitur quæ tardum stolidum.
et sine sensu est. A' quo Brutus cognomen, qui se stolidum simu-
latur. A' brutijs brutiani dicitur, qui officia seruilia magistra-
tibus præstabant, et hi primum se Hannibali tradiderunt,
et cum eo perseverauerunt, quousq; ex Italia recederet. et bru-
tiana parmæ dicitur scuta, quibus brutij utebantur. Bru-
tum autem a' terra deductum est, cuius Epitheton est brutæ,
hoc est sine sensu, et quasi obruta. A' brutum bruteo ueteres di-
xere pro stupeo. A' quo obrupteo pro obstupeo. A' franius, non
possum uerba facere, obrutui, et lingo, quod proprie est lin-
gua aliquid lambo, a' quo foedissimum hominum genus can-
nilingi dicuntur. Lingere etiam dicuntur, dum aliquid in ore
tenentes guttatum desluere in stomachum sinimus, quæ res lin-
ctus dicitur, et ecli gma. Plynus. Telicos gemma est, quæ oleæ
nucleo similis uideatur, et lingentium calculos frangit, pellitq;
Idem, multi tussim ueterem linctus salis discussere. Idem. E' se-
mine limi utilissima sunt ecli gmatæ. A' lingo ligurio fit. quod
modo significat id, quod ueteres dixerunt degulo, et acide mul-
ta consumo. Hora. Semessos piscers, tepidumq; liguriet. unde li-
guriores dicuntur, qui consumptis dapibus, catillos etiam lin-
gunt modo paullatim, et cum quadam mora, atque elegantia
comedo, quasi sinendo, ut per se abus in stomachum liquefi-
at. Teren. Quæ cum amatore suo conant, liguriunt. Ab hoc
alligurio deriuatur eiusdem significationis, et obligurio. Te-
h iij

ren. Idem patria qui obliuierat bona. Non recte donatus ligurio à græco deductum scribit λυγρὸν, quod suauiter interpretatur. Sunt, qui lixam quoque à liguriendo quæstum dictum uelint. Sic enim scribit Pompeius. Lixæ sunt, qui exercitum sequuntur quæstus gratia dicti, quod extra ordinem sint militiæ, eisq; liceat, quod libuerit. Alij eos à lixa appellatos credunt, quod & ille Hercules sit secutus, qui dam à liguriendo quæstum. At Marcellus elixum est inquit, quicquid ex aqua molitur, uel decoquitur. Nam lixam aqua ueteres esse dixerunt. Vnde & lixæ dicti, qui militibus aquam ad castra, uel ad tentoria solent ferre. Varro, in pauimento non aude facere lacinam, at in humum calcos facis elixos. Nos uero (quod utriusque pace dictum sit) lixas esse affirmamus eos, qui uilioris quæstus gratia exercitum sequuntur, ut puta lauandi, aut coquendi causa, appellatosq; à cinere. Lix enim (ut Varro inquit) cinis foca est, unde lixiuum dicitur aqua, in qua lauandi gratia, decoctus est cinis, & elixum, quod cinere olla supposito, decoctum est, propter quod & Aulicium dicitur, hoc est olla decoctum. Nam ueteres pro olla Aulam dicebant. A quo plautina fabula aulularia uocata est ab aulula, hoc est parua olla, in qua repositus erat thesaurus. Vnde argumentum eius fabulæ est, aulam repletam auri plenam Euclio uel summa seruat miseris affectus modis. Huius etiam aliud diminutuum est auxilla. Lixæ ergo dicti, quod & in depuranda supellethile, & in abis decoquendis cinerem agitant. M. autem Varronis uerba hæc sunt. Lix cinis est foca. unde enim cinis luxatis ponis medetur, ut licet uidere gladiatores, cum deluserint, hac iuuari potione. lixam uero ubi pro aqua Marcellus legerit, ipse ostendat. attulisset certe auctorem, ut mos eius est, si uispiam legisset. Nam quod Varronem asserit scripsisse calcos elixos, per metaphoram dictum est, quasi ita madefactos, ut est caro, quæ elixatur. A lixa etiam fit elixio uerbum, & lix abundantius uocatus est, qui exiguae mercedis grana uilissimis sese obsequijs immisecit. Plaut. Qui famam tuam lix abundantius, & nomen foedas. Liguria Italia regio est inter amnes V arii, et Macram, ab altero latere habes Apenninum, ab altero Padum, thusciam attingens, cuius caput Genua est. A qua ligustica ora appellatur, & incolæ eius ligur, & ligus. Virgilius. Vane ligus, frustra q; animus elate superbis, sed hæc non à ligurio dicitur, sed à Ligysto Phaëtonis filio, cui ob suauitatem, ac uarietatem uocis nomen inditum fuit. Græci enim λυγρὸν uocum uarietatem dicunt, unde quidam lyram uocantem existimant instrumentum musicum, in qua quot fides sunt, tot resonant uoces, uel ἀπὸ τοῦ ἀδῆν quod canere est. hinc poetæ lyrici dicti, quod uarijs carminibus utuntur, & ad lyram canunt, & carmen ipsum lyricum nominatur. Eandem poetæ Chelimum uocant ἀπὸ τῆς χελώνος hoc est à testudine. Tradunt enim, cum aliquando Nilus suum egressus alueum totam Aegyptum inundaasset, eo postea intra suos limites in gressu, uarias animantes in campis fuisse relictas, inter quas remansisse testudinem, quam cum Mercurius inuenisset, consumpta iam carne, sed superstitibus nervis, percussu sonum excitasse. Quæ propter ad similitudinem illius composuisse lyram, eam Orpheo tradidisse. alij non Orpheo, sed Apollini traditam memorant, uti supra diximus, & ab Apolline Orpheo concessam, quod esset unius ex musis, hoc est Calliopes filius, & Oeagri. Factam autem lyram ex cornibus bouum Apollinis, & septem in ea chordas appositas iuxta numerum septem Atlantidum, quod Maia mater eius ex illarum numero esset, deinde superadditis duas, ut repræsentaret numerum nouem musarum. tantæ autem suauitatis in mo-

dulando fuisse perhibetur, ut arbores saxa fraxisse Orpheus dicitur, & cum ad inferos uxorem Eurydicem quærēs descendisset, omnem deorum progeniem laudasse libero patre excepta hunc enim obliuione ductum prætermisisse. Ob quæ causam dum paulo post Orpheus in Olympo monte, qui macedoniam à thracia diuidit, siue (ut quidam uolunt) in Pangæo thraciæ promontorio sedens, cantu oblectaretur, Bacchas ei Liberum obiecit, quæ eum lacerarent, atque discerperent. Quo facto musas collecta membra sepulchræ dedisse, lyra uero stellis figuratam inter sydera collocasse, Apolline id permittente, quod laudatus ab Orpheo fuerat, & Ioue, ut Apollini id petenti obsequeretur. Alij tradunt Venerem cum Proserpina ante Iouis tribunal de Adoni contendisse, quibus Calliopem Orpheum matrem à Ioue iudicem datam, quæ, cum iudicasset Adonem utriusque esse debere, & utraq; dimidia anni parte eum possidere, indi gratam Venerem, quæ totum sibi cœdi uoluisset, Orpheum uniuersis thraciæ mulieribus obiecit se, ut amore illius incensæ frustatim eum discerperent. Sic Orpheo dilaniato, caput eius de monte in mare proiectum in insulam Lesbos fluctuum agitatione peruenisse, sublatumq; ab incolis, & sepulchræ traditum fuisse, eius beneficij gratia liberos ad musicam artem ingeniosissimos existimari. Lyram autem à musis, ut supra diximus, in cœlum translata fuisse. Sunt qui putent Orpheum, quod primus puerilem amorem induxerit, mulieribus iniuriam ab eis dilaceratum fuisse. hæc lyra posita est contra regionem eius loci, qui est inter gentem, & manum sinistram Engonasis. eius testudo spectat ad æthiopicum arcum, summum cacumen ad polum notum, uirgine ex oriente occidere, cum sagittario exoriri cernitur. habet in ipsis testudinis lateribus singulas stellas, in summis cacuminibus eorum, ubi brachia sunt collocata, singulas. In isdem medijs, quos nonnulli humeros uocant, in scapulis duas. in una parte lyra, quæ ut basis totius uidetur, unam, quæ in summa nouem sunt stellæ. Ab huius lyrae similitudine lyrare dicitur agricolæ, cum crate dentata, uel tabula aratro adnexa, quasi lyrae testudine operiuntur semina. hic enim ordo in re rustica seruatur. primo terra aratur, quod dicunt profcindere. deinde secunda aratione excitatæ gradiores glebæ franguntur, quod uocant effringere. tertia aratione iacto semine boues lyrare dicuntur, id est cum tabellis, & uomere simul & satum frumentum operiunt in porcis, et sulcant in fossas, quo pluuia aqua dilabatur. Nonnulli postea, qui segetes non tæ lætas habent, per sarctores ocare solent, quod dicitur ocatio. Ab hoc lyro primo deliratio dicitur est, cum quis non recto sulco tegendo semen incedebat. Deinde per metaphoram ad insaniam hoc est uocabulum translata est. unde & delirari insani dicuntur, & delirare insanire, & delirare aduerbiu insane, & deliramentum ipsa deliratio, & fossa ipsa, in qua uligo terræ descendit, lyra à quibusdam uocatur. quidam tamen existimauerunt delirare à græco deductum, apud quos λυρεῖν ineptire significat, & λυρὸν deliramentum. Aristophanes, λυρὸν λυρεῖς. Nostri etiam lyras gerras, & nugas uocant uere. Plautus. Nam tuæ blanditiæ mihi sunt, quod dia solet gerræ germane ædepol lyra. Liris fluminis est campaniæ interfluens urbem minturnensium. Virgilius. Et umbrosæ liris per regna miricæ. Horatius. Non uita, quæ liris quietæ mordet. Ligyes populi sunt asiatica, qui cum Xerxe aduersus græcos militauerunt. Lydamus nomen est uiri proprium. Habent præterea uestes à coloribus multiplicem differentiam, sed dum de ijs differimus, opere pretium erit, et colorum ipsorum, quibus inspicere uestes, aut pingere

pingere solent, nomina in simul commemorare. In primis est natiuus color, qui nulla arte, sed natura produciuntur, modo in albedinem tendens, modo in nigredinem, non tamen perfecte, ut albus, uel niger. Natiuus color albus leucopus dicitur, uel, atque uulgari, nomen trahens a grecis, apud quos λευκός dicitur album. Plinius, Ictur rubetæ, uel cor adalligatur in panno leucopo et quartanis prodest. hinc leucopeati dicitur, qui rudiori alba ueste, ac uili, et natiui coloris induti sunt. Martialis, Amator ille tristium lacernarum, et Beticatus, simulatque Leucopeatus, natia laudat, habet et licet semper. Si uero, huic coloris ars addita sit, Candidæ uestes dicitur. Idem, Atque unam uestire tribum tua candida possunt. et niuea. Plautus, puram, ac niueam togam. et Calulæ a calta uiola coloris albi. Idem, indusiat a patre gratam calulam, ac crocotulam. et Galbanæ. nam Galbana albe uestes sunt, de quibus supra diximus, unde et galbini mores dicitur, hoc est luxuriosi. lasciuu, Martialis. Fuscus. colores, galbinos habet mores. et olorinæ, nam olorinus color candidus est, qui et Cygneus dicitur. Plinius, Gasidanem medi mittunt coloris olorini. Colores uero albi, qui in pictura utuntur, sunt Parethonium a loco Aegypti ita uocatum. hoc spumam maris esse existimant, cum limo solidatam, quapropter minutæ Conchulæ plerunque in eo inueniuntur. Fit et in Creta infula, et Cyrenis, Adulteraturque Romæ Cimolia creta, nullum est candidis coloribus pinguius, aut tectorijs propter liuorem tenacius. Melinum optimum in Melo infula, unde nomen habet. nascitur et in samo, raro eo pictores utuntur, ob nimiam pinguitudinem, linguam tecti sicut, pilos mirifice detrahbat arusa, de qua supra diximus, que si iusta sit, rufescat, nec sine ea recte fieri umbrae possunt. Eretria, que terra sue nomen habet, qua præcipue usus fuisse Parrhasius dicitur. Sandaraca, que inuenitur in aurijs, et in argentarijs metallis adulteratur ex arusa in fornace cocta, hæc si torreatur, æqua parte rubrica admista Sandicem facit, quæquam Virgilius herbam hanc uidetur existimasse, dum inquit sponte sua sandix pascentes uesthet agnos. Hinc sandicinus color est dictus, sicut a sandaraca Sandaracinus. Neuius sandaracano ore. Albi coloris gemmæ sunt primo crystallus, que fit gelu uehementer concreto, ut nonnulli putant, que propter a glacem nomen habet. greci enim κρυσταλλος glacem nominant. Vt as amphorale ex ea uisum Xenocrates scribit. Mittit hanc Asia, Cyprusque, et alia diuersæ regiones, sed et in Alpium iugis, et in germania reperitur. siquod in ea uitium est, calatura ab artifice occultatur. puræ præstantiores sunt, et Asyntheta nominantur. Inter uita est Rubigo. Scabrieas. nubes maculosa. Centrum, quæ sal appellatur, et capillamentum rimæ simile. Tradunt medicæ, que in corporibus urenda sunt, non aliter melius fieri, quam crystallina pila aduersus solis radios opposita. Nero princeps amissarum rerum natio accepto, duos calices crystallinos in suprema ira confregit, ne quis ex ijs bibere posset, quando ipse non poterat. Postea, quod maximum in rebus humanis pretium obtinet, Adamas, colore simili modo translucido. ita in oculibus respuens ictum, ut ferrum utrinque dissiliet, duritia ei inenarrabilis est, et ignium uictrix, in quibus nunquam inalescat. quapropter Adamas, quasi indomabilis uocatus est, ab a priuatiua particula, et δαμνάειν, quæ est domare. Est genus eius, quod Cenchron uocant, quod sit Milij magnitudine κίχρος enim milium dicitur. Alius dicitur sideris ferrei splendor. Mirum est. quod tanta uis ferri, igniumque contemptrix sine aliquo ictu hirano sanguine rupitur. Vtque adeo autem cum Magnete lapide dissidet, ut iux

ta positus, ferrum abstrahi non patitur, aut si admotus magnes apprehenderit, diuellat. Existimatur nanas metus a mente depellere, propter quod nonnulli anchitem uocauere. ἀγκυρα enim angorem significat. Ab adamante adamantinus fit, sicut a Vitro Vitrinus. Eadem ratione herba quoque Adamantis uocatur, Armenia, capadociaque alumna. qua admota Leones resupinari cum hiatu laxo prodiderunt. Nominis causa est, quod conteri nequeat. proxima sunt margaritæ. de quibus superius differuimus. deinde Onyx candorem habens ad similitudinem humani unguis, qui græce ὄνυξ uocatur. Inueniuntur tamen et nigrae Onyces candidas zonas habentes. Post hæc candore cæteras excellens Pæderos laudatissima in Indis, apud quos Argemon uocatur, proxima apud ægyptios, ubi senites. Item Asteria inclusam lucem quandam pupillæ modo continens, et opposita soli radios regeres candicans. et Astrios crystallo propinqua, quæ astris opposita fulgorem eorum rapit, ac regegit. Ex eius genere deterior ceraunia uocatur. et Astroites, quæ ocalis piscium similis esse perhibetur. et Betulus ex cerauniarum genere. et hoc a ceraunia differens, quod Betuli rotundi sunt. Ceraunia uero oblonga. et iris crystallo similis, sic uocata, quoniam sub tecto percussa sole, species, et colores arcus coelestis in proximos parietes iaculatur, sex angula semper, ut crystallus, et huic similis Zeror alba, ac nigra macula distinguente crystallum, et acopus nitro similis punicea aureis guttis stellata. et Achates in magna olim auctoritate, nitreæ perspicuitatis, quamuis uarij sæpe in ea colores conspiciantur. Pyrrhus, qui aduersus Romanos bellum gessit, habuisse traditur Achaten, in qua nouem musæ, et citharam tenens Apollo spectabatur, non artificio opere, sed sponte nature ita discurrentibus maculis, ut a musis quoque singulis propria insignia redderentur. Ismeniam choraulem tradunt multas, fulgentibusque ut consueuisse, quod regum amicitiam conciliare existimantur. Multa huius gemmæ species sunt Phassachates, quæ colorem habet colli columbarum. Greci enim φασαχας columbam uocant. Cerachates, quæ κεραιον hoc est Ceræ. Sardachates, quæ sardæ, de qua posterius dicemus. Hamachates, quæ αἰμακτος, hoc est sanguinis, Leucachates, quæ alba est, græci enim λευκόν album dicunt. Dendrachates, quæ est uelut arbuscula insignis δένδρον arborem significat. antachates, quæ pro achate est, myrrham redolens, et ob id mulieribus grata. Coraloachates ἀπὸ τοῦ κοράλλου hoc est a corallo, quoniam guttis aureis corali modo distincta est. In creta sacra appellatur. hæc ut profunt leoninis uibus alliganda consentur, alioquin discordiales domibus esse. Et alabastrites candore uarijs coloribus interincto, et alectorias, quæ dicta est ἀπὸ τοῦ ἀλετριούρος hoc est a gallo, quoniam in gallinæorum uentriculis inuenitur crystalli speciei magnitudine fibæ, hac Milonem crotoniensem tradunt in certaminibus usum uictorem enasisse, et Androdamas, quæ et Argyrodamas dicitur argenti nitorem habens, ut Adamas ita uocata, quod impetus hominum, et iracundiam domet ἀπὸ τοῦ ἀνδραγαθίας hoc est a domandis uiris, et Arabica ebore simillima, et penè ebur, nisi durior esset, et Aromatitæ myrrhæ coloris, et odoris. ob hoc regnis carissima. et Aspilates argentei coloris. et Atiçoe argenteo nitore fulgens magnitudine trium digitorum, ad lenticulæ figuram odoris iucundi. Et æpites, siue æpocapites, quæ candida est uenarum nodis coeuntibus candore magnem regegens. et cynodia, quæ inueniuntur in cerebro piscis eiusdem nominis candida, et oblonga, et præfagire abutum maris nubilo colore, aut tranquillitate dicitur. Et corfoides caniciei hominis similis. et assites

candore insignis. Et cepionidae chrysalini nitoris, quae imagines reddunt, ut specula, Et Draconites, siue Dracontias, quae fit ex cerebro Draconum, sed non nisi uiuentibus abscisso gemmascit inuidia animalis mori se sentientis, quapropter mos est amputare caput dormientibus, qui id facturi sunt, bigis uehuntur, et dracone uiso, spargunt omnia medicamenta, atque ita praecidunt. Est colore translucido, nec poliri potest, aut artem admittere. Et Aëopus nitro similis, aureis guttis stellata, Et Amphytane alba marginibus auro rutilantibus, Et Aphrodisiace, quae ex candida rufa est, Et Argypilla, quae per album nigram uenam transeuntem habet. Et Enorchis, quae diuisa fragmentis testium effigiem representat. Et exhebenum, quae aurifices aurum poluunt. Et Eristalis, quae licet sit candida, ad inclinationes rubescere uidetur. Et Eurocos, quae nucleo oliuae similis est, Et Galaxia, siue Galattites, quae sunt colore lacteo intercurrentibus candidis uenis. Et Leucogra, Et Leucographia, ac Synephtis appellatur. Et Gasidanes, quae Medimittunt coloris olorini, Et Xanthos, quae Indi Henus uocant et fuluo candidans, et indica gemma puluereo aspectu, quauis sit alia colore subrufo, quae si atteratur, purpureus sudor emanat. Et Lepidotes, quae squamas piscium imitatur. Et Lesbia, quae a Lesbo patria nomen habet, Et Leucophthalmos, quae candidam, nigramque oculi speciem continet, alias rutila. Et Labanochnes, quae thuris similitudinem ostendit, Et Mesomelas, quae albam lineam nigra distinguit. Et Steatites seu similitudinem habens, quod graeci saxa uocant, Et Geranites, quae similitudinem habet colli gruis, quam graeci παραγορ uocant. Hammites, quae ouis piscium similis est. Et Iouis gemma, quae ultra candorem leuis est, Et tenera. Et Leucopetalos, quae candorem niuis ex auro distinguit, et Liparis, cuius suffitu omnes bestiae dicuntur euocari. Et Lysimachus, quae rhodio marmori similis est aureis uenis. Et Leucochrysos, quae fit Chrysolitho interalbicante, Et Mennonia, de qua, nisi quod candida est, nihil aliud commemoratur, Et Myrrhites, quae myrrhæ colore habet, faciemque mouinae gemmae, unguenti odore. Et Ostracia, siue ostracites, quae testacea est, Et Achatæ similis, et panconus, quae digito longior est, Et Chrysalis uideatur, plurium angulorum numerus facit, Et Paneros, quae Pansebjatos appellatur, cui addita foecunditas existimatur. Et Philoynos, quem Chrysitem uocant, ostrea similis atticae. Et Perileucos, quae ab ore gemmae ad radicem usque candidum habet. Et Natilis cuius speciem est aqua glacata, Et peatis, quae grauida dicitur, parereque, Et parturientibus auxilio esse existimatur. Et Solis gemma, quae ad speciem solis fulgentis in orbem radios spargit. Et Saurites, quae in uentre uiridis lacerti traditur inueniri. Et Selenites, quae candido translucet melleo fulgore luna imaginem continens. Et Synodontes, quae ex cerebro piscium est, qui Synodontes appellatur. Et Syringites, quae stipulae inter medio similis est, ac perpetua fistula cauatur, et Telicos, de qua supra diximus. Et Zimilaces, qui in euphrate nascitur in medio glaucus. Et Zoronysius, quae oriatur in Indo flumine. Et Saurites, qui scari piscis colore est. Et Aegophthalmos, quae est caprino oculo similis. Et Actites, quae Aquilæ colorem habet caudæ candidantis. Et Cenchrites, quae ueluti sparsa muli grana habere uidetur. Et Assites, quae est ad similitudinem folii ederae candidantis. Et Pyrene ab oliuae nucleo dicta, Graeci enim omnium fructuum partem illam interiorē ligneam πυρη uocant. Et Chalaçias, quae grandinum colore, et figuram habet adamantinae duritiae. Et Astrapia, quae è candido discurrentes fulminis radios hêt, dicta à graeco ἀστραπή enim coruscatio est. Et Phlegonitis, in qua ueluti flamma ardere uidetur, dicta ἀπὸ τοῦ φλέγον quod

ardere est. Et Anthracitis, in qua ueluti scintille discurrere uidentur ἀνθρακία enim graeci carbonem appellant. Et Eydros absolutae rotunditatis, et cum candore leuitatem habens. Et polia, à canice dicta. Graeci enim πολλίον cinnum uocant, et Hormesion ex igneo colore auro radians portante secum in extremitate candidam lucem. Et Hienie, quae tabido in uase inueniri dicuntur, et linguae hominis subdita futura praedicere. Et Gemites, quae uelut candidas manus inter se complexas habet. Et Ananchitides, quae in necromantia euocari dicitur imagines deorum. sicut Synochitide umbras inferiorum. Et Dèdri, quae sub arbore de fossa non permittit acem securis hebetari. Obscurus uero natiuus color Leucopo contrarius proprie pullus uocatur, quod pulli ouium ferè eo colore nascuntur. Virgilius, Ne maculis infuscant uelleri pullis. Hinc pulligo ipse natiuus color similiter uocatur. Plynius, Fuluas oues Tarentum habet, et alias suae pulliginis. Hic color ad nigredinem tendit, alicubi plenior, alicubi diluor, plenior ut in Hispania. Plyn, Desunt èt coloru nota ijs lanis, quas natiuas appellant. Hispania nigri uelleris praecipuas hêt. Mart. Nò est lana nubi mendax, nec mutor ahenò, si placeant tyria, me meatinxit ouis. Hinc pullati dicuntur uiliores persone. et rudes, atque imperiti homines, hoc est pullo colore. idest natiuo induti. Suetonius de Augusto, multum secreuit à populo, multis è plebe proprios ordines assignauit, praetextatis cuneum suum, et proximum paedagogis, sanxitque, nequis pullatorum media cauea sederet. Plynius, Tum commutata non plurima, sed omnia cupis, utique si lator scena, et corona effusior. Nò illos quoque sordidos, pullatosque reueremur. Quintilianus, Verum hi pronuntiatione quoque famam dicendi quaerunt, nam et clamant ubique, et omnino leuati (ut ipsi uocant) manu emungunt multo discorsu, haneliu, iactatione gestu. motu capitis ferentes. iam collidere manus. terra pedem inuoltere. ferrere pectus, frontem cadere mire ad pullationem circalunon facit, hoc est ad oculum rudium, atque imperitorum hominum. Aliquando hic color Hispanus siue Beticus dicitur, quippe et Beticam pro Hispania capinus. quod Betis amnis eam mediam diuidit. à quo Pullati etiam Beticatis dicuntur. Martialis, Et beticatus simul, atque leucopatus. cuius uocabuli ratio est, quod natiuus color in Hispania (ut diximus) subnigrior est. Ideoque minus uilis, sicuti canisia rutili coloris lanas habet, quas uocant Erythras, quia graeci ἔρυθρον rubrum dicunt, unde Erythrathalassa rubrum mare appellatur. Item Tarentum habet fuluas et suae pulliginis. hic idem Pullus color implumatus etiam uocatur, quasi fumato stillicidio implutus. Plautus, Implumatis facit uestimentis nomina. Item Sudaus. Idem, sordida, et suasa amictus togula. Item Mutnensis à mutnensibus lanis, ex quibus natiuo colore panni fiunt. Varro, Nam et ludere alacrem uidemus mutnensi tunica. Aliquādo tamen Pullati dicuntur lugubrem habitum ferentes, quod Hispano colore indui in luctu mos erat, et Pullum pro nigro metaphorice usurpatur. Columella, Atque oleris pulli radix, hoc est oleris atris. Hunc colorem pictores quidam è uinaceis fecere, et Stygnon appellauerunt. graeci enim στυγνόν tristem uocant, fitque ex fornacum, balnearumque fuligine. Item ex ebore combusto, quod Elephantium uocant. Hinc proximus est niger color, qui et fuscus dicitur, et de quo supra diximus, ater, unde atra uestes, et fuscae appellantur. et Atrati, qui lugubri habitu induti sunt. Item Anthracinus color à carbone, quem graeci ἀνθρακία uocant, siue quod carboni similis sit, siue quod huiusmodi color è terdis fit, ligno combusto, tritisque in mortario carbonibus. Varro, Proquinqua adolefcennulae, anthracano amiculo, nigello, at-

pillo demisso, sequebantur luctum. Hic color à pictori-
 bus atramentum uocatur. gemmae nigri coloris sunt in pri-
 mis succinum, quod uulgo Ambrum dicitur, quanquam et
 croceum, et album inueniatur. hoc et electrum uocatur, quo-
 niam apud ueteres graecis Sol Elector dicebatur. Putant autem
 sorores Phaethontis scelmine icti nimio fletu in populos arbo-
 res mutatas lacrymis Electrum omnibus annis fundere iux-
 ta Eridanum amnem, quem Padum uocamus. Alij Ele-
 ctidas insulas in adriatico esse dixerunt, ad quas Padus di-
 laberetur, quod falsum esse manifestum est, non aliter, quam
 quod Aeschylus in Hispania Eridanum esse scripsit, eundemque
 appellari Rhodanum. et Eurypides in adriaco litore consue-
 re Rhodanum, et Padum. Quidam etiam aequo falso prodi-
 dere in extremis maris Adriatici rupibus arbores stare, quae
 succinum fundat. Theophrastus in Liguria effodi scripsit. Phae-
 thontem in Aethiopia hammonis obisse, propterea delubrum ibi
 esse, atque oraculum, Electrumque gigni. sunt, qui et in Scy-
 thia erui putent duobus in locis. In uno candidum, ac cerei co-
 loris, quod uocatur Electrum. In alio fuluum, quod appelle-
 tur sialternicum. nonnulli Lyncarion id uocant. et fieri di-
 cunt ex Lyncis urina, plerique Langurium dixerunt, et esse
 in Italia bestias Langurias. Alij Langas uocant, quas dicitur cir-
 ca Padum inueniri, Alij ex arboribus in Lygima effluere. Alij
 in Britania arbores ipsas Electidas uocari. Quidam Gutoris
 in germaniae genti aruarium esse scripserunt nomine Metro-
 nomon, ab hoc diei unius nauigatione insulam abesse Abalú,
 in ea Electrum reperiri, et esse concretum maris purgamentum.
 Eiusdem sententiae est Timaeus, sed insulam Balisiam uocat.
 Nicias solis radiorum succum esse existimauit, hos circa ocea-
 num uehementissimos esse, et sudorem pinguem in ea parte ocea-
 ni relinquere, qui a statibus in germanorum litora eiciatur,
 et in Aegypto simili modo nasci, et uocari Sacal. in Syria quoque
 foeminas uerticillos inde facere. et Harpaga uocare, quia fo-
 lia, et paleas, ac uesuum simbrias rapit. Theophrastus, O-
 ceano aestuante id ad pyrenaei promontorium eicit. Multi etiam
 tradidere iuxta Atlanticum mare esse lacum Cephisida. quem
 Mauri uocant electrum, hunc sole feruefactum electrum flui-
 tans e limo dare. Alij Africa lacum esse Sicyonem appellatú,
 et Cratinus amnem in oceanum fluentem e lacu, in quo aues,
 quas melea gridas, et penelopas uocant, uiuere, ibi nasci ele-
 ctum. Alij iuxta syrtim magnam horum hesperidum esse,
 ex quo in stagnum cadat, et ab Hesperidum uirginibus colli-
 gi. plerique flumen esse Indis Hypobarum, arbores ibi electrum
 producere, quae Aphyracora uocantur, per quae significatur pra-
 dulas suauitas. Nonnulli in germaniae litoribus esse insulam Ce-
 dron, cedri genere syluosam, inde electrum in petras deflue-
 re. Xenocrates non succinum tantum gigni in Italia prodidit,
 uerum etiam Thieum uocari. a scythis uero sacrum, quoniam
 et ibi nascitur, alios putare in Numidia gigni. Socrates ultra
 Indiam fieri dixit e lacrymis meleagridum auium Melea-
 grum defluentium. Certum est gigni in insulis septentrionali-
 bus oceanis, et a germanis uocari Glessum, proindeque a nostris
 unam insularum Glessariam nuncupari, Austrariam a Bar-
 baris dictam. nascitur defluente medulla ex arboribus pinei
 generis, quasi gummi e cerasis. densatur rigore, uel tepore, aut
 mari, et cum inuamescens estus ex insulis rapit in litora ex-
 pellitur, ita uolubile, ut pendere uideatur, et per uadum deferri.
 Arboris succum esse etiam praesca crediderunt, ob id succinum
 appellantes. De Pado hinc fabula surrexisset uideatur, quod tra-
 spadane a grestes foeminae decoris gratia, uice mouilium suc-
 cinis gestare consueuerunt. Tanta succini copia Neronis tem-
 poris Romam allata fuit, ut in uenatione publice edita, retia po-

pulum protegentia eo nodarentur. Arma uero, et librilla. to-
 tusque unius diei apparatus esset e succino. Visa e gleba una tre-
 decim librarum. Liquidum primo destillare argumento sunt,
 quae intus aliquando translucent, ut formicae. Culices, lacerae,
 quae musteo adhaesisse credibile est, et sic indurescenti reman-
 sisse inclusas. Candida, et tetra uiliora sunt, quamuis optima
 odore. fuluis maior auctoritas, quae tamen nimio ardore non fla-
 grent. Summa laus eius, quae ex uini colore Falerna dicitur.
 Attritu digitorum accipit uic caloris paleas, et folia arida ad
 se trahunt, ut magnes ferrum. Ramenta succini oleo addito di-
 lucidius, ac diutius flagrant, quam lini medulla. Nero Popeae
 coniugis suae crines quodam carmine succinos appellauit. Ab in-
 fantibus succinum pro amuleto gestatur. fuluum ab aliquibus
 Chrysolectrum dicitur. Est tamen metalli quoque genus, quod Ele-
 ctum uocatur, quoties enim in auro quinta argenti portio est.
 Electum dicitur, quod modo naturale est, modo citra fit, quod
 si quintam portionem exarserit, in auribus non resistit. Magna
 apud ueteres auctoritate electum fuit. Home. Menelai regis
 auro. electro. argento. ebore fulgere scribit. Helena apud Lin-
 dum insulam Rhodiorum in Mineruae templo calicem ex Ele-
 ctro sacrauit mammae suae mensura. Electri natura est ad lucer-
 narum lumina clarius argento splendere. natuum electum ue-
 nena deprehendere existimatur. Discurrunt enim in calicibus
 arcus caelestibus similes, cum igneo stridore. Lyncarion lapis
 est similis succino, qui ex lyncis urina generatur, egestam sub-
 ito bestia operiente, quoniam inuideat hominum usui. Scalpi-
 tur haec gemma, nec folia modo, aut stramenta ad se rapit, sed
 aeris etiam, ac ferri lammas, ut refert Theophrastus. praeterea
 antiphates, quae in lacte decocta id myrrhae simile facit, et A-
 sbestus coloris ferrei, et apistos, quae igni excaesacta septenis
 diebus calorem tenet, distinguuntibus eam quibusdam rubenti-
 bus uenis, et Belus, quae est quasi oculi pupilla nigra e medio
 auri fulgore lucente, candore arcananda, et Baropterus, siue
 Botrytes, in qua nigredo sanguineis, et albis nodis alligata
 est. et Botrytes, quae nigrae uuae similis est, et Botrychites
 crinibus mulierum similis, et bucardia bubulo cordi similis,
 et Brotea similis capiti testudinis, quae a tonitruis de cadere cre-
 ditur, et bola, quae nimbo inuenitur glebae similitudine, et Cad-
 mites, quam caerulea interdum bullae angunt, et chamites plu-
 ribus spiris sumida, et Catochites i positam manum ueluti gum-
 mi retinens, et Catopyrites, quae ex Cappadocia prouenit, et Ce-
 ramites, quae in testaceum colorem tendit ex nigro, et cerites,
 quae ex nigro in cereum, et Cretos, quae nigra piri specie imi-
 tatur, et Craterites electo nigro similis, quamuis sit et Crate-
 rites alia inter Chrysolithi, et electri colorem, et crocallis,
 quae modo nigro, modo cereo colore est, et Chalcoophonos, quae
 illisa aeris tinnitum reddit, et Chelidonia, quae hirundinum
 colorem habet, quaedam etiam purpureum nigris interpellan-
 tibus maculis, et chelonia testudineo oculo similis. et chelo-
 nitides similis testudini aureis quibusdam guttis insignis, et
 Daphnia comitalibus morbis utilis existimata, et Diphrys, quae
 haec, et candida aliquando reperitur, et Dionysias mi-
 stus nigro rubentibus maculis, quae in aqua trita saporem uini
 facit, et Ebrietati resistere existimatur, et Ecordia, siue Ecra-
 diste, quae nigri cordis speciem ostendit, quanquam aliud ge-
 nus eius uiridi colore similitudinem cordis praeseferat, et Ero-
 tylos silici similis, et Eumetis, quae capiti supposita nocturna
 uisa ad oraculi similitudinem reddit, et Eurocias, quae situ in-
 detur operire nigritiam. et Eusebes, ex quo tradunt, tyri in
 Herculis templo facta sedes, ex qua Dij facile surgebant,
 et Epimelas, quae nigricantem colorem habet in candida
 gemma, et Gemiane. quam inimicorum poenas efficere aiunt,

Hieracites, quæ nigrius emicans ueluti plumis alternat, et
 Idæi dactyli, qui ferreo colore humani pollicis expriment, et
 Medea à Medea inuenta habet in nigrore uenas aurei coloris,
 sudorem reddit croci, saporem uini, et Morion, quæ nigerrimo
 colore translucet, uocatur. Promnion, Myrmedia, quæ
 eminentias quasdam habet similes uerucis, et Myrsinutes, quæ
 melleum colorem nigricantem habet, et Myrrha odorem. Me-
 soleucos, quam nigram linea alba distinguit. Nasomoni-
 nites, quæ cum sanguinea sit, sciat nigricantibus uenis, et Ne-
 brides libero patri sacra à nebridum eius similitudine ita ap-
 pellata. Nebrides enim sunt damarum pelles, quibus uti uete-
 res in Bacchi sacris solebant. nam νεβριδος dama est. Est ta-
 men genus eius omnino nigrum, et Oleacum nigro feluum,
 uiridemq; candidum habens colorem, et Ombria, quam
 aliqui Notiam uocant, et Orites globosa specie à quibusdam
 Syderites appellata, et Ophicardelos barbaro nomine, in qua
 nigrum colorem binæ lineæ albe includunt, et Obsidiana
 gemma dicta à similitudine Obsidiana lapidis, uel quod ex eo
 fiat. Obsidianus lapis in India nascitur, et in Samnio Italiae,
 et ad Oceanum in Hispania, maxime autem in ethiopia, un-
 de cum primo inuenit Obsidius à quo appellatus est obsidia-
 nus, nigerrimi coloris est, et aliquando translucidi, gemmas
 quidam ex eo faciunt. Visæ ex eo fuerunt solidae imagines diui
 Augusti, diciturq; ipse pro miraculo in templo Concordiæ Ob-
 sidianos quatuor elephantos. uisa fuit et Obsidiana imago
 Menelai. Ab hoc lapide uitrum quoque eiusdem coloris Obsi-
 dianum est uocatum. Panchros ita dicta, quod sit aliud eti-
 am genus ex omnibus coloribus constans. Pontica, quæ mo-
 do nigra est, modo stellata sanguineis guttis, modo lineis distin-
 cta, et Samothracia ab insula nomine ita appellata, nigra si-
 ne pondere, ligno similis, et Borsycites in nigro ramosa candi-
 dis, aut sanguineis frondibus. Syderopæalos, quæ nigra est
 multis uariantibus guttis, et spongites à spongia similitudine,
 hæc tamen interdum rufa inuenitur. et Tricus, quæ licet nigra
 sit, tres tamē sucos refert, à radice nigrum, à medio sanguine-
 um, à summo candidum. et tephrites, quæ nouæ lune spe-
 ciem habet in cornua curuatæ, nigri, aut cinerei coloris, et ue-
 neris crines nigerrimi nitoris speciem crinium habentes, et
 Vicientina Veiis reperta albo limite nigram materiam di-
 stinguent, et Zathene modo nigri, modo flauis electri colore,
 et Hepatites ieanori similis, et Dignus dei, qui à Syris colit-
 tur. et Triophthalmos, quæ in Sicyone nascitur tres hominis
 simul oculos exprimens, et Scorpius scorpionis colore, et Ae-
 gomallias similitudine uilli caprini, et Hieracites à colore Ac-
 capitris uocata, et Myrmecites, quæ innatam repentis formicæ
 effigiem habet. μύρμηκα enim græci formicam nomi-
 nant, et cantharias, quæ scabæorum, qui ppe iudem græci
 κάρβαρας uocant Scarabæos, et Lycophthalmos, quæ in
 medio nigrum colorem habet candido anctum, et rutilo, et
 sanguineo luporum oculis similis. et Taos cuius alterum ge-
 nus Dauoni simile est, qui græce dicitur ταύρις. et Cy-
 mea, quæ fracta sibi similitudinem præfert, quam græci κύ-
 μαιον nominant, et Pyrites nigra quidem, sed attritu digi-
 tor adurens, et Polytonos nigra multis tonis candidantibus, et
 Melichros modo niger, modo flauus à mellis colore uocatus, et
 Spartopolia polia colore contraria, et Chalates ærei aliquan-
 do coloris, sed nigrioris. cæsius color dicitur, qui cæli speciem ha-
 bet, dicitur quasi cælius. græce glaucopsis dicitur ab oculis no-
 ctuarum γλαυξ enim noctua appellatur ὄφης uir-
 sus, unde à nostris glaucus uocatur. Hinc glauci equi dicti, qui
 felineis oculis sunt, uulgo glaucioli dicuntur. Virgilius, Glau-
 cūq; color deterrimus albus, et giluo. Item Cæruleus, quasi cœ-

luleus. Vnde Cæruleum mare à cæli colore nominamus. Di-
 citur etiam Cumatilis color, quod græci κύματα fluctus
 uocant. Plautus, Cumatilem togam aut plumatilem. Item Cy-
 neus, Vatro, cyanea penula amictus grassatur, dicitur et cy-
 nus. Plynus, in nomine est, et cyani color, græci κυανός
 dicunt. hinc cyaneus gemma appellatur ex aspidum genere
 colore cæruleo, in qua inest aliquando et aureus puluis, sicut
 Sapphirus aureis aliquando punctis collucet. cæruleæ eni sunt,
 et Sapphiri, quannus et candidi reperiantur adamanti simi-
 les colore. Sed qui Cyanei sunt, mares existimantur. Sunt iaspi-
 des quidam smaragdus similes, alij glauca, alij similes æri, pro-
 pter quod Aeri cysæ uocantur. Item boræ, quod celo autim-
 nali matutino similes sint. Alij quos Sphragidas uocant, quo-
 niam hi tantum optime signent. σφραγίς enim græci
 signare dicunt. Alij qui uocantur grammæ, quod per trans-
 uersum alba linea præcinguntur. Alij polygrammi, quod plu-
 ribus lineis. Est et onycipuncta, quæ iaspionis uocatur uiridis
 imitata. Est et stellata ueluti fumo infecta, quæ caprias uocatur,
 quod græci κάρπυον fumum dicunt. et Microctes por-
 racei coloris, quæ lacte sudat, et Sagma, quam chaldei eodē
 colore adhaerescens naubus habent, et polytrichos, quæ in
 uiridi capillatur. Pictores cærulei coloris diuersa genera ha-
 bent. Etenim in argenti metallis nascitur cæruleum, quod pro-
 prie lmus est, optimum uocatur atticum, quod nunc transma-
 rinum nominant, secundum marmorosum. Tertium à Scyro
 Aegæi insula scyricum. Afferitur et ex Germania, quod get-
 manicum, siue lucidum uocant transmarinum, cum teritur in
 quatuor colores mutatur, candidiorem, nigriorem, crassiorē, ac
 tenuiorem. Ex cæruleo fit, quod uocatur Lomentum, persia-
 tur Lauando, terendo ue, et est cæruleo candidius. Cærulei syn-
 ceri experimentum in carbone est, ut flagret. Adulteratur
 uiola arida decocta in aqua, succoq; per linteum expresso in
 cretam erethriam apporitur, et indicium ex India supra
 modum nigricans, et atramenti fere tenens colorem. Fit et
 ex flore, quod in segetibus frequens nascitur. uiridis color, qui
 maxime recreare oculos existimatur, à uiriditate succi folio-
 rum porri, quæ summa est, prasinus dicitur. Nam græci
 πράσιον nominant porrum. hinc uestes e uiridi lana prasina
 uocantur. Plautus, Prasina cocina tyria. sicco, socos. mo-
 nilia amisit. Item gemma quædam e uiridantium genere, ui-
 liori turbæ Prasius dicitur, et aliud eius genus uirugilis tribus
 distinctum candidis Chrysoprasius, paululum inclinans in
 aurum. Dicitur et à nostris porraceus. Plynus, Heliotropiū
 nascitur in Aethiopia. Africa cypro, Porracei coloris sanguine-
 is uenis distincta, huius coloris sunt præcipue smaragdi, omni-
 um lapillorum usui iucundissimi, quoniam nihil omnino uiri-
 dius comparatum illis uiret. Præterea soli gemmarum im-
 plent oculos, nec satiant. Quin etiam fissa alia intentione
 acies, aspectu smaragdi recreatur. Propterea scilicet gem-
 mas, hæc maxime uiridi lenitate lassitudinem mulant. Præ-
 stantiores smaragdi pariter et translucent, et nitent, hoc est
 colorem expellunt, et recipiunt aciem. Ferunt in Cæa Aegæi
 maris insula tumulo hermiæ reguli iuxta cæarias marmoreo
 Leoni oculos inditus e smaragdis fuisse, ita radiantibus in g-
 gitem, ut territi tynni resugerent, quod cum diu mirati p-
 fectores fuissent, tandem causa intellecta, mutare oculos gem-
 mas. Tradunt Ismeniam choraulem smaragdon centum au-
 reis denariis emi iussisse, cum multas alioquin fulgentes gem-
 mas haberet. cumq; ex ijs commutato pretio duo relati fu-
 sent ægre tulisse, seuissq; in emptorē. qm male curatum exi-
 stabat, qd detractū esset gemmæ dignitati. Fuisse aut in ea
 gemma sculptam Amyonem. hæc Danaï regis filia fuit,

qua dum se in sylvis iaculādo exerceret. Satyrū percussit im-
prudens. Qui in petu in eā factū, uim illi uoluit inferre. Qua
propter implorato Nepanni auxilio, id ab eo passa est, quod
a Satyro formidauerat. Itaq; prae gnans facta Nauplym pe-
perit, quem postea constat in Euboia regnasse. Alex ander ma-
gnus in smaragdo scalpi uoluit, sed non ab alio, quā a Pyrgo-
te, sine dubio in ea arte clarissimo. Inter smaragdos sunt q-
dam obscuriores, quos uocant caecos, alij archedonij dicuntur
inter metalla aeris reperi uilissimi, minimeq; ydem fragiles,
et colore incerti, ac uirentium in caudis pauonum, columba-
rumq; collo plumis similes. peculiare in ijs uitium sarcion est,
hoc est quaedam gemma caro, hinc iuxta archedonem smar-
gditis uocatus. Est smaragdus in Arabia quem cholā uocant,
et edificiorum ornamentis includitur. Est etiam inter smar-
gdos tanos, ē Persis ueniens gemma in grate uiridis, et intus
fordida. Itē chalcosmaragdos aeris uenis turbida. Scribit Theo-
phrastus Regi Aegyptiorum a rege Babylonio missum smar-
gdam dono, longitudine quatuor cubitorum, latitudine trium
fuisse. Item apud eos est in Iouis delubro obeliscum ē quatuor
smaragdis quadraginta cubitorum longitudine, latitudine ue-
ro in una parte quatuor, in altera parte duorum. Item in Ty-
ro Herculis templo statuum esse solidum ē smaragdo. Est
pseudosmaragdus in Cypro inuentus ē media parte smar-
gdis, ē media albis non dum humore in tonum transfigura-
to. Tradunt etiam quidam in labyrintho aegypti Serapim col-
losum fuisse ē smaragdo nouem cubitorum. Proximi huic co-
lori sunt berylli, qui sex angula figura artificum ingenijs poliū-
tur, gignuntur in India, raro alibi reperi. Probatissimi ex ijs
sunt, qui uiriditatem puri maris imitantur. Proximi qui uocan-
tur chrysoberylli, paulo quidem pallidiores, sed fulgore in
aureum colorem exeunte. Quidam nimio pallore hyacinthi-
fontes, alij heroides, alij erini, alij a colore olei oleaginei uocan-
tur. Postrema penē chrystallis similes, ac prorsus euanidi. Indi
solos beryllos, quorum longore gaudent forma, praedicant ce-
rere auro debere. et ob id perforatos alligant scitis elephantor-
um. eos tamen, quoru perfecta bonitas est, non perforant. Vm-
blicos statim capite eorum comprehendentibus. Ideo cylin-
dros ex ijs facere malunt, quā gemmas, quoniam summa est cō-
mendatio in longitudine. Similes quoq; opali sunt, in India si-
militer genui, et smaragdus tantum cedentes. Est in his carbū-
culi tenuior ignis. Anethystris purpurea fulgens, et smaragdi ui-
rens mare. Magnitudo eius nucleum auelanam non excedit. Ob
hanc gemmam ab Antonio proscriptus fuit Nonius senator, qui
hunc ē foronis omnibus suis annulū abstulit secum, festertiuū
uiginti milibus aestimatum. Dubiū maior ne Antonij luxuria
fuerit, propter gemmam hominem proscibentis, an Nonij con-
tumacia proscibi potius, quā unam gemmam perdere sustine-
ti. Hanc ob eximiam gratiam quidam pæderota nunciu pau-
re, quod pueri amorem significat τῆς enim puer dicitur
puer amor, quamuis et alia gemma pæderos, quam supra
diximus uocari sangonem. V iridis est etiā topazius reperi in
Arabia insula, quae chytis uocatur, in qua trogloditae praedo-
nes cū diutius fame, et tē pestate pressi herbas, radicesq; effode-
rent, eruerūt topazion. Alij topazio insulā esse affirmāt in ma-
ri rubro nebulosam, et ideo sepe quæ sitam a nauigantibus, ex-
eāq; causa ita uocatum. τῶν enim trogloditarū lin-
gua idem esse, quod quære re. Ex hac primum Berenicæ regi-
nae portatam fuisse topazio a Philemone praefecto Ptolemæi
regis, mirēq; ei placuisse, et inde factam statuam Arsinæ
Ptolemæi philadelphia uxori quatuor cubitorum, factam in
delubro, quod aureum cognominabatur. Duo eius genera faci-
unt praefidem hoc est porracium, et chrysopteron similem

chrysoprasio. Sola nobilium gemmarum limam sentit. cæte-
ra saxo et cote poliuntur. Est et callis uiride pallens, quae et
angites dicitur. nascitur in rupibus inuis, et gelidis praesertim
cauasi montis, oculi figurā extuberans, leuiterq; adherens,
nec ut adnata petris, sed ut apposita uideatur. Opannus in his
color smaragdi. inclusae auro decorantur. Sunt, qui in Arabia
inueniri dicant in nidis auium, quas melancoryphos nomināt
inferius a nobis dicendas. est et Nilion colorem habens sume-
dae topazii. aut aliquando malleae, est Prasius, et chrysoprasi-
us, de quibus iam diximus, et malachites spissius uirens, a co-
lore maluae, quae μαλάχη graece dicitur. Et balanites sub-
uiridis, et corinthio similis ari, secante mediam flamma ue-
na. Et batrachites ranae uiridis similis colore, atq; effigie. Et ba-
ptes huic similis, sed mollior. Et calorites, quae herbaei coloris
est. Et choaspites a flumine dicta, uiridis, et fulgoris aurei et
diadochos beryllo similis, et eumetres porraci coloris Belo-
deo assyriorum sacra, et heliotropium, quae porraci coloris
est, sanguineus uenis distincta, ex eo trahens nomen, quod deie-
cta in uas aquae fulgorem solis accedentem percussit sanguineo
mutat, extra aquam uero speculi modo solem accipit, de prehen-
ditq; eclipsin subeuntē lunam ostendens. Tradunt magi hanc
gemmam si quis gerat admista herba heliotropio inuisibilem
esse, et horminodes, quae ex argumento uiriditatis appellata ē
ambiente circulo aurei coloris ὀρνίθων enim a graecis or-
nis uenque oleris circulus appellatur, et hexecontalithos, quae
licet ipsa quoque uireat in parua tamen multicolor est, ex quo no-
men habet ἑξήκοντα enim sexaginta significat λίθων
lapidem, quasi sexaginta colores habeat. Et Thracia, quae triū
generum est, prima uiridis, secunda pallidior, tertia sanguineis
cutis. et echites uiperæ similis, colore uiridi subobsuro, uiri-
dis color chrysocolla est, humor in putris per uenas auri deflu-
ens crasse sentente limo frigidibus hybernis, usq; in duritiam pu-
nias, sed laudatior est in aerijs metallis, et proxima in ar-
gentarijs. Inuenitur et in plumbarijs, uilior etiam auraria. Fit
et artificio, sed deterior naturae. immixtus in uenam aquis to-
ta hyeme usq; in lunium mensem, deinde siccat. Item herba,
quae appellatur Lutea tingitur. Sic tinctam pictores orobitem
uocant. Praeter hos ceteri fere omnes colores misti sunt, et ex
ruffo compositi, sed ita diuersi, prout rufum. aut intendunt, atq;
aouunt, aut cum colore uiridi miscent, aut nigro infusant, aut
uirēti sensim, in albo illumināt. Rubens et rufus generalia no-
mina sunt ad omnia, quae quomodolibet rubent. etenim fuluus.
flauus. rubidus. phaeniceus. rutilus. luteus. spadix ruber, seu ru-
fi sunt, siue etiam rubri. A rubens fit rubeo. a quo rubesco, et
erubesco, et rubescio, et rubescio nota significationis, et ru-
bor. et rubedo, et erubescencia pro rubescatione, et ipso colo-
re rubeo, et rubicundus rubore plenus. et ruber idem, quod
rubeus, et Robus rubro colore. a quo robigo, de qua supra di-
ximus. et Robigus deus. et robigalia. et robignosus. et ro-
bur. et roboreus, quod ex robore est. et robustus. Item rubus
ex genere fruticum aquaticarum, quod uirgulta eius rubeant.
Spinosa est, et mora producit. genus eius rosae similitudinem
habet, qui uocatur cynosbatus. Item aliud genus, quod graeca a
loco appellant idæum. tenuior est ceteris, minoribusq; spinis,
et minus aduncis. et rubidus, quod modo rubentem signifi-
cat, modo scabrum, atque asperum. unde scortae ampullae ru-
gosae, rubidae dici solent. Rubidus etiam a scabrietate dicitur pa-
nis secundo coctus, qui et a nautarum usu nauticus appellatur.
Plautus, Exiguam bucellā rubidi panis. Plyn. Nauticus pa-
nis tusus, atque iterum coctus sifit alium. et rubeta, quod in
uepribus tantū, et iter rubos uinat, genus ranae est, quae graeci
φειρον uocant, grandissima cunctarum, et ueneficiorum

plena gemina habens ueluti cornua, ueneni perniciosissimi, celeriusq; etiam, q̄ a spū interimens. Iuuē. Misceat sitiente rubetā. Idem, Ranarum uiscera nunquā inspexi. Mira de his magis tradidere, si in populum inferantur, silentiū fieri. officulo, quod est in dextro latere, in aquam feruentem deiecto refrigerari uas, nec postea, nisi exemplum fuerit, feruere, e sinistro uero latere officulo deiecto statim feruere. A pocynon id uocari amorem eo q̄ iurga, si in potionem addatur, concitari. Democritus tradit, si quis uulgarī ranae uiuenti extrahat linguam, ita, ut nulla alia pars corporis adhæreat, ipsaq; in aqua dimissa illam mulieri dormienti supra cordis palpitationem imponat, quæcunq; interrogauerit, uera responsuram. Sed hæc ridicula sunt. illud uerum esse constat ranarū flumiatilum postiores pedes gratissimos esse in cibo. q̄ contra serpentis esse adiuuamento. q̄ rubia herba tingendus lanis, ac corijs idonea, uulgo nota, q̄ ubiq; nascens. item rubrica, quā graeci μάκρον uocant etiam Homeri tempore nobilitatam, licet non dum pictura esset in usu. tingebantur duntaxat ea nauigia. Home. τῷ δ' ἄμα κινεῖ τὸ πτόντο δὲ ὠδὸν αὖ τὸν τὸρὸν οὐκ. Nasctur per se rubra, minio proxima præsertim in insula Lemno, nec nisi si gnata uenundari olim solebat, propter qd̄ sphyragidem appellabant ἀπὸ τοῦ σφραγίσειν, quod si gnare est, hac minium adulterant, q̄ a ponto, ubi nascitur dicitur pontica. q̄ rubellum, minium subrubrum. Mart. Et uicentani bibitur fex crassa rubelli. Persius. Veientanumq; rubellū. Rubellæ etiam uites appellatæ. q̄ rubellæ uinæ, quod uinum ipsarū materia rubra sit. Plyn Proxima dignitas momentanis rubente materia, quapropter quidam rubellas appellauerunt uinæ. Columella, uomentanæ uinæ nobilitate sequuntur amineas. fœcunditate uero etiam præueniunt. quippe cum se frequenter impleant, q̄ id, quod ediderint, optime tueantur. feracior est minor. nec ita rubet, ut maior. a quo colore rubellæ nuncupantur eadem, quæ fecanæ, qd̄ plusquā cæteræ fecas afferant. Et Rubi Italicæ oppidum a ruborū frequentia. Horat. inde Rubi fessi peruenimus, q̄ a rufis rufio uerbum. Plyn. Eadem rufat et pillū, hoc est rubefacit. Ab hoc rufesco, hoc est rufus fio. q̄ rufus cognomen uiri. hinc rufili appellati sunt tribuni militum, non a populo, sed a consule facti. quod de eorum iure Rutilius Rufus legem tulerit, hi postea mutatione unius literæ Rutili sunt appellati rufi. seu rutuli coloris. quoniam studiosæ erant ueteres Romanæ mulieres rutiliæ cognominatæ sunt. Idem etiam uiri rutuli sunt appellati. Rubæ ergo uestes, q̄ rubræ, q̄ rufæ sunt rubei coloris. Mart. Roma magis fuscis uestitur, Galia rufis. Rutilæ, cum aliquid nigrioris habent admistū, quæ q̄ Hyacinthinæ dicuntur, de quibus supra diximus. q̄ hisigne ab Hisge herba. q̄ ferrugineæ a ferri igni colore. Virgilius. Et ferrugineus hyacinthus, quamuis aliquando ferrugineus pro rubiginoso accipitur, q̄ ab ipsius rubiginis similitudine pro fusco. q̄ burræ, quia ueteres burrum rubrum dicebant. unde burranica potio appellatur, lac sapa mustum a rufo colore, q̄ rustici burram buculam nominabant, qd̄ rostrū habeat rufum. Pari modo rubens abo, ac potio ex prædio burrus appellatur, quæ omnia a graeco deducuntur. nam graeci τὸ ῥῶδον rufum dicunt. Color uero, qui est inter rufum, q̄ nigrum, qualem in bobus præcipue cernimus, Helius dicitur, a quo heluacia genus ornamenti lydi a ueteribus uocabatur. Heluella uero uocabant olera minuta. quoniam helus, q̄ helusa ueteres dicebant pro olus, q̄ olera. Item balaustinæ a flore mali punia, qui balaustum dicitur, q̄ non modo medicinis, sed et uestibus tingendis utilis est, quæ sibi concoloris sunt. q̄ color ipse dicitur balaustinus. Rubri coloris præter rubricam sunt minium, quod inuenitur in argentarijs metallis, magna in

ter pigmenti authoritatis. q̄ olim apud Romanos religionis. Quippe simulachri Iouis facies diebus festis minio illini solebat. item triumphantium corpora, sic enim fertur Canallus triumphasse, ob eam (ut arbitror) rationem, ut imperatores horribiliores uiderentur, quemadmodū Cæsar Britanos scribit Glasto se insicere, quo horridiores uideantur in bello. Glastum herba est plantæ gni similis. quæ Britanorum quoq; coniuges, nurusq; quibusdam sacris, toto corpore oblinuntur, nudæq; incedunt, Aethiopum colorem imitantes. Præterea minium unguentis cœnæ triumphalis ad lauandas manus addebatur, q̄ censes Iouem minio insiciendum solebant locare. Aethiopum quoq; proceres toti eo tingebantur, eumq; deorum simulachris colorem adhibebant. Tradunt Minium a Callia atheniense primo inuentum fuisse, dum speraret ex rubente arena in metallis argenti aurum excoqui posse. arenam cœci colorem habere, hanc teri. deinde lauari farinam. q̄ quod subsidat iterum lauari. Quidam hoc magno errore annabarium uocant, cum proprie annabaris sit sanies draconis, merientium elephantorum pondere elisi. utriusq; animalis sanguine permisto. Constat enim elephantis frigidissimum esse sanguinem, ob id se uente astu a draconibus ex pta, quam ob rem mergi in amens, q̄ bibentibus insidiantes proboscide inuoluunt, atq; in aurem morsum defigere, quoniam is tantū locus defendi proboscide nequeat. Sic a draconibus totos elephantos ebibi, sicutos concidere, et dracones sanguine iebriatos elidere, ac utrosq; pariter commori. Proboscis est porrecta corporis pars inherens naribus, quæ excepto homine, in alijs fere animalibus inuenitur. Varro inuenisse se Eryciū cum proboscide scribit in Elephanto dicitur manus, quod ea tanquam manu utatur. 30 Plynus, Resoluitur elephanti manu draconum nodos. Est q̄ alius d' mationis modus. Ab excelsa se arbore Draco in elephanti inijcit. Ille arborum, aut rupium attritum querit. Draco id senties alligat cauda, ille proboscide nodos resoluit, hic in ipsa nare caput condit, q̄ strandi uiam auferens cecat. Interdum petit oculos, ex quo fit, ut cæci plerunque elephanti fame contabescant. Proboscis ideo dicta, quod ante de pascat. Graeci enim τὸ ῥῶδον dicunt ante pascere. Mithra ergo illa ex duorum animalium sanguine Cinnabaris dicitur. Nec est alius color, qui in picturis magis proprie sanguinem reddat, ex antidotis, q̄ diuersis alijs medicinis utilissima, cum minium (quo pro annabari medici quidam utuntur) sit manifeste uenenum. A minium fit minio uerbum, quod est minio tingo, q̄ passiuum eius minior. Plynus, A censoribus in primis Iouem minioandum locari. a quo q̄ miniarī libri dicuntur, cum literæ maiores uersicoloribus fiunt. Item miniarie dicuntur loca, e quibus effoditur minium, sicut argentariae. q̄ aurariae, e quibus effoditur argentum, atque aurum, et miniarium metallum uocatur argentum, cum quo effoditur minium. Solebant ueteres minio clariore literas facere, uel in auro, uel in are, uel in marmore, etiam in sepulchris. Et sinopis inuenta primū in ponto q̄ a quo nomen habet Sinope urbe. Speciei eius tres, rubra, q̄ minus rubes, q̄ iter has media, eam, quæ ex Africa uenit Ciæculum appellant. Et Ochra, quæ fit exusta rubrica in ollis nouis luto circumlitis. Sinopidis ponticæ selibra silis luadi libris decet, et melmi graecijs duabus misis, tritisq; una p̄ dies duodecim, Leuochporum fit, hoc est Glutinum auri, cū inducitur li gno. Inter gemmas autem rubeo colore sunt carbunculi, a similitudine ignium appellati, cum ipsi non timeant ignem, ob id a quibusdam uocati Apyrotes, Qui ex ijs, languidius lucet, Libycotes appellatur. Carhedonijs sunt miore, et nigrioris aspectus, gbus si gnatis eris uniolemus. est q̄ Anthraates appellata carbonibus similis. Miri,

quod lacte uelut intermotui extinguuntur, contra perfusi aqua magis exardescunt. Cognata carbūculo est sandastro, quam aliqui Garamantidem uocant. habet uelut intransilucido stellanteris intus aureas guttas, et serē hyadū numero. quidam et sandastem nominant. Nicator Sandaphorion, alij Sandareson nuncupauerūt. Ex eodem genere et Lychnites est appellata a lucernarum accensarū praecepta gratia. probatissima in India nascitur, quā quidam remissionem carbūculū esse dixerunt. Secunda bonitate est Ionis appellata a praeclaris uoluarum oribus. Nam graeci ἰον uolā nominant, haec a sole, aut digitorū attritu ex calcata paleas, et chartarum fila ad se rapit. Et Charchedonius, quae idem facere dicitur, quā sit multo uilior, nascitur apud Nasamonas in montibus, ut uolā putant, imbre diuino, iueniturque ad repressum lunae maxime plenae. Potoria uasa ex hoc lapide fieri consueuerūt, nostra quoque etate aliquando uisa. Scalpturae contumaciter resistit, praemque ceres retinet semper. Et Sarda, quae e contrario signando utilissima est gemma uulgerris, et primum Sardibus reperta. Sardis plurimum numero urbs Lydiae est, regia olim Crasii Lydorum regis, sed laudatissima in Babylonia. alterum eius genus demum uocatur a pinguedine. Graeci enim ἐπιμύρον pro pingui accipiunt. Homerus hoc frequenter utitur. a quo ἐπιμύρον appellatur. Nec fuit in usu antiquorum gemma ulla frequentior, ut Menandri fabulae testantur. ab hac et onyx, de qua supra diximus. alia gemma Sardonyx appellata cando rem habens in sarda, quasi ungue hominis carnibus imposito, et utroque translucido. Placere nostris ob id maxime cepit, quod sola prope gemmarū scilicet non auferat cerā. Indi perforatis unguentur in collo. Claudius Caesar Smaragdo in primis uti solebat, atque Sardonyce, primus autem romanorū Sardonyce usus est prior Africanus, deinde Romanis celeberrima fuit. Persius et naturalia tendē cū Sardonyce albus, in uue. Ante pedes ideo conducta Paulus agebat sardonyce. Hinc qui sardonycem gestat, dicitur sardonyceus sicut ab annulo annulatus. Mart. Rufe uidet illum subsellia prima tenentem Cuius et hinc luces sardonycata manus. Hanc gemmam fuisse tradunt, quā Polyocrates tyrannus, cū ei omnia in uita secunda succederēt, nec unquam aliquid aduersi, quo semper fuerentis, atque ita insidiantis fortunae inuidia expiaret, annulo ligatam, nauigio in altum mare proiecit, manu sua deiecit in profundum, saltē hoc modo in uita aliquādo doliturus, At fortuna nec flecti, nec mulcari facili, id passā non fuit. Et enim pisce eximia magnitudinis eo die capto, regis in conuiuio oblato, annulus, quem dum mergeretur, deuorauerat, summo omnium, qui aderant strepore restitutus est, uentriculo piscis dum scinderetur inuentus. Visa postea Romae haec gemma fuit in Concordiae delubro cornu aureo Augusti dono inclusa, Et hyacinthus rubro colore diluto flori. a quo nomen habet, oppido quod similis et Chrysolāpu noctu ignei coloris, licet die palleat. Et Eupetolos igneus in primis colorem habens, sed caeruleo, et uinij, ac mali coloribus admixtis. Et gorgonia, quae nihil aliud est, quam Corallium, ita appellata, quoniam corallium extractum aquis ex ligno duret in lapidem, quomodo Gorgonis capite ostenso cuncta lapidescere solebant. Noctē est Persei, ac Gorgonis fabula, de qua inferius differemus. Corallium in mari rubro gignitur, et in persico, quod uocatur iace. Laudatissimum in Gallico sinu circa orchadas insulas, et in siculo circa Drepanū, et ante Neapolim, et ante Corniculum hoc quoque tempore. forma ei est fructus. color uiridis, bacca candida sub aqua, et molles. Exemplae confestim durantur, et rubescunt, quasi corna satiuā. Aut tactu, dum uiuit, prorsus lapidescere, propter quod euelli retibus, ac ferramento praecidi. Hac de causa corallium, quasi che-

ralium uocatum putant ἀπὸ τῆς χερσός, hoc est a manu, quod ea tactum lapidescat. quidam tamen potius ἀπὸ τῆς χερσός dictum uolunt, quod congestum quid, ac testaceū significat. Probatissimum eximie rubet, et quā ramosissimum est, nec scabrosū, aut lapideum. religiosum id gestamen putant, et infantiae pro amuleto alligatur. bacca quoque ex eo faciunt, quibus et in numerandis precibus sacris, quae sacrae bacca, siue per diminutionem sacrae baculae dicuntur. et in collo pro monili utuntur. et Hepisthites, quae speculi naturam habet, in reddendis imaginibus, quāque rutila Experimentū eius est, si feruentem aquam addita statim refrigeret, aut si in sole posita aridam materiam accedat. Et haematites sanguineo colore in Aethyopia principalis. et meconites, quae florem syluestris papaueris exprimit. et Nympharena urbis et gentis persicae nomen habens similis hepisthite. et telicardios colore cordis, persis maxime grata, quam maculā appellant. et caranias marini cancri colore. et triglites colore triglae, hoc est mali. Cocanus uero color est, qui exuberantiam quandam, ac splendorem ruboris ostendit dictum a cocco, quod latine granum dicitur. est enim coccus ueluti granum, quod uel ex arbuscula ilia simili, uel ex rubenti gramme nascitur olim in Galacia a fricat, ac Lusitania. Postea et in Gallia trasalpinas, nunc etiam in Peloponneso, atque alijs Graeciae locis. hic et spadius, et phanicus uocatur, quod non dissimilis sit fructui palmae arboris nondum sole incocto. Spadius enim graeci nominant amulsum ē palma cum fructu ramum. φωνίξ uero palma appellatur. a quo graeci φωνικὸν phanicū uocant. Hinc cocina, et cocinae uestes dicuntur. Mart. Cocinae famosae donas, et ianthinae moechae. idem color roseus, a Rosarum similitudine dicitur. a quo et roseus pannus, et roseae uestes appellantur. Plyn. Asini a cotu spuma collecta roseo panno, et inclusa argento uenerem stimulat. Rosa notissimus flos ē spina nascentis, siue rubo. Cernit primo inclusa grano solo cortice, quo mox inuolante, et in uiridibus alabastris fistigato, paulatim rubescens dehiscit, ac sese pandit in medio calicis sui complexa luteo apice. Ex hac fit oleum, quod rosacum dicitur, fuisseque in usu a Troianis usque temporibus testatur Homerus ῥοδόντι δὲ χερσὲν ἰλάειν, hoc est, roseo quoque unxit oleo. Item unguento quoque imponitur, de quo superius diximus, et mensarum delitijs. Quae ardentissimi coloris est, non excedens duodena folia, mulesia dicitur. proxima minus rubens Trachinia. uilior albicantibus folijs alabandica. Viliissima pluribus, et minutissimis sicionia. Est quae a foliorum multitudine centifolia uocatur, quae nec odore, nec specie probabilis habetur, nec coronis a ueteribus adhibebatur, praeter, quā ad extremos uelut cardines. Est et quae graecula appellatur a nostris, a graecis lycnis, non nisi in humidis proueniens, nec unquam excedens quinque folia, uolae magnitudine, colore nullo. Alia graecula funditur ē caule malleolaceo, folia oleacea habens, moscheuton uocant. μοσχάματα enim propagnes uocantur. inter has media magnitudine autumnalis est, quam uocant coroneolam, omnes sine odore. A rosa rosetum, et rosarium deducuntur, hoc est copia fructuum uno loco rosas gignentium, et roseum. unde roseus color, et roseus odor, et roseus pannus. et rosea, hoc est purpureae generis. et rosalia corona ē rosae facta. Rosa graecae ῥόδον dicitur. unde Rhodinum unguentum, et crimorhodon lilij generis rubens, quod graeci ῥόδον uocant. et rhododendrosi, quod ne nomen quidem apud nos inuenit latinum. Rhodophanen uocant, aut nerium. frutex est folijs amygdalae, sed maioribus, et pinguioribus, semine patenti ut cornu. intus lana est similis hyacintho, radix oblonga, qu-

fta salsa. angusta nascitur locis aquosis, & humidis, et Rhoda
 ra herba, quae caulem habet uirgae siculneae, modo geniculata-
 tum. folia uirtice in medio exalbida, eadem procedente tempo-
 re tota rubentia, florem argenteum ad similitudinem rosae. hu-
 ius coloris iter gemmas est amethysti genus, de quo paulo mox
 dicemus. & mirax rosae colore, quamuis solis radijs opposita
 uersicolor sit, & telirrhizos, quae in colore cocino candidis
 radiabus spectatur. reperitur tamen, & coloris cinerei. & rho-
 dites a rosa uocata. Graeci enim ῥόδον rosam nominant.
 Purpureus color est, qui nigricantis rosae splendore subluet.
 Ceterorum omnium colorum gratissimus, & tingendis uesti-
 bus maxime expetitus, a purpura uocatus. Purpura enim pi-
 scis est ex concharum genere, uiuit annis septennis, latet circa
 canis ortum tricenis diebus. Congregatur uerno tempore, mu-
 tuoq; attritu lentorem quandam ueluti cerae emittit, sed nobi-
 lem illum succum ad tingendas uestes in medijs fauibus ha-
 bet, minimum liquoris est in candida uena. reliquum corpo-
 ris sterile est. Uinas conantur capere, quia florem illum mori-
 tes cum uita euomunt. Lingua purpurae est longitudine digita-
 li, duritia tanta, ut reliquas conchas a caeco perforet. aqua dul-
 ci, & sicubi flumine mersa fuerint, facile necantur. alioquin
 quinquagenis diebus uiuunt captae, & salua sua nutriuntur.
 crescant celerime omnes conchae, sed purpurae praecipue, an-
 no magnitudinem implent. Maioribus purpuris detracta co-
 cha auferunt succum. minores frangunt Tirij, & ita eorum
 rorem exapiunt, qui a loco Tirius dicitur, quanquam in alijs
 quoque locis id fiat. dicitur etiam Bucinum, quando duo huius
 modi concharum genera sunt. Bucinum minor concha, ad si-
 militudinem eius Bucini, quo sonus editur. a quo nomen ace-
 pit, quod rotunditatem oris in margine incisam habeat. Purpu-
 ra rostrum habet caliculatim procurrrens, & clauatum usque
 ad turbinem, aculeis in orbem septenis, qui non sunt. Bucino,
 sed utriusq; tot orbis sunt, quot habent annos. bucinum non nisi
 si petris adheret, & circa scopulos semper inuenitur. Purpu-
 ra a Pelago pelagia uocatur. a quo & succus eius pelagium
 dicitur, sicut succus Bucini dicitur Tirius. pelagiarum aliae lu-
 tenses a luto, in quo uersantur. aliae algenses ab alga. aliae cal-
 culosae a calculo maris. aliae dialutenses, quae uario soli genere
 pasuntur. utriusq; succus ab artificibus decoquitur, atque ex-
 pumatur. dein lana tingitur. Bucinum per se damnatur, quo-
 niam succum habet remissioem, pelagio admixtum dat ei as-
 steritatem illam, nitoremq; qui queritur, rosam, sic alterum
 altero exatatur. Summa laus huius coloris est, si sanguini con-
 creto similis sit, aspectu nigricanti. Quapropter Homerus
 πορφυρον αίμα; hoc est purpureum sanguinem uocat,
 hinc uestes purpureae dictae, & tyria a loco, ubi purpura fit,
 & color ipse a matre uocatur purpura. a quo purpurissimum di-
 citur, coloris factitij genus, quo utuntur pictores, fitq; e creta
 argentaria, & cum purpuris pariter tingitur, bibitq; eum co-
 lorem celerius, quam lanae. & quoniam purpura graece πορ-
 φυρα uocatur, porphyriacus quoque pro purpureo accipitur.
 Ouidius, Et porphyriacas figere labra genis. & porphyrites
 lapis in aegypto rubens, candidis interuenientibus punctis, pro-
 pterea leucostichos appellatus, quod λευκός album dicitur,
 σίτερον pungeret. Item porphyriticus, hoc est ex por-
 phyrice lapide. et Porphyris insula in laconico mari sita, quinq;
 millibus passuum a maleae promontorio distans, eadem postea
 cythera dicta. & Porphyrio uis, quae sola morsu bibit om-
 nem cibum aqua subinde tingens. deinde pede ad rostrum ue-
 luti manu afferens, crura huic praelonga rubent, & rostra.
 Mart. Nomen habet magni uolucris tam parua giganteis. et no-
 men Prasinus purpurionis habet. Constat sane inter gigantes du-

os, praecipue principatum obtinuisse Porphyriorem, & Alcio-
 neum Prasinus quoque aurigae, cuius in Nerone Tranquillus
 mentionem facit. Prasinus purpurio dictus est. Murex quoque
 genus conchae a purpura diuersum, licet similiter uerno tem-
 pore congregetur. & lentorem quandam saluuet, latetq; circa
 canis ortum. Idem & conchilium per excellentiam dicitur. Ply-
 nius, Conchilia & purpuras omnes ora atterit. unde uestis
 tincta murice conchylata dicitur. Idem, in cochylata ueste ca-
 tera eadem sine buccino. Ponitur tamen conchilium, et pro ipso
 colore, sicut purpura, murexq;. Idem, Concharum ad purpu-
 ras, & conchylia eadem quidem est materia. Item pro genere
 ipso concharum, a quibus nomen sumpsit. Idem, Lingua pur-
 purae longitudine digitali, qua pasatur perforando reliqua co-
 chylia, muricis, siue conchylj cruor grauis in sacco est, color
 austerus in glauco. & irascenti similis mari, id ostrum di-
 citur, ab ostreis. Quapropter conchylium muricem. ostrum. in
 eadem significatione accipimus. Virg. Tyriog; ardebat muri-
 ce lana. Idem, ut gemma bibat, & sarrano dormiat ostro.
 Iuue. Horum ego non fugiam conchylia, hoc est luxuriosas ue-
 stes, et murice infectas. Sed horum nominum ratio reddenda
 est. Inter pisces quidam crusta fragili muniantur, ut sunt lo-
 custa. & cancri. Locusta sunt, quae reptantium more stant
 recto meatu, si non sit metus, cornibus ad latera porrectis. pau-
 da uero isdem erectis in latera procedunt. & inter se corni-
 bus dimicant, dictae a similitudine terrestrium, ac uolucrum
 locustarum, quae oua in terra pariunt, cum pepererint, statim
 matres innascente circa fauces uermiculo strangulantur, eodem
 tempore obeunt mares. haec serpentem quoties libuerit, singula
 necant, fauibus eius morsu apprehensis. Aristoteles. πολλαί
 δὲ καὶ τῶν ἀρπύων ἰσθαλασπιδίων τῶν μαζήτων τοῖς ὄφρασι
 λαμβάνεται τοῦ τραχήλου, hoc est, multi autem, & locustis
 uiderunt, quando aduersus serpentes pugnat, eorum fauces ap-
 prehendere. non nascuntur locustae nisi in planis, & rimosis
 locis. in India longitudine trium pedum esse traduntur, cruri-
 bus earum, atq; feminibus. cum iauerint pro ferris utuntur.
 Aliquando gregem sublata uento in stagna, seu maria dea-
 dunt. Longinqua etiam aequora traesunt, plurium dierum in
 nere continuato, tanto pennarum stridore uolitantes, ut maio-
 res ues uideantur. ingentem se penumero missibus iacturam
 afferunt, tactu multa adurentes, unde nomen habent. morsu
 uero cuncta, atque etiam tectorum fores erodentes. Appuliam
 maxime ex Africa infestant. In Cyrenaica lex est, ut ter anno
 debellantur, & in eum, qui cessauerit, desertoris pana sanata
 est. primo itaq; oua earum obtulerunt. secundo factum. tertio adul-
 tas. In insula Leno certa mensura praescripta est, quam singuli
 necare, & ad magistratus referre debeant, habentes ob id in
 ueneratione graecos, quod aduerso uolatu illarum exitio oc-
 currant. In Syria quoq; militari imperio necare eas mos est. Par-
 thi eas in cibo sumunt. uocem ab occipio emittunt, ubi in com-
 missura scapularum habere quasi dentes existimantur, q in
 ter se terendo edant stridorem. Nefas est credere diuum Ioan-
 nem, quae Reges nostri praecursorem merito uocant huius abi-
 m puritate usum in Heremo fuisse. Causa autem erroris hinc
 fluxit, quod graeci ἀρπύων modo locustis uocant. modo
 sumitates herbarum, siue arborum, hoc est teneriores partes,
 & quasi quosdam cauliculos, qui sumi in cibo solent. unde
 ἀρπύων graeci dicunt, hoc est summa decerpere. Interpret
 igitur pro cauliculo locustam posuit. Nec me latet ab historicis
 tradi, gentem quaedam esse in India, quae Pandore appellatur
 annos ducentos uiuentem in inuenta caedido capillo, in fenestrate
 nigro, contra alia quadragenos non excedentem annos, quoru
 uxores semel pariunt, Locustis eos alii, & esse perniciis. Sed a-
 bo tam

bo tam immundo uixisse sanctissimum uirum, mibi certe parū
credibile uidetur. Cancris distinguntur in amarus. cetravos. as-
chor. paguros. heralcoicos. leones. & quaedam alia ignobiliora
genera. Sunt & in phoenice hippiae uocati tantae uelocitatis,
ut consequi eos impossibile sit. octonos cancri pedes habent, om-
nes in obliquum flexos, bina brachia cum forcipibus denti-
culatis. superior pars mouetur. Inferior est prorsus immobilis.
Coctae crustam paulo duriores habent. Suntq; & Aquati-
les, & terrestres exerentes sese domatilis, quoniam oculis ca-
rent, binis corniculis iter praetentantes. Firmioris uero testae pi-
sces Conche, & Ostrea dicuntur. conche dicuntur, quae testam
lenē habent, ac politam, siue uniforniter rugatam, siue denti-
culatam. Ostrea uero, quae asperam, scabramq; quamuis ge-
nerali nomine ostrea quoque conche uocentur. Item quae ex
uno tantum latere testam habet. altero scopulis, aut lapidibus,
aut alteri materiae adherent. Nam testae ipsae duriores proprie
conche dicuntur, quales sunt coctearum. Ouidius, ostreaq;
in conchis tuta fuerit suis. Cicero de pinna loquens. Duabus
gradibus obliqua conchis, Columella implicatus conchae limax.
Vnde uasis quod genus concauum, ac superius patulum ab his
conchae similitudine concham uocamus. Plyn. puluis semper
in annos digeritur, et ex aceto maceratur, ut omnis duritia sol-
uatur, ac rursus uinditur, deinde lauatur in conchis, sicuturq;
Hinc etiam conchis dicta est faba cum cortice suo elixa, ad dif-
ferentiam fabae fresiae, quae sine cortice coquitur, a similitu-
dine uidelicet concharum. quod confracto cortice, uelut impli-
catis conchis suis carum uideatur. Martialis. Si spumet ru-
bra conchis tibi pallida testa. Lutorum coenis saepe negare po-
tes. Est autem concha graecum uocabulum, quippe graeci νό-
ζα concham dicunt νόζαλιον muricem νόζαλιόν
muricum collectorem. Itaq; purpura inter conchas potius nu-
merabitur, murices inter ostrea ob scabriam corticis, quae pro-
pter & murex pro saxo aspero ponitur, diciturq; ab asperitate
murorum. Virgilius. Et aceto murice reme obnixi crepuere.
ostrea uero, similiter a graeco appellata sunt. Nam sicut nos a
testae tejudinem uocamus, siue animal, quod ueluti testa tectum
est, siue id genus edificij, quod ex testa est compositum, uel ad
testudinis similitudinem factum, sic graeci ὀστρακὸν ἀπὸ τοῦ
ὀστρίας nominauerunt. ostrea cum quippe testa a graecis uo-
catur, unde Testaceum puumentum, uulgo nunc ostracum uo-
cant, & ostracana suffragra Atheniensium dicebantur, quod
Athenienses ea in sigillis uasis dare consueuerunt. hinc ostrea
tum pro duro, atque aspero accipimus. Plautus. Itaq; iam quasi
ostreatum terquam ulceribus gestat. & ostris, siue ostria uocatur
arbor, quae solitaria nascitur circa saxa aquosa, similis fraxi-
no cortice, & ramis, & folio, pilis tamen paulo longioribus,
crassioribusq; ac rugosis inasuris, materia dura, atque firma,
quae in domū illata, difficilis partus fieri, mortisq; miseris,
ueterum superstitio existimauit. Dicuntur etiam foemino ge-
nere ostreae. A. Cellius ostreae senescēte luna inuheres. macrae
temes. exute sunt. Crescente luna pinguescunt. hic abus in de-
litij semper habitus fuit, & palma mensarum hodie quoque
ostreis datur. Gaudent dulcibus aquis, in petrosis tamen gignū-
tur. Grandescunt crescente luna, sed priuatim circa initia aesta-
tis multo lacte praegnantia, praecipua habentur, quae spissa sunt,
nec salina sua lubrica, crassitudine potius laudantur, quam la-
titudine. Spondylus dicitur callosum illud rotundum albicans,
quod intus habent in medio, a similitudine spondyli, quod nos
uerticulum dicimus, appositum suis. ut melius nendo uertan-
tur. nam reliqua atro circumsparsa Lacina dicitur. Meliora
sunt, quae spondylum breuē habent, nec carnosum, nec fibris
lacinosum, ac tota in alio generosiora etiā existimantur am-

biente fibras purpureo crine. Parata appellantur, quia cruda
meliora sunt. Gaudent peregrinatione. Brundisina in Auer-
no meliora sunt. contra ista & suum retinere succum, & a
lucrino adoptare existimantur. In indicō mari pedalia inue-
niri prodiderunt. nomenclator nepotis cuiusdam inter ueteres
Romanos tridacna ostrea appellauit, tantae amplitudinis in-
telligi cupiens, ut ter mordenda essent. Sicut enim mor-
dere est. ostrea stomachum mirifice reficiunt, fastidio meden-
tur, molliunt aluum leuiter, cocta cum mulsō tenuissimum, qui
10 sine exulceratione sit sanant. uesciarum ulcera repurgant. Ci-
nis concharum dentes polit, ideoq; inter dentifrica numerat-
ur. Dentifricum enim uocamus, quod fricando dentium ru-
biginem tollit. Sicut Dentiscalpium, quo scalpuntur dentes, ut
penna, lentiscus, & similia. Martialis. Lentiscum melius, sed si
tibi frondea cuspis defuerit, dentem penna lenare potest. Ab
ostreis ostrearius panis dicitur, quo ueteres cum ostreis uesci so-
lebant. Varia sane panis genera apud ueteres fuerunt. Aliquan-
do ab obsonijs nomen habebat, ut ostrearius. Aliquando a de-
litij, ut Artolaganus. nam graeci ἀρτοζον γαιονεμ. λα-
20 νοίον luxuriam dicunt, & ab hoc lagana, quae ex candida
farina fiunt. tenuissima ad patinarum usum. Quidā a lag-
nis potius dictum Artolaganum putant propter candorem. nō
nunquam a festinatione, ut speusticus ἀπὸ τοῦ σπείδειν, quod
accelerare significat. hic qualis sit, docet Cato, speusticum pa-
nem sic facto, Manus, mortariumq; bene lauato. Farinam in
mortarium indito. aquā paulatim addito, subigitoq; pulchre,
ubi bene subegeris, defingito, coquitoq; sub textu. Saepē etiam a
coquendi ratione, ut Furnaceus, qui in furno coquitur. subcine-
ricus, qui sub cinere, Foacius, qui in foco. Artoptisus, qui in
30 clibano. licet enim κλιβανος hoc est clibanus apud grae-
cos furnum significet, nos tamen clibanum uocamus instrumē-
tum, quo aliquid coquitur sub textu, quod ex ferro fieri solet.
Saepē etiam operae sigulino. Plyn. Lini cortices clibanis, & fier-
nis praebent usum. mulieres, quae ita panem coquebant, arto-
ptae nominabantur. ἀρτος enim panis est. ὀπῶν coquo.
Plaut. Dromo desquama pisces, tu Macherio congrum, mare-
nam ex dorsa quantum potes, ego hic artoptam ex proximo utē-
dam peto. Plerunq; etiam ab ijs, qui eo utuntur, nomen habet,
ut parthicus, quod a parthis aduectus sit, alij hunc Aquati-
40 cum uocant, quoniam aquam trahit obtinuem, & spongiam
inanitatem. Item panis militaris, quo milites in expeditione
utebantur. qualis hic esset, indicat. Plynus. Lex (inquit) natu-
rae certa est, ut in quocunq; genere pani militari tertia portio
ad grani pondus accedat. Saepē etiam ab ordine. hinc Prima-
rium panem, & secundarium dicimus. Suetonius de Augusto.
abi minimi erat, ac ferē uulgaris, secundarium panem, & pi-
sciculos minutos, & caseum bubulum manu pressum, & fi-
cus uiridis biferas maxime appetebat. Horatius. Viuat sili-
quis, & pane secundo. hic etiam abarius panis appellatur, hoc
50 est uulgaris, & qui omnium abus est. Nonnunquam ab ipsa
specie panis, unde secundo coctus a scabricae Rubidus uocatur,
idem dicitur nauticus, quod eo utuntur nautae, quia diuturnior
est, nec tam facile contrahit situm. Interdum etiam a tritici gene-
re. Vnde Sitanius panis dicitur ex nouo frumento. intra trime-
stre a tempore messis factus. Graeci enim σίτον frumen-
tum dicunt. uior nouum. hinc σιταριος quasi σίτος
uior. Item, triticeus panis ex tritico. Hordeaceus ex hordeo.
Siligineus ex siligine. fermentatus praeterea panis dicitur, qui
fit addito fermento. Graeci ab ipso tritico ἀτόχυρον nomi-
nant, sicut e contrario ἀζυμος hoc Azimum sine fermen-
60 to. ζυμὴ enim fermentum uocatur. Panis autem, ut V ar-
ro existimat, a pascendo appellatus est. unde & Pappa deducit

itur, qui proprie cibus est puerorum, unde fit Pappo uerbū,
 hoc est edo, cibum sumo. Plau. Nonno liberto opus est, quod pappet. Pl. pappabit, praebebo cibum. A panis panifex deriuatur,
 qui panem facit, & panificum ipsa panis factura, & panificae mulieres, quae faciunt panem. et Paphillus, quasi paruus panis per diminutionem. Panibus ueteres redimebant caput equi immolati, quando Idibus Octobris in Campo martio sacrificium fiebat, ob frugum euentum, & equus potius, quam bos immolabatur, quod bos frugibus parandis est aptus. Item a panis Pando uerbum, ut Varro existimat, quod significat aperio, patefacio, quod apud ueteres, qui ope indigeret, & ad asylum Cereris confugisset, panis ei dabatur. pandere itaque dictum est, quasi panem dare, & quod nunquam finum tabulis clauderetur. pandere pro eo, quod est aperire usur patū. ab hoc Pandana porta Romae dicta quod semper pateret. Virgilius. Et pandas ratibus posuere carinas. Et Empanda ueterū dea, quod rebus patentibus praeesset, et Pandiculari, quod est toto corpore ositate, atque extendi. a quo pandiculatio huiusmodi ositatio, & pandicularis dies. qui & communicius dicebatur, in quo communiter omnibus dijs sacrificabatur. Et pantices fluxus uentris, quod uenter pādatur. Et composita expando notae significationis. a quo ex passum dicimus extensum. Et propando eiusdem significationis. Et Repando. a quo Repandum dicitur, quod retrorsum patet. Quidam etiam a pane panum dictum existimabant, ob formam, ac rotunditatē. Etenim panus trame inuolucrum, quo panis texuntur. a quo pannula, & pannicula per diminutionem dicuntur. Lucretius. Foris, sub tegminis panus est. Plinius. e ramus praearum arborum instar panicularum nucamenta squamatum dependent. Ab huius similitudine etiam tumor inguinum panus appellatur. A franis. Quam plenam papula. panum. Tympanum. Ponius. Qui miserum miseriorem reddidit, quam panus puerum. pueri enim difficiliter patiuntur hoc genus morbi. Plinius. Et laterium. parondas, et panos sanat. parotis apostema est secundum aurem. Nam graeci παρὰ dicunt ad, ōtra aureis. A panio autem, hoc est trame inuolucro pannum putant appellatum, a quo pannosus dicitur uili, ac sordida ueste indutus, & panno potius tectus, quam ueste amictus. Apuleius, pannosus. squalidus. capillator solito. & panneus, qđ ex panno est, unde panneae uestes dicuntur. sicut laneae, & bombicane, & panniculus paruus pannus. a quo pannicularia (ut Vlpiano placet) appellantur ea, quae in custodia recipiuntur secum attulit. ut uestem, quam indutus fuerit, qui ad supplicium dicitur, aut numos, quos uictus sui causa habuerit in promptu, aut leuiter annulos, hoc est qui rem non excedunt auroreorum quinque. Sed, ut ad propositum redeamus, Muricius, siue Conchylij liquor, qui & ostrum dicitur, temperatura artificis adhibita, ferē purpureus fit, hoc est in uiolaceum tendens. Sed haec apud auctores saepe confunduntur, Muricem, & ostrū, & Tyrium pro purpura ponentes. Ab ostru ostrinae uestes, hoc est purpureae dicuntur. Turpiliius. Interea inspexit uirginem uectari in capite riculam indutam ostrinam, hic indutus Supparum. Eadem Sarrane, hoc est Tyriae uestes uocantur. Quod sarrā olim tyrus dicebatur. Iuuenalis. Aut pictae Sarrana ferentem Ex humeris aulae togae. Virgilius. Et sarrano dormiat ostru. Sarnus uero fluminus est Campaniae oriens a Sarno monte. a quo Sarrastes populi cognominati. Virgilius. Sarrastes populus, & quae rigat a quora Sarnus. Sarracum uehiculi genus est, quo ligna, & lapides uehi consueuerunt. Iuuenalis. Longa uiscat sarraco ueniente abies. Purpura in uiole colorem tendens uiolacea dicitur. Cornelius Nepos. Me iuuenē uiolacea purpura uigebat. Plautus flamma

ri uiolari ueste. a quo uolarū dicuntur, uiolacei coloris infectores, huic successit Dibapha tyria. hoc est purpura bis tincta. Ais enim apud graecos significat bis, βασι tinctura. reprehensus est Lanius Spinter adilis curulis, qđ primus hoc genere in praetexta usus fuisset. Eadem dicitur ianthina. Graeci enim cum cetera uolarum genera proprijs nominibus uocent. ut ἰον μέλαν uiolam nigram ἰον λευκὸν uiolam albam ἰον ξανθὸν uiolam luteam, solam purpuream generali uocabulo ἰονυθὸς appellant, hoc est uiolam florē. Hinc igitur ianthina dicimus. Martialis. Coctina famosae donas, & Ianthina mæchæ. Plinius, ex ijs uolis, quae sponte apricas, ac macris locis proueniunt, purpurae latiore folio statim ab radice carnosae exeunt, solaeq; graeco nomine a ceteris discernuntur appellatae ita, ut ab his ianthina uestis. Item Amethystina appellatur, a colore gemmae, quae dicitur Amethystus. haec purpurea est, & colore uiole, dicta Amethystus, quasi nimine ebria ἀπό τοῦ α privatiua particula, & μέθης ebrius. Ratio autem nominis est, quod, cum usq; ad uim colorem accedat, prius tamen, quam eum degisset, in uiolam desinit. Quamuis Magorum uanitas resistere hanc gemmam ebrietati promittat, ideoq; uocatae Amethyston. fulgor quidam in ea purpurae est non ex toto igneus, sed in uim colorem deficiens, & uiole similis. huius coloris similitudinem tingendo reddere officinae conantur. Alterum earum genus ad hircynthos descendit, quem colorem Indi Saxon appellant. & talem gemmam Sacondion. Diluitor ex ea Sapiros nominatur, eadem & Parantes. Eas, quae excellent colore, quidam Paederotas, hoc est puerorum amores. Alij Anterotas, quasi nutuos amores. non nulli Veneris gemmam appellant. Hoc differunt ab hyacinthis, quod ille mians in Amethysto uiolaceus fulgor, in hyacintho dilutus est. primo aspectu grauis, sed ante, quam intuetur, euanescent. De Amethystina lana locutus est Martialis. Ebria sidoniae cum sim de sanguine conchae, Non uideo quare sobria lana uocer. Plyn. Amethystinum colorem dicimus, qui in uiole, et ipse in purpureū uocat, quemq; Ianthinū appellamus. Est etiā alius color, qđ tyrianthinus uocatur, quādo absolutus Amethystus rursus tyrio inebriatur, & gemmatae luxuria facit ex utroq; improbum nomen. penitentia hoc primum inuenit, dū artifex, quod damnabat, mutare conatur. sicut Cocco tinctum tyrio tingere ueteres inueniunt, ut fieret (quod supra diximus, Byssinum. Est & aliud uiolaceae gemmae genus, quod uocant Ion, sed raro saturo colore luca. apud Indos inuenitur. Phytas quoq; sicut colorem habet. Item alius color est in purpuram inclinans, qui Molochinus dicitur, quod Maluae flori similis sit, quasi Malachinus. Graeci enim μαλάχην Maluam appellant. Caecilius, Caratfina. Molochina. Hinc Molochinarios Molochini coloris infectores Plautus appellat. Maluae duo genera sunt, Satina, & Syluestris, haec folij amplitudine discernuntur, Maiorem graeci Malopem uocant, Alteram ab emolliendo uentre Malachem, μαλάειν enim subigere, & mollire est. Hinc μαλακὸς mollis, μαλακία mollitia dicitur. Martialis. Vtere lactuicis, & mollibus utere maluis. Nam faciem durum Phaebe catantis habes. E syluestribus uero grande folium est, & radices albae Althea uocatur, & a quibusdam ob excellentiam efficitur Aristalthea, quod graeci ἄπισσιν optimum dicunt. Folium Maluae Scorpionibus inpositum torporem affert. Tradunt si quis quotidie sicut eius Cyathum dimidium sorbeat, omnibus morbis curaturum. Ideo herba haec Omnimorbida dicitur. Constat parturientes folijs eius substratis celerius solui. Sed mox post partum reuocanda esse, ne uulua sequatur. semen eius, quae uiculis est aspersum cubili auiditates faminarum in infinitum augere Xenocrates scribit,

10

20

30

40

50

60

crates scribit, Radice eius, si circa dentem, qui doleat, sepius pu-
 pgeris, desinet dolor. Maluæ succus mulieribus cauendus est,
 dum sunt prægnantes, quoniam cum adipe Anseris sumptus
 abortum facit. Idem semen Maluæ tritum adalligent brachio
 eorum, qui uel arrigere, uel genitale continere non possunt. Il-
 lud magis mirum, quod, si quis in aqua Altheæ radicem posue-
 rit, addens aut sub diuo, atque elactescit. Mala sso uerbum, quod
 mollire, subigere, maturare significat, Latini quoque usurpant,
 A quo fit compositum Commalasso, quod est exerceo, mature-
 facio. Varro, in dolore Adiphoron esse, quod philosophia com-
 mala saret eam partem, quæ conciti cupiditatibus solet. Vbi
 obiter notandum est Adiphoron indifferetem significare. A
 Mala sso fit malacia, quo Latini quoque utuntur. Vnde Mala-
 ciam maris dicimus, cum fluctus omnino quiescunt, quod nul-
 lus uitandi mali omnino gratia Bonaciam uocat. Item mollities
 illa mulierum, cum grauidæ sunt, et desiderio insolitum ali-
 quid gustandi mouentur. Plinius. Ex petiur malum punicum
 in grauidarum malacia, et mala ssa, quo molluntur a poste-
 mata, et maturefiunt, de quo superius diximus, et malta,
 uel calx cum arena, et aqua, uel pix cum cera mista, uel aliqd
 aliud simile. Reperitur etiam mala sso uerbum, quod signifi-
 ca emollio. Plautus. Ah nimium ferus es, mala ssa standus es. Ful-
 uis color est ex rufo, ac uiridi mistus. Vnde filii leones dicitur.
 huius coloris lapilli sunt, qui leontii, et pardalii uocantur,
 a Leonis, et Pantheræ colore. Luteus est dilutior rutilus, qua-
 li est color auri, unde Luteus dicitur uidetur, quasi dilutus.
 Hinc uolæ eius coloris Luteolæ appellatæ, et Lutea herba,
 qua Chrysoalla tingitur, quæ natis a lini, seu lanæ habet ad-
 succam bibendum, et utellum in oïo, Ouiluteum uocamus,
 idem color cerinus appellatur a ceræ colore. Plautus, Pluuia-
 tile, aut Cumantle. Cerinum, aut Gelinum, et a Mustella mu-
 stellinus. Terentius, uetus ueteris coloris mustellino,
 et a meli colore siue a Melo insula, unde afferebatur melinû,
 et pigmentum ipsum neutro genere melinum. Quidam tam-
 melinum colore uolunt esse medium inter album, et fuscum,
 qui dicitur Giluis. Virgilius. Color deterrimus albis, et gi-
 luo. et a croco Croceus a quo Crocotula uestes, Plautus, patu-
 gram calulam, aut Crocotulam. Dicuntur etiam Crocotæ. Vnde
 crocotæ huiusmodi uestium infectores. Plautus, Qui in-
 dunt infectores crocotæ. Crocotillum uero ueteres exile ualde
 dicebant. Plautus. Extortis cum crocotillis cruscis. Idem
 color et Flammeus appellatur. Plinius. Lutei uideo honorem
 antiquissimum in nuptialibus flammeis totum foemnis con-
 cessum. Hinc Flammea appellabant uestimenta lutei coloris,
 quibus Flaminiæ utebantur. A quo et uestes, quibus amice-
 bantur noue nuptæ, similiter uocabantur, erantque Flaminiæ
 uestibus similes, quod boni omnino gratia institutum est, quoni-
 a Flaminiæ non licebat facere diuortium. Erat autem Flami-
 niæ Flaminis uxor a flameis Flamearij uocati coloris flamei
 infectores, sicut uolarij, qui uiolacæ tingunt. Flamen dialis sa-
 cerdos erat Iouis, sic dicitur, quod filo assidue uelaretur, quasi
 filamen. Erant enim Flamines capite uelato semper, caputque
 filo anctum habebant. Dialis autem a dijs Ioue, a quo uita
 dari putabatur hominibus, huic Fabam nec tangere licebat,
 nec nominare, quod ea putaretur ad mortuos pertinere. nam
 et Lemuribus iactur, laruisque, et parentalibus adhibetur, et
 in flore eius luctus litera apparere uidetur. Hebetare quoque
 sensus existimatur, et in somnia facere, propter quod pytha-
 goricæ sententiæ damnatur, uel sicut alij tradunt, quoniam in
 ea sunt mortuorum animæ, propter quod parentando assumi-
 tur, quod genus libi Fabacæ a ueteribus uocabatur. Hinc uxor
 eius Flaminiæ uocata, et ab hoc Flaminiæ sacerdotula, quæ

- Flaminiæ diali præministrabant, eaque patrimus, et matri-
 mes erat, id est patrem, matremque adhuc uiuos habebat. Item
 Flaminia ædes, domus Flaminis dialis, et Flaminius Camillus
 puer ingenuus, qui Flamini diali ad sacrificia ministrabat.
 Antiqui enim ministros Camillos uocabant, quamuis aliqui
 putabunt omnes pueros a ueteribus Camillos appellatos, quæ-
 admodum habentur in antiquo carmine, cum pater filio de
 agricultura præceperet, Hyberno puluere uerno luto grã dia
 farræ Camille metes. Item Flaminius lictor, qui Flamini diali
 10 sacrorum causa præsto erat. Flaminius uero circus, et Flami-
 nia uia non a Flamine, sed a Flaminio consule dicta sunt, qui
 ab Annibale interfectus est ad lacum Trasimenum. Quippe
 circus Flaminius, Varro teste, circum Flamini campum
 ædificatus est. Luteus color est quibusdam terris fieri a pictori-
 bus solet. Item ex auri pigmento, quod in Syria foditur in sum-
 ma tellure, auri colore, sed fragile ad lapidum specularium si-
 militudinem. Ex quo Caius princeps, ut aurum facere tentaret,
 ex eo qui iussit magnum pondus, et plane excellens aurum fe-
 cit, sed ita parui ponderis, ut detrimentum sentiret, propter quod
 20 nemo postea idẽ tentare ausus est. hoc colore inter gemmas sue-
 cianum genus reperitur, et topazium. Item chrysolitus aureo nitore
 traslucentis, et chryseletrus in colore lutei electri declinans, et
 leucochrysus, in qua interuenit candida uena, et capniæ ueluti
 croco resurgens, et melichrysis, quæ ex India mittitur, quasi
 per aurum sincero melle translucens. et xystos plebeia gem-
 ma, et aromatis, quæ in Arabia gignitur, ita dicta, quod myr-
 rhæ odorem habeat. Græci enim ἀρωμα odoramentum
 uocant. A quo aromatosam dicunt, quem nos aromatosam
 nominamus, et chrysochrysis, cui uidetur aurum inesse. et Ham-
 monis cornu, quæ inter sacratissimas Aethiopiæ gemmas habe-
 tur, auro colore, Arietini cornu effigiem reddens. et hammo-
 chrysis, quasi auro mistas habens arenas. et crociacæ a croci si-
 militudine appellata, et milites a colore mali auri, quod mel-
 lum proprie dicitur. PARS. Portio. Partes enim dican-
 tur, in quas diuiditur totum. Quidam partem a parti dictam
 existimant, quod partes simul iunctæ partes. hoc est æquales
 sint toti, alij a pario, siue pario, quod pars a toto deducta, et
 quasi paria sit. alij a parum, quod pars parum quiddam sit re-
 spectu totius. Ab hoc particula diminutiuum. hoc est parua
 30 pars. A quo particularis, qui ad partem spectat, et particu-
 lariter, ac particulatum aduerbia, hoc est membratim, et per
 partes, et particulones, hoc est coheredes, et qui partem pa-
 trimonijs sumunt. Item a parte partem aduerbium. quod modo
 ex parte significat, ut partim subicitur crimen, partim confes-
 sus est, modo idem significat, quod suum nomen, ut partim ho-
 minum uenerunt, hoc est pars hominum uenit. ueteres etiam,
 cum partem dixere. Cato, ibi pro scorto sicut in cubiculum sur-
 rexit uenit est conuiuio cum partim illorum, iam sepe ad eundem
 modum erat. Item a pars ex pers, quasi sine parte, sicut ex pes
 sine spe. Ex pes enim laborum dicitur, qui nullam partem labo-
 rum tulit. Aliquando etiam pro ignaro ponitur. Apuleius, ho-
 mo rudis, et omnium bonarum artium ex pers. Quidam ta-
 men, cum quibus nos potius sentimus, ex pers, non a parte, sed
 ab ex perior uerbo deductum existimant, quæ admodum ex-
 peritum quoque ueteres dixerunt pro imperito, atque ignaro.
 Item a parte deducitur portio, quasi pario, quod partem signi-
 ficat, cuius diminutiuum est portunculæ. Apuleius, qui cum
 a me portunculam posceret. Ab hoc fit proportio, quæ est dua-
 rum rerum quatenus ad quantitatem pertinet, inuicem facta
 40 comparatio. Item particeps, qui partem capit, dicimusque parti-
 ceps sum laborum tuorum, et particeps tibi in laboribus. Plyn-
 omnium studiorum meorum, ac laborum particeps. Quidam
 1 4

lianus, & in plerisque rursus operibus merito particeps. Curtius. Quod fuisse illi in periculis particeps. Ab hoc fit participium apud grammaticos, quod ea pars orationis partem capiatur nominis, partemque uerbi. Et participia nomina, quae licet non sint participia, similia tamen sunt participiis, nam & casus, et genera sicut participia habent, & tempora, ac significationes. Regunt praeterea casum more participiorum post, non ante. Nam locutio illa, quae sacrarum literarum interpretes usi sunt, In conuertendo dominus captiuitatem Syon, & in deficiendo ex me spiritum meum, & in conuertendo populos in unum, et reges, ut seruiant domino, inuidia, & plane barbara est. Graeci enim infinitum hoc loco habent, quod ante se accusatiuum requirit. poterat autem hoc modo eleganter transferri, dum conuerteret dominus captiuitatem Syon. Dum spiritus mihi deficeret, & conuertente domino captiuitatem Syon, ac deficiente mihi spiritu meo. Item in conuertendis populis in unum, uel dum populi conuerterentur in unum. Hoc autem differunt Gerundia a participiis, quod ipsa rei administrationem significant sine tempore, ut tenet me occupatio iuris dicendi. gerundium est, nec tempus significat futurum, sed rei administrationem in iure dicendo. Illa uero tempus sine rei administratione. Ut tenet me cura dotis numerandae, hoc enim participium est futuri significationum sine rei administratione. Praeterea gerundia duplicem significationem habent, actiuam scilicet, atque passiuam. Itemque a gerenda duplici significatione, gerundia (ut quidam putant) appellata sunt. Participia uero unam tantum. Sed illud notandum, quod omnia gerundia, cum sociata sunt substantiis, passiuae accipiuntur, disiuncta uero modo actiuae, modo passiuae, sed passiuae cum sine praepositione, & sine genere in casu ablatiuo, & quasi absolute ponuntur. Virgilius. Alitur uitium, crescitque tegendo. Idem, a grescitque medicando. Idem, uriturque uidendo foemina. id est cum tegitur uitium, cum curatur aeger, cum uidetur foemina. Quintilianus, sed memoria excolendo, sicut omnia alia augetur, hoc est, dum excolitur. Sallustius, pauca supra repetam, quo ad cognoscendum omnia illustrata magis, magisque in aperto sint, hic accusatiuo cum ad, usus est, & ad cognoscendum inquit, hoc est, ut cognoscantur. Praeterea gerundia etiam cum plurali numero, singulari uoce iunguntur. Plinius. cum illorum uidendi gratia me in forum contulisse. Item a participio fit uerbum, quo nonnulli uiuunt Participio. Praeterea a pars fit Partior uerbum, cuius compositum est impertio. Partiri est partem facere, & quasi distribuere. Virgilius, socios partitur in omnes. Quintilianus. Partire, uel gratis, dum quo respicimus afferas. Impertire uero est impendere, uel partem dare. Cicero. Huic rei aliquid temporis impertias. hoc est impendas. Idem, laboris mei laudem nemini impertio, hoc est partem do. Aliquando mutata constructione reperitur. Terentius, plurima salute Parmenonem suum impertit. Cnato, eo modo, quo dicitur dono tibi hunc equum, & dono te hoc equo. Virgilius. Sergestum Aeneas promisso munere donat, huius passiuum est impertior. Cicero, atque etiam uiro forti collegae meo laus impertitur. Quidam impertiri quoque pro impertire usurpant, et partiri dicunt pro partiri. licet autem dicere partior laborem multis negotiis, & in multa negotia. ab hoc deducitur partiarus hoc est colonus, siue alius quisquis, qui fruges, fructusque, siue aliud opus, ut puta calcem. lateres. tegulas cum domino aequae partitur. Cato. Calcem partiaro coquendam qui dant. Caltrarius perficit, & coquit, & ex fornace calcem eximit, & ligna conficit ad fornacem. dominus lapidem, & ligna ad fornacem, quod opus sit, praebet. Idem, uineam curandam partiarus bene curaret, fundum. arbutum. agrum frumentarium partiaro saenum, & pabulum, quod

bobus satis fiet, quae illic fiant, caetera omnia pro indiuiso. Ita ab eodem fiunt composita dispartio, siue dispartior. Nonius. Ue pariter dispartia ter bona patris, bipartio bipartior, tripartior quadripartior, quinquepartior. a quibus bipartita negotia, et tripartita, & quadripartita, & quinquepartita dicuntur. Ita multipartior, & multipartita, hinc etiam partitio deriuatur, hoc est diuisio in partes. nonnulli tamen existimant non partem a parum, sed a parte parum aduerbium deduci, quod significat modicum. a quo paulum. & paululum, & parumper, quod modo significat paruo tempore. Plautus. Exspecta hic parumper, modo paulatim. Virgilius. Pulsusque parum per corde dolor, & per parum, & paulisper, & paulatim, & paucum. a quo pauculum, & paucillum, & paucatas, & paucitas, quod ueteres pro raro usurpabant. Titinius, uxorem meam paucitas uidebo. Item a parum paruum, cuius diminutiuum est paruulus, & ab eo paruitas, & composita paruifacio, & paruipendo, hoc est sperno, contemno, & pauper (ut Varro sentit) a parua pecunia. a quo paupertas, & pauperies, quae proprie dicitur damnum, quod quadrupes fecit, & pro paupertate ponitur. Horatius. Mox reficiat rates quasas indoctis pauperiem pati. et paupero uerbum. a quo de paupero, quod est pauperem facio. Plautus, quae improba est mentis uitio dominum pretio pauperat. Idem, quam ego tanta pauperavi per dolum pecunia. Varro. priusquam domum de pauperaret sumptu suo, & paupertinus, hoc est pauper. Idem, quod si paupertas sint elegantia, ac cum castimonia. antiqui paupertates plurali numero usurparunt. Idem, quod inter hos Ioues intersit, & eos qui ex marmore. ebore. auro nunc fiunt, potes animo aduertere, & horum temporum diuitias, & illorum paupertates. paupertatem quidam ab egestate ita distinguunt, ut egestas sit, quando ad uitam necessaria defunt. paupertas uero quando licet non sine opes, tamen necessaria suppetant. Tibullus. Me mea paupertas uita traducat inerti, dum meus assiduo luceat igne focus. Idem, ego composito se curus aceruo dites despiciam, despiciamque famem. a paupere per diminutionem pauperculus dicitur. ueteres foeminae genere pauperam dixere. a quo paupercula. Item a parum fit paruo uerbum, quasi parum tangi, abstinere. proprie enim parcere abstinere est. hinc paruo aliquando ponitur pro ueniam do, hoc est ab uisione abstinere. Virgilius. Parcere subiectis, & debellare superbos, aliquando pro depono, quia ab ijs, quae deponimus, abstinemus. Idem parca metu Cytherea manent immota tuorum fata tibi. Aliquando pro seruo, quia similiter ab his etiam abstinemus. Idem, argenti, atque auri memoras, quae multa talenta Natis parca tuis. Interdum pro desino. nam & desinere abstinere est. Idem, parca pius scelera re manus. sic parcere errori dicimus abstinere a castigatione erroris, siue parum castigare errorem. parcere pecuniae abstinere ab expendenda pecunia, siue parum expendere pecuniam. parcere iniuriae abstinere a uindictanda iniuria, siue parum uulsa iniuriam, parcere labori abstinere a labore, siue parum laborare, parcere lacrymis abstinere a lacrymando, siue parum lacrymari, parcere metui abstinere a metu, siue parum metueri, & eodem modo de similibus. hinc parcus dicitur, qui frugis est, & sumptibus parcat. nam quod aliqui parcum dictum uolunt, quasi arcae pars sit, omniaque custodiat, teneatque, ut arca, uel quod pecuniam consumi, atque impendi arceat, quasi pecuniarum. penes ridiculum est. a parcus parcatas deriuatur, hoc est frugalitas quaedam, & parca aduerbium frugaliter, moderate, & parsimonia, quae similiter pro moderate sumptiuo, & parcatate, hoc est conseruatione rerum accipitur, sique a praeterito parsi, quod conseruari significat, siue abstinui. Nam alterum praeteritum pepercit accipitur potius pro ueniam dedi-

quamuis confendi hæc interdū ab authoribus solent. Et comparo uerbum Terentius, suum de fraudans genium comparat miser. Vterque etiam comparo pro compeſco scripserunt. sunt qui a parco parcas quoque per antiphrasin uocatas existiment, quod nemini parcat. alij tamen inter quos Vatro est, a partu potius dictas putant, unius literæ mutatione, quoniam (ut scribit Hesiodus) hæ nascuntibus hominibus bonum, malumque conferre censeantur. Vnde Iuuenalis, hæc exempla para felicitibus. at mea Clotho, et Lachesis gudent, si pascitur inguine uenter. Martianus non ignobilis auctor has deorum scribas esse inquit, et sententias Iouis studio ueritatis excipere. tres autem esse parcas sinxerunt, quas latini nonam, decimam, et mortem dixere, nonam, et decimam a tempestiui partus tempore, hoc est a nono, et decimo mense, in quibus secundum naturam pueri nascuntur, mortem uero ab eo, quod qui nascuntur ante hoc tempus, uel post, quasi monstra habeantur. uolunt enim septimo mense raro pueros nasci, octauo nunquam. nono sæpe. decimo sæpius. Plautus, tum illa, quæ comproferat decimo post mense ex acto, hic peperit filiam. Cicero. Hebrei, et nolitis has fuisse filias scribit, et easdem fatæ esse existimant. unde est illud Cleantis, ducunt uolentem fatæ. nolentem trahunt. fingunt uitæ hominum præesse, et nendo eam ducere. Quapropter lanificas sorores appellant. Martialis, si mihi lanificæ ducunt non pulla sorores stamina, nec surdos nox habet istæ deos. Seneca. Fatæ aguntur credite fatis, non sollicitæ possunt ut te mutare rati stamina fusi. Quicquid patimur mortale genus, quicquid sciamus uenit ex alto. Seruatque sua decreta colus Lachesis dura reuoluit manu. Apuleius, tres parca, tria fatæ sunt numero cum ratione temporis scientia, si potestatem earum ad eiusdem similitudinem temporis referas, nam quod in fuso perfectum est præteriti temporis habet speciem, et quod torquetur in dignis momenti præsentis inducat spatia, et quæ nondum ex contractum est, subactumque curæ digitorum, id futuri, et consequentis seculi posteriora uidetur ostendere. hæc illi conditio ex nominum eius proprietate contingit, ut Atropos præteriti temporis fatum, quod ne deus quidem faceret infectum, et futurum temporis. Lachesis, a fine cognominata, quod etiam ipsi, quæ futuræ sunt, finem suum deus dedit. Clotho præsentis temporis habet curam, ut ipsius adiectionibus suadeat, ne causa solers rebus omnibus desit. Lachesis dictam uolunt ad τὸ τῶν λαχάειν, quod sortiri est. ipsa enim net, ac filum ducit. Clotho, quod fūsum torquendo, super eo filum trahit, ac colligit, græca enim κλώσειν torquere dicunt. Atropos ab immutabilitate, quod scilicet inexorabilis sit, flecti enim non potest, quin filum truncet, et humanam finiat uitam, græci ἀτρεπίαν immutabilem dicunt. Martialis, lanificas nulli tres exorare puellas contingit, obseruant quem statuere diem.

ULTIMA. Extrema, nouissima, ultimum aliquando primum significat. Virgilius. tu sanguinis ultimus auctor. aliquid postremum. Cicero, ut turpi ambitione magis delectatur, qui in prima cauea a spectat, delectatur tamen etiam qui in ultima ab ultra autem ultimum dictum, quod ultra omnia sit, siue ante respiciat, siue retro. ultra autem (ut supra diximus) ab uls deducitur, quo ueteres utebantur, sicut atræ a cis. ab ultra deriuatur ultro, quod modo eiusdem cum primitiuo suo significationis est. Virgilius. Et miserescimus ultro, id est ultra id, quod rogauit, præstitimus. Idem, et ultro ipse grauis, grauiusque ad terram pondere nostro concidit. modo significat sine requisitione. ut ultro ad te ueni, hoc est ueni ad te non requisitus. cuius significationis est sponte, quamuis sponte pro naturaliter ponatur. ut multæ arbores sponte nascuntur, hoc est naturaliter, et non ab homine fatæ. ab ultro, quando ultra si signifi-

cat. sit ultro, atroque, quod si significat, quod uulgo dicitur huc, atque illuc, et tam in factis, quam in dictis. Quintilianus. Iuuenus, sicut solet ultro, atroque comere. Cicero, multisque uerbis ultro, atroque habitis, ille nobis consumptus est dies. Quod in hac si significatione sursum, et deorsum utuntur. Terentius, sex ego te totos Parmeno hos mensers quietum reddam, ne sursum, deorsum ue cursites, Tractum ab Athenis, cuius portus in imo, urbs uero in æditiori loco sita est. A sponte uero spondeo uerbum deducitur, quod ueteres usurpabant pro dico. nam qui spondet, sponte, id est uoluntate dicit, unde respondeo factum est, quod est posteriore loco dico. a quo responsum, et responsio deducuntur. Postea uero spondere usurpauit captum pro sponte promittere, unde qui puellam spondet sponsor, quæ spondetur puella, sponsa, cui spondetur, sponsus, et qua rogatur pecunia dotis, a sponso, sponsio, hoc est promissio appellatur, et dies, qua puella promittitur, sponsalis, et sponsalia (ut Florentinus ait) mentio, et repromissio futurarum nuptiarum, et sponsus quartæ declinationis pro sponsione. Seruius Sulp. qui uxorem ducturus erat ab eo, unde dicenda erat, stipulabatur eum in 10 matrimonium ductumiri, qui daturus erat, itidem spondebat daturum. Is contractus stipulationum, sponsionumque dicebatur sponsalia. Tum quæ promissa erat, sponsa appellabatur, qui spondebat ducturum, sponsus. sed si post eas stipulationes uxor non dabatur, aut non ducabatur, qui stipulabatur, ex sponso agebat, iudices cognoscebant. inter spondere, ac despondere quidam hanc differentiam faciunt, ut spondere sit patris puellæ, despondere patris adolescentis. Terentius, placuit, despondi, hic nuptijs dictus est dies, Paulus iuriconsultus sponsionem dici affirmat, non solum quæ per sponsi interrogatione fit, sed etiam omnem stipulationem, promissionemque, et sponsor aliquando ponitur pro fideiussore, sponte etiam nominaliter capitur, habetque duntaxat ablatiu casum, unde sponte mea sponte tua, et sponte sua dicimus. a quo spontaneus pro uoluntario deriuatur. respondeo autem licet proprie sit secundo loco dico (ut supra diximus) ponitur tamen aliquando pro consensio. Virgilius. dictis respondent cætera matris, interdum pro respicio. Idem, respondet Cronia tellus, hoc est Athenas respicit, et contra posita est. nonnunquam pro satisfacio. Idem illa Seges denum uotis respondet auari Agricola, bis quæ solem, bis frigora sentit. dianusque respondeo tibi, et ad te. Plynius. cui ad eos breuissime respondi sem. Item a spondeo conspodeo, unde ueteres consponso dicebant fide mutua obligatos, et consponso coniuuratores, quasi sibi inuicem spondentes. AVLAE regiae. neque enim hoc loco pro atrio capitur, cum superius dixerit, inuidiosa feri radiabant Atria regis. DEFICIENTIS. Finientis, terminantis. sensus est, ubi nunc Thermae sunt, ibi erat ultima pars domus Neronianæ. deficio aliquando significat desum, et hoc solum ab eo differt, quod deficio exigit accusatiuum, desum uero datiuum. Cicero. Quod ea 50 me solatia deficiunt, quæ cæteris, quorum mihi exempla propono, simili in fortuna non defuerunt. Idem, dies me deficeret. ab hoc deriuatur defectus, cum pro priuatione capitur, ut multi defectu medicorum perierunt, hoc est, quia defuerunt medici, modo defisco, ac recedo a ductu, atque imperio alterius, et quasi rebello. Quintus Curtius, iam duæ legiones ab eo defecerant. Hinc defectio dicitur recessus uel milium ab imperatore, uel ciuitatis a domino. aliquando debilitas, et uiribus exhaustior, unde defecti appellantur debilitati, atque exhausti. Martialis, dulcia defecta modulatur cæmina lingua, cantator Cynus funeris ipse sui. Plynius. genus uini, quod Bion uocamus, prodest stomacho dissoluto, aut cibos non perficienti, prægnantibusque, et defectis. hi a græcis Synthetica dicuntur, quo uoca-

bulo frequētiſſime uentur noſtri. Idem, præcordiorum uitij. Synthetis. comitalibus Laſer cum uino in aqua mulla datur, & morbus ipſe à græcis Synthetis, à noſtris defectio appellatur. Idem, tali ſorbitionis genere emendantur Synthetis, hoc eſt, defectiones ex longis morbis ſumptæ. hæc autem emendatio proprie recreatio dicitur. Idem, aqua mulla præclaram utilitatem habet uiribus recreandis. Item, hæc & defectos mirum in modum recreat. Idem, deficio aliquando uſurpant pro finio. deſino. Martianus. nem demum id agere conſilium erat, cū uita defecit. Eſt autem deficio à de, & facio compoſitum. facere (ut Papinianus inquit) omnino faciendi cauſam complectitur dandi, ſoluendi, numerandi, iudicandi, ambulandi, reddendi, unde qui otioſus ſedet, ſi rogetur quid faciat, recte reſpondere poterit, ſe nihil facere, quando quidem otioſus eſt, recte etiam ſe ſedere, quoniam & ſedere ipſum aliquid facere eſt, ut iacere, nauigare, quieſcere. Varro tamen facere, agere, & gerere diuerſa eſſe ſcribit. nam aliquis facit, qui non agit, & aliquis agit, qui non facit, ut poeta facit fabulam, nō agit, contra actor agit, non facit. Imperator res gerit, hoc eſt ſuſtinet, non agit, aut facit. unde res geſtæ, non actæ, aut factæ dicuntur, proprie facere iſ dicitur, qui rei, quam facit, faciem quandam imponit, unde à faciēdo faciēs uocata, qui ergo uas facit, uas ſi faciem illi imponit, qui ueſtimentum, faciem ueſtimenta. agere uero exiſt maner, qui aliquid ita operatur, ut nullum exet opus, quod ſub ſenſum ueniat. hinc qui aliquid animo moluntur agere proprie non fecere dicuntur. conſunduntur tamen ſæpe hæc uerba, & facere ad omnia tranſfertur, nam & facere uerba dicimus, ideſt loqui. & facere uiam, ſiue iter ire, et facere alicui timorē, terrere. & facere aliquem certiore, reddere alicuius rei indubium. facere gratiam, facere ludos, facere rem diuinam, facere ſolemnitatem, exhibere, facere copiam, facere poteſtatem, præbere, facere lucrum, lucrari, facere uinam, metere, facere ſtercus, excrescere, facere ſordes, ſordere, facere pediculos, emittere, & quod mirabilius eſt, cum facere, et pati contraria ſunt, facere tamen pro pati accipitur, ut ſcæ iacturam, ſcæ damnum. naufragium. facere ueteres pro ſacrificare poſuerunt. Virgilius faciam uitulam pro frugibus ipſe uenit. uitulam enim nō uitula ablatiu caſus legendum eſt, ut Macrobius ſentit, & eſt ſenſus, cum ſacrificabo uitulam. Plautus, plenam faciam tibi ſi deliam. Item pro coire. Martialis, cum dicas propero, fac ſi fitis, Hedyle languet. Plautus, Manuſt Ancille facere, quā cum libera. Item pro conuenire. Martialis, non facit ad ſeuos ceruix, niſi prima leones. & pro conducere. prodeſſe. Plinius, hoc & tuſſi facit, hoc eſt ad tuſſim prodeſt, et pro æſtimo, unde plurimi facio hæc rem dicimus, ideſt magno æſtimo. Eodem modo multifacio, magnifacio, & eſt contrario, parufacio, nihilifacio, flocifacio, hoc eſt contemno, & in nulla æſtimatione habeo. flocifacio non à floci bus (ut quidam rudes exiſtimant) deducitur, ſed à floco. floci enim proprie dicuntur lanarum particule diuiſæ à uelleribus inutiliter euolantes, & per diminutionem appellantur flocoli. Plinius, naſcantur in robore pilule nuabus non abſimiles, intus habentes floculos molles. lucernarū luminibus aptos. nam & ſine oleo ſtillant. Idem, alij pira ſeruant in flocis, at pſiſq; quas luto paleato illinunt. floces autem uinorum purgamenta ſunt, hoc eſt uinacæ, ſicut ſtaces oliuarum. Plinius, in amurca, & ſtacobus hæ ſunt carnes, et illæ feces. Item pluriſi facio, minoris facio, minimifacio, nihilifacio. Plautus, deos quidem, quod maxime æquum eſt, metere eos, minimi facit. ſunt prætere a facio compoſita ſumptifacio, quod eſt emo, ſeu in aliqua re emenda ſumptum facio. Plautus, ſi nunc me ſuſpenſam, meam operam luſerim, & præter operam reſtum ſumptifecerim, &

meis inimicis uoluptatem creauerim. Item candefacio, quod eſt doceo, inſtruo. Cicero. Nemo eſt enim, qui eorū bonorū animū putet eſſe iudicē, eximq; cōdocefaciat, ut ea, quæ bona, malā ue uideantur, poſſit contemnere. commonefacio admoneo, uaciefacio euacuo, calefacio, frigeſcio, tepefacio, nota ſignificatio nis, candefacio ignouum reddo. candens enim licet proprie candidum dicatur, ut apud Virgilium, candentis uaccæ media inter cornua ſudit, quoniam tamen ea, quæ igneſcunt, candidiora ſiunt, ut ferrum candet pro igne factum eſt, & candens pro ignito accipitur. Cicero, candente carbone adurebat capillum, hinc exandefcere hominem dicimus, qui nimia ira inflammatur. & exandefactus, præter modum iratus, & exandeficio irrito, inflammo, aſſuefacio, conſuefacio, & contrarium eorum diſſuefacio, quæ ſignificant & uſu doceo, & deduceo. manſuefacio, manſuetum, ac mitem reddo. tabefacio corrumpo, & qua ſi in tabem uerto, tabes morbus eſt, cuius tres ſpecies ſunt, una, qua corpus non alitur, & ita ſumma oritur macies, & niſi occurratur, tollit, Atrophiam hanc græci uocant, alia eſt, quam græci appellant cachexiam, ubi malus corporis habitus eſt, ideoq; omnia alimenta corrumpuntur, quod fit, cum longo morbo fatigata corpora refectionem non accipiunt. tertia eſt ſpecies, quam græci phthiſin nominauerunt ἀπό τοῦ φθίβεω, quod eſt conſumo, & tabefcere, oritur ferè à capite, inde in pulmonē diſſillat, hinc exulceratio accedit, frequēs tuſſis eſt, pus excrescit. interdum aliquid cruentum, quod proprie tabo nominant, eſtq; ſanguis corruptus, et diutaxat in ablatiuo caſu reperitur, ut ſponte. Virgilius, et terram tabo maculant. à tabe tabidus fit putridus, & qui tabes patitur, & tabificus, qui alium tabe facit. Cicero, atque hæc, ut tabificæ mentis perturbationes ſunt. tabificabilis quoque apud ueteres in uſu ſuit. Accus, par neci orbificio liberorum lecto, & tabificabili. orbefacio, orbitatem alicui indico. & orbium liberis facio, quod & orbificio dicitur. à quo orbificus, orbis proprie dicitur, qui lumen oculorū amittit, quaſi amiſſis orbibus, propter rotunditatem oculorum. hinc per metaphoram orbis dicti quicumque aliqua re extra priuati ſunt, ut parentes liberi quaſi oculis priuati. ab hoc fit orbo uerbum, quod eſt priuo, & orbatus priuatus, & orbitas ſine orbitudo, qualitas illa patrum poſt amiſſos liberos, & uxoris uindictas poſt amiſſum maritum. orbis etiam eſt contrario dicitur, quem uulgo græco uocabulo orphanum uocant, hoc eſt filius parentibus priuatus. Terentius, orbo qui proximi ſunt uxorem ducent. hinc orbitas pro orphanitas accipitur, quæ græci ὀρφανία nominant. Cicero. deplorauit enim cauſam, atque orbitatem Senatus. orbem latini circulum, & orbiculum paruum circulum, ac etiam à rotunditate, mundum orbem appellauerunt. Item orbitum circulem. Varro, ut Sydera cæli circa terram, atque axem uoluntur motu orbito. et orbitam ueſtigium rotæ. à quo ex orbito fit, quod eſt à recto decedo, & quaſi extra orbitā eo. putrefacio putritū reddo. cōgeleſacio congelo, labefacio et labefacto maculo. ex pergeſacio, ex cito, qđ etiā ex pergeſco dicimus. Plinius. urtica lethargicos ex pergeſcit tactus cruribus, magisq; fronte, & ex pergeſcio. Cellius. Ingenio ex pergeſcādo ratus idoneas. Item ex pergeſco. reſertur, & ex pergeſcor paſſiuum. Cicero. ex pergeſce iam. Idem ex pergeſcāmini aliquando, atque exurgite. Ex pergeſce facias, etiam ſcripſit, pro te ex pergeſcias. torrefacio, exico. terreſacio metum incutio. à quo terriſcius, pro terribili, ſicut horriſcius pro horredoreſacio. aſpergo, rareſacio attenuo, uel rareſacio. pudefacio, pudorē iniſcio. Unde pudefictus, uerecundatus. nigreſacio. à quo nigreſactus nota ſignificatio nis. Fabrefacio, labero, et fabri le opus. à quo fabrefactum opus, hoc eſt artiſioſe factum, ſiue manu artiſicis factum. Fabre enim artiſioſe ſignificat.

Plautus,

Plautus, ut apologetam fecit quam fabre . Et faber a faciēdo dictus . Est autem omnis artifex , qui labore corporis aliquod artificium facit , unde fabriam lignarium . Fabrum cementarium . fabriam ferrarium dicimus . fibros ti gnarios appellat Caeius , non eos duntaxat , qui tigna dolant , sed omnes , qui aedificiant . fabriat proprie est fabri lignarii officina , ueruntamen de aliorum fabrorum officinis aliquando dicitur . ponitur etiam pro arte , (ut ita dicam) fabricatione alicuius rei , unde aedificium fabriam dicimus , et etiam machinationem . Plautus , nunc hoc consilium capio , et hanc , fabricam apparo , ut filias duas tuas , et fabricor significat compono . molior . machinor . transfertur etiam ad animum . Curtius , multa interea fabricatus ingenio quomodo auertere inde hostem posset . ueteres affibrum pro fabrefactum dixerunt , et affibre aduerbium pro eo , quod est pulchre , sicut in fabre faede , turpiter . Pacuius , barbariem pestem nostris nauibus obtulit , noua figura factam , commissam in fabre . tremefacio tremorem inijcio . a quo tremefactus : perterrius , stupefacio , stupeo . afficio . a quo stupefactus . patefacio , aperio , patefactus : aperius , imbrefacio . et madefacio , balneo . a quibus imbrefactus , et imbrificus , et madefactus : ignefacio , ignitum reddo . a quo ignificus , sator di sordiae . item thurifico a thure , a quo instrumentum , quo thurificamus , thuribulum dicimus , et arcula , in qua thus tenetur aerra , quāuis Aerra etiam urbs sit campaniae iuxta Neapolim , quam clauius amnis praeterfluit . Virgilius . et nactus clauus non aequus acerris . sacrifico . a quo sacrificium , sacrificus , et sacrificulus rex , de quo inferius dicemus , magnifico , extollo . Plinius . magnificant et uinuli , qui non dum herbam gustauerit . fimum . ab hoc fit magnificus . et magnificentia . et magnificentior . et magnificentissimus . et magnifico , ac magnificentissime aduerbia . sicut a munere munificus . de quo supra diximus . et munificentia . foetifico pario , foetum facio . a quo foetificatio , mundi facio . et purifico . a quibus mundi facio et purificatio . fortifico . densifico . laetifico . deifico . uiuifico . blandifico . nudifico . morifico . molifico . iustifico . clarifico . fructifico . glorifico . luctifico . damifico . falsifico . quorum notae sunt significationes , et nomina quae ab iis descendunt , pacifico . a quo pacifico passiuum , et pacificus , et pacificatio . aedifico aedificatio . a quo aedificator , et aedificium . ratifico approbo . ratu habeo . a quo ratificatio . radifico hoc est radices facio . a quo radificatio , sacrifico , quod est scalpuro , hoc est scalpello aperio , quo aliquid scilicet exeat . Columella , post sacrificacionem ferro scitiam . idem . Lasser pedum clauus arcum sacrificatos ferro iniustum aera extrahit . Plinius . dentium dolores sedantur ossibus draconis marini , sacrificatis ginguuis . idem , reperitur in latere leporis acui os simile , hoc sacrificari dentes in dolores suadent . idem , uiri interem pti dente ginguas in dolore sacrificari . Apollonius efficacissimum scripsit . sacrificare etia dolore aliquando dicimus , hoc est sacrificando dolorem expellere . Idem , praeterea in corde equorum inuenitur os dentibus caninis maxime simile , hoc sacrificari dolorem putant , ab hoc fit sacrificatio . Item gratifico . a quo gratificatio . et testifico . a quo testificatio modifico , a quo modificatio , ludifico , a quo ludificatio . est autem ludificari per iocum , ac ludum fallere , ut fauni per nocte ludificantur mulieres , hoc est iocantur cum eis , atque decipiunt . et mulieres ipsae ludificari , hoc est per lusum falli dicantur . Plinius , bibonis quidem oculorum anerem , inter ea , quibus prodiuose uitam ludificantur , accipimus . Seneca . Quibus sepe ludificari poenitentia agunt . Item a facio componuntur . odorificus , hoc est odorem faciens et colorificus faciens colorem , hoc est aliquid colorans , et frondificus , quod frondibus spargitur , et gratificus , qui gratificatur , et olfacio odo-

ro . a quo olfactor et olfactrix . Plinius . laurus laedit cutem , olfactrix enim intelligit . et calorificus calorem faciens , ac frigoricus refrigerandi uim habens . Gellius , uinum calorificum , acetum frigorificum . et opifex , atque artifex eiusdem significationis . a quibus opificum et artificium , et artificiosum , atque artificiose aduerbium declinantur , et aurifex , qui auri laborandi artifex est . Plinius , uelut artificium arte alterius inter folia candidantibus margaritis . a quo aurificina taberna aurificus , et panifex , qui panem facit . a quo panificum factura panis . Item monstificus , et portentificus , qui monstra , et portenta dicendo uel faciendo demonstrat . Plinius , inuenta in his , et ratio inferendi monstificis hominum ingenis , et squamificus squamis scatus , et lanificat mulier , quae lanam exercet , unde lanificum pro ipsa arte , ut Augustus filias lanificio erudit . et pontifex sacer magistratus , de quo alibi dicemus a pontibus faciendis . a quo pontificum , pontificalis , et pontificatus deducuntur , et carnisfex , qui hominem iussu magistratus occidit , quod ex homine carnem faciat . Caro enim proprie mortuorum dicitur , quod careat anima . Quidam tamen carnem a cadendo dictam existimant , quoniam cum sine anima est , cadit . Virgilius , Belloq ; aduci Dardanidae . carnisficis etiam loco is apud ueteres habebatur , qui se uulnerasset , ut moreretur . ab hoc fit carnisficinus , na , num , hoc est saeuus , et carnisfice dignus , Cicero , carnisficina est ista crudelitas . carnisficina etiam locus est publicus , in quo iussu magistratus homines occiduntur . Plautus . Quid si desperatis rebus carnisficinam petat . Suetonius de Tiberio , carnisficina eius ostenditur locus capreis , unde damnatos , post longae , et exquisita tormenta praecipitari coram se in mari iubebat , excipiente classariorum manu , et cantis , atque renus elidente , caduerat necui residui spiritus quicquam inesset . est etia carnisficina officium ipsum carnisficis . Plautus , uel carnisficinam hunc facere possum perpeti . Item carnisficor uerbum , quod est carnisficis officium ago , et carnisficium actus ipse carnisficis . Haec omnia etiam a carne deducuntur sicut carnarum , et carnarius , de quibus supra diximus , et carneus , quod ex carne est , et carnosus pinguis , et carnositas pinguitudo , et caruncula , et carnicula , quae diminutiva sunt , et Carnea dea . quae utalibus humanis praesse existimatur , ab eademque petitur , ut iecinora , et corda , et caetera , quae sunt intrinsecus uisera salua conseruet , hinc pulte fabrica , et larido sacrificatur , quod his maxime rebus uires corporis roborentur . Eadem dea Iunus Brutus , qui primus Romae Consul factus est , Pulso Tarquinio Calendis Iunij sacrum in Caelio monte uoti reus fecit merito ei dea litans , quae cordi praerat , cum ipse cordis beneficio , cuius dissimulatione Brutus habebatur , rempub . tyrannide liberaret . caro non modo de caeteris animalibus , sed etiam de piscibus dicitur , pomisq ; et alijs similibus . diciturq ; caro a graeco κρεας . a quo fit creouerbum , quod significat produco , quasi carnem facio . a quo creator , creatrix . creatura , et creatio , et recreo , quod significat instauro , et quasi nouam carnem facio . Plinius . sic enim defecta longis aegritudinibus corpora recreantur . a quo recreatio instauratio . Item a creoo cresco , quasi carne augetur , de quo , atque eius deriuatiuis inferius dicemus . Item excreo , quod significat cum quadam uolentia , et tussi expro , et ueluti carnem ipsam spuen do emitto , Celsus , et interdum aliquid purulenti excreat . ab hoc fit excrementum , quod significat exputum . screo quoque pro excreo inuenitur . a quo screatus quarta declinationis . Terentius , geminus , screatus , uisum , risus . Interdum fit ab excreo , significatq ; quod ualde creuit . interdum ab excerno , significatq ; egestum . sunt qui carissam quoque a carne deductam

10
20
30
40
50
60

existiment, quod ueteres pro uastro usurpabāt. Item à creto Ce-
 res appellata, quod cunctarum frugum creatrix sit. hæc enim
 frugum dea, putabatur Saturni, & Opis filia, quæ cum Ioui
 fratri placuisset, ex eo Proserpinam concepit, & peperit. de
 qua superius disseruimus. Virgilius Cererem pro luna po-
 suit, sicut liberum pro sole, uos ò clarissima mundi lumina la-
 bentem caelo quæ ducatis annum liber, & alma ceres. ponitur
 etiam aliquando pro pane, quem admodum liber pro uino, ut
 est illud, sine cerere, & libero friget uenus, unde & duo ædi-
 les, qui rei frumentariæ apud Romanos præerant, cereales di-
 cti, quorum creandorum auctor fuit Caius Iulius Cæsar. Item
 Cercalia appellata, quæ greci thesiphoria uocant. de qui-
 bus superius diximus. Item à creas fit imperator uerbum,
 quod est inuado, & quasi τῶν ἠπείρων, hoc est omnem ter-
 ram consumo. Varro in regiam arcam imperatur. & ue-
 neficus, qui ueneno hominem extinguit. dicuntur etiam uene-
 ficæ, qui malis artibus, & fascinoibus, ac poculis amatorijs
 uiuentur, & ueneficæ artes eorum, & actus, & uenationes
 quæcunque. Plynius hæc arbor ante atrium satæ omnibus ue-
 neficij remedio est. & profecto quod ad uerbum affirmantis
 est, quasi pro factio, & idem significat, quod utiq; nimirum. Ci-
 cero, Quis hæc renuntiat? is profecto, qui inter fuit. & afficio,
 quod est commoueo, unde afficere dolore. afficere iniuria. mo-
 lesta dicimus. Item afficere letitia. gaudio. uoluptate. Hinc fit
 affectio, quæ secundum Ciceronem definitur, animi, & corpo-
 ris ex tempore aliqua de causa mutatio, ut sunt gaudium. lati-
 tia. misericordia. cupiditas. metus. molestia, & alia, quæ modo
 affectus, modo perturbationes dicuntur à nostris. greci πάθη,
 hoc est morbos appellant. hinc etiam fit affectio uerbum, quod
 est nimo affectu, & anxie quæro. Cicero, non tam affectan-
 da, quàm superiores, sed tamen adhibenda nonnunquam. Vir-
 gilius, uiamq; affectat olympo. Terentius, nam disciplina est
 is munerare anallas, qui ad dominam affectant uiam. hinc
 affectatus sermo, & affectata oratio, & affectata uerba di-
 cuntur, nimis anxie, & (ut ita dicam) curiose quæ sita, & affe-
 ctatio curiositas, & nimia diligentia, et affectate. curiose. af-
 fecta uero ædificia, atque alia huiusmodi dicuntur, quæ non
 ad finem ipsum, sed proxime ad finem ipsam sunt deducta.
 Cicero, bellum affectum uidentur, & (ut uere dicam) penè con-
 fectum. affecto etiam aliquando pro afficio accipitur. Plautus,
 tua flagitia, aut damnata, quibus patrem, & me, teq; amicosq;
 omnes affectas. interficio proprie occido. transfertur tamen eti-
 am ad inanimata. Virgilius, fer stabulis inimicum ignem,
 atque interfice menses. officio noceo. Cicero, demoliri ea, quo-
 rum altitudo officeret auspicijs. interdum inficio, unde offe-
 ctiores colorum infectores dicuntur. ueteres etiam officio pro
 officio usurpabant. à quo officium dictum. est enim officium,
 quod quisque efficere debet, pro suæ conditione personæ, in
 quo animaduertere oportet, quid loco conueniat, quid tempo-
 ri, quid rerum, aut personarum dignitati, unde in familia
 bene instituta dicimus omnes in officio esse oportere, id est o-
 mnes oportere agere, quæ debent. Item missos ciues obuiam
 legatis officij gratia, quod debemus. nihil enim magis de-
 bet, quàm merentibus, uel exhibere honorem, uel opem ferre.
 Quo factum est, ut officia beneficia dicantur, siue obsequia. Ci-
 cero, odiosum sane genus hominum officia exprobrantium,
 quæ meminisse debet is, in quem collata sunt, non commemorare,
 qui conuulit. Quintilianus, duxit me similis ætas. uicerunt
 officia. cepit fides. amantem odisse non potui. hinc officiosus
 dicitur obsequiosus, & qui faciale merentibus exhibet hono-
 rem. à quo fit ad uerbum officiose, id est cum officio, & (ut ita
 dicam) obsequiose. officium etiam dicitur magistratus, uel quia

honoris gratia institutus est, uel quia opem populo fert, uel
 quia ius, quod cuique debetur, reddit. ceteræ quoque artes
 actionem suam officium uocant, unde officium grammati-
 ci dicuntur. officium medici. officium architecti, ab eodem uo-
 cabulo etiam officina dicta est. locus, in quo artifices opera sua
 faciunt, & hoc distat à taberna, quod officina est, ubi ope-
 ra efficiuntur, taberna ubi uenduntur, unde opifices, & ta-
 bernarij dicuntur. Cicero, opifices, & tabernarios, atque
 omnem illam fecem ciuitatum, quid est negotij conatare? ta-
 bernas etiam antiqui casas dixere, quod ex tabulis fieri sole-
 rent. perficio absoluo. à quo perfecte ad uerbum absolute,
 integre. efficio, quod hoc à facio differt, quia facere est in ope-
 re esse. efficere uero significat perfectionem, unde effectus,
 & efficiencia dicuntur, & efficit, quod ad agendum ali-
 quid uim habet, ac maxime conducit. à quo efficacia pro-
 ui, & effecte, quod perfecte significat, proficio proce-
 do. à quo fit profectus. Idem est enim proficere, & profectum facere.
 Seneca, sic enim & audiendo, & legendo in dies magis proficimus.
 Plynius, nec minorem sub eo præceptore profectum
 fecit. proficiscor iter facio. à quo profectio pro innere deriua-
 tur, dicuntur etiam proficisci uiam, hoc est iter facere, profectu-
 ri autem uiam Herculi, aut fauno sacra facere solebant. præ-
 ficio. præpono, unde præficiat mulier dicitur in sinere condu-
 cta ad lamentabilem cantum, quæ dat ceteris modum plan-
 gendi, quasi in hoc ipsum præfecta. Nennius, hæc quidem me
 hercle præficiat est, si mortuum collaudat. & præfecti dicuntur,
 qui alicui rei agende præpositi sunt, & præfectus ur-
 bium greci, latinique lingua perisat σατράπης, hoc est
 satrapas uocant, magistratusq; eorum præfectura dicitur.
 Primus in urbe Roma præfectus institutus est à rege Tar-
 quinio Lucretiæ patre. Idem postea sæpe Imperatores fe-
 cerunt, præsertim quando necesse erat eos ex urbe proficisci.
 Quicquid intra urbem admittebatur, ad præfectum urbis
 pertinebat, quicquid præterea intra centesimum lapidem ad-
 missum fuisset. audiebat seruos ad statuas confugientes. Item
 dominos egentes, & filiorum implorantes præsidium rele-
 gandi, deportandiq; in insulam potestatem habebat, de ad-
 uulterijs seruorum cognoscebat. tutores dabat, & creatores,
 eorumq; rationes, & acta reuidebat. mancipia tuebatur. de
 iniurijs per eos dominis illatis iudicabat. curam numulario-
 rum gerebat, & ut res omnes iusto pretio uenirent. hinc fo-
 rum boarium. suarium. piscarium. olitorium ad præfectum
 pertinebat. hinc oportebat dispositos stationarios milites ad
 tuendam populorum quietem habere, curareq; ut quicquid
 ubique ad aures suas per delatores ueniret. Præfectus uero
 annonæ extraordinarius erat. hic coemendi frumenti curam
 habebat aduehi undecunque, & aduectum iusto pretio ue-
 nire faciebat, siquis ultra necessitatem habebat in medium co-
 ggebat proferre. hanc potestatem exercens magnus Pompeius,
 cum magna copia frumenti comparata è Sicilia soluere uel-
 let, & nauæ haud committendam esse sauenti pelago clas-
 sem respondissent, salutarem illam rei pub. uocem dicitur edi-
 disse. Nauigare nobis necesse est, uiuere non est necesse. Præ-
 fectus uigilum incendiorum præcipue causa à Diuo Augu-
 sto institutus fuit septem cohortibus ita dispositis, ut singule bi-
 nas urbis regiones præsidio tuerentur. his præfectus uigilum
 præerat, qui de incensibus. effraetibus. furibus. raptori-
 bus. receptatoribus cognoscebat, nisi tam atrox, & tam fimo-
 sa persona esset, ut remittenda ad præfectum urbis cog-
 natio uideretur. hunc mos erat ad plurimam noctem uigilare.
 armatum cum dolabris incedere. monere omnes, ut ab in-
 cendio tauerent, & aquam quisque in canaculo haberet, quæ
 subito

subito imminente ignis terrore occurrere posset. index præterea erat institutus aduersus cassarios, qui pacta mercede, seruanda in balneis uestimenta suscipiebant. In facio quod est tingo coloto, a quo lanarum infectores appellati, et per metapooram corrumpo. faedo. contaminatio. a quo infectos dicimus, qui aliqua forde, uel aliquo morbo contaminati sunt, in quo sensu et imbuo accipitur, unde imbutum literis. imbutum bonis moribus, hoc est præditum, et ornatum, et perfusum dicimus. Item imbutum uitij. imbutum scelere, hoc est inquinatum. Varro, quod te facere oportet literis imbutum solis Minerne. Cicero, plerumque autem parentum præceptis imbuti ad eorum consuetudinem, moresque deducuntur. imbuti, hoc est perfusi. infecti. iniuncti. Sallustius. auaritia pecunie studium habet, quam nemo sapiens concupiuit, ea quasi malis uenenis imbuta, corpus, animumque; uirilem effeminat. Imbuta, hoc est polluta. inquinata. Virgilius. illius aram sepe tener nostris ab ouilibus imbuet agnus. Imbutus et hoc est perfundet. et ornabit. Item a facio, inficior deponens, quod est nego. a quo sit hoc nomen inficias solum habes accusatiuum casum in multitudinis numero, et duntaxat cum hoc uerbo eo iungitur. Dicimus enim inficias eo, inficias is et deinceps. Est autem inficiari, siue inficias ire, uerbo negare, et quasi infectum, hoc est non factum testari, nam negare aliquando est etiam factum. Hinc inficiator dicitur, qui negat se uel debere, quod actor petit, uel admisisse, quod accusator obiicit, Cicero, non ne intelligebat, ut si ille inficiator probasset iudici ante petitam esse pecuniam, quam esset deberi ceptæ. et inficiatio negatio, unde status coniecturalis dicitur inficialis, in quo semper reus inficiatur, et infectum non factum, unde est proverbium illud, quod factum est, infectum reddi non potest. Sufficio quod interdum si significat satis sum. Virgilius. Nec nos obniti contra, nec tēdere tantum sufficimus. idem, nec sufficit umbo ictibus. Interdum inficio maculo. Cicero, ut hi qui in conuiuio purpuram sufficiunt. post sanant medicamentis quibusdam. Nonnunquam subministrō. Virgilius. ipse pater Danaus animos, uirersque secundas sufficit. Hinc sufficere consules, et alios magistratus dicimus, qui in demortuorum locum substituti sunt, et a fio, sufficio componitur, quod est suffragium. Plinius. Hippocrates ruta uuluarū causa naueram suffragire iubet. idem, Alij carnem recente hedorum pilo suffragunt, eodemque odore fugant serperes. idem, quidam contenti sunt si mo huius mustura suffragineas. secundo statu continuo tri-duo. Virgilius. At suffragire thymo. hinc suffragium secunda declinatione dicimus suffragium. Plinius. Anisum dolores capitis leuigat suffragium naribus. Quarta uero declinatione suffragationem si significat. quemadmodum suffragientum. idē, et uuluarum conuersionem suffragium excitant. idem, quod et suffragientis quibusdam facere consueuerunt. idem, ob has causas equidem crediderim honorem lauro habitum in triumphis, potius, quam, quia suffragientum sit cædis hostium, et purgatio. Suffragio etiam aliquando dicitur. idem, Orpheus, et Hesiodus suffragiones commendauerunt. suffragio autem dicitur, quod bucias insuffragiat ignem. idē, Lycius et ipse pinxit suffragioem. idē, Lycius Myronis discipulus fuit, qui fecit dignum præceptore puerum suffragiantem languidos ignis. Suffragienta etiam a ueteribus dicta sunt, quæ fieri solebant ex faba, uulgoque molito, mulsio sparso. hæc dijs eo tempore dabantur, quo uicæ calcætæ pilo imprimebantur. eodem modo a fio ex fio, quod est purgo, a quo ex fio purgatio. Veteres ex fio quoque pro purgamento posuere. Reficio recreo. Virgilius, et saltus reficiat iam rosida luna. Plinius. qui reficiendi animi gratia id fecisset. Aliquando tamen reficere (ut Vlpianus inquit) est instaurare, renouare,

et quod corruptum est, in pristinum statum reducere. Reficio modo pro instauracione, modo pro recreatione ponitur. Conficio, quod modo facio significat. Terentius. bonas me absente confecisti nuptias, modo simul facio. Cicero, confeci quæ iussisti omnia. Aliquando interficio. idem, plagis confectum ante oculos tuos cecidisse. Virgilius. Hunc uulnus acerbum conficit. Nonnunquam perficio. Cicero. bellum (ut opinio mea fert) confectum iam haberemus. Ponitur aliquando pro frango. Lucretius, malo hercle uestros confectores cardinum. Plinius. nuacem dentibus conficere, ac plagæ imponere. et pro colligo. Cicero, permagnam diem ex illa re pecuniam confici posse. Et pro consumo. Terentius. quid hic non uideant, me credant conficere argentum suum. Cicero, nec me langoribus lædi, quibus essem confectus. Item a facio declinatur factio frequentatiuum, quod in usu non est, sed pro eo utitur altero frequentatiuo fictio. Item facturio, quod est facere, hoc est conuersydere. Plautus. facturit, postquam ancillam aspexit, item factior, quod non si significat negotiorum gestorem, hoc est eum, qui gerendis negotijs præest, ut uulgo existimat, sed eum qui uel unum, uel oleum facit, aut aliud simile. Cato, lectum stratum, ubi duo custodes libere cubene, et tertius seruus unum cum factoribus, ubi cubet. et factio, quod modo si significat facio. Virgilius. Imperio læti parent, et iussa faciunt, modo recedo. Lucretius, Facisse hic Tarquinos, aut Corinthum, deuolue re retro ad stirpem fratri similio, quam patri. et facilis interdum exorabilis. Virgilius. Faciles uenerare Napeas, modo sine labore, ut dictu, uel factu facile, hoc est quod facile dicitur, uel fieri potest. cuius contrarium est difficile, quod non sine labore fieri potest. Difficiles terras Virgilius uocat, quæ sunt penè steriles, quia non sine difficultate ferunt fructum. Difficiles primum terræ, collesque maligni. ab his facultes, et facultas, et difficultas derivata, Facilius proprie facilitatem agendi si significat, et quoniam, cum diuites sumus, facile, quæ uolumus, agimus (Vnde Petronius arbiter. Quisquis habet nummos secuta nauiget aura, fortunamque suo temperet arbitrio. Multa loquor, quoduis nummus presentibus opta, et ueniet. clausum possidet arca iouem) factum est, ut facultates pro opibus capianus. Item facultates dicuntur artes, et disciplinae, quod per eas facile instruiamur. Item facultas pro ui, et potestate ponitur. Plinius. Si mihi facultas daretur utrum mallet, eligendi. Item a facili facile aduerbium, quod et facilius ueteres dixerunt. et facul, et perfacul, et per se facul, sicut a difficilis, difficile aduerbium, et difficultas, et difficul. Item a facio factus dicta quæ poste a fax appellata est, a lumine faciando, uel quod facile ignem faciat, huius diminutiuum est facula. dicitur autem fax, siue facula incensus susus ad lumen faciendum, si que præcipue ex harundinibus aridis. et picæ arboribus, et teda. est autem teda arbuscula ex laricum genere, et quasi laticus morbus. ut teda fiat abundantior est succo, et flammis, et lumini sacerorum gratia, quam mares tantum ferunt. Facem in nuptijs præferre solebant, siue ad obseruandam antiquam consuetudinem, quod ante non nisi noctu dua nouas nuptias a sponsis mos erat, siue in honorem Cereris, quæ facem in querenda Proserpina gestauerat. siue ut noua nupti ignem, et aquam, quæ duo sunt in uita maxime necessaria, cum uiro communicare uideretur, etenim aqua quoque aspergi solebat, siue ut casta, puraque ad spem proficeretur. Vir. Mopse nouas iade facis. primam facem noctis principium uocabant, quod tum primum uti facti incipiunt. Cellius, nam cum prima fax noctis, et densiores esse tenebræ cœpissent. item fex excrementum, quod unaquæque res facit, unde feculentus fecis plenus, et fea-

nia uitis, de qua supra diximus. Et fecatum uinum, quod è feabus expressum est, & defeco quod est purifico, quasi fecem de traho. Plau. nunc defecato demum animo, egredior domo. item à facio facies, quæ è quasi quaedam factura totius corporis, ut diximus. ponitur etiam pro specie. Vir. quæ scelerum facies o uirgo effare. idem, nec pingues unam i faciem nascuntur oliuæ. Ab ea superficies appellata, quasi superior facies. hanc enim geometriæ deffiniunt figuram, quæ longitudinem, & latitudinem habet sine altitudine. cuius termini lineæ sunt, græci i πλάτος uocant planum una tantum superficie contentum. hoc est ipsam superficiem, à qua superficiarius, de quo supra diximus. præterea à facio factor, quod significat eum, qui alterius manu alia negotia gerit, ut qui uinum ex uuis, oleu ex oliuis exprimit, fruges domum uehit, & alia huiusmodi. Cato, stratu ubi duo custodes libere cubent, & tertius seruus una cum factoribus uti cubet. idem. leguli uolunt uti olea caduat quam plurima sit, quo plus legatur, factores, ut i tabulato diu sit, ut fracidia sit, quo facilius efficiant. item factum pro re gesta. Virgilius. fortia facta patrum, à quo factura, & factio, & factiosus deriuantur. Factura est ipsa compositio rei, quam faciunt. factio est diuisio cuius in diuersa studia, cum aliqui se principes, ac primarios facere in ciuitate conantur, inter quos annulatio est, & qui eos sequuntur factiosi appellantur. ipsi uero factionum capita, siue factionum principes dicuntur per fas, & nefas factioforum multitudinem sibi conaliantes. Sallustius. inter bonos amicitia, inter malos factio. Capitur tamen factio pro opulencia, & autoritate alicuius in ciuitate. Plautus. istas magnas factiones. Solebant item ueteres his uocabulis honeste plerumque uti, unde histrionum quoque, & quadrigarioru factiones legitur. Facinus quoque à facio deriuatur, quod interdum factum significat. Sallustius. qui aliquo negotio intenti præclari facinoris, aut bonæ artis famam querunt. interdum scelus. idem, sed in ea conuentione fuit. Curius natus haud obscuro loco, flagitij, atque facinoribus cooperatus, hinc facinorosos dicimus sceleratos, flagitiosos. ite à facio fit facundus, quod faciat fructum, si significatque optimum, & abundantem. à quo facunditas abundantia, & fecunde aduerbium copiose. item è contrario infacundus, hoc est sterilis, à quo i facunditas, & infacunde. item à facio facetus, de quo supra diximus, quod uerbis faciat, quod uult, à quo facietæ dictæ, & facete aduerbium. quidam tamen à fando potius dictum uolunt, ut superius ostendimus. item factitius, ab alicuius similitudine factus, unde factitia uerba dicimus, quæ ab alicuius uocis similitudine facta sunt. ut balantes à balando oues uocantur sunt. item Faxo, quod significat faciam, & fio, quod passiuam eius uerbi significationem habet, & ferè cum ijs omnibus componitur, cum quibus facio, ut Commonefio. calefio. frigeo. tepesio. & reliqua, & Fasis, quod est lignorum, aut alterius cuiuscunque rei congeries. quam ligando facimus, cuius diminutuum est Fasciculus. Quoniam autem lictores cum fascibus præire solent consules, & alios magistratus, factum est, ut Fases usurpenus pro magistratibus, & honoribus, qui à populo præstatur. Virgilius. Non illu populi Fases, non purpuræ regum flexit. & hoc tantum i numero plurali, quia aut duodecim, aut sex fascibus utebantur. Item quia fasis lignorum, siue aliarum rerum graues sunt portantibus. fasis aliquando pro one re ponitur. Idem, cantantes ut eamus, ego hoc te fisce leuabo. idem, iniusto sub fisce uiam dum carpit. hic fascelis Diana dicta est à fisce lignorum, in quo absconditum Dianæ simulachrum Orestes Aritiæ detulit, ut in fabula eius exponemus, & fascinum, cum oclorum, aut uerborum, aut alicuius alterius rei maleficio homines ita ligantur, ut liberi non sint, nec

mentis compotes, sæpeq; ad extremam maciè deueniunt. à quo Fascino uerbum. Virgilius. nescio quis teneros oculus mibi fascinat agnos. & passiuu eius Fascinor, & fascinatio nomen. Sunt tamen, qui fascinum dictum putent ἀπό τοῦ βασανιστηρίου, quod est inuidere, & idem esse dicant fascino, quod inuideo, sed falsum est. Neque enim propter inuidiam solum, sed etiam propter odium atque inimicitias homines fascinantur, & fascinare non est inuidere, sed malefice alicui perniciem moliri. à quo fit Effascinare, quod est maleficium tollere, sicut excantare est incantationem rescindere, siue incantatum liberare. Ponitur tamè aliquando effascino pro fascino. Solimus, quædam in terra Africa hominum familiæ sunt uocæ, atque lingua effascinantes, quæ, si impensius forte laudauerint pulchras arbores, segetes lætiores. infantes amœniores. egregios equos. pecudes pastu, atque cultu optimas emoriuntur repente. Plinius. Esse eiusdem generis in Tribalibus, & Illyrijs adicit Isogonus, qui uisu quoque effascinant. idè, facinas quoque, quæ ubique duplices pupillas habeat, uisu effascinare, Cicero quoque apud nos author est. A fascino dicti sunt Fescinini uersus, qui canebantur in nuptijs, quia fascinum putabantur arcerè, quamuis alij à Fesceno urbe appellatos malint. Item à fio fides, quod fiat quod dictum est, quemadmodu i ferius ostendimus. PORTICVS CLAUDIA. Claudius inter cætera opera publica, quæ multa, & eximia ædificauit, porticum quoque fecit. Quam ex nomine suo claudiam nuncupauit. Hanc Nero dextruxerat, ut pleraque alia, quo domum auream ædificaret. Domitianus uero eadem restituit sub pristino titulo. EXPLICAT DIFFVSAS VMBRAS. Diffendit, atque extendit. Ea enim præcipue causa porticus ædificabantur, ut supra diximus, quo & feruorem solis, & repentinis imbrebus arcerent. EXPLICAT. Extendit, explicat re enim proprie extendere est, atque emittere. Cicero, Explicit, atque ex cute intelligentiam tuam. quoniam autem quæ extenduntur perfectius uidentur, capitur explicare pro explanare, atque ostendere. Idem, ut quædam sibi concedantur, quo facilius quæ uolunt explicent. Item pro extrahere. Ouidius, atque explicat enses, & pro exhibere, proferre. Martialis. Explicat & conas uncat mensa duas. Idem, ut conuiuia sumptuosiora, nigrae sordibus explices monetæ. Ab hoc fit explicator. explicatio. & aduerbium explicite. Item explicatio. explicatissime. explicatus. explicatissime. A plico autem compositum è explicio. nam plicare necesse est, & ueluti rugas facere. tractum a græco πλύνειν quod necesse est. A quo amplector, & complector, dicta sunt quasi circumnecto & connecto, & frequentatiua horum amplexor, & complexor, & amplexus, & complexus nomina. Virgilius. scæaq; amplector limina portæ. Plinius. Post dulcæm, munuq; complexum ambo discessimus. Gellius, eumque amplexus atque exosolatus est. hinc etiam circumplector. Sallustius. cum montem undique circumplexus obsideret. & plexa ligata. à quo perplexa, intricata, atque abstrusa, & perplexe aduerbium hoc est implicite. inordinate. & perplexabile figuratum, per quod aliud audire, aliud sentitur. Plautus. nec ullum uerbum facit perplexabile. Plecto uero quod significat ferio, cuius passiuu est plector, non ἀπό τοῦ πλύνω deductum, quod est implico (ut quidam ignari tradiderunt) sed ἀπό τοῦ πλύνω ferio, à quo & πλυνῖν dicitur, hoc est plagi, & πλύντρον plectrum. Est autem plaga proprie percussio, uulnus, uerber. Vir. Plagisque peremptu, tansa per intergrâ solumitur uisera pellè. Hinc plagarius dicitur q homine emut. quæ scit liberu esse, & qui huiusmodi hominem sciens uendit, aut pro seruo tenet. Item qui libertum emut, uendit. ue. Item qui seruo,

feruere ne per suadet, ut à domino, domina ue fugiat uel eum, eam ue inuito, uel insciente domino, domina ue calat. uinctus habet, emt uendit. ue. Dicitur plagarius, quod lege famia plagis damnatus esset. Lex ipsa, plagaria. crimen, plagium uocat. Martia. impones plagario pudorem. Plagiarium uocat furem librorum suorum, et illos tanquam suos tenentem. Per metaphoram tamen plaga maior a re uocatur, de quibus supra diximus, quod plagis, hoc est foraminibus plena sunt, Virg. Retia rara plaga. item spatia ampla, uel coeli, uel terrae, quae etiam tractus uocantur, et à graecis dicuntur clima. ta. idē, Aetheria quos lapsa plaga Iouis ales aperto turbabat caelo. idē, in medio dirimit plaga solis iniqui. ut plaga graecae de linteo, est de quo supra diximus, cuius diminituim est plaga. Aliquando etiam pars lecti est, aliquando totus lectus. Varro, eburneis lectis, et plagis sigillatis. Plectrum uero instrumentum, quo fides pulsantur. Martia. feruida ne tri tibi pollice postula surgat exornent doctem garula plectra. byram. plectrum etiam dicitur calx aenei, quod olim gallis gallinae addebat, dum inter se pugnant. A nostris aliquid quando pestis uocatur, quod graeci dicunt plectrum. A plico autem composita sunt applico, quod significat admoueo, ita ut habeat hoc est adnecto. Circa applico arcu in lecto. Replico aliquid quando dissoluo. Plautus, replicat nram, atque extende, Aliquando rursum explico. Plyn. quam saepius idē replicasset, tandem persuasit. Impleco, in lecto inuoluo. Martialis, replicat in lecto perdidit ille fugam. Aliquando orno. Plautus. implicat ad speculum caput. Supplicio. rogo. precor. Plicari eni ueteres precando, et genia eius, cui precabantur, attingere solebant, ac ad ea quasi adorantes manus tēdere. Ab hoc supplex dicitur, qui ita precatur, et suppliciter aduerbium, et supplicatio eiusmodi precatio, et supplicium, quod modo pro supplicatione accipitur. Sallustius, si supplicis deorum magnifica. Idem, non uotis neque supplicis muliebribus deorum auxilia parantur, sed uigilando. agendo. bene consulendo prospera omnia cedunt. modo pro cruciata, et poena, quia supplices esse in deprecanda poena homines consueuerunt. Virg. spero etiam medici, siquid pia numina possunt, supplicia hausurum scopulis. Quidam tamen supplicio non à plicando, sed à placando dicitur existimant quasi supplicio. unde subuospacio pro eo, quod est supplicium. aliquando a pud ueteres inuenitur complicatio. simul plicio, à quo complex dicitur particeps sceleris, et qui in eodem crimine ueluti connexus est. Item complicatio notat a significationis. item à plico fit duplico. triplico. quadruplico. triplicis. quadruplicis. multipliciter. et siquae alia sunt huiusmodi. Item poples pars pedis, quae genu opposita ē, dicitur quod post plicatur. VMBRA. Umbra est aer carens sole, quod fit alicuius corporis obiectu. praesertim nubium, unde quidam ἀσὶ τὸ ὄμβρος, quod imber est umbram uocant existimant quod omnes umbrae humidae sunt. Item umbra dicitur, quas faciunt pictores, ut imagines, quae plane sunt. solidae uideantur, quod dicunt adumbrare, à quo adumbrare aliquando pro ornare accipitur. Inumbrare uero et obumbrare est tegendo umbram facere, et quod dicitur obpacare. per metaphoram tamen ponitur pro ueri, atque defendere, quae translatio ab arboribus sumpta est, Virg. et magnū reginae nomen obumbrat. Ab umbra umbrosam dicimus opacam, umbratilem uero, qui umbra detentus est, ut uita umbra tilis dicitur umbra, atque otio marcescens. Item umbrifer lucus dicitur ab umbra ferenda. Umbrae etiam inferorum imaginēs uocantur. Virg. umbrarum hic locus est, somni, noctisque sopore corpora uiuantes, stygia uectare carina. Item umbrae in prunalibus casae frondae dicebantur. Ab umbra dimi-

nium fit umbella. Item umbria, quod ea regio propter altitudinem montium, et uiciniam Apennini umbrosa sit, quae uis aliqui ἀσὶ τὸ ὄμβρος potius, hoc est ab imbre nomina nata uolunt, quod umbram omnium Italiae populorum antiquissimam inundatione terrarum imbribus superfuisse credantur. Est autem umbria, quae ab Apennino, ac etiam ultra incipiens, usque ad sinum adriaticum extenditur. multis praecleara uetustissimis oppidis, sed in primis Sentino meo, et Fano foranae, quorum hoc in Adriatici litore inter Senogalliam, ac Pisaurum non longe à Memuro amne situm est, illud ad ostium lapidem ab Apennino, propter flumen. Sentinum felix utrunque et locorum aemulatione, et frugum copia, et hominum ingenij. Nec immerito alterum à fortuna felicitate nomen habet. Alterum ab acumine, ac subtilitate ingenij. Veteres enim sentinare dixerunt satagere, ac subtiliter periculum euitare, à sentina nauis, quam quisque, ut aqua liberet, euacuare cōtendit. Caecilius, capit consilium, postquam sentinat satis. Mihi quidem, utriusque oppidi uiciniissima cogitatio est. In altero conceptus, in altero natus, in utroque educatus, utriusque ciuis sum, utrunque est mihi solum, propter quod non immerito, me alij sanesem, alij sentinatem uocant, par mihi ergo utrorumque caritas est, par beneuolentia. Ab umbra umbram dicuntur umbram populi, colonique. DIFFUSA. Sparsas. Diffundere enim spargere est, quod à fiendo componitur. Proprie autem fundere liqueficere est, unde metalla dicuntur fusa, hoc est liquefacta. Plyn. fuso, ac super in lecto plumbo, et fusile, quod fundi potest, sicut ductile quod potest duci, atque extendi, et fusorium uas, in quo metalla funduntur, hoc est liquefiunt. et fusores, qui fundunt. et ars fusoria, ars fundendi. miscendi, transmutandi; metalla, in qua multi ludibrio habiti sunt, qui dum capiunt ditiores fieri ad inopiam redacti sunt, tribus tantum rebus, spe scilicet, et stultitia, et fuligine dimites. Quoniam uero quae fusa, ac liquida sunt spargi solent, fundere pro spargere frequentissime usurpamus. Claudianus, et pessima fudit uina cadis. Apuleius. lacrymalam fudit. Veteres tamen fundere, et uergere in sacris ita accipiebant, ut fundere esse supina manu libare, quod fiebat in sacris superis. V ergere autem conuersa manu in sinistram partem, ita fundere, ut patera conuerteretur, quod inferis in sacris fiebat, hoc autem ad explorationem uictimarum pertinebat, etenim, si non stupuissent aptissime iudicabantur. Fundere etiam per metaphoram pro sternere capimus. Virg. quam septem ingentia uictor corpora fundat humi. Aliquando pro abundanter praebeere. Idē, ipsa tibi blandos fundent cunabula flores. nonnunquam pro profligare. Sallustius, bis fijos milites. Virg. illi etiam si quos obscurae nocte per umbram sudinus isidijs, totaque citauimus urbe. A fundendo, cum spargo significat, futile uas dicitur latissimum oris, ex altera parte arctum, quod statim positum effundebantur. Vtebatur eo in sacris deae uestae. à quo futiles dicitur, quod continere tacenda non possunt, sed ea effundunt, et future effluere, à quo effutire imprudenter, et mendaciter loqui. Apuleius. leuis homo, et futillis, ac rimarum plenus. Teren. Verum istoc de nomine eo perperam olim dixi, ne uos forte imprudētis foris effutiretis. Item futile, et futilliter aduerbia. Ennius, ut quod factum est futile, amica nos feranus fortiter. Future quoque obscennum uerbum hinc declinatum est, cum nihil aliud sit, quam semen, hoc est genuituram effundere. Future uero arguere est, unde fit confutare, et refutare, à quibus confutatio, et refutatio, hoc est red argutio eorum, quae ab aduersario dicta sunt. Interdum tamen ueteres confutare pro commouere posuerunt. Titinius, coctus magnū abenum, quādo feruit, paruula confutat trua, interdū pro confundere. Teren. Cōfu-

tauit uerbis admodum iratum patrem. Sed haec a fundo poti-
 us deducta existimant. a. litera in. u. conuersa, ut refutare sit
 fata, hoc est dicta redarguere. Cato fuit uisus est, pro se pi-
 us fuit. Item a fundo infundibulum, quod est instrumentum,
 quo in uasa liquores infunduntur. Idem in cella olearia haec
 opus sunt. Dolia olearia. Et opacula. Sestariū cleariū unū. la
 bellū unū. infundibula duo. spongiae duae, et fūda, qđ modo
 genus retis est, quod in orbem spargitur, diciturq; alio nomi-
 ne reticulum. Virgilius. fūda iam uerberat amnem, modo
 sacculum, siue marsupium in modum retis factum, i quo pe-
 cunia, et alia gerūtur. Macrobius. solebat descendenti a pa-
 latio Caesari honorificam aliquod epi grammata porrigere grae-
 culus id cum frustra sepe fecisset, rursusq; cum idem factu-
 rum uidisset Augustus, breue graecum manu sua in charta
 exarauit epi grammata. Pergenti deinde ad se obuiam misit, il-
 le legendo, laudare mirari, tam uoce, quam uultu. Cumq; ac-
 cessisset ad sellam, demissa in fundam pauperem manu pau-
 cos denarios protulit, quos principi daret. Adiectus hic sermo
 μινατά τιν τῶν οἴκων ἐβλάθη, ἐπὶ τὸν ἔχον, πλείον ἢ δ' οὐκ
 hoc est. Non secundum fortunam tuam Auguste, si plus habu-
 issem, plus dedissem. Secundo omnium risu dispensatorem Caesar
 uocatur, et sestertia centum nullia numerari graeculo iussit.
 Dicitur hoc sacculi genus etiam reticulum. Horatius, reticulū
 panis uenales inter onusto forte uehas humero. Marsupium
 sacculum esse ad tenendas pecunias Cato ostendit. Et quod p-
 spicuum ē maiorem curā habere nos Marsupij nostri, quā m-
 uitae nostrae. Modo circulus ex auro, siue alio metallo, quo gē-
 mae ita nechtuntur, ut aurum non nisi margines amplectatur.
 Plinius. Heteri iuxta in proprio, uti arbitror, cognomine, uelut
 ē multus eiusdem generis composita gemmis. Quamobrem pra-
 stantiores fūda clauduntur. id est patentes, nec praeterquam
 margines auro amplectente. Idem. fūda includuntur per-
 spicuae, caeteris subijctur auricalchum. Funda etiam instru-
 mentum est ē funiculo factum, quo funduntur, hoc est iactan-
 tur lapides. Terentius. nimis uellem fundam tibi dari, quo il-
 los ex occulto caederes. Ab hac funditores uocati, qui fundis
 magnis dimicant. Sallustius, ipse cum expeditis cohortibus, de
 hinc funditorū, et sagittariorum delecta manu. Item a fūn-
 do fusum aduerbium, hoc est sparsim, et fusus, quo nent mul-
 tiēres, quod, dum trahitur uoluendo, quasi liqueferi uideretur,
 propter quod graeci Cnicon herbam, ex qua propter graclita-
 tem, et rigiditatem caulis antiquae mulieres colos facere sole-
 bāt, Attractylida uocant, qđ ex ea fusus liquetur. Graeci enī
 ἀτραπευόν fusum dicunt ἢ ἄλλ' ἐν liquari, haec herba ex
 aculeatarum genere est. Italia ignota. Aegyptij ex ea oleum
 faciunt, semen eius candidum est, et grande, amarumq; Itē
 fundus, quia fundit quot quot annis multa, et fundum, quod
 proprie est ima pars uniuscuiusq; rei, quae aliquid in se liquo-
 ris contineat, uel ad continendum facta sit, ut doli, nauis. al-
 uei. fluminis. lacus. maris. a quo fit fundamentum, et aduer-
 bium funditus, hoc est a fundo, sicut caelitus a caelo, et pro-
 fundus, quod proprie imum signifiat, ut profundum mare,
 dictum, quod porro habeat fundum, aliquando tamen ponit-
 tur pro alto. Virgilius. ni faciat maria, ac terras, caelumq; pro
 fundum Quippe ferant rapidi. Ad hoc profundior profun-
 dissimus, Profunditas. Profunde. Profundus. Profundissime
 aduerbia, et fusana tridēs Neptūni, hoc est telum trifidum
 piscatorium, quod fundo natantia capiat. hoc etiam retarij i
 gladiatoris ludis utebantur. Iuuenalis. Vicerat hoc monstrū
 uicaci fuscina Gracchi. Eius diminutiuum ē fuscinula, et
 fundo fundas, quod est firmo, et quasi fundamentum facio-
 stabilio transferturq; ad incorporalia, Quintilianus. fūnda-

tam paternis, auitisq; opibus domum. Ab hoc effundare dic-
 mus a fundo euertere. Caelius. resp. amisso, et effudato pul-
 cherrimo non paruam fecerat iacturam. Fundamenta uero
 iacere, ē quali acūq; fundamenta facere, et quasi rei dare prin-
 cipium. Suetonius, in ara capitolina noua domus fundamen-
 ta iecit. Sed hoc quoq; ad incorporalia transfertur. Cicero, in
 quo templo, quantum in me fuit, ieci fundamenta pacis. Ab
 hoc fundatio deducitur, et fundator, et fundamentum, et fūda-
 mentum. A fundo fundus composita sunt, circumsundo, quod
 est circumcirca aspergo, Apuleius. Atq; eo liquore stabulum om-
 ne circumsudit. Offundo, quod est iniicere. Cicero. Hic error,
 et haec doctorum animus offensa caligo est. Perfundo. consper-
 go. Ouidius. Perfuditq; genas lacrymus. Effundo spargo Plau-
 tus. Totumq; effudit fideliam, hoc est sparsit quicquid in fide-
 lia erat. Fidelia enim uas erat samium uarij aptum usibus.
 Idem. nulli congaem, plenam faciam tibi fideliam. Hinc per
 metaphoram effundere capitur pro emitte. Virgilius. Ru-
 untq; effusi carcere currus. Item prosternere prostrigare. Sallu-
 stius. effuso, ac prostrigato pediatu paulatim retrocedere coepe-
 runt. V. eteres etia effusos pro effusos dixere, sicut merita pro-
 merfat. Profundo supra modum expendo. A quo profusus di-
 citur, qui supra modum sumptuosus est. Terentius. profundat
 pereat, nihil ad me attinet. Aliquando tamen profusus ponit-
 tur pro eo, qđ est abiectus. iacens. Plautus. profusus. squalens.
 sordidus. ab omnibus derelictus. Refundo, quod est refendo.
 Seneca, id erat non tam accipere beneficium, quā m refunde-
 re. Proprie tamen refundere est, quod sparsum, erat restituere.
 Idem. quicquid deerit ex meo refundam. Capitur aliquando
 pro euomere. Plinius. Quod hesterna crapula ingurgitauerat,
 palam refudit. Infundo, quod est liquidum aliquid, ut pu-
 ta aquam, uinum. oleum iniicere. Apicius, oleum infundito, ad
 ignem liquato piper addito. Superfundo liquidi aliquid su-
 per addo. Plinius. resinae momentum cum aceto superinfundito.
 Suffundo extrinsecus fūdo, cum infundo potius de interio-
 re parte dicitur. Virgilius, at si uirgineum suffuderit ore ru-
 borem uentus erit. hinc fit suffusio, qui morbus est oculorum,
 uulgo cataractam uocant, haec paracentesi curatur. Est autem
 παρακεντησις, quae manu fit a chirurgo dum curari aliter
 morbi non possunt. Inungitur prius locus. deinde uel acus,
 uel hamulus infigitur, idq; paracentesis dicitur. Suffundere ue-
 ro subijcere est, a quo suffundatum subiectum dicimus, tra-
 ctum a fundamento. Varro, qui in domibus lateritijs paulu-
 lum modo lapidibus suffundatis, ut humorem fugerent habi-
 tabant. Confundo perturbare. confuto. opprimo. Plin. et simi-
 secantur facile confundunt colorem. Seneca, facile hoc modo ad
 uersarium confundi. Item a fundo funis deducitur, quod dum
 trahitur, atq; attenuatur linum fundi uideatur. Ab hoc fit di-
 minutiuum funiculus, et funalia, hoc est cerei, quod ante us-
 sum papyri funes circumdatos habere ueteres solebāt, et ab
 hoc funus, quod incensi funes mortui praeferebantur. Funus
 proprie est pompa illa, quae fit in exequijs mortuorum. Fumus
 nemo me lacrymas decoret, nec funera fletu faxit. Aliquan-
 do tamē ponitur funus pro morte. Vir. nec mortura tenet cru-
 deli funere Dido. Aliquando pro caduere. Terentius, effir-
 tur funus. Nonnunquam pro sepulchro. Vir. ergo istauramus
 Polydoro funus. Hinc funerare sepelire est. Et funera dican-
 tur mulieres, ad quas pertinet funus, ut pote soror, et mater.
 Idē, nec te tua funera mater protexi, pressitne oculos, aut uul-
 nera laui, et funebre, quod ad funus pertinet. Vnde funebrius
 pompa dicitur. Quintilianus. Quid sibi uelit ille funebrius
 longus ordo pompae. Nam pompa graecia uox est, signifi-
 catq; apparatus solenne cum ostentatione, et specie quadam

triumphi, unde et το μπάειν græci triumphare dicitur. Hinc et funerum, et ludorum, ac spectaculorum pompa dicitur. Cicero. sed iam è pompa i ueram aciem deservimus, et funeralia quicquid ad exequias pertinet, et funebres tibie, quibus in funere canebatur, quas flammis audire putabatur illicitum. et funestum funere inquinatum. a quo fit funesto uerbum, cuius passivum est funestor, et funestata domus dicitur, quæ aliquo funere affecta est. Plautus. partem funestati domum. funestare etiam quandoque pro cruentate accipitur, et funestum pro mortifero, et cruento. Seneca. uox illa funesta rei publicæ, hoc est cruenta, mortifera. Fugor quoque nonnulli quasi funis ago dictum existimant. proprie enim fungi finire est, unde uita functus dicitur, qui finiuit uitam, hoc est mortem obiit. cuius significationis et ab hoc compositum est defunctus, Virgilius. O tadem magnis pelagi defuncti periculis, hoc est qui finisti, et casisti pericula. Titus Livius. Defuncta morbis corpora salubriora esse incipere, hoc est corpora, quæ finierunt, et eusserunt morbos. Legitur et defunctus per se, hoc est mortuus, et defunctus morte, hoc est qui mortem obiit. Accipimus tamen frequenter fungor pro eo, quod est officium, ac munus ago. ut fungor magistratu. fungor præura. fungor legatiōe. fungor officio mihi delegato. fungor munere iudicis, et similia. Fungum etiam sunt qui a finire agendo uocantur existimant, quod periculosissimum sit uentibus, tam præsertim, cum uel caliginis clauus, uel calybis rubigo, aut panni aliquis marcor affuerit, aut si serpens primo patrescentem adhalauerit. Hic uisus est totus aliquando familias perimere. Sic extinctum tradunt Anneum Sernium præfectum Neronis uigilum, et tribunos, ac Centuriones quosque, qui cum eo in conuiuio fuerent. ut mirum sit tantam anapies abi esse uoluptatem. Plura autem fungorum genera memorantur. In primis Boletus ob id maxime toto orbe notissimus, quod eo extinctus est Tiberius Claudius, dato in eo ueneno à coniuge Agrippina, ut quidam uolunt, quod eius cibi audissimus esset, ut alij ab Aloto spadone præagustatore, dicitur in arce epularetur cum sacerdotibus, iussu eiusdem Agrippinae, consilio Locuste malefica, auxilio Xenophonis medici. Plinius. optimus quidem abus est Boletus, sed immenso exemplo in crimen adductus, ueneno Claudio principi per hanc occasionem à coniuge dato Agrippina. Quo facto, illa terris uenenum alterum, sibiq; ante omnes Neronem suum dedit. Optimus hic esse inter fungos à ueteribus putabatur. Iuuenalis, uilibus anapies fungi ponentur amicus, Boletus domino, sed qualem Claudius edit, ante illum uxoris, post quem nil amplius edit Martialis. Dic mihi quis furor est turba spectante uocata solus Boletus Cæciliane uoras. Quid dignum tanto, ueritq; gulaq; precabor? Boletum, qualem Claudius edit, edas. Hic ita nascitur, uolua prius in terra gignitur, ipse postea in uolua, cui in ouo luteum, et tunica eius in abo par grana, dum infans est Boletus, rum pinur illa hoc nascente, mox in pediculo totum corpus absumitur, oritur, occiditq; intra septimum diem. Cæteris fungis lentior natura, origo fere omnibus ex putate arborum, tutissimi olim existimati sunt Rufi, et minus diluto rubore, quàm Boleti, proximi qui candidi sunt, et in pediculo ueluti apicem flammis habent. Post hos qui in inferiori, et concava parte Rufescent, superiori parte candidiores habentes, uulgo, quod in Pratis nascantur, pratenses appellati. sequuntur deinde suilli, genus uenenis accomodatissimum, et qui tota sæpe conuiuia interemerunt. Tutiores aridi in plerisque enim Italiae partibus siccantur. Sunt præterea, et ab omni figura orati dicti, et a spongiae similitudine spongoli, et a dignis digitelli, et a porrigine porri gnosi, et

qui sine pediculo nascuntur, quasi tuberibus similes, nisi quod sunt candidissimi pericæ. multarum præterea arborum fungus sunt, non ita pernitiosi, præsertim qui sunt ex fico. ferula. fago. robore. cupresso. sambuco. castanea in primis præstantes gignit, et omnium maximos, ut fungus unus pluribus sufficiat conuiuii, lacnias uocant, quod lacinosi sint, et uisu quoque uoluptatem afferant. Sed omnes odore simul, ac sapore, et innocentia superant, qui è spinarum radiabus uere nascuntur, spineoli propterea, à plerisque etiam pruneoli uocati, ignoti prorsus ueteribus, quod certe inter tot gulae irritamenta mirandum est. Commendantur etiam qui ex arborum radiabus autumnis nascuntur. Cardeoli ex argumento nominati ipse quoque inter primos innocui. Tutiores putant fieri quotcumque fungos, si cum carne coquantur, aut cum pediculo piri. Item si pira confestim sumantur, uel si coquantur in aceto. Est et aliud mirabile fungi genus, quod ex lapide nascitur, quem lynceum uocant. Est inter animalia ex luporum æuariorum genere, quod Lynx uocatur, maculoso tergo, de quo Virgilius. Et maculosæ tegmine lyncei, huius animalis urinam coire in duriciem calculi manifestum est, quod lynx præsentens inuidia humani generis, ne ea egeries in nostrum transeat usum, egestum liquorem statim arenarum tumulis contegit. Inuentus hic lapis, sub terra, quasi planta occultatur. In siccitate aqua rigatur. Nascuntur ex eo fungi paulatim crescentes plures simul, et in abo sapidissimi, et dolori renum, ac frangendo, educendoque calculo mirifica utiles. Dum fungi scanduntur, pars pediculi, quæ fixa in lapide remanet spatio temporis lapidescat. Sic augetur continue lapis, et plures quotannis fungos germinat. Ignorauerunt hoc ueteres. et tantum gigni ex lyncei urina lapillum quendam scripsere utilem dolori renum, quæ lynceurium uocant. Theophrastus lapidem hunc succano similem esse colore, et appropinquantiæ similiter attrahere magno errore affirmat. Agaricon quoque fungus est in arboribus nascens circa Bosphorum colore candido, et in Gallia, sed quod in Gallia nascitur, infirmus habetur. Sunt etiam quarundam arborum fungi magnitudine, duritia, et æqualitate quadam insignes, quibus pro strigilibus utuntur præsertim qui caluam crinibus nudam gerunt. item alij, quibus utuntur aridis profomitibus, ignem in ijs uel attritu liquorum, uel ex cussu lapidum, quos ob id ignarios uocant concipientes. in lucernis quoque, atq; candelis oriri se penumero fungos cernimus, quos futuri imbris indices esse commemorant. Virgilius. Nec nocturnus quidem arpentis pensa puellæ Nesciure hyemem, testa cum ardente uiderent scintillare oleum, et putres concretere fungos. Item fungi sæpe in ano nascuntur, hoc est uelera quæ dicitur quam simillima fungus humida semper, et odore admodum foedo, quæ si hyemis sit gelida, si aliud tempus frigida aqua fouentur, deinde squama aeris cum fuligine, et calce in se pingitur, et si hac ratione non tolluntur, scanduntur prius, deinde candenti ferro aduruntur. A fungo fit fungosus adiectiuum, quem admodum a spongia spongiosus, significatque rarum, et leuem ad similitudinem fungi. Plinius. Est calamus crassiore longo, et tenui foramine, hunc totum fungosa replet medulla, ab hoc Fungositas dicitur. idem, tota fungositas derasa. REDDITA ROMA SIBI EST. Resituta est Roma in libertatem. nam quæ prius Neroni subiecta erat, te præside sua facta est, hoc è libera, nec alteri paræs, quàm sibi. ROMA. Roma urbs Italiae regina urbium, totius mundi caput. hæc paruum ab initio oppidum fuit, à inuentute latina Valèna appellatæ, quod cum Eudæder ad ea ueniens loca extēdiset, seruata i positi prius nominis significatione Romæ nūcupauit, siquid græci ῥώμην robur appellat. Alij uolūt Tro-

ia capta quosdam ex Achiuis in ea loca, ubi nunc Roma est, deuenisse per Tyberim, deinde suadente nobilissima captiuarum, cui Romenomen erat, incensis nauibus posuisse sedes, et structo oppido, Romem ab ea uocasse. Nonnulli tradunt Romem non captiuam fuisse, sed Ascenio natam, Aeneae nepem, hanc appellationis causam extitisse. Sunt qui a Romulo conditore uocata Romam existimant, ideo autem Romam potius, quam Romulam appellari hunc uoluisse, ut ampliori uocabulo prosperiora patriae suae ominaretur. fuit et aliud huic urbi latinum nomen, sed exprimeret id arcanae caerimoniarum nefas habitum est. Quapropter cum Valerius Soranus contra interdictum id eloqui ausus fuisset, mox peremptus dedit poenas. Causam autem, cur et urbis, et eius dei, in cuius tutela urbs erat, ignorari nomen Romani uoluerunt, hanc tradunt. quod ipsi arcanae hunc morem habebant, ut cum obfiderent urbem aliquam hostium, iamque ipsam capi posse confiderent, certo carmine euocarent tutelares deos, uel quod aliter capi urbem posse non crederent, uel quod, si posset, nefas existimarent deos habere captiuos. ideo igitur occulta esse et deorum, et urbis nomina uoluerunt, ne, quod ipsi faciebant, ab alijs paterentur. Carmen autem, quo ipsi utebantur, erat huiusmodi. Si Deus, si dea est, cui populus, ciuitasque Carthaginiensis est in tutela, teque maxime ille, qui huius urbis, populi que tutelam recepit, precor, uenerorque, ueniamque a uobis peto, ut uos populum, ciuitatemque Carthaginiensem deseratis. loca. templa. sacra. urbemque eorum relinquatis. abique his abeatis, ei que, populoque, et ciuitati metum, formidinem iniiciatis, proditi que Romam ad me, meosque ueniat, nostraque uobis loca. templa. sacra. urbs accipior, probatorque sit. mihi quoque populoque Romano, militibusque meis praepositi sitis, ut sciamus, intelligamusque, si ita feceritis, uoueo uobis templa, ludosque facturum. Tutelarem Romanorum alij Iouem esse crediderunt. alij Lunam. alij opem consuiam. alij Angeronam, cui sacrificatur ad xij. Calen. Ianuarij, cuius simulachrum ob hoc maxime silentium, obligato, ob signatoque ore fingebatur. Huius urbis ambitum diuersis temporibus uarij fuisse auctores prodiderunt. scribit Plinius diui Vespassiani temporibus millia passuum tredecim, et ducentos urbis ambitum fuisse. Flauius autem uopiscus tradit Aurelium imperatorem ambitum urbis, ad triginta milia passuum ampliaste. Romulus autem a Romula arbore appellatus est, sub qua Romulus, et Remus pueri inuenti sunt, quemadmodum superius ostendimus. Alij utrunque a robore hoc est ἀροτρος ῥώμους appellatos uolunt. A Romulo romulia tribus dicta, quod ex eo agro censebatur, quem Romulus ex Veientibus cepit. A Roma uero Romanus dicitur, qui et a Romulo appellatur Romulida. et Romulea urbs ab eodem Roma uocatur. Item Romulea aliquando pro Romana accipitur. Romana porta a Sabinis apud Romam appellata est, quod per eam proximus eius aditus esset.

REDDITA. Restituta. Proprie enim reddere est accipere, uel ablatum restituere. Terentius. Siquis quid reddit, magna est habenda gratia. Interdum tamen Reddo pro do accipitur. Plautus, tibi ego rationem reddam. Virgilius. regnum reddita cessit pars Heleno. Quintilianus. Si uerum est post innumerabiles annos reddi, rursus alius corporibus animas. rursus reddi hoc est iterum dari. Hinc Celsus iuriconsultus reddendi uerbum inquit, quanquam significationem habet retrodandi, accipit tamen et per se dandi significationem. Nam quod aliqui dicunt reddo literas idem esse, quod do literas, falsum est. etenim cum reddo literas dicimus, non do literas significamus, sed restituo. quoniam is, cui damus literas, quasi restituere illi uidetur, ad quem damus, Reddo etiam uer-

bum sacerdotale est. Reddi enim exta dicebantur, cum probata, et electa ara supponebantur. Virgilius. Lanabus, et pandis fumantia reddimus exta. Aliquando reddo accipere pro repono. Plautus. Tempestas uenit, constringit tegulas, imbricesque, ubi dominus indiligens reddere alias neuolt. A reddo reddius dicuntur, qui proprie sunt prouentus agrorum, quamuis per translationem pro omni prouentu ponantur. Reddo a do uerbo declinatur. Dare proprie tribuere est. Virgilius. da propriam Timbrae domum. Aliquando pro exhibere ponitur. Terentius. namque ei unam cenam, atque eius comitibus dedi. Nonnunquam facere. Virgilius. Tu das epulis accumbere diuum. Interdum dicere. Idem, Sed tamen iste deus qui sit da Tityre nobis. Quaedamque ascribere. Cicero. Ego quae tu sine uerre commisisisti, uerri crimini daturus sum, saepe etiam prostituere. Martialis. Casta igitur nulla est? casta sunt mille, quid ergo casta facit non dat, non tamen illa neget. Illud notandum, quod datus alicui literas tanquam tabellario per eum ad alium perferendas. datus ad aliquem, cum ad eum perferri uolumus. Aliquando utrumque coniungitur. Sallustius. uel turto literas ad Catilinam dat is cui literae datur, si perferret, reddere literas dicitur, ut paulo ante ostendimus. Is uero, ad quem dantur, accipere. Item dare potestatem plus est, quam si dare potestatem. Etenim facere potestatem est aliquid permittere. Cicero. fecit ei potestatem legendi literas, quas a Trebatio acciperat, hoc est permisit, ut legeret literas. Dare uero potestatem, est rem prorsus alterius arbitrio permittere. Plinius. Ut qui suarum omnium rerum potestatem auunculo dederat. Paulus iuriconsultus eum quoque dedisse affirmat, qui aliquid com pensauit, aut permutauit. dare fidem non est credere, ut plerique indocti existimant. Hoc enim habere fidem dicuntur, hoc est credulitatem. Sed dare fidem est aliquid sancte promittere. Terentius. grauida que facta fidem dat sibi uxorem fore hanc. Virgilius. accipe, da que fidem hoc est accipe promissionem a me, et tu similiter mihi sancte promitte. Aliquando tamen accipere fidem, est accipere credulitatem, hoc est mereri, ut credatur. Martialis. iunctam Pasiphaenae dicitur crediti Tauro uidimus, accipit fabula praesca fidem. superioris uero exemplum ponit Quintilianus, fidem habes hominibus, quos mentiri alius affirmat, id est credulitate praestas. Plinius. cur enim uerbis eius non sit fides habenda. Ab aliquo uero habere fidem est habere promissionem alicuius rei fide firmatam. Terentius. aut, si fidem habeat, se in praepositum tibi a pud me. Si fidem habeat inquit, hoc est, si fidem accipiat a me, et si ei fidem dem, ac sancte promittam. Alia quoque a do composita sunt addo. quod est adicio adiungo. A quo super addo. Additus tamen apud ueteres accipiebatur pro inimico. Virgilius. nec Teucris addita Iuno usquam aberit, Circudo circuo Sallustius, arcuandatos militibus saltus mox occupauit. obdo, claudio, Terentius. Pesulo hostium obdo. Perdo amitto. Per enim praeposito, cum per se est, localem et temporalem significationem habet, ut per medium forum. et per medium diem. et per fortitudinem adeptus est praemium, ubi fortitudo, quasi locus praemij ostenditur. Aliquando est iurandi, ut per Iouem, et per Pol, quod per Pollucem significat. interdum obtestandi. Virgilius. Per te, per qui te talem genuere parentes. Idem, Per ego has Lachrymas, dextramque tuam te, per connubia nostra, per inaeptos hymenaeos. Nonnunquam medium quendam, et quasi intercessorem significat, ut per amicos meos obtinui, per metipsum feci, quasi metipso medio. In compositio uero aliquando abnegat, ut perfidus piurus, qd fide, et iusur adu fregit. Aliquando significat in totum, et usque ad finem. Laetantius, non mihi ste petere, ut si quis erit, qui inciderit in haec, si legit perlegit,

hoc est, usque ad finem legat. Cicero, *nuntius ille, qui literas accipit, non peradit. Seneca, Leue est miseria ferre, perferre est grāue, hoc est aliquo tpe in miseria esse, leue est. sed in his usque ad finem ut a perferuare, est grāue. Martia. Nam in vigilare leue est, per uigilare grāue. Hinc agere reum, est in aliquem inquirere, et accusare. Peragere reum, est usque ad finem agere, hoc est condemnare. Quandoque significat per medium. unde Pellucidum dicimus, per cuius mediū sielgor emanat. Perspicuum per cuius medium uidemus, ut aqua, glacies, crystallus, sed pellucidum magis ad corporalia pertinet. Perspicuum ad corporalia. Pluuiat is pellucet, quasi Laterna pūca Plyn. Tam claras, perspicis et sententias. Hæc tamen apud ueritatem confunduntur, plerumque pro ualde accipitur, ut per grāue, per magna. Cicero, per grāue mihi uisum est, et, si addatur, quāsi, significat maxime, ut perquam bonus, idest optimus, perquam magnus, idest maximus. Est etiam quando per pro nimis uehementer accipitur, factusque significatione uocabuli pene a simplici suo diuersam, et in malam partem accipitur, ut pertinax, nimis tenax, quod significat durum, et inexorabilem, et obstinatum. Pernix, qui nimium nititur. unde aliquis do accipitur pro celeri. Vir. talis et ipse uobis uerbam ceruice effudit equus coniugis aduentu pernix Saturnus. Aliquando nimis perferuans. Differitque pernicitas a uelocitate, quod alterū sit celeritatis, alterum patientissimæ perseverantiæ. Idem, et inter dura tacet pernix in strato saxa cubili. Perfrugit, qui nimium fugit, hoc est qui ad hostes fugit. Peruersus, qui nimis uersatur in malo. Peratus nimis in artibus, qui ira, ac furore accessus est. Perpeffus, qui nimis, et cum labore, ac dolore passus est. Perdo ergo dictum, quasi nimis do. Nam qui nimis dat, quod quid habebat amittit. Capitur etiam aliquando perdo pro primo, quoniam quæ amittuntur, quasi mortua nobis esse uidentur. Teren. diu te perdant. Ab hoc perditus dictus, qui interitum nititur, et rem perari non potest, sicut perditæ res, quæ amissa est. Idem, diu uestram fidem hominē perditum, miserumque. Cicero, seuē crudelitæte perditum, luxuria, nititur omnibus contaminatum. Veteres pro perdo perduo dixere, a quo perduaxo. Plu. diu te, de aq; omnes perduaxim cum isto hominē. A perdo fit desperdo, unde Caius iuriconsultus scribit de perditū dicit, quod in natura rerum esse desit. Diminutum uero, quod usu rapitū est. Item a do componitur trado eiusdem ferē cum suo simplici significationis. Abdo, quod est recondo. Apuleius, atris abditæ nubibus. Abditius ueteres abortiuos appellabant. Abdomē sumē dicitur, quod abditum sit. A poëta tamen aliquando pro larido ponitur, hoc est pingui duro. Iune. Montani quoque uenter adest abdomine tardus. Item dedo, quod est in perpetuum do, et ita differt a do, quod proprie damus animo reperiendi. dedimus autem quæ in perpetuum damus, unde dedere se hostibus dicimus, qui sese in hostium potestatē tradūt, et traditio ipsa deditio dicitur, et qui se ita tradunt, uocantur dediti. Aliquando tamen dedo accipitur pro do. Teren. Verberibus te casum in pistrinum Daue dedam. et dedita opa dicimus pro eo, quod est data opera, hoc est de industria. Pompeius Festus, deditum interpretatur ualde datum. Item Antidosis, quod proprie significat quequid alicui ex aduerso datur. Nam arti græca præpositio in compositione pro, uel contra significat, unde Anticatones dicti, et Antilogia, quasi contraria oratio, et Antiphrasis, quod sit sensus sermo ni contrarius, ut cum bellum dicimus, quia minime bonum, et Antiprosis, quando casus ponitur pro casu, et Antithesis, quod nonnulli obiectum interpretati sunt, et Antitheton contra se positum, et Antonomastia, quando nomen pro nomine ponitur, ut Maior genitus pro Mercurius. Antidosis ergo, quod con-*

tra aliquid datum est, sed hoc a græco potius, hoc est a dōri-deriuatum uideri potest. de quo paulo post dicemus. Item edo cum primam syllabam producat, quod est emitto, quasi extrado. unde edere libros dicimus, edere opus publicum, a quo editio, hoc est publicatio. Aliquando tamen auctores do usurpant pro produco, et pario. Vir. Nec nostri generis puerum, nec sanguis edunt. Ab hoc edita loca uocantur alta, et sese edentia, hoc est ostendētia, scribiturque cum diphthongo ad differentiam alterius edo, quod est comedo dictum a græco *ēdo* quod est uescor, huius sum pimum est esum, a quo esito frequentatiuum. Celiuss, uidetur autē de Cyano non esitato causa erroris fuisse. et esurio, quod est cupio edere. Quintil. Pater filios esurit. Martianus. Esurit magis, quo magis est domus. Hinc esuries edendi auuiditas appellatur, et minus est, quam fames, quæ ex defectu annonæ provenit. Plyn. iustum Nili incrementum est cubitorum sex decam in duodecim cubitis prouinciam famem sentit. In tredecim etenimnum esurit. quatuordecim cubita hilaritatem affert. quindecim se curitatem, sexdecim delitiam. Ecce quomodo famē ex summa sterilitate ostēdit prouenire, quæ ex inedia sequitur. ex mediocri uero sterilitate esurie, quæ oritur ex paritate, quæ et esurito dicitur. Martia. illam, quam facit esuritionem. et esurigo. Varro, quolibet ire licet accubitum acedo, quod esurigo fieret, edebat costas. Verba in rio desyderium quoddam significare uidentur, ut parturio cupio parere. Cœnatario cupio cœnare. Cic. ut aliquando dolor Populi Romani pariat, quod iam diu parturit. Martialis, in omnibus vacerra, quod conculcibus consumit horas, et die tota sedet, cœnaturit vacerra, non cœnaturit. Aliquando tamen huiusmodi uerba a suis primitiis non differunt, ut Scurario idem est, quod scateo, et non modo de aquis dicitur, sed etiam de herbis, cæterisque sua sponte uertim nascentibus, quamuis scatebra, et saturito, et saturies, tantum dicitur, sitque ebullino aquæ surgentis, unde etiam uasa æstuantia scaturire dicitur. Scuraries etiam modus maculæ est, ut Varro testatur. ab eodem edo abedo deducitur, quod significat cōsumo. Virgilius. Nam sæpe fauos ignocis adedit stellio. nam edo quoque pro consumo accipitur. Et adest cōsumptum dicimus. Item edacitas, quod significat in glumem, edax pro manducatione, hoc est uorax. et consumptore. huiusmodi enim homines a ueteribus manducationes, et manduca, a manducando, et a mandendo mandones, qui et mansuti, hoc est edaces, a ueteribus dicebantur. Manduca effigies in pompa antiquorum inter cæteras ridiculas, et formidolosas imagines ire solbat, magnis malis, ac late dehiscens. et ingentem dentibus sonitum faciens. Plautus, quid si ad ludos me pro manduco locem? Edones quoque ab edendo uocantur, sicut ἀπό τοῦ φάγω quod est edo, dicuntur Phagones, utroque utitur Plautus. Item ab edo ador, quasi edor saxi genus, edor quondam appellatum, de quo inferius dicemus. Item peredo uehementer edo, a quo sit peredia ipsa comestio, sicut bibesia ipsa bibitio. Prandium, quasi peredim, de quo inferius dicemus, quibus frequenter utitur Plautus. Item exedo, quod est consumo. Item obedo, quod similiter modo pro consumo accipitur. unde Obesum dicitur græce, exile. Neuius, corpore, pectoreque undique obeseo, ac merito exoso, tardi ingenio senis, modo pro comedo, a quo Obesum pro uberi, et crasso accipimus. Virgilius. Argutumque caput, breuis aluus, obeseaque terga. Cato, Edusam et Potinam uocat uit deas præsidis puerorum. has enim nutrices uocare solebat, cum pueri lac dimittere incipiebant. Itē comedo eiusdē cum suo simplici significationis. In quo nota dū, quæ ueteres comest pro comedit, et comedim pro comedit scripsere. Varro, nā in huiusmodi sunt paria. Quippe te maior plus urget. piscis ut sæpe mi-

dendroisfoli ἀρά τοῦ δένδρου καὶ τὸ ὕψος hoc est ab arbore, *edera* compositum, *edera* e diuerso nunquā nisi humi serpens chamaessifus ἀρά τοῦ χαμαί, quod humi significat, *edera* *edera* est *edera* alia herba *edera* fere similis, quoniam uocatur simlacem densis geniculata caulis spinosa fruticosa, ramis folio *edera* flore candido, olente lilium, infauista oibus sacris, atque coronis, lugubrem enim hanc putant, quod uirgo eius nominis propter amorē iuuenis Croci in hunc fruticē mutata sit. Ouid. et Croem in paruos uersum cum smilace flores. Id uulgū ignorans saepenuero sacra sua polluere solebat. e similace codicilli sunt, propriūq; eius materia est, ut auribus admodum leuē reddat sonum. sunt qui simlacem autophorū uocant, quasi seipsum ferentem. coronam ex ea factam impari foliorum numero aut capitis doloribus mederi. a similace simlacis dicitur, quod e similace est, sicut ab *edera* *edera*, quod est ex *edera*. sunt etiam qui simlacem taxum uocant, ut inferius ostendemus. *edera* mira natura est ad uina experienda, etenim si nas ex ligno eius fiat, uina transiunt, et aqua remanet, siqua admixta est. Quidam inter genera *edera* *Cystrum* numerant. haec arbuscula est in insula Cypro, in cuius folijs pingue inest, quod rore mistum mane liquescit, deinde sole in puluerem uersum madentibus hirarum uillis, dum pascentur, adherescit, deinde depectitur, quod ab ipsius arbusculae nomine *Cystrum* dicitur, quidam arbusculam uocant *Cystrum*, ob hanc causam in Ladano hirarum pili conspiciuntur, sunt tamen, qui herbā quoq; in Cypro reperiri scribāt, quam Ladam appellant. a qua dicitur Ladanium, quod pingue est huic insidens herba. itaq; attractis sianiculis eam herbam conuoluunt, atq; ita offas faciunt. in nabathaeis quoq; Ladani genus, quod Strabon uocant, tradunt; syluis arabum pastu carpraui fringi, atq; ita succum uillis inherescere. Item ab edo eda dicta, quod non modo hominum, ac caeterorum animalium abaria significat, sed etiam quod a uibus, piscibus uel ad decipiendum datur, ab hac escaria mensa quadrata, in quibus homines epulantur, et esculentum, quod ad uescendum pertinet, *esculus* arbor glandifera, quae ueteres ex eius fructu escam sumerent, *escus* ex uel, *escus* compositum, quod significat cum edendi fistido. quāuis Lucretius uescū sale mallet ex edendi intentione uescum ēt dicitur, quicquid ad escā, hoc est abaria pertinet, id est quicquid edibile est. Virg. Vescūq; papauer. Item quicquid murum est, idem, nec uescas salicem frondeat, unde et araneorum telae uescas nominantur. a uel ēt, *escus* uescor declinat, quod proprie significat pascor, edo. Virg. Vescitur Aeneas, simul, et troiana iuuentus. ponitur ali quando pro uitor. Idem. Quem si fata urum seruant si uescitur aura aethera. nonnunquā pro uideo. Actus, priusquam infans fanius admittat, oculi uescuntur titi. Item ab edo edulis, quod manducari potest. Horatius, uinea submittit capreas non semper edulis, et edulia quae unq; ad edendum parantur praeter panem. Gellius genera, nominaq; edulium, quae profunda in glutine uescuntur. *edusum* ueteres ab edendo dixerunt, quemadmodum potinam a potando. edeatra uocati, qui praesunt regis epulis. Item epulae quasi edipulae ab edendo dictae, sunt autem ab ministerio hominum in nostrum usum comparati. epulum uero in singulari numero significat solemniores epulas, et proprie publicam conuiuium in propatulo numerosis aibus exhibitum, siue in dedicatione templi alicuius, siue in ludis, siue i funere alicuius magni uiri. ueteres epulā quoque in singulari numero dixerunt. ab epulis fit epulor uerbum, quod aliqui significat edo, aliquando conuiuor. hinc epulones dicti, qui indidendi Ioui, caeterisq; Dijs epulas potestatem habebant, antiqui epulones uocabant. erant autem tres uiri, qui triuui-

ri epulones appellabantur. nam (ut Cicero refert) ueteres pontifices propter sacrificiorum multitudinem tres uiros epulones esse uoluerunt, cum essent ipsi a Numā, ut ēt illud ludorū epulare sacrificium facerent instituti. his postea praepositi sunt rex sacrorum, qui rex sacrificulus dicitur L. Iunio BRUTO, et M. Valerio consulibus creati captus, quod plerumque sacra a solis regibus olim fieri solita ex actione regum impediri uidebantur, ideo regis nomine decoratus est, qui tamen pontifici maximo subditus erat. Additi deinde fuerunt alij tres uiri, qui sacris libris legendis, carminibusq; sibyllae praerant. hi quoties prodigia magnos aliquos rerum euentus auisicantia emergerent, lectister nis ad puluina deorum factis sacris, supplicisq; placabant, qui sodales titij dicebantur a T. Tatio. a quo ēt titensis tribus. et titia curia uocata est. Itaq; septem uiri epulones dicti sunt, horum filiae, cum de uacatione uestalium sacerdotij agitur, sicut filiae auguris, decem uiri sacrorum, flamines ab hoc sacerdotio excusationem merentur Romae in pyramide uetustissima hodie quoque in aese huiusmodi litera leguntur. OPVS ABSOLVTVM DIEBUS CXXX EX TEST. C.

10 CORNELII TR. PL. VII VIRI EPVLONVM. Horum caena a salijs sacerdotibus saliares uocabantur. Horat. nunc est bibendum, nunc pede libero pulsanda tellus, nunc saliaribus ornare puluina deorum, tempus erat ad dapibus sodales. hinc quasi proverbij loco saliares caenae dictae sunt opiparae, et opiosae. item ab epulis epularis quod ad epulas pertinet, unde epularis sermo dicitur, qui in conuiuio fit. Apuleius iam illatis luminibus epularis sermo percrebit. itē epulares uocabantur, qui in sacris, quae dixerimus, epulabantur. Varro dum epulares nocte epularentur, dapes ab epulis differunt, sunt enim dapes non deorum dumtaxat epulae, uel nostrae in deorum sacrificijs (ut Valles scripsit) sed largiores, et opipari apparatus. Mart. Fugerit an mensam thaebeis, caenaeque Thyestae ignoro, fugimus nos liquorine tuam. illa quidem lauta est, dapibusq; instructa superbis, sed nihil omnino te recitante placet. Virg. De Cyclope, nam simul expletus dapibus, uinoq; sepultus. tales exhiberi solebant in pontificum caeni, ut in illa metelli caena, quo die Leticulus flamen martialis in auguratus est. In qua principio habuerunt echinos, ostreas crudas quantum uellent. peloridas, turdos. a sparagos, subus gallinam altilem, patinas ostrearum, peloridum, balanos nigros, balanos albos, iterum spondylos, glycia, menidas, urtices, ficodulas, labos, capreas, origes, aprinos. altilia ex farina inuoluta. ficodulas, murices. et purpuras. Mox uero sumunt. sima put aprinū. patinam piscium. patinam sunnius. anates. querquedulae elixas. lepores. altilia assā. amyllum. panes picentes. dapsa apud ueteres genus sacrificij erat, quod fiebat aut hyeme saeuienti, aut uere. a graecis δαψίλ uocatur, qui et δαψίλιν largū dicunt, et δαψίλιν largitatem, unde nostri quoque dapsillos aliqui lautos, et liberales appellant. ex hoc ita sacrificio dapice se accepto dicebant, hoc est magnifice, atq; opipare, et dapicum negotium amplum, atq; magnificū. hinc ergo dapes appellatae sunt lauae, ac magnificae epulae, et dapilis caena, ut Marcellus testatur, quae diuersis a plus dapibus constat. Plyn. pauonem tibi gratia Romae primus occidit orator Hortensius. dapali caena sacerdotij. Varro, primus pauones. Hortensius augurij dapali caena posuisse dicitur. hac loca corrupta passim apud hos authores erant, et pro dapali adualia. uel adialicij erat scripsum, quod emendare noster uolens in insulsi mus quidam paedagogulus adipali scripsit, nimo ignorantiae adipe mente oppressa nam quae unquam adipalem caenam, aut adipalem cibū legit? Adipatum certe ab adipe dicimus pro pingui, et succulento, non adipalem, Cicero, adscuerunt suis artibus

optimum quoddam, & tanq̄ adipatæ dictionis genus, à dapi-
 bus dapi feri dicti, qui dape: in conuiuio ferunt. Item ab eden-
 dis ficis ficedula parua auis, quam Aristoteles similiter ἀπὸ
 τοῦ εἰκονοσυνόλιδα appellat. pascat̄r ēt̄ unis. Mart. cū me
 ficus alat, cum pascat̄r dulcibus unis, cur potius nomen non de-
 dit una mihi? Sed hoc nomen non nisi autumnio hēt, postea for-
 mam simul, coloremq; mutat, & melanchorophus uocatur, qđ
 κορυφὴν μέλαν, hoc est uerticem nigrum habeat. Latine atricā
 pillam dicere possumus. idem erythacus facit. hyeme. n. erytha-
 cis est, phenicurus æstate. auis est, quā uulgo pectus rubeum
 uocant ἀπὸ τοῦ ἐρυθραίου μαί, hoc est à rubescendo ἐρυθραῖος
 dicitur, phenicurus uero, qđ atudam rubeam hēt φοινῆ pur-
 pureum significat, οὐρᾱ cauda est. upupa quoq; colorem mut-
 tat. ut Heschylus poeta tradit his uersibus. Qui et sui spectan-
 tem affert upupam mali, colore pingens speciem multimodo,
 saxiæolan̄ improbam arma gestantem militem aduolum, &
 infantem, uaria se gerit forma, nam uere candidans ubi extitit
 nouo, æstate tum deinde, ut atnduit seges, uarijs alas maculis
 guttatas mouet. uagatur eadem semper appetens loca deserta,
 quærens nemora, et inuias rupes. item ab edendo dentem qui-
 dam appellatum uolunt, quasi edentem, quamuis alij potius de-
 ductum putent. qui dentem ὀδόντα uocant. dentium tria
 genera, serrati, aut continui, aut exerti, serrati à similitudine
 ferræ uocati, qui pectinatim coeunt, ne contrario obarsu atte-
 rantur, ut serpenribus, piscibus, canibus. continui ut homini.
 equo. exerti hoc est extra os producti, a pro, hypopotamo. ele-
 phanto. continuorum, qui digerunt cibum, lati, & acuti sunt,
 qui conficiunt duplices, qui discriminant eos, canini appellan-
 tur, hi sunt serrati longissimi, de quibus inferius dicemus. scor-
 pionis dens unus est pleriq; terni, uolucrum nulli dentes sunt,
 præterquam ue sperilionis. canini dentes amissi casu aliquo, nū-
 quam renascuntur cæteris animalibus senecta rubescunt. equo
 candidiores fiunt, qui conficiunt cibum, molares dicuntur, siue
 maxillares. ex his duo, qui canino proximi sunt, uocantur colu-
 mellares. senectus in equis, & cæteris ueterinis in dicitur den-
 tum bronchitate, si ueraliorum canicæ, & arca ea lacinijs, cū
 ferē sexdecim annorū existimantur. hominum dentibus quod-
 dā inesse uirus manifestum est, siquidem et speculi nitorem ex
 aduerso nudati hebetant, & columbarū fixus implumes ne-
 cant. erumpentibus dentibus, morbi infantium corpora infe-
 stant. Homer. dentium uallum pendantia uerborū uerendæ
 a natura oppositum fuisse elegantissime scripsit, ut loquendi te-
 meritas non cordis tantum castidia, atq; uigilia cohiberetur,
 sed quibusdam quasi ex cæbijs in ore positus se parener. a dentū
 istorum similitudine quicquid est, quo aliqd exeat, uel tene-
 ri potest, dens uocatur. hinc falcem dentem dicimus. Virg. et cur
 uo saturni dente relictam profequitur uitam attondens, fingitq;
 putando. item dentes anora idem, tum dente tenaci à chora fun-
 dabat nauers, unde bidens instrumentū rusticū, qđ duos den-
 ters habeat. idē ipsa satis tellus cum dente recluditur unco. Iu-
 uen. uue bidentis amans, & culti uillicus horti. bidentes etiam
 hostiæ dictæ duorum annorum. hæ enim sacrificijs aptæ ha-
 bebantur, quod in ouibus duo eminentiores dentes iter octo ap-
 pareant, non nisi circa bimatum nec in omnibus, sed in ijs, quæ
 sacrificio aptæ sunt. Quidā tamen bidentis dictas primo bi-
 dēnes uolunt. quasi biēnes interposita. d. euphoniæ causa, dein-
 de longo usu loquendi uoce corruptæ. pro bidēnibus bidētes di-
 ctas. Hinc bidental templum quoddam uocatum, quod in eo
 bidentibus hostijs sacrificaretur. Item tridens fuscina neptuni,
 qđ tres habeat dentes. Vir. nō illi imperiū pelagi, seuūq;
 tridentem, sed mihi forte datū. a dente ēt̄ dentes, & dentati di-
 cuntur, qui magnos habēt dētes, et a ueteribus ēt̄ dentures uo-

cabantur, & dentale lignum, cum quo uomer induitur, &
 denticulus paruus dens, & denticulatum, qđ ad similitudinē
 dentū factū est, ut ferra. & dentatum, ac denticulatum aduer-
 bia, hoc est ad similitudinem dentū, & denticulatum medicā-
 mentum, quo dentes fricantur, ut candescant a grecis ὀδον-
 τοςριμμα dictum. Mart. de denticulato, quid mecu est tibi?
 me puella sumat. emptos non soleo polire dentes, et dēno uer-
 bum, quod est dentes emitto, quod græci dicunt ὀδοντιον. a
 quo dententes pueri dicuntur, cum primū erumpere dentes
 incipiunt. Plyn. succus eius dententibus prodest. Quidam ēt̄
 denticulare usurpant, pro eo, qđ est dentes i primere, et eden-
 tulum dictum eū, qui sine dentibus est sunt et q densum a dē-
 te deductum, hoc est spissum, quasi dentibus coactum. a quo fit
 densō uerbum, qđ est cogo, spisso. a quo condensō, & densitas,
 spissitudo, & dense aduerbiū spisse, & densitudo pro densita-
 te. ab altero uero edo, quod per diaphthongum scribitur, ædes
 declinatur, edifico, edificiu, edificatio, editimor, editimus.
 ædituus. ædilis. ædituentes. ædilitas. ædilitium ædiluitas. æde-
 pol. de quibus supra diximus. Item a dō fit compositum pro-
 do, quod interdū est de fero, ostendo, patefacio. Virg. prodere uo-
 ce sua quēquā, aut opponere morti, interdum fallo. Idē prodū-
 mur, atq; italjs longe, disiumgimur oris, aliqñ protendo. propa-
 go. Idem, Italiam reget, genus alto a sanguine Teucri prode-
 ret, aliqñ in publicum exeo. A pileius, tum tremebundus pro-
 dit in forum. nonnunq̄ trade. Sall. ante, q̄ arcē proderet hosti-
 bus, unde capitur ēt̄ pro ficio prodicionem. hinc proditor, pro-
 ditio, prodimentum, uel a prodendo consilia hostibus, uel a tra-
 dendis urbibus. oppidis. arabus. ex eratu. ueteres pro produnt
 produnt dixerunt. Ennius. produnt famuli, cum candida lu-
 mina lucent. produus ēt̄ usurparunt pro interius longius. pra-
 do quoq; qđ ēt̄ prædor dicitur a præ præpositione, & do uer-
 bum compositum esse manifestum est, hēt aut præ præposino
 in compositione eandem ferē uim, quā per, ueruntū quedam
 uocabula cum præ coniunguntur, & non cū per, ut præpōs-
 præcelsus. præaltus. præfulgens. prædiues. præclarus. præal-
 tus. prælongus. in his enim oibus præ ualde significat. aliqñ
 do præ nihil ferē diuersum fiat a sui simplicis significatiōe,
 ut præcludo. præcido. præmorior. præango. Idem sunt enim,
 quod claudio. incido. morior. angō. nonnunq̄ ēt̄ ante significat,
 ut præcedo. antecedo. præuenio. anteuenio. prædicō. antedico.
 & prædo siue, prædor. antedo, qđ ea quæ p uim auferimus
 sint ante datū, hoc est ante, qđ dētur a possidente. Varro tamen
 prædor a præda deriuatum existimat, prædā aut a paridō,
 quasi paridā, qđ manu parta sit. a prædo fit de prædor, quod
 est depopulor, & prædo prædonis depopulor. & prædator,
 ac de prædator, & de prædatio, unde Ioni prædatori templū
 fuisse legimus non qđ prædæ præesset, sed quod ei aliquid ex
 præda in partem prædæ debebatur. quippe mos Romanorum
 fuit, ut bella gesturi de parte prædæ aliquid numinibus polli-
 cerentur. Cato diminutiue prædonulos posuit. Item prædium, qđ
 captū ab hostibus agri militibus distribu a ueteribus solebat,
 & præes præedis, quod in publicis cautionibus antedetur in fi-
 dem, præes. n. is est, qui se obligat, interrogatusq; a magistratū,
 si præes sit, rñ det præes. Varro a præstundo t̄a prædiū, qđ præ-
 dē dictum existimat. Priscianus scribit præ i compositione ali-
 qñ ēt̄ super significare, ut in præsidio, et præsidii, & præse-
 ctus. in appositione uero, aliqñ ante significat. Teren. I. præ se
 quar, aliqñ ad cōparationē, ut illū præ Cicerone contēnimus,
 hoc est ad cōparationē Ciceronis. nonnunq̄ propter. Teren. præ
 amore hunc exclusisti foras. præter hæc, a dō fit compositum
 trade, hoc est dedo. a quo traditio, deditio. ex trans enim, et do
 componitur trade. item indo, qđ est i pono. Plyn. hoc ei ab ado-
 leſcentia fuit

lesentia fuit nomen inditum, et subdo subiectio. a quo subditi
 dicuntur, qui alicuius imperio subiecti sunt, subditum etiam
 parum dicitur suppositum, hoc est sublatum ab ea muliere,
 que peperit, et alteri appositum. item apud iurisperitos sub
 ditum testamentum, cum uero testamento occultato, aliud etiam
 fuit appositum. subditus et iudex dicitur, qui loco mortui datur
 is, qui illum in aliquare, uel lite iudicem habuerit. subdo et
 pro subiungo usurpatur. Quint. his dictis, et alia subdidit.
 scribit Nonius Marcellus, subdere pro supputare accipi, et Te
 rentij testimonium adducit, nunquam ita quisquam bene subdu
 cta ratione aduersus fiat, quod satis admirari non possum, cum
 nec subdere unquam pro computare reperitur, nec subducta a
 subdo fieri possit, sed a subduco uerbo fiat, subducere autem ratio
 nem, et colligere rationem dicimus recte computare, ita, ut que
 colligenda sunt, colliguntur, et que subducenda sunt, hoc est de
 trahenda, detrahuntur. Cicero. quod non subducta utilitatis ra
 tione effici solet, Seneca, colligenda quotidie ratio est, et quid
 lucrifactum sit, uidentium. subducere proprie surripere est.
 Virg. et fucus pecori, et lac subducitur a gnis. subducere le
 uare, extollere idem, quia se subducere colles impiaunt. hic sub
 ducere nauers dicitur in terram trahere, quod terra altior mari
 sit, sicut e contrario deducere, in mare est terra ducere. Virgil.
 quassatam uentis licet a subducere classem. idem deducunt so
 cij nauers. deducere et is dicitur, quod alicui officij gratia prestat
 conuictum, cuius contrarium est reducere, ut deduxi. Catone
 in Senatum, cuius domum ut reducatur, hinc expecto. item deduce
 re ex alto deorsum ducere. Virg. carmina uel celo possunt de
 ducere lunam, interdum trahere. mouere. Sall. arma de pone
 re, presidia de locis deducere, nonnunquam transuolare, deri
 uare. Virg. riuos deducere nulla religio uetuit. deducere quoque
 attenuare est, unde deductum pro subtili eleganter ponitur.
 Idem, pascere oportet oues deductum dicere carmen, hoc est at
 tenuatum, subtile. Pomp. uocem deductas oportet, ut mulieris ui
 deantur uerba. Iube non modo afferatur, uocem ego reddam te
 nuem, et tenuulam. Idem, et nunc uocem deducatur, sub proprie
 subter significat. Virg. Tyre tu patula recubans sub tegme
 ne fagi. Plyn. dum forte spatia remur sub portici, unde sub us
 gum nuti dicebantur hostes, qui a duabus hastis in terra defi
 xis, tertiumque superligata inermes sub ea cogebantur transire, et
 sub corona uenundari captiui, quia coronati uenundabantur.
 Cato, ut populus potius ob rem bene gestam supplicat uerba, que
 male gesta, coronatus ueniat. sub uerba hastas iacere dicebatur,
 ueles, cum sub manum sursum hastas mittebat. Caelius, ut ueles
 bonus sub uitem qui submisit hastas, sub uerba preliari milites,
 cum sub uinea militari pugnant, sub uinea iacere, cum astu
 tibus anturionibus sudes iacere cogebantur, uinea enim bellica
 machina erat leuioribus compacta lignis, lata pedes octo. alta
 septem, longa sexdecim, cuius teclum duplici munitione contexeba
 tur. hoc est tabulatis, cratibusque, latera uimine sepiebantur, ne
 saxorum, telorumque impetu penetrari possent. extrinsecus autem, ne
 imiecto igne cremaretur, crudis, ac recentibus corijs operiebatur,
 sic facta plures simul in ordine iungebantur, sub quibus
 latentes tuto milites ad subruenda murorum fundamenta pene
 trabant. uinea autem a uinea uinari similitudine uocabatur.
 Quando sub prepositio tempus significat, accusatio graudet,
 significatque prima tempore ptem. Virg. sub luce exportant ca
 lathis, hoc est adueniente luce. nonnunquam sub pro cum accipitur, ut
 sub sarcinis, hoc est cum sarcinis. Item a do fit compositum condo, quod
 proprie significat abscondo, quasi in unum, et interuorem lo
 cum do. Virg. scandunt rursus equum, et nota conduntur in al
 no. ponitur tamen aliquando pro construo, quasi simul do. Sall. urbem
 Romam, sicuti ego accipi, condidit, atque imito habuere Troiani.

et repono, Plyn. formice condunt astate fructus, quibus hye
 me fruuntur. et pro compono. Idem, opus condidit perpetuo o
 mnibus legendum, et pro recondo, ac sepelio. unde sepulchrum
 conditorium appellatur. Plyn. post conditum monumento cor
 pus, idem, et rara in amicis fides, tam parua obliuio mortuo
 rum, ut ipsi nobis debeamus conditoria construere, omniaque
 heredum officia presumere. a condo conditio dicitur, quod scribi
 tur sine. c. que est dispositio quedam, et ueluti fors fortunarium.
 temporum rerum. Cicero, o miseram conditionem administranda
 di consulatus. Aurelius, ea temporum conditio erat, ut ne conque
 ri quidem de iniurijs fas esset. si significat est oblatam potestatem
 aliquid eligendi, dicimusque offero conditionem, fero conditio
 nem, et pono conditionem. ut apud Terentium. amatores Chry
 sidis tulerunt mulieri conditionem. i. si uellet eis morem gerere,
 se pretium daturus. illa uero accepit conditionem, hoc est pactio
 ni consensit. idem fere si significat, offero electionem, et do optio
 nem, nisi quod haec de duobus, aut pluribus dicitur, ut of
 fero electionem utrum maius petendi. do optionem, quod uis po
 tissimum optandi. Illud uero de una qualibet re dicitur, ut offero
 Chrysi di conditionem, unam scilicet duntaxat. quando ue
 ro cum. c. scribitur conditio, non a condo, sed a condico deriua
 tur, quod raro in usu est. condicere prisca lingua pronuntiare
 est, nunc uero, ut Iustinianus inquit, condictionem dicimus ac
 tionem in personam, quia actor intendit sibi dari oportere, et
 conditum dicitur, quod in commune dictum est, atque decretum.
 a condo alia composita sunt abscondo, quod est occulto, et recon
 do, quod significat repono, et contego. quippe re prepositio in
 terduerbi significationem, cum quo componitur, contraria
 facit, ut retego, quod rectum erat demudo, refero, quod sera clau
 sum erat aperio. recludo, clausum patefacio, reuelo, uel amen
 tum tollo. resigno signatum aperio. retexo, quod textum erat dis
 soluo, et alia huiusmodi, interdum eandem plane signifiatio
 nem seruant, ut recondo. represso. remoueo. remaneo. aliquando
 significat rursus, ut renouo rursus facio nouum. aliquando retro, ut
 reposito re datam retro posco, repeto, retro peto, reddo, quod mihi
 datum erat retro do. repono mihi appositum retro pono. nonnunquam si
 gnificationem uerbi prorsus mutat, licet non faciat contrariam,
 ut i rescio rescasco, nam cum scire sit cognoscere, rescare tamen non est
 rursus cognoscere, uel aliud ex his, que dicta sunt, sed factum
 aliquod occultius, et inopinatum, insperatumque cognoscere.
 Ter. en tibi resciuit omnem rem, id est quod occultum putaba
 mus, praeter nostram opinionem cognouit. Item in respondo,
 quod non solum redico (ut supra diximus) neque repromitto sed re,
 atque aspectu satisfacio. Virg. illa seges demum uotis respondet
 auari agricolae. a do etiam, ut quidam existimant, componitur
 condo, quod est sapidum facio. compono, unde conditae sa
 le carnes dicuntur, et per metaphoram salibus quibusdam co
 ditae oratio. hinc condimenta dicuntur ea, que ad condienda ob
 sonia fiunt, que si per se sint, graeco uocabulo tamen a nostris
 usurpato, embamata dicuntur. Columella. hoc sinapi ad embamata
 non solum idoneo, sed etiam specioso ueris. i. ueritate
 enim intingere. Latine uero a tingendis in his dapiibus dicuntur
 intinctus. tingere enim inspicere, et madefacere est. Mart. men
 tiris iuuenem tinctis lentine capillis. a quo tinctor lanarum in
 fector, et tinctura infectura. Plyn. Anisum a Pythagora in
 ter pauca laudatur, siue crudum, siue decoctum. Item uiride, ari
 dum uel omnibus, que conduntur, queque intinguntur deside
 ratum factorem tollit manducatum, mox uino collatum uultum
 iuniorum prestat, appetentiam ciborum facit, ob has causas qui
 dam anicetum id uocauerunt. graeci enim anicetor inuic
 tum dicunt, idem anisum ligustici uicem prestat in condime
 tis. idem quoddam etiam generosi obsonij nomen a myrto tra
 k ij

bitur, quod etiam nunc myrtatum uocatur, eademq; origine
 eorum sapor commendatur plerunq; ad intinctus additis
 myrtis conditum est modo a condendo. modo a condendo
 dicitur, si significat; quod condi, uel condiri potest. Item a condi
 endo conditur, pro ipsa (ut ita dicam) factura condimenti. prae
 terea a do, ut quidam existimant sedeo, de quo paulo post di
 cemus, quod qui sedet, seorsum dare se uidetur, et sedo, plac
 lenio tranquillo, et quasi sanum do, hoc est ab ira, et furo
 re ad lenitatem animi reuoco. hic sedatus placidus. lenis. a quo
 sedator, et sedatissimus. item sedate, sedatius, sedatissime. et
 uenundo, ac uendo cum deriuatiuis eorum, de quibus inferius
 differemus, et tendo quasi tenue do, tendere enim proprie ex
 tendere est, quicquid autem extenditur, attenuatur. Virg. ten
 dunt uela noti. hinc per metaphoram tendere aliquando acci
 pimur pro insidiari, quod in hoc laqueos, uel retia extendere
 soleamus. Ter. quia nec accipitri tenditur, nec mulio. hinc ten
 dicula dicitur laquei, quos auibis, aut feris tendimus. aliqui
 pro contendere, hoc est conari. idem, ille simul manibus tendit
 diuelleret nodos. nunc tentoria, dum ponuntur. idem, hic dolopu manus. hic
 saenus tendebat Achilles. nonnunquam offerre, quod protenden
 do manus fieri solet. Idem, paruumq; patri tendebat Iulum.
 plerunq; pergere, nam et nos ambulando iter uidemur exten
 dere. idem, quo tenditis inquit. ab hoc fit tentipellium genus cal
 ciamenti ferratum, quo pelles extenduntur. et tentigo pruritus
 libidinis, quo uirilia extenduntur. Virg. turpe quidem dictum,
 sed si tentigine riu par falce manus posita fiet amica manus, et ten
 torium tabernaculum, qd fenibus, lignisq; extenditur, et te
 nus laqueus. Plau. pendebit hodie, ut te tendit tenuis. at Seruius
 inquit tenuis dicitur extremam partem arcus. a quo haecenus pro
 hucusq; dictum, quasi usq; ad finem, sed tenuis praeposito est si
 gnificans usq; ad, et in singulari semper cum ablatiuo iungit
 ur, ut eatenus quatenus. in plurali uero nonnunquam cum ge
 nitiuo. Curtius, pauci hostium tenuis exacti penetrauerunt ad por
 tum. Virg. Et crurum tenuis a mento palcavia pendens, interdum
 ponitur pro non ultra, ut gessit consulationem titulo tenuis. non
 ultra titulum. tenuis uero a teneo dictum quidam putant, qd
 quae tenuia sunt facile tenentur. potest tamen et a tendo deri
 uatum uideri, quoniam quae extenduntur tenuia fiunt, quem
 admodum inferius dicemus. a tendo composita fiunt attendo, qd
 est cogito, et quasi animum intendo. Cicero, nihil ne uobis in me
 tem uenit, quod praeterea a crasso requiratis, hercule inquit hoc
 ipsum attendo, et quandoq; attendere animum dicimus. idem,
 et si tu animum attenderis, turpitudinem uideas adiunctam,
 hoc est animum intenderis. hinc attentos dicimus auditores, qui
 ad ea, quae dicuntur, intendunt animum, et attentio animadu
 ersio, et attente aduerbium hoc est animo intento. arcuendo no
 tae significationis. Plyn. arcuuntendit retia, et omnes occupat
 salus, obtendo uel tego, uel contratendo. a quo obtendiculum,
 quo aliquid tegitur, pertendo, destino, delibero. extendo, expli
 co, et sine rugis facio. a quo extensio, explicatio. portendo. pro
 duco. extendo. praetendo. oppono, et aliud, quae sit ostendo, in
 tendo animaduerto, et sollicite, ac diligenter intueor. Virg. in
 tenti expectant signum. a quo intentio dicitur. aliquando inten
 do accipitur pro ligo. idem, intenditq; locum fertis. idem, et stu
 pe a uimcula collo intendunt, nonnunquam pro extendo. Cicero.
 intentum enim animum tanquam arcum habeant, nec languens
 subcumbat senectuti. subtendo decipiendi gratia subdo. ali
 quid, aut machinor. Sall. dum subtendit insidias militi. disten
 do extendo impleo. Virg. distendunt neclare cellas. idem, de
 so distendere pingui. tractum autem est ab utre, qui cum ple
 nus est, tenditur. cum uacuus, relaxatur, contendo, quod modo e

festino. idem, quae proxima littora cursu contendunt petere, mo
 do torqueo, astringo. idem, tanto nate magis contende tenacia ui
 cla. interdum comparo. Plau. si gnium rete comparabat huius
 contenti anulum, aliquando certo. Cicero, miserrima omnino
 ambitio est honorum contentio. a contendo et contentio deducit
 ur, hoc est certatio. a quo contentiosus plenus rixae, et conten
 tiose, unde contentio pro concertatione accipitur. idem, id quod
 eius scripta derlant, et contentiones uocis, et remissiones.
 plerunq; extorquere. idem, extremum uitem praecipuum in be
 neficijs, operaq; danda, nequid contra aequitatem contendas,
 sa penumero iacio. dirigo. Virg. qui tamen acrias telum conten
 dit in auris, quandoq; intendo. Cicero, magna est animi contē
 tio adhibenda, idemq; fere est contentio, et intentio, cum uehe
 mentiam quandam significant in uoce, tracta similitudine ab
 arca, seu cathara, cuius nerui, quanto uehementius intenduntur,
 tanto uehementiorem sonum efficiunt, et ut illa, ita et uox
 usum neruorum corporis exigit ostendo quoq; ab ore tendendo
 compositum uidetur, quod os extendere solemus in id, quod uo
 lumus demonstrare, ab hoc fit frequentatiuum ostento, quod
 significat saepe, et cum iactantia quadam ostendo, unde osten
 tatio pro iactantia, et inani gloria, et ostentum, de quo mox
 dicemus. item portendo a porro, hoc est longe tendo. est autem
 portendere significare, praedicere. Virg. nunc illum fatis exter
 na sede profectum portendi generum. ab hoc deriuatur porten
 tum, quod aliquid futurum portendit, quauis aliquando ponit
 ur pro re inani, falsa, atq; ridicula. Cicero, aut quod negatū est
 haec poetarum, et pictorum portenta conuincere. portenta mon
 stra, prodigia, ostenta sic inter se differunt, monstra sunt
 proprie, quae contra naturam fiunt, ut si homo cum bruti
 capite, pedibus ue nascatur, quae et promonstra aliquando di
 cuntur, quasi porro aliquid monstrantia, siue momentia, porten
 ta, quae licet naturalia sint, raro tamen se ostendunt, et futu
 rum aliquid cum temporis intervallo denuntiant. ostenta ue
 ro, quae statim futurum aliquid indicant, ut sunt sereno die fa
 cta tonitrua, cometae, mulae partus, et similia. prodigia, quae et
 si naturaliter fiunt, ac saepe eueniunt, semper tamen aliqd pra
 sagunt mali, quapropter prodigium quidam dictum uolunt,
 quasi porro agendum. Virg. sola nouū. dictum nefas harpyia
 celeno prodigium canit, et tristis denuntiat iras. talia sunt bu
 bonis euilatis in tectis. abeunt obuia mustella. corui canentis, et
 similia, confunduntur tamen haec saepe ab authoribus, et pro
 eodem significato accipiuntur, omniaq; ab eo, quod futurum ali
 quid ostendit, dicta sunt. monstrum a monstrando, uel quasi mo
 nestrum, qd moneat aliquid futurum. prodigium quasi praedictum,
 quod praedicit, quauis alij (ut diximus) quasi porro agendum
 dictum uelint. portentum, quod portendat, ostentum, qd osten
 dat, ad haec pertinet et omne, qd ore augurium sit dictum, quasi
 oremen, licet alij ab omento, quod extispices notare solent, ap
 pellatum putent. est aut omen uerbum medium, et modo signifi
 cat auspiciam prosperum. Virg. omne quo firmans animum sic
 incipit ipsa, modo aduersum. idem, ne ue omne tanto prosequere.
 alij haec ita distinguunt, ut ostenta, et monita generalia noia
 sint, monstra uero deorum monita. idem, monstra deum refero. prodi
 gia irae, ac minae deorum. idē sola nouū, dictumq; nefas harpyia
 celeno prodigium canit. portenta quae aliquid importari, ac
 iam imminere denuntiant. Lucretius, si portenta, anguesq; no
 lucretisq; penatas scribitis, oia uocis, et mentis nota. Virgili.
 Ignauus bubo dirum mortalibus omne. procurari aut, siue auer
 ti, seu depelli portenta. prodigia. monstra. ostenta. oia dicitur,
 cum mala, quae ex ijs portenduntur, praebus supplicijs. religio
 ne, et deorum ceremonijs fugantur. explanare uero est interpre
 tari, et declarare qd sit, qd futurum ostendant. nisi placatis per
 sacrificia

sacrificia Dijs auertantur, unde prodigiatores prodigiorum in
terpres nominantur. a monstro fit monstrosus, sicut a portento
to portentosus. ab ostento ostentosus. a prodigio prodigiosus, et
ab omne omnosus, hoc est monstrum portentum. prodigiū,
omne faciens, et aduerbia monstrose. portentose. prodigiose. omni-
nose, hoc est cum monstro. portento. prodigio. omne. Item prodi-
gale, quod prodigium procurat. Plau. sed mulier postq̄ ex perre-
cta es, prodigiali Ioui, aut mola falsa hodie, aut thure compre-
ctum oportet. ab omne fit omnor hoc est auspicor omne capio,
a quo abominor, suscido, et quasi pro malo omne
habeo. ab hoc abominale, abominator, abominatrix, et abo-
minatio. ite audio, quasi auerres do, qm̄ ad ea, quae audimus, ac
commodare auerres uidemur. Unde audire proprie est auribus
perapere. Ter. uisum sum audire uocem mo multitis. ponitur tamē
frequentē audio pro credo, et praecipienti pareo. sed frequen-
tius per negatione, et participiu, qd̄ transit in nomen. Quāt.
nec audiendi quidam, quorū est Albutius, qui tres modo pri-
mas esse uolunt, quia memoria, atq; actio, natura non arte con-
tingant, nonnunquam sine negatione. Linius, ciuem tuū non audi-
sti arma capere, ac se qui iubenti, aliquid accipitur, pro fatior unde
dicimus, audio, et fatior, ut se cundum primi declaratiuum
sit, sed cum datiuo unctum semper pro obedio usurpatur. Ci-
cero. et audiens esset huic ordini. Virg. audiendi uocabulū ē
ad ea translit, quae auribus, et sensu carent, et frustra re-
tinacula tendens, fertur equis auribus, neq; audit currus habe-
nas. est etiam qm̄ audio pro ex audio accipitur. Virgil. audijt
et caeli genitor de parte sinistra intonuit lenum. ab audio com-
posita sunt obedio, qd̄ est pareo. ueteres et ob audio dixere. ex
audio, quod aliquid pro audio accipitur. idem, uox quoq; per lucos
uulgo ex audita silētis, aliquid pro audita concedo. idem, et nul-
li ex audita deorū uota, precēs; mea. in audio qd̄ aliquid idem
significat, quod audio. Cicero. quorū erupit illa uox de qua ego
a te primum in uideram. idem epistolarum faml. li. ix. ad
Petium, Nam et Aquini, et Fabaterie consilia sunt inita de
me, quae te uideo in uidiisse. aliquid non audio. idem, rem certe no-
uam, et ante hunc diem in uidiitam. aliquid tamen in uidiitum
accipimus pro eo, quod non audit. V arro, animalū aliud alio
sensu caret. quaedam enim a natura gignuntur aut iodora, aut
in uidiit. conaudio simul audio, et conaudio dicitur. sub audio
modo parum audio, modo subintelligo. item ab eodem deriva-
tur auditus, quod modo sensum ipsam audiendi significat, ut
quātq; sunt sensus in homine. ut sensus. auditus. gustus. odoratus.
tactus. modoid, qd̄ auditum est. Plyn. ego ex auditu loquebar,
hoc est ex eo, qd̄ audieram. auditio ipse audiendi actus. au-
ditorum locus, in quo quis auditur uel orans, uel legens. item
multitudo ipsa audientium. audientia ipsa (ut ita dicam) audi-
tio. Plau. exurge praeco, sic populo audientiam, hoc est fac, ut
populus praestet aureas. aureas uero ab hauriendo dicitur aspira-
tione detracta, quod uocem accipiat. haurire enī proprie acci-
pere, et exapere, et extrahere est. Virg. uocemq; his auri-
bus hausi, tractum ab aurā, quae humorem oem extrahit, atq;
exiccat. per metaphoram tñ aliquid providere accipitur. idē, hauri-
fit caelum, mentemq; retextit. aliquid pro uide sumere. Cicero.
cum iexplibili cupiditate, quo stūcters cupiditates undiq; hau-
rret, eo grauius, ardentiusq; sitientem. Virg. ille impiger hau-
sit spumantem pateram, et pleno se proliuit auro, nonnunquam
pro condere. uulnerare. idem per unctam squalentē auro la-
uis haurit aperit. interdum pro defatigare. idē, exultantiaq;
haurit corda pauor pulsans, plerūq; pro luere. idem, spero equi-
dem medijs, si quid pia numia possunt supplicia haurirū sco-
pulis, sepe et pro uoluntate. Lucilius, qm̄ haurire animus musa-
rum, et fortia gssit. unde ab eo fit uulter, de quo inferius dice-

mus, ab hauriendis aquis, et austra rotaru cadā. Virg. et flu-
uio uersare rotas, atq; austra. et ex haurire, qd̄ est protus eua-
cuare. a quo exhaustum dicimus finium terminatum. Virg.
quae bella exhausta cnebat. ex enim praeposito in composito
ne aliquando intentina est, ut ex cogito, ex audio, quod est cogi-
tando inuenio, et audiendo concedo, aliquando priuatiua, ut
ex lex sine lege, et ex animus sine anima, quod similiter fit in
et praepositione nā in effero, et eloquor intentina est, in eduro
uero, et Enode priuatiua, nā eduras corylos dicimus, hoc est
non duras, et enodes truncos, hoc est sine nodis. in appositio-
ne uero ē, et Ex aliquid significant pro, ut ē rep. hoc est pro rep.
et ex unlitate, et ubi dictio incipit ab r. tollenda est. X. ut ē
regione; id est ex opposito, uel ē diuerso, uel ē contrario. ex tem-
pore dicere, est ex iprouiso, et ipraeditatū dicere, nec donis
compositam orationē proferre. a quo extemporalis, siue extē-
poraria oratio dicitur. Cicero, quos credimus expedire re, et
consiliū ex tpe capere posse. aliquid in ex tēpore significat pro
temporis conditione. idē, unius generis quoties sunt haec oēs, i qui
bus ex tpe officiu queritur. ex renibus laborare idē, est, qd̄ in
10 renibus morbu pati. ex unctis causam dicere. est unctum re-
spondere criminibus. ex sententia aliquid habere, est ad uotū ha-
bere, licet illud uideatur rōnis esse, hoc affectus, eodē tñ signifi-
cationis ueniūt. Quint. hēs ne uxore ex ani tui sententia. idē,
et ad oē uotū fluente fortuna lasauit otū. haurio iatro cum
aspiratione scribi existimant, ut prima persona praeteriti per-
fecti differat a nominatiuo plurali huius nominis ausus, et
secunda persona praesentis indicatiui a nomine aueris. et
aueris fit diminutiuum auricula, quae proprie est chartila-
go illa. carcum aurium concauitatem. et auritus, q uel magnas
aures hēt. Virg. auritusq; seglepores, uel sensum audiendi.
30 Horat. doctus et auritas fidibus catoras ducere quercus, et
ausculto, quod proprie est audio. Plau. tñ illū sumnisse loquēte
auscultabā, interdum ponitur. pro obsequor. pareo Pacuuius,
q se magis audiendū, quā auscultandū censet, Ennius, mihi aus-
cultate nate pueyos cremari iube. Caecilius audire ignoti, qd̄ im-
perant soleo nō auscultare, qm̄q; pro aspicio, cerno. A Franius,
ludos hinc auscultami pro cul. V arro, hoc ab audio deriuatum
putat. auscultare ēt ueteres dicebāt pro osculari. Plau. et inter-
se auscultant, et columbatim os cū ore conferūt, et tūc ab osculo
40 hoc est ore deducitur, qd̄ auscultū dicebant antiqui. V arro. nā
ab auris auricularis. et auricularius, unde auriculariū speal-
lum dicimus, et uerninatio auricularis uocatur, cum putride
aures uermibus scateant, et auricularis digitus paruis, quo au-
res mundantur. itē auriscalpium instrumentum, quo mundan-
tur aures. de quo Mart. si tibi morosa prurigine uerninatio au-
ris, arma damus tantis apta libidibus. itē ab haurio fit hau-
stus quartae declinationis, qd̄ sorbitionē significat. inueniuntq;
aliquando apud ueteres haurium facere pro eo, qd̄ est potare,
et haurio frequentatiuum, et compositum ex haurio, quod est ef-
50 fero, euacuo. a quo similiter frequentatiuum exhausto. ex hau-
stum tñ aliquid profinito, ac terminato inuenitur. Virg. quae
bella exhausta cnebat. Mandare quoq; a manu danda decli-
natum constat, qd̄ in dandis, accipiendis qmandatis manus si-
bi iniicem dare mos erat. est at mandare alicui personae gerē-
dum aliquid exequendumq; committere. Quint. mandata tamē
tua fili per ago, hoc est qd̄ uulgo dicunt commissoes. Virg. mul-
ta patri mandata dabat. aliquid tñ ponitur pro commendare. idē,
furtim mandarat alendū threicio regi. Cicero. deinde ipsi scri-
ptis non ea, quae nunc, sed ēt actiones nostras mandaremus, ut
60 sepe fecimus. hinc Paulus iuriscō. inquit mandatu nisi graui-
tū nullū est, nā originem ex officio, atq; amantia trahit. contra-
riū porro officium est merces. i. terueniente. n. pecunia ad loca-

tionem, et conductionem potius pertinet. hinc mandarij dicitur, quibus dantur mandata, et res gerende committuntur. Itē a mandato fit commendo, quod, si cum dativo iungitur, significat committo, ut commēdo te regi, si uero accusatio cum a pūd, uel ablatiua cum in significat laudo, ut commēdo te apud regem. Cicero, Multis a me uerbis in senatu commendatus. hinc commendaticias literas dicimus, in quibus aliqui commendantur, et cōmendationem modo pro laude, modo pro commissione. qdam commendo, et committo sic separant, ut cōmendemus nō cognitis, committamus cognitis. Ter ego me tuæ commendo, et cōmitto fidei. Itē a manu, et dando mandare dicitur existimāt, qđ manu abusi ori admouetur, quæ admodum et a manu ducēda dicimus manducare, hinc mandones, et manducōnes dicti, de quibus supra differuimus, et manducūs, et mansim, hoc est dentibus contritum, hoc enim proprie mandere, et manducare, et cōmanducare est. Plyn. Radix cyperi commanducate, et uulneri imposita prodest. et mandibula, in qua siti sunt dentes, quæ et maxilla dicitur, et mansucius, qđ significat edacem, et maturum, et mite, et decoctū, et ad mandendū aptum est. et mensa, quæ modo discū significat, in quo manditur. Virg. postq̄ ex empta fames epulis, mensaq; remotæ, modo ipsa cibaria, unde primæ, et secundæ mensæ dicuntur. i. primæ, et secundæ cibi. idem, non ego te Dijs, et mensis accepta secundis transierim rhodis. Mensa enim pro trapeza hoc est tabula, qua argentarij utuntur. a qua trapezite dicuntur mensarij. Item a do satisfido, qđ est fidei uobis. a quo satisfidator, fidei uobis, et satisfidatio inquit Caius, eodē modo appellata est, quo satisfactio, nam ut satisfacere dicuntur ei, cuius desiderium implemus, ita satisfidare dicuntur dare aduersario nostro aliquem, qui pro eo, qđ a nobis petunt, ita caueat, ut eum hoc nomine securum faciant, satisfidare et satis præstare idem sunt item a dando uadis primo, deinde per synopē uas dictus sponsor. a quo uadimonium. sic enim a dando uades, sicut a præstando prædes dicitur, unde comprædes appellantur eiusdem rei sponsors. uadimonium quidam ita definiunt, ut sit sponsio ad certum diem sistendi se in iudicio, id est comparendi per se, uel per aduocatos. Qui de legato frumētario, qui ad præstitum diem uenerat, inquit nisi tunc ad uadimonium legatē uenisses, non multorum dierū cōmeatum habebamus. alij uadem nō a dando deductum existimant, qđ qui uades dederit, uadere ei, hoc est discedere interim licet. Horat. ille datis uadibus, qui rure extractus in urbem ē. uadere quoq; est aliquando uadē hoc est fidei uobis præstare. uas et sponsor dicitur in re capitali, cum ipse idem periculū est subiuoris, ut apud Ciceronem de pythagoras amicus, quorū alteri diē mortis cū Tyrannus dixisset, alter pro amico ad uiscendam matrē ituro uas factū est. Vas uero neutri generis, qđ uasis facit in genituo generale uocabulū est ad oia, quæ intra se aliquid cōtinent et sunt uel uinaria uasa, ut dolium uas grande, quo uinum reconditur, uarro. dolia, atq; apothecas triclīares. hoc a ueteribus calpar dicebatur. Idē, quia ante, quā nomē dolij prolatum esset, id genus uasorū calpar dicebantur, et cadus. Virg. uina bonus, quæ deinde cadis onerant. Acstes. Plyn. quidni et Casar ductator triumphis sui cœna uini salerni amphoras cētum. Chij cadōs centum in conuiuia distribu. Capit aut cadus urnas duas, urna quadrantal continet, ut inferius dicemus. uel olearia, ut cadi, et dolia, et hemicadia. i. dimidij cadi, et lenticulæ parua uasa, ex quibus paulatim, et leniter oleū fluit. uel coquinaria, ut aulla, siue olla. lebes. cacabus. tripus. ahenu. patella. fixorū craticula, in qua cibi torretur. et Mortariū, in quo ea, quæ soluenda sunt, teruntur. et pistillū quo tundenda teruntur. Plau. calerū. securim. pistillū. mortariū. Item Sarta

go, in qua escæ frīguntur, uel aquaria, ut urna, a qua mēsa quadrata, in qua urna cū aqua tenentur, dicitur urnarium. et urceus, cuius diminutiuum urceolus. Item hydra, quæ ἀπό τοῦ ὑδρός hoc est ab aqua nomen habet. et stula, quæ et cratera dicitur. Ennius, uidimus prope amnē crateris sumere aquā ex ponte, et fatis, quo aqua in triclinium infundebatur. Et Hannus barbatus uas paruū, sed in latitudine porrectum, et ueluti prægnans, quo aqua et uinum ferri ad mensam solet inuenitur et hanum simpliciter neutro genere appellatum. Itē matulla, a qua matella. Plau. ne tu postules matellā unā tibi aquæ effundi in caput, unde matellio eiusdem significationis deducitur. ponitur quoq; matula pro uase, in quo urina, seu locū colligitur, uel mensaria, ut polubrū uas trulleū, in quo cœnatori manus lauamus. manalis urceolus, siue futurū, ex quo aqua in polubrū demittitur. Et trua, et trulla, de quibus inferius dicemus. Itē salinū, in quo sal tenetur. et colear, siue colearis, siue coleariū. Item quadra orbis. discus mēse. item anophorum. lagena de quibus alibi diximus. et mustariū in quo uinū cū aqua misceatur. Lucalus, urceus, et longa geminus mustarius anfa. et crater eiusdem generis. et battiola genus uasis. a quo uinum ē cado hauustum ad mensam fertur. Plau. battiolā auream octo pondo habebat, accipere uoluit. et nasiterna uas, quo aqua ad mensam fertur a nasi similitudine, et phiala uas uitreū, quod tā uinum q̄ aquā. item oleū, acetumq; interdū mense imponitur. Iuue. byrro tenet phialā. tibi non cōmittitur aurū. et ampulla non dissimilis phialæ, sed minor. et arnea uas uinariū, quo uinū ē cado hauritur, ut feratur ad mensam. et cadus erat uini. impleuit arnea, et tina uas amplū. qđ similiter uino plenū ueteres mense adhibebant, unde oibus licet haurire antiquissimū in conuiujs utrem uini primo, postea tinas imponebant. et terrillum eiusdem generis. Itē armillū, qđ urceoli genus ē. uel unguentaria, ut alabastrum. paxis. nimbus, quæ uis nimbus ad alios quoq; adhibeatur. uel portoria, ut poculū cuius diminutiuum est pocillum. Et cyathus exiguū uasculum, a quo fit cyathisso uerbū. Plau. cyathisso apud te qn̄ potō. Et cupa, quod a cuponibus qui hoc, in poculis utebantur, nomen assumpsit. et uis qui duas cupas mero plenas exhausit. Et caligna. Cato. calignani feno graeco pomito, ut bene oleat, et calulus calix fictilis, quo pontifices uirginesq; uestales utebantur, sed Horat. pro urceolis, et conchis usurpauit. et sym piniū uas simile cyatho ἀπό τοῦ συμπίνου hoc est a cōpotando dicitur. Iuue. sympinium risere numæ. hoc in q̄ phylacio libere morerat. a quo mulieres rebus diuinis dedita sympinaticæ appellatae sunt. Et guttum Plyn. M. curius iurauit se ex præda nihil attigisse, præter guttum figinum, quo sacrificaret. Et lesbiū genus uasis calatū a lesbijs inuentum. est autem lesbos insula, in qua est oppidum mylene abundans pretiosissimo uino, unde lesbij calices dicti. Itē obba poculi genus uel lignū, uel ex partō, qđ ueteres uerba quoq; aliqui dixerunt. uarro. uerum meridie, an uesteri libentius ad obbā. atq; das locus actus aduentus declarauit. et uinola uasis genus in sacris. et scyphus poculum, quo usus est hercules sicut cantharus, quo usus liber pater. item cyphus quod aliqui putant a scypho nō differre. Et calix. cymbium, carchesiumq; de quibus inferius differemus, et depesta poculi genus, quo uetustissimi utebantur, et epiclusis, quo uis in conuiujs solebant. sunt item uel pistoria uasa, ut molaribrium. incerniculum. rutabulum, de quibus inferius dicemus, quæ uis mola, et rutabulum improprie uasa dicuntur. uel repostoria. ut arca. serminū. capsula chartophylaciū chartarum repostorium. fuscina. fiscella. canistrum. castella. sporta. bulgā. loculus, de quibus partim superius diximus. partim dicemus inferius. Item famus nota significationis, qui et calicus dicitur a quo caliola

culiola cortices nucum uiridium dicta, à similitudine culeo-
rum, quibus uinum siue oleum continetur, à calando hoc est
occultando nomen habentium, cuius diminutiuum est sacculus,
quod pro loculo siue bulga accipitur. dicitur et marsupium, Ca-
to, ex qua perspicuum est maiorem curâ habere nos marsupij
nostri, q̄ ut. e. et crumena. cuius diminutiuum est crumenula,
de q̄bus dictum est. Et Fiscus, qđ proprie significat follicu-
lum, quo testes teguntur. ponitur tñ pro sacculo, in quo pecunia
publica reconditur. unde fiscum aliqui pro aëario accipimus.
à quo fiscalis deducitur. hinc fiscales pœna, et fiscales pecunie
dicuntur. et procurator fiscalis Romæ, qui pontificalis fisci cu-
ram gerit. et cophylacum arca, siue quiuus alius locus, in
quo pretiosior suppellex conseruatur. C. a. n. persicat uox, et
significat opes. suppellectilem et generaliter quicquid posside-
mus. Virg. et gaza lanus a gresit quod dicitur uero custodire.
et seruare est, unde arctophylax, uersa custos bootes, uel ru-
stica uasa sunt, ut cophymus calathus, qui à nostris Qualus et
dicitur. quod à colando deducitur instrumentum, per quod ui-
num destuit, cum calcatur uia. Virg. tum spisso uimine qua-
lor. unde diminutiuum quasillus. et corbes uas rusticum uul-
go nouum dictum ab eo (ut Varro iquit) qđ spicas, aliud ue qđ
in eo corruiebant, unde minores corbulæ dicit. ab eo Corbulo
deducitur nomen uiri proprium magnitudine corporis, et ro-
bore præstantis quasi ferædis corbibus idoneus cēt. claruit aut
Neronis temporibus. Iuuen. Corbulo uix ferret tot uasa ingenti-
a et canistrum cuius diminutiuum est canistellum. et tripliu
uas simile canistro, sunt item uasa mensa simul, et coquina cō-
munia, ut catinum uel à capiendo, uel quod siculi uocant uor
nuncupabant uas magnum concatum. e. scariū in quo pulcem,
aut uirulentu aliquid portabant. Magda à magnitudine, quæ
et patina, quod patet appellatur. Lanx, quæ et Langula dicitur
à latitudine. Plyn. quæ oia expianit bellum civile Syllanū
paulo ante, q̄ hæc facta sunt, lanceq; è centenis libris argenti
quæ tunc super quingentis numero Romæ fuisse constat, mul-
torq; ob eas proscriptos dolo concupiscentium. Iuue. aspice, q̄
magno distendant pectore lances. tympanum patinis, et lan-
cibus simile sed magnitudine excellens. concha uas oblongū.
cōcatum à similitudine conchæ. Paropsis patinæ genus aliquan-
tum concatue, in qua obsonia ponuntur. Iuue. Quæ multa, ma-
gnâq; paropside cœnat. græcum est παρῶτις παρῶτιδος. à
παρῶ prepositione, et ὄτι obsoniū. sunt quæ et ad di-
uersos usus accommodantur ut, fidelia. Plau. mulsi congalē ple-
nam faciam tibi fideliam, et seria uas oblongum, arctūq; Per-
sius, et si sub rastro crepet argenti mihi seria dextro Hercule.
Ter. reletu oia doli. omnes serias. cuius diminutiuum est serio-
la. Persius, seriola metuens ueteris deradere lymū. et sinus uas
sinuosum. Virg. sinū lactis, et hæc tibi liba priape quotānis
expectare sat est. Item galeola uas similiter sinuosum sed ali-
quanto minus. Varro, ubi er at uinum positum in mensa, aut ga-
leola, aut sinu. et lepiſta uas ampullæ simile. Idem, aliq̄ uen-
ditant oleū sabuorum. lepiſtæ pau peribus plerisq; aut fictiles
sunt, aut aeneæ. et ora uasis genus erat tereti, atq; uniformi spe-
cie, cum quo aliqui iactare talos antiq̄ solebāt. Persius, angustæ
collo non faller ora. sum pſit autem nomen à similitudine ma-
rinæ belluæ, quæ ora dicitur balenæ infesta. de quibus sic Plyn.
Balenæ et in nostra maria penetrant. in gaditano ocea-
no non ante brumâ conspicia eas tradunt. condi aut æstatis tē-
poribus in quodā sinu placido, et capax mire gaudentes ibi
parere. hoc scire ora infestâ his beluâ. et cuius imago nulla
representatione exprimi possit alia, q̄ carinæ inuersæ. denti-
bus trauulens. irrum punit ergo in secreta, ac utulos earū et
faciat, uel et in annum grauidas lacerant morsu, in cœruq; cœu

liburniarum rostris fodiunt. illæ ad flexū immobiles. ad re-
pugnandū inertes, et pondere suo oneratae, tunc quidē et ute-
ro graues, pariendi ue pœnis inualidæ, solū auxiliū nouere in
alium profugere, et se toto defendere oceano. cōtra orca occur-
rere laborant, seseq; opponere, et cautū angustijs trucidare. i-
uada urgere. saxis illidere. spectantur ea prælia cœu mari ipso
sibi irato nullis in sinu uentis. fluctibus uero ad anhelitus
ictusq; quantos nulli turbines uoluant. ora et in portu hostien-
si uisa est oppugnata à Claudio principe. uenerat tunc ex ædi-
ficante eò portum. inuitata naufragijs tergorum euectorū è gal-
lia, satianq; se per cōplures dies, aluē in uado sulcauerat
10 accumulata fluctibus in tantū, ut circūagi nullo modo posset
et dum sagenam persequitur in litus fluctibus propulsa emi-
nente dorſo multum super aquas carinæ uice inuersa, protendi
iussit Caesar plagas multiplices inter ora portus, profectusq;
ipse cum prætorianis cohortibus populo Romano spectaculum
præbuit, lanceas congerente milite è nauigijs assultantibus, quo-
rum unū mergi uidimus reflatu beluæ oppletum unda. ora
20 balenæ habent in frontibus. ideoq; summa aqua amnantes, i
sublime nimbor efflant. hæc Plyn. Orcaides uero inſulæ sunt
oceani septentrionalis ultra Britanniam. modicis inter se spatijs
discretæ non longe remotæ ab insula tile. Cumerum uocabāt
antiqui uas, quod opertum in nuptis ferebant, in quo erāt nu-
bentis utensilia, quod etiam camillū nominabant. hoc est ad
ministerium aptum. nam ueteres camillos uocabant ministros
im puberes in sacris, unde et mercarius etrusca lingua camil-
lus uocatus. est etiam camillus proprium uiri. et camilla pro-
prium mulieris. Virg. uolsca de gente camilla. quidam camil-
lum dictum uolunt quasi paruū caminum. est enim caminus
30 græcæ, quem latine fornacem nominamus. Item persillum uas
quoddam erat picatum, in quo unguentum seruabatur quo un-
gebantur Quirini arma. dicitur aut uas uasis, et uasum uasi.
à quo uasculum diminutiuum. et conuaso uerbum, qđ signifi-
cat fuerim colligo. Ter. aliquid conuassam, atq; hinc me conij-
cerem protinus in sedens. metreta uas est ad mensurandū, quæ
etiam sextarium dicitur. modius mensuræ genus de quo supe-
rius diximus. Item congrarium de quo inferius dicemus. simili
modo à do uado deriuatur, quod est eo, quasi uia do. ut nōnū-
li opinantur. Nos à græco potius deductum existimamus, nam
40 græci βασιλειρ dicunt ire. à quo abatos. hoc est inaccessa
uocata est insula ægypti, ad quam non est accessus. Item, ali-
us locus ultra Ægyptum, atq; æthiopas. Lucanus, atq; abaton
quam nostra uocat ueneranda uetus, à uado simili modo cō-
posita sunt circūuado, hoc est inuadendo circūdo. euado qđ
proprie significat ex eo siue tranſeo. Virg. euaditq; celer ripâ
irremeabilis undæ. Ter. sic inquam quo euadat, uide. aliquan-
do tamen per metaphoram euadere ponitur pro fieri. produci.
Cicero, an uerebare ne non putaremus natura potuisse im-
probum euadere. nonnunquâ pro liberare. Sall. at ni marius si-
50 gna inferre, atq; euadere oppido properauisset, profecto can-
cti, aut magna pars fidem mutauissent. quandoq; pro ascende-
re. Virg. euado ad summi fastigia culminis. modo pro appare-
re. Idem, ut tandem ante oculos euasit, et ora parentum. ple-
rumq; etiam euadere est per quâcunq; difficultatem ad aliquid
peruenire. Ter. et heri semper lenitas uerebar. quorsim euad-
deret. inuado quoq; proprie aggredior significat. Sall. priusq;
hostes inuaderet. aliquando ponitur pro ingredior, siue inci-
pio. Virg. tuq; inuade uiam. idem, aut pugnam, aut aliquid
60 iandudum inuadere magnum. item à do uadum dicitur per
quod uia datur. est enim proprie uadum fundum fluminis.
lacus maris, et cuiuscunq; aquæ. Plyn. frequentes qui ppe te-
niæ candicantis uadi carinas territant. idē, ora inuitata nau-

fragis tergorum aduectorum e' gallia alueum in uado sulcat-
 uerat. idē , saxum miri candoris a uado ad summa perlucēs-
 idem, lignum uado hærebat. idem, uel si ad uada usque glaci
 entur amnes. hinc uadum quoque appellatur locus, qui pro-
 pter breuitatem aquæ pedibus transiri potest, unde uadosus
 amnis, & uadosum mare dicitur, cum frequentia habet uada,
 hoc est frequentia loca, quæ transiri pedibus possunt. hinc ua-
 dare uerbum deducitur, quod est pedibus transire. Solinus, flu-
 men quod propter breuitatem facile uadari poterat. Papinia-
 nus, flumine publico interueniente uia constitua potest, si aut
 uado transiri potest, aut pontem habeat. fecus autem, si uadavi
 non possit, sed pontonibus traiciatur. a do præterea doceo deri-
 uatur. nihil enim aliud est docere, quam disci plinæ, aut alteri
 us cuiuscunque rei cognitionem dare. Virg. docuit post exitus
 ingens. a quo doctus dicitur, quamuis peritus plus eē uideatur,
 quam doctus. Cicero, itaq; cum sint docti, a peritis facile desci
 sciunt sententia. & docilis, qui facile docetur, et docibilis, qui na-
 tura aptus est doceri. documentum, quod experientiam signifi-
 cat. doctor, qui docet. doctrina quod modo pro actu ipso docen-
 di accipitur, modo pro disciplina. Plyn. Vir in omni doctrina-
 rum genere excellens. docere etiam aliquando pro dicere accipi-
 tur. Lual. ne doce, hoc est ne dicas. ab hoc fit, dedoceo, quod est
 id, quod doctus es, falsum esse ostendo, docens quod uerum est.
 Quint. & quidem prius, ac difficilius opus dedocendi, quā
 docendi. Item dos non solum ea, quæ marito ab uxore datur.
 unde dotalia bona dicuntur, & dotales fidei, hoc est ad do-
 tem spectantes, & in quibus dos a uiro locatur, sed etiā quic-
 quid alicui datum est uel a natura, uel ab hominibus, unde do-
 tes animi dicimus prudentiā. iustitiā. fortitudinem, cæterasq;
 uirtutes. item dotes corporis. robur. pulchritudinem. incolumi-
 tatem, & alia huiusmodi. hinc fit doto uerbum, & passiuum
 dotor, & uirtutibus dotatum hominem dicimus, & utiis, &
 quacunque alia re, & indotatum similiter. Cicero, cuius artem
 cum indotatam uidisses, & incommuniam, et incomptam, uer-
 borum etiam dote locupletasti. Item deus, quia dat hominibus
 quicquid commodum est, quamuis alij aliunde deducant, ut su-
 perius ostendimus. item dono, quod est munus do, quamuis ali-
 qui donum a græco dictum malint, quod est δῶρον. do-
 namus autem plerunque præmiij gratia. Cicero, cum quillos, et
 hispanos ciuitate donasset, in præmiij scilicet, interdum bene-
 uolentiæ. Virgilius, nemo ex hoc numero mihi non donatus
 abibit. certe non præmiij gratia. nam tres primi præmia acci-
 piunt, & postremi nihil omnino merentur, sed beneuolentiæ.
 nonnunquam misericordiæ, & liberalitatis. Cornelius nepos,
 auxit hoc officium alia quoque liberalitate. nā uniuersos frum-
 mento donauit, profecto clementiæ, ac liberalitatis gratia, non
 remunerationis. a dono donatiæ coronæ appellatæ sunt.
 quod his ueteres in ludis donarentur. Item donatiuum mun-
 nus, quod a principe, siue imperatore donatur. donum ho-
 norarium. quod datur patrono. donaria non in quibus do-
 na reponuntur, ut quidam ignari sentiunt, sed ipsa dona,
 quæ Dijs offeruntur, & sacras mensas, atque aras ornant.
 Macrobius, Ornamenta uero, sunt clypei. coronæ, & hu-
 iusmodi donaria. neque enim donaria dedicantur eo tem-
 pore, quo delubra sacrantur. at uero mensa, arulæq; eo die,
 quo ædes ipsæ dedicati solent. donatus cui quid dono da-
 tum est, cuius contrarium indonatus. item donatus propri-
 um nomen, quasi dono a natura hominibus datus. donum ali-
 quando etiam, de rebus pernitiosis dicitur. Virgilius, quas illi
 philomela dapei, quæ dona pararit. a dono composita fiunt
 redono. & condono. redonare. remunerare est. condonare ue-
 ro modo donare, modo ignoscere. ab his redonatio, & condo-

natio. sicut a dono donatio. item a do datatum deriuatur. quod
 significat inuicem dando. Plautus, tum isti qui pila lu-
 dunt datatum in uia. Pomponius, Quod ille dixit, cum
 ego in lecto datatum lusi tecum, hoc est inuicem dando, id est
 cocundo. nam datatum ludere est mutuo uicui uti, quasi dare
 alteri, quod alter det sibi, & datarius, nouum quidem,
 sed non inelegans nomen. Significat autem eum, qui in
 postulationibus, ac literis manus pontificis maximi subscri-
 ptis diem, ac locum notat, quibus data sunt literæ, & da-
 tio notæ significationis. Veteres pro dant danunt aliquan-
 do scribere, & dius pro dederis. Plautus, cui seruitutem
 dii danunt Lenoniam. mutuum dare est mutuare mutuum da-
 nus (ut Paulus iurisconsultus inquit) non eandem speciem rece-
 pturi, quam dedimus. hoc enim commodatum, aut depositum
 est, sed idem genus. Nam si aliud genus, ueluti pro tri-
 tico, uinum recipiamus, non erit mutuum. Mutui datio in
 his rebus est, quæ pondere numero. mensura ue consistunt.
 quoniam in his non idem specie redditur, sed genere, cum in
 cæteris rebus, aliud pro alio inuito creditore reddi non possit.
 Appellata est autem mutui datio ab eo, quod de meo tuum
 fit, & ideo, si non fiat tuum, non nascitur obligatio. MU-
 tuum a fenore sic separat Marcellus, quod mutuum sine usu-
 ris, fœnus cum usuris. Plautus, nam si mutuo nō potero certum
 est sumam fœnore. Mutuo & mutuo ita differunt, quōd qui pe-
 cuniam dat mutuo, is mutuare dicitur, qui uero accipit, is pe-
 cuniam mutuatur. Mutuum pro uicario accipitur. Apule-
 ius, mutuam tibi operam præstiti, hoc est uicariam. Ali-
 quando mutuo aduerbium est, & modo significat alteru-
 trum. Cicero, mutuo se amabant, hoc est alter alterum
 amabat, modo uicissim. Idem, fac me mutuo diligas, hoc
 est fac mihi in amore respondeas, & me uicissim ames. A
 mutuo mutatio deriuatur. hoc est actus ipse mutuandi. Sunt
 etiam qui a do suadeo deductum uelint, quasi suaucedo, hoc
 est suaue dico. Est enim suadere accommodatis, & sua-
 uibus uerbis aliquem in opinionem nostram inducere cona-
 ri, hoc est hortari aliquem ad id, quod intendimus. Cuius
 contrarium est dissuadeo. Persuadere uero est suadendo,
 aut dissuadendo aliquid hominem in opinionem nostram in-
 ducere. A suadeo fit suasio. suafor, & suadela pro suasiōe,
 & suaforius adiectiuum, unde pars deliberatiua a rhetori-
 cis suaforia dicitur, & suaforium munus, hoc est officium
 suadendi, & suasibile, quod suaderi facile potest, & sua-
 sibiliter aduerbium. A dissuadeo dissuasor. dissuasio. dissua-
 sibile. A persuadeo persuasor. persuasio. persuasibile. persua-
 sibiliter. Do uero, a græco dictum existimant, quod est
 δῶν, a quo dosis, datio dicitur, & antidotum, quod cō-
 tra uenena datur, quasi ex aduerso datum. nam & ipsa
 antidota ferē uenena sunt, ut sit antidotum, quasi uenenum
 contra uenenum. Ab hoc antidotarium unde antidotari-
 um librum dicimus, in quo de antidotis scriptum est. Qui-
 dam danistas, quoque hoc est fœnator: a dando dictus uo-
 luere, quod dent fœnori, quamuis alij a græco potius exi-
 stiment, hoc est ἀπό τοῦ δανίζειν, quod est mutuare,
 SIBI. Romæ scilicet. Sui pronomen est reciprocum di-
 ctum ita, quia in se ipsum reflectitur. Reciprocum pro-
 prie significat repetitum, & reciprocate repetere est, quo-
 niam ueteres proci petre dicebant. unde proci a peten-
 dis mulieribus dicti. Sunt enim proci, qui mulieres in ma-
 trimonium poscunt. Virgilius, procos irrisa priores, &
 qui adeo impudentes sunt, ut nimis petant, procos appel-
 lantur. Vnde procat meretrix. petulans dicitur impudens
 inuerecunda. mordax. Terentius, maligna mulum. & ma-
 gis procat

10
 20
 30
 40
 50
 60

gis procat illico facta est. & procatitas petulantia, quæ non
 solum de animantibus, sed etiam de alijs rebus dicitur. Vir-
 gilius, penitusq; procatibus austris, hoc est sæuientibus pro-
 cellis asperis. malignis. procatiter quoque aduerbium ab
 eo fit, hoc est petulanter. Procor autem à prociendo deriua-
 tur. procare enim petere est. Lilius, matrem procatum uenerat,
 habetq; penultimam syllabam correptam. quando enim pro-
 ducta est, significat ruptum, atq; irritum. Hinc iuriconsulti ir-
 ritum testamentum procatum dicunt, & procatre sæpe dicere.
 proouatre. & procat pro proouocat, procioco autem à cio decli-
 nat, quod componitur à cis & eo. Est autem ciere proouocare,
 & quasi cis hoc est atra mouere, non ut Seruius inquit no-
 minare. Virgilius, extremosq; ciet gemitus. Idem, lacrymasq;
 ciebat. Idem, ere ciere uiros, matremq; accendere canu. Dicitur
 autem & in quarta coniugatione, cio cis. à quo accire de-
 ducitur, hoc est aduocare. ab hoc uero accersire eiusdem signifi-
 cationis, & Deacire idem, quod accire. à cio cito fit, quod pro-
 prie est uero. Cicero, citat eum, non respondet, citat accusato-
 rem. Idem, citatur Salamis clarissimæ testis uictoriæ, hoc est uo-
 centur Salamini, ut testimonium uictoriæ perhibeant. per me-
 taphoram tamen ponitur pro inato. proouoco. commoueo. Idem,
 quorum studium legendo non scribendo uehementius in dies
 citat. ab hoc citatio derivatur notæ significationis. Et uerbum
 ofcato, quasi cito, hoc est commoueo os. Vnde ofcatio oris exten-
 sio dicitur, & uitium eius, qui frequenti ofcitatione tenetur, ofce-
 do. quod cum toto corpore fit, pandiculatio dicitur. & qui toto
 corpore extenditur, dicitur Pandiculari. Item citus, hoc est celer
 quasi citatus, nam qui uocati sunt celerius uenire consue-
 runt, & citatus quoque pro celer uisurpatur. Apule. citato non
 in studio gressu. Sallustius, modo citus modo tardus in gres-
 sus. Ab hoc fit comparatiuum citior, & superlatiuum citissi-
 mus. Plautus, nullam ego rem citiorem apud homines esse, quæ
 famam reor. A. Franius. Citior abijt analla, citissima omnium
 redijt. Item cito aduerbium à quo citius, & citissime. Item à
 cito alia quoque composita fiunt. Recito quod significat repeto.
 Martialis, Fama refert nostros te Fidentine libellos Non aliter
 populo quam recitare tuos. Excito quod proprie significat ex-
 pergefacio. Ponitur tamen pro sollicito. Seneca, ut otiosum excite-
 rem. ab hoc excitatio. excitamen. excitabulum. excitamentum.
 excitator. excitabulus deriuantur. Incito proouoco. irrito. incen-
 do. à quo incitatio. incitamen. incitabulum. incitamentum. pro
 eo, quod incitatur. Au. Cellius, fomes, atq; incitabulum uirtutis.
 Item incitator, atq; incitabundus pro eo qui incitat. suscito, in-
 terdum excito, interdum uiuifico Seneca. Nec eam sanare lan-
 guentem uisus est, quam mortuum suscitare. Ab hoc fit suscita-
 bulum, quod pro incitamento accipitur. Varro, symphonia uo-
 cis suscitabulum. concito. commoueo. ad iram proouoco. à quo co-
 citatus iratus dicitur. Cellius, cr. at enim aliquanto concitatio-
 peratio, quod meminerim, non legi. inuenitur Percatus, hoc est
 commotus, concitatus. sollicitus quoq; à cito componitur, quasi so-
 lo citatus, hoc est permotus quemadmodum inferius dicemus.
 Præterea à cio concio dicitur, quod modo est perturbo, commo-
 ueo. A. Franius, Dij sunt irati tibi, qui conciere cogites tantū ma-
 li. Actius, nisi quasi terrestris pontus strages conciet modo conuo-
 co, à quo concionem uocamus multitudinem populi congrega-
 tam ad audiendum aliquem orantem pro utilitate communi.
 propter quod & locus ipse concio appellatur, & ipsa oratio. et
 is qui orat, dicitur concionari. Item à concio, concilium, multitu-
 do populi consulendi gratia congregata. à quo conciliabulum
 locus in quo concilium congregatur, & concilio uerbum, quod
 est comparo, contraho. accipiturq; in bonam & in malam par-
 tem. Nam & concilio mihi amorem alicuius, ac beneuolentiæ

dicimus & concilio odium, concilio inimicitias, hoc est emo, co-
 paro. Hinc conciliatus pro empto accipitur. Terentius, prodi ma-
 le conciliate. hoc est magno pretio emptæ, & conciliatio pro co-
 uentione usurpatur. Plus. Extat conciliatio, seruanda promissu.
 Quando autem non cum re sed cum deo siue homine iungi-
 tur concilio, significat placere, & amicum facere. Virgilius, tu sce-
 ptrâ, louemq; concilias. à quo conciliatrix dicitur mulier quæ
 uiris comparat & conuenire facit uxores, & uxoribus uiros.
 & conciliabundus qui conciliat. & reconciliare est in gratiâ
 restituere, quoties scilicet amici, qui interposita aliqua offensa
 aliquâ diu fuerint inimici in pristinam redeunt beneuolentiâ,
 ac familiaritatem. à quo reconciliatio dicta. Dicimus præterea
 concilio mihi laudem, famam, & honorem, & similiter recon-
 cilio hoc est comparo, & a quo. Quintilianus, nam & plus
 10 autoritatis afferunt ea, quæ non præsentis gratia litis sunt
 comparata, & laudem sæpe maiorem quam si nostra sint, re-
 conciliant. Cis autem à quo cio deduci diximus, licet proprie
 atra significet, aliquando tamen pro ultra ponitur. Sallustius,
 cis rhenum atque inter mare nostrum, & oceanum. à quo ci-
 20 timus dicitur extremus, & citima uocantur, quæ cælo proxi-
 ma sunt. Cicero. Quibus erat ea minima, quæ cælo cælo, cæ-
 litima terris luce lucebat aliena. Et atra, quod præter notum si-
 gnificationem ponitur aliquando pro sine. Ut cum dicitur
 plus usus sine doctrina, quam atra usum doctrina ualeat. &
 cisterna, de qua inferius dicemus. Cissium uehiculari biroti ge-
 nus est. Cicero, in quadam caupona se occultans per ponum
 cissio domum uenit. Cissus rex Thraciæ, fuit pater He-
 cubæ uxoris Priami, à quo Cissus patronimum femininum.
 Citeria appellabatur effigies quadam arguta, & lo-
 30 quax ridiculi gratia, quæ in pompa uehi Romæ solebat.
 Varro reciprocum à recipiendo deriuatum scribit, et id esse,
 quod aliunde profectum reddit eo, unde profectum est.
 Accus, reciproca tendens neruo equino conata tela. Hinc re-
 ciprocatio dicitur retrogradatio siue circumactio. Plinius,
 solertiam caprarum Mutianus usam sibi scribit in ponte præ-
 tenui duabus obuijs è diuerso, cum circumactum angustia
 non caperent, nec reciprocationem longitudo in exilitate cæ-
 ca, torrente rapido minaciter subterfluente, alteram decubuis-
 se, atque ita alteram proculcatæ supergressam. Hinc reci-
 40 procati est retrogredi, ita ut non uertaris. & reciprocum ar-
 gumentum dicimus quod græci uocant Antistropheon, in quo
 quicquid constituitur uerum, esse falsum reperitur, & quod
 in aduersarium dicitur, reflectitur in dicentem. Dialectica,
 quod sensum in diuersa trahat, tractum appellant, quale
 est illud. Viro forti præmium, quod optauerit, detur. Qui
 fortiter fecerat uxorem alterius in matrimonium petijt, &
 accepit, is deinde cuius uxor fuerat fortiter fecit, repetit eâ,
 contradicitur. Secundus qui fortiter fecit. Si placet lex in-
 50 quit redde. Si non placet redde. alter si placet lex, non red-
 do, quia secundum legem mea est, si non placet, non reddo.
 quia repetere eam non potes ex lege quam improbas. Ta-
 le est apud Africanum iuriconsultum, qui quadringenta in-
 quit habebat, trecenta legauit, deinde fundum tibi dignum
 centum aureis sub hac conditione, si legi falciæ in testa-
 mento suo locus non esset, quicquid hic constitueris uerum es-
 se, falsum reperietur. Nam si legatum tibi datum ualere dica-
 mus, legi falciæ locus non erit. Ideoq; deficiente condi-
 tione non debetur. Rursum si legatum non ualeat, legi fal-
 60 ciæ locus non erit, & sic legatum tibi debetur. Hoc qui-
 dam tractum uocauerunt. itarco igitur sui, & deriuatum
 eius suus dicta sunt reciproca, quod sicut reciprocatur spiritus
 cum recipitur, & unda uicissim alluens litus. Et euripus

ad pristinum subinde cursum rediens reciprocus est, ita hæc pronomina, ad id unde prodierant reuertuntur, quod græci ἰδιοτάβης, & ἰδιοτάβειαν uocant. Neq; enim dicere fas est. Ego dixi sibi. Non est sibi cura reipublica. Tu fuisti secum, ut uulgus indoctorum loquitur, quia nulla in ijs reciprocatio est. Ideo ita dicendum ego dixi ei. Non est ei cura reipublica. Tu fuisti cum eo. simili modo non est fas dicere uidi Ciceronem & fratrem suum. Sed uidi Ciceronem & fratrem eius. E contra uero barbare dicitur in sacris literis, omnia a te expectat, ut des illis abum in tempore, ubi proculdubio reciprocatio est, ideoq; non illis sed sibi est scribendum. Sicut enim recte dicimus. Omnes expectamus, ut det nobis escam in tempore, omnes expectatis, ut det uobis escam in tempore, ita dicendum est omnes expectant, ut det sibi escam in tempore. item parum Latine translatum est. A gloria eorum repulsi sunt pro a gloria sua, & perierunt propter iniquitatem eorum pro suam. Recte ergo Poetæ inquit. Reddite Roma sibi est. Nam si scribere tur, reddita ei, de altero intelligeretur, ut puta reddita Neroni, aut cuiuspiam alteri. etenim si ita dicitur. Dum Cicero cum Trebatio loqueretur, pluribus uerbis negligentiam eius accusauit. Profecto Trebatij negligentiam a Cicerone accusatam intelligimus. Si uero negligentiam suam dicamus Ciceronem significamus negligentiam propriam, dum cum Trebatio loqueretur, accusasse. Est tamen quando indifferenter, et se pro ipsum, prout ad illius de quo loquimur, uel ad nostram personam sermonem referemus, in quorum altero reciprocatio est, alter nullam habet reciprocatorem. Verbi causa omnes optant, quod sibi ualeat, & omnes optant, quod ipsis ualeat, illud ad personam eius, de quo loquimur refertur, et manifestam habet reciprocatorem. Hoc ad personam nostram, ideoq; nulla est in eo reciprocatio. Cicero nulli dubitabant, quid optimum esset, nulli quid sibi expedit. Idem, legatus in pace profectus in provincia pacatissima ita se gessit, ut ei pacem esse expedit. Idem, qui erranti comiter monstrat uiam, quasi de suo lumine lumen accedit, facit, ut nihilo minus ipsi luceat cum illi accenderit. Hic notandum est, quod aliquando pro sui siue sui, ponitur is, aut ipse aut ille diuinitat ad uitandam amphibologiam. hoc est sermonis ambiguitatem. Cicero in Bruto sic scribit. is so-ceri instituto, quem quia copiosus in augurum collegium non erat, non admodum diligebat, praefertim cum ille. Q. Scæuolam sibi minorem nati generum praetulisset. Notat hunc locum Quintilianus, & id sibi tam ad socerum quam ad Fannium referrari posse testatur. Quod si dixisset ei, de Fannio utiq; locutus intelligeretur. Item notandum, quod sius aliquando pro proprio accipitur. Persius, uelle suū cuiq; est, nec uoto uiuunt uno, Catullus, sius cuiq; innatus est error. Et interdum huic pronomini additur sibi, nulla necessitate, sed ueluti cuiusdam festiuitatis gratia. Terentius, suo sibi hunc gladio ingulo. Cicero suo sibi uictitant suæ. Columella, suo sibi iure abluuntur, utimur etiam frequenter hoc dicendi modo. Sius est illius mos. Sua est istius natura. Sius est Aristotelis modus. Suum Platonis genus, sua discipulis diligentia, sua docentis. Nec illud contemnendum est. Hoc pronomen sius non carere uocatiuo. Nam quod in sacris literis legitur. Laudate dominum omnes angeli eius, profecto angeli sui legendum est, qui est uocatiui casus. Præterea quis neget ita dici eleganter posse defendite. adiuuate. protegitæ. Caesarem uita periculatentem o' anna sui. o' milites sui. o' ciues sui. Monere me aliquando solet, quod Virgilius scripsit, uiuite felices, quibus est fortuna peracta, iam sua, ubi proculdubio non sua, sed uestra dicendum erat, nec mihi absimile ueri uidetur, emendaturum hunc locum poetam omnium maximum fuisse, si opus perfecisset. Nā quod alibi ait. Quisq; suos patimur ma-

neis, nō refertur id suos ad primam personam, quia sic resoluenda oratio est. Nos patimur manens, sed quisq; nostrum suos. Præterea illud quoq; sciendum, quod hæc tria pronomina, ego, tu, sui. binos genitiuos sortita sunt, mei, tu, sui. & nis, tis, sis. Sed alteri hoc est nis, tis, sis. actiue accipiuntur, in quorum locum suæ esse meus, tuus, suus. quæ possessiua pronomina uocantur, Ennius, ingens cura mis concordibus æquiparare, mis pro meis posuit. non pro mei. At mei, tu, sui, nuquam nisi passiuè accipiuntur. Quintilianus, & quod inter ista difficultimum fuit, amore mei uicat etiam matrem suam. Cicero, qd desiderium tu ferre non posset. Virgilius, quiq; sui memores alios fecere merendo. Terentius, hoc unum scio hanc meritam, ut memores es sui. Non si significatur hic amor meus, quem in alterum habeo, sed quem alter erga me habet. Item non desiderium tuum sed alterius de te, & non memoria sua, sed de se. Similiter in plurali duorum, nam sui uocem genitiui pluralis, ac singularis non uariat, nostrum et uestrum, respondent ad illa mis, & tis, ut nemo nostrum. nemo uestrum. non autem nemo nostri. nemo uestri. Vt etres certe maiores nostrum, pro maiores nostri, scripsere. Vnde importunissime fecisse Au. Gellius scripsit, qui in plerisq; Sallustij exemplarij scripturam istam syncerissimam corruerunt. Nā cum in Catilinario scriptum foret. Saepem maiores nostrum miseris plebis romanae. Nostrum aboluerunt, & nostri scriperunt. Rursus habet curam nostri, sicut habemus curam uestri, non autem nostrum, & uestrum. quia hæc respondent ad illa mei, tu. aliquando tamen hæc confunduntur, sed perraro, ut causa mea, & causa mei, & apud Terentium, ut apparet desiderio id fieri tuo, uidelicet quo tu desideraris, non quo desideras. Proprie autem memoria mea actiue accipitur, qd scilicet ego recordor. memoria mei passiuè, quod alij de me recordantur. Dolor meus, quo solitor. dolor mei, quo alij sollicitantur, copia mea, quæ ego possideo, copia mei, quæ possideo. Vt meretrix facit omnibus copias sui, non suam, potestas mea quam habeo, potestas mei quæ habeo. Vtilitas mea, quam suscipio, utilitas mei quam suscipit alius, hoc est, quæ a me suscipitur. Quintilianus, sed ut aliqd præstaret patrie utilitatis mei, id est de me. Sic fastidium meum, quo ego alios fastidio, fastidium mei, quo ab alijs fastidior. Idem, seu mulier omnibus exposita mortalibus uanitate fastidio mei, despectuq; captauit. Sunt tamen quædam anapitem habentia significationem, sed quæ facile discerni possunt cum dico. Hæc est pars mea, non de parte corporis intelligo, sed hereditatis. & rursus, hæc est pars mei, non de hereditate, sed de corpore. Manus pars mei est, non mea. fundus pars mea, non pars mei. Nam, quod Cicero inquit, ex quo uereor nihil sim tu, nisi suppletionem pedum imitatus, hic tu de tuo significat, non de te, estq; a tuū in genere neutrali, non a tu pronomine primitiuo. Adco autem dare actiuam significationem his tribus genitiuis mei, tu, sui refigerunt auctores linguæ Latinæ, ut eos mutauerint in aliam uocem, genitiuis aliarum dictionum, cum quibus coniunguntur, minime mutatis. Cicero dico mea unius opera reipublicam esse liberatam. Idem, solius enim meum peccatum corrigi non potest. Idem, ex tuo ipsius animo coniecturam aperis. Non dixit quia non licuit, mei unius opera mei solius peccatum. tuuspius animus. & in plurali Quintilianus, deinde cum satis uires eorum explorauerint, sua ipsorum fiducia permittunt. non dixit sui ipsorum fiducia. Nostræ quoque religionis homines, qui sacras literas interpretati sunt, hoc diligentissime obseruauerunt. Domine exaudi uocem meam clamantis ad te. & alibi. Domine memorabor iustitiæ tuæ solius. Item alibi. Suscepit de latere meo ancillæ tuæ dormientis, & tuam ipsius animam

pertransibit gladius. Nec alia causa Terentia scripsit. Saluus sum meo praesidio, atq; hospitis, et non praesidio mei, atq; hospitis. Idem, hinc tot mea solius solliciti sunt causa, ut me expleat. Gaudet autem maxime haec pronomen sine in primitiuorum genitiuorum, sine in possessiuo uoce illis tribus solius ipsius. unius. possimus tamen et trium, et quatuor eleganter dicere. Item omnium. plurium. cuiuscuq;. et si qua sunt huiusmodi. Cicero, sed uoluntati uestrae omnium parui. Brutus, qui uestris pauorum respondeat laudibus. Vt et res suas pro suas usurpare. Ennius, V irgines, nam sibi quisq; domi Romanus habet suas. Item san pro eam. Idem, nec ququam philosophiam in somnis uidit priusquam san dicere cepit. DELITIAE. Oblectamenta. Delitiae proprie dicuntur, quae maxime nobis uoluptati a deliciendo, hoc est allucendo nos ad uoluptatem. Delicere enim elicere est. Plautus, qui illum sciat delicere, et nocere fieri possit de die. Vt et res licere implicare dicebant, a licio quod est filum, quo in tela textrices implicant stamen, unde Trilicem diuimus uestem, quae ex tribus licis constat. A licere, hoc est implicare lenones appellati, et per diminutionem Lenunculi, et feminino genere lenae, quod adolescentulos alluciant, significat tamen aliquando Lenunculus etiam nauigium piscatorum. Lenas appellat u Plinius, quae mulieres quae stuaras prostiunt. ite eas, quae alterius nomine hoc uitae genus exercent, ut si qua Cauponam exercent, in ea corpora quae stuaras habeat, ut multae solent sub praetextu instrumenti cauponi prostitutas mulieres habere, dicendum est hanc quoque lenae appellatione contineri. Hinc Lenocinari, seu lenocinium facere dicitur, qui quacuq; ratione hunc quatuor exercet siue principa liter hoc negotium gerat, siue alterius negotiationis assertionem utatur. Per metaphoram tamen Lenocinari, aliquando pro bladi diru accipitur, siue allucere. Cicero, tibi seruiet, tibi lenocinabitur, minus aliquando contendet, quod potest. A licio uerbo fit etiam secundum quosdam lectus, quod fatigatos ad quietendum alluciat, quem admodum inferius dicemus. Item a delicio dulcor, hoc est suauis, quod dulcia maxime alluciant. Ab hoc fit dulciculus diminutiuum, et dulcitas. Nenuius, O suauis linguae sonitus. O dulcitas animae, et dulcitus. Actius, tanta hinc in corda dulcitus inuasit. et dulcedo. Cicero, quinetiam gustatus, qui est sensus ex omnibus maxime uoluptarius, quippe dulcedine praeter ceteros sensus commouetur. et dulcor. Plinius, contractata dulcorem amittit, et dulceo uerbum. A quo dulcesco. Idem, paulatimque maturiscentia dulcescunt. Item dulcor, dulcissimus, et aduerbia dulcor. dulcius. dulcissime, et dulce pro dulcor. praedulce ualde dulce, et subdulce aliquantulum dulce, et edulco uerbum, quod est dulcoris facio. En Martius, quapropter edulcorare conuenit uitam, Curasque acerbis sensibus gubernare. et dulalocus dulcor loquens. et dulalocus, dulcor fluens, et dulalocus dulcor sonans. Item a licio fit compositum allucio, quod est attraho, induco. A quo allecto frequenter uium. Cicero, ad quem fruendum non modo non retardat, ne ruenam inuiat, atque allectat senectus. et allucifacio. A quo allucio. Suetonius de Vitellio. Pronus uero ad cuiuscunq;, et quacuq; de causa necem, atque supplicium, nobiles uiros condiscipulos, et aequales suos omnibus blanditijs tanquam modo ad societate imperij allucifacit uario genere fraudis occidit. Pellicio, quod est blandiendo decipio. A quo pellicator, qui ad fraudem pelliciat, et pelliculatio, quo Cato utitur pro blanda, et fraudulentate inductione, et pellax. fallax. a quo pellacia, fallacia. Virgilius ubi nulla figm re perit pellacia. Lucretius, subdola cum ridet peruis pellacia poti. Item a pellicio pellex, quia blandiendo uirum ab uxore seducit. Est enim pellex, quae cum eo corpus miscet, qui habet uxorem, sicut concubina, quae cum caelibe ui-

ro sine nuptijs locum tenet uxoris, quae graeco uocabulo παλλακίον hoc est pallacem appellamus. Suetonius de Vespasiano. inde quieti uocabant accubante aliqua pallacem, quas in locum defunctae Tenidis plurimas constituerat. Iustinus quoque Cyri pallacem nominat. Sed haec locutio fere librarij corrupta sunt, ut alia pleraque. qui pro pallacem pellicem scribere. Cum pellex latinum sit, nec uiri pellex dicitur, sed uxoris. Nemo enim latine loqueretur pellex mea, sed pellex uxoris meae. Pallacem uero sit graecum, et concubina significat, recte quoque uiroungatur hoc modo, haec est pallacem mea, haec est pallacem Vespasiani, quem admodum haec est concubina mea, concubina Vespasiani. ubi tunc ergo re perit fuerit pellicem ad masculinum referri, sciendum est errore ibi esse librarij, et pro pellicem pallacem esse scribendum. Non sine errore Masurius iurisconsultus scripsit pellicem eam habitam, quae cum uxor non esset, cum aliquo tamen uiuebat, quae uero nomine Amicae, Paulo honestiori concubinam appellamus. hinc Caius Flaccus emendauit Pellicem uocari scribens, quae cum eo cui uxor sit corpus miscet. A pellex fit pellicatus, sicut a concubina concubinatus. a delicio delecto, quod proprie significat attraho. duco. Ennius, et me Apollo ipse delectat, ac ductat Delphicus. Quod adrianius. Fabius de nocte cepit hostium castra oppugnare, hostem delectare, dum collega id caperet, quod cauebat. Et quoniam quae grata, ac iucunda sunt, nos attrahere, atque allucere solent, factum est, ut delectare sit gratum esse, ac iucunditate afficere. A quo delectatio. et delectamentum. et delectatio. ite delinui in singulari, et in plurali delitiae. Mar. stelle delitium mei columba, Verona licet audiente dicitur, uicit maxime passerem Catulli. Suetonius. Titus amor, ac delitiae generis humani, tantum illi ad promerendum omnium uoluntatem uel ingenij uel artis, uel fortunae super fuit. Ab hoc delictus plenus delitijs, siue in delitijs uiuere affectus, et per metaphoram mollis, ac tener. A quo aduerbium delicate. delicia uero lignum est, quod a culmine ad regulas angulares infirmas uersus fistigatum collocatur. unde tectum ipsum delictatum, et regulae delictares appellatae. Delictare autem ueteres dicebant ex planare. indiatre. aperire. Accius, quare alia ex crimine inimicorum effugere possis, delictare Terentius. quid istuc est, aut iste uult sermo mater delicta, hoc est indiat. ostende. ex plana. Item a licio fit oblicio, idem significans, quod delicio, a quo oblecto, et ab eo oblectatio. oblectatio. oblectamentum. Vt et res etiam delictare aliquando pro delectare usurparunt. Sunt tamen qui delecto, et oblecto non a delicio et oblicio uerbis deducta existimant, sed a lacto uerbo. Lactare enim est non solum lac praebere, sed dulcedine aliqua retinere, et ad persuasionem inducere. Terentius, nisi me lactasses amantem, et falsa spe produceres. Idem, eorum animos lactas. Hoc a lacte deriuatur, quod significat succum maternum, quo animalia nutriuntur. Virgilius et lac subducatur agnis. dictum similiter a licendo, quia admotis mammae infantes allucuntur. Hinc fit etiam lacteo, quod est lac sugo. Lactans enim est, quod lac praebet, lactes cui praebet. et lacteus candidus. suauis. succulentus. et lactesco in lac conuertor. et lactuca a lacte dicta, quod id genus oleris lacte abundet, praesertim ea quae meconium uocant, a copia lactis soporiferi. quippe apud graecos minor papauer dicitur, quae herba soporem inducit. A lactuca lactuciorum familia appellata. Lactes quoque a licendo dicuntur, quod abum alluciant. Sunt enim lactes in oue, et homine, per quas labitur abum. In ceteris haec illa, quibus capaciora sunt in testina ad aluum. Plautus ita tibi uacuitate uenio laxus lactibus. Item a lacte lactancia, hoc est cibi ex lacte facti, et lactiphagi scythiae populi, qui et galactophagi dicuntur. et lactaria her-

ba, quæ & tithymallus dicitur. & lactuca caprina, de qua inferius dicemus. & lactaria columna, quæ erat in foro boario, dicta quod ad eam infantes lacte alendos deferbant. Item elicio, quod est educo. extraho. à quo electæ & argentariæ dictæ sunt meretrices ab eliciendo argento, & elices sulci aquarum, per quos aqua collecta educatur & electo frequentatium. Plautus, electabo adolescentem muneribus. et elicias Iupiter etenim Numa Pompilius regnum urbis Romæ adeptus pontificem elegit, cui sacra omnia ex scripsit, atque exignavit. quibus hostijs. quibus diebus ad quæ templa sacra fierent, cæteraque omnia publica, privati que sacra pontificis scitis subiecit, ut esset, quod consultum plebs ueniret, nequid diuini iuris negligendo patrios ritus, peregrinos que ascendendo turbaretur. Nec celestes modo ceremonias, sed iusta quoque sinebria, placida dogmata, ut idem pontifex edoceret, quæque prodigia fulminibus, alio uel quouis modo missa susciperentur, atque curarentur. Ad ea elicienda clementibus diuinis totum elicio aram in Auentino dicitur. Pontifex uero appellatus est uel à posse, & facio, (ut Scæuolæ placet) uel (ut Varro affirmat) à ponte. nam à pontificibus pons subleuatus primum est factus, & postea sepe restitutus, nec non cæterorum pontium cura eis data. Illico attraho. illa queo. à quo illecebræ dictæ blanditiæ, quibus illicitamur. À quo illecebrosus, qui inanibus blandimentis hominem alluciat, & illux, qui alluciat sicut illex, qui sine lege, & sine iure uiuit, & illecto pro allecto. & illicium, de quo inferius dicemus, cum populus illicet illico uero non ab illico declinatur, sed à loco, quasi in loco. Proprie enim illico significat in eo loco. Neuius, septimumdecimum annum illico sedens. Ennius, & quia quod irent nesciebant, illico manserunt. Ponitur tamen frequentissime pro statim. Plautus, illico hic ante hostium eramus. Locus proprie dicitur quicquid aliquid continet. Virgilius, hic locus urbis erit. Poniturque à dialecticis inter accidentia substantiæ, & est una de septem circumstantijs, quæ ita numerantur, persona, qualitas, negotium, facultas, causa, modus, tempus, quæ hoc uersu clauduntur. Quis, quid, ubi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando. Aliquando locus ponitur pro genere. Sallustius, natus haud obscuro loco. Est & locus argumenti sedes. Itē cum dicamus loco patris, loco fratris, loco filij te habeo, non significamus, quod ubi illi ante erant, ibi tu nunc apud me sis, sed, quod in ea caritate, qua illi aut fuerunt, aut sunt, aut essent, aut esse deberent. Terentius, si te in Germani fratris dilexi loco. Interdum tamen in locum potius dicimus quam in loco, quod tunc aliud erat, aliud successit, quod non fit sine uerbo significante motum. Quintilianus, nam quomodo pugnam inuenibus tot simul metus, laboris, dolorum, postremo mortis ipsis exciderint, nisi in eorum locum pietas, & fortitudo, & honesti præfens imago successerit. Item loco solatiij mihi est dicimus loco uoluptatis, loco honoris, loco turpitudinis, pro iucundum, uoluptuosum, honorificum, turpe, dicimus autem in singulari locus tantum masculino genere, in plurali uero loca, et loca tam masculino, quam neutro. Sed pro sedibus argumentorum duntaxat masculino usurpamus, & in plurali locos mulieris uulnam appellamus, nam in reliquis animalibus dicimus tantum uulnam. À locus fit diminutiuum loculus, quod sacculum significat, qui alio nomine uulua, & bulga, & marsupium dicitur, & Capsula, hinc loca distincta, in quibus aues nidificant, et quæcunque similia dicuntur loculamenta. Columella, uel si non ita competet, paxillis adactis tabulæ supponantur, quæ uel loculamenta, quibus nidificant aues, uel fictilia colubaria recipiant, item loco uerbum, quod proprie significat pono, quasi in loco constituo. Virgilius, hic alia theatri fundamenta locant alij. Aliquando ponitur pro repono, unde locatum repositum dicimus.

Plautus, dum aulam domi locatam perquirere ablatam reperit. Interdum per usum alicuius rei pretio concedo. À quo locatio dicitur. Cicero, uel quod locatio ipsa pretiosa, idem, uxoris fundus erat colono locatus. Sæpe etiam pro marito do. Plautus, filij eius pupillam locatit. À quo illocabilis dicitur, quæ tradidit uero non potest. idem, uirginem habeo grandem, dote cassam, atque illocabilem. & à loco sit locatarius, qui domum, aut fundum, aliud uel simile in locationem conducit. Nomina enim masculina in arius, & feminina in aria desinentia, officia hominum, qualitatemque proprie significant. ut caprarius, capraria, saltuarius, caparius, horrearius, classarius, custos, exercitatorque caprarum, saltus, campi, horrei, classis, sagarius, lintearius, uel stariarius, uenditor sagorum, linteorum, uestium, proprietarius, fructuarius, usufructuarius, cuius est proprietas prædij, cuius fructus, cuius usus, quæ omnia significant actionem, passionemque. Pauca sunt, quæ passiuè accipiuntur, ut legatarius, commodatarius, depositarius, beneficiarius, fideicommissarius, qui legatus, commodatus, depositus, beneficium, fideicommissum accipit. Sic locatarius, qui accipit locatum, hoc est conducit. In arium uero neutra plerumque repositorium significat, ut tabularium, repositorium instrumentorum, & literarum. Aerarium repositorium aeris, ac numerorum, pecuniæque. Sacrarium repositorium sacrorum. Armarium, ubi reponuntur libri, armamentarium, ubi armamenta. Atramentarium uasculum, in quo reponitur atramentum. Calamarium, in quo calamum reconduntur, quod & Theatrum calamaria dicitur. Penarium, ubi reponitur penus. Vinarium, ubi continentur ues, pisces, feræ, quæ ad uictum pertinent. Pomarium locus reponendorum pomorum, uel locus consitus pomis. Ouidius, id metuens solidis pomaria clauserat Atlas Mœnibus. Aluearium locus, ubi sunt Aluei apium, & alueorum copia. Rosarium locus, ubi est copia fructuum rosas ferentium. Plantarium non solum locus plantarum, sed ipse plantæ, etiam si euulsæ sint, quos Seruius dicit plantaria esse, quæ à seminibus nati cum radicibus, et terra propria transferuntur. Plantas uero, quæ de arboribus rapiuntur. Seminarium ipsum semen, hoc est plantula. Pinarium palmetes, qui è duro exit, materiamque in proximū annum promittit, siue congeries uirentium ramusculorum. Calcearium, et uestiarium pro calceis, et uestibus. Fustuarium pro fustigatione. Cibaria pro cibis. Carnarium, et donarium, de quibus supra diximus. Item à loco locus plerumque pleraque loca, hoc est multas possessiones tenet. Omnes enim ueterum diuitia in agris, atque pecoribus erant, et ut Cato refert, quem uirum bonum colonum dixissent, amplissime laudasse existimabantur. Hinc pecunia à pecore appellata, et loci plerumque dicti diuites, quod loci, hoc est a gri pleni essent, et loci plerumque dicere, cuius passiuum est loci plerumque. Plautus, uisus est paterna hereditate loci plerumque. Item à locis uendis locustæ uocantæ ob tacturam, quæ messibus afferunt, tactu multa, ut supra diximus, urentes, morsu uero omnia erodentes. DOMINI-
50 Neronis. POPULI Romani scilicet. Populus definitur multitudo hominum iuris consensu, et concordia cõmune sociata, differtque à plebe, quæ in populo omnis pars ciuitatis, omnesque ordines continentur, in plebe autem non insunt nobiliores, et patricij. itaque utrumque à græco dictum uolunt. Plebem ἀπό τῶν πλεόνων hoc est à pluribus, quod plures sine plebe, quam patricij. Populū ἀπό τῶν πολλῶν κλειόνων hoc est multo plurius, quod populus omnes ordines, ut diximus, cõplectatur, à populus fit diminutiuum popellus, hoc est paruus populus, et popularis, quod modo significat id, quod populi est. Terentius, Amicus meus summus, et popularis Geta. modo cærus populo, unde & populare est amorem populi conciliare, Pacuius, atque ut promerui pater mihi patriam populauit meam.

aliquando etiam popularis pro uili, ignobiliq; accipitur. Plautus praestat diuitem esse, ac popularem, quam nobilem, & mendicam. hinc popularia nugatoria, & puerilia dicimus. Laberius, dum popularia agnus per ludum. A populus etiam fit populi uerbum, quod & populo dicitur. Virgilius, populusq; ingentem farris aceruū. A quo de populo, hoc est praedor, & deprador, passimq; & quasi populatim diripio, A quibus populatio. & de populatio. & populator. ac de populatore. & populatrix. ac de populatrix. & populatim, quod modo si significat per populos. A puleius, populatim ab omni provincia reuocatus, modo attruatum. & in uniuersum. Caelius, ego perdidisti, qui omnes seruos perdo populatim, quae se ne addas malum ad hoc malum. & populabundus, pro praeda bundus, & populosus populo plenus, & populariter, hoc est affabiliter, humaniter, blande, & cum fauore, ac gratia populi. iuuenalis, & uerso pollicet uel qui libet occidunt populariter, & popularitas affabilitas, humanitas, blanditia, et publicus, ut quidam existimant quasi popularis, quod non priuatum alicuius, sed populi sit. a quo fit publico uerbum, quod est diuulgo, & publicatio diuulgatio, res publica res populi, & publice, ac publicus aduerbia, & publica sacra, quae pro populo fiebant, sicut priuata, quae pro singulis hominibus, familiarisq; & publicani, qui rebus ad populum spectantibus fruuntur. omnes enim qui a fisco aliquid conducunt, recte publicani nominantur, ut qui uectigalia populi conducta habent, et publicana uia, quae in solo populi est, siue qua iter populo est, et publicus praenomen eius, qui populo gratus fuit, & publico res Publii serui, sicut Marci porci pueri hoc est Marci. huiusmodi enim appellationibus ueteres utebantur, quod genus intererat. & publicola, quod a populo coleretur, siue quod coleret populum. Sic enim appellatus est. P. Valerius primus cum Bruto post ex actis reges consul creatus, quoniam cum afectione regnum ob adificari ceptum in summa uelutia domum creditus fuisset, adificata postea in infimo cliuio domo, lataq; de pronocione aduersus magistratus ad populum, sacrandog; cum bonis capite eius, qui regni occipandi consilia inuisset, lege adeo se omni regni susceptione abfoluit, ut popularis etiam factus sit, & Publicolae cognomen adeptus. Item dies populi si qua nominatus Iunio mense, quod eo die tumultu repente orto fugerit populus. Non multo enim post hic dies fuit, quam decessus Gallorum ex urbe, quotem pore, qui tum sub urbe erant populi, ut Fidenates & alij finitimi contra populum Romanum conuenerunt. Scribit Seruius populum in singulari numero unius ciuitatis multitudinem, in plurali uero urbeis significat. Est etiam populus arbor excelsa, folio ederae, sed parte altera sine angulo, altera oblongo, dicta, ut quidam putant, a frondium multitudine. Tria huius genera sunt, alba, & nigra, et quae Libya appellatur minima folia, ac nigerrima. huius arbori, & ulmo, tili, & oleae, & salicis euenit, ut circumagantur earum folia post solstitium, quod artissimum eius syderis confecti testimonium est. Ab hac populo fit populeus, ut populea uirga. Item populus, sicut a ficu ficulnus. Quidam etiam putant Populoniam Etruriae urbem a populorum multitudine, quae in eo agro est, appellatam, alij a populando, quod frequentibus pyramum de populatombus pateret, quoniam sola ex omnibus Etruriae urbibus ad mare fundata erat, quod ea tempestate urbium conditores uitare conabantur, ne barbarorum de populatombus paterent. A plebe uero diminutiuū fit plebeula, & plebeum, quod plebs est, plebey adiles discedente plebe a patribus sunt creati. plebei a pudicitiae faelum Romae, ut sacra caetera, colebatur. Item plebiscitum lex, quam plebs non populus accipit, de qua inferius dicemus. Di-

cebant autem ueteres plebs plebis tertiae declinationis, & plebes plebei. Plinius. Tanta plebei consternatione, ut primo pulsus ex ea regione, mox & interemptus sit. PRAESIDE. Imperatore, & magna laude Domitiani Neronem dominum, ipsum uero praesidem nominant. Nam dominus dicitur, ut supra diximus, cui populus subiectus est, quiq; plenam habet in subditos potestatem, hunc graeci νόπρωτος uocant. Homerus οὐκ ἀγαθὸν πρῶτον ἀπὸν ἐστὶν, hoc est. Non bonus est multorum dominatus. Vnus dominus esto. Ueteres hunc tyrannum etiam appellabant. Virgilius. Te propter Libyae gentes, numadumq; tyranni Odere. idem, pars mihi pacis erit dextram tetigisse tyranni, quamuis postea Tyranni nomen ad eos tantum translatum sit, qui non iure, & aequis legibus, sed ui, & quadam animi libidine dominantur. idem. conueniunt quibus aut odium crudele Tyranni, aut metus acer erat. Ab hoc Tyrannis dicta saeuum, ac uiolentum imperium, & Tyrannicus, quod Tyranni est, & Tyrannice, quod uolenter crudeliter. domini ergo nomen nescio quid superbum sonat, quem admodum regis, de quo supra diximus, & Tyranni propter, quod diuus Augustus domini appellationem, ut maledictum & opprobrium semper exhorruit, & cum spectante eo aliquando ludos, pronuntiatum esset a Mimo dominum aequum, & bonum, uniuersiq; quasi de ipso dictum comprobassent statim manu, nulluq; inde ueras adulationes repressit, sequenti uero die, grauisimo corripuit edicto, dominumq; se postea appellari, ne a liberis quidem, aut nepotibus suis passus est. In Imperatoris uero, seu praesidis nomine nihil insolens, nihil superbum erat. Quippe imperatores dicebantur, qui Senatus, et populi Romani iussu uel ductabant exercitus, uel provincias administrabant, & singuli duos legatos habebant. Itaq; hi non domini erant, sed ministri, quamuis postea in Tyrannidem uersus sit hic magistratus, & Imperatoris mutissimum nomen in eum translatum sit, qui Romani imperij gubernacula tenet. Ab impero dictus est imperator. Imperare autem iungere est, dictum ab in intentione particula, & paro quasi statim parare, uel prorsus paro. Ab hoc imperium declinatur, quod modo iussum significat. Virgilius. hic uasto Rex Aeolus antro, luētantes uentos, tempestatesq; sonoras Imperio premit, ac uinculis, & carcere frenat. modo regnum, dominium, unde Romanum imperium, & Romani imperij fines dicimus. Idem, Imperium oceano. famam qui terminet aetris. idem. non illi imperium pelagi. saeuumq; tridentem. Sed mihi forte datum. Aliquando imperium significat potestatem, unde Vlpianus imperium scribit aut merum dicta, aut iustum. Merum imperium est habere gladij potestatem ad animaduertendum in facinorosos homines, quod etiam potestas appellatur. iustum est, cui etiam iurisdictio inest, quod praecipue in danda bonorum possessione consistit. iurisdictio est etiam iudicis dandi licentia. Ab imperio imperiosus dicitur, nimis se uere imperas, crudus & quasi ostentator imperij, qualis Torquatus apud Luuiū, qui filium licet uictorem, quia contra imperium suum pugnauerat, securi percussit, ob id dictus imperiosus, et manliana imperia, crudelia uocata. Ab hoc fit aduerbium imperiose, hoc est acriter. se uere, & cum ostentatione imperij. item ab impero imperito frequentiuum, & qd apud Plinium reperitur, imperitabundus pro imperitans. Poetae aliquando induperatorem pro Imperatore usurpant. iuuenalis. qualers tunc epulas ipsum glutisse putamus induperatorem. Praeses autem est, qui maius in urbe, aut Provincia imperium habet, de quo superius late differuimus a praesidendo ita appellatus, a quo praesidū. praesidere uero est praesse, ut supra diximus, et a sededo deducitur. sedere quid sit manifestum est. Plautus. Si non ubi sedes

locus est, at est ubi ambules. Aliquando ignauiam, cessationemque significat. Terentius. an sedere oportuit domi uirginem tam gratam. De auiibus uero sedere dicitur in altiori loco esse, ut passer sedet in tecto, cornix sedet in arbore. ita enim de auiibus dicitur sedere, ut de homine, dum sedet super equo, aut iumento, quocumque corporis habitus ibi maneant. Sedere etiam pro placere ponitur a poetis. Virgilius, idque pro sedet Aeneas, probat author Arestes. Secundum Augures sedere est considerare, contemplari, consilium capere. Nam post designatus caeli partem a sedentibus captantur auguria. Plautus. sine iuxta aram sedeam, et dabo meliora consilia. hoc etiam Virgilius ostendit, inducens picam solum sedentem cum alio stantem induxerit. Paruaque sedebat succinctus trabea, et alibi, Turnus sacra ualle sedebat. Ab hoc tractum est, ut iudices pro tribunali sederent, nec nisi sedentes ferre sententiam possint, ut intelligant se quid decernant considerare diligenter oportere. Item sedere manere est. Virgilius, et sedet hoc animo. Sedeo autem a se, et eo compositum putant quasi seorsum eo. Videtur enim seorsum ire, et quasi a ceteris separari, dum consideramus. Differunt autem a sedeo, sideo, quoniam siedere est deorsum descendere. Virgilius, sedibus optatis gemina super arbore sidunt, id est ab alto demittuntur. Ab hoc composita sunt assido, quod est apud aliquem officij gratia sedeo, ut puta aegrotum, aut regem, aut praesidem. A quo assiduum, assiduitas, assidue de quibus supra diximus. Item assidela mensura, ad quas sedentes flamines sacra faciebant, et assesseres, quod assident parieti, et asses, et assulae, de quibus supra differimus, et assessores, quorum officium est assidere praesidi, atque consulere, atque in ijs ferre causis constat, cognitionibus, postulationibus, libellis, edictis, decretis, epistolis. Huius foeminiuum est assestrix. Afranius, dimittit iam assestricem, me adesse uocat, et confessores, qui simul sedent. Martialis, nec confessorum uicinia numismata tantum era, sed a cuneis ulteriora petis. Circumsideo, quod est contra sedeo circumdo, obsideo, quod interdum pro circumsidio ponitur, interdum pro contra sedeo, unde obsessi dicuntur, qui egre di urbem, aut oppidum, seu alium locum non possunt, aut hostibus circumfessi, et obsidio circumfessio, et obsidium, quod fit, ut hostes dimicare cogantur, et obses, qui traditur imperio alterius ea conditione, ut si dator obsidis a fide recedat, recipiendi sit potestas in corpus, et uitam eius, qui datus est obses. Hic quoniam obsidionis gratia dari consuevit, inde nomen assumptum, quamuis aliqui ab ob, et fides compositum uelint, quod sit ob fidem datus. Obsidiae quoque sicut insidiae dicuntur. Columella, dum taxum anis sedula, uel puer adhibeatur custos uagantium, ne obsidijs hominum, aut insidiatorum animalium decipiantur. Dissideo dissentio. A quo dissidium, hoc est discordia, et dissidiosus contentiosus, desido otiosus sedeo, a quo deses desidis, et desidiosus, hoc est piger ignauus, unde desidia ignauia, subsidio, quod significat subter sedeo. Virgilius, subsedit dubius. A quo fit subsidium, hoc est auxilium. insido aliquem dolose expecto. A quo insidia, quae clam insident, ut hostes fallant, et ab eo insidior uerbum, et insidiosus insidijs plenus, fallax. Item insidiator, et insidiatrix, qui insidiantur. Iugur autem insido cum datiuo. Virg. Arripuitque locum, et syluis insedit iniquis, cum insisto cum accusatiuo iugatur. Idem, nulli fas casto sceleratum insistere limen. Resido, otior commoror. A quo Resides, otiosus, quietus, se gnes. Virg. iam pridem resides animos, sicut e contrario instanters dicimus industrios, et Resina humor, qui ex arboribus fluens, in iisdem residet. A quo resinatum dicimus, sicut a pice picatum. Iuuenalis, quid enim resinate iuuentus. Residare uero ueteres dicebant pro eo, quod est saepe resilire. Rhesus rex Thraciae fuit,

quem Homerus scribit cum equis albis in auxilium Troiano rum uenisse, et a Diomede, atque uylisse nocturno in castris suis se occisum. Est etiam nomen fluminis Troiae. rhenus gigas fuit, quem Diochysius in leonem conuersus occidit. Item Rhenus mons Troiae, in quo Ajax Telamonius sepultus est. A quo Rhoeteus et Rhoeteus deducuntur. Super sedeo. maneo. cesso. differo. Plautus, super sede de istis rebus, iam tu ipse ubi lubet finem face. Cōsideo simul sedeo. A quo fit confessus, quod non significat confessionem, sed homines simul sedentes in uno loco, quemadmodum Conuentus non conuentionem significat, sed homines, qui uno in loco conuenerunt. A sedeo propterea sedes deducitur, in qua sedemus, poniturque pro habitaculo, et domicilio. Caesar, crescente enim populi multitudine mutare sedes statuerunt. Item pro sepulchro. Virgilius, sedibus aut saltem placidis in morte quiescam. eius diminutiuum est sedicula, et eiusdem significationis est sedile, quod et locus ad sedendum est, et sella quasi sedda, et sessio, quod modo actum ipsum sedendi significat, modo ipsum sedile. Cicero. Tot locis sessiones gymnasiorum, id est tot sedilia. et subsella minores sedes, in quibus audientes poetas, aut spectantes ludos sedere solebant, erantque etiam tribunorum triumuirorum, quae storum, et huiusmodi minorum iudicia exercentium, qui non in sellis curulibus, nec in tribunaliibus, sed in subsellis considerabant. Sella curuli maiores magistratus utebantur, quem simul cum toga, et praetexta, et lictoribus Romani ab Etruscis sumptere. Curulis autem a curru dicta est, quod in ea sedentes curru uehi maiores magistratus solebant. Sella graecae σπόρον, hoc est thronum nominant. Hinc σπόρον βασιλικόν solium, hoc est sedem regiam uocant, et σπόρον ἡγεμονικόν sellam curulem. Item a sedeo sedulo aduerbium, quod significat diligenter, instanter, continue quasi assidendo, hoc est sine intermissione. Cicero. Sedulo inquam faciam. Nam quod Marcellus scribit sedulo dictum, quasi sine dolo, nimis affectatum nobis uidetur. quippe sedulus eodem modo, quo assiduis dicitur, idemque significat, et sedulitas est assiduitas, et diligentia. Item a sedeo solium armarium e ligno factum, in quo reges ob corporis sui tutelam sedebant. Item sedes regia. Curtius, Regnam in solio uisam uel hementer admiratus, aliquando uas, in quo homines in balneis, uel domi, uel quouis alio loco sedentes lauauerunt. Martialis, non uis in solio prius lauari. Hispani id duretam uocant. Suetonius de Augusto, at quoties neruorum causa marinis, albulisque calidis utendum esset, contentus hoc erat, ut in sedes ligneo solio, quod ipse hispanico uerbo duretam uocabat, manus, ac pedes alternis iactaret. Nonnunquam huic simile uas, in quo de functi sepeliuntur. Plinius. Cum et defuncti sese multi siccilibus solijs condi maluerunt. Quidam non a sedendo, sed a soliditate quasi solidum appellatum existimauerunt. Quidam a solo, quod in ijs soli sederent. Ideo solia sternere dicebantur, qui solisternium habebant, et solaria Babylonica uocabantur, qui bus ea sterni solebant. A sella etiam sellaria dicta loca, in quibus disponi sedes solebant. Plyn. Atque ex omnibus, quae renili, clarissima, quaeque in urbe iam sunt dicta a uespasiano princepe in templo pacis, aliisque eius operibus uiolentia Neronis in urbe conuecta, et in sellariis domus aureae disposita. Item, a sedendo seditio, hoc est, sicut Cicero placet, a seorsum eundo. Est autem seditio, cum populo discordante iter ad manus, qualem ciuitatis statum describit Virgilius, ac ueluti magno in populo, cum saepe coorta est seditio, seuitque animis ignobile uulgius, iamque faces, et saxa uolant, furor arma ministrat. similiter seditio in exercitu dicitur. in classe, in campo in schola, et ubicumque multitudo est hominum, qui ab hoc seditiosis dicuntur. Item selliquastra sedilium genus est, et sedentarium dicitur, quod sededo fit,